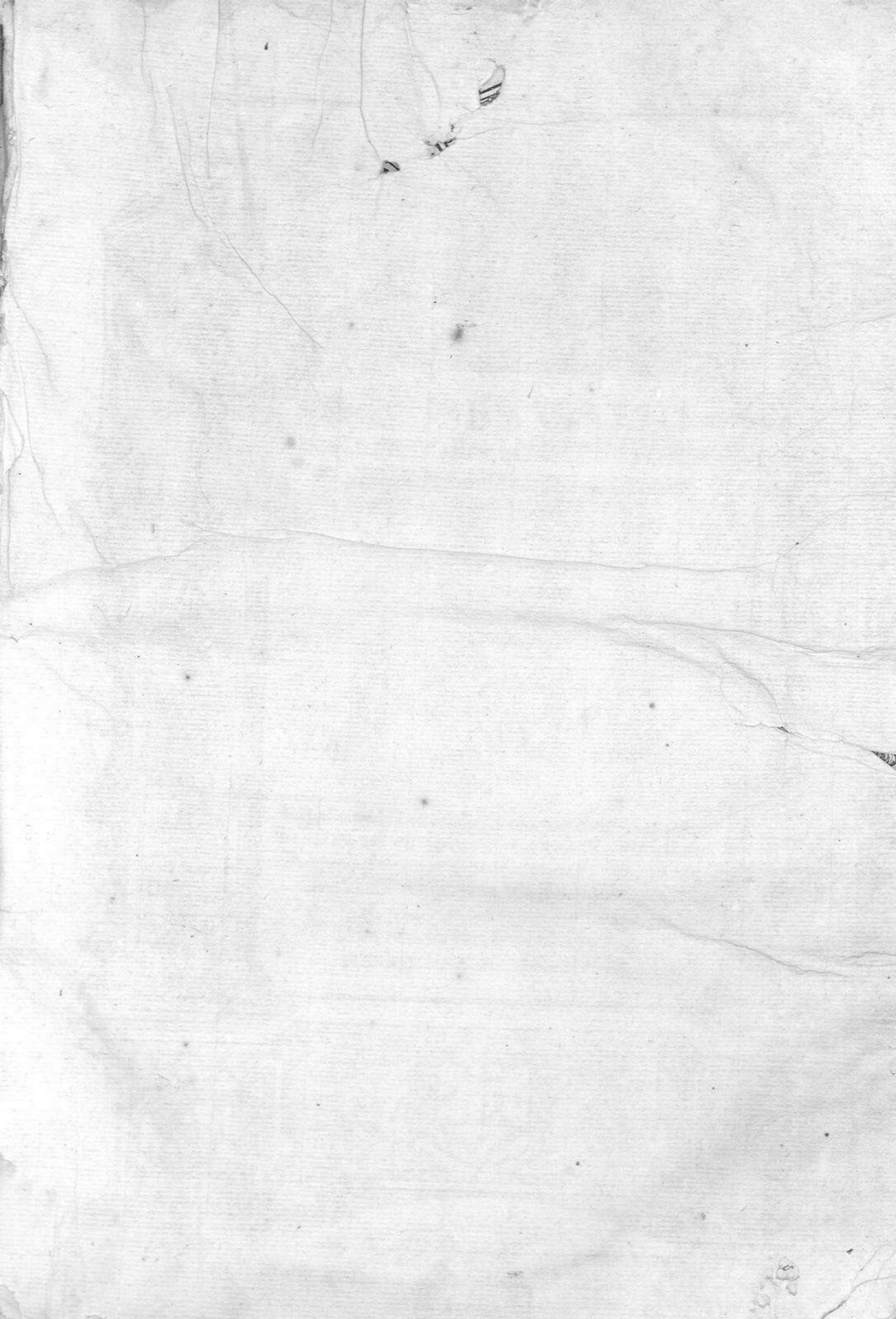

156

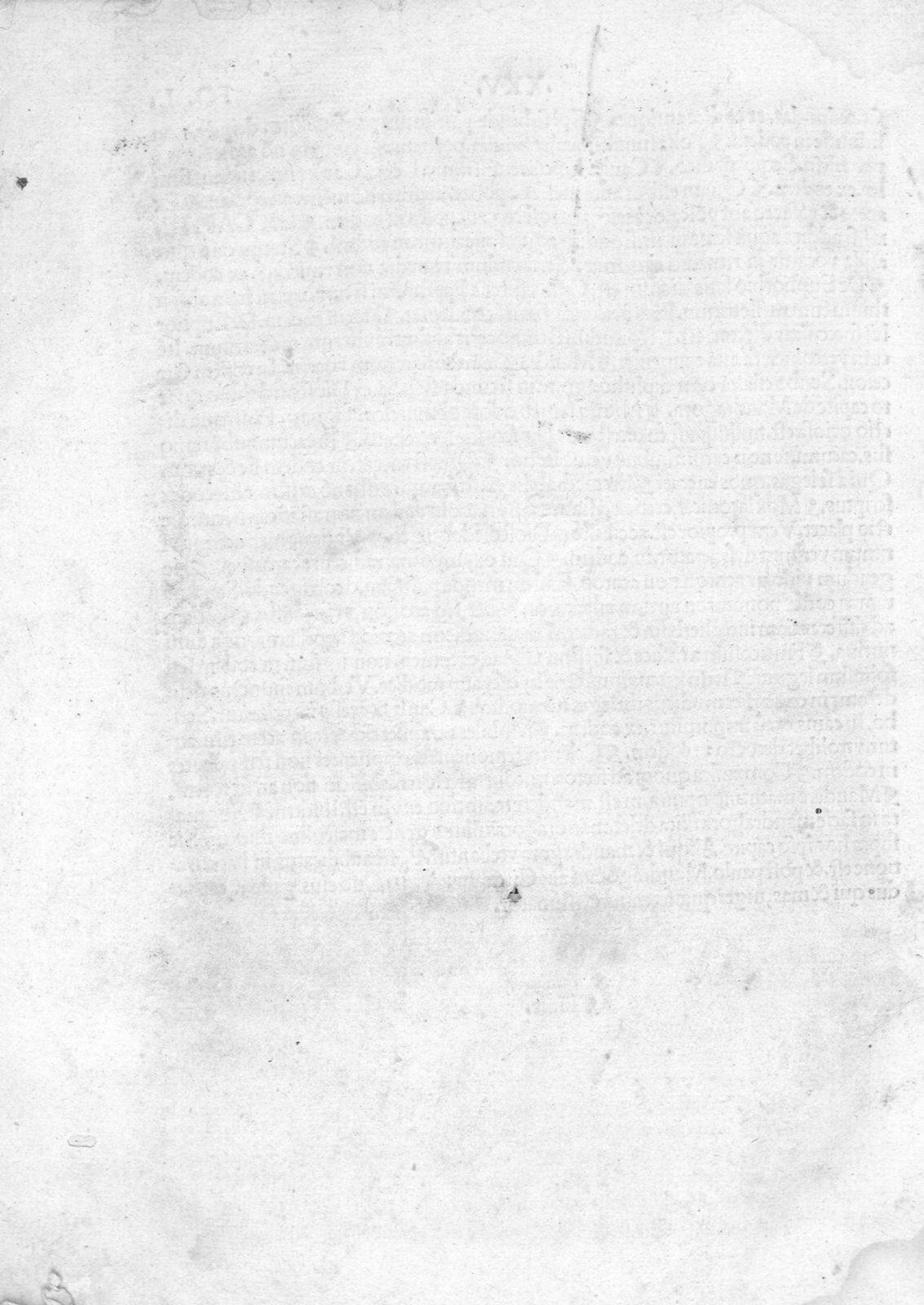
Foot 156
N^o - 158

R59

3117

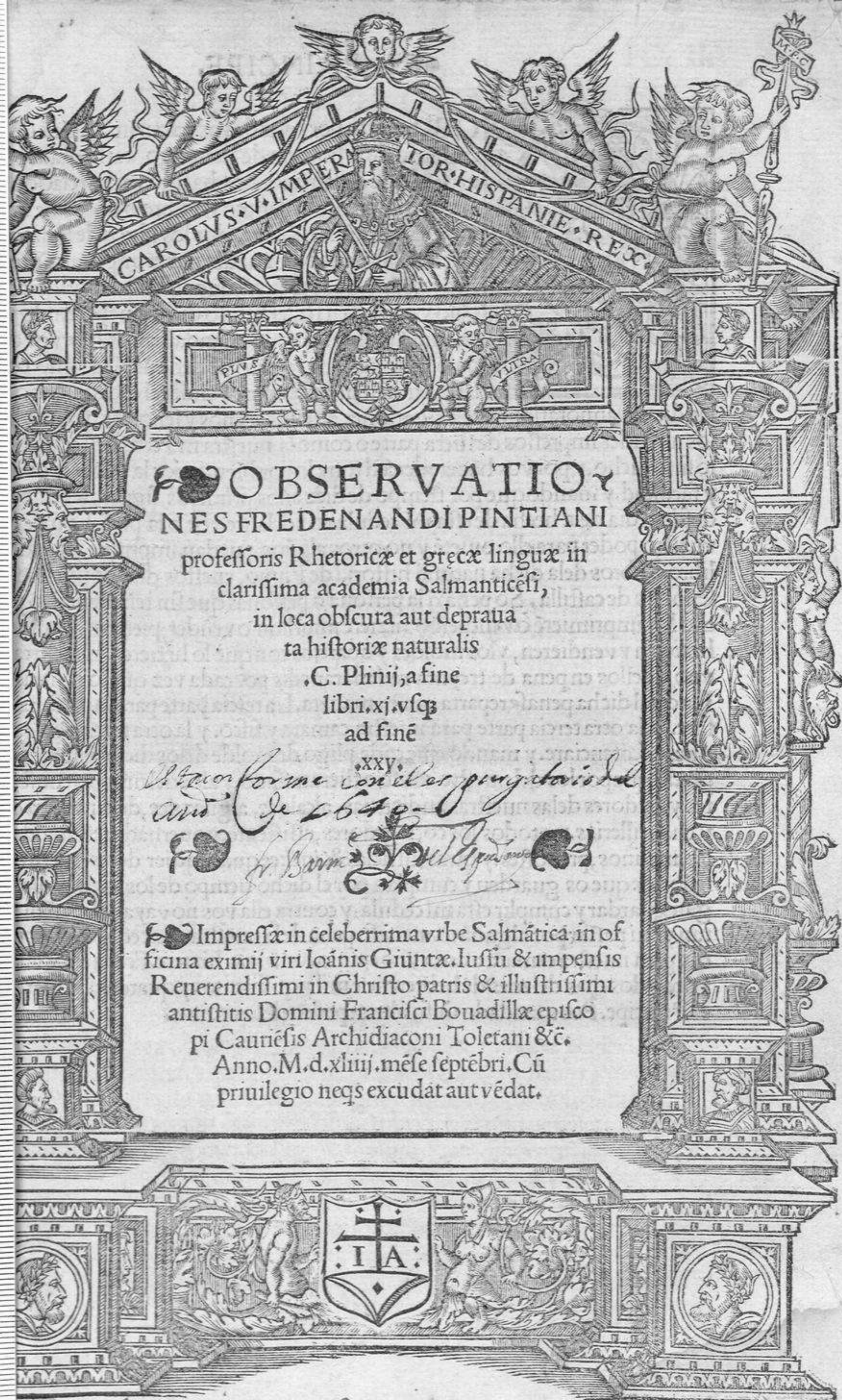

• OBSERVATIONES FREDENANDI PINTIANI

professoris Rhetoricæ et græcæ linguæ in clarissima academia Salmanticæsi, in loca obscura aut deprauata historix naturalis

.C. Plinij, a fine libri. xj. vsq; ad finē

*• xxv. •
A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. •
Anno de 1648*

• J. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. •

• Impressæ in celeberrima vrbe Salmaticæ in officina eximij viri Ioânis Giuntæ. Iussu & impensis Reuerendissimi in Christo patris & illustrissimi antistitis Domini Francisci Bouadillæ episcopi Cauriësis Archidiaconi Toletani &c. Anno. M. d. xliiij. mēse septēbri. Cū priuilegio neq; excudat aut vëdat.

*Del Angel de Carmona de...
Anno de 1648*

CAROLVS V IMPERATOR HISPANIE REG

● OBSERVATIONES FREDENANDI PINTIANI

professoris Rhetoricæ et græcæ linguæ in clarissima academia Salmanticæsi, in loca obscura aut deprauata historię naturalis

.C. Plinij, a fine libri. xj. vsq; ad finē

*Ab hac forma con el es purgato de
 año de 1648
 J. Barral*

● Impressæ in celeberrima vrbe Salmãtica in officina eximij viri Ioãnis Giuntæ. Iussu & impensis Reuerendissimi in Christo patris & illustrissimi antistitis Domini Francisci Bonadillæ episcopi Cauriësis Archidiaconi Toletani &c. Anno. M. d. xliiij. mēse septēbri. Cū priuilegio neq; excudat aut vëdat.

*Este Colegio del Rey de Caronchetes de la villa de Medellana de ay de septiembre con
 pda de ant. Año de 1648*

OR quanto por parte de vos Hernan Nuñez de guzman cauallero de la hordem de Santiago, cathredatico en la vniuersidad de Salamanca nos ha sido hecha relacion, que vos aueys compuesto y escripto vn libro o libros de annotaciones y castigationes sobre todos los libros de la natural historia de Plinio, y los querriades hazer imprimir. Y me suplicastes y pedistes por merced, que auiendo consideracion al trabajo y costa q̄ en hazer lo sufo dicho aueys tenido y terneys, os hiziessemos merced y mandassemos que vos o la persona o personas que vuestro poder ouiessem, y no otras algunas, pudiessem imprimir y vender el dicho libro o libros de las dichas annotationes y castigationes en estos Reynos y señorios de Castilla, ni traer los a vender impressos de fuera parte o como la nuestra merced fuesse. E yo acatando lo sufo dicho, y por vos hazer merced toue lo por bien. y por la presente os doy licéncia y facultad. y mando que por tiempo de diez años primeros figuientes que se cuenten desde el dia dela hecha de esta mi cedula en adelante vos o la persona o personas que vuestro poder para ello ouieré y no otros algúos, puedan imprimir y vender el dicho libro o libros dela dicha natural historia de Plinio, en estos dichos nuestros Reynos y señorios de castilla. So pena q̄ la persona o personas que sin tener vuestro poder para ello los imprimieré o vendieré o hizieré imprimir o vender, pierdan la impressiõ que hizieren y vendieren, y los moldes y aparejos con que lo hizieren. E incurra mas cada vno de ellos en pena de treynta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere. La qual dicha pena se reparta en esta manera. La tertia parte para la persona que lo acusare. Y la otra tertia parte para nuestra camara y fisco. y la otra tertia parte para el juez que lo sentenciare, y mando que cada pligo de molde de los dichos libros se venda al precio que por los del nuestro consejo fuere tassado, y a los del nuestro consejo presidentes y oydores delas nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles, dela nuestra casa y corte y chancillerias. y a todos los corregidores, assistente, gouernadores, alcaldes, alguaziles, merinos, prebostes. y otras justicias & juezes qualesquier de los nuestros Reynos y señorios que os guarden y cumplan por el dicho tiempo de los dichos diez años y hagan guardar y cumplir esta mi cedula, y contra ella vos no vayan ni passen ni consientan yr ni passar por alguna manera: so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para nuestra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Valladolid a veynte y dos dias del mes de hebrero, de mil y quinientos y quarenta y quatro años. Yo el Principe. Por mandado de su alteza pedro de los couos.

AD REVERENDISSIMUM IN
CHRISTO PATREM ET ILLVSTRISSIMUM DOMI-

num. D. Franciscum Bouadillam episcopum Cauriensem, Archidiaconū To-
letanum, &c. Fredenandi Pintiani ex equestri ordine militiæ diui Iaco-
bi, professoris Rhetoricæ & græcæ linguæ in clarissima Sal-
manticensi academia præfatio in Plinianas observa-
tiones a fine libri. xj. vsq; ad finem. xxv.

NON FUIT MIHI INTEGRVM ANTISTES
clarissime, implere promissum cui me obstrinxi in calce mea-
rum in Plinium observationum, quas octauo abhinc mense
amplissimo tuo nomini dedicatas emisi, perducendi videli-
cet ad finem intra menses non multos laboriosum hoc incep-
tum quod te auctore & impulsore aggressus sum, emaculan-
dæ quo ad facere possem historiæ naturalis. C. Plinij. Inue-
nior itaq; vt horatius ait parthis mendacior. Cæterum cõfer-
ri in me eius rei culpa neq; potest, neq; debet, qui nunquam
in exequendo opere semel suscepto cessauit, manum ve de
eo sustuli, sed in operis ipsius difficultatem, quæ non dubie

tanta est vt conatum quãtũlibet magnum hominis cæteris curis vacui retardasset, ne-
dum meum, qui sum publicis prælectionibus, plurimisq; alijs occupationibus adeo
impeditus, ne dicam obrutus, vt interdum vix ocium mihi ad scalpendum (vt aiunt)
caput superfit. Omitto valetudinem quæ nõ omnibus horis mihi homini prope iam
septuagenario prospera cõtingit. Omitto insperatas repentinaq; sollicitudines ac mo-
lestias quas cotidie incurrimus, studijs inimicissimas. Omitto diuersa vitæ desideria
quædam etiam relatu indigna, quæ nos omnib; ferme diei momētis a literis auocāt.
Vt ignoscendus plane sim si non toto ære alieno me ad præsens exonerem. Nihilo-
minus inter tot impedimenta quæ properanti mihi moram intulere, maiorem debi-
ti partem dissoluo, continuatis observationibus a fine libri. xj. vbi desieram, ad finem
vsq; .xxv. Ita fit vt si bonum omnino nomen non sim, pessimum tamen appellari non
cõmerear, cum per me non steterit quo minus debito liberarer, ni me operosæ rei im-
mensus labor & quem verbis exprimere vix est, ad calcem omni studio festinantem
remoratus fuisset. Sed omissis ijs quæ iustam cunctationi tarditatiq; meæ excusatio-
nem dare possent, Inueniet claritudo tua præsul amplissime in his. xiiij. voluminibus
quæ nunc tibi exhibeo, non pauciora nec minus atrocia monstra detecta superataq;
quam in. x. prioribus. Nec ea debellasse contentus, feras alias minores neglexi, sed ex
consuetudine mea, vt illæ quoq; quãuis non ita perniciosæ, amœnissimis Plinij agris
nemoribusq; exterminarentur curæ habui. Omnia itaq; in hac etiam secũda laboris
mei parte lustravi, omnia rimatus sum, nihil intactum intentatum ue reliqui, dubita-
riq; omnino nequit quin de opere quod aggressus sum quam diligentissime inquisie-
rim, nec vt ego arbitror frustrante diligentia. Illud certe affirmandum habeo, quãquã
non sine discrimine ne cui videar magnifice me iactare. Si decem tam strenuæ operæ,
nolo enim dicere consiliarij quales illi. x. nestori similes, quorum consilio si sibi da-
rentur, non dubitabat apud Homerum Agamẽnõ, quin breui Troia caperetur. Si. x.
inquam tã strenuæ operæ auctoritate auspicijsq; tuis Plinio contingerent, fore vt de-

PRAEFATIO.

posito magna ex parte squallore, absterfaq; rubigine quib⁹ obsitus fuerat, plurimum pristini fulgoris gloriaeq; reciperet. Quo nomine quantum vita ipsa doctorūq; omnium vniuersitas magnitudini tuae debitura esset, in aperto est apud omnes qui vel partim sacri huiusmysterijs initiati sunt. Debet nunc certe quantum nemini alij ex hispaniae principibus, tum ob bonam vtilissimae rei partem tuo ductu atq; imperio confectam, tum ob patrocinium literarum, quod a caeteris fastiditum & in totum repudiatum, a te auidissime susceptum, non constanter modo sed pertinaciter etiam tueris. Na quid nunc attinet tempus frustra conterere, numerosas alias & incomparabiles magnitudinis tuae virtutes vniuersae hispaniae & plurimis europe prouintijs compertissimas recensendo? quarum splendore & superiorum laudes praestringis, & aequalium tuorum nomini ac famae caliginem tenebrasq; offundis, & in posterum tanquam fulgentissimum sidus praeluces, illustri ac memorando documento, quam vitam, quos mores postulet illorum persona qui Christi redemptoris nostri eiusq; apostolorum vice in terris funguntur. Remotus ab omni non solum ambitu sed etiam ambitione & aura populari. Non aliunde sed ex te pendens. Omnia tua praesidia in te ipso habens, tecūq; vt eleganter Persius poeta dixit habitans. Totus in cura ouium tuarum, Totus in sacris literis, philosophiaeq; platonicae & aristotelicae studijs & honestissimis alijs disciplinis. Totus deniq; animi, Totus dei. Iure igitur ac merito omnes ad quorum notitiam tantarum laudum fama peruenit stupefcunt, admiratione tam inauditae incredibilisq; audaciae. Vnus enim ac solus (quod festiuissimus poeta ait) temporibus malis ausus es esse bonus. Sed sentio me dulcedine laudum tuarum longius duci, quas pro dignitate exequi alterum esset opus. Redeo ad rem. Leget vt dixi amplitudo tua in his. xiiij. libris multa nisi me propriae foeturae amor falsum habet, cognitu dignissima, vt pote quae summorum in literis clarissimorūq; hominum ingenia celsuraq; tot annos fugerant. Nec sunt pauciora visenda ve minus, quae in. xj. summos libros referuantur. Omnia ex densissima nocte vbi hactenus delituere, in lucem eruta. Non tamē sine multis meis vigilijs lucubrationibusq; ac sudoribus diurnis ac nocturnis, adeo vt vel cogitatione ipsa non minus praeteritorum laborum, quam eorum qui supersunt, fatiger. Sed durandum est quia coepi, & si viribus deficiam, animo tamen perseverandum. Itaq; si per incommodum valitudinis, alias ue offensiones mihi licuerit, absolua non multo post quod reliquum est operis. Gratias vero vtilitatis quae ex eo doctis omnibus & praecipue Plinianae lectionis studiosis comparatur claritudini tuae pater splendissime deberi, alias testatus sum. Summa enim tua munificentia & larga manu nobis haec oia facis, Oleūq; vt dici solet & impensas ad haec elucubrandam & in comunem vtilitatem inuulganda suppeditas.

Vale.

FRANCISCVS BOVADILLA
CAVRIENSIS EPISCOPVS, ARCHIDIACONVS

Toletanus, Fredenando Pintiano Rhetoricæ ac græcæ linguæ in
academia Salmanticensi professori dilectissimo. S.

VANQVAM NON PRAETERIT NOS
Pintiane doctissime, quam sit dura hæc prouintia quam ac-
cepisti, ex purgandi quantum vires tuæ ferrent Plinij histo-
riam naturalem tot vitijs scriptorum & correctorū culpa cō-
missis, nihil tamen minus veriti sumus quā ne tanquam im-
memor aut fallax sartorum tectorūq; redemptor, conductio-
ne renūtiata, aut eruditissimas tuas obseruatiōes in residuos
eius libros cum summo studiosorum dāno in aliud tempus
differres, aut non sine magna nominis tui iactura bonorūq;
vt sic dicam prædiorum pollicitationi tuæ obnoxiorum de-
trimento, pœnitentia tā laboriosi incepti omnino decoque-
res. Nunc vero quod intra breue admodum tempus fidem tuam magna ex parte libe-
raueris, summo opere nobis tibiq; simul gratulamur. Nobis quod diligentia nostra
nos frustrata nō fuerit. Nam graues debiti exactores nunquam destitimus etiam an-
te legitimum tempus, promissum opus cotidiano prope conuitio efflagitare. Tibi ve-
ro quod ad doctrinæ ingenijq; laudem quam ex æditis octauo circiter ab hinc mense
in libros .x. obseruationibus consecutus es, permagna accessio facta sit ex secunda hac
æditione in sequentes .xiiij. vt non minoris eruditionis, ita non minus temporū cul-
pa labefactatos & euersos. Amamus itaq; & admiramur sollertiam ac industriā tuā
qui non multo mensiū numero eam operam nauaueris in restituendo auctore vt emi-
nentissimo ita difficillimo, quam nemo alius nostro vt putamus æuo multo longio-
re temporis spatio præstare potuisset. Adde & illud quod est omnium maximum, ita
ad amissum opus istud tuum refictum recoctūq; esse, vt neq; ob acceleratam compo-
sitionem quicquam de industria officio ue decessisse videatur, aut ad absolutam ope-
ris dignitatem, aliquid eruditionis seu iudicij desideretur. Fecisti igitur vt te dignū
fuit, festinasti vt est in prouerbio lente. Tuorum vero scriptorū merita egregie profes-
sor, licet exploratum nobis sit & tu ipse non ignores, perpaucos admodum fore qui
digne & vt par est expendant, meminisse tamen debes Ciceronianæ illius sententiæ,
reconditum poema paucorum hoc est eruditorum consensum approbationeq; deside-
rare. Quā ob rem ad calcem inceptum opus vt perferas, non hortamur modo, sed ma-
gis ac magis a te contendimus, vel potius crediti iure reposcimus. Rem facies gratif-
simā non nobis modo quos scis Plinianæ doctrinæ ab adolescentia nostra fuisse affe-
ctissimos, sed plurimis etiam nostratibus studiosis, honestis ac eruditis viris, qui no-
biscum literis egerunt, vt hoc a te nouis precibus & exhortationibus impetremus.
Nam quāuis non lateat nos, quod Pindarus tuus scribit, & nos alias diximus, mul-
to laboriosius esse, euersam ciuitatem instaurare quam a principio condere, & ob id
herculeos pene labores ac erūnas te pertulisse in parte operis consumata, & perlaturū
adhuc in eo quod superest, non tamen debet tibi excidisse, minime cadere in constan-
tem virum, quum semel coeperit, pedem referre, in re præsertim honesta, vtili, & item

magis quam dici possit necessaria, non solum disciplinis generaliter omnibus, sed etiam latino sermone. Nam ad augendam dicendi facultatem, quam sit locuples Plinius, neminem esse tam a bonorum auctorum lectione abhorrentem putamus, qui ea ignorantia teneatur. Sed scimus has exhortationes ad excitandam industriam tuam parum nobis necessarias fuisse, equum lydium in campum ut dici solet hortatibus. Tuis porro litterariis sudoribus eruditissime Pintiane nulla potest pars laus inueniri. Ex literis enim & sermone multorum cotidie accipimus, te hominem affecta iam aetate & infirmis viribus, cum deberes receptui canere, sine imposito diuturnis laboribus, totum adhuc esse in literis, nunquam te dare ocio, semper aliquid meditantem, quo de literis bene merearis. Dignissimus sane qui ab omnibus in uniuersum amaris, colaris, honoribusque ac comodis augetaris, a nobis vero praeter ceteros impese, quibus peculiaris etiam intercedit causa, antiqua illa nostra cum tyrunculi adhuc essemus sub te literaria militia, paternus tuus in nos amor, mutua nostra erga te obseruantia. Cuius consuetudinis non oblitus, & dignos nos ducis quibus doctissima tua monumenta nuncupes, & ea nobis in tuis praefationibus tribuis, quae etiam si vera essent, non tamen possemus salua nostra verecundia agnoscere. Quapropter ita tibi praceptor optime persuadeo, nihil esse ad praesens, aut fore in posterum tam difficile, quod non possis tibi constanter & intrepide de nobis polliceri, quos tanto tibi beneficio deuinxisti. Nec temere quicquam magis in votis habemus, quam dari nobis aliquando facultatem, qua possimus beneuolum nostrum & gratum erga te animum, re potius quam sermone planum facere, & merita tua explere. Sed intelligimus maiora illa esse quam ut quis ea possit, in hoc terreno ac sordido vitae domicilio digne remunerare. Speramus autem apud summum illum & iustum rerum omnium aestimatorem deum, a quo dona omnia & bonorum operum praemia proficiscuntur, uberrimam tibi in caelis propositam esse mercedem, dignam assiduis tuis studiis, & heroico isto animo, quo iam inde ab adolescentia pessime de te ipso mereri instituisti, indicto cunctis vitae lenociniis, ac voluptatum illecebris inexpiabili bello, sola contentus, uirtutum & literarum conscientia, Vale.

firmante eam lectionem apographo quoque Toletano. ¶ Ex quibus perducti sunt a Iuba duo. Ambo verusti codices. Ex quibus perducti sunt Iuba duo, rectius. Item particula, que superfluit ex eisdem. ¶ Quæ expellantur assidue putrescentibus. Prædicti codices, putrescentibus, notanda orthographia, quia videlicet dicitur, putidus, putor & puteus, ab aquarum putore.

¶ **EXCAP.** xxxiiij. Polybius a gaditano freto longitudinē directo cursu ad os Mæotis, xxxiiij., xxxvij. M. d. pass. prodit. Marcianus a gaditano inquit freto per longitudinem directo cursu ad os Meotis, xxxiiij., xxxvij. M. d. pass. Sed deceptus est hac quoque parte Marcianus. Neque enim vilo pacto legi potest, tricies ter. Et enim vt supra visum fuit, capite ultimo libri quarti, Artemidorus & vna Isidorus longitudinem Europæ a Tanai ad gades octogies quater & quattuordecim. M. pass. prodidit. Quo igitur modo inter Artemidorū Isidorūque hinc, & Polybium inde, tam insignis esse potuit differentia in tradenda Europæ longitudine. Nimirū legendum hic non, xxxiiij.

sed, lxxxiiij., vt quod interuallum fecerunt Artemidorus cum Isidoro a Tanai ad gades, idem fecerit Polybius ab ore Mæotis ad easdem gades. ¶ Siciliam .xij. lx. M. d. pass. Scribe ex exemplari Toletano, .xij. l. M. pass. Sicque esse legendum ostendit ratio postremæ summæ, quæ alias non congrueret præcedentibus. ¶ Cyprum, cccxxv. L. ego, ccxxv. Tum ex eodem exemplari, tum ex ratio

ne calculi, quæ id exposcere videtur. ¶ Per longitudinem directam, xxxiiij., .xl. M. pass. taxat, traxit non taxat idem exemplar. ¶ Colligit ad Mæotin lacum. Citatum exemplar. Colligit intra Meotin lacum, verius vt puto, quia sequitur statim, Idem cum Mæotide &c. ¶ Idem cum Mæotide, clxxiiij., xc. pass. esse tradit, Marcianus. Centies octies bis, xc. pass. Sed legendum in Marciano, centies octogies bis, sicque pliniani numeri sunt interpretandi. Nam octies bis quid aliud sit quam decies non percipio. ¶ Est ergo ad hoc præscriptum Europæ magnitudo, lxxxij., xliij. M. pass. Magna occurrit hoc loco dubitandi causa, Cur Plinius in Africa & Asia longitudinem & latitudinem,

distincte posuerit, nec idem in Europa fecerit. Nimirum locum hunc decurtatum, superque vitiosissime scriptum esse certum habeo, Existimoque restitui sic posse. Est ergo ad hoc præscriptum, Europæ longitudo, lxxxiiij. Latitudo, xvj., xviiij. Marcianus deprauatam Plinij lectionem secutus, octogies bis nonaginta quattuor legit. ¶ Africæ efficit longitudo, xxxvij., xlviiij. Marcianus, xxxvij., xciiij. Astipulante etiam Apographo Toletano, Salmanticensi, xxxvij., xcviij. ¶ Vniuersam mensuram quæ venit in computationem, quæ veniet in comparationem, Archetypum Toletanum. ¶ Asiæ longitudo in confesso est, lxiiij. M. dcccl. Marcianus, Asiæ vero longitudo Sexagies ter, dcccl. Sed non intelligo si recipitur hæc lectio, quomodo constare queat quod sequitur, Europam paulo minus dimidia Asiæ parte maiorem esse quam Asiam. Quod si legatur, tricies, dccc. l. quadrabit fere ratio calculi. ¶ Vt per Meroen & Syenem mensura currat, xviiij., lxxv. M. pass. Marcianus decies octies, xxv.

¶ Siciliam .xij. lx. M. d. pass. Scribe ex exemplari Toletano, .xij. l. M. pass. Sicque esse legendum ostendit ratio postremæ summæ, quæ alias non congrueret præcedentibus. ¶ Cyprum, cccxxv. L. ego, ccxxv. Tum ex eodem exemplari, tum ex ratione calculi, quæ id exposcere videtur. ¶ Per longitudinem directam, xxxiiij., .xl. M. pass. taxat, traxit non taxat idem exemplar. ¶ Colligit ad Mæotin lacum. Citatum exemplar. Colligit intra Meotin lacum, verius vt puto, quia sequitur statim, Idem cum Mæotide &c. ¶ Idem cum Mæotide, clxxiiij., xc. pass. esse tradit, Marcianus. Centies octies bis, xc. pass. Sed legendum in Marciano, centies octogies bis, sicque pliniani numeri sunt interpretandi. Nam octies bis quid aliud sit quam decies non percipio. ¶ Est ergo ad hoc præscriptum Europæ magnitudo, lxxxij., xliij. M. pass. Magna occurrit hoc loco dubitandi causa, Cur Plinius in Africa & Asia longitudinem & latitudinem,

distincte posuerit, nec idem in Europa fecerit. Nimirum locum hunc decurtatum, superque vitiosissime scriptum esse certum habeo, Existimoque restitui sic posse. Est ergo ad hoc præscriptum, Europæ longitudo, lxxxiiij. Latitudo, xvj., xviiij. Marcianus deprauatam Plinij lectionem secutus, octogies bis nonaginta quattuor legit. ¶ Africæ efficit longitudo, xxxvij., xlviiij. Marcianus, xxxvij., xciiij. Astipulante etiam Apographo Toletano, Salmanticensi, xxxvij., xcviij. ¶ Vniuersam mensuram quæ venit in computationem, quæ veniet in comparationem, Archetypum Toletanum. ¶ Asiæ longitudo in confesso est, lxiiij. M. dcccl. Marcianus, Asiæ vero longitudo Sexagies ter, dcccl. Sed non intelligo si recipitur hæc lectio, quomodo constare queat quod sequitur, Europam paulo minus dimidia Asiæ parte maiorem esse quam Asiam. Quod si legatur, tricies, dccc. l. quadrabit fere ratio calculi. ¶ Vt per Meroen & Syenem mensura currat, xviiij., lxxv. M. pass. Marcianus decies octies, xxv.

¶ Siciliam .xij. lx. M. d. pass. Scribe ex exemplari Toletano, .xij. l. M. pass. Sicque esse legendum ostendit ratio postremæ summæ, quæ alias non congrueret præcedentibus. ¶ Cyprum, cccxxv. L. ego, ccxxv. Tum ex eodem exemplari, tum ex ratione calculi, quæ id exposcere videtur. ¶ Per longitudinem directam, xxxiiij., .xl. M. pass. taxat, traxit non taxat idem exemplar. ¶ Colligit ad Mæotin lacum. Citatum exemplar. Colligit intra Meotin lacum, verius vt puto, quia sequitur statim, Idem cum Mæotide &c. ¶ Idem cum Mæotide, clxxiiij., xc. pass. esse tradit, Marcianus. Centies octies bis, xc. pass. Sed legendum in Marciano, centies octogies bis, sicque pliniani numeri sunt interpretandi. Nam octies bis quid aliud sit quam decies non percipio. ¶ Est ergo ad hoc præscriptum Europæ magnitudo, lxxxij., xliij. M. pass. Magna occurrit hoc loco dubitandi causa, Cur Plinius in Africa & Asia longitudinem & latitudinem,

distincte posuerit, nec idem in Europa fecerit. Nimirum locum hunc decurtatum, superque vitiosissime scriptum esse certum habeo, Existimoque restitui sic posse. Est ergo ad hoc præscriptum, Europæ longitudo, lxxxiiij. Latitudo, xvj., xviiij. Marcianus deprauatam Plinij lectionem secutus, octogies bis nonaginta quattuor legit. ¶ Africæ efficit longitudo, xxxvij., xlviiij. Marcianus, xxxvij., xciiij. Astipulante etiam Apographo Toletano, Salmanticensi, xxxvij., xcviij. ¶ Vniuersam mensuram quæ venit in computationem, quæ veniet in comparationem, Archetypum Toletanum. ¶ Asiæ longitudo in confesso est, lxiiij. M. dcccl. Marcianus, Asiæ vero longitudo Sexagies ter, dcccl. Sed non intelligo si recipitur hæc lectio, quomodo constare queat quod sequitur, Europam paulo minus dimidia Asiæ parte maiorem esse quam Asiam. Quod si legatur, tricies, dccc. l. quadrabit fere ratio calculi. ¶ Vt per Meroen & Syenem mensura currat, xviiij., lxxv. M. pass. Marcianus decies octies, xxv.

cas.

cas.

xxxvij. d. p. cas.

cas. xv. l. d. passu.

cas. ccxxv.

cas. cas.

cas. clxxij. cc. passu.

cas. pccv. pccv. et magnitudo nō longitudo

defunt i cas.

cas.

in cas. defunt omnes numeri.

cas.

EX LIBRO

¶ Asiam vero quartam & quartam decimam. Addit Apographon Toletanum, & in super sextam decimam. Salmanticensi cum excusa lectione conuenit. ¶ Indicatisq; regionibus noscatur & quæ cuiq; earum societas sit. Scribo, indicatisq; regionibus noscatur cum qua cuique societas sit. Ex Apographo Toletano. ¶ EX CAPITULO ULTIMO. Arabia ad petras vsq;. Plinius hoc ipso libro capite. xxviii. Vnitatis numero Petram appellauit. non petras. Deinde Nabatæi oppidum incolunt Petram nomine. Strabo quoq; libro. xvj. Nabatæorum metropolin Petram nominat. Item Stephanus & reliqui Petram. ¶ Pelusium Aegypti inferiorq; ora quæ vocatur Alexadriæ. Archetypum Toletanum. Pelusium Aegypti inferiora quæ corha vocatur Alexandria. Scribendum opinor. Pelusium Aegypti, infraq; ora Rhacota vocata, nunc Alexandria. Ex Stephano. ¶ Vtraq; Hippo. Toletanum Apographon vterq; Hippo, rectius. Masculino enim genere efferuntur ab omnibus. Hippo regius, Hippo diarrhytus, nunquam aliter. ¶ Lyciæ Pataram Scribo Patara genere neutro. res nota, & in Pomponio quoq; dicta. ¶ Euboea. Boeoti. Apographon Toletanum. Eubea Beotum. Scribendum arbitror. Euboeæ Oreum. Duæ enim in Euboea vrbes præcipuæ celebrantur, Oreus & Chalcis. Plinio. Straboni. Ptolemæo. Stephano. &c. ¶ Abderam. Idem error qui in Patara. Scribendum enim Abdera genere neutro. confirmat id etiam Apographon Toletanum. ¶ Bessicam. Thraciam. In eodem exemplari Bessiam. abessis Thraciæ populis magnæ claritatis. vnde & in casu patrio mallet legeretur Thraciæ. ¶ Quod superest terrarum tribus assignauere segmentis. Codex Salmanticensis. quod superest terrarum supra tribus assignauere segmentis. ¶ Postremo Scythicum. Scribe. Postremum Scythicum. Nam præcessit mox ante, Alterum per hyperboreos. Præterq; vetus vtrunq; exemplar Postremum legit non Postremo.

RETRACTATIONES QVORVNDAM

locorum in Pomponio Mela.

VAM SIT, OPEROSA, ET AD ER-
randum proclivis ac parata materia, orbis situm tra-
ctare, Pomponius geographus in quem secūdo scri-
pturus sum, satis ostendit, in ipsa confestim præfa-
tione testatus, opus se aggredi impeditum, facun-
diæ minime capax, & perplexi satis ordinis. Plinius
etiam in initio tertij historię naturalis eandem rem
dicturus, quasi veniam petens, si quid proderet qđ
esset a veritate dissentaneum, infinitum id opus exi-
stimari ait, nec temere sine aliqua reprehensione tra-
ctatum. Nullum esse genus in quo venia iustior sit,
si modo minime mirum est hominem genitum non omnia humana novis-
se. Nos igitur cum homines simus, & nihilo (vt dici solet) vicinis nostris me-
liores, mirandum non est si in commentariolo quem non multo ante in Pō-
ponium Melā, auctorem quidem eximium & memorandum, sed malignita-
te temporum longe omnium deprauatissimum, tumultuaria opera compos-
uimus, aliqua scripserimus quæ censuram recipiant, retractariq; egeant. Sic
Hermolaus Barbarus singularis vir doctrinæ vt veteres omittam in Plinia-
nis castigationibus multa prius dixit, quæ postea in secunda æditione dāna-
uit, sic etiam post Hermolaum alij, quos tediij vitandi gratia prætereo. Acces-
dit alia nostrorum temporum peculiaris causa. Tot enim vbiq; sunt alienorū
laborum insidiatores, vt nisi contra Horatianum præceptum, qualēcūq; par-
turieris foetū, e vestigio ædas, dicā an abortias, in prōptu sint mille Corycæi,
qui illū adhuc in vtero maturescētē, per occultos cuniculos, artesq; fraudulē-
tas extractū, impudētissima frontesibi vendicēt. Quæ mihi satis superq; hu-
ius rei perito vnica maturandæ æditionis vel præcipitandæ potius, ratio nat.
Sed vt ad institutum veniam, quæ aut non satis recte dicta in Pomponium
visa sunt, aut omissa quæ dici non inutiliter potuere paucis attingam.

EX LIBRO PRIMO. EX PROOEMIO.

VEM persequi lōga est magis quā benigna materia. Dixi cōmodiorē videri mihi lectionē, qđ psequi, quā quē psequi, vt illud, qđ, referat opus, nō ordinē, quoniā sequatur paulo post, & qđ si nō ope ingenij orātis, at ipsa sui contē-
platione &c. Huic meæ sentētix pleriq; reclamāt, & priorē lectionē retinere malunt. Ius ergo liberum optionis esto, sequaturq; vnusquisq; qđ sibi visum sit magis ad mentem auctoris accedere. ¶ Id quo facilius sciri possit atque accipi. Duo vltima verba, non esse auctoris persuasum habeo, quid enim aliud hic, accipi, quā sciri. ¶ Ex summa asiæ descriptione. Dele in scholijs meis verba illa, sed magis est vt Margiani legatur, nam eodem auctore Margiana toti a slyrie prætendi-

RETRACTATIONES

tur. Item dele postrema illa eiusdem tituli verba. Appellat autem Aethiopus ægypti, qui ab alijs dicuntur sub ægypto. Et paulo antescribe ad hunc modum. Lego igitur. Super hunc sunt Parthi, Assyrii, & Babylonii, Super illum alterum & super Aethiopus, Aegyptii. ¶ Ex particulari africæ descriptione. Exponens verba illa Pomponij. Extat rei signum, Parma elephantino tergore execto, emendavi. extat rei signum parma elephantini tergoris excetra ex auctoritate Plinij libro. xj. capite. xxxvij. apud quem in exemplari Salamanticensi legitur. Elephantorum tergora impenetrabiles escasedras habent, quo in loco dixi pro escasedras legendum videri excetras. Nunc illud addo, in antiquissimo Toletano apographo cuius testimonio in superioribus usus sum, non escasedras haberi sed cetras propalam. quod adhuc emendationem nostram adiuuat. Et forte apud Pomponium aptius legeretur diuisa dictione. parma elephantino tergore, excetra. Vnde & cetram scuti genus denominatum crediderim. Sed quia hoc commentum multis non satis placet, in aliam coniecturam post longam in hac salebra volutationem deueni, an hic non execto, sed exucto scribendum sit, hoc est nullo prius humore madefacto. Plinius de hippopotamo, libro octauo capite. xxv. tergoris inquit ad scuta galeasq; impenetrabilis, præterquam si humore madeat.

¶ Numidia. Caput sextum. Ultra monumentum commune regis gentis. Deinde Icosium & Vthisia vrbes. Non exprimitur his verbis, quis locus vrbes ve fuerit monumentum commune regis gentis. Proinde legendum puto permutatis verbis. Ultra monumentum commune regis gentis Icosium, Deinde Vthisia vrbes. Aestimandum etiam an sit fidelior lectio. Via. trisyllabum quam Vthisia, ex Ptolemæo qui Icosium & Viã coniungit in quarto. ¶ Ex Africa proprie dicta. Caput septimum. Syrtis sinus est centum fere millia passuum qua mare accipit, trecenta qua cingitur. Confirmatur hæc lectio auctoritate Plinij, non impressi modo sed etiam scripti libro quinto capite quarto. Ceterum Strabo mouet me vt putem scribendum ducenta qua cingitur non trecenta, scribens vltimo libro minorem syrtin patere aditu. lxxv. M. pass. Ambitu. cc. Millia. Maioris Syrtis numerus adeo est apud eundem deprauatus vt curationem nullam recipiat plaga. ¶ Cyrenaica. Caput octauum. Proximis nullæ quidem vrbes stant, tamen domicilia sunt, quæ Mapalia appellantur. Scribo. Proximis nullæ quidem vrbes, stant tamen domicilia sunt, quæ mapalia appellantur. vt hæc sit differentia inter proximos oræ & interiores. Illos mapalia habere, stant videlicet domicilia, hos sequentes pecora, vt a pabulo abducta sunt, ita se ac tuguria sua promouere, vt paulo post sequitur. Sic libro secundo de Nomadibus. Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur, atq; vt illa pecori durant; ita hi statam sedem agunt. Et libro tertio de Sarmatis. Non se vrbeb; tenet, & ne statis quidem sedibus, vt inuitauere pabula, vt cedens & sequens hostis exigit, ita res opesq; secum trahens. ¶ Aegyptus. Caput. ix. Deinde semel iterumq; diuisus ad Delta & Metilin, it per omnem ægyptum vagus. Quid nos

Pulcher
locus.

in intellectu huius loci senserimus in proutu est legere in scholijs nostris. Postea coniectatione illam iniuimus, num verior sit lectio. Deinde semel iterumque diuisus, ac delta medium scindens, it per omnem ægyptum &c. vt Delta hic significet non acutum deltæ, sed totam literæ aream quæ proprie vocatur ægyptus, spaciūque inclusum intra duos alueos Canopicum & Pelusiacum. Ita Pomponius minus a suo Herodoto submotus erit. Cuius verba vt dixi sūt. Tertius quo recta nilus meat, delatus per superiora in acutum deltæ proficitur. Dehinc medium delta scindens in mare euadit. Quod si verborum ordinem mutari permetteretur, optime omnium legeretur hoc pacto. Deinde semel iterumque diuisus, it per omnem ægyptum vagus atque dispersus, ac delta medium, septemque in ora se scindens, singulis tamen grandis euoluitur. Scio plerisque qui semel præsumpserunt extare Pomponium, miraturos hanc meam in nouanda immutandaque Melæ lectione audaciam temeritatem ve? Sed si hanc falso conceptam opinionem exuant, cogitentque vix ad nos tanti auctoris vmbra peruenisse, laudabunt puto voluntatem hanc meam, qui quocumque famæ dispendio conor pulcherrimum auctorem, si non in integrum (hoc enim desperandum est) ad figuram tamen aliquam pristini candoris aut tramam figuræ vt persius ait reducere. ¶ Arabia. Caput. x. hic nisi qua casio monte attollitur plana & sterilis, aptiorem putamus lectionem, plana, sed sterilis. Nam ad planiciem videtur consequi vbertatem. In Arabia autem ægypto contermina e contrario cessit. Idcirco quadrat optime aduersatiua vt vocant grammatici particula. ¶ Syria Caput. xj. Ex operibus eius certe insignia multa sunt duo maxime excellent. Constat quidem sensus etiam si sic legatur, sed nescio quo modo aptior erit, pleniorque lectio, si, quæ, relatiuum adieceris. Ex operibus eius, quæ certe insignia sunt, duo maxime excellent. ¶ Est non minor Ascalon. Scribendum, ascalo. Sic Pliniani codices antiqui præferunt, vt Narbo, Naro, Hippo, Anco, Et plura huiusmodi. Supra hoc dictum. ¶ Phœnice Caput. xij. Facili commercio permutat ac miscet. Deestrema verba superuacanea mihi videntur. ¶ Lycos & Hypatos & Orontes. Lege Lycos & Labotas & Orontes. In expositione mea pro, & labotas, librarij helabotas impresserunt. ¶ Myriádro & Cilices. At in recessu vltimo locus est magni &c. Lego Myriádro & Cilicia, ac in recessu vltimo locus magni &c. Vt verbum, est, superfluat, vel sic Myriandros & Cilicia. Eius in recessu intimo locus est magni quondam &c. ¶ Caria Caput. xvj. Caria sequitur. Habitat incertæ originis. Dixi corrigendum esse vt tunc visum est Habitatores regionis incerti. Nunc repudiato consilio commodiorem duco lectionem. Habitatōrū incerti aborigines, hoc est maiores eorum qui nunc habitant Cariam, incertum est vnde in eandem regionem commearint. Sic Plinius lib. iij, cap. xxij. Erythræa dicta est quoniā Tyrii Aborigines eorū orti ab Erythræo mari ferebātur. ¶ Aeolis Cap. xvij. Vsq; ad imā mōtis Idæ. Isthmos paruis vrbibus aspersus est. Isthmos esse nō pot vbi nō est Chersonesus hoc est peninsula, Cū vero nulla hic peninsulæ mētio habita

Locus not
candus.

RETRACTATIONES

fit, sequitur ut nullatenus hic legi Isthmos queat. Scribendum igitur reor, Is mons paruis urbibus &c. Ut paulo post. Huc ab Idæo monte demissus scamander exit & Simois, fama quam natura maiora flumina. Ipse mons veteri diuarum certamine &c. Quod si tibi videatur, non esse elegantiae Melæ, cum paulo ante dixerit montis Idæ, ilico repetere. Is mons, cogita fieri potuisse, ut verbum, mons, positum fuerit a lectore supra pronomen is, expositionis gratia, & postea in contextum orationis receptum, ut in Bithynia, quibus a tergo imminet mons Olympus, ut incolæ vocant Mysius. Is flumen Rhyndacum in ea quæ sequuntur emittit. Sunt tamen exemplaria in quibus non Isthmos scriptum est, sed, Is primo. ¶ Bithynia Caput. xix. ¶ Quibus a tergo imminet mons Olympus ut incolæ vocant Mysius. Cum Strabone duodecimo, Plinius quinto, Ptolemæus etiam quinto, Stephanus, Theophrastus quoque libro quarto de Stirpibus, vno omnes consensu hunc montem Olympum mysium appellent, considerandum est cur Mela scribat, ut incolæ vocat mysius. An legendum quem ab incolis vocant mysium an forte quod magis arridet, verba illa ut incolæ, vocant adiecta sunt a lectore, qui cum nesciret cur dictus esset Mysius, putauit peculiare incolarum esse nomen. ¶ Templi numen iupiter, conditore Iasone, admonuimus legendum nobis videri, conditor Iason. Nunc ut Ptolemæo opem feramus, scire lectorem volumus. Iouem qui in eo templo colitur appellatum esse cognomine. Vrium, auctoribus Stephano in dictione Chalcedon, & Arrhiano in Periplo ponti Euxini, & Ptolemæo in quinto. Apud quem tamē atrox menda inoleuit, a nemine antea me quod sciam animaduersa. Nam ubi est, templum vriudios, correctores non intelligentes quid esset, vriudios, artemidos scripserunt hoc est dianæ. ¶ Huc atque illuc longo rectoque limite extentus, sinuatus cætera. Sed quia contra minus quam ad dextram & læuam abcessit. Locus est tenebrosissimus & qui doctos etiam homines diu torfit. Aperui quid sentire. ~~Idem~~ displicet sententia, ac dubito an posset verius sic legi, sinuatus cætera, sed qua it contra. Minus qua ad dextram & læuam abcessit. Mollibus fastigijs &c. Ut sit sensus, sinuatum esse qua tendit contra hoc est ab utraque continente bosphori cimmerij, arcus brachia ut vocant exprimente, minus autem sinuatum esse qua ad dextram & læuam abcessit, mollibus enim fastigijs &c. Quod autem curuatura oræ sit ubi diximus, ipse infra ostendit in Thracia, his verbis. Recta de hinc ora, nisi quod media fere in promontorium quod Thinniam vocant exit, & incuruis contra se littoribus obtenditur. Aut si hæc scriptura displicet, lege eodem sensu sic, sed qua it contra nimis, qua ad dextram & læuam abcessit &c. ¶ Chalybes Caput. xxj. In media diei totius afficiunt. His quæ scripsi aduersus Pomponium fauent verbo Plinij libro sexto de rege Taprobanæ insulæ, si quid delinquat morte mulctari, nullo interimente, sed auersantibus cunctis & commercia etiam sermonis negantibus. ¶ Quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens corocondamam peninsulam reddunt, Monui locum hunc esse ambustum,

Eximi⁹ locus in Ptolemæo correctus.

& verbis fraudatum. Emendavi ut occurrit. Video nunc paucioribus verbis posse eundem sensum seruari. Lego igitur. quam duobus alueis, Anticites in lacum, & in mare profluens Corocondama, peninsulam reddunt.

EX SECVNDO LIBRO.
Scythia Europea. Caput. I.

MODO SINISTRO Latere in nauigantium opposita. Lego lateri, non latere. & Aldus apposita agnoscit, non opposita. ¶ Ac Rhiphæis montibus nam & huc illi pertinent proxima. Cadentes assidue niues &c. Detrahe coniunctionem, ac, & verbum. Cadentes. cum minore litera scriptum superioribus applica. ¶ Quia Gryphi sæuum & pertinax ferarum genus. Herodotus ut retuli Grypas appellat quinta græcorum inflexione. Sed quia Pomponius in tertio de india differens Gryphos eos secunda nostra nominat, & item Plinius libro septimo capite secundo, quanquam idem rursus in decimo gryphas vocat, rem in dubium vocatam iudicio lectorum relinquo. ¶ Terra tum longe disteta excedens, tenui radice littori annectitur. Verbum, excedens, ut dixi in scholijs meis visum fuit superfluere. Ut autem nunc ampliem iudicium, faciunt verba illa Pomponij in Italia. Ab Alpibus incipit in altum excedere. Puto nihilominus verba hic aliquot omissa vel. in altum, vel in pontum excedens, vel aliquid simile. ¶ Atque ut illa pecori durant, ita diu statam sedem agunt. Dispice an sit cōcinnior lectio, atque ut illa pecori durant, ita hi statam sedē agūt, ut aduerbium aduerbio, pronomen pronomini opponatur. ¶ Ex Scythia Europea, neque enim esse dones pocula ex inimicissimorum capitibus expoliunt, oscitantes calcographi pro verbo parentum, inimicissimorum po, fuerunt quod paulo ante præcedebat. Lege itaque neque enim esse dones pocula ex parentum capitibus expoliunt. ¶ Thracia Caput secundum, manentque dominas proci. Dixi in Scholijs in Aegypto prouincia, legendum hic esse, mœrendo minus profici. ¶ Atque ubi pontus alterum sui flexum angulo finit, &c. Superuacanea & indecens repetitio, dixit enim statim ante, quod præteruictos alter ponti angulus accipit. Monstratur inquis finis alterius ponti flexus & alterius anguli. Satis exprimitur verbis illis, & intimo in sinu. Itaque aut ego coniectura fallor aut multa hic verba redundant. Legendum quod omnino sic, & intimo in sinu Apollonia. Reliqua delenda. ¶ Macedonia Caput tertium. Tum Macedonum populi, quot vrbes habitant. Sunt qui hunc locum sic accipiant. Post ante dictas gentes sequi populos Macedonum, & esse tot numero, quot sint vrbes quas habitent, quam recte autem sic intelligatur, arbitrio lectorum esto.

EX ITALIA Caput quartum. Et illa in angusto illorum duorum. Promontorium in quo sedet vrbs Anco a Plinio appellatur

RETRACTIONES

Cumerum, sic enim habent vulgati codices. Cæterum Apographon Toletanum non. cumero. habet, sed Cunero, vt putem neutro modo legédum esse, sed. Cuneo. Nam Hispaniæ ora in occidentem vergens, promontorium habet nomine. Cuneus, a figura dictum vt postea constabit. ¶ Ex Hispania caput. vj. Blanda. Iluro. Diximus Iluroné appellari a Stephano Ilurgiá. Sed cū Ptolemæus statuatur in mediterraneo Bæticæ oppidum nomine Ilurgis, vocari non absurde in dubiū posset, sit ne potius Ilurgia Stephani, quæ est Ilurgis ptolemæo quam quæ est iluro Póponio. ¶ Mediterranei maris insulæ Caput. vij. & quas musagoros numero tres, vno tamen nomine &c. Plinius etiam cum Pomponio libro. iiii. cap. xij. musagoros appellat. At in antiquissimo Toletano exēplari, non Musagoros habetur, sed musagorus, terminatione græca. Quare & in Póponio vnde mutuatus est Plinius, Musagorus non aliter, scribendū censeo. ¶ Tum statione atq; morte. Emédauimus. Tali statione atq; morte, testimonio multorū auctorū. Nec subiit tunc Platoné citare in dialogo qui inscribitur. Minos vel de lege. Eius verba ex translatione Marsilij ficini sunt. Eo plane veluti legū custode per urbē vsus est Minos, ad reliquā vero cretā custode Talos. Talus enim ter quotannis pagos omnes lustrabat, leges eorū obseruaturus, tabulis æreis leges insculptas circūferens, vnde æreæ nominatæ sunt. Hæc Plato. Cuius postrema illa verba, vnde æreæ nominatæ sunt perperā vertit Marsilius, homo quidē mediocri ingenio & eruditione, mediocri itē græcæ ac latinæ linguæ cognitione præditus, verū in humanis studijs parū versatus, superq; asper & durus nimis interpres. Trāsferre igitur debuit ficinus, vnde æreus appellatus est, sic enim græca præferunt exemplaria, & Talus ipse vt probaui æreus a poetis, fict⁹ appellatusq; est, nō leges. Sed de errorib⁹ Marsilij in translatione Platonis, alio loco dicturi sum⁹ vber⁹.

Platonis
locus.

De Marsi-
lio ficino
iudicium.

LIBER TERTIVS. Extima Hispaniæ ora. Caput. I.

NE QVEEODEM assidue tēpore, sed vt illa surgit ac demergitur &c. Hæc verba in aliā formā mutavi, retēto tamē eodē sensu, nunc ea in statū priorē restituo, Pliniū secut⁹ lib. ij. cap. xcix. de æstibus maris. Nec vnquam inquit eodē tempore quo pridie fluunt, vt ancillantes syderi auido, trahētq; secū haustu maria, & assidue aliunde quam pridie exorienti. ¶ Recipit fluuios hiernam. Promontorium quod est commune vtriusq; lateris hispaniæ, occidentalis & septentrionalis, dixi appellari a Strabone & Ptolemæo Nerium. A Plinio & Pomponio Celticum. Nec vt sentiunt aliqui a Strabone dici Artabram. Postea animaduerti tradi a Plinio, a quibusdam appellari id promontorium Artabrum libro quarto capite. xxj. sed loco ita deprauato atq; alieno, vt promontorium id statuatur longe ab eo situ in quo est. quod mihi causa allucinandi fuit. ¶ Extima galliarum ora. Caput secundum. In auscis elusaberris. Inter barbaras dictiones quæ pulcherrimum hoc & amœnissimum opus inquinare, connumeravi. Elusaberris. Verum tanti apud me ponderis est scriptæ & antiquæ lectiōis fides, vt nutare me cogat, nec satis fidere priori meæ sentē

tix, & si non illam damno. Oppidum enim illud Volcarum Tectosagum in gallia Narbonensi, a Ptolemæo & Plinio appellatum Illiberis, non sic nominant duo illa antiqua exemplaria quæ subinde cito, sed alterum. Illiseberre. Alterum Eliseberre, vt forte verum nomen sit. Elusaberris. & a Tectosagibus fuerit ad auscios translatum. ¶ Mare Caspium Caput. v. Sylux alia quoq; dira animalia, verum & tigres ferunt, vtique Hyrcanix, sæuum ferarum genus. Luxatus est vt opinor, ordo verborum. Legendumque. Sylux, vtique hyrcanix alia quoq; dira animalia, verum & Tigres ferunt, sæuum ferarum genus. ¶ Hispanix & septentrionis insulæ. Caput. vj. Gallicenas vocant. Considerandum an sit verior diuisa lectio, Galli cenas vocant. Nam gallici numinis oraculum illuderat. ¶ In ea quod sol longe occasurus exurgit, breues vtique noctes sunt, sed per hiemē sicut alibi obscuræ, æstate lucidæ, quod per id tempus &c. Et in his verbis ordinis error est. debent enim sic vt reor concipi. In ea per Hyemem sicut alibi obscuræ vtique noctes sunt, æstate breues ac lucidæ quod sol longe occasurus exurgit, qui per id tempus iam se altius euehens, &c. ¶ India Caput septimum. Ab iolide ad Cudum. substitui pro Iolide Colide. emendauit etiam in Plinij sexto Coliacum promontorium, cum in omnibus excusis exemplaribus permutatis literis scriptum sit Colaicum. Nunc addo confirmari hanc meam emendationem fide Apographi Toletani in quo aperte Coliacum legas, non Colaicum. ¶ Tamos promontorium est quod taurus attollit. Ostendi legendum esse Tabis, non Tamos. docui ex Plinio libro sexto capite. xvij. esse iugum incumbens mari. pudendo errore Solini, qui non perceptis Plinij verbis neq; adito Pomponio, Tabin nomen esse maris, non promontorij scribit. ¶ Et alia quidem flumina admittit, sed clarissima. Cophen. Acesinē. Hydaspem. Legendum videtur Cophenem seu Cophena. Nam dupliciter declinatur. aut Cophen Cophenis, aut Cophes Cophetis. Priorem inflexionem Arrhianus in vtraq; compositione, posteriorem Strabo & Plinius secuti sunt. ¶ Atlantici

insulæ & terminus. Ampelusia in nostrum iam fretum vergens promontorium, operis huius atq; atlantici littoris terminus.

Conuenientior & auctoris elegantix, & operis calicatio permutatis vltimis verbis, atlantici littoris, atq; operis huius terminus.

¶ Finis retractationum.

EX LIBRO SEPTIMO.

Ex proœmio.

NON SIT SATIS AESTIMARE.

Conuersis verbis Apographon Toletanum. non sit vt satis aestimare. ¶ Alienis velat opibus. Scripta lectio. aliena velat ope. ¶ Cæteris varîe tegumenta tribuit. Eadem. cæteris varia tegumenta tribuit. ¶ A frigoribus & calore tutata est. Exemplar Salamanticense non tutata est, sed tuta est præfert.

¶ Hominem tantum nudū & in nuda humo natali die abiicit. Augustinus libro quarto de ciuitate dei priscum fuisse apud Romanos morem tradit, infantem nuper æditum humi vt ponerent, ac conti-

n timerent. a quo ministerio dea eis leuana excogitata & culta est. Ad huc Romanorum morem prædicta Plinij verba referenda censent Baptista Pius quem adolescentes Bononiæ professorem vidimus, & Celius Rhodiginus & pleriq; alij, ceu vero hic Plinius de Romanis dūtaxat & non de toto humano genere in vniuersum pronunciet. Sed vt hoc errore illos liberemus, simulq; constet hanc sententiam a Platone vt plura alia mutuatum esse Plinium, subiiciemus Plutarchi verba ex libro qui de fortuna inscribitur latine vt potuimus versa. Quandoquidem plurima inquit ex mutis animantibus & fortunam & generis naturam feliciorē sortita sunt. Quædam cornibus, dentibus aculeis, armatur. Erinacei vt Empedocles ait, tergo præacutis stimulis obsepto in horrescunt. Calciata sunt alia, vestitaq; cortice, lanugine, vnguib; vngulisq; durissimis. Homo solus secūdum Platonem nudus, inermis sine calciamento, sine lecto a natura in medium abiicitur. Quod ergo Plato sine lecto dixit abi ci hominem in medium quo die genitus est, id Plinius alijs verbis expressit, nudum dicens & in nuda humo natali die abiici.

Cæterum quia Hermolaus naturæ patrociniū suscepit aduersus Plinium, petito ex Aristotele testimonio libro de generatione animalium secundo, scire lectorem volumus patrociniū hoc, piam ve apologiam, melius ab Hermolao desumi potuisse ex libro de partibus animalium quarto capite nono.

¶ Vnam tantum ob culpam quia natum est. qua natum est Apographon Toletanum. non quia natum est. ¶ Quando firmum cibus os. Idem exemplar. Quando firmum cibus sospes. Scribi posset. Quando firmum cibus, os, pes. sed quia incessus statim ante meminit, magis est vt scribatur. Quando firmū cibus os, dens ¶ Hominem scire nihil sine doctrina. Scripta exemplaria. hominem nihil scire, nihil sine doctrina. ¶ Qui non nasci optimum censerent, aut quāocysime aboleri. In promptu erat auctor huius sententiæ, vt non fuerit necesse a remotioribus eam petere. Posidippus primo epigramatō græcorum tomo. Elige aite duobus vtrū malis, aut nunquam natum esse, aut post natalem protinus tolli e medio, Quam græci poetæ sententiā apud

Cas.

Cas. uarie tegimenta

Cas.

Multorū opinio refutata.

Cas.

Cas.

Cas. hominem nihil scire doctrina.

Cas. auctoris scire.

nos Aufonius ita reddidit. Ergo optima graiorum sententia quippe homi-
ni aiunt, non nasci esse bonum, natum aut cito morte potiri. Iam vero Seneca
noster pulcherrime vt omnia, in libro de consolatione ad martiam. Itaq; fe-
licissimum est non nasci, proximum puto breuitate vitæ defunctos cito in in-
tegrum restitui. Præterea quod sequitur paulo post, cætera animatia probe
in suo genere degere, congregari & stare contra dissimilia, exceptionem pati-
tur. Plinius libro. x. de Coccyge aue. Quin absumitur ab accipitre si quando
vna apparuere, sola omnium auis a suo genere interempta. & libro eodẽ ca-
pite. lxxix. in quo genere omnia magis exitialia si suum gen⁹ edere antequã
noceant. & Aristoteles nono de historia animalium capite primo, olores se ip-
sos adinuicem maxime omnium auium deuorare tradit. Item quod paulo
ante præcedit, atq; vni etiam post se de futuro. Ioannes britannicus in qui-
busdam obseruationibus scribendum censet, defuturæ, vt referatur ad sepul-
turam, sed magis hic ab Hermolao sto, qui aliter hunc locum accipit ex illis
Plinij verbis. habere sensum victus, generationis, atq; operis & de futuro
etiam curam. & si ea verba Hermolaus ignoscendo memoriæ lapsu in hoc vo-
lumine haberi tradit, cum sint in principio vndecimi. Apographon quoq; to-
letanum, de futuro habet non defuturæ. ¶ **TEX CAPITE. ij.** In medio
terrarum orbe a Sicilia & Italia. Duo postrema verba in eodem exemplari de-
siderantur. ¶ Feruntq; ictas saliuæ &c. Scripta lectio. Feruntq; ictu saliuæ vt
feruentis aquæ contactu fugere. ¶ Adijcit dextram mammam his virilem,
dextram in mammis virilem. eadem. ¶ Ifigonus & Memphodorus tradunt,
redundat verbum tradunt. ex eadem, recte, præcessit enim paulo ante. ¶ Ira-
tis præcipue oculis, irritatis habet Apographũ Tolet. nõ iratis. ¶ Quæ voca-
tur bithyæ. Vicinæ exemplar idẽ. ¶ Familix sunt paucæ, postremũ verbũ nõ le-
gitur in eodẽ. ¶ Et ob id pperuo senatuscõsulto. Vtrũq; exemplar nõ senat⁹ cõ-
sulto legit sed senatuscõsultu. quam lectionem approbabit qui plinianũ ob-
seruauit morẽ, quæ apud alios auctores nomina aliarum sunt inflexione
in quartã libentissime mutantis. ¶ Ad aliqua mirabiles. ad alia quam mira-
biles. eadem. ¶ Item hominum genus. Ligo Idem nõ Item, vt referatur ad
Ctesiam. ¶ Eosdẽq; sciopodas vocari. Scribo Sciapodas cum. a. in secunda
syllaba. ex Stephano & Philostrato in vita Apollonij. Item Alexandrino He-
sychio. Astipulante etiam vtroq; scripto exemplari. De Reliquo notandum,
hæc verba paulo post inferenda esse post illa quæ sequuntur. Eudoxus in me-
ridianis indiæ, viris plantas esse cubitales, eosdẽq; Sciapodas vocari quod
in maiore æstu humi iacentes resupini vmbra se pedum protegant. ¶ Tãtum
radicum florũq; varios odores. Scribe alio verborum ordine, radicum tan-
tum florũq; varios odores. ex Apographo Toletano. ¶ Grauiore paulo odo-
re haud difficulter examinari. duo illa verba. paulo odo. superuacanea sunt
ex eodem. ¶ Tum quadrupedes, tum recte currentes. Exemplar Salmanti.
& impressa lectio. tanquã quadrupedes, tam recte currentes. Scribendum
opinor, quanquam quadrupedes, tamen recti currentes. ¶ Non longe

Hermolai
error me-
morix.

cas.

cas. ac Sicilia et Italia

cas.

cas.

cas.

cas.

Cas. que nunc vocatur

Cas.

Cas.

Cas.

Cas.

Cas. sciopodas.

Cas.

Cas.

Cas.

cas. eos a Troglodytis abesse. Rursusq; ab his occidentem versus quosdam &c.
Existimo conuerso ordine legendum esse. Rursusq; ab his occidentem ver-
sus quosdam sine ceruice, oculos in humeris habentes. Non longe eos a Tro-
glodytis abesse. Nam cum illos qui oculos in humeris habent in india esse
constet Solino etiam teste, & Troglodytæ pertineant ad æthiopiã, si post
Sciapodas quos non longe a Troglodytis distare ait, alias rursus occiden-
tem versus india gentes collocet, videbitur Plinius in ordine & situ regionũ

cas. spitham aberrare. ¶ Sipithamæi pygmæi. Scribendum puto. trispithamæi pygmæi.
quia subiicit statim ternas spithamas longitudine hoc est ternos dodrantes
non excedentes. Strabo libro. xv. Sed ad fabulas rediens ait, homines quos-
dam esse quinquepalmos, quosdam tripalmos, quorum nonnulli naso car-
reant, & duo tantum spiramenta supra os habeant. Cum tripalmis grues pu-
gnare quod & Homerus significat. ¶ Casas eorum luto pennisq; & ouorũ

cas. putaminibus cõstrui. Conseri non construi Apographon Toletanum.

¶ Mandrorum nomen his dedit Clytarchus. Vetus omnis recentiorq; le-
cas. ctio Mandorum præfert non Mandrorum. Scribendum videtur aut Panda-
rum ex Plinio libro sexto capite. xx. et item Stephano, aut Pandæorum ex
Arrhiano libro. vij. Cuius verba libuit ponere vt collata cum Plinianis hu-
ius capitũ, & capitũ. xx. libri sexti, omnem ambiguitatem lectoribus adimãt.

Ornatum autem corporis quo vtebatur hic Hercules, Megasthenes fuisse il-
li similem scribit, quo thebanus Hercules vti solebat, quod & indi affirmãt,
eiq; multos fuisse filios virilis sexus, multas enim vxores habuisse, filiam ve-
ro vnicam nomine Pandæam, terrãq; in qua nata est quam Hercules ei tradi-
dit, de nomine eius Pandæam appellatam, Datos in super elephãtos. d. equi-
tes ad. iij. M. pedites circiter. cxxx. M. & mox paulo. Ad hæc in regionibus
quas Hercules filia regno tenuit, fœminas vbi ad septimum vitæ annum per-
ueniunt viris maturas censerit, ac nubere, viros quadraginta annos summum

& rursus Herculem etiam cum filia. vij. annorum cõcubuisse, vt ex
se soboles indorum regibus procrearetur. ¶ Oritas ab indis Arbis fluius

cas. Cõtra Her-
cas. molauum. differtinat. Hermolaus pro Soritas vt antea scriptũ erat Oritas substituit,
pro Arbis Arbis. Priorem castigationem probo posteriorem improbo.

Nam vetus omnis lectio, Romanaq; & parmensia exemplaria, tum hoc ca-
pite, tum libro sexto capite. xxiiiij. Item libro nono capite tertio. Semper Ara-
bis legunt nũquam Arbis. Strabonem fatemur Arbin appellare. Ptolemæũ
negamus. Nam & græce Arabis apud eum legitur, & e duobus eius interpre-
tibus prior Arabin posterior Arabium vocat. Item Arrhianus septimo. Pro-
pe hanc inquit habitat gens indica Arabies dicti, quorum in maiore conscri-
ptione cõmemini, esse cognominatos a flumine Arabi quod per ipsorum re-
gionem fluens exonerat in mare, differtinans horum prouinciam ab orita-
rum terra, & paulo post bis Arabin fluium nominat. Porro idem auctor in
maiore constructione cuius hic mëtionem habuit, Arabium vocat fluium
non Arabin nec semel, & Arabitas populos. Stephanus ceu dubius in ytram

partem inclinaret, modo Arbin, modo Arabium vocat. Neq; illud omiserim, sæpe apud eundem Arrhianum scriptum inueniri per duplex, rr. Arrhabis, & Arrhabitæ populi. ¶ Animalium quæ cynocephalos vocamus, melius vocauimus, nam eorum hoc ipso capite meminit. ¶ **EX CAPITE. iiii.** Fœminas gigni celerius quam mares &c. Siue verbum gigni, significet formari in vtero fœtum, seu significet in lucem prodire infantem, falsum est fœminas gigni celerius quam mares. Docet id Aristoteles libro de historia animalium septimo capite. ii. his verbis, Quum itaq; fœtus in vtero formatur, fœmina tardius quam mas perfectionem omnium partium recipit & sæpius in decimum mensem quam mas protrahitur. & capite quarto. Plus etiam motus magna ex parte mas in vtero infert quam fœmina, & celerius prodit, fœminæ enim partus tardior est. Possem etiam (nisi me pudor auocaret) citare Auicenam libro nono de animalibus capite quinto de transmutatione spermatis & Albertum magnum aliosq; aristotelicæ doctrinæ affectatores. Cæterum in exemplari Toletano non gigni legitur, sed nasci. Quod si duo hæc verba iungerentur gigni nasci, & pro eis scriberetur iuuenescere, bellissime locus restitueretur. Aristoteles loco proxime citato. Sed cum in lucem prodierit fœmina, ocyus quam mas & accrescit, & ætate floret, & senectute maceratur. Posset etiam locus minus superstitione restitui, si pro duobus illis verbis, gigni celerius, poneretur iuuenescere, deinde permutatione verborum sequentium legeretur fœminas iuuenescere celerius quam mares, sicut senescere, vel sic, fœminas iuuenescere quam mares celerius sicuti senescere. ¶ **EX CAPITE. v.** ex his, iiii, partus enixa, Sempronium septimo mense genuit, Suillum Ruffum vndecimo, Corbulonem septimo, vtrūq; cōsulem. Postea Cæsoniam, C. principis coniugem octauo. In quo mensium numero genitis intra quadragesimum diem maximus labor. Locus non vulgari indigens cæsura. Ante omnia scripta omnis & impressa lectio non Sempronium agnoscit, sed septimo semper, sicq; haud dubie legendum est. Deinde pro duobus illis verbis. In quo, scribendum est, in quo, & id verbum cum duobus sequentibus, ad præcedentia adiunge. Postremo dictionem, genitis, cum maiore littera scribe, vt sit principium sequentis cæsi, hoc sensu, Vestiliam, C. Herdicij ac postea Pomponij atq; Orfiti coniugem, quattuor ex his partus enixam, æquo semper mensium numero genuisse, hoc est septimo semper mense. Deinde e contrario, peperisse tres alios filios iniquo numero mensium, Suillum Ruffum vndecimo, Corbulonem septimo, Cæsoniam octauo. Genitis vero, hoc est fœtui ad huc intra maternum vterum clauso, intra quadragesimum diem maximum esse laborē, hoc est periculum illis imminere, ne abortu eijciantur. Aristoteles libro septimo de historia animalium capite tertio, Effluxiones vocantur quæ intra septimum mensem corruptiones incidunt, Abortiones autem, quæ intra quadragesimum diem, & quidem plurimi fœtus intra tot numero dies deprauatur. ¶ Massurius auctor est, L. Papyrium prætorem secundo hærede lege agente, Exemplar Salmanticense cohærede

cas.

cas.

cas. m. partus enixa septimo mense genuit

Elegans locus & exactus sed diligenter castigatus.

cas. l. Papyrii sedo prætorem co hærede lege agente

præfert non hærede. Præterea, vix credo ordinem horum verborum non esse inuersum. Rectius enim multo & magis e communi intellectu, verba hoc ordine fluere. Massurius auctor est. L. Papyrium prætorem secundo cohærede lege agente, cum mater partum. xiiii. mensibus diceret tulisse, bonorum possessione contra eum dedisse, quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur.

Cas.

EX CAPITULO. vij. A conceptu redundatio stomachi. Melius redundantia stomachi. Crurum & in guinum leuis tumor, Apographon Toletanum, crurum, & in guinis læui tumor, rectissime, nam in læua fere parte foeminae gignuntur teste Aristotele libro septimo, & supra Plinius capite quarto in fine. & in dextra fere parte, in læua foeminas constat.

Loc^o egregius.

Cum plerumque abortus causa fiat odor a lucernarum extinctu, vetus lectio, cum plerisque abortus causa odor e lucernarum fiat extinctu. Vt fabius senator prætor in lactis hauustu vno pilo, comodius legetur, potio quam, prætor.

Cas. ai plerisque abortus causa fiat odor ab lucernarum extinctu.

Cas.

EX CAPITULO. viij. In pedes procedere nascentem. Procidere, non procedere apographon Toletanum.

Cas. Exercito duo inter arma mortescq; ad noxia successu. Scribo non tam diuersus ab antiqua lectione abiens, exercito duo inter arma hostescq;. Obnoxio abscessu. Nam Toletanum apographo hostescq; habet, non mortescq;. Intelligit autem discessum Agrippæ ex vrbe in insulam lesbon, de quo Suetonius in Augusto. Cornelius quoque Tacitus Tiberij ex vrbe discessum similem huic Agrippæ, abscessum appellat libro primo. Nec vlla inquit tam intima Tiberio causa cur Rhodum abscederet. Et libro. xiiii. de Nerone principe & eius matre. Igitur Nero vitare secretos eius congressus. Abscedentem in hortos aut Thusculanum vel antiatem in agrum, laudare quod ocium lacefferet. Parens eius scribit Agrippina. De commentarijs Agrippinæ, idem Cornelius Tacitus libro quarto. Id inquit ego a scriptoribus annalium non traditum, repperi in commentarijs Agrippinæ filia, quæ neronis principis mater vitam suam & casus suorum posteris memorauit.

Cas. enecata.

EX CAPITULO. ix. Auspicatius enecta parente gignuntur. Dispice an leuiter potius sit, ex secula parente, quoniam subiungat statim, primusque Cæsar caeso matris ytero dictus.

Cas. utq; est pht.

EX CAPITULO. xj. Vterque profertur, Apographon Toletanum, vtrumque profertur, vt referatur ad puerperium, non ad conceptus. Et in alia quæ vnum iusto partu, quinque mensium alterum ædedit. L ego, & in alia quæ geminos iusto partu &c. ex Aristotele. libro septimo de historia animalium capite quarto. Iam & cum geminos quædam ferret, tertium superfœtauit, & cum tempus pariendi iustum iam esset, primos vitales peperit, secundum quinto mense elisit, qui statim mortuus est. Ex quibus Aristotelis verbis liquebit rem subtilius rimanti, legendum esse non. Et in alia, vt hætenus lectum est, sed. Est alia. Neque enim exemplum quo vititur, eandem cum superioribus rem indicat. Illa ostendunt, si inter duos conceptus parum temporis intercedat, vtrumque perfectum ædi, vt apparuit in Hercule & Iphiclo, hoc docet si post conceptos geminos tertius superfœtetur, geminos nasci vitales, tertium perire abortione. Quare & paulo post scribendum videtur, Rursus alia,

Cas. et in scalia que unu iusto

causam. rursus lucionem patri Barbulei erit
Sallustius in Historiarum de eo. quia corpore
recte lingua peccit et inquit, nomine ystii
omnis uix sicut Barbulei appellabant. ex
Pisicand. li. vi. 6. in val.
Max. vic. Barbula uocatur.

SEPTIMO.

FO. XL.

non. Rursus in alia. ¶ Quarto partu dactorum originis nota in brachio red-
ditur. locus est corruptissimus & in quo restituendo frustra a viris etiam do-
ctissimis laboratum est. Vt cum minus male legetur. Tertio partu auorum ori-
ginis nota in brachio redditur. Sumptum id ex Aristotele ut fere omnia, ex li-
bro septimo capite sexto de historia animalium. Iam tale quid vel tertia pro-
le post regeneratum est, ut cum quidam suo in brachio puncti notam habe-
ret, filius non retulit, sed nepos ea corporis parte nigritiam quandam habes
confusam prodijt. Sed raro haec eueniunt. ¶ **EX CAPIT E. xij.** annoq;
post genitum maiori similem fuisse, ut geminum. Scribendum arbitror, pau-
loq; post genitum maiori &c. Genitum hic accipio conceptum. Aristote-
les libro & capite citato. Gemini vel dissimiles inter se nati iam sunt, sed plu-
rimi magna ex parte similes prodeunt. Nam & quaedam cum septimo die a
partu concubisset, concepissetq;, peperit simile superiori ut geminum. ¶ Ni-
cei nobilis pyctae Byzantij geniti, annotauerunt alij pyctae legendum esse,
ubi antea poetae scriptum erat. Nos addimus hunc qui regenerauit in auum
Aethiopem, non Byzantij natum videri, sed in Sicilia si Aristoteli credimus
libro & capite toties allegato. Aliqui inquit similitudinis nihil referunt. Red-
ditur etiam vel post plures eiusdem prosapiae, ut in Sicilia eius quae adulteriū
cum aethiope commiserat filia, non colorem patris aethiopis reddidit, sed qui
natus ex haec est, in auum aethiopem regenerauit. Idem tamen Aristoteles a se
ipso dissentiens libro primo de generatione animalium, in elide rem gestam
prodit. ¶ **Contractioneq; linguae & sermonis tumultum, aptior forte lectio,**
cunctationeq; linguae. Solinus ita in plinio videtur legisse. Piscator ex Sici-
lia proconsuli Surae, praeter alia etiam rictu oris comparabatur. Ita in eodem
votis impedimento & tarditate, sono linguae, naturalibus offendiculis, con-
gruebant. ¶ Toranius Marco Antonio iam triumuiro eximios forma pue-
ros &c. Apographon Toletanum. Toranius mango Antonio iam triumui-
ro &c. Eximie. Astruunt eam lectionem verba quae sequuntur. Respondit
versutus ingenij mango. ¶ **EX CAPIT E. xij.** Diuus Augustus in reli-
qua exemplorum raritate, neptis suae nepotē viam quo excessit anno. ~~1110~~
lanum, qui cum asiam obtineret post consulatum, Neronis principis succes-
sione veneno eius extinctus est. Scribo non. M. Syllanum, sed Iunium Syl-
lanum. Item proconsulatu, non post consulatum. Fuit nihilo minus Marcus
Syllanus Tiberij principatu potens, insigniq; nobilitate praecellens ciuis, au-
ctore Cornelio Tacito libro tertio, non tamen is proconsul asiae fuit, neq; ve-
neno Neronis sublati, sed vtrūq; hoc Iunio Syllano congruit, qui eiusdem
Tiberij tempore consulatum cum Silio Nerua gessit eodem teste. De eo li-
bro. xij. Historiarum idem Cornelius tacitus circa initia sic scribit. Prima
nouo principatu mors Iunij Syllani proconsulis Asiae ignaro Nerone per do-
lum Agrippinae patrat. & mox paulo. Quippe & Syllanus diui Augusti
abnepos erat. haec causa necis. Ministri fuere. P. Celerius eques romanus, &
Aelius libertus rei familiari principis in Asia impositi, ab his proconsuli vene-

cas.

cas.

cas. piscatoris byzanti
geniti.

cas.

cas.
Eximios
eius sibi red-
ditus.

cas.

cas.

num inter epulas datum est, apertius, quam ut fallerent. Hactenus Tacitus. Porro Successionem hanc Iunij Syllani a principe Augusto, de qua hic Cornelius Tacitus, existimo sic deduci posse. Decius Syllanus auctore eodem tacito frater prædicti. M. Syllani Iuliam Augusti neptem temeravit, ob id in exilium missus, Iulia ob adulteria damnata in exilio peperit infantem ut scribit Tranquillus, quem agnosci & ali vetuit Augustus. Hic forte adulta iam ætate iunium hunc Syllanum procreavit augusti abnepotem. Patet item ex antedictis, Tacito cum Plinio nõ cõuenire. Ille ignaro Nerone veneno Agrippinæ sublatum Iunium Syllanum tradit, Hic non ab Agrippina sed a Nerone scelus patratum asserit. ¶ In actis diui Augusti temporum. Permuta verba. In actis temporum diui Augusti, ex Apographo Toletano. ¶ Cum omnibus his in capitolio immolasse. Verbum, his, redundat ex eodem. ¶ **EX CAPIT. xv.** odorq; dirus aëra. Caue, ne postrema dictioe significari elementum non metallum putes. Ostendit id Plinius libro, xxviiij. capite septimo. Aes contactum graue virus odoris accipere & æruginem. Quid si nõ dirus legas, sed viri, more pliniano. ut libro, ix. capite, xxx. de portetoso illo polypo. Primum omnium magnitudo inaudita erat. Dein color muria oblitio. odore viri, & paulo post Plinius hoc ipsum malum virus appellat. Cæterum verbum, æra, in Apographo Toletano non habetur, ut sentio recte. ¶ Quod deinde tempore ipso animatur, corporaturq; Scribo. tepore potius quam tempore. ¶ **EX CAPIT. xvj.** Quin & augurium in hac esse creditur parte. Triceni bini viris attribuuntur, excepta turdulorum gente. Quibus plures fuere, longiora promitti vitæ putat spacia, foeminis minor numerus. Si paululum mentis aciem intendas, videbis luce clarius, verba hæc confuso ordine collocata esse. Scribo igitur, & cum defluxere explanationem omnẽ adimentes. Trecenti bini viris attribuuntur, excepta turdulorum gente, foeminis minor numerus. Quin & augurium in hac esse creditur parte. Quibus plures fuere longiora promitti vitæ putant spacia. ¶ Quibus in dextra parte gemini superne a canibus cognominati fortunæ blandimenta pollicentur. ~~Constat eisdem sensus nulla lectionis mutatione facta.~~ Nam & puer quidam meus a pedibus quo tempore hæc prodebamus hanc Plinij notam in ore habebat, etiam si nulla tunc illi fortunæ blandimenta arriderent. Sed præterire silentio nolui Solinum in Plinio legisse non superne, sed superant, hoc est eminent extra cæteros. Verba Solini capite tertio. Quos cynodontas vocant, in quibus gemini procedunt a dextra parte, fortunæ blandimenta promittunt. ¶ In trimatu suo cuiq; dimidiam esse mensuram staturæ, certum est. Lego quimatu nõ trimatu. Aristoteles libro de generatione animalium primo, capite, xviiij. Quinquennio fere corpus in homine quidem dimidium capere videtur omnis magnitudinis quæ reliquo toti corpori comparetur. Item Apographo Toletanum non staturæ legit, sed futuræ, quæ lectio mire mihi probatur. ¶ **Xvj.** cubitorum. Solinus capite, iij. xxxiiij. cubitorum. ¶ **Contractione membrorum.** Idem Solinus morborum videtur in Plinio legisse, nõ membrorum.

cas.

cas.

cas.

cas. tpr.

cas.

cas.

cas.

Cgs. quadraginta sex

cas.

membrorū. Statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægritudinū
 supplicijs, cōpensasse præcipitē incrementi celeritatē. ¶ Ipsi nos pridē vidim⁹.
 Apo. to. Ipsi non pridē vidim⁹. ¶ **EXCAP. xviiij.** Atq; in senecta caruisse
 potu. in senectā melius, accusandi casu. ¶ **EXCAP. xx.** Tritanū in gladiato
 rio ludo Samnitiū armatura. Solinus. Samnitē natura videtur agnoscere in
 Plinio. ¶ Inermi dextra vno digito superatum & postremo correptum in ca-
 stra tralatum. Legendum censeo ordine inuerso, inermi dextra superatum, &
 vno digito postremo correptum, in castra tralatum, ex eodem Solino, eodem
 capite. ¶ Annos. ix. genitū puerum a meridie ad vesperum. lxxv. M. pass. cu-
 currisse. Vetus vtrūq; exemplar & Solinus, octo annos nō. ix. & xlv. M. pass.
 non. lxxv. ¶ **EXCAPITE. xxj.** Vt partes earum a cæteris cerni non pos-
 sent. Solinus secerni non cerni capite quinto. Refragantur tamen ambo scri-
 pti codices. ¶ **EXCAPITE. xxiiij.** Charmidas quidam in græcia quæ
 quis exegerit volumina &c. Scribendum puto contra omnia exemplaria Car-
 neades non Charmidas ex Cicerone prima thusculana & secundo de Orato-
 re, & quintiliano libro. xj. capite de memoria, Meminit & fortunatianus li-
 bro. iij. Rhetorices. Item in codicibus scriptis, quidem, legitur non, quidam.
 ¶ Somno quoq; serpente computat. Exemplar Salmanticense, amputatur.
 rectius. ¶ **EXCAPITE. xxv.** Animi vigore præstantissimum arbitror
 Caium Cæsarem dictatorem. Exemplaria ambo non Caium præferunt, sed
 genitum, quod fortasse aptius, ne videatur romanis tatum eum anteferre, sed
 vniuerso humano generi. Quod videtur sentire Solinus capite. v. quantum
 inquit inter milites Sicinius aut Sergius, tantum inter duces, immo vero vt
 verius dicam inter omnes homines, Cæsar dictator enituit. ¶ **EXCAPITE.**
xxvj. Verum ad decus imperij romani non solum ad viri vnius pertinet
 victoriam, Pompeij magni titulos omnes. Lego aliter & alia distinctione.
 Verum ad decus imperij romani non solum ad viri vnius pertinet, victorias
 magni Pompeij reliqua. ¶ Magniq; nomine spolio inde capto. Apographō
 Toletanum. Magniq; nomine in spoliū inuicapro. Quidū legas, magni
 cognomine: quāuis refragentur exemplaria. ¶ In delubro mineruæ q; ex ma-
 nubijs dicabat. A. Gellius libro. x. capite primo delubrum hoc non mineruæ
 fuisse, sed victoriæ, videtur asserere. Cuius verba vt cum Plinianis conferas,
 subnectere libuit. Cum Pompeius ædem victoriæ dedicaturus foret, cuius
 gradus vice theatri essent, nomēq; eius & honores inscriberentur, quæri cœ-
 ptum est, vtrum consul tertio scribendum esset, an tertium. ¶ Summa sum-
 marum in illo gloria fuit. Consuevit quidem Plinius dictiones iterare,
 sed non hoc modo. Item Apographon Toletanum, illa, legit, non, illo. Qua-
 re exactius pensitato loco opinor scribendum, Summa, Summa res, in illa
 gloria fuit, vt infra capite. xxviiij. Capitolium & in eo summam rem. ¶ **EX-**
CAPITE. xxviiij. Sp. Tarpeio. A. Aeternio consulibus. L. iuius tertio li-
 bro. A. Aeternio legit. Apographon Toletanum. A. Thermo, quæ nomen-
 clatura frequens est apud latinos scriptores, tum alios, tum Suetonium in

cas. ipsi nō p̄dem.

cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

cas. Charmidas quid.

cas.

cas.

cas.

cas. magni nō
spoliū in capto. cas.

cas.

cas. spurio tarpeio etno
consulib⁹.

EX LIBRO

Cæsare dictatore. Stipendia prima in asia fecit. M. Thermi prætoris contubernio. Solinus quoque. A. Thermo, capite. v. Cæterum quoniam Liuij mentionem incurrimus, & cõsulũ. Sp. Tarpeij & A. Aeternij, propellamus ex finibus præstantissimi scriptoris monstrum horrendum, informe, inges, a nullo quod legerim hactenus debellatum. Eius verba sunt libro tertio. Itaque ergo ut magistratu abiere. Sp. Tarpeio & A. Aeternio consulibus, dies dicta est Romulio ab Clau. Cicerone tribuno plebis, Veturio ab. L. Halieno ædili plebis. Vterque magna patrum indignatione dånatus. Romulius. x. M. æris. Veturius. xv. M. Hæc Liuius, apud quem scribendum nõ. C. Claudio Cicerone, sed Lucio Siccio, pro Lucio enim. C. Claudio scripserunt, pro Siccio Cicerone. Ab hoc enim Siccio accusatus conuictusque est male acti imperij. T. Romulius, ut hic tibi ostendit Plinius. Item tribunum eum plebis fuisse liuius tradit consulibus. Sp. Tarpeio & A. Aeternio, quod hic etiam legis. Ut cum Liuius scribat accusatione. L. Siccij damnatum fuisse. T. Romulium a populo. x. M. æris. & Plinius donatum fisco. x. M. æris, verisimile fiat, illa. x. M. quibus dånatus fuit Romulius, donasse populũ tribuno suo. L. Siccio; accusatori. ¶ Itẽ spolia cepit. xxxiiij. Sic vetus & Romana lectio. Itẽ Solinus cap. v. exẽplaria tamen quædam. xxxv. Valer. M. lib. iij. capite de fortitudine. xxxvj. ¶ Torquibus tribus & lxxx. addit Valer. M. huic numero centum, volumine citato. Solinus cum Plinio. lxxxiiij. capite. v. mendosa cuius verba ut castigentur subieci. In Phaleris. hastis puris. Armillis. Coronis. cccxij. meruit. adde dictionem. torquibus. In phaleris. torquibus hastis puris. &c. confer Plinium cum Solino & supra. ¶ Quas Trebia, Ticinusque. Apo. To. Quas Trebia, Ticinus ve. ¶ EX CAP. xxix. Archilochi poetæ interfectores apollo arguit delphis. Scribo numero vnitatis interfectorem, neque enim multi Archilochum interfecerunt, sed vnus dũtaxat, Calondas nomine, Corax cognomine. Quo scelere pollutus, cum ad oraculum apollinis venisset delphos, a Pythia tanquam nefarius sacrilegusque repulsus est, auctore Suida in ea dictione. Meminit & Eusebius Pamphili volumine euangelicæ præparationis. v. capite. xij. Qui tamẽ quod animaduersione dignum est, est non Calondam, archilochi interfectorẽ ut Suidas appellat, sed Archiam, quare inquit qui eum occidit Archias a templo quasi scelestus exire abste iussus est, musarum enim occidit amicum. ¶ Nec difficulter ex his quæ deus significasset intellexit. Legendum censeo, quem deus significasset, hoc est quis nam esset quẽ deus humari iuberet. Præterea Apographon Toletanum non ex his, legit, sed rex idem. ¶ EX CAP. xxx. Ipse quadrigis albis egredientem in littore excepit. Exẽplar vtriusque Ipse a gradibus egredientes in littore excepit. Scribendum opinor. Ipse Achradine egredientes, in littore excepit. Achradinẽ partẽ esse vrbs Syracusanæ Liuius multis locis auctor est. Meminit & Stephanus. & Plutarchus in Dione. ¶ Cũ accusatio- ne qua fuerat vsus rhodi legisset. Rhodijs legisset, nõ Rhodi, Apo. Tol. pro biore lectioẽ. ¶ In illo abiicisse, in hoc importasse. Vet9 exẽplar, abegisse nõ abiicisse. ¶ Quasi ipse sua carmina pbauisset. Verbũ, carmina, non habet in

Locus liuij
celeber.

cas.

cas. Solini loc

cas.

cas.

cas. p

cas. Locus in
gnis, resti
tutus.

cas.

cas.

non hãt in

Toleta. Archetypo. ¶ Quæ prima in orbe ab Asinio Pollione &c. Salmant. in de cas. orbe cas.
 exemplar. vrbe. non orbe. ¶ & tota vita tua consulatus tantum operibus ele- cas.
 ctis. Scribo contra omnia exemplaria, & tota vita tua consulatus tanti operi-
 bus electum. hoc sensu. Nullo magis excellentem insigni posse Ciceronem
 prædicari, quam si palam cunctis fiat, testimonio amplissimo totius populi
 romani & tota eius vita, euectum esse ad consulatum, potius quam præpotē
 tum ciuium studio ac factione. Ita esse hunc locum intelligendum, argumen-
 to est ipse Cicero oratione secunda contra. P. Rullum tribunum plebis his
 verbis. Neque enim villo modo facere possum, vt cum me intelligam non ho-
 minum potentium studio, non excellentibus gratijs paucorum, sed vniuersi
 populi romani iudicio me consulem ita factum, vt nobilissimis hominibus
 longe præponerem, nõ & in hoc magistratu & in omni vita essem popularis.
 Cæterum libentius in Cicerone legerem, vt in omni vita quam & in omni Ciceronis
 vita, vt vterq; Plinius & Cicero significant popularem fuisse in omni vita Ci- locus.
 ceronem, & propter hoc in populum perpetuum studium creatum esse consu-
 lem. ¶ Te suadente, Roscio theatri auctori legis ignouerunt, notataq; se
 discrimine sedis æquo animo tulerunt. Exemplar Salmant. notataq; se igno- Cas.
 minæ discrimine æquo animo tulerunt. Toletanum paucioribus verbis, no- Cõtra her
 tataq; sedes æquo animo tulerunt. De reliquo, desidero hoc loco Hermolai molaum.
 doctrinam, tantãq; illam antiquitatis cognitionem, qui in hac Roscij histo-
 ria nos ad Macrobiũ delegat, ceu vero Roscius ille de quo Macrobius ter-
 tio Saturnalium loquitur, idem sit cum eo de quo nunc Plinius. Cum ille
 Macrobianus Roscius histrio fuerit Syllæ dictatori acceptissimus, a Valerio
 maximo. Plutarcho & Plinio memoratus. Hic vero de quo ad præsens agi-
 tur, appellat^r sit. L. Rosci⁹ Otho, qui in tribunatu plebis, legē tulit de. xiiij.
 ordinibus. Cuius Plutarchus in Cicerone, Tacitus, lib. xv. Asconius Pedia-
 nus. Iuuenalis. Horatius, eiusq; interpretes, Lini⁹ itē abbreviator & pleriq;
 meminere. De proscriptorum item liberis præter ~~Quintilianum. Di-~~
 in Sylla, Suetonius in Cæsare dictatore, Seneca in libro de ira, Velleius pa-
 terculus libro. ij. nec semel. ¶ **EXCAPITE. xxxij.** Et nihil nimium cupe- cas.
 re, comitēq; æris alieni atq; litis esse miseriam. Multa hic verba ab ineptis expo-
 sitoribus temere addita quis non videt: fremant licet critici, Spument, Sibilēt,
 non ideo minus aperiam sententiam meam. Lego igitur contra omnes homi-
 nes & cõtra omnia exēplaria & nihil nimis, comitēq; spõsionis esse miseriam.
 Cætera omnia adulterina verba & falso adiecta sunt. Confirmare superfedi,
 quia Hermolaus multis auctoritatibus allatis, laborē nobis ademit. ¶ **EX**
CAPITE. xxxvj. Semper excussa nequid inferret cibi, excutiēte, nõ excussa Cas. currite
 habet Apographon Toleta. ¶ Immo vero inquit meum necate, meo idem Cas.
 exemplar legit non meum. ¶ Cornelia. n. iuuenis est. Cornelia nimirum iu- Cas.
 uenis est. in eodē. ¶ **EXCA. xxxvij.** qui veniētē ab illyrijs pestilētiã p̄dixit, Cas. qui veniētē
 & discipulos ad auxiliādū circa vrbes dimisit. Vetera exēplaria. Veniētē ab Il- ab illyrijs pestilētiã
 lyricis pestilētiã prædixit discipulis, quos ad auxiliandum circa vrbes dimisit, p̄dixit et discipulos

EX LIBRO

Cas. et non
hif est.

¶ Et victor, suprema in senecta lapsu scalarū exanimatus est. Aliter Apogra-
phon Toletanum, & vicit, suprema in senecta lapsu scararum exanimatus.

Cas.

¶ M. Marcelli interdicto. Idem exemplar interdactu quarta inflexione, recte
ex pliniana consuetudine, vt sæpe notatum est. ¶ Laudatus est & ctesiphon

Cas. crassi pony
suis.

Gnosius. Vetus lectio Chrisippon. Romana impressio Chresiphon. Apo-
graphon Toletanum. Cresimphro, propius veritatem. Scribo Chersiphron,
ex Strabone. xiiij. Templum inquit dianæ Ephesiæ primus Chersiphron fa-

Locus fra-
bonis.

bricatus est, quâuis in latinis Strabonis codicibus mendose scriptum inue-
nias Archiphron pro Chersiphron. Castigandum idem vitium in Vitruuio

Cas. et suo apte inge-
mo quisq; terminet.

Locus V
triuuio.

libro tertio, & septimo. ¶ EX CAPITĒ. xl. Et suo pte ingenio quisq; ter-
minet. Apographon Toletanum. Et pro suo pte ingenio determinet. ¶ Abū

de sunt in

Cas.

Cas.

de igitur atq; indulgenter fortuna decedit. Abunde agitur, atq; indulgen-
ter fortuna deceditur, idem exemplar. ¶ Et non a vate dictum, & non vt a va-

Cas. et
xxxij. no
xxxvj.

cte dictum, Idem. ¶ EX CAPITĒ. xliij. Seruauit proscripsum a Sylla
M. fidustium senatorem annis. xxxvj. Sed iterum proscripsum, superstes Syl-

læ vixit vsq; ad M. Antonium. Constatq; nulla alia de causa proscripsum, quâ
quia proscripsum esset. Si bis proscripsum accipiamus a Sylla. M. fidustium,

nulla fuit ratio Plinio cur notaret secundam proscriptionem tanquam raram
& causa carentem. Nam qua ratione primo proscripsum fuit, eadem proscribi

potuit & secundo & tertio & sæpius, sine vlla rei admiratione. Item raras hic,
memoratuq; dignas hominum fortunas Plini⁹ exequitur. Ecquid rogo mi-

raculi fuit, seruari hominem bis proscripsum ab eodem Sylla. Nunquam
igitur in animum inducere potui, verba hæc sincera esse, sed hæsit semper

scrupulus luxato ordine scripta esse. Nam nisi opinio mea me fallit Marcus
hic fidustius bis proscripsum a duobus romanis principibus, vtriusq; sæuitiã

euasit, & vtriq; superuixit, primo a Sylla, & eo mortuo, iterum a M. Anto-
nio, quem successum, magnæ fuisse felicitatis, negari non potest. Notat au-

tem ~~nonnulla~~ Plini⁹ ~~quod~~ alia causa proscripsum fuisse a M. Antonio,
quam quia prius proscripsum fuisset a Sylla. Scribendum igitur hunc locum

reor ad hunc modum. Seruauit proscripsum a Sylla. M. fidustium senatore
annis. xxxiiij. vsq; ad Antonium. Sed iterum proscripsum, superstes illi vixit.

Cas. et mo
hif Strabonis

Constatq; &c. ¶ Sed eundem in triumpho asculano. Cn. Pompeij Strabo-
nis duxit puerum. Vtrūq; exemplar. Sed eundem in triumpho asculano Cn.

pompeius duxit puerum. Verbum autem illud. Strabonis, in ambobus desi-
deratur. ¶ Eodēq; honore cum transfisset exornatus, Salmanticense exem-

Cas.

plar. eodem quoque honore transfuga exornatus, Romana impressio, per
fuga. ¶ Et quibus felicitatis inductus argumentis, verior vt mihi videtur

Cas. et quibus fe-
licitatis inductus
argumentis

lectio. En, quibus felicitatis &c. Sine vlla interrogatione, cum derisu & su-
gillatione talis felicitatis. ¶ Ero dente se ipso corpore & supplicia sibi gignē-

Cas. et suppli-
cia sibi gignē-
te.

te, urbana magis, ac festiua antiqua lectio, & supplicia tibi gignente. ¶ Et fu-
turo tēpore infelix. Cōmodius futuro tēpori. ¶ Et supremo iōmno eius cui

Cas.

immortuus quodā modo est, in intellectu horū verborū lōge dissentimus tū

ab alijs, tum vero ab Hermolao qui nos ad illum iuuenalis versum remittit, & nos consilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum dormiret, quasi Plinius hoc loco de somno illo declamatorio Syllæ loquatur quem romani adulescentes vt altissimū caperet in scholasticis cōtrouersijs suadebāt, reiecta omni rei publicæ cura. Nos secus hunc locū accipiētes non somno cū Hermolao legimus, sed somnio vt alijs emendarūt & Apogra. habet Tolet. de quo ante quā loquamur, Illud legētes nosse oportet, Syllā cōmentarios rerū suarū conscripsisse, ac Lucullo græcarū iuxta Latinarūq; litterarū peritissimo nuncupasse, quorū vigesimū secundū librū absoluit, biduo antequā e vita discederet. Cuius rei auctor est Plutarchus in vita Luculli, & in vita Syllæ. Deinde illud quoq; noscendū, Syllā summā habuisse fidē somniorū visis, vt ex eodē liquet Plutarcho in Sylla his verbis. Lucullū etiā in cōmentarijs quos ad illū inscripsit cōmonefacit, nihil tā stabile duceret, quā quod noctu sibi numē imperaret, & aliquanto post. Ferunt & dormienti Syllæ visam esse deā, quā romani eximia veneratiōe colūt, accepta ex cappadocibus disciplina, siue luna sit, siue Minerva, siue bellona. Hanc sibi astitisse Sylla æstimauit, & posito manibus fulmine, nominatim vt suos feriret inimicos imperasse, eosq; percussos collabi atq; deleri. Eo ex insomnio spe plenus cunctis collegæ expositis, Romam ductabat exercitū. Hæc Plutarchus, qui eodē quoq; loco non lōge a fine, somniū quod Sylla vidit, paulo antequā e vita migraret, his verbis exequitur. Sylla nō modo suū præuidit interitū, verū etiā quodā modo scriptis eū cōmendauit, nā vigesimū secundū cōmentariorū librū biduo antequā mortuus est, scribēdi finē fecit, vbi Chaldæos sibi prædixisse affirmat, quod ei cū beate vixisset, in ipso felicitatis vigore, moriendū esset. Scribit etiā filiū qui paulo ante Metellā exspirauerat, per quietē sibi visum, vilissimo indumento sibi assistentem, patrē suppliciter obsecrantē, vt ab his se curis absolueret, euntē cū eo ad matrē Metellā quiete & omni negociorū abiecta cura cū illa vitā duxisse. Appianus etiā alexādrin^o bellorū ciuiliū lib. j. de somnio Syllæ paulo ante mortē, sic narrat. Ferūt Syllā cū in agris esset dæmonē quendā p̄ somniū aspexisse, seq; ab illo vocari existimauisse, qđ somniū cū amicis manere retulisset summa celeritate testamētū cōscripsisse, insequētīq; nocte ob signato eo, cū febris accessisset, sexagesimo exacto anno e vita discessisse. hactenus Appianus. In hoc igitur insomnio siue idē sit cū eo qđ Plutarchus narrat, seu aliud ab eo, Syllæ dictū fuisse existimamus, vel a filio, vel a dæmone quē vidit, vel ab alio aliquo qui ei per quietē apparuerit, inuidiā ab eo vno gloria superatā. Nā qđ Appianus ait, exposito amicis somnio sūma celeritate testamētū cōscripsisse, insequētīq; nocte decessisse mire quadrat cū his plinianis & supremo somnio eius cui immortuus quodāmodo est. Hæc annotasse quāuis nulla inerat plinianis verbis menda, non fuerit alienum, vt doctis minime necessaria, ita cæteris non magno opere poenitēda. ¶ Qui prim^o elephātos primo punico bello duxit in triumpho. L. Metellum pontificem, duxisse primū elephātos in triumpho primo punico bello, longēa veritate abhorret. Idq; ne longe exempla petatur

Aduersus
Hermolau

COT.

Sylla
Sylla
SyllaCOT. qui primus
elephātos p̄ pri
mo punico bello.

EX LIBRO

Plinius docet libro. viij. cap. vj. Cuius verba ad roborandam sententiam nostram necessarium erit apponere. Elephantes inquit italia primum vidit Pyrrhi regis bello & boues lucas appellauit, in lucanis visos anno vrbis. cccclxxij. Roma autem in triumpho, septem annis ad superiorē numerū additis. Triumphus autem hic si quis hoc desideret, Mani Curij fuit de Pyrrho rege, qui superiorum omnium speciosissimus fuit. De quo. L. florus libro primo capite de bello tarentino ita loquitur. neq; vllus pulchrior in urbem aut speciosior triumphus intrauit, cum ante hunc diem nil nisi pecora volscorum, greges sabrinorum, carpenta gallorum, fracta samnitum arma vidisset. Tunc si captiuos aspiceres. Molossi. Thessali. Macedones. Brutius, Appulus, atq; lucanus. Si pompas, Aurum, Purpura, Signa, Tabulæ, Tarentinæq; delitiæ. Sed nihil libentius populus romanus aspexit quam illas quas timuerat cū turribus suis feras, quæ nō sine sensu captiuitatis, submissis ceruicibus victores equos sequebantur. Hæc florus. quæ & liuij epitome confirmat, iteq; Polybius primo volumine & pleriq; alij historici. Patet ergo elephantos in triumpho non primum duxisse. L. Metellum pontificem, sed Manium Curium pulso ex italia Pyrrho rege, annos ante circiter. xxv. Quid igitur est Nimirum legendū hic esse, non primus elephantos, sed plurimos elephantos, cuius castigationis Plinius ipse duobus locis est auctor. Tum lib. viij. cap. vj. his verbis. Eadem plurimos, anno. d. ij. victoria. L. Metelli pontificis in sicilia de pœnis captos. cxlij. fuere. tum libro. xvij. capite. iij. M. inquit Varro auctor est, cum. L. Metellus triumpho plurimos duxit elephantos, assibus singulis farris modios fuisse. Patet igitur Manium Curium elephantos primum aliquot in triumpho duxisse. Post eum plurimos, primo bello punico. L. Metellum pontificem. Sic & fides historię constabit, & Plinius non dissentiet a se ipso. ¶ Voluisse enim primarium bellatorem esse. Exemplar Salmanti. Valuisse. n. & c. Possset etiam non absurde totus hic locus aliter legi. in quibus quærendis sapientes ~~veritatem~~ ^{veritatem} exigerent cōsumasse æuo. Fuisse enim primariū bellatorem, optimum oratorem. & c. ¶ **TEX CAPITE. xliij.** Quattuor filijs illatus rogo, vno prætore, tribus consularibus, duobus triumphalibus, Vno cēsorio. Scribendum vno prætorio, non vno prætore, ex Valerio Maximo libro. vij. capite de felicitate. Præterea si vnus erat prætorius. tres consulares. Duo triūphales. Vnus censorius, septem fuerunt non quattuor. Respondendum arbitrator quattuor fuisse vt Plinius ait, Vnū prætoriū, Tres cōsulares. Sed ex his tribus qui fuerūt cōsulares, duos præter cōsularē dignitatē triūphales et fuisse, Tertiū et cēsoriū. Alioqui de numero filiorū hui⁹ Metelli, magna est inter auctores dissensio, Plini⁹ supra cap. xij. sex liberos reliquisse tradit, vndecim nepotes, nurus vero generosq; qui se patris appellatione salutarēt. xxij. Vnde nō ab re hic Plinius, conuolante ait tam numerosa illa cohorte, quæ eum patrem appellabat. Valer. Max. libro & capite ante citatis, septem liberos habuisse tradit, viros. iij. foeminas tres. Augustin⁹ secūdo de ciuitate dei, cap. xxij. quinque scribit, cōsulares oēs, Plutarch⁹ in lib. q. in scribitur de fortuna Romanorū

Insignis locus, castigatus.

cas.

cas.

senē inquit Ceciliū Metellū macedonicū elatū a. iiii. filijs consulari-
 bus, qui nominati fuerint. Q. Banaricus. L. Diadumas. M. Metellus. C. Cas-
 prarius. Cornelius nepos de viris illustribus. Hic ait quatuor filiorum pa-
 ter supremo tempore humeris eorum ad sepulchrum latus est. Velleius Pa-
 terculus priore volumine. Quattuor filios sustulit. Omnes adultæ ætatis vi-
 dit. Omnes reliquit superstites & honoratissimos. Mortui eius lectum pro-
 rostris sustulerunt quattuor filij. Vnus consularis & censorius, alter consula-
 ris, tertius consul. Quartus candidatus consulatus, quem honorem adeptus
 est. ¶ In ipso tamen flore dignitatis suæ. Apographon Toletanum. In ipso
 tamē flore dignationis suæ. ¶ Virtutis suæ opera & censuræ periturus. Erra-
 tum hic etiam in ordine verborum. Nam hæc verba post illa haud dubie se-
 qui debent, quæ paulo ante præcesserunt, ad tarpeium raptus vt præcipitare-
 tur. Subijce statim, virtutis suæ opera & censure periturus. ¶ A damnato suo.
 damnato suo, ambo exemplaria. ¶ Equidem & africani æmiliani. Equidem
 & africani sequentis. Apographon Toletanum. ¶ Siquidem liberis dixit.
 Verbum liberis in neutro exemplari legitur. ¶ Iam balearicis & creticis & dal-
 maticis iam macedonicus ipse. Apographon Tolet. iam Balearicis, Diadema-
 tis, iam Macedonicus ipse, cætera redundant. ¶ EXCAP. xlv. Et contra
 voluntatem eius prælatus Lepidus. Exemplar Salmanticense, & contra peti-
 tionem eius prælatus Lepidus. ¶ Sed prægravi Antonio, sed prægrauante
 Antonio, Apographon Toletanum. ¶ Et triduo in palude latebræ ægroti, &
 vt fatetur Agrippa & Mæcenas, aqua subter cutem fusa turgidalatera. Apo-
 graphon idem, multo castiore lectione, & tridui in palude ægroti, & vt fatetur
 Agrippa & Mæcenas aqua subter cutem fusa turgidi, latebra. ¶ EXCA-
 PIT. E. xlvj. Phedium felicissimū qui pro patria proxime occubisset. Exe-
 plar Tolet. Pedium legit non Phedium. De Phedio Porro seu Pedio qui pro
 patria occubuerit nihil comperi, sed de Tello Atheniensi, qui auctore Hero-
 doto libro primo, & apud nostros ausonio poeta, in prælio quod apud Eleu-
 sinem inter Athenienses & finitimos comississet, pro patria fortiter dimicans mortem oppetijt. Quam obrem interro-
 gatus Solon a rege Croeso, quæ ex mortalibus fortunatissimum iudicaret,
 Tellum respondit. Iterum rogatus, quem post tellum putaret, Cleobin & bis-
 tonem respondit, & si ausonius ab herodoto discrepans, secundas non Cleo-
 bi & Bitoni datas a Solone dicat, sed Aglao. Notandum autem Ausonium
 non Tellū vocare, sed Telenā quasi Telē quintæ sit apud græcos inflexionis.
 ¶ Atq; vt e vitæ genere manifestū est. Salmā. exēp. vtq; e vitæ genere manife-
 stū est. ¶ EXCAP. xlvij. Anacreō poeta Argathonio Tartessiorū regi, cl.
 tribuit annos. Legedū videtur, clij. si credimus diuo Augustino citati hunc
 Plinij locū lib. de ciuitate dei. xv. cap. xij. his verbis. Plinius secundus cū com-
 memorasset relatum fuisse in literas quendam vixisse. clij. annos, alium de-
 cem amplius &c. Hæc Augustinus, puto tamen eum in mendosum Plinij
 exemplar incidisse. Fidelior enim mihi videtur nostrorū exemplarium & item

CAS. CAS.

CAS. CAS.

CAS. NŌ HŌ.

CAS.

CAS.

CAS.

Locus exēp-
mius. CAS.

CAS.

CAS. utq; vitæ genere.

CAS.

EX LIBRO

excusorum lectio, in qua semper. cl. nunquam. clij. legitur. Lucianus in libro de Macrobijs. cl. annos Argathonium vixisse asserit. Idem Strabo summus auctor libro tertio, adductis etiam verbis Anacreontis poetæ, quem aduocat hic Plinius. Ea sunt. Equidem Amaltheæ cornu nolui, neq; annorum. cl. imperium tenuisse Tartessi. valer. Max. libro octauo capite de senectute. cxx. annos vixisse scribit. octoginta nãq; annos patriam suam rexisse ait, cum ad imperium quadragesimo accessisset. Quod & herodotus primo volumine, & Cicero in Catone maiore asserunt. Secundum autem Pollionem Asinium .cxxx. vixit. Illud non dissimulauerim, nescire me, qua ratione inductus Hermolaus, Argathonius dicendum esse asseueret, non Arganthonius, contra vetera omnia & noua exemplaria, contraq; auctores cunctos, tam græcos quam latinos, apud quos Arganthonius semper cum. n. in secunda nunquam secus legas. ¶ Maritumorum regem. Vetus codices lutiniorum insulæ regem. Valeri. Max. libro octauo capite de senectute. Latinorum regem. sequitur statim. ¶ Dc. atq; vt parce mentitus filium eius. dccc. Valerius Maximus loco nuper allegato, dccc. scribit non. dc. regē hunc vixisse. Et paulo post vbi. dc. scriptum est Valerius. M. dccc. ponit, nimirum ordine verborum commutato. Item magna librariorum allucinatione (nam Plinij in humanum esset dicere) vbi scribi. patrem. debuit, filium, positum est. Valerius Maximus. Sed multo inquit liberalius Xenophon, cuius perigeros legitur. Is enim latinorum regem octingentis vitæ annis donauit. Ac ne pater eius parum benigne acceptus videretur, ei quoq; dc. assignauit annos. ¶ Gorgiam Siculum .cvij. vixisse. Cicero in Catone maiore, & Valerius Maximus. cvij. Lucianus in Macrobijs cum Plinio. cvij. Pausanias. c. V. Quintilianus in tertio .cix. ¶ Q. Fabius Maximus. lxij. annis augur fuit. Valerius Maximus loco toties allegato. lxij. scribit, vno minus. Q. inquit fabius maxim⁹ duobus & .lx. annis auguratus sacerdotium sustinuit, robusta iam ætate id adeptus.

¶ EX CAPITE. xlix. ¶ Rursus Aesculapij secta quæ stata vitæ spacia. Exemp. ~~Sunt qui sententiam Aesculapij secuti qui vitæ spacia. &c.~~ Verbum enim Rursus, in eo non legitur. Item non Aesculapij, sed Asclepiadæ fortasse legendum, ex indice. In quo duo huius nominis auctores referuntur. Alter medicus, Philosophus alter, qui scripsit tragodumena. Medici Asclepiadis & Plinius supra & Galenus frequenter & omnes meminere.

¶ EX CAPITE. l. P. Cornelius Ruffus qui consul. In Epitome Liuij, volumine. xiiij. P. Cornelius Ruffinus nominatur hic, non Ruffus. Valerius item Maximus libro secundo capite de censoria nota. Quid de fabricij Licinij censura loquar. Narrauit enim omnis ætas, & deinceps narrabit, ab eo Cornelium Ruffinum duobus cōsulatibus & dictatura speciosissime functum, quod decem pondo vasa argentea comparasset, perinde ac malo exemplo luxuriosum, in ordine senatorio retentum non esse. Astipulantur, florus libro primo, Eutropius secundo. Gellius. xvij. capite. xxi. ¶ E diuerso Phalereus tum deploratus a medicis, Romana & omnis impressa lectio. Phale-

Hermola⁹
rephēdit.

cas. Xenophon
impræcipit hui⁹
mora in silu
regem. Cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

f. nō hē cas.

ræus iam tum dephoratus &c. Duo nostra exemplaria. Phaleræus iacunt.
 Scribo. Pheræus Iason. ex Valerio Maximo libro primo capite de miraculis.
 Diuinæ fortunæ vulnus Pheræo Iasoni quidā exitij eius cupid⁹ intulit &c.
 Magna Hermolai memoriæ hæsitatione & aliorum qui post eum in Pliniū
 aliquid annotauerunt, in restitutione loci qui maxime omnium ad manus
 & in expedito erat. ¶ Morbis enim quoq; permutatis verbis duo antiqua
 exemplaria. Morbis quoq; enim. ¶ A meridianis partibus ad occasum solis.
 pestilentiam semper ire. Apographon Toletanum. a meridianis partibus &
 occasu solis, pestilentiam semper ire. ¶ Nisi hieme. Idem exemplar. Non ire.
 ¶ EX CAPITE. li. a somno mouentium. scribe a Somno morientium.
 Sic utrūq; præfert exemplar. Est autem periphrasis lethargi. ¶ EX CAPI
 TE. lii. Nam C. Aelium Tuberonem. Cicero de claris oratoribus. Q. Aeliū
 Tuberonē celebrat. L. Pauli nepotem, disciplina stoicum, Gracchorum alio
 rūq; clarissimorum oratorum tempore. ¶ Hermotimi Clazomenij &c. Sic
 eum Aristoteles primo Metaphysicorum appellat. Item lucianus in laudatio
 ne musæ, & communis græciæ nominatio. Verum Plutarchus maximæ au
 ctoritatis scriptor, Hermodorum non Hermotimum nuncupat in libro de
 dæmonio Socratis, his verbis. De Hermodori autem Clazomenij anima,
 accepisti quo pacto e corpore egressa, vagabatur per loca complura, deinde
 regrediebatur, cum & audisset & interfuisset multis quæ longe inde accide
 rant, quoad vxoris prodicione inimici corpus illius dum anima abesset, in
 suam potestatem redactum, domi exusserūt. ¶ Aristæi etiam visam &c. Scri
 be Aristæ non Aristæi. ex Herodoto, & Plutarcho in Romulo, & Suida,
 & gregatim omnibus qui Proconnesium hunc scriptorem Aristeam appel
 lant, non Aristæum. vt errauerit Plutarchi interpres qui monstrato loco pro
 Aristeam, Aristæum vertit. ¶ Rerum faciē mutationēq; mirantem velut po
 stero experrectum die. puto vitiatum esse ordinem verborum, Scribendūq;
 experrectum velut postero die, rerum faciē mutationēq; mirantem. ¶ Varro
 quoq; auctor est. xx. viris agros diuidētibus Capuæ. Apographon Toleta
 num. xx. viros e gro diuidente Capuæ. Lego. xx. viro se agros diuidēte Ca
 puæ. ¶ Quendam qui efferretur feretro. Antiquus vterq; codex. quendā qui
 efferretur foro. ¶ EX CAPITE. liij. Hæc est summa vitæ felicitas. Scri
 bo cum minore, & coniunctim cum superioribus, hæc est summa vitæ felici
 tas, vt sit expositio eorum quæ proxime dicta sunt. ¶ Bebius iudex cum va
 dimonium differri iubet Apographum Toletanum. Bebius iudex dum Ba
 bilium differri iubet. Scio differri vadimonia rem esse apud auctores vulga
 rem, sed antiquam lectionem mire probo. ¶ L. Dutius medicus Valla. Le
 go diuerso ordine. L. Dictius Valla medicus. Toletanum tamen exemplar
 Tuscius habet no Dutius. ¶ Quem euenti anxietate diximus mortuū. Am
 bo nostri codices non. euenti, sed deuerti agnoscunt. Scribo diuorti seu di
 uortij. Nam superius capite. xxxvj. ostensum fuit. M. L. epidum Apuleiæ vxo
 ris caritate post repudium obiisse. ¶ EX CAPITE. liij. Sepultus intelli

cas phalere uia cu

Locus con
clamat⁹, vi
ra reddit⁹.

Hermolai
hæsitatio. cas

cas. in meridianis partibus
ad occasu solis.

cas.

cas.

cas. celui.

cas hermom.

Plutarchi
interpres
lapsus. cas. aristee.

Amenus
locus. cas. uelut postero
die experrectum.

cas. auctor eē. xx. uiris
agros diuidentem capue.
ut sit legend. auctor est se
xx. uiro agros diuidente.

cas. cas. hæc summa vitæ felicitas.

cas. Bebius iudex dum
babilonis. uadimonij uis
differri iubet.

cas. L. tunius medicus ualla

Locus puls
cher. cas. diuerti

cas. Q. Fabius Maximus in consulatu
 suo pridie kl. Ian. in cuius locum ora
 bilius paucis suis oratorum consulatum pe
 tijt ut sit c. nobiliss. paucissimarum
 horarum consulatum petijt. et Cicerone
 Tullio et Dione. quod accidit libri
 2ij cyrene ut libri. ix. cap. lv. m.
 s. exemplar chirrus h. pro c. Hirrus

EX LIBRO

gitur quoquomodo conditus, humatus vero humo coniectus. Hæc verba
 subdubito an sint Plinij, an vero alicuius grāmatici, qui differentiam inter
 ea duo verba in margine libri vt fieri solet notare voluerit. **EX CAP I
 TE. lv.** Post sepulturam aliæ atq; aliæ manium ambages. Duo illa verba. atq;
 aliæ. redundant ex Salmanti. lectione. Apographon Toletanum, Post sepul
 turam variæ manium ambages. **¶** Et in mortis quoq; temporā ipsa sibi vita
 mentitur. Rursus verbum. ipsa. superfluit. ex eadem. **¶** Quod autem corpus
 animæ prosequitur materiam? Castigo. Quod autem corpus animæ per se?
 quæ materia? ex exemplari Tolet. **¶** Puerilium ista deliramentorum. Ambo:
 codices elementorum legunt, non deliramentorum, vt Scribendum putem
 delinimetorum. **¶** Ac duplicat obitus si dolere etiam post futuri æstimatione
 ne euenit. Apographon Toletanum. dolorem legit non dolere, vacatq; in eo
 verbum vltimum. euenit. Quare sic lego. ac duplicat obituri dolorem, etiam
 post futuri æstimatione. **¶** At quanto facilius certiusq; sibi quæq; credere, ac
 speciem securitatis antegenitali sumere experimento. breuius prædictum
 exemplar. At quāto facilius certiusq; sibi quæq; credere speciem securitatis, an
 tegenitali experimento. **EX CAPIT E. lvj.** Item forcipem. marculum.
 martellum vetus lectio, non marculum. **¶** Lapidicinas Cadmus Thebis. La
 picidinas permutatis syllabis, exemplar Toleta. **¶** Sutrinam Boethius. Idem
 exemplar. Sutrinam Tibus Boethius. forte Tibus Boeotius, vel sic. Sutrinā
 Thebis, Boethius. **¶** Aristoteles lydum Scythē. Scytin, non Scythē idē exē
 plar. **¶** Fabricam materiariam Dædalus. Fabricæ materiam Dædalus, idem.
¶ Oleum & trapetas Aristeus athēniensis. Diodorus quinto docet nos, cy
 renensis hic legendum esse non atheniensis, his verbis. Nunc Aristei acta se
 quentur. Hic ex apolline ac Cyrene Hipsei filia genitus est. De cuius genere
 quidam ita tradūt. Cum Cyrene apud pelium virgo educaretur. apollo eius
 forma captus raptā virginem in libyam detulit ad ea loca in quibus postmo
 dum ciuitas condita est ab eius nomine Cyrene. Ex ea filiū suscepit Aristeū,
 quem infāntem tradit nymphis nutriendum, a quibus triplici nomine est
 appellatus. Nomius. Aristeus. Agreus. Ab his nymphis cum lac coagulare,
 mel atq; oleum conficere didicisset, primus ea in vsum hominum traduxit.
¶ Iaculum cum amento inuenisse Aetholum. Verbum. inuenisse. detrahen
 dum, ex Archetypo Toletano. **¶** Syros. Phœnicas balistam & fundam. Scri
 be coniunctim, Syrophœnicas. tum ex vetusto vtroq; codice, tum ex geogra
 phis. Mentio & in sacris literis mulieris syrophœnicissæ. **¶** Aruspicium Del
 phus. Auruspiciam Delphus. Tolet. exemplar. **¶** Ignispicia Amphiaras. Au
 spicia auium Tiresias thebanus. Verbum, auspicia, desideratur in vtroq;
 exemplari. Reliqua sic lego. Ignispicia amphiaras aut Tiresias. Nam si au
 spicia tribuas Tiresiæ, discordabit Plinius a se ipso, supra enim auspicia assi
 gnauerat Cari. **¶** Cithara sine voce. Citharam accusandi casu, vetusta exem
 plaria. **¶** Post eum Theseus in Isthmo. Legendum opinor Sisyphus in Isth
 mo non Theseus, auctore Pindari enarratore in argumento Isthmiorum,

cas. hē.

cas. nō hē
sed alia ma
nū ambages.

cas. ipsa prius
iūta mentitur.

cas.

cas.

cas. ac duplicat
obitu dolere &
post futuri æsti
matione inuenit.

cas. at quāto facilius
certiusq; sibi credere
speciem securitatis
antegenitali sumere
experimento.

cas. marculum. expe
rim.

cas.

cas. sutrinam
boethius.

cas. sui
thim.

cas.

cas.

cas. hē.

cas.

cas. aruspici

cas. hē

cas.

cas.

cas. Oppidū coropis ad se
appellatur coropiam que
nunc est euharathenes.

¶ Gyges lydius. Archetypum Toletanum, Cynges luctus, vt forte scribi posset Cynges lyctius, ab vrbe lycto. ¶ Hippagum Salamini, aut Pericles atheniensis. Ambo exemplaria. Hippagum Damias, aut Pericles atheniensis. Hippagine has vocat festus, quibus equi vehantur, quas inquit græci hippagus vocant, Hippagogus appellat Aristophanes eiusq; expositores in comoedia hippis. Suidas quoq; hippagogus. Quid vero in hoc loco sibi velit Hermolaus minime intelligo. ¶ Rostra addidit Piseus. Tyrhēni anchoram. Eupalamus eandem bidentem. Anacharsis harpagonas &c. Præpostera pūctorum interlocutio, & lectionem, & sensum & rerum fidem deprauauit, nō nullosq; nostræ ætatis doctos alioqui viros in errorem inuenit. Scribendum igitur sic. Rostra addidit Piseus Tyrrenus. Anchoram Eupalamus. Eandem bidentem Anacharsis. De Piseo enim tyrreno hoc ipso capite supra Plinius. Bicipitem autem anchoram ab Anacharsi inuentam, auctor est Strabo libro septimo. ¶ Harpagonas & manus Pericles atheniensis. Si sic legatur duas res esse quispiā putabit, cū vna tātum sit. Curcius lib. iiii. Omnia belli apparatus strepunt. Ferreæ quoq; manus (Harpagonas vocant) quas operibus hostium niicerent, coruiq; & alia tuendis vrbibus excogitata præparabantur. Proinde lego hic. harpagonas aut manus. ¶ EX CAPITULO. lx. Cum curio inter rostra & græcostasin prospexisset talem solem. Ambo exemplaria. cum auguria inter rostra & græcostasin prospexisset solem. Scribo. cum a curia inter rostra & græcostasin prospexisset solem. ex Varro ne qui ante curiam hostiliam statuit rostra. ¶ A columna ænea. Apographū Toletanum. A columna Menia, recte. Sex. Pompeius. Meniana inquit appellata sunt a Menio censore, qui primus in foro vltra columnas tigna proiecit, quo ampliarentur superiora spectacula.

cas. Pygmalidius

cas. hippo damiam
ut pericles.

cas. tyrrenus.

cas.

cas.

cas. prospexisset
solem ac lunam me
nia ad curiam.

¶ EX LIBRO OCTAVO.
CAPITE SECVNDO.

VOSDAM INCONDITOS MO.

tus ædidere saltantium modo. Exemplar Salmanticense quosdam etiam inconditos motus &c. Toletanum, quo etiam inconditos meatus ædidere.

¶ Aut lasciuiente pernitate colludere. Apographon Toletanum, aut lasciuiente Pyrrhice collidere. ¶ EX CAPITULO. iij. Spacio procul pontis a

continente porrecti, conuerte ordinem verborum, spacio pontis procul a continente porrecti, ex eodē.

¶ EX CAPITULO. iiii. Iras proflare, nec calcare, sed erutum proximo tradere. Constantius fanen-

sis non erutum hic sed cretum scribit, sensum plinianis verbis accommodas parum vt sentio congruentem, cum tamen & romana & cætera impressa exemplaria, & Salmanticensis item codex erutum habeant. Hermolaus quoq; erutum, propius veram lectionem, sed sensu inepto & falso, Apogra. Tolet, exi-

cas.
Locus memorandus,
emendatus
& expositus
contra constantium fanensem.
cas.
Hermolai
sensus ineptus
& falsus

EX LIBRO

mie hic vt in plenisq; omnibus, derutum, agnoscit. Petendusq; est sensus horum verborum ab Aeliano libro de natura animalium primo, vbi de Elephatis ad huncmodum differit. Tum etiam sagacissime odorantur, tum acerrimis sensibus existunt, tum vero ex his partim antegredientes, partim subsequentes ordinatim eunt. Atq; horum primus narium sagacitate herbam ante pedes suos positam, sentiens humanis vestigijs esse transitam, eam euellit, & ei qui a tergo proximus odorandam tradit, Is rursus alteri qui post eum stat, ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter contrectatur, quoad ad illum ipsum qui extremum agmen ducit, peruentum fuerit. Is simulac olfecerit, barritum vastum ædens, quasi signum ad fugam dat. ¶ Sic & tigris etiam feris cæteris truculenta, atq; ipsa elephantum quoque spernens vestigia, homine viso transferre dicitur protinus catulos. Opportune hic rursus subuenit exemplar Toletanum. Sic & tigris etiam feris cæteris truculenta, atq; ipsum elephantum quoque spernens, vestigio hominis viso, transferre dicitur protinus catulos. ¶ Sed vnde sciunt timendos esse. Commodius in eodem, sed vnde sciunt timendi esse. ¶ Immo vero cur vel sæpius conspectum pauent, verior eiusdem lectio. Immo vero cur vel ipsum conspectum pauent. ¶ EX CAPITE. v. Initur autem biennio Scribendum videtur, Initur a triennio, hoc est post triennium exactum, ex Aristotele volumine de historia animalium quinto, capite .xiiij. Coitum inquit triennio interposito repetit. Nec me fugit in solino biennio etiam legi. ¶ Ac nequis vulgariter electam putet, miretur gratam Aristophani &c. Apographum Toletanum, miretum gratam Aristophani &c. ¶ EX CAPITE. vi. Centum quadraginta duo fuere. Adde ex utroque exemplari, aut vt quidam centum quadraginta. Sic capite sequenti. Pugna uere in circo, xx. aut vt quidam tradunt, xvij. Verum de numero horum elephantorum parum sibi auctores constant. Liuius in epitome libro, xix. cxx. fuisse tradit. L. florius libro secundo Centum circiter asserit. Paulus Orosius libro quarto, c. iiii. Entropius, cxxx. Seneca in libro de breuitate vitæ, cxx. cum Liuius. ¶ Nec quid deinde his actum sit auctores explicant qui non putant interfectos. Scribendum reor. Nec quid deinde his actum sit, auctoris explicat, qui non putat interfectos. Postrema tamen quattuor verba suspicor non esse pliniana. ¶ EX CAPITE. vii. Pugna uere in circo, xx. aut vt quidam tradunt, xvij. Scribo, aut vt quidam tradunt, xvij. Seneca in libro de breuitate vitæ. Num & Pompeium primum in circo elephantorum duo deviginti pugnam ædidisse, commissis more prælij noxijs hominibus, ad vllam rem bonam pertinet. ¶ Eodem quo priores numero peditum. Scripta lectio, eodem cum priore numero peditum. ¶ Ideoq; gregatim semper ambulent. Toletanum exemplar, hinc congregatim semper ambulent. Salmanticense, idq; cum gregatim semper ambulent, proba lectione. ¶ Ac velut imperio ac ratione per vices subeunt. Ambo exemplaria scripta, & Romana ac reliqua omnia excusa, non ac ratione, habent sed aut ratione. Neutra mihi vnquam lectio satisfecit. Perspecto itaq; diligentius loco legendum arbitror ac velut

cas.

Pulcher
locus.

cas. timidos.

cas. nihil
conspicuum.

cas.

cas.

Elegans
locus.

cas. hinc cas.

cas.

cas.

cas. eodem
priori.

cas. idq; congrega
tim

cas.

Locus egre
gius.

imperio auctorati, onus per vices subeunt. Toletanum tamen Archetypum non subeunt, sed subeuntes præfert. ¶ **EX CAPITE. viij.** Protinus cæteri congerunt ramos, moles deuoluunt. Idem Archetypum, Protinus cæteri congregantur. Ramos, moles deuoluunt. ¶ **Omniq; vi conatur extrahere.** omnesq; conantur extrahere, in eodem. ¶ **Antea domitandi gratia greges,** equitatu cogebant in conuallem. Scribo contra omnia exemplaria. Antea militandi gratia, reges equitatu cogebant in conuallem. Probant fere hanc correctionem verba quæ infra habentur capite, x. Domiti militant, & turre armatorum in hostes ferunt. Est igitur increpatio morum, antea militandi gratia, nunc dentium, ad delicias. ¶ **Cuius inclusos ripis fossisq; fame domabāt.** Lego euripis, non ripis, vt capite præcedente. Qua de causa Cæsar dictator postea simile spectaculum æditurus euripis arenam circū dedit. ¶ **Dextra cædit ac præacuta bipenni.** Superfluit conuinctio, ac. ¶ **Pari conatu tendunt,** contendunt vetus lectio. ¶ **EX CAPITE. ix.** Domantur autem rabidi fame & verberibus, elephantis alijs admotis Iterum mihi cum Constantio fanensi negocium est. Is in sua centuria, non elephantis alijs legendum in Plinio affirmat, sed elephantarchis. Cui vt non assentiar sunt causæ, tum quod omnis vetus & recentior lectio refragatur, tum quod in superioribus bis mentione facta rectoris, non elephantarcham, sed rectorem appellauit. Deinde quod sicut in captura mansueti adhibentur ad verberandos feros vt proximo capite relatum est, & confirmant Aristoteles. Strabo. Aelianus. sic rationi consentaneum videtur, vt in domitura eadem vtantur arte, qui illos mansuefaciunt. Accedit nouissime Aristotelis auctoritas qui eos ita domari prodit libro sexto capite, xix. Elephāti inquit ad coitum efferari solent, quam ob rem apud indos his haudquaquam initum permitti aiunt, libidinis enim rabie agitati casas prosternunt male conditas, pluraq; alia incommoda faciunt. Mitigari pabuli copia narrantur. Plagis etiam temperant, adductis alijs quibus ferire præcipiunt. ¶ **EX CAPITE. x.** Semel gignere pluresq; hæc verba desunt in Toletano apographo. ¶ ~~Vainas excelsiores fronte~~ prosternunt. In eodem fractu legitur non fronte, vt forte scribendum sit, frictu. ¶ **Hoc illis pro cauda, pro iuba, pro villo est.** Scribe, hoc ijs pro cauda iuuamen est, reliqua redundant, ex eodem. ¶ **Et deorum simulacris laudatissima ex his materia, laudatissima ex his materia exemplar Salmanticense.** ¶ **Inuenit luxuria commendationem & aliam, expetit in callo manus vim saporis.** Lego, Inuenit luxuria commendationem & aliam, expetiti in callo manus saporis, ex Apographo Toletano. In quo dictio, vim, non habetur. ¶ **EX CAPITE. xj.** Tantæ magnitudinis vt & ipsos circūflexu facili ambient, conuertere verba, tantæ magnitudinis & ipsos, vt circumplexu facili ambient. Circumplexu enim legunt non circūflexu ambo exemplaria, & sic esse legendū Plinius ipse paulo post ostendit, cum dicit, victusq; corruens complexum elidit pondere. Item pro verbo illo, facili, in eisdem faciunt, habetur, vt non absurde fasciatim pro faciunt substituere posses. ¶ **EX CAPITE. xij.** Mira

cas.

cas.

cas.

cas. regis equitatu.

cas.

cas. cas.

cas.

Cōtra constantiū fanensem.

cas.

cas.

cas. hor hij p munda uba p uillo &.

cas.

cas.

cas.

cas.

animalium pro se cuiusque præcipua solertia est. Adde particulam, quæ præcipuaque solertia est, ex eisdem. In toletano tamen verba illa, pro se cuiusque, non leguntur. **¶** Vt ijs vna scandendi in tantam altitudinem difficultas. Draco itaque. Idem exemplar non draco præfert, sed draconi. Totum ergo hoc cæsum aliter lego & interpungo, ut his vna, scandendi in tantam altitudinem draconi. Nam verbum, difficultas, adiectitium ut puto, sensum alioqui perspicuum conturbat, difficileque reddit. Posset etiam non absurde legi, ut ex imo scandendi &c. **¶** Itaque iter ad pabula specularis. Exemplar Salmanticens. Itaque ut tritum iter ad pabula specularis, ut libro nono de delphinis. Diuo autem Augusto principe Lucrinum lacum inuectus, pauperis cuiusdam puerum ex Baiano Puteolos in ludum litterarum itantem. **¶** Paria componentis. Apographon Toletanum componentem non componentis, quod si admittimus, naturam scribendum habebimus non naturæ. Nam & Salmanticensis codex natura legit non naturæ. Et in eodem ac romana impressione, spectaculum sibi ac paria, habetur. **¶** **EX CAPIT E.** xiiiij. **¶** Aluntur primo bubuli lactis succo. Vtrumque exemplar non primo sed tritimo agnoscit hoc est trienio, quam recte, libera sit æstimatio. **¶** **EX CAPIT E.** xv. Præterea Alcem Scribo cum, m. Alcem, est enim a recto, Alx, ut monstrant Cæsar sexto commentariorum & Solinus capite, xxij. **¶** Multis tamen narratam Machlin. Exemplar Toletanum Achlin legit non Machlin. **¶** Alias velocitatis memoratæ, melius memoratæ. **¶** Labrum ei superius prægrande. Ob id retro gauditur in pascendo, ne in priora tendens inuoluatur. Hæc verba non ad Machlin attinent sed ad Alcem, si Solino credimus, capite, xxij. Itaque illuc transferri debent, ubi paulo ante de Alce agebatur. Legendum itaque hoc pacto. Præterea Alcem ni proceritas aurium & cervicis distinguat iumento similem. Labrum ei superius prægrande &c. **¶** Reddentem ea fimum interdum & trium iugerum longitudine. Aristotelis a quo locus hic tralatus est verba sunt ex libro nono capite, xlv. de Bonaso. Cum percussus contigit, nulli a fatigatus nunquam consistit. Repugnat calcitrans, & proluuiem alui vel ad quattuor passus proiciens, quo præsidio facile utitur, & plerumque ita adurit, ut pili insectantium canum absumentur. Ex his Aristotelis verbis planum fit, non trium apud Plinium legendum esse sed quattuor. De cætero discrimen tralationis inter plinium Theodorumque attulit ambiguitas verbi græci, orgyia, quod tum iugerum significat, tum etiã passum vlnaque. Plinio prior significatio magis placuit, Theodoro posterior. Cui subscribunt (modo non sit mihi fraudi inconditos & barbaros scriptores interdum citare) Albertus magnus libro de animalibus octauo capite primo tractatus, v. & Auicena libro etiã octauo capite septimo. Aquibus in hac parte (quod cum bona Plinii venia dictum sit magis sto, quã ab ipso Plinio, tanto alioqui inter illos Pliniumque interstitio, aut potius Chao. **¶** **EX CAPIT E.** xvj. Magna secuturus in parte. Apographon Toletanum, magna secuturus ex parte. **¶** Ac per annos singulos vno minus, ac per annos singulis

Plinij error.

cas. singulos minus ab uno

minus. Apographo idem. ¶ Nec capiente alio. Adde. auiditatem. nec capiēte auiditatem alio. ex eodem. ¶ Ut si fugiendum sit nō in facietatem abeat. Idem. aut si fugiendum in facietate habeant, eximie. Quidam scribunt. vt si fugiendum sit non facietate habeant. quæ lectio & si non displicet, non tamē perinde atq; superior placet, quam & Solinus confirmare videtur capite. xxix. his verbis. Tum quod carnes iusto amplius deuoratas cum grauant, insertis in ora vnguibus sponte protrahunt. Sane & cum fugiendum est in facietate, idem faciunt. ¶ Quod pleriq; dentibus defecti reperiuntur. Aristoteles libro .ix. capite. xliiij. de Leonibus loquens, viuere ait annos multos putantur. & quidam qui captus est claudus dentes complures fractos habebat. quo argumento quidam leonum vitam longam esse existimarunt. haud enim hoc accidere nisi longo tempore potuisse. Ex his Aristotelis verbis censeo hic scribendum non pleriq; sed plerisq; nec defecti, sed defractis. ¶ In viros priusquam in foeminas. Scribo. in viros potius quam in foeminas. ex vtroq; exemplari. ¶ Credit libya intellectum peruenire ad eos precum. locutio quidem hæc vsitata Plinio, vt hoc ipso volumine capite. xxxvj. Cerebro veneficium inesse hispaniæ credunt & alias sæpe. Nihilominus subdubito num hoc loco non libya scribi debeat. sed iuba. vt supra capite. xiiij. Id mirum vnde cristatos iuba crediderit. Item Solinus capite. xxix. Iuba in Plinio videtur legisse non libya. Sic enit ait. Gætulæ etiam mulieris nomē Iubæ libris comprehensum est. quæ obtestata occurfantis feras, impune redijt. Hoc si recipimus, legendum erit paulo post. audiuit. non audiui. vt ad eundem iubam referatur. ¶ Ac cæteris imperantis. Scribo. ac cæteris imperitantis. ex vtroq; exemplari. vt infra capite. xxxviii. quo gustato tanta illa vis est, vt cæteris quadrupedum imperitans illico expiret. ¶ Immota ergo placidus. clemens. blandientiq; similis. quod rarum est. crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur. Castior multo ac verior lectio nostratum codicum. Immota ergo placido. Clemens blandienti. quod rarum est. crebrior enim iracundia. Cuius in principio &c. ¶ Cogiturq; non tanquam periculo coactu. sed tanquam amentia iratus. Verba haud dubie adulterina & falso plinio ascripta. alicuius opinor æditui. cuculati ve. Mire enim huiusmodi notæ homines homœoteleutis istis gaudent. ¶ Et vbi videri potest. melius Toletanum Apographon. Et vbi spectari potest. ¶ Eum vero qui tela quidem miserit. sed tamē nō vulnerauerit. corruptum raptatūq;. telum non tela. & rotatum nō raptatum. vtrūq; exemplar. ¶ Tum pene in ipsis eius telis suspectantem. Locus ex corruptissimis historix naturalis. Vt cūq; aptiorem lectionem existimamus si sic scribatur. Tum poenæ vim. immensis euulabibus testantem. ¶ Dum fortuitu fidens non est contra feram. Par deprauatio cum priore. Minus male legetur. diu cōtuitus. videns os. it contra feram. vel sic. diu contuitus. fidentior it contra ferā. ¶ Degressus tandem euellit prebenti. forte. Aegre os tandē euellit præbenti. ¶ Qd ab eo facto græci. Scribo. quod ab effectu græci. ¶ Cechenotos neon Dionysu. Si sic legas. videtur mihi. parum congrue hiatum ægrotantis feræ ad

Cass.

Cass. aut si fugiendus in facietate hât.

Cass.

Cass. in craso.

Cass.

Cass. ceterisq; imperantis.

Cass.

Cass.

Cass.

Cass.

Cass.

Cass.

Cass. caeteros neon Dionysu.

deum transferri. Et Toletanum quidem Apographon Echenotar Dionysu, Salmanticense acchenotos habet, vt si diuinandum est malim legere Archenostu neon dionysu, seu Archenosto dorice, hoc est principis auctorisq; reditus. **EX CAPIT. xvij.** Sese cōflictantem mœrore, adde particulā, q; ex vetere lectione, seseq; conflictantem mœrore. **¶** Pauensq; serpentis naturam & magnitudinem metuens. Scribendum parens non pauens, ex ytroq; exemplari. **¶** Cuiusq; generis color est, vnicuiq; generi color est. Apographo Toletanum. **EX CAPIT. xviii.** Ocyor acta remeat, remittit non remeat, præfert idem exemplar, hoc est restituit, reponitq; catulum in cubili. **¶** Donec in nauem egresso, donec in nauim regresso, vetus lectio. **¶** Quod illi bina habent tubera in dorso, hi singula, & in pectore alterum. Ambo codices, quod illæ bina habent tubera in dorso, hæ singula, & in pectore alterū. Quam lectionem si admittis, scribes paulo ante. Quarum non Quorum, & non ita post, quædam & centenis. **¶** Velocitas inter equos, legendum reor, Velocitas nisæorum equorum, Aristoteles libro, ix. capite yltimo. Currunt cameli celerius quam equi Nisæi. Sic enim rectius dicentur quam nysani vt Theodorus vertit, De Nisæis equis præter Aristotelem, Herodotus Strabo. Oppianus &c. **¶** Sed suā cuiq; mensura sicuti vires, nec vltra assuetum procedit spaciū, nec plus instituto onere recipit, antiqua lectio, sed suæ cuiq; mensuræ sicuti vires, nec vltra assuetum procedunt spaciū, nec plus instituto onere recipiunt. **¶** Obturbata cōculcatione prius aqua, proculcatione yterq; codex, quod & melius multo. **¶** Quidam & centenis, quædam, ijdem, vt dictum est. **¶** Vt cūq; rabiē & ipsi sentiunt, ipsæ non ipsi Apographon Toleta, vt iam sæpe testatum est, Et paulo post, Harum, non Horum, semper genere foemineo. **¶** Quare etiam ouis feræ nomen inuenit, Exemplar idem, ouis feræ, figura composita, rectius. **EX CAPIT. xxi.** Indicos boues vnicornes tricornesq; Scribendum puto, Indi equos vnicornes, tricornesq; Nam dictionem, boues, adiectitiam putamus, Paulo enim post boues indicos reddit, De equis autem indicis, Strabo libro xv, Equos ibi vnicornes esse, ceruinis capitibus &c. **¶** Leucrocutam perniciosissimam feram, Quid si legas Leocrocutam, quasi compactam ex leone & crocuta, Sequitur enim, collo, cauda, pectore, leonis. **¶** Cruribus ceruinis, Scribo Clunibus ceruinis, ex ytroq; exemplari & item Solino Capite, liij. Astipulante etiam romana impressione. **¶** Capite melium, Legendum videtur, capite camelino, ex eodem Solino capite eodem, Vtitur etiam hac possessiui forma libro, xj, capite, xlix. **¶** Colore nigro vel fuluo, duæ vltimæ dictiones videntur superfluere, ex Solino eodē, & eodem capite. **¶** Tauros syluestres maiores aggregibus, potiolem lectionem ducimus, aggregibus aut si mauis congregibus, quam agrestibus, Nā differentiam inter syluestres & agrestes tauros non satis intelligo. **¶** Velocitate ante omnes, ante aues, nō ante omnes legendū colligitur ex Solino capite liij, si castigatiora ipse quam nos nactus est exemplaria, Alioqui quantū fidei homini habeamus, supra testati sumus, **¶** Quam maticoram appellat, Scribo

Scribe cum aspiratione in tertia. Mantichorā, ex Aristotele lib. ij. capi. j. & itē ex veterē lectione. ¶ Sed celsus & erectus in medio incedens. Lēgo a medio, nō in medio. Solinus cap. xxix. cū mouetur, mediā corporis parte serpit, mediā arduus est & excelsus. ¶ Inijciunt eas cauernis, facile cognitis sola tabe. Apog. Tol. facile cognitis soli tabe, eximie. Solinus cap. xxix. nec hominū tantū aliorū ve animalū exitio datum, sed terræ quoq; ipsius, quam polluit, & exurit, vbiq; ferale fortitus receptaculum. ¶ **EX CAPITĒ. xxij.** Et cum tranare. Apog. Toleta. transnatare, & paulo post. & cum transnatauerit. ¶ Itaq; Agriopas qui olympionicas scripsit. Nostra ambo exēplaria. Ita Copas qui olympionicas scripsit. ¶ Narrat Demænetū Parrhasium. Scribendū non Demænetum, sed Damarchum, ex Pausania in Eliacis ad verbum. Exēplaria quoq; nonnulla paulo ante impressa, Damarchū legunt non Demænetum. ¶ Nullū omnium præstantius. Vetus exemplaria, nullum hominum præstantius. Legēdum reor homini, aut certe omnino. ¶ **EX CAP. xxij.** Quod ad serpentes attinet, vulgatum est colores earū plerasq; terras habere in quas occultentur. Ambo codices ad veram lectionem propius accedentes, sic habent. Quod ad serpentes attinet vulgatum est colorem eius plerasq; terras habere in qua occultentur. vnam tantū literam si mutaueris, & terræ pro terras scribas, verissimam elicies scripturam. Docente id Nicadro in Theriacis, tradente accidere quod hic prodit Plinius serpentibus sepedoni & Sepi. Scribit hoc ipsum & oppianus de leporibus, libro Cynegeticon quarto. ¶ Geminū caput Amphibenzæ hoc est & ad caput & ad caudam tanquā parum esset &c. Apog. Toleta. Geminū caput amphibenzæ hoc est & a cauda, & tanquā parū esset &c. Reliqua redundant. ¶ **EX CAP. xxiiij.** Habet deinde interneciū bellū. Verbū hēt superuacaneū est. ex vtroq; exēplari. repetendū. n. verbū dedit. qd paulo ante præcessit. vt sit. Dedit deinde interneciū bellū &c. ¶ **EX CAP. xxv.** Inuitat ad hiādū. Inuitat ad hiatū. vet⁹ lectio. ¶ Quin & gens hominū est huic beluæ aduersa. Scribendū reor. Quin & genus hominū est huic beluæ aduersum. Nō sum oblitus Virgiliani carminis in. viij. gens q; virū truncis & duro robore nata. Permissum illud poetis fuerit, qui muscarū etiā & apū gentē appellāt, non ideo & oratoribus. Deniq; Plini⁹ ipse paulo post ostēdit quomō hic loc⁹ sit legēdus, cū dicit. olfactuq; eius generis hominū vt Psyllorū serpētes fugantur. ¶ Tentyritæ ab insula in qua habitāt appellata. Scribo. Tentyritæ a Tetyri insula in qua habitāt appellata. ex vtroque exemplari. ¶ **EX CAPITĒ. xxvj.** Exit in littus recentes harundinum cæsuras perspeculatus. Apographum Toletanum exit in littus recenti harundinum cæsura. specularum. ¶ **EX CAPITĒ. xxvij.** Mustela rita in murium venatu Scribendum censeo. rutæ, vt repetatur pastu. Aristoteles libro nono capite sexto Mustela quoties cū serpente dimicatura est rutā comedit, odor enim eius herbæ, infestus serpētibus est. ex quib⁹ Aristotelis verbis videtur legendū hic nō muriū, sed anguiū. Certe romana exēplaria sic habent, Alioqui scribi posset, nō in muriū venatu, sed in muriū venantes,

cas

cas.

Loc⁹ amce
nus.

cas.

cas. et postea tranataurrit.

cas.

cas.

cas. enū et terrenā
m demsa charta.Locus exis
mius.

cas.

cas. hī.

cas.

cas.

cas. i spō mlo i mīro
msula m quo habitat

cas. et specularis.

cas. mustela spīlū i
muriū venatu

aut in murium venatores, ut sic Plinius vertat latine, quos citato loco Aristoteles myotheras appellat. Quin & mustela inquit prudenter capere aves videtur, iugulat enim quas cepit ut lupus ouem. Serpentem quoque impugnat, eum precipue qui mures venatur, videlicet ea causa, quia etiam ipsa mures persequitur. Hæc Aristoteles. Præterea quæ potest esse dimicatio mustelæ cum muribus, serpentes quoque debellanti. Sed ut ad priorem castigationem redeam, Si ruta legas sensum obscurabis. Nam ambiguum erit pastu ne an frictione & contactu refoueat vires. Ob id, quod sequitur, ciconia origano, recte auferendi casu expressum est. Neque enim origani pastu ciconiæ & aliæ volucres medentur vulneribus in dimicatione acceptis, sed applicatu eius herbæ ad plagam, auctore Aristotele loco prædicto. ¶ **EX CAPIT. xxvii.** In Thracia locis rigentibus & vulpes animal alioqui solerti auditu amnes gelatos lacusque non nisi ad pastus ituræ redituræque transeunt. Obseruatum eam reliqua. Sensum pulcherrimum verba vitiatissima adumbrant, neque sinunt percipi ad plenum. Ambo exemplaria, verba illa, non nisi ad pastus ituræ redituræque, aliter legunt, utputo recte, non nisi ad eius itum reditumque. Beneficio igitur scriptæ lectionis, totus hic locus sic restituetur. In Thraciæ locis rigentibus & vulpes, animal alioqui solerti auditu. Repetendum hic artem periculis fecit. Tum sequitur. Amnes gelatos lacusque non nisi ad eius itum reditumque transeunt. Obseruatum eam, cætera. Confirmat hanc correctionem Plutarchus in libro cui titulum fecit, vtra animalium sagaciora aquatica an terrestria, vbi multis verbis persequitur quod hic Plinius paucis complexus est. ¶ **EX CAP. xxx.** Huius generis coitu leæna æthiopica parit Crocutam. Nulla ratione defendi potest. crocutam. Nam cap. xxj. ex canelupoque crocutas concipi tradit. confirmaturque auctoritate Strabonis lib. xvj. hic vero ex hiæna leænaque æthiopica. Itaque ne a se ipso dissentiat Plinius, comodius legetur leocrocutam quam crocutam. Nam leocrocutam voces humanas imitari superius scripsit, & ite dentiū loco os habere perpetuum, quam duplicem naturam hic repetit. Sed repugnat, tum auctoritas Solini cap. xxix. tum quod Plinius indicat animal supra fecit leocrocutam non ut hic æthiopicum. Apog. Tol. Corocotiam legit non crocutam, ut forte animal sit diuersum Corocotia a Crocuta. Non placet hoc nimis, nec item nimis displicet. Ita ad Aristotelicum in ambiguis remedium confugiendum erit, ut Consideretur melius. ¶ **Acies ei perpetua in vtraque parte oris nullis gingiuis.** Legendum opinor. Acies ei perpetua in vtroque orbe, oris nullis gingiuis. Solinus. Capite. xxix. Nunquam conuiuet aciem orbium, sed in obtutum sine nictatione contendit. In ore gingiua nulla. ¶ **Alias animal horredi morsus, arborem iuxta flumina ut ferro cædit.** Hominis parte comprehensa, non ante quam fracta concreuerint ossa morsu resoluit. Locus inter cæteros huius operis insigniter vitiatus, ac prope proclamatus, qui si opera mea non fuerit in integrum restitutus, elegantiorē tamen habitum utputo assumet. Scribo igitur sic. Latax animal horredi morsus, arbores iuxta flumina ut ferro incidit. Homine Lutra comprehenso non ante quam fracta concreuerint ossa morsu resoluit. Aristotele, lib. viij, cap. v. Sunt inter quadrupedes

cap. Intra locis rigentibus.
Vulpes animal alioqui
solerti auditu (omnes
gelatos lacusque non
ad eius itum reditumque
transeunt. obseruatum eam.

cap. crocuta

cap.

cap.

Locus egregius.

ferasque quæ victum ex lacu & fluuijs ferant. At vero a mari nullum, præterquam vitulus marinus. Sunt etiam in hoc genere fiber, Satherium, Satyrîum, Lutris, Latax, quæ latior lutre est, dentesque habet robustos, quippe quæ noctu plerumque egrediens virgulta proxima suis dentibus vt ferro præcidit. Lutris etiam hominem mordet nec desistit vt ferant nisi fracti ossis crepitum senserit. Hæc Aristoteles, a quo tamen longissime abeunt quæ subijcit Plinius, vtrique molliorem pluma esse pilum. Nam Lataci Aristoteles eodem loco pilum esse tradit durum, specie inter pilum vituli marini & cerui. Nisi quis dicat non vtrique scribendum in Plinio, sed lutræ. Lutrae præter alios & Athenæus vndecimo & herodotus primo meminere. ¶ **EX CAPITE, xxxj.** Eosdem pestiferi in græcia morsus, innoxios esse in Sicilia. Immo e contrario scribendum videtur verbis permutatis. Eosdem pestiferi in Sicilia morsus, innoxios esse in græcia. Aristoteles in libro de admirandis auditionibus. Et in Sicilia autem aiunt & in Italia stelliones letali esse morfu, non sicuti nostrates. ¶ **EX CAPITE, xxxij.** Quam quæ secretæ & feris opportunæ, Apographon Toletanum, quam secreta & feris opportuna. ¶ Illis imbui lactis primos volunt succos. Legendum reor, Illius imbui lactis primo volunt succo. Nam Salmanticensis codex, primo habent non primos. ¶ Maria tranat gregatim nantes. Archety, Tol., Maria tranant gregatim natantes. ¶ Sed & hi bono suo inuidentes, Scribo alterutro modo, aut expuncta particula, Sed, & ipsi suo bono inuidentes, aut certe, sed & ipsi bono suo inuident. ¶ Dextrum cornu negant inueniri, Solinus, dextrum quoque cum suo Plinio, Sed magis est vt sinistrum legatur, Aristot. lib. ix. cap. vj. Fertur autem sinistrum cornu a nemine vnquam visum, abscondi enim ab his tanquam medicam quandam vim habens. Sed quoniam idem Aristoteles in libro de admiranda auditione, Epiri ceruas dextra cornua defodere ait, videtur Plinius aut quiuus alius lapsu memoriæ quod est proprium ceruarum epiri, ceruis omnibus tribuisse. ¶ Accensis autem vtriuslibet odore serpentes fugantur, & comitiales morbi deprehenduntur. Duo illa verba, serpentes fugantur, in neutro exemplari habentur, non male, nam eius rei paulo post fit mentio. Reliqua in eisdem sic leguntur, Accensi autem vtrius collibeat odore, & comitiales morbi &c. ¶ Erumpunt autem renascetibus tuberibus. Apog. Tole. Erumpunt autem nascetibus tuberimus. ¶ Eadem tenentis increscunt. Idem exemplar, Eiusdem generis increscunt. ¶ Fuit aliquando & candido colore. Vetus lectio, Sunt aliquando & candido colore. ¶ Et his est cum serpente pugna. Inuestigat cavernas. Verbum est, demendum, & vestigat legendum non inuestigat, ex Archety, Tol. ¶ Quasdam non principes foeminas. Idem exemplar, Quasdam modo principes foeminas. ¶ **EX CA, xxxij.** Et spina simili modo. Eminent rostrum vt in paruo haud absimile suillo. Verbum, eminent cum minore littera scriptum superioribus annecte, Aristot. lib. ij. cap. xij. & spina erigitur æque vt in piscibus. Reliqua sic legenda sunt. Rostro vt in paruo haud absimili suillo. Porro in impressione Romana & plerisque alijs, vt in paruo sit, legitur. Existimo igitur hunc locum truncatum, sic posse in priorem, aut priori

cas. utiq; mollior
pluma pilus

cas. eisdem positi
sunt in græcia
morsus de in Si
cilia.

cas.

cas.

cas. et nantes

cas.

cas.

no hie cas. sed
accensis autem
vtriuslibet odore
et comitiales morbi
ca.

cas.

cas. cas. fit aliquando et can
dido colore.

cas. no hie est. et inuesti
gat no uestigat. cas. ii.

cas. ut in paruo
sit haud absi
mili suillo.

propinquum statum reponi. Rostro (vt in paruo) simiæ haud absimile suil-
 læ. Aristot. loco prædicto. Rostrum simiæ porcariæ simillimum. ¶ EX CA-
 PIT. xxxiiii. Habitum non coloré mutat. Falsum hoc est, si Aristoteli plus
 fidei quam Plinio habetur. Is libro. ix. capi. xliii. mutari ait colorem a Thoe,
 vt a quibusdam alijs generibus, piscium, quadrupedum, auium. ¶ Per hie-
 mes hirti æstate nudi. Ex eodem Aristotele sumptum hoc capite eodem. Cu-
 ius verba Theodorus maxima plinianarum vocû lauerna, sic vertit, atq; æsta-
 te nudi, hieme hirti redduntur. Sed pensitandum an verbum græcum li &
 si aliquñ nudos significat, melius hic versum esset. læues, terfi, nitidi. ¶ Sed cū
 libuit sui coloris esse, asini similis est. Videtur Solin⁹. vrsini legisse in Plinio
 nō. asini. Eius verba capite. xxxij. Mittit & tarandum, boum magnitudine,
 b. sulco vestigio, ramosis cornib⁹, capite ceruino. Vrsino colore, pariter & vil-
 lo profundo. Cæterum prædictorum plinij verborum ordo luxatus sane est,
 debentq; subijci illis quæ paulo post sequuntur. Colorem omnium arborū,
 fruticum, florum, locorumq; in quibus latet, reddit metuens, ideoq; raro ca-
 pitur. Sed cum libuit sui coloris esse vrsini similis. Postremum autem verbū.
 est, in neutro exemplari legitur. ¶ Locorumq; reddit metuens in quibus la-
 tet. Scribendum quo dixi conceptu, locorūq; in quibus latet reddit metuens.
 ¶ Mirabilius & villo, mirabilius est & villo, vet⁹ lectio. ¶ EX CAPITE.
 xxxvj. Eorum coitus hiemis initio Aristoteles libro. vj. capite. xxx. coire vrsos
 tradit mēse elaphibolione. Theodorus februaryarium vertit. Si igitur Theodo-
 ri tralationi credimus, in re presertim peculiaris illi commentationis male hic
 plinius coire hiemis initio vrsos scribit, cum februaryarius finis sit hiemis, non
 initium, Varrone auctore libro primo de re rustica capite. xxviiij. Et Sane ma-
 ior animalium pars in venerem excitatur appetente vere, teste Aristo. lib. v. de
 histo. anima. capite. viij. ¶ Nec quicquam rarius quam parientem videre vrs-
 sam. Exemplar Salmá. & pleraq; excusa, nec quicquam rarius homines quā
 parientem videre vrsam. Vera porro sit an falsa hæc Plinij traditio mihi sane
 haud liquet. Fides penes Plinium venatoresq; esto. Nos quod sentimus libe-
 remore nostro promemus. Putamus igitur Plinium male græca Aristotelis
 verba accepisse. Neq; enim Aristoteles raram esse visu parientem vrsam vspiā
 tradit, sed difficilem esse captu prægnantem vrsam scribit libro sexto capi. xxx.
 Cuius verba sic Theodorus trāstulit. Grauidam capi vrsam difficile est. Rur-
 sus libro octauo capite. xvij. Foetu grauida vrsa vel a nemine vel a paucissi-
 mis capta est. Videlicet Plinius pro eo quod dixit Aristoteles, capere, accepit
 videre, pro grauidam, parientem. Quid igitur est? In ordinem Plinium
 redigis? Ignorantiamq; ei græcarum literarum obijcis? Minime ædepol.
 Immo vero peritissimum vtriusq; fuisse linguæ, omnesq; absolutissimi scri-
 ptoris numeros consumasse fatemur, mirandū tamen non esse ducimus si in
 tanta rerum varietate, homo in aula principum versatus, deflexa interdum
 aliorum mentis acie, pro eo qui Socrates erat, Calliam salutauerit.
 ¶ Ideo mares quadragenis diebus latent. Legendum reor, hieme mares &c.

Subtilis
 castigatio.

cas.

cas.

cas. florū locorū q; reddi-
 dit metuensq; in quib.
 latet iug, raro capitur.
 cas. mirabilis
 & villo.

cas.

Plinij erro-
 ror.

cas.

Plinij erro-
 ror.

cas.

Non Ideo mares. Aristot. volumine octauo capi. xyij. Quadrupedum quæ animal generant, Hystrices conduntur & vrsi, sed vtrum propter frigus, an alia de causa, ambigitur. ¶ Impenetrabiles imbribus, molliq; fronde constratos. Error solitus & familiare malum plinianorum exemplarium, verborum permutationis. Legendum, molli fronde constratos, impenetrabilesq; imbribus, vt præcedat causa, sequatur effectus. Nam arceri imbres constratis frondibus, libro decimo capite, xxxiiij. monstrat, de galgulo loquens. Iam publicum quidem omnium est, tabulata ramorum sustinendo nido prouide eligere, cameraq; ab imbri fronde protegere densa, et libro. xvj. capite. xj. de abicte. folio inquit pinnato, deſo, vt imbres non transmittat. ¶ Ab his diebus residuñt. Legendum reor. resident, & intelligo in clunes, vt ex capite sequente planum fit. Similiter inquit resident in clunes, & in binis pedibus gradiuntur, prioribusq; vt manibus vtuntur. In quibus verbis dictionem illam, similiter, nisi ad vrsos referas, quo referri possit, non inuenies. ¶ Non alio incubitu quam oua volucres Ambo exemplaria. nõ aliter incubitu &c. Proinde cõmutatis verbis sic scribo, non aliter quam incubitu ad oua volucres. ¶ Circa surculos cum dentiant prædomantes ora. Ita hermolaus castigauit, melius facturum si, præmandentes, correxisset, ex suo quem citat Aristotele, vt legendum in totum putem, circa surculos quasi dentiant præmandentes. Dictio autem quæ sequitur, ora cum aspiratione scripta legitur in codice Toletano, vt forte adiuncta sequentibus sic legendum sit. Hora eorum oculi hebetatur, hoc est vere, id enim ea dictio inter alia significat apud græcos. Quid si legas, non ora oculi eorum hebetantur, sed orbis oculorum hebetantur. Nam verbum quod sequitur, crebro, desideratur in vtroq; exemplari. Aristot. libro nono capite sexto. Ligna etiam manducant quasi dentiant, fieri tamen posse non negauerim, vt sensum Plinius non verba exprimens prædomantes ora scriptum reliquerit. Nam in antiquis exemplaribus prædomantes habentur, non præmandentes. Locum indico, liberum sit vnicuiq; iudicium intelligendi. ¶ Nec alteri animalium in maleficio stultitia solertior Exemplar Salamanti, egregie hic, nec alteri animalium in malitia astutia solertior. ¶ **EX CAPIT E.** xxxvij. Conduntur & alpini quibus magnitudo media est. Apographon Toletanum. Conduntur & alpini, quibus magnitudo melius est, rectissime. De Melibus capite sequente. ¶ Supra se complexo fasce herbæ. In eodem Apographo. Subrosæ. legitur non supra se & fascem accufandi casu, non fasce, vt commodius forte sic scribas, subrosæ complexos fascem herbæ. ¶ Vnũ nõn amplius tenetes ore, detrahe negationẽ ex vtroq; exemplari. ¶ Ijdẽ mutationẽ aquilonis in austrũ condetes se in cubile præfagiunt. Nõ magis erinacei præfagiunt mutationẽ aquilonis in austrum, quã retro austri in aquilonẽ. Quã ob rẽ puto scribẽdũ, aquilonis & austri, aut sic, aquilonũ & austrũ, Arist. lib. ix. cap. vj. De erinaceorũ sensu locis multis ppesum est, vt qui in cauernis sunt cõmutent sua cubilia aquilonũ & austrorũ mutatione. Theodorus græcã dictionem, opas, cubilia cõuertit quod ego (cum bona

cas. d
cas. d
cas. d

cas.

cas. cõq; surculos dentiant
prædomantes ora.

cas. nõ hñ.

cas. in maleficio
stultitia solertior.
cas.

Elegãs cas
stigatio. cas. et fasce.
nõ fasce.

cas. nõ hñ
nõ ore. cas.

EX LIBRO

Contra
Theodorū
gazā.

Theodori venia minime fecissem. Nam cubile græcis coete seu coeteon dicitur, ope autem foramen. Quanto melius nobis summus auctor Plutarchus Aristotelicum sensum expressit, eo libro cui titulus est, vtra animalium solertiora aquatica an terrestria, in hunc modum scribens. Cubile autem ipsorū foramina duo habet, alterum ad austrum vergens, alterum ad aquilonem. Prævidentes igitur aeris mutationem venturam, foramina commutant, ceu gubernatores vela, & quod vento expositum erat obturantes, alterum aperunt. Quod cum Cyzici homo quidam obseruasset, existimatus est a se ipso futura flamina presagire, hactenus Plutarchus. Eandem solertiam Plinius infra capite. xxxviii. Sciuro tribuit. ¶ In desperatione vero vrinam ex se reddunt, Verior lectio Apographi toletani. vrinam in se reddunt. ¶ Quippe & ipsi odere insitum veneficium, quippe & ipsi odere suum veneficium, ambo exemplaria. ¶ Suspendio ac fame necantur. Vtrūq; exemplar. suspendiosa fame necantur, quæ lectio non magno opere mihi displicet. Nam. suspendiosus, dictionem esse latinam, & si non ita frequentem Vlpianus iurisconsultus ostēdit tertio digestorum volumine, titulo de his qui notantur infamia. Non solent inquit lugeri vt Neratius ait, hostes, vel perduellionis damnati, neq; suspendiosi, neq; qui manus sibi intulerunt, non tædio vitæ, sed mala conscientia. ¶ Ipsum animal non verentur pleriq; dicere, vitæ hominum superuacuum esse. Apographum Toletanum pulcherrime. Ipsum animal non vt rentur aliqui vitæ hominum superuacuum est, reliqua superfluunt. ¶ Nulloq; non principe adito querimonijs prouincialibus, pernicialibus non prouincialibus vterq; codex. Vtitur etiam eo verbo Plinius libro. xv. capite. xviii. ¶ **EX CAPITE. xxxviii.** Ergo corpus eius adustum, exustum, vetus lectio. ¶ **EX CAPITE. xxxix.** Serpentium vipera sola, terra dicitur condi. Cæteræ arborum aut saxorum cauis. Scribendum videtur commutatis verbis. Serpentium cæteræ terra dicuntur condi, Vipera sola arborum aut saxorum cauis, aut si mauis sic. Serpentum cæteræ sola terra dicuntur condi, Vipera arborum aut saxorum cauis. Aristoteles libro octauo capite. xv. Aliæ serpentes in terra conduntur. Vipera sub petris abscondunt sese. ¶ Indiæ vero nyssa monte. Legendum reor. In India, Mero nyssæ monte. Plinius libro sexto capite. xxi. Nec non & Nyssam urbem pleriq; indiæ ascribunt, montemq; Merum libero patri sacrum, vnde origo fabulæ, iouis scemine æditum. Eadem ferme verba & apud Melam Pomponium leges. Nec est vllus ferme aut geographus aut historicus qui nō eius montis meminerit. ¶ **EX CAPITE. xl.** Et pugnasse aduersus latrones, de me conuinctionē. et. ex vetere lectione. ¶ Memorat & Pyrrhū Gelonis tyrāni canē Philistus. Scribendū puto. Memorat & Pyrrhi & Gelonis tyrāni canē Philistus. Decane Pyrrhi Pollux v. volumine. Canes aut præstātes fuerūt. Canis Pyrrhi epirotæ qui expge factū dñm vociferatēq; seruauit accurrēs cōfestim. Postea eo vita fūcto, cū cadauer cremaret, rogo se iniecit. Plutarch⁹ et lib. sæpe allegato, tū hui⁹ canis Pyrrhi epirotæ priuati hominis, tū et alteri⁹ canis qui fuit Pyrrhi regis mētionē hēt.

cap.

cap.

cap.

Pulcher

locus.

cap. ipsum animal
no ueretur pliq; vitæ
hominū superua
uum est.

cap.

cap.

cap.

cap. in india u.
nyssa monte.

cap. si pugnasse
cap.

cap. xl. cap. apud nos uilgati
noblem qui carcellum ius ci
uile do cuit.

¶ Quam silens & occulta, quam significans demonstratio est. Adde ex Apographe Toletano particulam sed, quæ plurimum leporis conciliat orationi. Sed quam significans demonstratio est. ¶ Contemptu immobili iacente. Ea q̄ segnitie tanti corporis offensus imperator. Scribo, contemptim immobili iacente eo. Qua segnitie tanti corporis &c. Ex eodē apographe. ¶ Haud alio magis spectaculo lætatus, diuerso ordine Apographe idem, haud alio spectaculo lætatus magis. ¶ EX CAPITE. xli. ¶ Vnicum remedium oraculo quodam nuper repertum, adde verbum, inuento, vnicum remedium oraculo quodam nuper inuento repertum, ex eodem Apographe. ¶ EX CAPITE. xlii. Alios passim reiiciens, Scribo, alios passim recipiens, ex eodem, recte, hoc sensu. Instratum ornatu regio, neminem recepisse præter regē, sine illo, passim omnes. ¶ Urbem tumulo circumdedit. Urbēq̄ tumulo circumdedit. Idem exemplar. ¶ Occiso deniq̄ ipsorum regulo. Duo illa verba, deniq̄ ipsorum, non leguntur in eodem. ¶ Equam eadem ex causa in reatino agro, laceratūq̄ pariter aurigam inuenimus. Idem Apographe rectius. Qua ex causa in reatino agro laceratum prorigam inuenimus. Lego perorigam non prorigam. M. Varro libro secundo de re rustica capite septimo. Peroriga inquit appellatur quisquis admittit, eo enim adiuuante equæ alligatæ celerius admittuntur. ¶ Itaq̄ in grege prioris anni. Melius vetus lectio, atq̄ in grege prioris anni. ¶ Philarchus refert Centaretum e galatis in prælio occiso Antiocho potitum equo eius. Lego Philarchus refert Centaretrio e galatis in prælio occiso Antiochum potitum equo. Solinus capite. xlii. Cum prælio Antiochus galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis qui in acie ceciderat equum ouaturus insiluit. Consentiant Solini lectioni præstantes duo auctores græci. Alter est lucianus qui in dialogo cui est titulus Zeuxis vel antiochus, tradit beneficio elephantorum, xvj. vicisse Antiochum regem Galatas, omni belli apparatu instructissimos. Alter Appianus alexandrinus libro syrio, quo auctore fuit hic Antiochus primus cognomento Soter, qui stratonicem nouercam amauit. ¶ Indignatione accensum, indignatione successum, vetus lectio. ¶ In Capitolium cucurrisse sedēq̄ ter lustrasse, ædemq̄ ter lustrasse. Apographe Toletanum. ¶ Sarmatæ longinqua itinera acturi. Scribo, Sarmatæ longinquo acturi, ex eodem. ¶ Mittantur ad sobolem reparandam. Postremum verbum superfluit ex codice Salmanticensi. ¶ Et ad quadraginta durasse tradunt. Multum hoc in loco debemus Toletano archetypo, restituta nobis dictione in omnibus exemplaribus oblitterata. Scribendum igitur, Opunte & ad quadraginta durasse tradunt. Aristote. libro sexto capite. xxij. Equum apud opuntem gregarium fuisse accepimus, qui annos quadraginta natus posset coire, Sed adiuuētū quoad sui pedes priores attollerent desiderabat, ridiculo Solini errore, q̄ Opuntē nobile in locride græciæ urbē, propriū equi nomē accepit. ¶ In eadē Hispania Gallaica gēs, & asturica equini gn̄is quos Thieldones vocam⁹ minori forma appellatos asturcones gignūt. Lego. In eadē hispania, Calaica gēs est, & Asturica, Equini gn̄is hic sūt

Cas. quis aq̄ transfiliens & occultas et q̄ signi firmis.

Cas. contempti immobili iacenti Ea q̄ segnitie est.

Cas.

no h̄ cas.

solus

Cas.

Elegans emendatio.

Cas.

no q̄ cas. h̄m̄.

Cas. lat̄m̄ q̄ q̄rigā

Locus exis

mius.

Cas.

Cas. vulgata lect. h̄. et centaretum. nō centaretri.

Cas.

ita cas.

Cas. h̄. q̄ uo x ui det. ex opunte conflata

Cas.

Restitutus

locus trun

catus.

in v. c. cas. ut pote pro Op

Solini error.

Cas. in eadē hispania gallaica gn̄is et asturica equini gn̄is / h̄m̄ sunt quos thieldones est.

Cap. xli. claudij cesaris solariū ludorū circensib⁹ etrusso in car. etibus aurigam albatū equi curare occupauere primatū est.

quos Thieldones vocamus. Minori fama appellatos asturcones gignunt, ex
 eodem archetypo. ¶ Vixisse equum. lxxv. annis proditur. Legendum vt ar-
 bitror, equam non equum. Nam & si ambigue id profert Aristoteles libro sex-
 to capite. xxxij. ynde hæc ferme cuncta hausit Plinius, quia equus, dubij est
 generis apud græcos, tamen quia paulo ante tradiderat foeminam in eo gene-
 re viuaciorem esse, propius vero est vt equam legatur, quam equum. ¶ Cari-
 cæ magnitudine, colore nigro. Solinus, colore fuluo, non nigro, male. Nam
 Aristoteles nigro esse tradit, libro sexto capite. xxij. Deprauatam in Solino di-
 ctionem reor, & pro furuo indoctos librarios, fuluo, scripsisse. ¶ Quod sta-
 tim ædito partu deuorat foeta, aut partum ad vbera non admittit, si quis præ-
 reptum habeat. Olfactu id genus in rabiem agitur. Vitiata interpunctio sen-
 sum elegantem obnubilat & ex raro vulgarem facit. Legendum sic, quod sta-
 tim ædito partu deuorat foeta aut partum ad vbera non admittit. Si quis præ-
 reptum habeat, olfactum in rabiem id genus agit. Aristoteles libro sexto capi-
 te. xxij. Cum equa peperit statim secūdas deuorat atq; etiam quod pulli nas-
 centis fronti adhæret, hippomanes dictum, magnitudine minus exigua fico
 passa, specie latiusculum, orbiculatum, nigrum. Hoc si quis prærepto odore
 moueat, equa excita furitq; agnito eo odore. Accedit & Theocriti interpres
 in expositione pharmaceutriæ. Ferrur inquit equas percepto odore hippoma-
 nis, furore correptas, impetū in eū qui habeat facere. ¶ EX CA. xliij. Mares
 in remissione opis deteriores, aut legēdū Mares intermissione operis deterio-
 res, aut certe ppositio, in. supfluit. Varro li. ij. de re rustica cap. vj. Mares nō di-
 stīgūt ab opere, qd remissione laboris fit deterior. ¶ Partus a tricesimo mēse
 ocysimus, sed a trimatu legitim^o. totidē quot equæ, reliqua. Foedā verborū
 deprauationem suspicor hic esse, & cum veniæ præfatione castigandam. Di-
 ctionem enim, partus, in coitus, & legitimus, in gignunt sentio esse mutan-
 dam, vt in totum scribatur sic. Coitus a tricesimo mense ocysimus, sed a tri-
 matu gignunt totidem quot equæ & eisdem mensibus. Nam & si asina &
 equa viui pera sunt animalia, pariunt tamē interdum geminos & vtraq; duo
 decimo mense, ex Aristotele libro sexto capite. xxij. & xxij. Hoc tractandi or-
 dine vsus est proximo capite de equis agens. Coitus verno æquinoctio. Bi-
 mo vtrinq; vulgaris, sed a trimatu firmior partus. Prius de coitu locutus est,
 deinde de partu. Eundem ordinem hic seruari reor. Aristoteles libro quinto
 capite. xiiij. Asinus tam mas quam foemina mense tricesimo coit, sed magna
 ex parte nequeunt generare. ¶ Sed incontinens vterus vrinam genitale red-
 dit, Apographon Toletanum verius, sed incontinens vterus, vrina genitale
 reddit, hoc est simul cum vrina genituram emittit. ¶ Nec pontes transeunt.
 Idem exemplar, pontos, forte pontones legendum. ¶ Vt bibant cogendæ, ex
 onerandæ ve sunt, Salmanticense Archetypum, exorandæ, nō exonerandæ.
 ¶ EX CAPI. xliij. Ex asino & equa mulus gignitur mense. xij. Vtrūq;
 exemplar aliter præferunt. Ex asino & equa mula gignitur mense. xij.
 ¶ Gignitur autem mula ex equo & asina. Lego contra omnia exemplaria,

Gignitur etiam mula &c. Nam initio capitis dictum est ex asino & equa mulam gigni, & quia fit etiam vice versa, ideo subdit. Gignitur etiam mula ex equo & asina. ¶ Lenta omnia esse vetulis. hæc verba & si in ambobus exemplaribus legatur, nihilominus adulterina & supposititia esse suspicor. ¶ Equo & asina genitos mares hinulos antiqui vocabant. L ego hinnos cum duplici .n. non hinulos. Columella libro sexto capite. xxxv. Qui ex equo & asina concepti generantur, quavis a patre nomē traxerint quod hinni vocantur, matri per omnia similes sunt. ¶ Cum equa muli coitu natum quem vocat hinnū. Scribo Ginnum non hinnum. Aristot. libro sexto capite. xxiiiij. Mulus superuenire coireque incipit missis dentibus primis, sed septēnis implere potest. Etiam cum equa coniunctus ginnum procreavit, & mox paulo, prodeunt quos ginnos vocant ex equa, cum in gerendo vtero ægrotant more pumilionum in ordine hominum, aut porcorum deprauatorum in genere suum. Repetit hoc ipsum secundo de generatione animalium capite vltimo. Verba autem quæ statim sequuntur. idest paruum mulum, pliniana non puto. ¶ Duritia eximia pedum verum strigoso. Laudo qui pro rugoso, vt antea legebatur strigoso substituerunt, quod dubitanter id fecerint, non laudo. Strigoso enim nec aliter legendum esse, monstrant tum ambo exemplaria, tum maxime Columella libro sexto capite. xxxv. his verbis. Neque tamen vllum est in hoc pecore aut animo aut forma præstantius, quam quod seminabit asinus, quanquam possit huic aliquatenus comparari quod progenerat onager, nisi & indomitum & seruire contumax syluestri more strigosum patris præferret habitum. ¶ Eo gauisi cum templum in arce facerent. Vetusta exemplaria. Gauisi namque cum templum in arce facerent. ¶ Cadentia iumenta comitatu nisuque exhortaretur. verior lectio, cedentia, hoc est defessa, lassescencia. ¶ Decretum fecere quo caueretur, ne frumentarij &c. Duo illa verba, quo caueretur, superfluunt, ex vtroque exemplari. Et paulo ante. ¶ Onagro & asina genitus omnes antecellit. Quod ex onagro & asina procreatus cæteros antecellit, falsum est. Idque eximiorum testimonio auctorum comprobabitur. Columella libro sexto capite. xxxv. Neque tamen vllum est in hoc pecore aut animo aut forma præstantius quam quod seminabit asinus. Palladius libro quarto titulo. xiiiiij. Creantur ex equo & asina vel onagro & equa. Sed generosius nullum est huiusmodi animal quam quod asino creante nascetur, vtilis tamen admissarij nascuntur ex onagro & asina, qui post in sobole secutura agilitatem fortitudinemque restituant. Ex prædictis columellæ & Palladij verbis palam est, in hoc pecore præferri cæteris quod asinus genuerit, patet etiam ex Palladio vtilis esse admissarios ex onagro & asina genitos, quod & columella ostendit loco antecitato his verbis. Itaque eiusmodi admissarius nepotibus magis quam filiis vtilis est. Nam vbi asina & onagro natus admittitur equæ, per gradus infractione feritate, quicquid ex eo prouenit paternam formam & modestiam fortitudinemque & celeritatem auitam præfert. Sed & M. Varro libro secundo capite sexto, seminio onagros esse vtilis scribit, Horum ergo trium auctorum ver-

Cay.

Cay.

Cay. mu.

Cay.

Cay. h. eo gauis.

Cay.

Cay. no h.

Cay.

bis expensis, existimo legendum hoc loco sic, sed strigoso corpore, indomito
 animo. Generando, onagro & asina genitus omnes antecellit, hoc est ad ge-
 nerandam sobolem. ¶ **EX CAPIT E.** xlv. Non ante quadrinatum ad
 cas. partus vocando. Scribendum, non quadrinatum, sed nouinatum, si licet di-
 cere. Aristoteles libro octauo capite septimo Augentur iuuençæ amplius cū
 plus temporis expertes veneris degūt. Quam ob rem terræ eperi incolæ, quas
 pyrrhicas vocant, annis nouem intactas venere seruant, vt incrementum am-
 pliter capiant & setauros nuncupant. Has numero, cccc. esse & proprias regis
 accipimus, nec posse viuere locis alijs, quanquam tentatum ab aliquibus est.
 Meminit etiam Varro libro secundo capite quinto boum epiroticorum, quos
 cas. ait non græciæ tantum meliores esse, sed etiam Italiæ. ¶ Tauri generationem
 quadrini implent, & singulis denæ eodem anno traduntur. Si autem post
 coitum ad dexteram partem abeant tauri. &c. Hunc locum vitiosissime scri-
 ptum, sic posse restitui puto, ex scriptoribus de re rustica. Tauri generat opti-
 me quadrini. Implent & singuli quindenæ eodem anno. Traditur autem si
 post coitum ad dexteram partem abeant tauri. Columella libro sexto capite
 .xxij. vnūq; marem quindecim vaccis sufficere abunde est. Repetit id ipsum
 Palladius libro octauo titulo quarto. Secus Varro libro secundo capite quin-
 to. Habeo inquit tauros totidem quot atticus ad matrices. lxxij. vnum anni-
 culum, alterum bimum. Quod vero statim sequitur, si post coitum in dextrā
 partem abeāt tauri, generatos esse mares, si in laeuam foeminas, sumptum id
 quidem ex Varrone libro citato, sed addit columella, hoc signum verum esse
 non aliter apparere, quam si post vnum coitum forda non admittit taurum,
 quod ipsum raro accidit. Nam quāuis plena foetu, nō expletur libidine. ¶ Gi-
 gnunt raro geminos. Omnis scripta & impressa lectio. Nunc raro geminos.
 Lego, vnum, raro geminos. Aristote. libro sexto capite. xxj. Pariunt singu-
 los, raro geminos. ¶ A delphini exortu ad pridie nonas Ianuarij, diebus tri-
 cas. ginta, legendum videtur diebus. xl. Varro libro secundo capite quinto vn-
 de hoc desumptum. Maxime inquit idoneum tempus ad cōcipiendum a Del-
 phini exortu vsq; ad dies quadraginta, aut paulo plus. ¶ Equo iuxta qua-
 cas. drupedante. Ambo exemplaria quadrupedantē accusandi casu. ¶ **EX CA-
 PIT E.** xlvij. Coitus omnibus ad arcturi occasum &c. Scribo. Coitus omni-
 bus ab arcturi occasu. Varro libro secundo capite secundo. Tempus optimū
 ad admittendum ab arcturi occasu ad aquilæ occasum, quod quæ postea cō-
 cas. cipiant, fiunt uegrandes atq; imbecillæ. Astipulatur & Apographon Toleta-
 num, in quo ab arcturi occasu scriptum est ad verbum. ¶ Quod est a tertio
 cas. idus maias. vtrumq; exemplar, idest ad tertium idus maius. ¶ **EX CA-
 PIT E.** xlvij. Succidis omnibus vsus medicus. Apographon Toletanum. Suc-
 cidis omnibus medicata vis. ¶ Est & hirtæ filo crasso in tapetis. Idem exem-
 cas. plar. pilo. nō filo. ¶ Qualiter nūc etiā in castris gausape. Patris mei memoria
 cœpere amphimalla. Aliter in eodem exemplari, qualiter etiam nunc in castris
 cas. causā patris mei memoria &c. Vt forte scribendum sit, qualiter etiam nunc

in castris gausape. Auorum memoria coepere amphimalla sicut nostra villosa etiam ventralia. Mouet me, quod non ea fuit conditione Plinius, vt non de- siderata fuisset eius prudentia si in commentatione rerum naturalium quam ad communē totius humani generis vtilitatem componebat, & præsertim ro- mano imperatori dicata, patris sui meminisset. ¶ Sesquilibris infecta. Vtrū- que exemplar, sesquipedalibus libris infecta, vt forte legendum sit labris non li- bris. ¶ **EX CAPIT E. I.** Trimæ minus vtiliter generant. Archetypum To- letanum. Ante trimos minus vtiliter generant, recte, vt de hircis intelligas, nam de caprarum cōceptu paulo post. ¶ Et in senecta nec vltra quadrienniū. Particula, nec, in neutro habetur exemplarium scriptorum, optime. Nam te- ste Columella libro septimo capite sexto senecta his est ante sextum annum, & quinquennis parum idoneus habetur implendis fœminis. ¶ In trimatu inutiles. Scribendum procul dubio vtilis, haud inutiles. Columella loco pro- xime signato. Anniculæ vel bimæ capellæ, nam vtraque ætas partum ædit sub- mitti haedum nō oportet, neque enim educare nisi trima debet. Palladius quo- que libro. xij. titulo. xii. Trimæ educare optime possunt. Quod teneriores ma- tres generant, transigendum est. ¶ Ac deinde concipiunt nouembri mense, vt Martio pariant. Erratum est in verborum interpunctione. Duæ enim pri- mæ dictiones ad superiora referendæ sunt. Deinde scribendum cum maiuscu- la, vt sit initium alterius sensus. Concipiunt nouembri. &c. ¶ Longis auri- culis infractisque, armis quam villosissimis. Legendum auribus, non auricu- lis, ex archetypo Toleta. Confirmat id quoque Columella libro septimo capi- te sexto, Optimus inquit habetur amplissimi corporis, curibus crassis, plena & breui ceruice, flaccidis & prægrauibus auribus. ¶ Ideoque fortassis quod anima his quam ouibus ardentior. Pauciora verba amborum exemplarium, ideo fortassis anima his &c. ¶ Ideo si caprinū iecur vescatur, restitui vesperti- nam aciem. Ideo caprinum iecur vescentibus restitui vespertinam aciem, ea- dem legunt. ¶ **EX CAPIT E. Ij.** Suis fœtus sacrificio, die quinto purus est. Scribo die decimo purus est. Varro libro secundo capite quarto. Cū por- ci depulsi sunt a māmā, a quibusdam delici appellantur, neque iam lactātes di- cuntur, qui a partu decimo die habentur puri, & ab eo appellantur ab antiquis sacres, quod tum ad sacrificia idonei primum ducuntur. ¶ Cōpertum agni- tam vocem suarij furto abactis. Vetusta exemplaria, agnita voce legunt, & in nonnullis codicibus in accusandi casu, abactos, habetur nō abactis. ¶ Quin & duces in vrbe, mallem etiam repugnantibus exemplaribus, legeres. Quin reduces in vrbe. ¶ Castrantur fœminæ quoque sic vti cameli post bidui ine- diam suspensæ pernis prioribus. Aristoteles libro nono capite vltimo, poste- rioribus non prioribus ait, græca voce opisthion. Theodorus tamen priori- bus rransfert, causam ignoro, nisi quod ita in Plinio inuenerat. ¶ Fico cari- ca saginatis. Apographon Toletanum, fico arida saginatis. ¶ Repente mul- si potudato. Idem, tepente præfert. ¶ Placuerē autem & feri sues. Iam Cato- nis censoris. Idem exemplar, Placuerē autem & feri vesicæ in catonis censoris.

cas. sex quippe dalibus
libris

cas. trimos minus
vtiliter generant
et nō hnt ante.
nō hnt cas.

cas.

cas.

cas. sag. fortassis aū his
q̄ ouibus ardentior

cas. et ideo caprinū iecur
si vescatur

cas. die v.

cas. agnita uoce uarij furto
abactis.

cas.

cas.

cas. cas.

cas. et feri vesicæ
Catonis censoris.

Scribendum videtur, in Catonis censorij, non in catonis censoris. **EX**
CAPITE. liij. Lutoq; se tergorantes. Ambo exemplaria, lutoq; se sterco-
rantes, forte verior esset lectio, lutoq; sese thoracantes. **EX CAPITE.**
liij. E monte aliquo in alium transilire quærentes, atq; recursum perniciosius quo
libuerit exultant. Scribo partim ex veteribus codicibus, partim ex coniectu-
ra, e monte aliquo in alium transitum quærentes, æque recursum perniciosius quo li-
buit exultant. Nam scripta lectio transitum, non transilire, & perniciosius non per-
niciosius agnoscit. **EX CAPITE. liiij.** Nouam exultationem adorare, Sal-
manticense castigatius, nouam exultationem adorari, vt forte potior lectio sit, nouam exultationem
oboriri. **Tractariq; gaudent similes gratulationem intelligentes.** Itaq; ma-
gna ex parte &c. Locus est corruptissimus. Exemplar Toleta, tractariq; gau-
dent gratulationem intelligentibus. Similiter itaq; magna ex parte &c. Sal-
manticense propius veritatem, tractariq; gaudent, gratulationem intelligen-
tibus. Similis itaq; magna ex parte &c. Scribo, tractariq; gaudent, gratula-
tionem intelligentes. Simiolos itaq; magna ex parte, reliqua, Oppiani senten-
tiam hoc loco præterire nolui. Scribit enim libro cynegeticò, iij. Simias sem-
per duos parere, quorum alterum amant, alterum odere, quem statim arctio-
re complexu enecent. **EX CAPITE. lvi.** Archelaus auctor est quos
sint corporis cauernæ ad excrementa lepori. Ex Varrone hoc mutuatus est, di-
uersis quidem verbis, an sensu eodem non statuerim. Varronis verba sunt li-
bro tertio de re rustica capite, xij. Itaq; de his Archelaus scribit, annorū quos
sint qui velit scire, inspicere oportere foramina naturæ, quod sine dubio ali-
quo alio habeat plura. **Propter breuitatē pili dilabidas.** Apo. Tole. pp breuitatē
pili dilabi lassī, forte, pp breuitatē pili debilis vsu. **EX CAP. lviij.** Sēp q;
furtū id dephēdi. Ambo exēplaria, semp; infurtū id dephēdi. Lego, semp;
q; infartum id deprehendi. **Senium finitur hiberna quiete.** Videtur scri-
bendum somnus non senium, ex Oppiano Cynegeticò, iij. prodente totam
eos dormiendo hiemē exigere, & Aristote. libro, viij, capite, xvij. Glires etiam
latent in ipsis arboribus, pinguescuntq; per id tempus vehementer. Martialis
in xenijs. Tota mihi dormitur hiems, & tempore in illo pinguior sum, quo
me nil nisi somnus alit. **Rursus æstate iuuenescunt.** Deprauata priore dictio-
ne somnus detortaq; in senium hoc est senectutem cutem ve exuuiasq; illas
quas exuunt nonnulla animalium quæ conduntur, consentaneum erat vt po-
sterior illi coniuga, eandem subiret aleam. Existimo igitur legendum nō iu-
uenescunt, sed viuescunt hoc est reuiuiscunt, quasi tota hieme quam dormiē-
do transfegerunt, mortui potius quam viui iacuerint, quando vt summus ait
poeta consanguineus est leti sopor. Hoc verbo viuesco, tum alias plinius uti-
tur, tum libro nono capite, l. de anguillis loquens his verbis. Anguillæ atte-
runt se scopulis, ea strigmenta viuescunt. **EX CAPITE. lviiij.** In
Lycia dorcades non transeunt montes Syris vicinos. Cilicia verior lectio
quam Lycia, Nam Ciliciam conterminam esse Syriæ, haud Lyciam in aper

cas. lutoq; stercorantes

cas. E monte aliquo
alio transilire cupientes
atq; recursum perniciosius
quo libuerit exultat.

cas.

cas. itaq; gaudent
gratulationem intelligē-
tibus simiis. Itaq; magna

Locus sin-
gularis re-
friturus.

cas.

cas. pili dilabi

cas.

cas. et fuit.

Lepida ca-
strigatio.

cas. iuuenes-
cunt.

cas.

to apud omnes est. ¶ Onagri montem qui cappadociam a Lycia diuidit, eadem hic quæ statim ante, menda. Scribendum enim a Cilicia, non a Lycia, tum ex utroque exemplari, tum ex Ptolemæo tradente, tauro monte Cappadociam a Cilicia dirimi. Item Lycaoniam partem esse Cappadociæ, idem prodit Ptolemæus. At in Lycaonia multos esse onagrorum greges & M. Varro tradit libro secundo capite sexto de re rustica, & Plinius hoc ipso libro capite. xliiij. ¶ Item apros & attagenas herinaceos. Scribendum videtur permutato conuinctionis loco. Item apros, Attagenas, & herinaceos. Cæterum inter animalia terrestria, & quadrupedes de quibus tantum hoc capite immo vero toto hoc volumine disseritur, quis locus est obsecro te humane lector Attageni aui ionicæ? Nam etiam si in creta non esset attagen, alienum erat hoc loco indicari id quod erat proprium libri. x. capi. xxix. cuius lemma est. Quæ aues in quibus locis non sunt, ubi Plinius scribit noctuam in creta non esse, non utique prætermisurus de attagene. Et ut quæ sentio dicam ingenue. Puto hanc dictionem inter eas esse connumerandam, quæ falso in historiam naturalem irreperunt.

EX LIBRO NONO.

Capite secundo.

¶ **OLLIQUE AC FERTILI AC** cremento, antiqua lectio, mollique ac fertili nutrimento. Nec displicet. Aristoteles de longitudine ac breuitate vitæ capite secundo. oportet enim intelligere, quod animal, est natura humidum & calidum, & viuere tale quippiam est, at senectus frigida & sicca. & libro de generatione animalium primo capite. xvij. nutrimentum enim omnium, humidum magis. ¶ Ut vera fiat vulgi opinio, permutatis verbis, vetus lectio, vera ut fiat. ¶ **EX CAPITE. v.** Squamis modo hispido corpore etiam in quo humanam effigiem habent. Exemplar Salmanti, etiam in qua legit, non etiam in quo. Scribendum censeo. squamis modo hispido corpore, ut in aqua humanam effigiem habente. ¶ Namque hæc in eodem spectata littore est, aptior lectio. Vnaque hoc in eodem spectata littore est. ¶ Contra lugdunensis prouinciæ littus insularum. Scribere mallet, contra lugdunensis prouinciæ littus impulsas, ut capite sequente. & dum saginam persequitur in littus fluctibus propulsa. ¶ **EX CAPITE. vi.** In quodam sinu placido & capaci misere gaudetes ibi parere. Archetypum Toletanum, in quodam sinu placido & capaci ore, gaudentes ibi parere. ¶ Et cautium angustijs trucidare, exemplar idem, in cautas angustijs trucidare, ut forte commodius legi posset, impactas angustijs trucidare. ¶ **EX CAPITE. viij.** Ut plerumque vela nauium transuolent, Aristoteles non vela nauium sed malos transgredi ait libro nono capite. xlvij. quo inquit impetu fit, ut sese eiaculentur in aerem & superfiliat malos nauigiorum

cas. armento. ut libro
ix. cap. l. pisces aritu
nentis coeunt. Aristote
nat. animalium li. v. cap. v.
amotis inuicem partibus su
pimis copulari tradit. et quib.
plenis cauda est aritu mu
tuo partem supinam cotu
et citari. quod uidetur appella
re supinam aritum molle
ne fertile

cas. Ita in f.

cas.

cas. contra littus insularum
lugdunensis prouinciæ

cas.

cas. et cautas
angustijs truci
dare

cas.

EX LIBRO

Plinif error.

cas. 12.

cas.

Hermolai error.

cas. et flauii alfy
in indice et flauii
albi meminit
pige fabiani.

cas. inf.

cas.

cas. et ro
ueratio co
ciet.

cas. q. protinus
disponit in loco
ubi comesta e
pugna opponen
tes sese ab alto

cas.

quæ forte affuerint. Decepit Plinium similitudo quæ apud græcos est duorum nominum, veli & mali, hoc est istos & istiō. Vidit hoc ante me Franciscus Massarius, & ante Massarium Matthæus fortunatus in castigationibus naturalium Senecæ quæstionum. ¶ Agunt fere coniugia. Scribo. Agunt vera coniugia. Naturalia enim coniugia veraque sunt marium cum foeminis. Aristot. eodem libro & capite. Degunt coniugatim mares cum foeminis. Romana quoque impressio vera habet non fere, neque vt alia præferunt exemplaria vere, ¶ Solent in terram erumpere incerta de causa, & statim tellure tacta moriuntur. Scribo. nec statim. Tellure tacta moriuntur. Significat autem hic, statim, non confestim & ilico (quod Hermolao causa erroris fuit) sed statim, certo, ac definito tempore. Aristoteles libro & capite antedicto. Ambigitur autem de ipsis, cur in terram erumpant. Facere enim ipsos hoc temere & vt casus tulit, non certa de causa prædicant. Sic enim melius Aristotelis mens exprimitur quæ ex theodori translatione. Quod ergo Aristoteles temere, Plinius incerta de causa, quod ille vt casus tulit Plinius nec statim. Nam quod Hermolaus ait, statim tacta terra delphinos emori, falsum est. Tacta terra emori fateor, statim tacta nego. Idque in Plinio Cecilio nisi ei excidisset Hermolaus legerat libro epistolarum octauo. Incredibile inquit, tam verum tamen quæ priora. Delphinum gestatorem collusoremque puerorum in terram quoque extrahi solitum, arenisque siccatum vbi incaluisset in mare reuolui. Vetus quoque & omnis impressa lectio, nec statim, habet, nõ aliter. ¶ Ni res Moecenatis & flauiani. Scribendum fabiani, non flauiani, tum ex indice operis, tum etiam ex Solino capite. xvij. Pigeret ait asseuerare hoc, ni Moecenatis & Fabiani, multorumque præterea esset litteris comprehensum. Vtitur etiam testimonio huius fabiani Seneca, in libro de consolatione ad Martiam, & alibi sæpe. ¶ Alius inter hos annos. Apographum Toletanum. Alius intra hos annos. ¶ Nec modus exemplorum. Eadem Amphilochoij & tarentini de pueris delphinisque narrat. Lego permutatis verbis. Eadem Amphilochoij & Tarentini de pueris delphinisque narrat. Nec modus exemplorum. Claudicante alias tractandi ordine, & communi in differendo, auctorum consuetudine. ¶ Quod vbi animaduertere piscantes concurrunt autem multitudo temporis gnara & magis etiam voluptatis huius auida, totusque populus e littore quanto potest clamare conciet Simonem, ad spectaculi euentum. luxatus est ni fallor dictionum sensuumque ordo, & permista ac confusa omnia. Tolerabilior autem lectio & rationi magis consentiens ad hunc modum. Quod vbi animaduertere piscantes totusque populus (concurrunt autem multitudo temporis gnara, & magis etiam voluptatis huius auida ad spectaculi euentum) e littore quanto potest clamore conciet &c. ¶ Quæ protinus disponitur in loco vbi coniectus est, pugna opponente sese ab alto Scribendum reor, quæ protinus disponitur in loco. Vbi conferta est pugna, opponunt sese ab alto. ¶ Ita peracta captura quos interemere diripiunt. Apographon Toletanum equo interemere diripiunt. Minus male scribetur, æquo interim iure diripiunt. ¶ Sed enixioris operæ

quam in vnius diei præmium. Vterq; codex. præmij. gignendi casu præfert.
EX CAPITE. x. In terram egressæ, in herbis pariunt oua. Verba illa
 in herbis. puto non esse Pliniana. Plutarchus in libro, vtra animalium &c.
 Parit enim ait de testudine loquens egressa in littus, prope ipsum mare, sed cū
 ouis incubare nequeat, neq; in terra diutius commorari, arenæ gramio oua
 mandat, tenuissima mollissimaq; eius parte cooperta. Quid si legas sine præ
 positione & ascribas dictionem. herbis. superioribus. vt sit sensus. testudines
 in mari viuere conchylijs, egressas in terram herbis. Quod autem sequitur
 continuo. **¶** Auium ouis similia. ex Aristotele sumptum libro quinto capite
 .xxxij. Verum notandum comparari ab Aristotele ouis auium, oua testudi
 nis terrestris, nō testudinis marinæ, vt hic comparat Plinius, tumultuaria for
 tasse lectione deceptus. gallinarum enim ouis, comparat oua testudinum ma
 rinarum Aristoteles prædicto libro & capite. **¶** Educant foetus annuo spa
 cio. Scribo educunt foetus, hoc est excludunt, non educant. Aristoteles loco
 ante dicto. foetūq; sequente anno excludit. Simillis autē hic allucinatio prio
 ri. Nam de testudine terrestri hæc scribit Aristoteles non marina. oua enim te
 studinis marinæ non indigere tam longa incubatione docet Plutarchus li
 bro illo toties allegato. his verbis. Quod autem hoc admirabilius, diem qua
 dragesimum obseruantes, tot enim diebus excoquantur abrūpunturq; oua,
 accedit ad locum, agnoscensq; vnaquæq; depositum suum, vt solertius nequi
 ret homo vllus auri repositorium agnoscere, auide prompteq; aperit. **EX**
CAPITE. xij. Hic parit in terra pecudum more, secundo partus reddit ini
 tu. Canum modo cohæret. Longolius seu longoliani discipuli, locum hunc
 sic legunt. Hic parit in terra pecudum more. Secundas cum partu reddit. Ca
 num modo cohæret, Verbum. initu. quod omnis scripta & impressa lectio a
 gnoscit sine causa detrahentes, & adijcientes a se præpositionem. cum. mi
 nime necessariam, & perperam pungentes post illa verba pecudū more. Nos
 sic scribendum & distinguendum censemus. Hic parit in terra. Pecudum mo
 re, secūdas partu reddit. Initu canum modo cohæret. Hæc est vera genuinaq;
 Plinij lectio. Aristoteles libro sexto capite. xij. Ergo hic, animal cōcipit statim
 intra se, & parit. Secundas quoq; emittit, & lac reddit more pecudum. Rursus
 libro quinto capite secundo. Vituli marini, modo animalium retro mingenti
 um coeunt, & diu ligati in coitu cohærent vt canis. **¶** Et parit nunquam ge
 minis plures. Scribo. parit nonnunquam geminis plures. Nam coniunctio.
 &. in exemplari Salmanticensi redundat. & geminis plures nunquam parere
 vitulum marinum, falsum est. Aristoteles libro sexto capite. xij. Parit singu
 los, aut geminos & cum plurimum tres. **¶** Iphis in somno mugitus. Apogra
 phon Toletanum. Item Salmanticense. Romana quoq; exemplaria & om
 nes ante Hermolaum impressi codices. soño. habent. Hermolaus derasa ea
 dictione somno substituit. Et ad confirmationem erroris sui, testimonium
 petit ab Aristotele libro sexto. Quain re Hermolai ingenuitatem requiro.
 Nam si vnquā ab Aristotele tale quippiam tradi inuētum fuerit, quale asserit

cas.

cas.

Plinij erro.
ror.

cas.

Allucinatio
Plinij.Cōtra Lon
golium.cas. hic parit in terra pecudū
more fs partu reddit initu ca
nū in cohæret.

cas. parit nō. nec hī et.

Hermolai
error. cas.

EX LIBRO

Hermolaus, fiam ego ut theocriti utar verbis Melatius pro Comata. Immo e contrario patrocinator plinianæ lectioni Aristoteles libro sexto his verbis, quæ ad faciendam fidem repetere altiuscule necessarium fuit. Vitulus marinus generis ambigui est, nam & mari degit quâquam humorem nõ recipit, sed spirat ac dormit, & egressus in terrâ, parit in littore ut terrestre. Et post multos versus, nulla iam dormitionis mentione. Emittit inquit vocem similem boui. Quæ verba Theodorus (maximus Plinianarum vocum ut dixi affectator) sic vertit, Mugitus ei in sono. Allucinatus est & cum suo Hermolao, franciscus Massarius, vir alioqui perdoctus & de Plinio optime meritus. ¶ Vocemq; pariter & visu populum salutant incondito fremitu. Legendum arbitror, vociq; parent, & iussi populum salutant, vel sic, vocati parent & iussi &c. Nã toletanum Apographum, iussu, habet non visu. ¶ **EX CAPITE. xiiij.** Pilo carentium duo omnino animal pariunt. Delphinus ac vipera. Scribo pilo carentium non omnia animal pariunt, ut delphinus ac vipera, vel sic. Pilo carentium non omnia. Animal pariunt delphinus ac vipera. Pendet enim sensus ab initio capitis prioris. Illic dixerat. Quæ pilo vestiuntur animal pariunt ut Pistris &c, hic subdit, pilo carentium non omnia animal pariunt. &c.

¶ **EX CAPITE. xv.** Comprehensa manu eorum abstrahant. Legendum forte, comprehensa manu deorsum abstrahant. Videtur ita in Plinio legisse Solinus de his loquens. Adeo ait robustis viribus, ut elephantes ad potum ventitantes mordicus comprehesos ipsorum manu rapiant in profundum. ¶ Intran̄t e magno mari pontum. Mare internum appellari magnum aut a Plinio alibi, aut ab alio auctore non memini. Proinde castigationem existimo, Intran̄t ex ægeo mari pontum. Corrigamus in transitu locum in pulcherrimo historiographo Cornelio Tacito libro. x. ubi de hac re agit, a nemine quod sciam visum. Quippe inquit Byzantium fertili solo fecundoq; mari, quia vis piscium in metapontum erumpens &c. Lege quippe Byzantium, fertili solo fecundoq; mari, quia vis Piscium innumera pontum irrumpens &c. Quid si in Plinio verbum illud, magno, ab indocto adiectum sit lectore. stolidam enim nautarum multitudo mare nostrum magnum appellat, ut legendum videatur. Intran̄t e mari pontum verno tempore. Quam lectionem videntur astruere verba mox paulo sequentia. Cordyla appellatur partus qui foetas redeuntes in mare autumnno comitatur. Non dixit, magnum mare, sed simpliciter mare. ¶ Limosæ vero a luto pelamides incipiunt vocari. Locum hunc audacter sic restituendum contendo. Reuersæ vere a luto Pelamides incipiunt vocari. Aristoteles libro sexto. Eodem redeunt verno tempore iam adeptæ eam magnitudinẽ qua Pelamides nomẽ accipiant. ¶ Gregatim cum suis quæq; ducibus. Rectius forte, gregalesq; suis quicq; ducibus. Aristote. libro octavo capite. xiiij. Sed Thunni. Limariæ. Hamiæ. subeunt pontum vere, æstatẽq; ibi traducunt, & reliqui fere plurimi fufanei & gregatilis generis eodem transeunt. Est sane plurima piscium pars gregatilis, neq; vllus grex caret duce. Petunt autẽ pontum pastus grã. ¶ Utroq; hebetẽ natura. Secus Aristot. lib. viij. capite.

cas. Francisci Massarij allucinatio.

cas. pilo carentium duo omnino ut animal pariunt delphinus ac vipera

cas.

cas. r̄nt maḡ m̄i potũ.

Cornelii Taciti loc?

cas. hõ seu aut luto pelamides.

cas. gregati suis quicq; ducibus.

cas. utroq; hebetẽ natura.

Capite. xiiij. sinistro enim non clare cernere ait. Confirmat id quoque Plutar-
 chus libro vtra animalium &c. Quare æstimandum, an hic legendum sit. al-
 tero vtiq; hebetate natura, vel sinistro oculo hebetate natura. ¶ Byzantij promō-
 torium ex ea causa appellatum auri cōrnu. Cum libro quarto, capite. xj. in re-
 latione Thraciæ promontorium hoc Plinius appellauerit Chryso-ceras, græ-
 co quidem nomine, sed iure latij iam pridem donato, cur illic græco & publi-
 co nomine, hic latino & inusitato vti maluerit, considerādum. Certe Plinius
 græca vrbium & aliorum locorum vocabula vertere nequaquam solet, quod
 vitiosissimum esse, nisi summa vrgente necessitate, in cōfessio apud doctiores
 est. Quam ob rem dictionem. Auricornu. pro vera plinianaq; non habeo, sed
 opinor ab imperito lectore suffectam in prioris locum, græcum nomē tāquā
 rem magnam faceret, ita latine reddente. vnde fit vt Hermolai iudiciū in hac
 parte non probem. ¶ Nec nisi intrantes pontum Byzantij capiuntur. Qui-
 dam hunc locum restituere volentes, pro verbo illo. pontum, propontidē sub-
 stituerunt, deprauatiore quam antea erat, reddentes. Nos alio modo curandū
 putantes, sic legimus. nec nisi infantes tunc Byzantij capiuntur. Planissime
 id ex Aristotele colligitur, libro octauo capite. xiiij. Sed cum pepererit inquit
 & proles iam adoleuerit, exeunt post virgalias statim. Et si hiems austrina sit
 tardius, si aquilonia sit citius, propter secundi flatus commoditatem, proles-
 q; adhuc parua apud Byzantium capitur, vt pote cum longior mora in pon-
 to non fuerit. Sed de cæteris & cum adeunt & cum exeunt constat. Hæc Ari-
 stoteles. Vsurpare autem Plinium hoc nomē. infantes. etiam in animātibus
 ratione carentibus, & supra curiosus lector obseruare potuit, & infra etiam le-
 get, libro. x. capite. lxxj. de vespertilionibus. geminos volitat amplexa infantes.
 De hac Pelamidum captura in Thraciæ sinu cui nomē est Melas cum epon-
 to exeunt. Oppianus halieuticō. iiii. copiose. ¶ Animal est paruum, scorpio-
 nis effigie, aranei magnitudine. Ex Aristotele hoc lib. viij. cap. xix. Meminit
 & Oppianus secūdo. Illud tñ notandū, Athenæū nō legisse in Arist. Arache-
 nes magnitudine hoc est aranei, vt Plinius & Theodorus videtur legisse, sed
 drachmes hoc est denarij. ¶ Hoc se & Thynno, & ei qui gladius vocatur, cre-
 bro delphini magnitudinē excedēti, sub pinna affigit aculeo, particulā. se. vt
 superuacaneā detraho, & aculeū nō aculeo lego. Cæterū Aristo, a quo cuncta
 hæc haurire videtur Plini⁹, nequaquam scribit vinci magnitudinē dphini, sed
 celeritatē æquari a Xiphia hoc est gladio. Eius verba lib. viij. cap. xix. Thūni
 & gladij agitatur a silo canis exortu, habēt. n. vtrūq; p id tēpus sub pinna ceu
 vermiculū quē asilū vocāt, effigie scorpionis, magnitudine aranei, Infestat hoc
 tāto dolore, vt nō min⁹ interdū gladius quā delphin⁹ exiliat, vnde fit vt nau-
 gia sæpe numero incidāt. ¶ **E X C A P. xvj.** Sūt & in hac pte naturæ augu-
 ria, Sūt & piscib⁹ pscita. Exēp. Salmāt. Sūt & piscib⁹ pscita in hac pte naturæ
 auguria. Apo. Tol. & breuius & verius. Sūt & piscib⁹ præscita, reliqua super-
 fluunt. ¶ Quo argumēto vates respōdere, Neptunū patrē adoptantē eū sibi.
 Sex. Pompeio repudiato, Tanta erat naualis rei gloria, sub pedibus cæsaris

cas.
Locus dilis-
genter exo-
pensus.

Hermolai
iudiciā res
probat.

Cas. nec nisi m infan-
pontū byzantiū ca-
piuntur.

Emēdatio
eximia.

cas.

cas.

Cas. efficit aruleo

Cas. sunt 2 pscita
in hac parte auguria.

Cas.

EX LIBRO

Cas. 44.
Locus opti-
me restitu-
tus.
Cas.
 futuros qui maria tempore illo tenerent. Apographon Toletanum, tum le-
 git non. eum. & verbum illud. repudiato. in eodem non habetur. vt in vniuer-
 sum legendum sit. quo argumento vates respondere (neptunum patrem ad-
 optante tum sibi. Sex. Sompeio, tanta erat naualis rei gloria sub pedibus cæ-
 saris futuros qui maria tempore illo tenerent. ¶ Aiunt & si iteretur gurges
 interesse capturæ. Itaq; plures secundo tractu trahi quam primo. Potest qui-
 dem hæc lectio tolerari, Sed melius magisq; ex mente Aristotelis legeres. te-
 ratur. quam iteretur. & iactu quam tractu. Aristoteles libro octauo capite
 quinto decimo, aiunt etiã si gurgitum ima sæpius terantur, plures eadem sa-
 gena capi secundo iactu quam primo. Et verbum græcum. tribo. quo vtitur
 Aristoteles proprie tero non itero significat. ¶ De in modicis imbribus gau-
 dent. Legendum diuersa distinctione. De in modicis imbribus gaudent.
Cas. Vidit hoc Massarius, confirmatq; Aristotelis testimonio libro octauo ca-
Cas. pite. xix. ¶ EX CAPITE. xvij. Qui solus dicitur ruminare herbisq;
 vesci. Videtur scribendum. algis. non herbis Aristoteles libro octauo capite
 secundo. Muli vero & carne vescuntur & alga & concha & coeno. Capiones
 coeno. Dasquilli coeno & stercore. Scarus & oculata, alga. ¶ Proxima est
Cas. his mensa generis duntaxat mustelarum. Ambo exemplaria. pecoris. legunt
 non. generis. quæ lectio non magno opere displicet. Nam & armentum &
 pecus de piscibus etiam dicitur. Illud de maioribus, hoc de minoribus, vt ge-
 orgicorum quarto de Proteo summus poeta. Quippe ita neptuno visum
 est, immania cuius armenta & turpes pascit sub gurgite phocas. & Horatius
 Primo odarum. Omne cum Proteus pecus egit altos visere montes. De
 fucis quoq; virgilius. Ignauum fucos pecus a præsepibus arcent.
Cas. ¶ EX CAPITE. xix. Nam stagna & amnes transeunt. Plerisq; euidentis
 ratio est. Scribendum reor aliter & alia distinctione. Nam stagna & amnes
Cas. transeunt pleriq;. Euidens ratio est. ¶ EX CAPITE. xxj. At hiemem
 eadem in exigua aqua non tolerant, neq; in turbida. Audere aliquid par est,
 vt vitiosissimus locus restituatur. Primum ergo expungendam arbitror hæc
 dictionem hiemem quæ totam interturbat sententiam. Deinde non. tolerat.
 legendum, sed durat. Sic omnia ad vnguem cum Aristotele quadrabunt.
 Scribendum ergo. Durant & sine aqua senis diebus aquilone spirante, au-
 stro paucioribus. Eadem in exigua aqua non durant, nec in turbida. Aristo-
 teles octauo volumine, capite secundo. Viuere exemptæ a quis vel ad diem
 quintum sextum ve possunt. Et aquilone plures durant, austro pauciores. Et
 paulo post. Quin & si exigua in aqua stabulentur pereunt. Rursus eodem lo-
 co. nam nisi aqua sit clara breui strangulatæ intereunt, branchias enim habet
 exiguas. Hinc turbare aquâ soliti sunt qui eas piscantur. Preterea si vt Plinius
 asserit non tolerat hiemem anguilæ in exigua aq; nec in turbida, sequitur vt aliqd
 aliud ex cæteris tribus anni temporibus toleret. Nã si nullum tolerat quid oportuit
 hiemem signasse. Atqui anguillas tolerare ver, aut æstatem, aut autumnum, in exi-
 gua aqua aut turbida falsum esse, tum cotidiano experimeto patet, tum confirmatur

ab Aristotele, & Athenæo septimo. ¶ **EX CAPITE. xxij.** Hyemato lacu. melius, hyemante lacu. ¶ **EX CAPITE. xxiiij.** In sicco littore lapsas vulgus &c. Verbum, littore, falso additum putamus, contento alias semper auctore, siccum, tantum dixisse, ad græcorum imitationem qui, Xeram, vocant hoc est aridam seu siccam. Sic paulo ante capite, xx. In sicco quoque repunt & capite octauo, Delphinumque causam leti fatentem, non reuersum in maria, atque in sicco expirasse. De hac vulgata opinione, coire serpentes cum murenis, Oppianus primo. Athenæus septimo. Aelianus. xij. & Nicander in Theriacis. ¶ Aristoteles Myrinum vocat marem, & mox paulo, Myrinus unicolor & robustus. Lego priore loco Smyrum, posteriore, Smyrus, tum ex vetere utroque exemplari, in quibus quod notandum est, per, Z, in principio scriptum inuenies Zmyrus, vt Zmyrna, Zmaragdus, Zagunthus, antiqua consuetudine, de qua Priscianus & alij, tum ex Aristotele libro quinto capite decimo. Differunt inquit Smyrus & Smyræna hoc est muræna. Nam Smyræna varia est & imbecillior, Smyrus unicolor & firmus, colore pini arboris, dentesque intus & foris habet. Theodorus Smyrum, murum transtulit, quia videlicet Smyræna muræna vertitur. Athenæus myrum enunciat, & myrænam. Vtroque igitur modo profertur, Smyrus, Myrus, Smyræna, myræna. ¶ **Dentesque extra os habet.** Liqueat ex Aristotelis verbis paulo ante allatis, verba hæc imperfecta esse vnius defectu dictionis. Nam cum locus sit ad verbum vt aiunt ab Aristotele sumptus, planum est scribendum esse, dentesque intra extra os habet. ¶ **EX CAPITE. xxiiij.** Hæc græce in vniuersum selache appellauit Aristoteles primus, hoc nomine eis imposito. Castior multo Apographi Toletani lectio. Hæc græcia in vniuersum selache appellauit, Aristoteles primus hoc nomen imposuit. ¶ **Omnia autem carnosiora sunt talia.** Legendum carniuora, non carnosiora ex Aristotele libro octauo capite. ij. Suffragante etiam Apographo Toletano. Vidit hoc etiam Massarius. ¶ **EX CAPITE. xxv.** Plenam velis stetisse nauem portantem nuncios a periandro vt castrarentur nobiles pueri. Verbum, nuncios, redundat ex utroque exemplari. Et sane apud Herodotum qui libro tertio eius historię meminit, non inuenitur ea vox, sed duntaxat misisse Periandrum Sardis ad Haliatten, &c. Itaque expositionem puto fuisse lectoris supra verbum portantem, explicare volentis quid nauis periandri portaret. ¶ **EX CAPITE. xxvj.** Candidæ hieme mænæ & fiunt æstate nigriores Scribendum reor, Candidæ hieme mænæ, eadem fiunt æstate nigriores, ex familiari Plinio loquendi consuetudine. ¶ **EX CAPITE. xxvij.** Subit in summa maria piscis ex argumēto appellatus lucerna. Verbum, Subit, cum minore littera scriptum cum tribus sequentibus verbis annecte præcedentibus. Mox cum maiore lege. Piscis est argumento appellatus lucerna. De alio enim pisce loquitur. ¶ **Rursus draco marinus captus atque immisus in harenam cauernā sibi rostro mira celeritate excauat.** Lego captus atque missus, in arena cauernam &c. Et Romana exēplaria missus ha-

Vide an v.c. cap. xxij. ubi globos legi in fnti glomij legat

cas. 3miz. et semper Zmyrna nō Smyrna. et stū 3micus.

cas

cas

cas

cas

cas

cas. cap. 20. missus i arena.

EX LIBRO

bent non immixtus. Aristoteles libro nono capite. xxxvij. Serpens maxima colore & corpore congrua proxima est, sed obscurior atq; acrior. Hæc si capta dimittatur foris, in arenam rostro quam primum adacta terebrat, subitq; tota. ¶ **EX CAPITE. xxix.** Cæterum per brachia velut acetabulis dispersis, eo hausto quodam modo cui adhærescunt, tenent supini. Vetusta exemplaria. Cæterum per brachia velut acetabulis dispersis, haustu quodam adhærescunt, Tenent supini. Sunt autem acetabula latine, seu cotyledones græce, mammæ illæ seu caliculi in brachijs polypi, dicti a similitudine vasis acetabuli quod alio nomine hemina dicitur. Cuius rei admonendos lectores duxi, ne Hermolai traditioni fidem habentes in errorem trahantur. Ait enim brachia polypi modo cirros, modo acetabula a latinis vocari, a græcis plectanas, plocamos. Cotyledonas, trichas, duas res diuersas in vnam confundens. Brachia enim polypi latini cirros, barbas, pedes, crura, crines, brachia, vocant græci plocamus. Plectanas, Trichas. At quæ a græcis cotyledones dicuntur, latini a similitudine vt dixi vasculorum acetabula appellant.

cas. dispersis haustis
tu quodam etc.

Hermolai
CITOR.

cas. colchotis

¶ Sed renasci sicut colotis & lacertis caudam haud dubium est. Colchotis ante Hermolaum legebatur. Ipse Colotis emendauit, genus lacertulæ apud Aristotelem ita appellari asserens. Aristotelis autem verba sunt libro nono capite primo. Colotæ hostis asinus est, dormit enim Colota in præsepibus & narem subiens asini, ne comedat impedit. Hæc aristotelis verba magis innuunt auiculæ genus esse Colotam quam lacertam, & ita Aldus sensit, vir impense doctus diligensq; ac de omni literarum genere quam optime meritus. Verum hoc loco, nec Colchotis, nec colotis legendum censeo, sed colubris, ex Aristotele libro secundo capite ultimo. Caudæ inquit etiam serpentibus atq; lacertis amputatæ renascuntur. Dictio rara quidem est. coluber. apud Plinium, aliquando tamen ea vtitur, vt libro. xxxij. capite sexto. Nec sum oblitus prodi a Plinio libro. xxix. capite tertio. Colotum eundem esse cum galeote & ascalabote, quem Nicandri interpretes in Theriacis similem esse lacertæ scribit, quod fortasse materiam errandi Hermolao præstitit. Sed ille colotus est, hæc colota, Ille idem qui & galeotes & ascalabotes. vnde fieri nequit vt sit genus lacertæ. Nam quod est simile lacertæ, non continuo & lacerta est. ¶ **EX**

Hermolai
rephendat

cas. Pulcher
locus.

cas. vix e exporrigunt
se resupinati mire oibz
marinis odorem qz eorum
qua de causa et nasis illi
nunt.

CAPITE. xxx. Sed si inuertatur elanguescit vis. Exporrigunt enim se resupinati. Scribo, sed si inuertatur elanguescit. Vix enim exporrigunt se resupinati. Ex Apographis Toletano & Salmanticensi. ¶ Mire omnibus marinis expetentibus odorem quoq; eorum, qua de causa & nasis illinuntur. Luxatus plane est ordo horum verborum. Subiungi enim debuerunt, illis quæ mox paulo sequuntur, fassamenta populari, ex eisdem exemplaribus. ¶ Color muria oblitus, odore diri. Scribendum odore viri, ex mille alijs plinianis locis. ¶ Afflatu terribili canes agebat, commodior lectio, abigebat, vt priorre libro de canibus, confectumq; plagis a corpore non recessisse, volucres & feras abigentem.

cas.

cas. simulq; ea descendere
in suo sensu caretia
nisi forte tusti id e' stat
ore nauigantium humana
cul. imitas in ca e'

¶ Simulq; eam descendere in duo sensu caretia, nisi forte tristi. Id enim constat omne nauigantium humana

calamitas in causa est. Scripta exemplaria, simulque eandem descendere. Cætera verba nihili sunt. Apinæ tricæque falso Plinio ascriptæ. Mirorque Hermolaum agnoscere ea, exponereque ut legitima. Nec enim Plinius descendere, mergiue, nauplio tribuit, ut Hermolaus accepit, sed conchæ. Hæc cum visu careant, sensuque omni alio nisi cibi & periculi, ut hoc ipso capite ostensum est, duo illa verba quæ in suis codicibus haberi ait, neque simul accipi possunt, neque conchæ tribui.

TEX CAPITE. xxxi. Cancrorum genera, Carabi. Astaci. Maiæ. Paguri. Heracleotici. Leones. Risum scio mouebit castigatio hæc mea lectoribus, quibus fortasse videbitur quod Horatius ait, ultra legem tendere opus, sed si diligentius animo versent portenta quæ cotidie in scribundis imprimundis vel libris committuntur, postrema excusorum imperitia, quibus interdum, immo sæpenumero contingit ut prima elementa latinæ linguæ ignorent, ut correctores præteream non multo illis aliquando peritiores, remittent puto multum ex opinione sua, bonique consulent meam hanc audaciam in restituendis aliquot iam oblitteratis ex doctorum memoria locis, modo id fiat idonei scriptoris auctoritate, & potissimum ex eorum numero quos secutus est Plinius. Ligo igitur non leones, sed fluuiales. Aristoteles libro quarto capite secundo, Cancrorum genus multiplex est, nec facile enumerandum. Maximum quas maias appellant. Secundum paguri, & quos Heracleoticos vocant. Tertium fluuiales. Ceteri minutiores & nullis pene nominibus annotati. Hæc Aristoteles, quæ ad verbum mutuatus videtur Plinius. Sunt quidem Leones in mari Oppiano. Hippocrati. Plinio. Claudiano etiam alibi, sed nemo eos ex genere cancrorum esse prodit, nihilque ad præsens institutum illi.

TEX CAPITE. xxxii. In Phœnice hippæ. Scribendum reor Hippees seu hippeis, hoc est equites. Aristoteles libro quarto capite secundo, genus cancrorum littorale Phœnice fert, tantæ velocitatis ut vix consequi sit, unde hippeas id est equites illos appellauerunt.

TEX CAPITE. xxxiii. Pectinatim imbricatim vndata. Adde verbum, diuisa, ex ambobus codicibus, Pectinatim diuisa. Imbricatim vndata.

TEX CAPITE. xxxv. Non recte recipit hic nos rerum natura nisi nudos. Multa Hermolaus in expositione huius loci, quem tamen (nisi opinione fallor) neque emendate legit, neque sensum percipit. Mea igitur sententia locus hic cum interrogatione legendus est. Num rite recipit nos hæc rerum natura, nisi nudos? Neque enim de terra loquitur, sed de mari & elemento aquæ, quam ingressuri vestes ponimus, unde sequitur statim.

TEX CAPITE. xxxvi. Esto si tanta ventri cum eo societas. Scribo contra omnia exemplaria, Esto. Sit tanti, ventri cum eo societas. hoc est constet tot laboribus periculisque, hæc quam venter iniit cum mari societas.

TEX CAPITE. xxxvii. Parum sit nisi qui vescimur, periculis vestiamur. Ligo, quis non qui, festiuior erit ita sensus.

TEX CAPITE. xxxviii. Candorem conspici, si vero turbidus & foetum fordescere, eundem palleare celo minante. Legendum reor candore conspici, hoc est conspicuas visendasque esse candore, & palleare habet uterque codex non palleare, ut sicuti præcessit fordescere, ita subsequatur palleare.

Iudicium
Hermolai
taxatur.

cas.

cas.

cas.

Male Her
molau.

cas. esto sit tanta
ventri cum eo societas.

cas.

cas.

cas.

EX LIBRO

cas. spes inflata
cas.

cas. zepetio
mdici.

cas. potatu. Egregius
Siquid cu id fecer
otalia appellat

cas.

cas.

cas. n. n. n. n.
e. n. n. n. n.
tui appellat
femp.

cas. noht
n.

cas.

cas.

cas. cum tra
viri tragunt.

cas. ita demu
eum expuente.

cas. reficere

cas.

Speciem modo inani inflatam Apographon Toletanū. specie modo inani inflatas. Fastigiata longitudine, legendum fastigata. Nam fastigio. nō esse verbum latinum in Pomponium diximus. Astipulatur etiam vtrūq; exemplar. Clarior in rubro mari repertus. Indicus speculariū lapidum squamas assimulat. Scribe. Clarior in rubro mari repertis, Indico, specularium &c. Ex exemplari Toletano. Subeunt luxuriæ eius nomina, & tedia exquisita perditione portatu, si quidem cum id fecere crotalia appellant. Hic locus & hermolauum & multos post illum frustra torfit, diu me quoq; suspensum tenuit. Tandem puto aut restitutum omnino esse, aut parum ei deesse quominus in integrum restitutus sit. Scribe igitur sic. Subeunt luxuriæ nomina, & tedia exquisita perditu nepotatus, si quidem cum illifere, crotalia appellat. Primum vtrūq; exemplar. potatu. præfert, non portatu. Deinde verbum hoc. nepotatus. familiare est Plinio quoties vult in luxū sui temporis inuehi, vt ex sequentibus libris patebit. Item. Illifere. scripsi, pro duobus illis verbis. id fecere. quia sequitur paulo post, Ceu sono quoq; gaudeant & collisu ipso margaritarū. Auribus. collo. manibus. digitisq;. Ambo exemplaria. auribus. collo. manibus. digitis. Non illos curru detractos quam in hoc vicisse malit. Scribendum reor. Non illos currus defractos, quam huius. cccc. H. S. malit. Iniecit alteri manum. L. Plancus iudex sponsionis eius, eum quoq; paranti simili modo absumere, victūq; antonium pronunciauit. Legendum videtur. Munacius Plancus ex Macrobio tertio Saturnaliorum. Fuit hic vnus ex amicis Octauij, cuius sententia. augustus. appellatus est. Construxit Romæ templū saturni auctore Suetonio in Augusto. Præterea opinor verba hæc partim permutata esse, partim etiā non nihil corrupta, scribendaq; hoc conceptu. Iniecit alteri manum, eūq; parante simili modo absumere, Munatius Plancus iudex sponsionis eius, victū antoniū pronunciauit. Ne in triuuiratu suo &c. Præpositio delenda, ex vtroq; exemplari. **EX CAPIT E. xxxvj.** Purpuræ uiuunt annis plurimum septenis. Lego. senis. non septenis. Aristoteles libro quinto capite. xv. Tempus viuendi & purpuris & Buccinis longum, annos enim circiter sex purpuræ uiuunt. Quia cum vita sua succum eum euomunt. Verbum. sua. demendum ex Apographo Toletano. Minores trapezitis frangunt. Vtrūq; exemplar. minores cum terra vitis frangunt. Legendum arbitror. minores cum testis frangunt. Aristoteles libro quinto. Paruas inquit purpuras tundunt cum testis, non enim detrahare facile est. maiorem florem testa ablata detrahunt. Ita demū rōrem eum excipientes. Apographon Toletanum. expuentes non excipientes. **EX CAPIT E. xxxvij.** Quoniam cum foetificauere fluxos habent succos. Idem apographon non foetificauere habet, sed cerificauere, recte puto. Aristoteles libro quinto. Capiuntur purpuræ tempore verno cum fauos extruunt. & mox paulo. cum fauificant purpuræ, tum deterrimum habent florem. Ipse quoq; Plinius in initio capitis. xxxvj. Congregantur verno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant, siue cuiusdam cerij, idest faui, vt alij legunt, quod idem

de verbo cerificariere dici potest, significare videlicet aut ceras aut fauos face-
 re, quãuis verbum compositum ex græco & latino raro reperiatur. **TEX**
CAP. xxxix. Pro inuiso humani potus excremento. Apog. Tol. & pro indi-
 uiso humani potus excremento. Salmanticense quoq; exemplar in diuiso ha-
 bet, non inuiso. quam lectionem tantisper retinendam censeo, dum melior
 inueniatur, quæ tamen idoneum habeat assertorem. **T**antoq; dilucidior,
 quanto magis &c. L ego dilutior, non dilucidior ex exemplari Salmantice.
EX CAPIT. xliij. Illa ore compresso quicquid inclusit exanimat. Ver-
 bum, ore, in Archetypo Toletano non legitur. Et sane Aristoteles libro quin-
 to capite. xvj. non os comprimi a concha tradit. Eius verba, Nasci etiam in cu-
 bilibus spongiarum nouimus bestiolam aranei similem, nomē pinnothera
 mutuante. Degit hæc intra spongiarum cubile, & aperiendo claudendoq;
 pisciculos capit. Aperit antequam ingrediantur claudit & contrahit cum in-
 gressi sunt. Hæc Aristoteles. Apud quem an legendum sit pinnothera cum
 aspiratione, an sine illa, non absurde dubitari posset, ut sit pinnoter quasi pin-
 narum custos, quod alterum nomē pinnophylax ostendit. Confirmat id plu-
 tarchus in libro vtra animalium &c. Nisi quis dicat appellari pinnother quod a
 pinna venetur pisciculos. L ego igitur in Plinio, Illa compressa quicquid in-
 cludit exanimat, ut quemadmodum ante venationem dixit pãdere se, sic in ve-
 natione & captura dicat comprimi. **EX CAPIT. xliij.** Glanius qui &
 glanis vocatur, auersos mordet hamos &c. Hermolaus alterutro ex duobus
 modis hũc locũ castigat. Vnus est. Glanius qui & glanis vocatur, alter, Glau-
 cus & qui glanis vocatur. Neuter verus est, neq; item vero similis. Nã quod
 hermolauus ait Aristotelem libro nono scribere de glani, hoc ipsum quod hic
 a Plinio traditur, falsum est. Id ut constet Aristotelis verba de glani subiũgã,
 ex eodem libro nono, capite. xxxvij. Tunc si minor sit natu, minusq; usu exer-
 citatus, facile hamo capitur, sed si perit & hamifraga est, morsu dentis sui du-
 rissimi rumpit hamũ, & foetũ assidue custodit. Hæc Aristot. De Cætero Plu-
 tarchus lib. vtra animalium, nõ glani hoc tribuit qui silurũ vertitur apud nos,
 sed cestreo qui mugil. quo auctore nisi dura esset castigatio scribendum cen-
 serẽ. Cestreus qui mugil a nobis vocatur, auersus mordet hamos. Nec mihi
 hac in parte satisfacit Franciscus Massarius, vir alias dignissimus qui maxi-
 melaudetur. Quomodo igitur hic locus restituendus sit, æstimandum exa-
 ctiore diligentia. **EX CAPIT. xliiij.** Et nunc grandium nauium in sa-
 lo, aptior lectio Archetypi Toletani. Et nunc grandiorum nauium. **EX**
CAPITE. xlvj. Canicularum maxima multitudo. Exemplar Salmanti-
 cense. Canicularum maximemultitudo. **I**psi ferunt & nubem quandam
 crassescere super capita, planorum piscium similem. Scripta omnis & impressa
 lectio. Ipsi ferunt & nubem quandam crassescere super capita animalium pla-
 norũ pisciũ simile. Correctores non percipiẽtes quo pertineret verbũ illud ani-
 maliũ exemerũt illud. Nos putamus retẽto eo, sed loco dũtaxat mutato scri-
 bendũ sic, Ipsi ferunt & nubem quandam animalium crassescere super capita,
 h iij

cas. et q̄ pro inuiso
 huãm potus excremento.

cas. dulcior. que uox
 ad dilutior accedit.

cas.

cas. Glancius q̄ glanis
 uocatur.

Falsa pro
 di ab Hera
 molao.

Franciscus
 Massarius
 non satis
 facit.

cas.

cas.

cas.

EX LIBRO

planorum &c. Cui lectioni fauent verba illa quæ statim sequuntur. Nubem enim & nebulam cuius nomine id malum appellant, inter animalia haud vllam compit quiquam. ¶ **EX CAPIT E.** xlvij. Certissima est securitas vidisse planos pisces. Videtur legendum Anthias pisces, non planos pisces. Quæ castigatio & si aspera duraq; est, deuoranda tamen, vt in Plinio, in quo alias multo atrociores esse, constabit ex sequentibus, & constitit ex præteritis, ad quas si quis pauit, perinde faciat, ac malus chirurgus, qui adhibitus ad secanda exurenda ve inueterata vlcera, parcens ægrotantis cruciatibus, a curatione desistit. Aristot. libro, ix, capite, xxx. Quo in loco Anthias fit, nullam ibi beluam esse confessum est, quo iam indicio secure spongiatores vrinantur, & sacrum hunc piscem ob eam rem nominant. Hæc Aristo. Porro qui nam vocentur sacri pisces, longa est disputatio apud Athenæum volumine septimo. ¶ **Aut** quæ capillus maxime celat. Scribendum puto, & quæ capillus &c. Tolleitur ita omnis ambiguitas. Neque enim alterum modo animal, sed vtrūq; in mari gignitur. Aristoteles libro quarto capite, x. pisces enim vel manu facile caperentur dum dormiunt, nisi pediculis & pulicibus appellatis sollicitarentur. Nunc vero si somno dati immorentur, noctu ab innumera multitudine illarum bestiolarum occupati absumuntur. Gignuntur hæc in profundo maris tanta foecunditate &c. ¶ **EX CAPIT E.** xlviij. Arbores infixus radici necat. Legendum arbitror, radicitus non radici. Ex Aetio libro octauo capite, xxxviiij. qui non radici modo infixum, sed cuiuscūq; affigatur parti, arbores necare prodit. ¶ **EX CAPIT E.** l. Nisi editis ouis inter se versando mares & foeminæ vitale asperferint virus. Aliquot ex his verbis si recte coniunctio superuacanea sunt, ab emendatore seu expositore incōsiderate adiecta. Nam mares suapte natura circa tēpus quo foeminæ pariunt, copia seminis turgent, vt ad emissionem seminis, non sit necessaria mutua illa versatio maris ac foeminæ. Item foeminæ vitale illud nirus non aspergūt, sed mares duntaxat Aristoteles volumine de generatione animalium tertio, capite quinto. Tempore enim eodem mares semen genitale, foeminæ oua habent, & quo foemina propius ad partum accedit, eo copiosius & humidius redditur semen genitale in mare, & vt incrementum seminis in mare, oui in foemina eodem tempore euenit, sic emissio, neq; enim foeminæ vniuersum, sed paulatim pariunt, neq; mares semen suum vniuersum emittunt, & libro sexto de historia animalium, capite, xiiij. Nec vero hæc omnia foecunda, sed quibus mas semē asperferit genitale. Sub partu enim mas sequens semen ouis aspergit, & quæ vitale id virus contigerit, ex his pisciculi enascuntur, ex cæteris vt contigit. Ex his Aristotelis verbis euidenter apparet, vera plinianaq; verba esse, nisi æditis ouis mares vitale asperferint virus, reliqua adulterina esse. ¶ **EX CAPIT E.** lj. Planis piscium quibus cauda non obest aculeiq; vt testudines & raix coitu superueniunt. Dictionem illam, testudines, pro pliniana non agnosco. Nemo enim testudines, planos pisces dixerit, immo nec simpliciter pisces, quippe quæ sint quadrupedes Aristoteli libro quinto capite tertio, & idem auctor tradit in li-

cap. quib; cauda
nō est aculea
iq; et testudines
nō in coitu su
perueniunt.

bro de spiritu, testata omnia ex aquatilibus prædita esse pedibus ob grauitatem. At pisces pedibus carere, Aristoteles idem prodit, libro secundo, cap. xiiij. Quapropter & si scio visum iri hanc vt plerasq; alias, asperam castigationem, contenderim tamen, non testudines hic, sed pastinacæ legendum esse. Aristoteles lib. v. cap. v. Plani aut eiusede generis, ijdeq; habetes caudã vt raia, pastinaca & reliqua huiuscemodi, nõ solũ admotis supinis, sed et tergo foeminarũ supinis mariũ superpositis (modo cauda impedimẽto nullo ob crassitudinem fit) coeunt. ¶ Circa nauigia diutius stante. Apographon Toletanum, stãtia legit non stante. ¶ Et lignum maxime. Scribendum opinor, sed ligno maxime. Aristoteles libro de generatione animalium tertio, capite vltimo. Omne genus testaceum sponte institui apertum hinc est, quod nauigijs putrescente fece spumosa adnascuntur, & locis multis vbi nihil tale aderat ante, post inopiam humoris facto coeno, ostreæ prouenerunt. Vt apud Rhodum insulam cum classis applicuisset, & fictilia proiecta essent in mare, tempore post coeno obducto testis, ostreæ in his reperiabantur. Quid si legas ilignos maxime nõ & lignum maxime. ¶ Quædam tempore anni gignuntur. Recte qui tempore anni legunt. Aristoteles libro sexto capite. xv. fiunt locis vmbrosis apricis ve, quoties temporis beneficio solum tepescit, vt in attica terra apud Salaminem, & iuxta Themistocleum & in Marathone. ¶ Eodem tempore euanescent. Scribo, eodem tempore viuiscunt seu vt alij malunt enunciare viuiscunt. Et paulo ante. ¶ Sicut acescente humore culices atq; spuma maris incallescẽte cum admissus est imber. Scribo ex vtroq; antiquo exemplari. Sicut acescente humore culices, apuæ, spuma maris incalescẽte, cum admissus est imber. Plinius libro. xxxj. capite octauo. Cœpit tamen ex inutili pisciculo minimo, q; confici, Apuam nostri, Aphyam græci vocant, quoniam pisciculus e pluuia nascitur. ¶ Vt multitudine ouorum occisi nõ recipiant cauo capitis quæ prægnantes tulere. Scribo, quo prægnantes tulere. Scribo, quo prægnantes tulere non. quæ & c. Aristoteles libro quinto capite. xvij. Pendent vtiq; per cubile oua, tanta foecũditate, vt collectis vas impleatur longe amplius quam caput sit quo continebantur. ¶ De hiscentepropter multitudinem vtero parit. Scribo propter magnitudinem, ex Aristotele euidentissime libro de generatione animalium. ij. capite. iij. Sũt inquit quorum vterus dehiscat & dirumpatur, vt quæ acus vocatur præ magnitudine ouorum. Hæc enim pro multis, maiusculos habet conceptus. Quod enim natura numero ademerat, magnitudini addidit. ¶ Quod & in cæcis serpentibus tradunt, legendum, cæcilijs, non cæcis, ex eodem Aristotele libro sexto. Qui autem vocatur acus, vnus tempore pariendi vtero dehiscẽte oua emittit, habet enim hic rimam quandam sub ventre imo vt ceciliæ serpentes, a partu autem viuut & vulnus coalescit. Vidit hoc Massarius. ¶ Parit oua & rursus obruit terra. Tricesimo die refossa aperit. Erratum in ordine verborum. Scribendum, Parit oua & obruit terra. Rursus tricesimo die refossa aperit. Sumptum (vt cætera) ex Aristotele libro sexto cap. xxxij. ¶ **E X C A P I T E, liij. Quadraginta. H. S.**

cas.

cas.

cas. quoda r pte

cas.

Pulchra ca
stigatio as
puæ. pro at
que.

casar. c. apua
ht.

cas.

cas.

cas.

cas.

EX LIBRO

Cap. xl. ipi piscum,
a defuncto illo vine
pisces

Macrobij
error.

Budæi er
ror.

Macrobij
alter error

piscinæ a defuncto illo veniere pisces. Prior & vulgata lectio. Quadringētis ipsius piscinæ a defuncto illo veniere pisces. Cæterū de hoc loco celebres duo in literis viri contendunt Franciscus Massarius & Budæus. Massarius vulgaram lectionem tuetur, Budæus quadraginta defendit, ait enim in codicibus antiquis quadraginta legi non quadringentis, quod etiam nos ex exemplarium nostrorum fide, ita esse, ei facile concedimus. Hanc summam ille taxat aureis mille, linea videlicet superposita quadragenario numero, ut codices præferunt vetusti multiplicationem per millenarium designante. Confirmatq; sententiam suam auctoritate Macrobij tertio Saturnalium sic scribentis. Etiam illud indicium est quod, M. Varro in libris de agricultura refert, M. Catonem qui post vticæ periit, cum hæres testamento Luculli esset relictus, pisces de piscina eius, xl. M. vendidisse, hætenus Macrobius. In quo illud notare succurrit, deprauatum Varronis numerum Macrobius fefellisse, & Macrobij auctoritatem Budeum. Nam in varrone corruptum esse numerum, xl. legendūq; quadringentis, apparet manifeste ex columella qui & ipse Varronis affectator, verba illius referens libro octavo. capite. xvj. sic ait. Attamen his temporibus quibus hanc memorabat Varro luxuriam maxime laudabatur severitas Catonis qui nihilominus & ipse tutor Luculli grandis ære sestertium, M. quadringentorum pisces pupilli sui venditavit. Ex his verbis manifestum est, Columellam in Varrone non quadraginta ut Macrobius, sed quadringentis legisse. De Sinceritate vero, integritateq; Varronianæ lectionis plus multo fidei habendum esse Columellæ (viro eminentissimæ doctrinæ & singularis faciendæ, quiq; inter cæteros alumnos, præcipuum est hispaniæ nostræ ornamentum) quam macrobio, quis ambigat? Ita fit, ut hac in re a Massario stem, & longe a Budæo dissentiam. Ille Columellam & Pliniū ex Varrone & Macrobio castigat. Ego e contrario Varronis & Macrobij verba mendosa, ex columellæ auctoritate castiganda censeo, & Plinij vulgatam lectionem tuendam, Ac sane si recte res æstimetur, videtur ratio ipsa id proclamare. Nam si quadraginta sestertium, M. summam colligunt aureorum, M. ut Budæus ait, & ego illi assentior, qua ratione columella grande æs, mille aureos dixisset, quos neq; in tanta nostrorum temporum egestate si cū imensa illa romanarum diuitiarum affluentia conferatur, grandæ æs quispiā appellauerit. Quod si columellæ summa quadringentorum, M. sestertium in gens alicui & communem excedens fidem visa fuerit, meminisse eorum debet quæ Plinius supra scripsit hoc ipso libro, capite. xvij. At nunc coci triumphorum precijs parantur, equorum seu ut alij legunt cocorum pisces. Quod non de nihilo & temere, aut ficta criminatione dixisse putandum est Pliniū, sed quod tales essent mores suorum temporum, quæ omni genere incontinentiæ & luxus a prisca illa maiorū frugalitate degenerantia, pessum ire inceperant. Sed & Macrobius grauer errat, scribens Catonem hæredem a Lucullo relictum, quod sane neq; in ipso cuius vtitur testimonio Varrone neq; in alio latino græco ve auctore Macrobius ynquam legit, Sed quia in Plinio

legerat defuncto vita Lucullo, pisces Catonem ex piscina eius venditasse, idcirco credidit bona Luculli hereditario iure ad Catonem peruenisse, largiter allucinatus. Nam ex eo ipso Varrone & Columella discere potuisset, Catonem tutorem luculli relictum non hæredem. Quod si etiam non percipiebat, Sciat Lucullum imperatorem fato defunctum, puerulum filium, lucillum nomine reliquisse, quem sustulerat ex Seruilia Catonis sorore, muliere impudica, quam procreato hoc filiolo ob vitæ probra repudiauit. Hic igitur puer luculli maioris filius & illius vt dixi appellatus nomine, paternorum bonorum hæres fuit. Quæ cum per ætatem administrare non posset, tutor ei datus est Cato yticensis auunculus. Auctor est Plutarchus in vita Catonis yticensis. Hic igitur Cato lucullianas delicias exofus, parumque necessarias pupilli incrementis iudicatis, pisces illos quam potuit maximo precio permutauit. **CEX**
CAPITE. lvi. Huius villam intra quam modicam quadragies piscinæ venierunt. Ambo exemplaria. vendiderunt. præferunt non venierunt. Budæus cum quo iterum mihi res est libro secundo de assè hunc locum sic legit. Huius villam intra quam modicam. xl. piscinæ vendiderunt, profiteturque se id facere ex vetere lectione & Varrone ac Macrobio. Nos aduersus veterem lectionem & Budæum ac Macrobius, pisces, legendum contēdimus non piscinæ. Nam Varronis auctoritas qua iuitur Budæus mihi fauet non illi, confirmatque, pisces vt ego sentio, non piscinæ vt Budæus, scribendum esse. Potuit enim vnica duntaxat piscina, villam hirij tanti vendere, & possunt in vna tantum piscina multi esse & magnæ taxationis pisces, vt ex fine capituli præcedentis patuit. Sed Varronis ipsius verba, ex libro de re rustica tertio capite. xvij. apponam, vt apertius fiat vtro ex duobus modis legendum sit, piscinæ vt Budæus, an pisces vt ego sentio. Hirius inquit circum piscinas suas ex ædificijs duodena. M. sestertium capiebat. Eam omnem mercedem escis quas dabat piscibus consumebat, nec mirum, vno tempore enim memini hunc Cæsari. vj. M. murænarum mutua dedisse in pondus, & propter piscium multitudinem quadragies sestertium villam venisse. Hactenus Varro. Ex cuius verbis colligitur, ob pisces numerosos non piscinas villam Hirij venisse tanti. Præterea si (vt ait Varro) ex ædificijs quæ circum piscinas erant, duodena. M. sestertium Hirius capiebat, insumebatque pascendo egregio illo pecore, qua ratione piscinæ illæ tantæ æstimationis simul cum villa mediocri precio quadragies sestertium hoc est mille aureorum venire potuerunt. Sed non vniuersas dicet quis Hirij piscinas cum villa venditas, sed aliquot earum. Tantum abest vt eos probem qui ita sentiant, vt mirer potius attempta piscium quæ illis temporibus erat ingenti æstimatione vnicam etiam piscinam, cum villa quantumcumque mediocri, tam exiguo precio venalem inuentam. Macrobius vero qui aliter sentit, rem non accurate perpendit, vt pleraque alia, de quibus lis homini intendi non iniuria posset. mendosum enim Plinij exemplar nactus in errorem ipse lapsus est, & Hermolaum vna secum traxit. Parem inuenies in Columella mendam, nam ybi pisces scribi debuit, piscinæ falso scriptum est. Attamen

Corra Budæum.

Cats. intep modicu
 xl. piscine uendide
 zunt.

Macrobius
 errat.
 Hermolai
 error.
 Columella
 la locus.

EX LIBRO

inquit libro octavo, capite, xvj. iisdem temporibus quibus hanc commemo-
rabat Varro luxuriam, maxime laudabatur severitas Catonis qui nihilomi-
nus & ipse tutor Luculli grandi ære sestertium. M. quadringentorum pisci-
nas pupilli sui venditabat. Scribendum pisces pupilli sui venditabat, tum ex
Varrone libro tertio, unde id Columella transtulit, tum ex Plinio in fine ca-
pitis præcedentis. adde etiam si placet ex Macrobio tertio Saturnalium.

EX CAPITE. lvi. Separatim ut essent albæ quæ in Reatino agro nas-
cuntur. Legendum videtur. Albulæ. nõ albæ. ex ipso quem in fine capitis pro-
fiteretur sequi Varrone, libro tertio capite de Cochleis. Genera ait Cochlearū
sunt plura, ut minutæ, albulæ, quæ afferuntur e Reatino. ¶ Quin & saginā
earum commentatus est. Sic omnia præferunt exemplaria, sed magis placet
commentus est. ¶ Cuius artis gloria in eam magnitudinem perducta sit.
Castior lectio, perductæ sint, ut referas ad Cochleas. **EX CAPITE.**
lvij. Circa Heracleam & Cromnam & multifariam in ponto vnum genus ef-
se &c. Romana impressio, & parmensis iteq; aliæ, aliter legunt. Circa Hera-
cleam & Toronem & lycum amnem & multifariam &c. Apographo Toleta-
num & Salmanticense. Circa Heracleam & Scrona & multifariam &c. Re-
cte qui pro Scrona Cromnam substituerūt. Est enim Cromna maritima pa-
phlagoniæ vrbs, in ponto, prope Tium & Heracleam ad Lycum, omnibus
gregatim auctoribus. Nam & in vrbe eiusdem Paphlagoniæ Tio, huiusmo-
di etiam pisces gigni Athenæus tradit libro octavo, ut verisimile fiat, eadem
ratione qua Tij reperiantur, posse etiam Cromnæ reperiri. Aristoteles in libro
de admiranda auditione, In vrbe inquit Heraclea ponti & in Rhegio gigni
aiunt fossiles pisces, vbi mendosissime, & in Rhegio, scriptum est, pro & in
Tio. Sane verba illa, & lycum amnem, quæ in impressis codicibus haberi, in
scriptis desiderari dixi, Pliniana esse & legitima, incuria vero librarioru omis-
sa, planum faciunt quæ Plinius paulo post scribit, circa Heracleam eandem,
eodēq; lyco amne, quæ tamen verba non suo loco posita sunt. Collatis igitur
accuratius his quæ Aristoteles. Theophrastus. Athenæus. Plinius scribūt vi-
detur mihi, locum hunc vitiatissimum sic posse corrigi. Circa Heracleam ad
lycum amnem, & Cromnam, & multifariam in ponto, vñ genus esse, quod
extremas fluminum aquas sectetur. Nam Heraclea hæc Paphlagoniæ, ut ab
alijs eiusdē nominis vrbsibus distinguatur appellari ab scriptoribus solet He-
raclea ad Lycum, seu heraclea ponti. Plinius libro sexto, capite primo. oppi-
dūq; heraclea Lyco flumini appositum. Theophrastus libro de piscibus.
Quædam enim non ex animalibus ut anguilla, videtur autem hæc fieri si-
cuti & qui vocatur centriscus apud Heracleam circa lycum fluuium. ¶ Qui
ad pabula petenda palpitent exiguis branchijs, quod fieri non indigo humo-
ris. Scribendum reor diuersa lectione & interpunctione, qui ad pabula peten-
da palpitent, exiguis branchijs, quo fieri non indigos humoris, ut sit sensus,
habere eos pisces exiguas branchias, eoq; fieri ne indigeant humoris. Nam
quæ ex aquatilibus exiguis branchijs prædita sunt, minore indigere refrigera

Locus Ari-
stotelis.

cas. nõ h̄t.

cas.

tione quæ ex aqua percipitur, præter Aristotelem, Theophrastus quoque in li-
 bro de piscibus prodit, unde hoc videtur a Plinio tralatum. ¶ Miraturque &
 ipse gigni sine coitu. Humoris quidem &c. Verbum. Humoris cum mino-
 re litera scribi, & antecedentibus iungi debet, ut sit, sine coitu humoris, hoc est sine
 restagnatione aquarum, ex Theophrasto libro allegato. Quæ vero statim sub-
 texuntur, inuerso ordine scribi debent. Vim quidem aliquam inesse quam pu-
 teis arbitratur. ¶ Quicquid est hoc, certe minus admirabile, talparum facit vi-
 ta. Ambo exemplaria, & recentior omnis lectio. Quicquid est hoc, certe mi-
 nus admirabilem talparum facit vitam. Hæc est vera & pliniana lectio. Her-
 molaus tamen parum accurate horum verborum sensum scrutatus, elegantio-
 rem ait esse lectionem quorundam codicum in quibus habeatur, ut a princi-
 pio legi. Qua in re ut censeo Hermolaus aberrat, idcirco existimo hac rōcinatio-
 ne probari posse. Mirum quidem videtur, Talpam animal terrestre sub terra de-
 gere, magis tamen mirum est, piscem sub eadem terra viuere. Quia cum sit
 Talpa animal terrestre, ut cuique viuunt tamen in proprio elemēto, at piscem aqua-
 tile animal, extra proprium domicilium, in aliena sede sub terra degere maius
 multo miraculum est. Hoc cum ita se habeat, cōstetque, mirum magis esse, pis-
 cem sub terra quam talpam vitam ducere, piscium vita miraculum Talpæ ele-
 uabit, non retro. Nam maius miraculum minus imminuit, non a minori im-
 minuitur. ¶ **EX CAPITE. lxi.** Concharum e genere sunt dactyli ab hu-
 manorum unguium similitudine appellati. Verbum, dactyli, adiectitiuū opi-
 namur. Reliqua sic legimus. Cōcharum e genere sunt ab humanorum simi-
 litudine, ungues appellati. Plinius supra capite. xxxiiij. Pectines in mari ex eo-
 dem genere habentur, reconditi & ipsi in magnis frigoribus ac magnis æsti-
 bus, unguesque velut igne lucentes in tenebris, etiam in ore mandentium. Cū
 igitur illic Plinius ungues appellauerit, non est quod credi debeat hic velut
 mutato proposito dactylos hoc est digitos nominasse. Credibilis est adie-
 ctam ab aliquo temere eam dictionem. Aristoteles libro quinto capite. xv. So-
 lenas græce vocat, Theodorus ungues vertit. Dioscorides etiam libro secun-
 do, capite octauo. Concham Onychem hoc est unguem appellat, cuius suffi-
 tu strangulationem vuluarum tolli, & excitari comitiales scribit. Repetit idē
 Paulus septimo, unguis operculum esse tradens indicorum conchyliorum,
 quorum suffitu excitentur vuluæ strangulatione laborantes, & epileptici.
 Item epotum ventrem ciere. ¶ **EX CAPITE. lxiij.** Polypum in tantum lo-
 custa pauet, ut si iuxta viderit omnino moriatur. Locustam conger. Rursus
 Polypum congeri lacerant. Locus est ab Aristotele desumptus ad verbum fe-
 re ex libro octauo capite secundo. Ergo Aristoteles nos docebit eius curatio-
 nem. Aegrotauit enim hætenus & quidem capitali morbo. Illius verba sunt.
 Locustæ vel pisces maiores conuincere possunt. Euenit vsu ut locustis poly-
 pi superiores sint, & adeo ut si eisdem in retibus senserit locusta Polypū præ-
 metu emoriatur. Congros locustæ conuincunt, nam elabi non queunt pro-
 pter crustæ asperitatem. Congri Polypos superant, sed edere non possunt,

cas.

cas.

Hermolaus
fallitur.

cas.

cas.

EX LIBRO

læue enim & lapsum polypi corpus vsu hostis effugit. Ex his Aristotelis verbis constat legendum esse apud Plinium, non locustam conger vt hactenus lectum est, sed locustæ congrum, rursus polypum congru lacerant. De reliquo. Archetypum Toletanum, iuxta viso, legit, non si iuxta viderit.

EX LIBRO DECIMO.

Capite primo.

RAEMIA EX HIS OVA, PRO QVI
busdam habita vasis. Scribo permutatis verbis, qui
busdam habita pro vasis. ¶ Conosq; bellicos & ga
leas adornantes pennæ. Malim legere, conisq; bellis
cis galeas adornantes pennæ, ex Theophrasto libro
quarto de stirpibus, capite quarto. ¶ **EX CAPI**
T E, ij. Viuere annis, dclx. Exemplar Salmanticens
se, d. lx. Toletanum, d. xl. vero propius, auctore Se
neca, qui ait, virum qui vere dicatur bonus, quin
gentesimo quoq; anno nasci vt Phoenix. ¶ **EX**
CAPIT E, iij. Eandeq; aquilarum nigerrimam,

prominentiore cauda. Duo vltima verba, prominentiore cauda, ad alium per
tinent locum. Hæc enim aquila prominentioris caudæ non est ex eo genere
quod Morphnos vocatur, sed alterius, de quo proxime tractabitur, nomine
percnopteros. Aristoteles libro nono, capite xxxij. Quartum genus percnop
teros ab alarum notis appellatum, capite albicante, corpore maiore quam cæ
teræ adhuc dictæ hæc est, sed breuioribus alis, cauda longiore. Vulturis spe
ciem hæc refert. ¶ Consensit & Boethus. Ita Hermolaus correxit ex indi
ce, cum antea legeretur Boëtius. Sed cum Athenæus nono in testimonium
vocet. Boeum scriptorem Ornithogoniæ hoc est auium generationis, puto
& hic & in indice reponendū Boeus pro Boethus. Scio nihilominus publicā
esse nominationem græciæ Boethus, sed non est aliena Boeus. Nam Pausa
nias in laconicis de Boeo quodam mentionem facit qui boeas urbem condi
dit, & in Phocicis de Bœone muliere diuina. Eo magis quod in ipso indice
romanorum & parmensium exemplarium non Boetho habetur, sed Boeo.

¶ **M**edia magnitudine. Aestimatione dignum, an hic non media legendum
sit, sed hemiolia, ex Aristot. eodem loco. Maxima inquit aquilarum omnium
hæc est, maior etiā quam ossifraga, sed cæteras aquilas vel hemiolia propor
tione excedit. ¶ Et discussis pectore aquis rapiēs, post hæc verba subsequi de
bent, illa quæ non longe post sequuntur. Sæpe & aquilæ ipsæ non tolerantes
pondus apprehensum vna merguntur, illuc enim commearunt in diligentia
librariorum, hinc auulsa. Docet id Aristoteles his verbis. Quintum genus est
quod halætus hoc est marina vocatur, ceruice magna & crassa. Alis curuan
tibus, cauda lata. Moratur hæc in littoribus & oris. Accidit huic sæpius vt cū
ferre quod ceperit nequeat, ingurgitem demergatur. ¶ Aquila inde ictu abi
gente alæ. Sic castigatores emendarunt cum omnia impressa exemplaria hæc

cap. pma. ex his oua
pp. implitudinem p quib
bita uasis conusa, velli
cas & galeas adōnate
pene.

caes.

caes.

caes. boetho
m. indice bo
eas.

Dissidet
ab Hermo
lao.

caes.

berent, aquila in deiectu abigente alio. Duo quoque archetypa nostra deiectu agnoscunt. Hermolaus pro verbo illo, alio, ala supposuit, ex Aristotele se id facere professus, & sane ambo codices, ala, habent non alio. Sed neque vetus lectio fidelis hac parte est, neque Hermolaus recte emendauit, parumque ei fauent graeca quae affert Aristotelis verba. Aliorsum ea spectant, quam Hermolaus aut intellexit, aut intelligi voluit. Nam paulo infra a Plinio redduntur, cum dicit, resperu pennarum hostem occedentes. Scribendum igitur, alio. hoc est in aliam partem. Confer prius, deinde statue. ¶ Et si conuenientem, humectatamque animaduertit. Legendum forte, & si conuenientem nictantem ve animaduertit. ¶ Est autem lapis iste praegnans. Vetus lectio, Est autem lapis ipse praegnans. ¶ Expertaque pondus tunc demum abeunt. Elegantior lectio, expertaque pondus, tunc demum auerunt. ¶ A meridiano tempore operantur & volant. Scribendum puto inuolant, potius quam & volant. ¶ EXCAPITE. iiii. Nec vnus hostis illi satis est. Acrior est cum dracone pugna. Apographon Toletanum. Nec vnus hostis illi est satis. Acrior cum dracone pugna. ¶ Ita se implicans vt simul decidat. Scribo. Ista se explicat, sic vt simul decidant, ex eodem. ¶ EXCAPITE. v. Est percelebris apud Seston urbem aquilae gloria educatam a virgine &c. Vetus exemplaria. Saepere celebris apud Seston &c. Verbum. Saepere cum minore litera scriptum, fini praecedentis capituli annecte. Deinde lege cum maiore, Celebris apud seston urbem aquilae gloria est, educatam &c. Castigationem hanc confirmant Plinij verba inferius capite octauo. Bellum internecium gerit cum aquila, Coharentesque saepeprehenduntur. ¶ EXCAPITE. vi. Triduo autem ante, aut biduo volare eos vbi cadauera futura sunt. Duo verba illa, aut biduo, in nostris archetypis desiderantur. Et considera, sit ne aptior lectio, eo, quam eos. ¶ Accipitrum genera sedecim inuenimus. Scribendum arbitror. Accipitrum genera sunt decem, non minus. Aristoteles libro nono, capite. xxxvi. Genera non pauciora quam decem esse accipitrum, aliqui prodiderunt. Pari locutionis modo usus est infra, capite. xij. Itaque paruis in vicis non plus vna coniugia sunt. ¶ Ex his circon claudum altero pede, prosperrimi augurij nuptialibus negocijs aut pecuariae rei. Exclamare libet populus quod clamat, osiri inuento. O miserandam ac multis prosequendam lacrymis praestantissimi scriptoris vicem, in cuius monumenta aeternitate dignissima, tam foede saepeque crassata est librorum iuxta ac correctorum imperitia & incuria, cum incredibili bonarum literarum iactura. Haec enim verba nec ad materiam accipitrum de quibus hic agitur pertinent, nec si pertinerent, circon, scribendum erat, sed Aegithum vt vetus lectio rectissime habet, in utroque enim Apographo Aegithum manifeste scriptum est, non circon. Confirmant veterem lectionem Aristotelis verba libro nono, capite. xv. Aegithus vitae commoditate & partus numero commendatur, sed alterius pedis clauditate cedit. Theodorus salus vertit. Sed si quis velit luce clarius nosse, verba haec aliunde huc esse aduecta, (vnde vero fuerint postea ostendemus) sublatis illis e medio, legat principium huius acci-

cas. aquila in deiectu
abigente alio.

cas. et si conuenientem
fleatque animaduertit.

cas. meridiano
aut tempore operantur
et volant.

cas.

cas. Ille multiplici nequa alius
ligat ut simul decidat.

cas. Saepere celebris
apud seston urbem

cas. circon
claudum

cas. non habet.

cas.

cas. et hijs. Aegithum

EX LIBRO

pitrum tractatus, quod sumetur a dictione Triorchem, & conferat cum Aristotelis verbis capit. xxxvj. libri. ix. videbit vnum idēq; esse quod ab utroq; scribitur. Præterea multa in hoc capite verba desiderari, intelliget qui rem accurate dispexerit. Nam ex. x. generibus accipitrum tot enim esse ex Aristotele præfatus est, duorum tantum meminit, aut cum circo trium, cum Aristoteles volumine. ix. capite. xxxvj. distincte suis quæq; nominib; persequatur. Triorchem. Aefalonem. Circon. Asteriam. Palumbarium. Pernem. Hypotriorché Percem. Spizam. Phrynolochon. Cur enim hic Plinius facere neglexisset, quod in sex aquilarum generibus tam exacte persecutus est, præsertim cum inter aues tertium accipitri locum tribuat. ¶ In oceano accipitres totius Massylia humi foeticant. Apographon Toletanum non Massylia legit, sed Massylia. rectius. Est enim Massylia africae regio, contermina duabus mauritanij, auctore Stephano & reliquis. Sunt & Massyli gens libyæ. Sed prior lectio magis casta, quavis aliter putet Hermolaus. Scribendum autem Massylia per simplex utrobique. s. & .æ. diphthongon in secūda, ex eodem stephano. ¶ In Thracia parte super amphipolin, homines atq; accipitres societate quadam aucupantur. Hermolaus Cedropolin, non amphipolin probat, ex Aristotelis nono libro capite. xxxvj. sic prodētis. Thracia parte quæ olim Cedropolis vocabatur homines societate accipitrum per paludes aucupantur. Sed potest sustineri Amphipolin, ex eodem Aristotele, circa amphipolin contigisse hoc scribente in libro de admiranda auditione. Cuius operis testimonio uti, cur vitauerit Hermolaus non intelligo. An quod Theophrasti non Aristotelis putabat, at citasset Theophrastū, sunt enim argumenta quæ theophrasti esse suadeāt. An quod neutrius esse duxit? at is error est manifestari. Nam præterquam quod dicēdi character Aristotelem plane refert, apud Stephanum familiarem suum legisse Hermolaus potuit non semel eam conscriptionem pro Aristotelica citari. In eo igitur siue Theophrasti, seu Aristotelis opere verba hæc leges. In Thracia super Amphipolin contingere mōstrosū quoddam narrant, supra quam credi queat ab his qui experti non sunt. Prodeuntes enim pueros, ex vicis regionibusq; finitimis ad aucupium auicularum in societatem accipitres assumunt &c. ¶ Et cum tempus sit capturæ clangore ac volatus genere inuitare ad occasionem. Si hæc verba ad aues referantur, non conueniet Plinio cum Aristotele. Quapropter ne discrepent inter se hiduo scriptores, quorum iuniorē ab antiquiore mutuatum esse in aperto est, legendum duxerim, non clangore, sed clamore, nec volatus, sed vocatus, & inuitari potius quam inuitare, vt totam rem ad pueros nō ad aues referas. Aristoteles id demonstrat loco citato. Hoc inquit faciunt sic. Cum peruenerint ad locum opportunum, vocāt accipitres nominatim clamantes. Illi voce puerorum audita aduolant, auiculas in frutices compellunt. Ibi pueri lignis percutientes comprehendunt, & quod præ omnibus admirationem auget, accipitres cum aliquam cepere auicularum, eam aucupibus proijciunt. Pueri peracta captura, ex omni præda certa parte illis impertita, abscedunt.

cap. massilie

cas.

Cōtra Hermolaum.

cas.

EX CAPITE. ix. ac victu columbi potius, ac visu columbi potius, exēplar Salmanticense, Scribendum reor, ambobus columbi potius. Ex Aristotele, libro sexto, capite septimo. Est inquit neq; adūcis vnguibus vt accipiter, neq; capite accipitri similis, sed ea vtraq; parte columbum potius quam accipitrem repræsentat, neq; alio quam colore imitatur accipitrem. **EX CAPITE. xij.** Cornices & alio pabulo atq; duritiem nucis rostro repugnantē. Apographon Toletanum. Cornices & alio pabulo, vt quæ duritiem &c. **EX CAPITE. xij.** Itaq; paruis in vicis non plus bina coniugia sunt. Bina coniugia, quattuor faciunt coruos, nam singula ex binis cōstant coruis, mare & foemina. At Aristoteles non quaternos morari coruos in paruis vicis ait, sed binos tantum. Ergo hic, vna legendum erit non bina. Verba Aristotelis sunt libro nono, capite, xxxj. Corui vicis arctioribus & vbi non satis cibi sit pluribus, duo tantū incolunt. Et in libro de admiranda auditione idem accidere circa Cranonem thessalix urbem confirmat, quod statim Plinius refert. Posset etiam legi, binum coniugia eodē sensu. **EX CAPITE. xv.** Aut in luce omnino visus, veriore m lectionem puto, luco, quam luce. **EX CAPITE. xv.** Sæculis non visa, Apographo Toletanum, sed vlli non visa. **EX CAPITE. xvij.** Sunt & parux aues vncorum vnguium, vt Pici martio cognomine insignes & in auspicijs magni. Quo in genere arborum cauatores, scandentes in subrectum, felium modo, illi vero & supini. Locus insigniter vitiatus, ita præpostero ac luxato ordine verborū, vt non casu & temere, sed cōsulto, & malefico deprauandi animo factum videatur. Nos ex Aristotele libro nono, capite nono, deperditū hunc locum restitui in integrum posse speramus, sic igitur lego. Sūt & parux aues vncorum vnguū, sed in auspicijs magnæ. Quo in genere Pici Martij cognomine insignes. Arborum cauatores. Illi vero & supini scandentes in subrectū stellionū modo. Porro verbū Aristotelicū, drycolaptes, plinius arborū cauatores trāstulit. **EX CAPITE. xvij.** Pullos in cauis educāt aliū soli. Scribendū videtur, nō auiū sed arborū vt ostēdunt verba quæ paulo post sequuntur, clauū vel cuneū adactū quāta vi libeat in arbores in quibus nidū habeat &c. Desumpta ex Arist. lib. ix. cap. ix. Nā cauis simpliciter picos tantū pullos nutrire, a veritate abhorret, cū idē faciant. Colūbx, passeres, Cypseli & Meropes, qui & subterraneos cauos vel ad iij. cubita faciūt auctore eodē Arist. lib. ix. cap. xij. & Trochilus vt idē scribit fruteta incolit & foramina. Aestimandū itē an sit verior lectio, educunt, hoc est excludunt, quam educāt. **EX CAPITE. xvij.** Cum insederit clauo aut cuneo. Tria vltima verba, pliniana apud me non sunt, sed expositio lectoris. **EX CAPITE. xx.** Donec renascatur iterum cū flore. Archetypum Toletanum, donec renascatur alia cum flore. **EX CAPITE. xxj.** Habent ostenta præposteri eorum vespertiniq; cantus. Archetypum idem. Habent ostenta præproperi eorum vespertini cantus. Confirmant eam lectionem verba quæ statim sequuntur. Nāq; totis noctibus canendo, &c. **EX CAPITE. XXII.** Est & anseri vigil cura. Verbum, est, superfluit, ex Apographo Toletano, **EX CAPITE. XXII.** Potest & sapientix videri

cas.

cas.

cas. bja.

cas.

cas.

Cas. Sunt et pue aues
vncorum vnguū ut picco
mācio cognōte i sig.
Ti auspicijs magni quo
in gene cōt ut in uulgat.

cas.

cas. bē.

cas.

Cas. hnt anta et se 2
postior eoz vespertini
cantus.

cas. bē.

EX LIBRO

cas. intellectus ijs esse. Itacomes, &c. In Apographo Toletano ordine verso, ijs
cas. ita esse. ¶ Scipio Metellus vir consularis, an. M. Sestius. Vtrumq; exemplar
cas. & romana impressio, an. M. Seseius. Scribo an. M. Seius. Varro libro tertio
cas. dere rustica, capite decimo. Horum greges. Scipio Metellus, M. Seius ha-
cas. bent magnos aliquot. Merula. Seius inquit ita greges comparauit anse-
cas. rum, &c. ¶ Fero anseres minores. Ambo exemplaria. fese anseres, vt forte scri-
cas. bendum sit, feræ anseres minores. ¶ EX CAPITE. xxiiij. Quando
cas. proficiscuntur consentiunt. Volant alte. Hermolaus non, consentiunt, legit
cas. sed confertim & coniunctim cum verbo sequente, confertim volant. Cæte-
cas. rum duo nostra exemplaria, consentiunt, agnoscunt, non omnino male.
cas. Nam potest hic significare, consentiunt, conueniunt coeuntq; & communi-
cas. ceu consilio discessuræ mutuo sese operiuntur, vt de Pelecanibus Aristoteles
cas. tradit, de quibus simul & gruibus differit libro octauo, capite duodecimo, &
cas. Plinius paulo infra de Ciconijs. Abituræ congregantur loco certo, similiq;
cas. ratione anseres & olores commeant. ¶ Comitataq; sic, vt nulla sui generis
cas. relinquatur nisi captiua aut serua. Considerandum an, cunctatæ, probrior sit
cas. lectio quam comitata, & duo postrema verba, & serua, dubito an sint aduen-
cas. titia. ¶ Intenta in aliquo circumeunte alio. Vetus lectio, Intentam in ali-
cas. quem circumeunte alio. ¶ Simulq; comitalem propter morbum despui-
cas. suetum. Apographon Toletanum, suetæ, non suetum. ¶ EX CAPITE.
cas. xxiiij. Illito victoriæ colore, melius, illita victoria colore, hoc est econcula vi-
cas. ctoriæ colore expressa illitaq;. Nam in Apographo Toletano, victoria scrip-
cas. ptum est, non victoriæ. ¶ EX CAPITE. xxviiij. Quæ protinus intereunt
cas. qua litatum est illi die. Archetypum Toletanum, quæ protinus intereunt, post
cas. quam litatum est ei deo. ¶ EX CAPITE. xxix. Quid est illud vnus ge-
cas. neris salutis aduersum? Legendum reor. Quid est illud vnus generis aliti ad-
cas. uersum. Sciendum tamen in Toletano exemplari hæc verba redundare. Item
cas. quæ statim sequuntur sic ibi legi. Quæ his naturæ inuidia. ¶ Larium lacum
cas. amoenum arbusto agro. L ego arbustato agro. Est enim arbustare Plinio a-
cas. grum arboribus conferere ad vsum maritandarum vitium, vt libro. xvij. capi-
cas. te. xxiiij. Italia præter supradicta, corno, populo, tilia, acere, orno, carpino, arbu-
cas. stat agros. ¶ Alia ratio ficedulis, nam formam simul colorq; mutant. Hoc
cas. nomen non nisi autumnno habet, postea melancoryphi vocantur, & mox pau-
cas. lo. Mutat & vpupa vt tradit Aeschylus. Præpostera verba, permutatæ senten-
cas. tiæ, omnia, transposita & confusa. Quod vpuparum est ficedulis tribuitur,
cas. quod ficedularum vpupis. Quippe ficedulas formam mutare a vero alienū
cas. est, hoc si vpupis tribuas, vera locutus fueris. Aristoteles de ficedulis libro no-
cas. no, capite xlix. Sic & ficedulæ & melancoryphi vicibus cōmutantur, fit enim
cas. ineunte autumnno ficedula, ab autumnno protinus Melancoryphus, nec inter
cas. eas discrimen aliquod nisi coloris & vocis est. Auem autem esse eandem con-
cas. stat, quia dum immutaretur hoc genus, vtrumq; conspectum est nondū ab-
cas. solute mutatum, nec alterutrū ad huc proprium vllum habens appellationis.

cas. uisbris et non h' illitv.

cas. intereunt qua litatū e illi deo

cas. queue his ne muj dia

cas. arbusto agro.

His verbis Aristoteles, non formam mutare ficedulam tradit, sed vocem & colorem. Videamus rursus quid de vpupa idem auctor, eodem loco scribat. Nec nō inquit vpupa, cum colore tum vero specie immutatur. & capite quinto decimo eiusdem voluminis. Vpupa nidum potissimum e stercore hominis facit. Mutat formam tempore æstatis & hiemis. Patet ergo ex antedictis ficedulas colorem tantum & vocem mutare. Vpupas & colorem & formam. Si ergo verba quæ de ficedularum formæ & coloris mutatione hic habentur, ad vpupas transferas, & rursus duo illa verba a quibus de vpupa incipit tractare, quæ sunt, mutat & ad ficedulas, omnia debitum ordinem recipient. Legendum ergo videtur in vniuersum sic. Pariunt vere primo cum plurimum sena dua. Mutant & ficedulæ. Hoc nomen non nisi autumnno habent, postea Melancoryphi vocantur. Sic & Erithacus hieme, idem Phœnicurus æstate. Alia ratio Vpupæ, nam formam simul coloremq; mutat vt tradit Aeschylus &c. Non sum nescius visum hæc iri quibusdam, ludibria potius præstigiatorum, quam censorias castigationes. Sed meminerint humani lectores, in tanta verborum sententiarumq; prope dixerim stage, violentia opus esse, & veritati quocunq; discrimine viâ patefaciendam. Satiusq; esse vi aliqua literæ allata, scire nos aliquid, quam immutare verba non audentes, omnia in dubium vocare, & falsa sæpenumero pro veris admittere. ¶ Idem Phœnicurus. Aristoteles libro nono, capite. xlix. Phœnicurgus, modo exemplar vitio careat. Heron auctor græcus in Georgico de antipathia agēs Phœnicurus, cum Plinio. ¶ Obscoena alias pastu auis. Verbum pastu, expendendum sit ne falso additum. Nihil enim de pastus spurcitia Aristoteles. Illud duntaxat tradit libro nono, capite. xv. quod non multo ante retulimus, nidū e stercore potissimum humano facere. Ob id a Plinio obscoenam appellari puto. Non præterierim tamē de nidificatione vpupæ repugnantia inter se prodere Aristotelem. Nam libro nono, capite quinto decimo. e stercore hominū (vt dictum est) nidificare ait. Cui opinioni subscribit Aelianus libro quinto decimo de historia animalium. Idem rursus Aristoteles libro sexto, capite primo. Vpupam vnam suo in genere non nidificare tradit, sed stipites arborum subeuntes parere, sine vlllo stramento in cauis. ¶ **TEX CAPITE. xxxij.** Colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & candidis admistis pennis. Scribendum reor pallidis non candidis. nullus enim halcyoni candor, si Aristoteli fidem habemus. Eius verba sunt libro nono, capite. xiiij. Alcedo non multo amplior passere est, colore tum ceruleo, tum viridi, tum etiam leuiter purpureo insignis. Et capite. xiiij. Meropis colorem, halcyonis colori comparat. De Meropis vero coloribus sic scribit, Pēnæ huius auis inferiores pallidæ sunt, superiores ceruleæ vt halcyonis. Postremæ pinnulæ rubræ habetur. & Plinius cap. proximo. Merops vocatur genitores suos recōditos pascēs. pallido in t⁹ colore pēnarū, superne Cyaneo, priore subbrutilo. Si quis obiiciat in græco Aristotelis codice, nō ochrō hoc est pallidū colorē halcyoni tribui, sed chlorō hoc est viridem seu luteum, sciat duo hæc nomina pro se inuicem poni apud

EX LIBRO

Aristotelem, quod patet ex eius verbis capite tertio decimo. Lutea inquit dicta est a colore partis suæ inferioris pallido. Et ubi Meropi pallidum Plinius tribuit, ibi Aristoteles ochron. Ergo luteus & pallidus color, vel idem sunt, vel ferme idem. ¶ Alterum genus earum magnitudine distinguitur & cantu. Lego. Alterum genus earum magnitudine distinguitur, nec canunt. Aristoteles libro octavo, capite tertio. Præterea genus alcedonum aquas adamat, quod duplex est. Alterum vocale arundinibus insidens, alterum mutum, quod ampliore corpore est. Notandum in transitu succurrit, in Aristoteles græco codice atrocem inoleuisse mendam. Pro Halcyon enim Aedon scriptum inuenies hoc est lusciniarum. ¶ In reliquis partibus est quidem mitius pelagus, Siculum vtiq; tractabile. Horum verborum sensus, proximis duobus verbis, breuiter quidem, sed abunde redditus fuerat. Quapropter credi hæc pliniana non esse, nullum esset piaculum. ¶ Putant ex spinis aculeatis, piscibus enim viuunt. Scribo. Putant ex spinis acus piscis. Piscibus enim viuunt. De acu pisce qui græce belone dicitur, Plinius supra libro nono, capite. l. Aristoteles quoq; libro nono, capite quarto decimo. Ambigitur inquit ex qua nam materia componatur. Videtur tamen ex spinis acus piscis constitui. Piscibus enim Alcedo viuunt. Confirmat id quoq; Plutarchus in libro qui inscribitur, de amore erga sobolem. ¶ Gaiæ in petris nidificant, Mergi in arboribus. Pariunt plurimum terna. Sed gaiæ æstate, mergi incipiente vere. Hic quoq; locus ex Aristotele tralatus est, quapropter ad eius exemplar dirigendus est. Forte autem legendum commutatis verbis. Gaiæ & Mergi in petris nidificant maritimis. Pariunt &c. Aristoteles libro quinto, capite nono, Mergi & gaiæ saxi maritimis oua bina terna ve pariunt, sed gaiæ æstate, mergi a bruma ineunte vere. ¶ **EX CAPIT. xxxiiij.** In Scythis auis magnitudine otidis binos parit. Scribendum arbitror. In Scythis aues magnæ, nomine otides binos pariunt. Aristoteles libro nono, capite. xxxiiij. In Scythia auium genus est otides. Hæ procreant pullos duos, & quæ peperit oua non incubatu fouet, sed condita in leporina aut vulpina pelle relinquit, atq; ita obuoluta in summa arbore locat. Cumq; a venatione vacet custodit ea, & si quis arborem scandat oppugnat eum alis, aquilarum more euerberans. Sic græci Aristotelis codices præferunt. Theodorus plinium secutus, magnitudine otidis transfert, quod non probo. ¶ Ne ve cui frequentior conuersatio sit suspecta, transferunt alio. Legendum reor, ne ve cui frequentiore conuersatione sint suspecta, transfert alio. Aristoteles libro nono capite octauo, nec eodem in loco pariunt, & incubant, ne quis locum percipiat longiore temporis mora. ¶ Contra aucupis indicem exeunte in prælium duce totius gregis. Scribendum videtur contra aucupem illicem. Vocatur enim Illex quæ conciliat aucupium, quamuis subest suspitio quædam, ipsam etiam dictionem, illicem, adiectam esse. Satis enim erat dicere aucupem vt paulo post appellat. Aristoteles venatorem vocat. Eius verba sunt libro nono capite

cas.
 Aristotelis
 locus,

cas. h. et si
 in nong.

cas.
 Egregius
 locus.

mens. de font
 sbent et in
 amny paruit
 pluzionum tm
 b. g. a. u. a. e. tate
 m. g. i. m. p. a. r. t. e

cas

Cōtra the
 odorum.
 cas.

cas. g. a. u. c. u. p. i. s.
 f. i. m. m.

septimo. Perditem venatorem dux Syluestrium primus inuadit, pugnamq; obuiam conferit, quo capto compage, alter occurrit, tum alius atq; ita singulis dimicatur, si mas sit qui venatur. Sed si foemina est, vbi dux ad eius vocem occurrerit, caeterae vniuersae eum inuadunt, feriunt, fugant ab ea foemina, inuidentes quod non sibi, sed illi accesserit. Ex quibus Aristotelis verbis rursus locus sequens restituitur. ¶ Rursus circa conceptum foeminae capiuntur, contra aucupum foeminam exeuntes, vt rixando abigant eam. Legendu, n. vt Plinius cu Arist. cocordet. Rursus circa cocentum foeminae capiuntur, contra aucupem foeminae exeutes, vt rixado abigat eum. hoc sensu, prodeute duce ad aucupem foeminae canete capi etia perdices foeminas, exeutes vt rixado abigant ducem ab aucupe. Inuident enim dolentq; se cotemni & aucupem amari a duce. Mallem tamen legeres commutato ordine verborum. Rursus circa concentum foeminae, capiuntur foeminae, contra aucupem exeuntes vt rixando &c. ¶ Concipiunt superuolantium afflatu. Aristoteles libro tertio de generatione animalium, capite primo ostendit, olfactu, hic legendum, non afflatu. Nam afflatu praegnantem fieri perdices, statim ante Plinius retulerat. Aristotelis verba sunt. Tum etiam perdices foeminae & quae nondum coierint quarum vsus in aucupijs, cum olfaciunt marem vocemq; eius audiunt, alterae implentur, alterae statim pariunt. ¶ Vt in capite aucupantium saepe caecae metu sedeant. Verbum. metu, Plinianum non est. Neq; enim metu caecae, sed rabie libidinis in aucupes ruunt, eorum capitibus infidentes. Aristoteles libro nono capite octauo. Vsq; adeo tum perdices, tum etiam coturnices copia libidinis gaudent, vt in aucupantes corruant, & saepe numero capitibus eorum residant. ¶ EXCAPIT. xxxiiii. Pullis primo falsiorem terram collectam gutture in ora inspuunt, castiorem lectionem duco, colliquatam gutture. Aristoteles libro nono capite septimo. Exclusis iam pullis terram falsuginosam potissimum praemanducatam in eorum os suum inferens ingerit, atq; ita praeparat ad cibum recipiendum. ¶ Proprium generis eius & turturum, cum bibant colla non resupinare, large bibere iumentorum modo. Addendam puto particulam. ni. colla non resupinare ni large bibere, vt biuere sit praeteriti temporis. Postrema autem duo verba. iumentorum modo, criticorum iure fungentes, familia Pliniana eximimus. Aristoteles libro nono, capite septimo. Proprium columbarum, & Palumbium, & turturum esse videtur ne collum cum bibunt, resupinent, ni satis hauserint. ¶ EXCAPITE. xxxviii. Atq; euestigio coelum petunt, expende an legi debeat, solum potius quam coelum, quia statim sequatur. Itaq; in foueas delapsae. &c. ¶ EXCAPITE. xl. Caprimulgi appellantur grandioris merulae aspectu. Scribendum puto permutatis verbis superq; castigatis, hoc pacto. Caprimulgi appellantur a suctu, grandiores merula. Aristoteles libro nono, capite. xxx. Quem caprimulgum appellant auis montana est, magnitudine paulo maior quam merula, suggit caprarum ybera aduolans, vnde nome accepit.

cas.

cas.

cas.

cas. collecta.

cas. large bibere
iumentorum modo.

cas.

cas.

EX LIBRO

Et paulo post Plinius. Caprarumq; yberibus aduolant, suctum propter lactis. ¶ Testas excernens. Recte qui pro. excreans. vt antea legebatur, excernens correxerunt, ex Aristotele libro nono capite decimo. & libro de admiranda auditione suffragantibus etiam ambobus nostris exemplaribus. Subit hoc loco, mirari Plutarchum summum alioqui & nunquam satis laudatum scriptorem, quod Aristoteles. Plinius. Cicero. Aelianus. xv. volumine de historia animalium, Pelecani seu Plateæ tribuunt, erodio ascribentem, libro vtra animalium solertiora. In similem incidit lapsum & de vulpe marina loquens, quam tradit, deuorato hamo sese inuertere, ex interioribus extera facientem vt hamum excutiat. Nam quod de Scolopendra marina legerat apud Aristotelem libro nono, & Plinius etiam repetit, vt suo loco visum est, ipse vulpi marinæ dat, quia videlicet de vtroq; animali aquatico eodem loco Aristoteles agit. ¶ **EX CAPIT E. xli.** Villaribus gallinis & religio inest. Aristoteles non villaticis duntaxat gallinis hoc tribuit, sed omnibus. Neq; vocem latinam receptamq; existimo esse villares a villa, sed villaticus. qua & M. Varro & Columella & cæteri vtuntur. Aristoteles libro sexto capite secundo. Inhorrescunt a coitu, ac se excutiunt. Sæpe etiam festuca aliqua sese lustrant, quod idem & ædito ouo interdum faciunt. ¶ **EX CAPIT E. xlii.** Psittaci quidem etiam fermocinantes. Legendum puto aliter, aliaq; distinctione. Humanas voces reddunt psittaci. Quidam etiam fermocinantes. ¶ **EX CAPIT E. xliii.** Latior his est lingua omnibusq; in suo cuiq; genere. Apographon Toletanum. Latiores linguæ omnibus, in suo cuiq; genere. ¶ Habebāt & Cæsares iuuenes. Item sturnum, lusciniæ. Permuta verba. Habebant & cæsares iuuenes sturnum item lusciniæ &c. ¶ Quæ condita velit, ac cibus blandienti. Archetypum Toletanum, quæ condita velit adcliuis blandiente. Salmanticense, quæ condita velit, aliquo blandiente. Romana & Parmensis, & recentiores aliæ impressiones, quæ condita velit addisci aliquo blandiente. Scribendum opinor, quæ condita velit addisci alioqui balbutiente. ¶ **EX CAPIT E. xliii.** Funusq; innumeris aliti celebratum exequiis. Legendum forte, funusq; in humeris aliti celebratum. Nam verbum sequens, exequiis, adiectum reor ab eo qui innumeris legebat, non in humeris. Statim enim sequitur, super æthiopum duorum humeros. ¶ Multorum principum nemo deduxerat funus, duxerat Toleta, exemplar, non deduxerat. ¶ Post Carthaginem Numantiamq; deletas ab eo. Duo vltima verba pro adulterinis habeo. ¶ Cornix è bætica. Cornix a Bætica Tolet. exemplar. ¶ Eo quod deuehebat in syluas eos confidentes corniculis humerisq; illi vestigabant agebantq;. Lego & alio ordine verborū & verbis ipsis correctis, equo deuehebat in syluas eos, confidentes humeris equi. Cornuculos illi vestigabant, agebantq;. ¶ **EX CAPIT E. xlvij.** Gallia hos septentrionalis proxima oceano, melius septentrionali proxima oceano. ¶ **EX CAPIT E. xlviii.** Quondam existimatus inter raras aues, castior lectio, æstimatus. ¶ **EX CAPIT E. xlix.** licet affirmet Dino, inuerso ordine Apographon Toletanum, affirmet licet Dino.

cas. excernens pro
excreans.

Plutarchi
duo in sig
nia errata.

cas. Villaribus

cas. equid ser
mocinantes.
cas. latior e
lingua omnib
i suo cuiq; gene.
cas.

cas.

cas.

cas.

cas. h
et ob car
thagine
si post.

cas. ut in uul
nisi humeris q
corniculis.

cas.

cas.

cas.

¶ Neq; harum satyricos motus cum insident. Idem exemplar. cum insidietur, non cum insident, veriore arbitror lectione. ¶ **EXCAPITE. i.** Hoc primum antiquis coenarum interdictis exemptum inuenio. In eodem nō coenarum legitur sed. eranum. Dictio est græca, significans quod a singulis amicis contribuitur ad coenam, conuiuium ve celebrandum. Nec memini me alibi in Plinio eam, alio ve latino auctore legere. ¶ Gallinaceos quoq; pascendi lacte madidis cibus, multo ita gratiores approbatur. Neutrum ex scriptis exemplaribus, vllum ve quod sciam ex impressis hoc verbum, madidis, agnoscit, sed lacte additis cibus legunt. Romana impressio & aliæ, lacte addito cibus. In Salmanticensi exemplari verbum, cibus, non habetur, recte vt sentio. Ad hunc igitur modum legendum censeo hunc locum. Gallinaceos quoq; pascendi lacte, addito mulso. Ita gratiores approbatur. Plinius supra capite. xxij. de iecore anserino. Exemptum quoq; lacte mulso augetur. Et Columella libro octauo, capite septimo, iam illi qui volunt non solum opimas, sed etiam teneras auis facere, mulsa recente aqua prædicti generis farinam conspargunt, & ita farciunt. Heron quoq; Georgici volumine. xiiij. anseres melicrato saginari tradit. ¶ M. Lælius Strabo. Videtur legendum. Lenius, non. Lælius. Varro libro tertio capite quinto. In quo inquit diceris longe vicisse non modo archetypum inuentoris nostri ornithotrophion. M. Lenij Strabonis, qui Brundusij hospes noster primus in peristylo habuit exhedra conclusas aues quas pasceret, & supra capite proximo. ¶ Neq; ipsæ iam aues nascuntur. verior lectio, noscuntur. ¶ **EXCAPITE. ij.** Quibus natura coelum assignauerat. Ambo nostra exemplaria, quibus rebus natura coelum assignauerat. Scribo, quibus rerum natura coelum assignauerat. Diximus & alibi familiare Plinio esse iungere duo hæc verba rerum natura, vt in fine capitis. summas rerum naturæ opes, & passim tibi exempla occurrent. ¶ Nisi quod minus est summas rerum naturæ opes, quam hominum linguas coenasse. Vtrumq; exemplar, si quod minus est summas &c. Scribendum puto, si quidem minus est summas rerum naturæ opes, quam auium linguas coenasse? auium nāq; non hominum lego, cum nota etiam interrogationis ducentis ad negationem. ¶ **EXCAPITE. iij.** Quoniam & quadrupedes oua gignunt. Commodior lectio Archetypi Toleta. Quin & quadrupedes oua gignunt. ¶ Alia punctis distincta vt Meleagridum, alia rubri coloris vt phasianis, cenchridi. Scribendum alio ordine, & alijs verbis. Alia punctis distincta vt Meleagridum & Phasianorum, alia rubri coloris vt Cenchridi. Aristoteles libro. vj. cap. ij. Differunt & colore inter se oua auium. Sunt enim alia candida vt columbarū & perdiciū. Alia pallida, vt palustriū. Alia punctis distincta, vt meleagridum & phasianorū. Rubriū cenchridis est, modo minij. ¶ Piscium vnus color. Scribo, vnicolor, vt sicuti paulo ante dixit bicolor, sic postea vnicolor. ¶ In quo nil cādidi. Immo in quo pl⁹ cādidi, Si Aristoteli credimus li. vj. cap. x. Quū inquit piscium nō bicolor vt auium, sed vnicolor omnium est, & plus albi trahens quam lutei, tam ante quam postea cum foetus insidet,

cas.

cas.

cas. pascendi
 lacte addito mul-
 so. quod est p^m
 hiam lationem
 fulcite videtur

cas. orlesius strabo

cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

Nec tamen pœnitenda omnino esset lectio, pro, in quo nil candidi, æquabili candido. Idem tertio de generatione animalium capite primo. Quam ob rē omnia piscium oua vnicolora sunt, atq; ad lutea, candida, ad candida lutea esse dixeris. ¶ **EXCAPITE. liij.** Quædam omni tempore coeunt, vt gallinæ & pariunt, præterquam duobus mēsis hiemis brumalibus. Scribendū mutato verborum ordine, quædam omni tempore coeunt & pariunt vt gallinæ & c. Aristoteles libro sexto capite primo. Aues autem oua pariunt omnes, sed tempus coeundi pariendi ve non idem est omnibus, quippe cum aliæ coeant & pariant omni fere tempore, vt gallinæ vt columbæ. Gallina enim toto anno præterquam duobus mensibus brumalibus parit. ¶ Ex his iuueniæ plura quam veteres, Archetypum Toletanum, iuuenes non iuueniæ. ¶ In cacuminibus arborum luto nidificantes, Idem archetypum, in cacuminibus arborum nidos ædificantes. ¶ A coitu, x. diebus oua maturescunt in vtero, vexatæ autem gallinæ & columbæ penna euulsa, alia ve simili iniuria diutius. Erratum rursus in ordine verborum. Scribendum, a coitu, x. diebus oua gallinæ maturescunt in vtero, vexatæ autem columbæ penna euulsa alia ve simili iniuria, diutius. Aristoteles sexto volumine, c. ij. Ouum gallinæ consistit a coitu & perficitur, x. diebus magna ex parte, columbæ paucioribus. Facultas columbis retinendi oui etiam tempore parturiendi est. Nam si ab aliquo vexetur, aut penna in nido euulsa, vel quauis alia simili re infestetur, aut etiam sponte morosius habeat, ouum per tristitiam retinet, partūq; differt. ¶ **Om-** nibus ouis medio vitelli parua inest veluti sanguinea gutta, quod esse cor auuū existimant, primum in omni corpore id gigni opinantes. In ouo certe gutta salit palpitatq;. Lege in medio albi, non in medio vitelli, nam pullus ex albo corporatur, in vitello cibum habet, teste Aristotele & Plinio mox paulo, & si non ignoro contra sentire Hippocratem in libro de natura foetus. Præterea verba illa, in ouo certe gutta, falsa sunt & adulterina, & sine illis reliqua optime cohærent. Si cum Plinio Aristotelis verba conferas, omni dubitatione liberaberis. Is sexto libro capite tertio, ita ait. Gallinis porro tertia die ac nocte postquam cœpere incubare, indicium præstare incipiunt. At maiorum auuū generi plus prætereat temporis necesse est, minori autem minus sufficit. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumē qua principium oui est, atq; ouū detegitur ea parte, & cor quasi punctum sanguineum in candido liquore consistit quod punctum salit iam & mouetur, vt animal. Scribendum autem, ea salit palpitatque, ex vtroq; antiquo exemplari. ¶ Aues omnes in pedes nascuntur contra quam reliqua animalia. Cum duplex sit auium ortus, prior ex vtero in ouo potentia, posterior ex ouo actu, iam animal, vt omnis amphibolia tollatur meliorem duxerim lectionem, oua omnia, quam, aues omnes, ex Aristotele vnde translata hæc a Plinio euidentissimum est, libro tertio de generatione animalium, capite secūdo. Partus ouorum contra atq; animalium euenit. Animal enim in caput, suūq; principium nascitur. At ouum quasi in pedes conuersum exit, Cuius rei causa quod diximus est, quod ouum ea par-

Cay.

Cay.

Cay.

Cay. et
xatis

Cay.

Discordāt
aristoteles
& Hippo-
crates.

Cay.

te qua principium continetur adhæret. ¶ Alioqui negant omnino geminos excludi. Vetus lectio. Aliqui negant &c. ¶ EX CAPIT. liij. Si incubatu tonuerit, oua pereunt. Vetera exemplaria. incubitu. non incubatu. Sic paulo post, quædam autem & citra incubitum sponte naturæ. ¶ Scitum de quodam potore reperitur Syracusis. Verbum, potore, superfluit in Apographo Toletano. ¶ Donec cooperta terra foetum ederent oua. Scribendum videtur, cooperta storea, non cooperta terra. Aristoteles libro sexto, capite secundo. Syracusis potator quidam ouis sub storea in terra positus, tādū potabat, donec oua æderent foetum. ¶ EX CAPIT. lv. Nec falso augurata proditur. Archetypum Toletanum. Nec falsa augusta proditur. ¶ Mox incertos incubitus sollicitate conuocantis, postremo lamenta &c. Idem exemplar, mox incertis incultus sollicitate &c. Lego, mox incerti singultus sollicitate &c. Ut gradatim crescat oratio. Primo admiratio, deinde incerti singultus, postremo lamenta. ¶ EX CAPIT. lvj. Pennis nigris, ore rubicundo. Legendum pinnis, non pennis. ex. M. Varrone qui etiam inter generositatis notas, plumam rubicundam non os memorat. Eius verba sunt libro tertio de re rustica capite nono, equis in parando eligat oportet foecundas, plerūq; rubicunda pluma, nigris pinnis, imparibus digitis, magnis capitibus, crista erecta ampla. Hæ enim ad partitiones sunt aptiores. Columella item octauo libro, capite secundo, ex sint rubicundæ vel fuscæ plumæ, nigrisq; pinnis. ¶ Sed quibus certa foecunditas rara, & incubatio ouis noxia. Scribendum reor alio ordine. Sed quibus certa foecunditas, incubatio ouis noxia, & rara, vt sit sensus. Incubationem gallinarum quibus certa foecunditas sit, noxiam esse ouis. Itæ raram incubationem nocere etiam ouis. Quorum alterum Aristotelicum est libro tertio de generatione animalium, capite secundo, & vt vinū inquit æstu acescit fecibus in sublimē ascendentibus, sic ouū luteo quod est terrestre cōtingit, & hoc in gallinis multiperis cum nequeant æqualem ouis impertire calorem, sed alijs plus, minus alijs quam opus esset. Alterum vero Plinius ipse docet infra capite. lx. Vrina inquit fiunt incubatione derelicta, quæ alijs cynosura dixere. ¶ EX CAPIT. lvij. Et per omnes dies mota. Scripta lectio, & per omnes dies emota. ¶ EX CAPIT. lvij. Palumbes & turtures plurimum terna, nec plus quam bis fere pariunt. Scribendum non fere sed, vere. Aristoteles libro sexto capite quarto. Columbæ omni tempore vt dictum est pariunt. Turtur & palumbes vere, nec plusquam bis, atq; ita si prior foetus corruptus est, frangunt enim oua mares animum complures. ¶ Et quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educant. Scribo educunt hoc est excludunt, non educant, ex eodem Aristotele eodem loco. Sed quamuis inquit tria interdū pepererint oua, nunquam plus duobus pullis educunt. ¶ Tertium quod irritum est vrinum vocant. Scripta lectio. Tertium irritum est ac vrinum vocant. ¶ Columbæ marem semper & foeminam pariunt. Priorem marem, post tridie foeminam. Scribo sæpe, non semper, & post triduum non post tridie. Aristotele, eodem loco, Columbæ magna ex parte marem & foeminam gene-

Cas.

Cas.

Cas.

Cas.

Cas. n. falso augusta
augurata prodit.
Cas. mox mox ris
incubitus sollicitate con
uocantis.

Pulcherlo
cus.

Cas.

Cas. sed quibus cont
rata foecunditas et
incubatio ouis noxia.

Cas.

Cas. nec plusq
vere pariunt.

Cas.

Cas.

Cas.

rāt. Priorem marem, posteriorem foeminam. & cum pepererint primum omni,
 vno interposito die secundum pariunt. Posset etiam legi, posteriorem nō po-
 stridie, vt liquet ex Aristotelis verbis paulo ante citatis. ¶ Ipsi deinde pulli
 cas. quinque mestres foeticant. Legendum videtur se mestres potius quam quin-
 quemestres. Aristoteles eodem loco. Coeunt intra annum columbæ, quippe
 cas. quæ semestres nosse incipiant venerem. ¶ **EX CAPIT E. lix.** Aut in excel-
 so cubantes, particula, aut, superfluit. Nam pauones maiore ex parte in excel-
 so cubantes pariunt. Columella libro octauo, capite. xj. maximeq; tempori-
 bus his quibus parturiunt, pluribus stramētis exaggerandum est auiarium,
 quo tutius integri foetus excipiantur. Nam fere pauones cum ad nocturnam
 requiem venerunt, prædictis perticis insistentes, enituuntur oua, quæ quo pro-
 prius ac mollius deciderint, illibatam seruant integritatem. ¶ Aut si bruma co-
 iere post solstitium quadraginta prope. Vtrumq; exemplar, quadragesimo
 cas. prope. ¶ Bis anno si priorem foetum gallinæ excludāt. Columella ter scribit,
 non bis, libro octauo capite. xiiij. his verbis, singulæq; ter anno pariunt si pro-
 hibeātur foetus suos excludere. Scripsit idem etiam ante eum. M. Varro libro
 Varronis tertio, capite. x. Singulæ ait non plus quam ter in anno pariunt, quamuis in
 locis, Varrone, quater mendose pro, quam ter, scriptum inuenias. Eandem tuetur
 sententiam Heron græcus auctor georgici sui libro, xiiij. Pariunt inquit an-
 no ter, vsq; ad. xij. oua. Nec me deterret comparatiuum quod sequitur, prio-
 rem, sæpe enim apud Plinium proximum, præcedentem ve ante actum signi-
 ficat. Cuius rei ignorantia errandi materiam forte præstitit correctoribus, vt
 cas. vicesimo pro, ter, substituerent bis. ¶ Si vero tepidiores sint viginti quinque. L. ego, vice-
 quinto nis quinque. Dixit enim ante, tricenis diebus, & paulo infra. Aquila incubat tri-
 cas. cenis diebus minores vicens. ¶ **EX CAPIT E. lx.** Aquila tricenis diebus
 incubat, & fere maiores alites, minores vicens, vt miluus & accipiter. Scribē-
 dum non minores sed, mediocres, ex Aristotele ad literam libro sexto capite
 sexto. Aquila inquit tricenis diebus, & Cæteris quoq; magnis alitibus temp⁹
 incubandi tantundem a natura statutum est, vt anseri, vt tardæ. Mediocribus
 vicens perficiunt incubationem, vt accipitri, vt miluo. Ex quibus Aristotelis
 cas. verbis & ex ordine quo aues monstrat, adducor vt putem permutatis dictio-
 nibus legendum apud Plinium, vt accipiter & miluus. Sic enim (nec aliter)
 quadrabit ad vnguem correctio sequentium verborum. ¶ Singulos fere pa-
 rit, nunquam plus ternos. Scribendum enim opinor. Sed hic binos fere pa-
 rit, nunquam plus ternos, vt pronomē, hic, miluum referat, quem hoc loco pli-
 cas. nium indicare existimauerim. Aristot. libro sexto capite sexto. Pariunt milui
 bina magna ex parte, interdum tamen & terna, totidemq; excludunt pullos.
 cas. ¶ Maior paruis. Romana lectio, paris non paruis, quæ nec placet nimis, nec
 rursus displicet. Sed si ea lectio recipitur, aliter verba quæ præcedunt legenda
 cas. sunt. Nam vterq; codex scriptus, tanta, legunt non tanto. Est porro auicula
 Parus, græce dicta ægithalos, magnæ foecunditatis vt infra patebit. Cæterū
 Aristoteles libro de generatione animalium quarto, capite quarto animalia

tradit quo maiore sint corpore, eo minus esse fecunda. Et Plinius id infra repetit, adducta ad probationem Acanthide exigua auicula, quæ duodenos pariat. Illud autem attentiore cura aduertendum, verba illa quæ capite octauo huius voluminis, vt perperam locata, ex illo loco submouenda diximus, quæ sunt. Ex his Aegithum claudum altero pede &c. Ad hunc locum pertinere. Nam Aristoteles volumine nono capite. xv. post Melancoryphum statim Aegithum subiicit, his verbis. Parus oua plurima ædit vt aiunt. Atricapillam etiam plurima ædere aliqui referunt, sed post africanum struthionem. Iam & decem & septem Atricapillæ oua reperta sunt, sed plura etiam quam. xx. parit, & numero impari semper vt narrant. Nidificat ea quoque in arboribus, & vermiculis alitur. Proprium & huius & luscinia præter cæteras aues, vt linguæ summæ acumine careant. Aegithus & vitæ commoditate, & partus numero commendatur, sed alterius pedis clauditate cedit. ¶ **EX CAPITE. lxi.** Geminos volitat amplexa infantes. Vtrūque exemplar parens geminos volitat &c. Vt forte scribendum sit. Parit hæc geminos. Volitat amplexa infantes. ¶ **EX CAPITE. lxij.** Cæteræ serpentes contacta oua in terra incubant, & foetum sequente excludunt anno. Ambo antiqua exemplaria, contexta agnoscunt non contacta, verissima lectione. Aristotele. libro quinto, cap. xxxiii. Cæteræ serpentes oua pariunt foris, contexta, ad monilis hoc est ornamenti mulierum quod ambit collum similitudinem. Incubant quæ pepererint in terra, & foetum sequente excludunt anno. ¶ **EX CAPITE. lxij.** In hominum genere maribus diuerticula. In ambobus exemplaribus non maribus, sed manibus habetur, forte rectius, vt perstringat honor sit auribus quos masturbatores appellant. ¶ **Coitus auersus elephantis.** Vetus lectio auersis. ¶ **Supradictorum plenisque** foeminae priores superueniunt, reliquis mares. Dura castigatio, non dissimulanda tamen. Puto enim scribendum. Dasypodum maribus foeminae priores superueniunt, reliquis mares. Aristoteles libro. v. capi. secundo. sed quæ retro vrinam mittunt auersa coeunt, vt leones dasypodes. lynces. Dasypodum etiam foemina marem prior superuenit. Cæterorum magna ex parte modus coeundi idem est, plurimæ enim quadrupedes more coeunt iusto, foeminam scilicet mare supergrediente. ¶ **Vrsi autem** vt dictum est humanitus strati. Neque dictum est humanitus stratos coire vrsos, neque si dixisset vera dixisset. Libro enim octauo capite. xxxvj. vrsos scripsit coire non vulgari quadrupedum more, sed ambobus cubantibus complexisque. Sumpsit id ex Aristotele libro quinto capite secundo, tradente vrsos venerem exercere cubantes, applicatis marium partibus supinis ad foeminarum pronas. At humanus concubitus non ita fit sed applicatis mutuo complexo, supinis vtriusque sexus partibus. Quapropter scribendum hic censeo non humanitus strati, sed humi strati. Aristoteles libro sexto capite. xxx. Vrsi coeunt vt dictum est non conscendentes sed humi strati. ¶ **Herinacei stantes** ambo inter se complexi. Vetus lectio. Herinacei stantes. Ita inter se complexi. ¶ **In quo sunt genere** leonæ, vrsæ, & vulpes. Informia autem magis quam supradicta vrsæ pariunt. Ver

cas. uba admouens
geminos uolitat imp
lex a infantes.
cas.

cas. manib9

cas. auersis.

cas. supradictæ plenis
foemine priores superue
niunt reliquis mares.

cas.

cas.

cas. nō hē.

EX LIBRO

buum. vrsæ. secundo loco positum, in neutro scriptorum codicum habetur. Quam ob rem sic a principio lego, in quo sunt genere leænæ, vulpes, & vrsæ. Informes hæc etiam magis quàm supradicta pariunt. ¶ Cæcos autem gignunt, canes, lupi, Pantheræ. Thoes. Lego non Pantheræ, sed pantheres. Diuersum omnino hoc animal a panthera. Theodorus lupum canarium vertit. Aristoteles libro sexto capite. xxxv. pãther item hoc est lupus canarius cæcos parit luporum ritu, numero quum plurimum. iiii. Quin etiam Thos coitu vt canes impletur, & cæcos generat, numero duos, aut tres, aut quattuor. ¶ Si ineant opportuno & recto mēse, hæc verba ociosa sunt, si fidem vtriusque antiquo exemplari habemus. ¶ Octonos laconicæ pariunt. Propria in eo genere maribus laboris alacritas. Scribe. Octonos laconicæ pariunt. Propria in eo genere maior post laborem salacitas. Aristoteles libro sexto capite. xx. Peculiare generis laconici est vt cum laborarint coire melius quam per ocium possint. ¶ A partu statim implentur. Concipiunt quamuis vbera siccaante foetu. Impleri, & concipere idem est. Itaque alterum ex duobus verbis redundet necesse est. Puto verbum concipiunt, expositionem fuisse illius, implentur. Item dispice an castigatior sit lectio succante quam siccaante. Aristoteles libro sexto capite. xxxiiij. habet foemina lac ante quam pariat, & a partu continuo repetit coitum, & lactans adhuc concipit foetum. ¶ Pariunt nõ cæcos, superfluit negatio. Aristoteles libro & capite citato. Partum vt maior fidipedu pars cæcum ædit. Theodorus aut ex suis exemplaribus, aut quod magis credo Plinium secutus mendosum, negationem falso addit, cum in promptu esset rem cotidianam experiri. ¶ Mulier septima die concipere facillime creditur. Portentum verius quam menda. Scribendum non. Mulier, sed Asina. de mutis enim hic animantibus non de homine agitur. Aristoteles libro sexto capite. xxiiij. de asina. A partu die septimo mari iungitur. Eoq; die iuncta maxime recipit initu. & Plinius libro octauo, capite. xliiiij. Foeminas a partu optime septimo die impleri obseruatum est. ¶ Exaduerso aquilonum austrorum ve. Lego, exaduerso aquilonem austrum ve. Sic habent exemplaria ambo, & sic alias sæpe Plinius, & nos supra meminimus. ¶ Colorem illico mutant rubriore pilo &c. Legendum arbitror, rariore pilo. Nam rubram equam quis vidit? nisi forte pictam. ¶ Prægnantē equā Echecratidis. Mallē Echecratis aut si placet magis patronymica forma. Echecratidæ. ¶ Foeminas aut post meridiē blādiri. Scribēdū puto, foeminis aut postmeridianū blādiri. ¶ Vt hominē lacerēt. lācinēt exēp. Tolet, nõ lacerēt. ¶ **EXCA**. lxxv. Sues tantū & numerosos ædunt. Item plures contra naturam &c. Sensus ineptus & Plinio indignus. Quid enim significat, numerosos ædunt. Item plures? Quod si verbum, plures ad alia animalia referri dicas, cur dixit Sues tantum? Re igitur curiosius pensitata puto sic scribendum. Ex omnibus quæ perfectos foetus, sues tatum vnū, & duos ædunt, item plures &c. Aristoteles libro de generatione animalium quarto, capite sexto. Sola inter multipera sus parit perfectos, eaq; vna euariat. Generat enim multos more multifidi generis, cum & bisulcum & solipes sit,

Cas. meant apto | Ex tu
 m'e octonos parunt
 laconicæ pa
 ciant eeg
 ut in uis
 Eximi⁹ lo
 cus.

Cas. h.

Cas.

Contra
theodorū.

Cas.

Portentū ve
rius quam
menda.
correctū.

Cas.

Cas. rubore
pilo.

Cas. hæc rariore

Cas.

sunt enim locis quibusdam sives solida vngula. Partu igitur numerosa est, quoniam alimentum quod in corporis magnitudinem absumeretur, in excrementum seminale decedit. Id enim vt solipes magnitudine caret. Quin & potius quasi ambigens, cum natura solipedum bisulcum est. Hac igitur causa, & vnum parit, & duos, & quod plurimum multos. ¶ Prouentus eorum siccitatibus tradunt, & iam obituris vermiculum in capite gigni. Scribo diuersa distinctione. Prouentus eorum siccitatibus. Tradunt etiã obituris &c. ¶ **EX CAPITE. lxxij.** Et serenitate deficiens, vetus lectio, & serenitate desinens. ¶ Quacuncq; parte corporis humani contacta toti defluunt pili. Scribo, totius defluunt pili, hoc est totius corporis. Plinius libro, xxix, capite quarto, quippe cum salua eius, quacuncq; parte corporis, vel in pede imo resperfa, omnis in toto corpore defluat pilus. ¶ **EX CAPITE. lxxij.** Et quacuncq; æstas, aut ver, statumq; tempus anni generat. Breuior & castior Apographi Toletani lectio, & quacuncq; tempus anni generat, quamquam posset non absurde legi, & quacuncq; tepor anni generat. ¶ **EX CAPITE. lxxix.** sed ad sonum mergere se solent. Ideo & silentium in mari piscantibus, aliter in eodem Apographo, sed ad sonum mergere se dicuntur. Solent ideo & silentium in mari piscantes habere. ¶ **EX CAPITE. lxxx.** Congregari feros ad cibum consuetudine. Idem Apographo, congregari feros ad cibum assuetu. ¶ Genera piscium ad nomẽ venire quosdam singulos. Adde particulam, q; quosdamq; singulos, ex eodem Toletano. ¶ Itaq; produntur clarissime audire. Mugil, lupus, Salpa, Chromis. Quattuor hic pisces nominantur qui clarissime audiunt, cum tamen apud Aristotelem quinq; sint, libro quarto, capite octauo, his verbis. Sunt vero qui liquidius inter pisces audiant. Mugilis, Chremys, lupus, Salpa, Chromis, cætera piscium genera minus audiunt, quã ob rem inis gurgitibus versari potius solent. Sic habetur in græcis Aristotelis exemplaribus. In tralatione vero Theodori & minus pro inis, & chremys piscis sicuti apud Plinium desideratur. Expendendus igitur hic locus accuratius. Nihilq; temere statuendum. Athenæus septimo cremyos piscis meminit qui lapidem in capite habeat citatq; Aristotelem, apud quem tamen Chromis est non cremys. ¶ Velut sui cadaueris agnitione fugientes, melius auferedi casu, agnitione. ¶ Cornus ceruini odore serpentes fugantur, fugari serpentes incenso ceruino cornu res est exploratissima, a Plinio supra tradita libro octauo capite, xxxij, & Dioscoride secundo, Varrone tertio, Columella octauo pluribusq; alijs græcis iuxta latinisq; scriptoribus. Verum hic haud dubie non serpentes legendum, sed, insecta. Ostendit liquido id Aristoteles, cuius fulgor tanquã clarissimi syderis in emetiẽdo hoc pliniano gurgite, sub inde prospectari debet. Is libro quarto, capite octauo, sic scribit. Sulfuris item odore genera insectorũ multa intereunt. Ad hæc formicæ origani sulfurisq; puluisculo insperfo suas relinquunt cauernas, alioq; migrant. Cornus præterea ceruini facto incensu plurima insectorum pars fugiunt. ¶ **EX CAPITE. lxxxj.** Nam & ostreis & terrestribus vermibus, Vtrũq; exemplar. Nam &

cas.

cas.

cas. et statutu
no statu.

cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

cas.

EX LIBRO

cas. pendat.

cas.

cas.

cas. actione oli
zcu zoffa zentio
uet.

cas.

cas.
Loc⁹ egres
sius resti
turus.

cas. Origem perpetuo
sicione affata ge
nantex nali loco
potu carentem.

cas. Coruus et
Coccy.

cas. aquarite
gaie harpe z
tuo echis acci
pitr

cas. uir.

cas.

cas.

cas. quid z no
affius mdi cin
s z i ppenhig.

cas. comitui

cas.

cas.

ostreis, & terrestriū vermib⁹. ¶ Teneāt. p̄māt. pēdeāt. Legendū puto p̄dāt po
ti⁹ quā pēdeāt. ¶ **EX CAP. lxxij.** Atq; ita putamina excutiūt. Scribo extuf-
siūt. ex utroq; antiquo exēplari. ¶ Cōtētiōne plumas & ossa reuomūt. L ego.
cōtētiōne plumā excitā & ossa reuomunt. ex eisdem. quāquam in Salmaticē
si non contentiōne. sed certione habetur. p̄cedente vacua areola. vt conijciā
excreatione legendū. Item in Toletano duo illa verba. & ossa. defunt. ¶ Quæ
auiditatem naturali sale augent. Legendum arbitror. quæ auiditatem natu-
ralem sola augent. ¶ **EX CAPIT E. lxxiii.** Sed vt bibere fecēdunt. Scri-
bo. sed vt bibere. sic edunt. Aristoteles libro octauo. capite octauo. Equi. mu-
li. & asini fruge herbaq; vescuntur. sed maxime potu pinguescunt. Iumenta
enim pro aquæ quam bibunt vsu. suo fruuntur pabulo. & quod minus potū
aspernatur id appetentius pabuli est. & plenius obesatur. ¶ Orygem perpe-
tuo sitientia africæ generant. & natura loci potu carentem. Legendum. Ory-
gem perpetuo sitientem africa generat. ex natura loco potu carente. ex Salman-
tican. exemplari. ¶ **EX CAPIT E. lxxiiii.** Coruus & Chlorio noctu in-
uicem oua exquirentes. Aristoteles auem pipram vocat libro nono capite pri-
mo. Hanc Plinius foricem. vt paulo post constabit. Theodorus piponem ver-
tit. Quare hic non coruus sed forex forte legendum ex Aristotele loco antedi-
cto. & Sorex inquit & Chloreus. nam oua sibi ad inuicem deuorant. ¶ A-
quaticæ anates & gauix. Harpe & triorches accipiter. Scribo. Aquatica. Ana-
tes. gauix & Harpe. Triorches accipiter. Aristoteles eodem loco. Inimica sunt
etiam sibi mutuo quæ in aquis degunt. vt Anas. Gauia. Harpe. Quod autē
sequitur de Triorche. hoc est Buteone. locus est vt censeo mutilatus. multaq;
hic verba librarij indiligentia omissa videntur. Nam Aristoteles Buteonem
aduersari ait ranis. rubetis. anguib⁹. deuorat enim ea. Triorche igitur p̄mis-
so. consequens erat vt animalia subtexeret quibus cum bellum ei est. ¶ Sori-
ces & ardeolæ inuicem foetibus insidiantes. Scribendum opinor. Sorices ar-
deolæ. ouis & foetui insidiantes. Aristote. Sorex autem & ardeolis. nam oua
deuorat & pullos ardeolæ. ¶ Formicosam arborem sorices cauent. Exemplar
Salmantican. non sorices legit. sed vruca. vt. eruca forte scribendum sit. ¶ In
caput serpentis porrectæ. Aristoteles libro nono. capite. xxxix. lacertam. nō ser-
pentem infestari ab araneo tradit. ¶ Merulæ & turdi. L ego. Merulæ & turtu-
res. tum ex exemplari Salmanticensi. tum ex Aristotele libro nono. capite pri-
mo. Merula inquit amici sunt & turtur. Alias inter aquatilia Merula itidem
turturem amat. teste Oppiano halieuticon quarto. ¶ Quin & effectus indi-
cia sunt etiam in serpentibus. Vetus lectio. Quid non & affectus &c. Con-
stat utroq; modo sensus. sed scripta lectio. elegatior. venustiorq;. ¶ **EX CA-
PIT E. lxxv.** In terrestribus omnia quæ cor habēt dormire manifestum est.
Ambo exemplaria pari consensu. In terrestribus omnia quæ cōtuentur. dor-
mire manifestum est. Cui lectioni fauere videntur verba quæ paulo post se-
quuntur. non oculorum argumento. ¶ Et ad tumultum aliquem expauiens
tia. Vtrumq; exemplar ex pauescentia non expauiens. ¶ Somniat statim in

fans. Infantes non statim somnare auctor est Aristoteles libro de insomnijs, capite tertio, & libro de animalium historia quarto, capite decimo. Idem tamen libro septimo, somnare asserit. At rursus negat libro de diuinatione per in somnium. Familiare hoc Aristoteli, vt sæpenumero repugnantia sibi loquatur. Quod qui ignorat, parum se in eius lectione versatum ostendit. Nō quod sua ipsius placita Aristoteles refellat, rescindat ve, sed quod varia & interdum dissidētia diuersorum auctorum dogmata literis mandare, vtile & e republica literaria esse duxerit. ¶ Quibus mortiferum fuisse signum contra consuetudinem somnium &c. Exemplar Salmanticense, contra consuetudinem somniorum. L ego contra consuetudinem somnare, potest tamen legi somnium, idemq; est sensus, nec aliter Apographum Toletanum legit, sed nescio qua ratione implet magis animum, somnare.

¶ EX LIBRO VNDECIMO.

Capite primo.

TIVRE OMNIA IN SECTA APPELLATA. Coniuncto, et, nullum hic præstat vsum, de honestat potius orationem, quare eradenda videtur. Astipulante etiam Toletano Apographo. ¶ EX CAPITE. iij. Idq; ratione persuadentes. Idem exemplar. Idq; ea ratione persuadentes. ¶ Quoniam visceri interiori nexus spirabilis non inesset. Codex Salmanticen, quoniam per viscera interiora nexus spirabilis non esset. ¶ Qui sit nullis carentibus corde. Archetypum Toletanum, qui sit nullus carentibus corde. ¶ Quamuis arcente spiritum. Idem Apographon, quamuis arcente spiritum. ¶ Sanguinis vicem atramentum optinet. Vtrumq; exemplar non vicem, sed vires legit. ¶ Nō causas iudicare dubias. Toletanum Apographo, non causas dubias indagare. ¶ EX CAPITE. iij. Nihil intus nisi admodum paucis intestinum implicatū. Verba sunt vt reor inuersa, & in suum ordinem hoc modo restituenda. Nihil intus nisi intestinum, admodum paucis replicatum, hoc sensu, esse omnibus insectis nihil intus præter intestinū, & id quidem rectum, exceptis paucis quæ habeant replicatum. Aristoteles libro quarto, capite septimo. Partes exteriores insectorū has esse, atq; in hunc modum se habere constat. Intra sinum ab ore intestinum pluribus directum ac simplex vsq; ad exitum fertur. Paucis id est replicatum, & libro de partibus animalium quarto, capite quinto. Quibus autem aculeus nō parte priore habetur, his intra dentes tale sensorium continetur, idq; excipit intestinum rectum simplex, ad ostium vsq; excrementi porrectum, quibusdam hoc retortum in anfractum est. ¶ EX CAPITE. v. Fauos confingunt & ceras. Illæ ad vsus vitæ &c. Apographon Toletanū multo rectius. Fauos cōfingunt & ceras, mille ad vsus vitæ. Laborē tolerāt &c. ¶ Ex ymbra minimi animalis

cas. quid nō nunq; quib' mortiferū fuisse signū. Contra consuetudinem somniorum inuenimus exemplar.

In cas. exemplari deest liber xi.

Locus lepi de castrigatus.

incomparabile effecerit quiddam. In eodem Apographo Toletano, ex vmbra minima animalis incorporabile effecerit quiddam. ¶ **EX CAPITE .vj.** Ante fabas florentes non exeunt ad opera. Negatio desideratur in vtroque exemplari. ¶ His deinde fores quoque latiores circumstruunt. Verbum. His superfluit ex exemplari Toletano, & videtur mihi aptiorem esse lectionem, arctiores, quam latiores. ¶ **EX CAPITE .vij.** Pissoceros super eam venit picantium modo ceu dilutior, ceræ &c. Scribendum puto, picatus non picantium, & dilutioris ceræ casu patrio, potius quam dilutior cera in recto. Nam cum præierit verbum venit, commodius redditur nomen, picatus, quam participium picantium, præcipue cum verbalibus quartæ inflexionis libentissime Plinius vtatur, vt sunt, luctatus, cogitatus, vocatus, Spiratus, Gustatus, & id genus alij. Verba autem illa, ceu dilutioris ceræ etymologiam compositioneque dictionis, Pissoceros, monstrant. ¶ Initium plerumque emittore gummi. Scribo, e vitium populorumque mitiore gummi. Ex vtroque exemplari. Nam quæ ratione tolerari potest, ceræ initium, cum de tertia crusta quæ in opere mellificij propolis dicitur, sequatur paulo post, nondum tamen cera. Legendum vero esse vt dixi, picatum non picantium, Theodori etiam tralatio confirmat. Pissoceron enim vertit, cereum picatum libro nono, capite, xl. ¶ Gignitur autem rore verno. Mel gigni rore verno, non Erithacen, Aristoteles, Plinius & alij aceruatim auctores produnt. Quapropter verior hic erit lectio, rore marino, quam rore verno. Nam inter arbusculas quæ conseri debent circa apiarium, ros marinus memoratur a Columella libro nono, capite quinto. Item Varro libro tertio, capite, xvj, ex alia materia aliud mel fieri tradit, liquidum ex siferis flore, e contrario spissum e rore marino, & Plinius infra capite, xvj, marino e rore spissum. ¶ **EX CAPITE .x.** Prædiuinant enim ventos, imbresque & tunc se continent. Particula, tunc, delenda, ex vtroque exemplari. ¶ Quibus est earum adolescentia, ad opera exeunt. Triaprimum verba ad superiora pertinent. Reliqua sic lege, Adolescentiores ad opera exeunt, ex exemplari Salmanticensi. ¶ Ne inæqualitas operis, & cibi fiat & temporis. Considerandum an sit commodior lectio, ex cibi fiat & temporis, hoc est, ne ex inæqualitate cibi & temporis, consequatur inæqualitas operis. ¶ Struunt orsa ea concameratione aluei, textumque vel vsque ad summa tecta perducunt. Scribendum videtur, Struunt orsa a concameratione aluei, textumque vel vsque ad ima, telas deducunt, Nam & in Salmanticensi exemplari tela legitur, non tecta. Aristoteles libro nono, capite, xl, Exordium operis a tecto aluei, textumque ad pavementum perpetuo stabilimento agitur, pluresque ad pavementum telæ deducuntur. ¶ Nunc obliqui, nunc rotundi, qualiter poscit alueus. Legendum puto, nunc oblongi, nunc rotundi qualiter poscit alueus. Nam quæ vicinitas comparatio ve est, inter obliquum & rotundum. Columella libro nono, capite, xv. Cæterum figura cerarum talis est, qualis & habitus domicilij. Nam & quadrata & rotunda spatia, nec minus longa, suam speciem velut formæ quædam fauis præbent. ¶ **EX CAPITE .xj.** Certe quo maior fuerit multitudo. Adde eorum,

Locus ele
gātissim⁹.

eorum, ex Archetypo Toletano, quo maior fuerit multitudo eorum. ¶ Regias imperatoribus futuris in vna parte aluei extruunt, amplas, magnificas, separatas, tuberculo eminentes. Videtur Collumellam sequi libro, ix. capi. xj. ita scribentem. Tum deniq; ceræ quæ semina pullorū continet partem recidere, in qua regij generis proles animatur. Est autem facilis conspectu, quoniā fere ipso sine cerarum, velut papilla vberis apparet, eminentior & laxioris fistulæ quam sint reliqua foramina quibus popularis notæ pulli detinētur. Hæc Columella. Cuius verbis illis (fere ipso sine cerarū) ductus forte Plinius, non vna parte, sed ima parte, vt coniectare licet, scriptum reliquit. Cæterum, cum dixit Columella ipso sine cerarum, non intellexisse imam partem aluei, sed extremum fauorum circuitum, monstrant Celsi & Higiniij opiniones quas statim refert. Celsus inquit affirmat in extremis fauis transuersas fistulas esse quæ contineant regios pullos. Higinius quoq; auctoritatem græcorum sequens negat ex vernaculo vt cæteras apes fieri ducem, sed in circuitu fauorū paulo maiora quam sint plebeiij seminis inueniri recta foramina repleta quasi forde rubri coloris ex qua protinus alatus rex figuretur. ¶ Quod si exprimat non gignitur soboles. Scribo, eximatur non exprimat Aristoteles lib. v. capite. xxj. Sunt qui fucorum quidem foeturam comportari ab aliquo ex his quæ modo dixi arbitrētur, sed apum generi ortū præstari a ducibus. Et mox, argumento referunt, quod fucorum foetus editur etiam sine duce, apum nūquam. ¶ A singulorum ex pedum opere, pronomē, ex, nō legitur in Apog. Tolet. ¶ EX CAPITE. xij. Vtināq; esset & purus ac liquidus & suæ naturæ. Ambo codices, aque est & purus ac liquidus. Corrigēdum reor, Ecqui esset, pur⁹ ac liquidus & suæ naturæ? ¶ Sorbetur optimū, forte, seruatur, melior esset lectio quam sorbetur, quod in initio capitis dixit, conditur. ¶ EX CAPITE. xiiij. Sūma quidē bonitatis, natione cōstat. Immo e cōtrario scribendum. Summa quidem nationis bonitate constat, ex Apographo Tolet. ¶ Immensa circa hoc subtilitas naturæ mortalibus patefacta est. L ego sublimitas, non subtilitas ex vtroq; exemplari. ¶ EX CAPITE. xv. Appellaturq; acoeton. Ambo exemplaria, acetū. Puto scribendū acedon, hoc est sine cura ac labore, vnde & vnum e septem animi vitijs acediam dicūt, & acedaria horti libro, xix. capite. iij. quod sine labore se præbeāt. ¶ Aptissimū existimatur e thymo coloris aurei. Vetus lectio, Aptissimum existimamus e thymo eximij coloris aurei. ¶ Abrumpi statim & resilire guttas, vilitatis indicium habetur, verior lectio, leuitatis quam vilitatis, vt quemadmodum si tactum præ tenuia fila mittat, argumentum habetur grauitatis, sic e contrario, abrumpi statim, & resilire guttas, leuitatis. ¶ Decimam partem Thasio Dionysio apibus relinqui placet, legendum, non Thasio, sed Cassio. Tum ex vetere lectione, tum etiam ex M. Varrone in præfatione librorū de re rustica. Hos nobilitatos mago carthaginensis præterijt poenica lingua, qd̄ res dispersas comprehendit libris duodetriginta, quos Cassius Dionysius vticēsis vertit libris, xx. græca lingua, quos Sextilio prætori misit. Dionysium vero hunc, cum esse

EX LIBRO

qui Magonem transtulit, ex indice etiam apparet. Meminit & Columella libro primo. ¶ **EX CAPIT. xvj.** Quoniam ad æquinoctium autumnale ab eo supersunt dies. xiiij. Lego dies. xij. non. xiiij. Nam arcturus exoritur pridie idus septembres, hoc est duodecimo septembris die, ut hoc loco tradit Plinius, & repetit libro decimo octavo, æquinoctium vero autumnale ut eodem libro prodit, fit octavo calendas Octobris, id est. xxiiij. die septembris, a duodecimo igitur septembris ad. xxiiij. eiusdem mensis, dies intersunt. xij. ¶ Aequitas quidem, etiam in eis obstringitur. Apographon Toletanum. Aequitas siquidem, etiam in eis obstringitur. ¶ Fumo crebriore etiam ignavia earum excitatur ad opera. Legendum arbitror, rariore, non crebriore, quia sequitur continuo, rursus nimio fumo inficiuntur. ¶ Vel minimo contactu roris acescentia. Scribo, oris, non, roris. ¶ Album mel non fit quod bithymum est, sed oculis & vlcibus aptissimum existimatur. Hæc verba in neutro exemplarium nostrorum leguntur. ¶ Adhærensque ita ut pascere videatur. Scribendum videtur, ut pendere, seu prendere videatur. Aristoteles libro quinto, capite vigesimo secundo. Foetu posito incubant apium more. Exclusus inde vermiculus dum parvus est, iacet in fauo obliquus, post deinde sua ipse facultate se erigit cibumque capit, & fauo ita adhæret ut retineri videatur. ¶ Fit in fauis quibusdam qui vocatur clerus, amaræ duritia ceræ, cum foetum inde non eduxere, morbo, aut ignavia aut in foecunditate naturali. Hic est abortus apum. Lege. Sclerus, non, Clerus, sic enim Græci durum appellant, quam lectionem Plinius agnoscere videtur, subiungens, amaræ duritia ceræ. Item particula, cum, per maiorem literam scribenda est, ut sit initium alterius sensus, & quod consequitur, pronome. Hic, cum minore, & annectendum superioribus, ut intelligantur duo esse morbi. Sclerus, & abortus apum, non vnus tantum. Aristoteles libro nono, capite .xl. Morbo examina valentiora potissimum infestantur, Sclero, sic enim vocant vermiculos qui in pavimento nascuntur, e quibus crescentibus velut aranea alueo toti obducitur, & faui carie pereunt. De abortu ibidem. Incubant apes suis fauis & concoquunt, quod nisi fecerint vitari ex aranea fauos aiunt, Quod si de cætero se continere potuerint, ut incubitu perseuerent, partis quasi abortus fit, sin minus toti pereunt faui. Nec me fugit superiorem morbum Clero ab eodem Aristotele vocari libro. viij. capi. xxvij. Plinius etiam infra duos facit morbos capi. xix. Sunt inquit & operis morbi, cum fauos non explent. Cleron vocant, id est blapsigonia si foetum non pagunt, quod si admittimus, dicendum erit vocari utroque modo & Sclero & Clero, ut Smicros, micros, & pleraque alia Græce. ¶ **EX CAPIT. xvij.** Quærat nunc aliquis, vnus ne hercules fuerit, & quot liberi patris sepulchrum. Postremum verbum desideratur in exemplaribus antiquis. Cætera sic lego. Quærat nunc aliquis vnus ne hercules fuerit, & quot liberi patres. ¶ Alterutra pars quæ suis fauere sentit. Scribo, quæ sibi fauere sentit, ex utroque Apographo. ¶ Easque acies contrarias duo imperatores instruunt, aptior lectio, duasque acies, &c.

¶ Maxime rixa in conuehendis floribus exorta & suos quibusq; euocanti-
 bus. Quæ dimicatio iniectu pulueris &c. Nunquam mihi hæc lectio satis-
 fecit, neq; visa est digna pliniano lepore, aptior videtur. Maxima rixa in con-
 uehendis floribus, exhortantibus suos quibusq; euocantibusq;. Dimicatio
 iniectu pulueris &c. ¶ **EX CAPITE. xviii.** Odere foedos odores, pro-
 culq; fugiunt, sed & infectos. Scribo, sed & fictos, ex Apographo Toletano,
 eximie. ¶ Subtrahitur itaq; deducta multitudine, verior lectio, diducta
 multitudine. Exemplar Salmanticense, diductæ multitudini. ¶ **EX CA-
 PITE. xix.** Iidem blapsigoniæ, legendum forte, Item blapsigoniæ.
 ¶ Illitæq; ab aduersa parte, vero propius legetur, auersa, quam aduersa.
 ¶ **EX CAPITE. xxi.** Cætera autem e cortice & harena Archetypum To-
 letanū, ceræ autem cortice araneose. Scribo, ceræ autem cortice, araneosis ve.
 Aristoteles libro quinto, capite. xxiiij. Cellis sex angulis fauos extruunt om-
 nes, vt apes, sed ex materia corticea quadam & araneosa. Et mox paulo. Ve-
 rum non in omnibus cellis inest æquabilis foetus, sed alijs iam grandiuscu-
 l⁹ vt vel queat volare, alijs in nymphea est, alijs in vermiculo, hæc Aristoteles,
 quæ omnia hoc loco legis apud Plinium fere ad literam, vt culpam effugere
 nequeant, qui pro, araneis, harena substituerunt. ¶ Et autumno non verno.
 Lego, & autumno non vere. Aristoteles libro quinto, capite. xxiiij. Schado-
 nes huius generis non vere, sed autumno fiunt, & crescunt maxime plenilu-
 nio. ¶ Illis educatis alios subinde nidos. Scribe, ijs eductis, alios subinde &c.
 ex Archetypo Toletano. Sequitur enim confestim, in quibus matres futu-
 ras producant. ¶ **EX CAPITE. xxij.** Et alia horum origo e grandiore
 vermiculo, gemina protendens sui generis cornua. Hi erucæ sunt. Scribo.
 Et alia horum origo, e grandiore vermiculo, gemina protendente cornua,
 sui generis. Hinc erucæ sunt. Aristoteles libro quinto, capite. xix. Fit ex quo-
 dam verme grandiore qui veluti cornua gemina protendit, suiq; generis est,
 primum toto immutato eruca. ¶ Fit deinde quod vocatur Bombylis. Ex
 ea, Necydalus, ex hoc in sex mensibus. Luxatus videtur ordo verborū, Scri-
 bendumq;. Fit deinde qui vocatur Bombylius. Ex eo Necydalus in sex men-
 sibus. Ex hoc bombyces. Telas araneorum reliqua. Aristoteles libro quin-
 to, capite. xix. Fit ex quodam verme grãdiore qui veluti cornua gemina pro-
 tendit, suiq; generis est, primum toto immutato eruca. Deinde bombylius.
 Ex hoc autem Necydalus. Spatio autem semestri hæ formæ omnes transmu-
 tantur. Porro ex hoc animali Bombyces. Hactenus Aristoteles, Cuius verba
 parum fideliter a Theodoro tralata videntur. Nec mirandum. Nam codex
 græcus mutilatus est ambustusq; hac parte nisi fallor. ¶ **EX CAPITE. xxiiij.**
 Mox trahi inter ramos, exemplar Toleta, mox trahi in terrā. ¶ **EX CA. xxiiij.**
 Luporum nomine minime non texunt. Verbum, nomine, redūdat ex vtroq;
 exemplari. ¶ Quanta arte cælat pedicas scutulato rete crassantes. In quibus-
 dam impressis exemplaribus. Quanta arte cælat pædicas, scutulato rete ad
 capiendas muscas, circa grassantes, vt forte legi possit circuncursantes.

Cōtra the-
 odorum.

EX LIBRO

¶ Ut arbitrari licet illa quæ difficile cernuntur. Apographon Toletanum, ut arbitrare licia, at illa difficile cernuntur. ¶ Age firmitas quanta irrupentibus ventis. Scribo. Age firmitas? quando rumpentibus ventis? ex eodem exemplari. ¶ Scissa protinus reficit, ad polituram farciens. Scribendum reor, scissa protinus reficit, abolita refarcit. ¶ Nonnunquam & lacertarum catulos. Hos primum tela inuoluentes. Lego cum minore littera, os primum tela inuoluentes. Aristoteles libro nono, capite. xxxix. Nam & lacertos paruos aggressus circumdat os, & filis obducit, donec cohibeat. Mox adhærens morsum defigit. Astipulatur etiam exemplar Salmanticense, & paulo ante. ¶ Per illud ipsum velox reciprocatio. Castior lectio Archetypi Toletani, per illud ipsum felix reciprocatio, hoc est nunquam deerrans. ¶ Pariunt autem oua ea in telas & sparsa. Lego. Pariunt autem oua ea in tela, sed sparsa. ¶ EX CAPIT. xxv. Siliter his & scorpiones. Pronomen, his, in Salmanticensi exemplari superfluit. ¶ In nouem genera descriptis per colores maxime superuacuos, quoniam non est scire &c. Legendum reor, in nouem genera descriptis per colores maxime, Superuacuo, quoniam non est scire &c. Describit etiam in nouem genera Apollodorum, seu apollodori sectatorem secutus Auicena, auctor quidem, ut barbarus sane eximius, sed qui ab ipsis barbaris medicis qui ex illo hauriunt, quique diuinis tantum non honoribus colunt, minime percipiatur, culpa tum pessimi translatoris tum etiam scriptorum & impressorum ignorantia, innumeris scatens erroribus, qui ad doctioribus medicis grece ac latine peritis subinde deprehenduntur. Tradit id fen sexta libri quarti, tractatu quinto. Quod etiam fecisse videtur sequente documento. Pennas inesse quibusdam. ¶ Constat & septena caudæ internodia sæuiora esse. Dissentit a Plinio Auicenna allegato loco, quosdam tradens sex habere in cauda spondylos, & esse letales, alios vero pauciores. Sed ut puto menda est in Auicena, legendumque in eo septem, non sex. Confirmat hoc Aelianus libro octauo de historia animalium. Nicandri quoque interpres in Theriacis ex Apollodori auctoritate septem quibusdam internodia esse scribit cum Plinio. ¶ In Scythia interimunt etiam sues. Scorpionem gigni in Scythia frigidissima regione, haud simile vero est, cum etiam in Italia tanto minus aeris inclementiæ obnoxia, raro Plinio teste visantur. Legendum igitur. In caria interimunt etiam sues. Aristoteles libro octauo, capite. xxviiij. Morsus beluarum ex locorum diuersitate plurimum differunt, ut in Pharo locisque alijs scorpiones non lædunt. At alijs & præcipue in caria multi & magni & nocui sunt, & si vel hominem vel quamuis bestiam percusserint, interimunt. Nec sues euadere possunt, quanquam cæteros virulentos ictus minime sentiunt. Et nigri eorum potissimum interimuntur, quisque tamē celerrime interit si ictus adierit aqua. Hæc Aristot. in cuius latina translatione, non caria, sed Scythia ut in Plinio legas, Ita puto de industria faciēte Theodoro, quod auctoritatē plinianorū exemplariū sequi, quā græcorum maluerit, Sed rem non recte perspexit, Nam græcam lectionem veram esse,

Auicennæ
locus.

latinam vero falsam & a verita dissidentem, & ratio, & natura ipsa clamitat. Cōtra the^r
odorum.

¶ **EXCAPITE. xxvj.** A coitu foeminas ouis earum corruptis. Le-
go ouis earum corrupti, hoc est deliniti, sapore allecti. Aristoteles libro quin-
to capite. xxvj. Antecoitum mares Suauiores sunt, a Coitu foeminae, quip-
pe quæ oua candida gustu habeant grata. ¶ **EXCAPITE. xxviiij.**
Laterum & clunium colore. forte. candore scribendum potius quam colore.
dixit enim lucere ignium modo, & ferrum ignitum candens dicitur.

¶ **Vnum hoc animal exanimatur, ob hoc cantharolethros appellatus.** Apo-
graphon Toletanum, ob id cantharolethros appellatus. Cæterum quia Her- Cōtra Her
molaum.
molaus ceu hæsitans ex fide tantum veteris lectionis, Olynthum, legi posse
ait iuxta quam locus hic sit cantharolethros, probabimus ex Aristotele non
aliter hic legi posse quam Olynthum. Is in libro de admiranda auditione
sic ait. In Chalcide thracice prope Olynthum, locum ferunt esse nomine Câ-
tharolethron, paulo maiorem area, ad quem alia quæ accesserint animalia re-
tro inde reuertuntur, at ex scarabeis nullus omnino regredi valet, sed in
circuitu locum ambientes fame pereunt. ¶ **EXCAPITE. xxix.** Ge-
minumq; exitum tradunt. Exitium, non exitum vetus lectio. ¶ **Vergilia-**

rum exortu parere, deinde ad canis ortum obire, & alias renasci. Vergiliae
exoriuntur Plinio libro. xviiij. sexto idus Maij. Columellæ nonas Maij. Ca-
nis ortus est septimo calendas Augusti fere. Fieri igitur nequit vt locustæ
quæ Vergiliarum exortu peperere obeant ad canis ortum, cum Aristotele au-
ctore libro quinto, capite. xxviiij. & Plinio paulo post, matres postquam fo-
tificauere, e vestigio extinguantur & mares itidem eodem tempore. Itaq; pu-
to ordine conuerso sic legi debere. Vergiliarum exortu parere, deinde obire,
& ad canis ortum alias renasci. ¶ **Circa duo æquinoctia maxime, permuta**
verba, circa duo maxime æquinoctia. Friuola hæc sat scio multis videbuntur,
non dissimulanda tamen, orationem sæpe numero nisi in debitum ordinem
reponantur, dehonestantia.

¶ **EXCAPITE. xxx.** Nam & formicæ
similem ouis vere & hæ vt apes communicantes laborem. Archetypum To-
letanum. Nam & formicæ similiter ouis vere & hæ communicantes laborem,
reliqua superfluunt. Scribendum autem non ouis, sed apibus, quod verba
statim sequentia coarguunt. ¶ **Quid possit quantulacūq; sedulitas.** Am-
bo exemplaria castigatius legunt, quantulacūq; assiduitas. ¶ **EXCAPIT**
TE. xxxij. Ad tactum mouetur aranei. Hæc eruca quam Chrysalidem ap-
pellant rupto deinde cortice volat papilio. Quid obsecro significant prima
illa verba, ad tactum mouetur aranei? Desiderantur nimirum aliquot hic ver-
ba, quorum iactura sensum ita obnubilat vt percipi nulla mentis intentione
queat. Quæ autem fuerit Pliniana mens, Aristoteles aperit libro quinto,
capite nonodecimo, his verbis quæ ad maiorem rei euidentiam libuit repe-
re paulo altius. Nascuntur papilioes ex erucis. Erucæ ex virentibus folijs
maximeq; ex brassica. Primum, minus quid milio cōsistit in folio. Mox ver-
miculi inde contrahuntur, & accrescunt. Tum intra triduum eruculæ affor-

mantur, quæ auctæ motu cessant, suaq; forma immutantur, appellanturq; tantisper Chrysalides quasi aurelias dixeris. Duro intacta putamine sunt, ad tactū mobiles meatibus araneosis obductæ. Nō os nō aliud ex mēbris quod conspicuum sit, possident. Longo post tempore, putamine abrupto euolant inde animalia pennigera quos papiliones vocamus. Itaq; primo dum erucæ sunt cibo aluntur, atq; excrementum emittunt. At vero cum in aurelias dictas transierint, nihil vel gustant, vel excernunt. Ex his Aristotelis verbis nemo est tam hebeti iudicio, quin possit coniecturam inire, quid in Plinio desit. Et verba illa. Hæc eruca quam Chrysalidem appellant, vitiata esse, legē dumq; Ex eruca quam Chrysalidem appellant. ¶ **EX CAP. xxxiiij.** Et alia vbiq; humor est nimius. Exemplar Toletanum, et alibi vbiq; humor est nimius. ¶ **Viuetium quoq; hominum capillo.** Postremum verbum, capillo, additum ab indocto lectore constantissime asseuero, ignorantia sequentis historię, de exitu Syllæ & Alcmanis, quam & supra libro septimo retulit Plinius, & ante eum Aristoteles libro quinto, capite. xxxj. Accidit inquit morbus hic nonnullis hominibus præ nimio corporis humore, & quidem aliquos ea foeditate obiisse proditum est, vt Alcmanē poetam & Pherecydē Syrium. ¶ **EX CAPIT. xxxiiij.** Nunquam in iumentis gignitur. Legendum reor nonnunquam in iumentis gignitur, nam in equis passim & mulabus gigni videmus. ¶ **EX CAPIT. xxxv.** Quippe cum & in niue candidi reperiantur & vetustiores vermiculi, in media quidē altitudine rutili. Nam & ipsa nix vetustate rubescit, hirti pilis grandiores torpentesq;. Locus miris modis confusus & cimmerijs vt aiunt inuolutus tenebris. Cuius restitutio si modo restitutus est magno nobis labore constitit. Hoc igitur pacto scribendum censemus. Quippe cum in niue vetustiore vermiculi reperiantur rutili nam & ipsa nix vetustate rubescit) & hirti pilis. In media quidem candidi & grandiores, torpentes que. Aristoteles libro quinto, capite. xix. Quin etiam in his quæ putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia nouimus, vt vermis in niue vetustiore, qui hirti sunt pilis & rubidi, quoniam & ipsa nix vetustate rubescit. Sed in niue mediæ terræ candidi & grandiores inueniuntur. Torpent omnes ac difficulter mouentur. ¶ **EX CAPIT. xxxvj.** Longiore paulo volatu moritur. Vetus lectio emoritur. ¶ **Tabani quidem etiam cæcitate.** permutatis verbis eadē. Tabani etiam quidam cæcitate. ¶ **EX CAPIT. xxxvij.** Medio eo exeunte alio, adde. e. præpositionem. e medio eo exeunte alio. ex eadem. ¶ **Acteonem enim & Cippū etiam in latina historia.** Archetypum vtrumq; latia historia non latina. ¶ **Vt lyras dices.** vt lyras decerēt. ambo exemplaria. ¶ **Iamq; alijs ad incursum robusta.** Scribe iam quidem alijs &c. ex Apographo Toletano. ¶ **Supina. cōuerfa. cōnexa.** Supina. cōnexa. cōuerfa. Idē exēplar. ¶ **Corporea hæc sicut cerastis,** aliquādo & singula, cochleis semp bina & vt prætedantur ac resiliant. Erratū esse in ordine verborū existimamus. Scribendum que. Corporea hæc sicut cerastis & cochleis, semper bina vt prætedantur ac resiliant. Aliquan-

Loc⁹ ex de
mortuo vi
tæ restitu
tus.

do singula. Forte autem non aliquando singula, sed alioqui singula. Porro exemplar Toletanum non bina habet, sed bipenna. ¶ Alij præfixa his pila cuspidant. Ambo codices. Alij præfixa hastilia cuspidant. ¶ Ceruis tantum solida. Scribe, ceruis tota solida, ex eisdem. ¶ Tenuiora foeminis plerunq; sunt. Verbum. Tenuiora, ad superiora attinere censemus. ¶ Sicut struthiocameli. Apographum Toletanum struthiocameli, tam hic quam in principio decimi, & ybiq;. ¶ Vertices bini homini tantum, aliquibus capit^{Pulcher} ossa plana. Legendum & distinguendum aliter. Vertices bini homin^{locus,}um tantum aliquibus. Capitis ossa plana. Aristoteles libro primo, capite septimo. Verticem caluæ medium discriminē & æquamentum capillorum vocamus, quod nonnullis geminum est. Sunt enim qui facti a natura biuertices sunt, verum non osse, sed capillorum æquamento. Quod autem Plinius statim subiungit. Capitis ossa plana, tenuia, sine medullis, ferratis pectinatim instructa compagibus, non aliquibus tantum, sed cunctis hominibus commune esse, docet idem Aristoteles loco eodem. ¶ Hominibus hoc sine sanguine, sine venis, & reliquis sine pingui. Ex his verbis, sensus hic elicitur. Homines cerebrum habere carens venis & sanguine. Reliquorum autem animalium cerebrum carere pingui, quasi innuat humanum nõ carere. Nam si & hominum & reliquorum animalium cerebrum pingui carere intellexisset Plinius, aliter locutus esset. At cerebrum humanum pingue habere falsum est si Aristotelem audimus, libro primo capite sextodecimo. Ita scribentem. Cerebrum omnibus priuatum sanguine est, nec venam intra se vllam continet, & ad tactum frigidum per naturam est. Nulla hic mentio pinguis in cerebro humano. Idem libro secundo de partibus animalium, capite septimo. Sed enim medullam calidam esse pluribus sane rationibus constat. Cerebri autem frigiditas & tactu percipi potest, & ratione intelligitur quod omnium maxime humorum corporis sanguine caret, quippe quod nihil sanguinis habeat squalloreq; obsitum sit atq; horridum. Item quod pingue est non facile exsiccat libro quinto de generatione, capite tertio. At cerebrum congelatur & durefcit secundo de partibus animalium & plinio paulo post, ergo &c. Quam ob rem legendum hic non sine pingui, sed sui pingue. Verum locus est mutilus & defraudatus aliquot verbis si recte coniicio. Aristoteles libro tertio, capite septimo. Cerebrum inquit vt adipe pinguescentium, pinguiusculum est veluti suis, sic sebo obeforum squallidiusculum sentitur, vt ouis. ¶ Omnium cerebro medio insunt officula parua. Aristoteles primo, capite. xvj. de cerebro agēs, habet suo in medio plerisq; omnibus cauū quoddā exiguū. De officulis cerebri nullibi mentio, nec apud Aristotelē, neq; apud Galenū de vtilitate seu vsu particularū, neq; apud pollucē, neq; quod legerim apud aliū. Quappter legēdū puto alterutro mō, aut oscula, aut quia prisciano placet hoc diminutiuum non retinere significationem primitiui, quanquam doctorum coarguatur auctoritate oscilla. ¶ Hoc est viscerum excelsissimum, proximūq; coelo capitis. Ex his verbis quinq; prio-

EX LIBRO

ra redūdant in scriptis codicibus. Ego addo & posteriora duo superuacanea
 esse. ¶ Sed auriculæ omnibus. Sed aliquæ omnibus, in eisdem habetur.
 ¶ Et capiuntur attoniti somno. Legendum, sono, non somno ex eisdem.
 ¶ Quo nam modo audiant mirum. Ambo exemplaria breuius. Qua nam
 audiant mirum. ¶ In ascensu eius, in animo sensus eius, exemplar Salmanti,
 quam lectionē videtur approbare quod sequitur, & in ijs pars animi. Quid
 si legas in animo est vsus eius, hoc est vt imur frontis hoc vel illo habitu, pro-
 vt animus hoc vel illo affectu agitur. ¶ Humectant, conuiuent. Legendum
 videtur, nictant, conuiuent. ¶ Sic magna cogitatio obæcat abducto intus
 visu. Scribo, mentis visu, ex Apographo toletano. ¶ Callosis contra frigora
 caloresq; in extremo tunicis. Vtrumq; exemplar non extremo legit sed, extu-
 mo. ¶ Alijs nigri, alijs atri, alijs ruffi, alijs glauci coloris. Eadem exemplaria,
 alijs nigra, alijs arauitalis glauci coloris, cætera superfluūt. L ego alijs nigri,
 alijs rauri, alijs glauci coloris. ¶ Quiritium magno ritu sacrum est. Verbum
 magno non habetur in Archetypo Toletano. ¶ Crusta fragili inclusis rigen-
 tes. Crusta fragili inclusos gerentes. Idem exemplar. ¶ Volucris in inferio-
 re, & quibus molle tergo vt serpentibus & quadrupedibus quæ oua pariūt
 vt lacertæ. Volucres. Serpentes, & lacertas in inferiore superiore ve gena pal-
 pebras habere a vero desciscit quod præter communem & oculatam fidē Ari-
 stoteles ostendit libro de partibus animalium secūdo, capite quarto decimo.
 Aues inquit, & quæ cortice integuntur carent, vt quæ pilos non habeant, &
 Plinius moxante. Ex cæteris nulli sunt nisi quibus & in reliquo corpore pili.
 Quapropter verba hæc vt innumera alia, suum locum haud possidere mani-
 festum est. ¶ Struthiocamelus alitū sola vt homo vtrinq; palpebras habet.
 Falsum item Struthiocamelum vtrinq; hoc est vtraq; gena habere palpebras,
 vt homo habet, cum tantum superiore habeat vt quadrupes. Aristoteles secū-
 do de partibus animalium, capite quarto decimo. Cilium habent palpebris
 adiunctum omnia quæ optinent pilos. Aues & quæ cortice integuntur carēt,
 vt quæ pilos non habeant. De Struthione africæ causam quam ob rem ciliū
 habeat, postea reddemus. Et libro quarto eiusdem operis, capite vltimo, de ip-
 so loquens struthione. Item quasi quadrupes sit pilos habet palpebræ superio-
 ris, & glaber capite, & parte colli superiore est. Hæc Aristoteles, ex quibus con-
 iectamus locum hunc etiam esse truncatum & multa in eo verba desiderari.
 Opinamur enim de Simia hic loqui Plinium, quam vtraq; gena vt hominē
 cilia habere siue palpebras, Aristoteles tradit libro secundo, capite octauo. Ci-
 lium inquit etiam cum cæteræ quadrupes non in vtraq; palpebra habeant,
 Simiæ habent, quāquam prætenue ac prolixius potissimum in inferiore. Tra-
 dit etiam id plinius infra capite. xliiij. Itaq; si aliquando ad diuinationem cō-
 fugere licet, forte Plinius scriptum reliquit. Struthiocamelus alitum sola supe-
 riore gena. At Simia vt homo vtrinq; palpebras habet. ¶ In paucis humani
 corporis membris. Deesse videntur hic etiam aliquot verba. Idem con-
 tingit, vel alia similia, Aristoteles libro tertio, capite yndecimo. Vbicunq; cu-

Locus ele-
gans.

Locus exi-
mius.

tis per se ac sine carne, vulnerata non coit, vt in gena, bucca, præputio, palpebra, & libro secundo de partibus animalium capite tertio decimo. Palpebra autem cute constat, vnde fit, ne aut palpebra, aut præputiū, vulnere diductum, coalescere possit. Et Plinius infra capite, xxxix. Vbi cūq; per se ac sine carne est, vulnerata non coit. ¶ Terrestres quadrupedes eodem quo cætera more, præterq; in obliquum. Vetus lectio amborum exemplarium. Terrestres eodem quo cætera modo, præterq; in obliquum. ¶ Capræ superiores non sunt præter priores geminos. Verum hoc non esse supra plinius monstrauit, nullum scribens cornua habere, cui superne primores essent dētes, sumpsitq; id ex Aristotele libro secundo, capite primo. Codices scripti genuinos habent non geminos. ¶ Intus os hirtum. Hirsutum codex Toleta. ¶ Zanclem samothracenum ciuem. Postremum verbum superfluit, in eodem exēplari, et Samothracem agnoscit non Samothracenum. ¶ Cætero maribus plures quam fœminis, in homine, pecude, capris, ve. Scribo in homine, pecude, capra, sue. Aristoteles libro secundo, capite tertio. Maribus dentes plures quam fœminis, vt in genere hominum, suū, caprarum patet. ¶ Timarchus Nicoclis filius paphij. Scribendum reor. Timarchus Nicoclis illius pater, duos &c. Pollux libro secundo capite de dentibus. Nicoclis autem Cyprij pater ad quem atheniensis sophista moralia scripsit præcepta, Timarchus nomine, duplicem ordinem dentium habuit. Pronomen, illius, adiecit Plinius quasi clari principis, & celebrati monumentis tanti oratoris. ¶ At canini amissi casu aliquo. Vetus lectio. Caninis amissi &c. ¶ Cæteris senecta rubescunt, equo tantum candidiores fiunt. Scribendum existimo liuescunt non rubescunt, vt illud Ouidianum de inuidia, liuent rubigine dentes. Aristoteles libro secundo, capite tertio. Agitur certe in equis contra atq; in cæteris animalibus, cum enim cæteris senectute dentes nigrescant, equo candidiores redduntur. ¶ Tenuissima serpentibus & trifulca. Aristoteles libro secundo de partibus animalium capite vltimo bisulcam tradit esse non trifulcam his verbis. Terrestrium autē, ouiperorum, sanguineorum pars maior linguam habet inutilem ad vocis officium & adhærentem & duram, quāquam ad saporum gustatum serpentes & lacerti longam habent & bifidam, atq; ita longam serpentes vt ex paruo longe protrahi possit. ¶ Qua vocem mittunt mares tum vocantur ololyzontes. Sic Hermolaus castigat, Nos aliter legendum cēsemus, qua vocem emittunt mares, quam vocant Ololygonem. Vetus enim lectio & romana exemplaria Ololygones habent, non Ololyzontes. Aristoteles libro quarto. Reddunt ranæ suam ololygonem illam, maxillæ inferioris labro demisso, pari libra cum aqua modice recepta in fauces, superioreq; intenta. ¶ Cæterum lata. Legendum reor, veterinum lata. Nam de veterinorum lingua nulla supra habita est mentio, in hac vtiq; commentatione non prætereunda. ¶ Elephanto precipue. Scribendū existimo, Elephanto perexigua. Aristoteles libro secundo capite sexto. Statim cum natus est elephante dentes habet, quāquam grandes illos non ilico perspicuos obtinet. Linguam perquam exigua in habet,

Locus in
stis.Differit ab
Hermolao

EX LIBRO

atq; interius positam quam in cæteris sit, vt vix eam videre possis. ¶ Sub ea minor lingua, epiglossis appellata. Duo postrema verba pliniana non sunt si antiquis exemplaribus fidem habemus. ¶ Interior earum appellatur arteria, & paulo post, altera exterior est. Sic quidem in vtroq; scripto exemplari, & in romana ac parmësi impressione, sed vtrobiq; pessime. In alijs vero codicibus formis excussis e contrario legitur. Exterior earum appellatur arteria, altera interior est. Cui opinioni fauent (vt reliquos in re aperta missos faciam) tum Cornelius celsus libro quarto, capite primo, his verbis. Deinde duo itinera incipiunt, alterum asperam arteriam nominant, alterum stomachum. Arteria exterior ad pulmonem, Stomachus interior ad vëtriculum. Tum Aristoteles libro primo, capite sextodecimo, gula inquit intra collum est, ab angustia & longitudine nominata, cui comes arteria iungitur, priorem optinens situm. Et apertius libro secundo de partibus animalium, capite tertio. Ante gulam arteria posita est, quanquam impedimento sit, cum cibus ingeritur. Nam si quid cibi vel potus in arteriam dilabitur, strangulationes, tormina, & tusses grauissimæ excitantur. ¶ Hanc operit in epulando, ne spiritu ac voce illac meante. Necessaria est hoc loco diligentior attentio. Hæc si adhibita sit, non displicebit puto commētum nostrum. Existimo verba hæc, ordine turbato scripta esse, Scribendaq; ad hunc modum. Exterior earum appellatur Arteria spiritu ac voce illa meante, ad pulmonem atq; cor pertinens. Hanc operit in epulando, ne si potus cibus ve in alienum deerrauerit tramitem torqueat, Altera interior est, appellatur sane gula, qua cibus atq; potus deuoratur. Tendit hæc ad stomachum, deinde in ventrem. Hanc per vices operit, cum spiritus tantū aut vox com meat, ne restagnatio alui intempestiua obstrepat. Hoc pacto si legas par ordo seruabitur in describenda vtraq; fistula a præstantissimo scriptore. Nam primo nomē & situs indicatur. Secundo quid per vtranq; comet, Tertio quo tendant. Quarto & vltimo quando & cui vsui ab epiglottide operiatur. Porro emendauit, illa meante pro illac meate ex yetere lectione. ¶ Testudini marinæ lingua nulla nec dentes, sed rostri acie comminuit omnia. Hæc verba nullum hic ius habent, vbi de arteria & stomacho differitur, non de lingua dentibus ve, transferenda igitur sunt in illum locum, in quo de dentibus & lingua locutus est. ¶ Postea arteria & stomachus. Legendum videtur. Post arteriam stomachus. Nam vt ex verbis Aristotelis paulo ante adductis patuit, priorem locum Arteria obtinet, posteriorem stomachus. Illud vero noscendum, tractationem hanc stomachi & corruptam apud Plinium, & interruptā haberi, verbis partim deprauatis, partim alienis falsisq; intermixtis, vt totus hic locus sic fortasse emendatius scribi possit. Summum gulæ fauces vocantur, postremum stomachus. Hoc nomine etiam, iam carnosa inanitas, adnexa spinæ, ad latitudinem ac longitudinem lagenæ modo fusæ. Est autem denticulatus callo in modum rubi ad conficiendos cibos, decrecentibus crenis quicquid appropinquat ventri. Nouissima asperitas vt scobina fabri. Quibus fauces non sunt, ne stomachus quidem est, nec colla, nec guttur, vt

piscibus, sed ora ventribus iunguntur. Cor animalibus &c. ¶ Sed hos primum mori. Vetus lectio, emori, vt supra etiam notatum est. ¶ Et quasi alterum mouetur animal, intra præmolli firmoq; &c. Scribo permutatis verbis & quasi alterum mouetur intra animal, præmolli firmoq; &c. Ex vtroq; exemplari. ¶ Vt pariat præcipuam vitæ causam. Apographon Toletanum minus corrupte pareat. Scribo, par erat. ¶ In priora & terga discurrent. Exemplar idem, in prorsa & terga discurrent. ¶ Sinuoso specu & in magnis animalibus triplici, in nullo non gemino. Aliquot hic suspicor verba librariorum incuria omiffa. Nam cum sit locus manifeste ab Aristotele tralatus, diuersam refert sententiam. Forte igitur Plinius sic scriptum reliquit. Sinuoso specu & in magnis animalibus triplici, in minoribus gemino, in nullo non aliquo. Aristoteles libro tertio, capite etiam tertio. Habent intra se corda omnia sinum triplicem, sed magnitudine varia, minutissimorum enim animalium sinus arctiores sunt, ita vt vnus qui amplior est vix conspici possit, reliqui sensum effugiant. Mediocrium animalium secundus etiam conspicuus est. Maximorum perspici omnes possunt. Et libro de partibus animalium tertio, capite quarto. Ventriculum triplicem cor magnorum animalium habet, duplicem minorum, vnum ad postremum, nullumq; est quod sine vlllo ventriculo constet. ¶ Maximum autem est proportionemuribus. Vtrumq; exemplar, portione, non proportione. & sic vbiq; Plinius, modo locus menda vacet. ¶ Augeri id per singulos annos in homine, ac binas drachmas pöderis &c. Codex Salmanticens. Augeri id per singulos annos in homine & ad binas drachmas &c. ¶ Per cauernam latomiarum euasit. Scribendum, lautumiarum, haud latomiarum, tum ex Toletano & Salmanticensi Apographis, tū ex Liuiio sexto & vigesimo volumine, Sed euidentissime ex Seneca nostro libro declamationum nono, declamatione quarta, extra controuersiam, de Sabino quodam. Ille etiam inquit cum reus rogaret, vt in lautumias transferretur, ne nunc inquit, quenquam vestrum decipiat nomen, lautumia illæ minime lauta res est. Locabatur in miserijs & periculis suis. In quibus non debuisset quis nescit, potuisse quis credit? Nec ignoro quæ de hac dictione ab indoctis & elementarijs grammaticis afferantur. ¶ Lacedæmonij pectus dissecuere causa videndi Archetypum Toletanum. Lacedæmonij pectus dissecuere viuenti. ¶ Vicesimam tertiam olympiadem, sextam idem habet non tertiam. ¶ Equi, muli, asini, cerui, capræ, apri, cameli, delphini, non habent. Capras fel non habere falsum est, docente id vel Plinio libro, xxviii, capite, x, idcirco legendum videtur, capræ, haud capræ. Aristoteles libro secundo, capite quintodecimo, fel alijs adnectitur iecori, alijs minime. Ex genere enim quadrupedum quæ animal generant, ceruo & damæ deesse notatum est, atq; etiã equo, mulo, asino, vitulo marino & murium nonnullis. Item libro quarto de partibus animalium, capite secundo. Quædam felle omnino carêt, vt equus, mulus asinus, ceruus, dama. Camelus non discretum, sed venulis quibusdã confusum habet. Vitulus etiam marinus caret, & inter pisces marinos del-

Lautumia
dicendū,
non lator
mia

phinius. Porro damam ex genere esse caprearum syluestrium Plinius supra retulit libro octauo, capite, liiij. At dioscorides libro secundo, capite, lxiij. fel habere tradit & inunctum sanare lusciosos. Illud quoque animaduertendum, apri quem Plinius inter animalia felle carentia enumerat, nullam inueniri in Aristotele mentionem. E contrario Aristoteles vitulum marinum fel habere negat, Plinius paulo post fel habere tradit. Sed apri nullo modo legi posse liquet ex Dioscoride qui loco citato suem fel habere prodit, & ex Plinio libro, xxviii, capite, x. ubi in vsibus medicinae utile esse fel apri indicat. Quo pacto igitur curandum hoc carcinoma? Nempe ut permutatis sedibus, in locum aprorum vituli marini commeent, & apri in vitulorum marinorum. Sic fiet ut Plinius non dissentiat ab Aristotele, & quod peius est a se ipso. ¶ Sed renibus & partetantum altera intestino iungitur in coruis, coturnicibus, Phasianis, quibusdam intestino tantum ut columbis, accipitri, murænis. Nulla ratione verbum, renibus, tolerari potest, quia utitur exemplo auium quas renibus & vesicca carere Aristoteles auctor est libro secundo, capite, xvj. & Plinius infra capite, xxxiiij. De reliquo locus est lacunosus & lacer, in quo partim verba desunt, partim in ditionem alienam migrarunt, partim etiam redundant. Qua enim ratione Plinius colúbas & accipitres auium species, murænis piscibus coniunxisset? Legi itaque verius posset, sed auibus ex parte tantum ventri, alijs intestino iungitur, ut columbis, coruis, coturnicibus, Phasianis. Nā de accipitre mox paulo, ob idque superuacaneam esse eam dictionem putauerim. Aristoteles libro secundo, capite quintodecimo, quod etiam in auibus pari modo perspectum est, alijs enim ventri, alijs intestino iungitur, ut columbx, coruo, coturnici, hirundini, passeri. Alijs iecori simul & ventri ut capricipiti. Alijs iecori simul & intestino ut accipitri miluo. ¶ Præterea in pectore est & cæteris omnibus. Ex Aristotelis verbis paulo ante relatis colligi videtur, iecore, hic potius quam pectore legendum esse. Nā quo iure traderet nunc Plinius, cæteris omnibus esse in pectore qui mox ante dixerit, paucis auium fel esse in pectore. ¶ Membranis quæ præcordia appellant. Vetus lectio correctius membrana habet, non membranibus. Nam septum transversum a græcis diaphragma appellatum, vna duntaxat est, non plures membranæ. ¶ Omnia quidem principalia viscera, membranibus proprijs ac velut vaginis inclusit prouidens natura. Verbum, principalia, adulterinum inuectitiūque ducimus, quod omnia viscera, non tantum principalia membranibus natura inuoluerit. Aristoteles libro de partibus animalium tertio, capite, xj. Membranibus omnia viscera includuntur, quod tegmine opus est, quo illæsa seruētur. Idem scribit libro de historia animalium tertio, capite tertio decimo. ¶ Subest venter stomachum habentibus, cæteris simplex, ruminantibus geminus. Legendum reor, ruminantibus quadrigeminus. Aristoteles libro secundo, capite, xvij. Sed ventris dissimilitudo. Primum quod quadrupedes viuiperæ, cornigeræ, altera maxilla dentatæ quaternos eiusmodi habent sinus, quæ quidem & ruminare dicuntur, Gula enim incipiens ab ore, deorsum tendit ad pulmonē,

septumque transuersum. Hinc se ad ventrem applicat maiorem, qui parte interiore asper interceptusque est ac prope gulæ commissuram sinum sibi adnexum habet, quem ex argumento reticulum vocant. Est enim ventri extrinsecus similis, intus reticulis mulierum implexis, magnitudine multo quam venter minor. Hunc excipit omasum parte interiore asperum, cancellatum, crustatum, magnitudine reticuli. Ab omasum venter ab eo alius iungitur, magnitudine amplior omaso, forma oblongior, cancellis intus & crustis multis magnis & læuibus innormatus. Mox intestinum iam sequitur. Cornigera altera maxilla dentata omnia ad hunc modum suum habere ventrem certum est, sed differunt inter se magnitudine, aut figura, atque etiam quod gula vel in medium ventris tendat, vel in latus vergat. At vero omnia dentata maxilla utraque ventres singulos habent, ut homo, canis, sus, vrsus. ¶ Aues quoque geminos sinus habent. Quædam vnum quo merguntur recentia, ut guttur, alterum reliqua. Ita distingue ut dictio. Quædam cum minori litera scripta superioribus adiungatur. Aristoteles secundo volumine, capite ultimo. Aues & inter se ipsas differre, & a cæteris discrepare animalibus & interiorum partium ratione apertum est. Alijs enim ingluuies præposita ventriculo est, ut gallinaceo, Palumbo, Columbo, Perdici. Alijs ingluuies deest, sed eius vice gula pertinet latior & potentior, vel tota vel qua propius ventriculum adit, ut monedula, coruo, cornici. ¶ Quibus prælonga colla & angusta ut porphyrii, scribendum, quibusdam non quibus, & cum maiore litera, ut sit alterius sensus initium. Aristoteles libro secundo, capite ultimo. Sunt etiam quæuis paucae, quæ ingluuiei gulæque amplitudine careant, longitudine autem admodum proluxa utantur, videlicet quæ longa angusta que colla habent, ut Porphyrio. ¶ Pulmo quadruplo maior bubulo. Memoriam lapsus, venia dignus. Nam quæ Aristoteles de iecore scribit, Plinius pulmone tribuit, nisi quis malit errorem in librarium detorquere. Arist. lib. ij. cap. vlti. Exta quoque eadem suillis proxima, sed maiora. Iecur. n. quadruplo maius bubulo est, & reliqua pari ratione excepto liene, hic. n. minor proportione est. ¶ Ventriculus atque intestina pingui ac tenui omni integuntur, præter quæ oua gignentibus. Secus Aristoteles lib. quarto de partibus animalium, capite tertio. Omentum membrana est aut feufa aut adiposa, scilicet utromodo pinguescere animal solet, oritur id de medio ventre, tam vniuentri quam multiuentri generi, qua veluti futura describitur. Inest enim & in ventre ut in corde futuræ vestigium quoddam, vnde omentum exorsum reliquam ventris partem cunctaque in testina complectitur in omnibus sanguine præditis, tum terrestribus, tum aquaticis animalibus. Idem auctor eodem libro, capite primo. Omentum habere omnia animalia sanguine prædita scribit. Quare aestimandum, an hic legi debeat, præterque, non præterquæ. ¶ Aduersus iecur. Vetus lectio, aduersus iecori. ¶ Pectus hoc est ossa præcordijs & vitalibus natura circumdedit. Apographon Toletanum. Pectus hoc est costæ præcordijs &c. Lego Pectus hoc & costas præcordijs reliqua. ut supra munitum costarum & pectoris muro, ut par erat præcipuam &c. ¶ Funebri

Plinius lapsus
suis memor
dia.

Cōtra Her
molaum.

quoties versa spiritum clausit. Exemplar Salmanticense funera habet, non funebris, vt legendum videatur, funerea. ¶ Potiusq; veterum nec dum effoetarum. Archetypum Toletanum, dum ne effoetarum. ¶ Et biduo ante partum aut post partum. Ambo codices, nec biduo ante partum, aut post partum. ¶ In iuuenta rubens, & senecta albescens. Vetus lectio iuuenta rubens, in senecta albescens. ¶ Cætera tanta duritia, vt ignis elidatur velut e silice. Exemplar Salmanticense, cæteris in tanta duritia. Legendum arbitror. Cæterum inest tanta duritia, vel potius permutatis verbis. Cæterum tanta in ijs duritia, de ossibus enim leonis loquitur. Aristoteles libro tertio, capite septimo. Constat profecto leo præcipue omnium animalium ossibus solidis. Sunt enim adeo dura, vt ex eis concussis, ignis velut e Silice elidatur. ¶ Nervi orsi a corde, bubuloq; etiam circumuoluti, similem naturam & causam habent. Hermolaus bubulo nobis potius quam bubulo vt scribamus præcipit, quanquam in secunda æditione priore sententia prope repudiata, in dubium vocat vtro modo legi debeat, nequaquam id facturum si libros de generatione animalium accuratius euoluisset. In quorum vltimo volumine, capite septimo, hæc verba leguntur, sed potissimum tauri neruosi sunt & eorum cor ita constat. Itaq; contentiorem eam optinent partem qua spiritum mouent quasi fidiculam intentam. Talem cordis bubuli esse naturam significatur, vel eo osse quod in nonnullis gignitur, ossa enim naturam neruorum requirunt. ¶ Aliubi interuentu, aliubi ambitu, aliubi transitu. Vetus lectio, aliubi, semper, non aliubi. ¶ Vt in vnoquoq; poscit figuratio. Eadem, vt quæq; poscit figuratio. ¶ In modulos certos legesq; metricas per ætates stabilis aut citat⁹, aut tardus descriptus ab herophilo medicinæ vate miranda arte nimiam propter subtilitatē descriptus. Exemplar Salmanticense, in modulos certos legesq; metricas per ætates stabilis, aut citatius aut tardius descriptas ab Herophilo medicinæ vate, miranda arte, nimiam propter subtilitatem descriptus. Scribendum opinor in modulos certos legesq; metricas per ætates, stabilis, aut citatio ris, aut tardioris, descriptas ab Herophilo medicinæ vate miranda arte, nimiam propter subtilitatem descriptas. Possent etiam legi, deserta, nō deserta vel deserta, vt referat artem vel Plinij auctoritate libro, xxix, capite primo, Deserta inquit & hæc secta est, quoniã necesse erat in ea literas scire. ¶ Aues nec venas, nec arterias habent. Contra Aristoteles libro tertio, capite quarto, omne animal sanguinis compos uenas habere tradit. ¶ In vmbilico venarum nodoso coitu. Scribe cum maiore litera, & aliter. In vmbilico, venarum nodosus coitus, ex vtroq; exemplari. ¶ **EX CAPITULO xxxviii.** Timidiora quibus minimus, at quibus nullus hebetia. Postremum verbum redundat ex ambo bus exemplaribus. Reliqua sic lego, timidiora quibus minimus, aut quibus nullus. ¶ Aprorum, & ceruorum, caprarumq; aut bubalorum omnium non spissatur. Eadem hic, quæ superius notata fuit, menda. Scribendum enim caprearum non caprarum. Aristoteles libro tertio, capite sexto, genus id ergo fibrarum quanquam maiori ex parte in sanguine omnium animalium inest,

tamen cerui, damæ, bubali, & aliorum quorundam sanguini deest, quo circa eorum sanguis non perinde ut cæterorum solet cõcrescit. Vbi autem Plinius capream vertit, ibi apud Aristotelem Theodorus damam tranffert. ¶ Macri- no viro, posterius verbũ desideratur in codice Salmá. ¶ Non mō tanto mi- nore suffusi materia. Scripta lectio, nō mō tantũ in ore materia suffusa. Legẽ dũ puto, nō morbo tantũ &c. ¶ **E X C A P.** xxxix, ceu vero nō crocodilis & duritia tergori. Vetus exẽplaria, ceu vero non crocodilis sit duricia tergori. ¶ Pennarũ caules omniũ auĩũ præcisæ nō crescũt. Exẽp. Tol. Pẽnarũ caules omniũ caui, præcisĩq; nō crescũt. ¶ Quæ oua, pẽnas, aut squamas, aut corticẽ, aut testá. Postrema duo verba supfluũt, ex vtroq; exẽplari. Nã testudines qua- rũ exẽplo vtitur nō testa, sed cortice integũtur, vt supra visum fuit lib. ix, capi. .xij. ¶ Pili a cute exeũt, crassa hirti. Salmá, exẽp. crassi legit nō crassa, cũ maio- re litera ac distincte, Pili a cute exeũt. Crassi hirtis. ¶ Cõgeniti autẽ nō desi- nunt. Pili cõgeniti auctore Arist. lib. iij, capi. xj. sunt pili capitis, superciliarũ, & palpebrarũ. Hos nō desinere procul a vero est. Seq̃tur, n. haud multo post. Libidinosi cõgeniti maturi⁹ defluunt, qđ & ipsum vt reliq; prope omnia ab Aristotele mutuatus est. Est igitur, desunt, nō desinũt legendũ, vt sit sensus, in ortu cõgenitos nunquã deesse, at post genitos deesse, nã his qui ante puber- tatẽ castrati sunt, nō exeũt & post pubertatẽ excisis soli decidũt, præterquã pu- bis. Et fieri põt vt hõ tũ mas tũ etiã fœmina, pilis post genitis careat, iam inde ab ortu naturæ vitio contracto. Hæc Aristoteles ante dicto loco. ¶ Sicut nec fœminis magno opere, loc⁹ est dimidiat⁹, mutilusq;. Nã vt puto Plini⁹ sic scri- ptũ reliq;. Spadonib⁹ pueris nō cadũt pili, sicuti neq; fœminis magno ope et ex eodẽ Aristotele, eodẽ loco. Caluitij inquit mulieres esse immunes, pueros & spadones, apertũ est. ¶ Ut & lanugines oris. Apog. Tol. lanugine agnoscit nō lanugines, cõmodiore lectione, vt sint duo auferedi casus de fluuio, & la- nugine. ¶ Viris crescũt maxime in capite, in capillo, nō in capite ambo exẽpla- ria. ¶ Quadrupedibus senectute crassescũt lanæq; rarescunt. Neq; hic locus vitio caret. Legendũq;. Quadrupedibus senectute crescũt lanæ quãquã raref- cunt. Arist. lib. iij, cap. xj. Quadrupedũ etiã pili lanæ ve senectute plixius au- gẽtur, quãquã rarescãt, fiãtq; pauciores. ¶ **E X C A.** xl. Nec supra geminos partus. Vtrũq; exẽplar, nec supra geminos foetus. ¶ Primis genitis in quoq; partu sues primas præbẽt. Ambo codices, premũt, habẽt, nō præbẽt. Itaq; legẽ dũ videtur. Primi geniti in quoq; partu sues, primas præmũt. ¶ Ut suã quĩ- q; nouit in foetu. Particula, vt, nō legitur in exẽp. Tol. ¶ **E X C A.** xli. Quin- gẽtas per omnia secũ fœtas trahẽs, balnearũ etiã folio. Archety, Salmá. Quin- gẽtas per omnia loca secũ fœtas trahẽs, balnearũ etiã foliũ. ¶ **E X C A.** xliij. Quibus ex rapina victus quadrupedũ, quini digiti in priorib⁹ pedibus, reli- quis quaterni. Leones, lupi, canes & pauca in posteriorib⁹ quoq; quinos vni- gues habẽt, vno iuxta cruris articulũ depẽdẽte. Reliqua quæ sunt minora di- gitos quinos. Verbũ. Leones scribi nō debet cũ maiore litera vt præbeat ini- tiũ sequẽtib⁹, sed cũ minore vt adiũgatur præcedẽtib⁹. Legẽdũq;, reliquis

quaterni, vt leonibus, lupis, canibus, ex Arist. euidenter lib. de partibus animalium. iiii. cap. ix. vt nonnullorum quorum pedes in digitos finduntur. Ob id pedes priores quinque distinctos digitis habent, posteriores quaternis, vt leones, & canes, atque etiam lupi & patheræ, quintus. n. eorum quinto magnoque manus respondet. Sed quæ parua interdigitata sunt, posteriores etiam quinque digitos optinent, quoniam serpere solent, scilicet vt vnguibus numerosioribus apprehendendo, facilius obrepant ad sublimiora. Itē, non vngues. præfert vtrūque exemplar sed Lynces, & vt reor non male, de digitis. n. hic agitur tantum. De vnguibus infra cap. xlv. Præterea addenda conuinctio, & scribendumque minora & digitos quinos.

¶ EX CA. xliii. Nā simiarum genera. Legere malle. Iā simiarum genera. ¶ Sūt enim vt manus prælogi. Lego prælogæ, tū ex vtroque apographo, tū etiam Arist. lib. ij. cap. viii. Pedes inquit sui generis habent, sunt. n. velut manus maiusculæ, & digitis vt manus constant, medio longiore, vestigiū etiam manui simile est. Ex quibus Aristotelis verbis planū fit, locū etiam sequentem edosum esse. ¶ Sed vestigiū palmæ simile faciūt. Scribendum. n. & vestigiū palmæ simile faciūt. ¶ Ac præter genitale tantum & hoc in maribus. Legendū ex Salmā. exemplari, & præter genitale & hoc in maribus tantum. Nā qui dicit. præter (modo de eadē re intelligat) non necesse hēt addere. tantum, an non satis est dicere. omnia animalia esse femina præter hominē, nisi addas etiam, tantum? ¶ EX CA. xlv. In posterioribus articuli breues. Scribo. in posterioribus marculi breues. Arist. lib. ij. cap. j. excepto elephanto qui digitos numero. v. indiuisos leuiterque discretos, crura priora multo posterioribus longiora, & malleolos posterioribus imis cruribus possidet. ¶ In posterioribus articuli pedibus quā prioribus. Sētentia imperfecta. p̄terque anteredita, vt supuacū fuerit eā repetere. Quappter tollēda hæc verba e medio tāquā ociosa puto. Id si fiat, priora cū sequentibus mire quadrauerint. ¶ Qua parietibus quadrupedū, crocodilo, lacertis, priora genua postcuruatur, posteriora in priorē partē. Verba corruptissima, a mēte Aristotelis & a veritate ipsa abhorrentia. Primo Arist. verba prætexā. Deinde ad eorum exemplar, quomō restitui pliniana queāt ostēdā. Arist. ergo lib. ij. cap. j. sic inquit. At ouiperis quadrupedibus, crocodilo, lacertæ, & reliquis generis eiusdē, crura tū priora, tū posteriora retro flectuntur, paululū in latus vergētia. nec secus in cæteris multipedibus agitur, nisi quā medijs pedes subinde ambigui amplius in latus flectuntur. Hæc Aristot. quē secutū Pliniū, existimo in hæc verba, aut his similia scripsisse. Qua parietibus quadrupedū vt crocodilo, lacertis, priora genua posterioraque postcuruatur, reliquæ vt supflua demēda. ¶ Sic & multipedibus p̄terquā nouissima salientibus. Si relata paulo ante Aristotelis verba diligētius inspiciantur, patebit, subeuntibus, hic, aut si manus subsequētib, non salientibus esse legendū, vt sit sensus, crocodilo & lacertis esse crura obliqua, & itē in multipedibus, præterquā in cruribus subeuntibus postrema, hoc est interiacētibus prima & nouissima, quæ auctore Arist. ambigua sunt. ¶ C. C. Mariū qui septies cōsul fuit statē sibi extrahi passū vnū hominē Oppius auctor est. Non vni tantū homini. C. Mario statī, varices extractæ sunt, sed alijs post eum,

eum, auctore Cicerone secūda thusculana. C. inquit Mari⁹ rustican⁹ vir sed plane vir, cū secaretur vt supra dixi, principio vetuit se alligari. Neque quisquā ante mariū solutus dī esse sectus. Cur ergo postea ali⁹? Valuit auctoritas. Patet ex his Ciceronis verbis legendū apud Pliniū, aut primū omniū, aut primū hominē, nā vnū hominē, nō procedit. ¶ Omnia animalia a dextris partibus incedūt, sinistris incubāt. Ex his verbis priora Aristotelica sunt ex lib. ij. cap. j. Initiū inquit incedēdi omnib⁹ a dextris ptibus. Repetit idē lib. de incessu animaliu. Posteriora suspecta habeo, hærēsq; nihil audeo statuere. Certe illud cotidie cernimus, indifferēter mō dextris, mō sinistris partib⁹ incubare animalia. ¶ EX CA. xlvij. Collū circūagit in auersum. Vetus lectio, collū circūagit in aduersum se. Forte legēdū, collū circūagit in auersa se. hoc est collū in auersum torquet, nō auerso corpore. Arist. lib. ij. cap. xij. Collū retro intorquet quiescēte reliquo corpore. ¶ Nulli vncos habentiū vngues lógipedes. Porre rectis ad caudā ea cruribus volāt. L. ego. nulli vncos habētiū vngues. L. ógipedes porre rectis ad caudā cruribus volāt. hoc sensu. Nulli vncūguū datos a natura radios. L. ógipedes porre rectis &c. Arist. lib. ij. cap. xij. sicut nōnulla ex aui- bus genera, quibus natura calcar etiā dederit. Sed nulli datū hoc est cui vngues adūci sunt. Et paulo ante eodē loco Aristot. Cauda etiā tali qualis data quadrupedibus est, volucres carēt, sed pēnis cōditā gerūt. Breuē quæ lógipedes ac planipedes sunt, maiorē autē quæ ecōtrario cōstāt, quæ vel cōtractis ad ventrē pedibus volāt, cū illæ caudæ pusillæ gerulæ porre rectis in caudā cruribus ferātur. Itē pronomē. ex. in Salmā. exēp. nō legitur. ¶ Qui negāt volucrē vllā sine pedibus esse, cōfirmāt & apodas habere, & ocē, & drepanin. Hermolaus pro. oten. vt antea legebatur nycterin emēdauit, quod in vetustis codicib⁹ nō .otē. sed nectorē habeatur. Cuius sentētiā minime approbo. Cur. n. Hermo- laū rogo ad significandū vespertilionē græca voce vsus esset plinius, cū latina & receptissima præsto & ad manus esset præsertim ab ipso Plinio (vt alios si- leā) semp alias vsurpata. Nunquā. n. eius auis mētio incidit, vt nō semp vesp- tilionē appellarit, haud alio nomine. Sic lib. x. cap. lj. et. lxj. et li. xj. cap. xxxvij. et. xxxix. & lib. xxix. cap. xxx. semp vespertilionē nūquā nycterin appellat. Ego p- nectorē nō nycterin vt Hermolaus, sed (quāuis dura castigatio videri possit) hirūdinē scriberē, ex eodē cuius testimonio hermola⁹ vtitur Arist. lib. eodē ca- pite. j. vbi tria auiū gña quæ hic recēsentur a Plinio coniunctim memorat his verbis. Sic nōnullæ aues depedes sunt, q̄ ob eā rē apedes a paruitate pedū nū- cupātur, qđ gen⁹ auiculæ pēnis plurimū valet, sicut cætera quoq; ppe similia, vt pēnis præualere, sic pedib⁹ de generare vidētur, vt hirūdo & falcula siue ri- paria. Hæc. n. omnia & morib⁹ & volatu & specie, pxima inter se cōspiciūtur. Apparet apes omnibus anni tēporibus, riparia æstate tantū cū imber incessit, tūc. n. & apparet & capitur, deniq; rara hæc auicula est. Hæc Arist. apud quē apedes Theodorus vertit, ego cū Plinio & cæteris qui latine locuti sunt apo- des dixissē, dictione quidē græca, sed iā pridē a latinis recepta, qđ itē in drepa- ni fecissē & plurimis alijs, q̄ cū Plini⁹ tātus yir græcis enūciat vocabulis Theo-

Hermola⁹
taxatur.

Cōtra the
odorum.

Iudiciū de
Theodoro.

dor⁹ vt ei visum est, hoc aut illo mō vertit. vnde apud alios magnā, apud me
 nullā laudē cōsecutus est. ¶ EX CA. xlvij. Quia lōgitudō superficiē corpo
 rū solā ampliat, Locus est deprauatissimus, & quantū cōiectura assequi pos
 sum sic, aut restituēdus, aut tanquā cōcerpta vestis pro tēpore, quoad peritior
 artifex adhibeatur, refarciēdus. quæ longā reddit ceruicē, crura solū ampliat.
 ¶ EX CAPI. xlix. Genitalia maria quibus essent retro satis diximus. exēp.
 Tol. retro fat, legit, nō retro satis. Salmāt. retrorsa. ¶ Vnde etiā calculo hūma
 no remedia. Exēp. Tolet. Sūt die etiā. Salmant. Sūt dis etiā. Scribendū forte.
 Sūt inde etiā, aut. Sūt de ijs etiā. ¶ Subiuges carpēto suo equas. Apog. Tol.
 subiūctas, nō subiuges. ¶ EX CA. l. Atq; etiā in dextrā ac læuā motæ. me
 lius. & que etiā in dextrā & c. ¶ EX CA. lj. Vocē nō habere nisi quæ pulmo
 nē & arterias habēt, hoc est nisi q̄ spirēt Arist. putat. Pauciorib⁹ verbis Apo.
 Tolet. Vocē nō habere nisi quæ spirāt Arist. putat. ¶ Alia cū tractu stridorē,
 vt cicadas. recepto. n. vt duobus sub pectore cauis, spiritu mobili occurfante,
 mēbrana intus attritu eius sonare viscera fat notū est. Cætera simul cū vola
 tu incipe audiri & desinere. Alius verborū cōceptus in eodē Apog. Alia cū tra
 ctu stridorē vt cicadas. Recepto. n. vt duobus sub pectore cauis spū mobili oc
 cursante mēbrana intus attritu eius sonare. Muscas, apes, & cætera similia cū
 volatu incipere audiri, & desinere. Sonū. n. attritu & c. Porro scribendū reor,
 nō cū tractu, sed attritu, vt ex sequētibus patet. & duobus sub pectore & c. nō
 vt duobus, nisi malis cōmutatione particularū scribere, & enim & c. ¶ Mutæ
 in macedonia tradūtur, muti & apri. Mutas esse apud cyrenem africæ ranas
 Arist. auctor est lib. viij. cap. xxvij. & in lib. de admirāda auditione. In Mace
 donia vero ranas mutas esse, mutosq; apros, apud Aristot. (nisi memoria fal
 lor) neutiquā reperietur. Nec verebor hic aperire pro cōsuetudine mea) inge
 nue quid sentiam. Puto aut hiantem esse locū, nōnullis verbis omissis, aut si
 hoc nō est Pliniū errasse, perperā acceptis Aristotelicis verbis. Ea sunt in libro
 de admirāda auditione ad hūc modū. Apud Cyrenē aiūt ranas mutas omni
 no esse. Et in Macedonia quoq; in hæmatotarū regione sues esse solidorum
 ynguiū. Hoc ipsum & lib. ij. cap. j. scribit idē Aristot. Et ante plinius meminit
 hoc libro. c. xlvj. ¶ In homine etiā castratis. Nō hō dūtaxat castratus, sed om
 nia castrata animalia exiliorem emittūt vocē. Quappter videtur mihi legen
 dū hic esse nō. in homine, sed in omnibus. Arist. lib. v. cap. xiiij. verū nō in om
 niū animalīū genere ita agitur. Sūt. n. in quibus e cōtrario sit, vt in bubus. nā
 boū fœminæ grauiorē quā mas agit vocē, & vitulis grauior quā adultis pfe
 ctis que. quā ob rē his castratis vox e cōtrario mutatur. Trāseūt castrata in fœ
 minā. Et aptius volumine de gnatione animalīū. v. capi. penulti. Execta om
 nia in fœminā mutātur. & quoniā vires nervosæ in suo originali principali
 laxātur, similit̄ fœminis mittūt vocē. ¶ Eadē in senecta exilior. Apog. Tol. exi
 liore nō exilior. ¶ Agnoscimus eā antequā cernamus. ea. scribo auferēdi casu
 nō eā. ¶ Hinc tot cātibus & modulis flexiones, Apog. Tol. Hinc tot cātibus,
 & moduli flexionesq;. ¶ EX CAP. lij. Addidit morū quoq; aspectus. Exē

Plinij er
ror.

plar idé. spectus. præfert nõ aspectus. ¶ Trogtis & ipse auctor seuerissimus. Trogus & ipse auctor e seuerissimis. Idé exéplar. ¶ Quib⁹ iuxta nasum flexa sunt. plexa, nõ flexa, vterq; codex. ¶ EX CAP. liij. Cõtacta halitu eius attingit nulla fera, citiusq; putrescūt afflata reliquis. hominis tantū natura infici voluit pluribus modis. legendū diuersa distinctione. cicitiusq; putrescunt. Afflatu reliquis, homini tantū infici natura pluribus modis voluit. hoc sensu cætera animalia afflatu tantū inficere animā hoc est aeré, hominē auté voléte sic natura pluribus modis, ciborū, dentiūq; vitijs, sed præcipue senio. ¶ Exitura supremo, & sola ex omnibus supfutura. Archety. Tol. & sola ex omne supfutura. Scribo. & sola ex homine supfutura. ¶ Vultures vngueto quidē fugātur, alios appetūt odores. Scarabei rosam. Ordinē horū verborū vitiatū esse, theophrastus nos admonet, volumine de causis plantarū. vj. cap. iij. odores tractās his verbis. Enimuero alijs alij aduersi, nec quicquā cōmodi sentiūtur nõ ita solū vt nõ indigeāt, neq; quærat, sed etiā ab his p̄imantur, quæ nobis suauissime olēt, ceu vultures ab vnguētis, & scarabei rosas, nec non & apes vehemēter eos oppugnare vidētur qui vncti sunt. Hæc theophrastus. ex cui⁹ auctoritate sic Plinij verba lego & dispono. Vultures vngueto quidē necantur, scarabei rosa. ¶ Vomitiones homini ad hæc in remediū excogitatæ, frigidiora corpora faciūt. inimicæ oculis, maxime aut dētibus. fragiliora nõ frigidiora scribendū esse omniū medicorū tā græcorū quā latinorū placita proclamāt qui frequētes vomitiones corp⁹ debilitare, multaq; alia aduersa gignere tradūt. Paul. lib. j. cap. xlij. & pleriq; alij & si recipitur Auicena etiā fen quarta primi vbi multis capitib⁹ de vomitu differit. laudatq; eū, mō nõ sit nimius. Alioquin nocere stomacho & debilitare & resoluerē reddereq; aptū vt materix ad eū perueniāt. Obesse quoq; pectori & visui, & dētibus, & antiquis capitibus dolorib⁹. Nocere etiā hepatis & pulmōni, & venā qñq; scindere, & actionē eius ex eis esse q̄ pducūt homines ad malas ægritudines. ¶ Peruigilio quidē præcipue vincūtur cibi. Postremū verbū. cibi. desideratur in Tol. exép. ¶ EX CAP. vltimo. Augescūt corpa dulcib⁹, atq; pinguib⁹, & potu. Minuūtur siccis & aridis frigidisq; ac siti. Duo illa verba. frigidisq;. & si in scriptis exéplariibus, Romanaq; impressione legūtur, in parmēsi tñ & alijs recētioribus impressionibus redundāt, vt opinor recte. Scribendū itē reor, amaris, nõ aridis. Oppone pinguia, siccis. Potū, siti. Dulcia, amaris. Non omnino sententiā nostrā improbabis. ¶ Mori esuriēdi semp̄ inexplēbili auditate animalium vni homini. in exemplari Salmanticensi tria postrema verba superfluunt. In Toletano, vnū tantū, homini. Nec, mori esuriēdi, legēdū crediderim, sed moriēdi.

¶ FINIS. LAUS DEO.

The text in this section is extremely faint and illegible. It appears to be a list or a series of entries, possibly related to the 'AMICINO' header. The text is mirrored across the page, suggesting it was scanned from a double-sided document.

The text at the bottom of the page is also very faint and illegible. It appears to be a signature or a date, possibly 'L. L. L. 1880'.

CAROLVS • V • IMPERATOR • HISPANIE • REG

● OBSERVATIONES FREDENANDI PINTIANI

professoris Rhetoricæ et græcæ linguæ in
clarissima academia Salmanticæsi,
in loca obscura aut deprauata
historiæ naturalis
• C. Plinij, a fine
libri. xj. vsq;
ad finē
• xxy.

● Impressæ in celeberrima vrbe Salmantica, in officina eximij viri Ioânis Giuntæ. iussu & impensis Reuerendissimi in Christo patris & illustrissimi antistitis Domini Francisci Bouadillæ episcopi Cauriësis Archidiaconi Toletani &c. Anno. M. d. xliiij. mēse septēbri. Cū priuilegio neqs excudat aut vëdat.

OR quanto por parte de vos Hernan Nuñez de guzman cauallero de la hordem de Santiago, cathredatico en la vniuersidad de Salamanca nos ha sido hecha relacion, que vos auays compuesto y escripto vn libro o libros de annotaciones y castigaciones sobre todos los libros de la natural historia de Plinio, y los querriades hazer imprimir. Y me suplicastes y pedistes por merced, que auiendo consideracion al trabajo y costa q̄ en hazer lo suso dicho auays tenido y terneys, os hiziessemos merced y mandassemos que vos o la persona o personas que vuestro poder ouiessem, y no otras algunas, pudiessem imprimir y vender el dicho libro o libros de las dichas annotations y castigaciones en estos reynos y señorios de Castilla, ni traer los a vender impressos de fuera parte o como la nuestra merced fuesse. E yo acatando lo suso dicho, y por vos hazer merced toue lo por bien. y por la presente os doy licéncia y facultad. y mando que por tiempo de diez años primeros siguientes que se cuentan desde el dia dela hecha de esta mi cedula en adelante vos o la persona o personas que vuestro poder para ello ouieré y no otros algüos, puedan imprimir y vender el dicho libro o libros dela dicha natural historia de Plinio, en estos dichos nuestros reynos y señorios de castilla. So pena q̄ la persona o personas que sin tener vuestro poder para ello los imprimieré o vendieré o hizieré imprimir o vender, pierdan la impressiõ que hizieren y vendieren, y los moldes y aparejos con que lo hizieren. E incurra mas cada vno de ellos en pena de treynta mil maravedis por cada vez que lo contrario hiziere. La qual dicha pena se reparta en esta manera. La tercia parte para la persona que lo acusare. Y la otra tercia parte para nuestra camara y fisco. y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare. y mando que cada pligo de molde delos dichos libros se venda al precio que por los del nuestro consejo fuere tassado. y a los del nuestro consejo presidentes y oydores delas nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles, dela nuestra casa y corte y chancillerias. y a todos los corregidores, assistente, gouernadores, alcaldes, alguaziles, merinos, prebostes. y otras justicias & juezes qualesquier delos nuestros reynos y señorios que os guarden y cumplan por el dicho tiempo de los dichos diez años y hagan guardar y cumplir esta mi cedula, y contra ella vos no vayan ni passen ni consientan yr ni passar por alguna manera: so pena de la nuestra merced. y de diez mil maravedis para nuestra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Valladolid a veynte y dos dias del mes de hebrero, de mil y quinientos y quarenta y quatro años. Yo el Principe. Por mandado de su alteza pedro delos couos.

AD REVERENDISSIMUM IN
CHRISTO PATREM ET ILLVSTRISSIMUM DOMI-

num. D. Franciscum Bouadillam episcopum Cauriensem, Archidiaconū To-
letanum, &c. Fredenandi Pintiani ex equestri ordine militiæ diui Iaco-
bi, professoris Rhetoricæ & græcæ linguæ in clarissima Sal-
manticensi academia præfatio in Plinianas obserua-
tiones a fine libri. xj. vsq; ad finem. xxv.

NON FUIT MIHI INTEGRVM ANTISTES

clarissime, implere promissum cui me obstrinxi in calce mea-
rum in Plinium obseruationum, quas octauo abhinc mense
amplissimo tuo nomini dedicatas emisi, perducendi videli-
cet ad finem intra menses non multos laboriosum hoc incep-
tum quod te auctore & impulsore aggressus sum, emaculan-
dæ quo ad facere possem historiæ naturalis. C. Plinij. Inue-
nior itaq; vt horatius ait parthis mendacior. Cæterum cõfer-
ri in me eius rei culpa neq; potest, neq; debet, qui nunquam
in exequendo opere semel suscepto cessauit, manum ve de
eo sustuli, sed in operis ipsius difficultatem, quæ non dubie
tanta est vt conatum quãtũlibet magnum hominis cæteris curis vacui retardasset, ne-
dum meum, qui sum publicis prælectionibus, plurimisq; alijs occupationibus adeo
impeditus, ne dicam obrutus, vt interdum vix ocium mihi ad scalpendum (vt aiunt)
caput superfit. Omitto valetudinem quæ nõ omnibus horis mihi homini prope iam
septuagenario prospera cõtingit. Omitto insperatas repentinaq; sollicitudines ac mo-
lestias quas cotidie incurrimus, studijs inimicissimas. Omitto diuersa vitæ desideria
quædam etiam relatu indigna, quæ nos omnib⁹ ferme diei momētis a literis auocāt.
Vt ignoscendus plane sim si non toto ære alieno me ad præsens exonerem. Nihilo-
minus inter tot impedimenta quæ properanti mihi moram intulere, maiorem debi-
ti partem dissoluo, continuatis obseruationibus a fine libri. xj. vbi desieram, ad finem
vsq; xxv. Ita fit vt si bonum omnino nomen non sim, pessimum tamen appellari non
cõmerear, cum per me non steterit quo minus debito liberarer, ni me operosæ rei im-
mensus labor & quem verbis exprimere vix est, ad calcem omni studio festinantem
remoratus fuisset. Sed omisis ijs quæ iustam cunctationi tarditatiq; meæ excusatio-
nem dare possent, Inueniet claritudo tua præsul amplissime in his. xiiij. voluminibus
quæ nunc tibi exhibeo, non pauciora nec minus atrocia monstra detecta superataq;
quam in. x. prioribus. Nec ea debellasse contentus, feras alias minores neglexi, sed ex
consuetudine mea, vt illæ quoq; quãuis non ita perniciosæ, amœnissimis Plinij agris
nemoribusq;. exterminarentur curæ habui. Omnia itaq; in hac etiam secũda laboris
mei parte lustravi, omnia rimatus sum, nihil intactum intentatum ue reliqui, dubita-
riq; omnino nequit quin de opere quod aggressus sum quam diligentissime inquisie-
rim, nec vt ego arbitror frustrante diligentia. Illud certe affirmandum habeo, quãquã
non sine discrimine ne cui videar magnificè me iactare. Si decem tam strenuæ operæ,
nolo enim dicere consiliarij quales illi. x. nestori similes, quorum consilio si sibi da-
rentur, non dubitabat apud Homerum Agamēnō, quin breui Troia caperetur. Si. x.
inquam tã strenuæ operæ auctoritate auspicijsq; tuis Plinio contingerent, fore vt de-

PRAEFATIO.

posito magna ex parte squallore, absterfaq; rubigine quib; obsitus fuerat, plurimum pristini fulgoris gloriæq; reciperet. Quo nomine quantum vita ipsa doctorūq; omnium vniuersitas magnitudini tuæ debitura esset, in aperto est apud omnes qui vel paruis sacri huiusmysterijs initiati sunt. Debet nunc certe quantum nemini alij ex hispaniæ principibus, tum ob bonam vtilissimæ rei partem tuo ductu atq; imperio confectam, tum ob patrocinium literarum, quod a cæteris fastiditum & in totum repudiatum, a te auidissime susceptum, nõ constanter modo sed pertinaciter etiam tueris. Nã quid nunc attinet tempus frustra conterere, numerosas alias & incomparabiles magnitudinis tuæ virtutes vniuersæ hispaniæ & plurimis europæ prouintijs compertissimas recensendo? quarum splendore & superiorum laudes præstringis, & æqualium tuorum nomini ac famæ caliginem tenebrasq; offundis, & in posterum tanquam fulgentissimum sidus præluces, illustri ac memorando documento, quam vitam, quos mores postulet illorum persona qui Christi redemptoris nostri eiusq; apostolorum vice in terris funguntur. Remotus ab omni non solum ambitu sed etiam ambitione & aura populari. Non aliunde sed ex te pendens. Omnia tua præsidia in te ipso habens, tecūq; vt eleganter Persius poeta dixit habitans. Totus in cura ouium tuarum, Totus in sacris literis, philosophiæq; platoniciæ & aristoteliciæ studijs & honestissimis alijs disciplinis. Totus deniq; animi, Totus dei. Iure igitur ac merito omnes ad quorum notitiam tantarum laudum fama peruenit stupefcunt, admiratione tam inauditiæ incredibilisq; audaciæ. Vnus enim ac solus quod festiuissimus poeta ait temporibus malis ausus es esse bonus. Sed sentio me dulcedine laudum tuarum longius duci, quas pro dignitate exequi alterum esset opus. Redeo ad rem. Leget vt dixi amplitudo tua in his. xiiij. libris multa nisi me propriæ foeturæ amor falsum habet, cognitu dignissima, vt pote quæ summorum in literis clarissimorūq; hominum ingenia cæsurasq; tot annos fugerant. Nec sunt pauciora visenda ve minus, quæ in. xj. summos libros referuantur. Omnia ex densissima nocte vbi hactenus delituere, in lucem eruta. Nõ tamẽ sine multis meis vigilijs lucubrationibusq; ac sudoribus diurnis ac nocturnis, adeo vt vel cogitatione ipsa nõ minus præteritorum laborum, quam eorum qui supersunt, fatiger. Sed durandum est quia coepi, & si viribus deficiar, animo tamen perseverandum. Itaq; si per incõmodum valitudinis, alias ue offensiones mihi licuerit, absoluan nõ multo post quod reliquum est operis. Gratias vero vtilitatis quæ ex eo doctis omnibus & præcipue Plinianæ lectionis studiosis comparatur claritudini tuæ pater splendissime deberi, alias testatus sum. Sũma enim tua munificentia & larga manu nobis hæc oia facis, Oleūq; vt dici solet & impensas ad hæc elucubrandam & in cõmunem vtilitatem inuulganda suppeditas,

Vale.

FRANCISCVS BOVADILLA
CAVRIENSIS EPISCOPVS, ARCHIDIACONVS

Toletanus, Fredenando Pintiano Rhetoricæ ac græcæ linguæ in
academia Salmanticensi professori dilectissimo. S.

VANQVAM NON PRAETERIT NOS

Pintiane doctissime, quam sit dura hæc prouintia quam accepisti, ex purgandi quantum vires tuæ ferrent Plinij historiam naturalem tot vitij scriptorum & correctorū culpa commissis, nihil tamen minus veriti sumus quā ne tanquam immemor aut fallax sartorum tectorūq; redemptor, conductione renūtiata, aut eruditissimas tuas obseruationes in residuos eius libros cum summo studiosorum dāno in aliud tempus differres, aut non sine magna nominis tui iactura bonorūq; vt sic dicam prædiorum pollicitationi tuæ obnoxiorum detrimento, poenitentia tā laboriosi incepti omnino decoqueres. Nunc vero quod intra breue admodum tempus fidem tuam magna ex parte liberaueris, summo opere nobis tibiq; simul gratulamur. Nobis quod diligentia nostra nos frustrata nō fuerit. Nam graues debiti exactores nunquam destitimus etiam ante legitimum tempus, promissum opus cotidiano prope conuitio efflagitare. Tibi vero quod ad doctrinæ ingenijq; laudem quam ex æditis octauo circiter ab hinc mense in libros. x. obseruationibus consecutus es, permagna accessio facta sit ex secunda hæc æditione in sequentes. xiiij. vt non minoris eruditionis, ita non minus temporū culpa labefactatos & euersos. Amamus itaq; & admiramur sollertiam ac industriā tuā qui non multo mensiū numero eam operam nauaueris in restituendo auctore vt eminentissimo ita difficillimo, quam nemo alius nostro vt putamus æuo multo longiore temporis spatio præstare potuisset. Adde & illud quod est omnium maximum, ita ad amissum opus istud tuum refectum recoctūq; esse, vt neq; ob acceleratam compositionem quicquam de industria officio ue decessisse videatur, aut ad absolutam operis dignitatem, aliquid eruditionis seu iudicij desideretur. Fecisti igitur vt te dignū fuit, festinasti vt est in prouerbio lente. Tuorum vero scriptorū merita egregie professor, licet exploratum nobis sit & tu ipse non ignores, perpaucos admodum fore qui digne & vt par est expendant, meminisse tamen debes Ciceronianæ illius sententiæ, reconditum poema paucorum hoc est eruditorum consensum approbationeq; desiderare. Quā ob rem ad calcem inceptum opus vt perferas, non hortamur modo, sed magis ac magis a te contendimus, vel potius crediti iure reposcimus. Rem facies gratissimā non nobis modo quos scis Plinianæ doctrinæ ab adolescentia nostra fuisse affectissimos, sed plurimis etiam nostratibus studiosis, honestis ac eruditis viris, qui nobiscum literis egerunt, vt hoc a te nouis precibus & exhortationibus impetraremus. Nam quāuis non lateat nos, quod Pindarus tuus scribit, & nos alias diximus, multo laboriosius esse, euersam ciuitatem instaurare quam a principio condere, & ob id herculeos pene labores ac erūnas te pertulisse in parte operis consumata, & perlaturū adhuc in eo quod superest, non tamen debet tibi excidisse, minime cadere in constantem virum, quum semel coeperit, pedem referre, in re præsertim honesta, vtili, & item

magis quam dici possit necessaria, non solū disciplinis generaliter omnibus, sed etiā latino sermone. Nā ad augendam dicendi facultatem, quam sit locuples Plinius, neminem esse tam a bonorum auctorum lectione abhorrentem putamus, qui ea ignoratione teneatur. Sed scimus has exhortationes ad excitandam industriam tuam parū nobis necessarias fuisse, equum lydium in campum vt dici solet hortatibus. Tuis porro litterarijs sudoribus eruditissime Pintiane nulla potest pars laus inueniri. Ex literis enim & sermone multorum cotidie accipimus, te hominem affecta iam ætate, & in firmis viribus, cum deberes receptui canere, sine imposito diuturnis laboribus, totum adhuc esse in literis, nunquam te dare ocio, semper aliquid meditantem, quo de literis bene merearis. Dignissimus sane qui ab omnibus in vniuersum ameris, colaris, honoribusq; ac cōmodis augearis, a nobis vero præter cæteros impēse, quib⁹ peculiaris etiā intercedit causa, antiqua illa nostra cum tyrunculi adhuc essemus sub te literaria militia, paternus tuus in nos amor, mutua nostra erga te obseruantia. Cuius consuetudinis non oblitus, & dignos nos ducis quibus doctissima tua monimenta nuncupes, & ea nobis in tuis præfationibus tribuis, quæ etiam si vera essent, non tamen possemus salua nostra verecundia agnoscere. Quapropter ita tibi præceptor optime persuadeto, nihil esse ad præsens, aut fore in posterum tam difficile, quod non possis tibi cōstanter & intrepide de nobis polliceri, quos tanto tibi beneficio deuinxisti. Nec temere quicquam magis in votis habemus, quam dari nobis aliquādo facultatem, qua possimus beneuolum nostrum & gratum erga te animum, re potius quā sermone planum facere, & merita tua explere. Sed intelligimus maiora illa esse quā vt quis ea possit, in hoc terreno ac sordido vitæ domicilio digne remunerare. Speramus autē apud summum illum & iustum rerum omnium æstimatorem deum, a quo dona omnia & bonorum operum præmia proficiscuntur, vberimā tibi in cælis propositam esse mercedem, dignam assiduis tuis studijs, & heroico isto animo, quo iam inde ab adolescētia pessime de te ipso mereri instituisti, indicto cunctis vitæ lenocinijs, ac voluptatū illecebris inexpiabili bello, sola contentus, uirtutum & literarum conscientia, Vale.

SEX LIBRO DVODECIMO.

Ex proœmio.

VTINDE eruta dicatur. Exēp. Tole. erudita legit, nō eruta. ¶ Vnio-
 nē in rubri maris profundo. Scribo. in rubri maris pfunda, ex eodē.
 Nam eadē locutione qua dixit vestes ad seras peti, subdidit in rubri
 maris pfunda. ¶ EX CAP. I. Quin & syluanos faunosq; & earū ge-
 neribus syluis ac sua numina tanquā e cœlo attributa credimus. Lo-
 cum esse suspicor, non solū corruptū, sed verbis etiā aliquot deminu-
 tū. Vtēq; melior erit lectio. Quin & syluanis faunisq; & nympha-
 rū generibus e syluis sua nomina tanquā e cœlo attributa credimus. Nā & codex To-
 let. nomina præfert nō numina. ¶ Elico ex Heluetijs ciuis earū, alia exēplaria ciuis eo-
 rū. Ego puto scriptū fuisse a principio. ciuis. rom. pro ciuis romanus & postea depra-
 natū fuisse in ciuis eorū. ¶ Ad tributariū etiā pertinēs solū, ac tributariū etiā detinens
 solū. exēp. tol. ¶ Optantē imbriū p folia crepitus. honestior quorundā codicū lectio.
 captantē imbriū per folia crepitus. & paulo ante. ¶ Domus suæ miraculū: domui legit
 nō dom⁹. exēp. to. vt forte legi debeat. domui vmbraculū. ¶ Cū ipse pars esset vmbræ.
 scribendū reor. cū impar is esset vmbræ. Cōuitiū quidē in Caiū, nō tñ plinij. ¶ Plata-
 ni fatæ regenerauere vitiū. Legendū credo. platani fatæ degñauere in vitē. quia sequi-
 tur illico. quādo quidē cōmendatio arboris eius nō alia maior quā solē æstate arcere,
 hieme admittere. ¶ Sed qui se potētix causa cæsaris libertis ad optasset, spado thessali-
 cus, vt merito dici posset is quoq; dionysi⁹. hæc tā sollicita disquisitio fortunarū ac mo-
 rū hominis libertinæ cōditionis, nec præsentī instituto cōgruit & indigna est plinia-
 na grauitate. Itaq; verba hæc nō plinij sed aliena cēsemus. ¶ EX CAP. iij. meminisse
 cōueniet. Verior lectio monuisse cōueniet. quāquā puto verborū quoq; ordinē muta-
 tū esse, & rectiorē esse scripturā. q̄liter omnia trāsitura lōgius seri, arctissimeq; trāsfer-
 ri, monuisse cōueniet. ¶ EX CAP. iij. Herodotus eā æthiopiæ intelligere maluit tri-
 buti vice regibus &c. Vtrūq; antiquū exēp. Herodotus æthiopiæ intelligi maluit, &
 in tributi vicē regibus &c. ¶ Rarā arborē hebenū. Postremū verbū desideratur in am-
 bobus exēplarib⁹. ¶ Per. dcccc. xc. vj. M. pas. nō posse legi. dcccc. xc. vj. M. pas. sed. dccc.
 xc. vj. M. ostēdimus lib. vj. cap. xxix. ¶ EX CA. v. Foliorū latitudo peltæ effigiē ama-
 zonicæ habet. Theophrastus lib. iij. de historia platarū, cap. iij. nō effigiē tradit, sed
 magnitudinē habere peltæ. Foliū inquit pelta nō minus habet. ¶ Nec fabæ magnitu-
 dinē excedens. digna trāsformatio quæ in ouidianas reponatur, ciceris in fabā. Theo-
 phrastus loco pxime citato. Fructū admodū paruū, magnitudine ciceris, ficui similē.
 ¶ EX CAP. vj. Plurima est in Sydracis. Scribo in Oxydracis ex strabone lib. xvj. &
 stephano & reliquis. ¶ In bactris vtq; hæc verba nisi fallor ad præcedētia pti nēt. Theo-
 phrastus eodē lib. & cap. Ferunt & Terebinthū haberi. Vt alij similē Terebintho cui
 folia & rami & reliqua omnia terebintho similia. Fructus autē diuersus, similis enim
 amygdalis. Nā & in bactris terebinthū hāc esse ferreq; nuces amygdalarū magnitu-
 dine, quoniā nō magnæ sint, sed visu similes & suauitate amygdalis præstātiores. Ex
 his Theophrasti verbis colligitur, verba quæ statim ante præcedūt aliter legēda esse.
 ¶ Pomo amygdalis minore tantū magnitudine. Scribendū enim. pomo amygdalæ
 magnitudine. vt superfluāt duæ illæ dictiones. minore tantū. nisi quis velit erroris no-
 tam Plinio inurere qui verba illa theophrasti. quoniā magnæ non sint, male verterit.
 minore tantū magnitudine. Nā theophrastus nō minora amygdala. sed pari cū Amy-
 gdala magnitudine poma ferri ab ea arbore pdit. ¶ Sed vnde vestes lineas faciūt. Scri-
 bo laneas, nō lineas, nihil. n. notius lanigeris india arboribus. Nā præter herodotū in

Restitue-
 tus loco
 eximi⁹

An Plin-
 ius al-
 lucina-
 tus sit

tertio, theophrastus quoque de arboribus laniferis Tyli insulæ sic loquitur lib. iiii. de historia platarum cap. viii. In Tylo inquit insula quæ in sinu arabico est, parte ad orientem spectate, tantam arborum multitudinem esse affirmat ubi æstus recesserit, ut locus frequentissimo vallo munitus relinquatur. atque his omnibus magnitudo quæ fico. flos odore excellens. fructus ingustabilis & visu lupino similis. Lanigeras quoque arbores multas eadem insulam ferre. Has folia vitigena gerere, verum minora, fructum nullum. Id in quo lana continetur, mali amplitudine cerni. Verum nascens compressum, cum tempestivæ maturitatis sit aperiri, & lanam excipi, qua telas texunt, alias viles, alias preciosas. Hoc idem & in india sicut dictum est & in arabia fieri asseverat. ¶ Folium moro similis, calice pomi cynorhodo. Sic hermolaus corrigit, ex theophrasti auctoritate se id facere professus. Sed temperare mihi nequeo, quo minus dicam mirari me in plerisque hermolai frontem, auctores cum magno studiosorum dispendio falso subinde citatis, & quorum nec minima subsit mentio eis tribuatis, ut plane videatur imposturam voluisse lectoribus facere. Theophrasti verba subtexam, ut planum fiat omnibus quam vera hermolaus tradiderit. Platarum inquit ex quibus vestes conficiunt folium moro simile habet, totam autem stirpem similem cynorhodo. Hæc ad verbum Theophrastus. In quibus verbis ubi obsecro est, simile esse laniferam arborum calice pomi, cynorhodo. Nec scio unde Hermolaus collegerit valere argumentationem a similitudine totius ad totum, ad similitudinem partis ad partem, ut si sic argueris. Tota simia toti homini similis est, ergo simiæ nasus naso hominis. Ita & si tota arbor lanigera similis est cynorhodo, non consequetur puto, ut calyx pomi arboris lanigeræ, similis sit calyci pomi cynorhodi. Publica ante hermolaum lectio impressorum codicum erat. Calice bobicino rhodo. Ex qua si theophrastum & Plinium convenire volumus, hæc eliciemus. corpore toto cynorhodo, hoc est stirpis universitate. At durior inquit est correctio. Quis neget. Sed multo duriores præcessere aliam, quas tamen fatearis necesse est veriores esse sibyllæ folijs, tam eximijs scriptorum testimonijs obvallatæ sunt. ¶ Nec est gratior vllarum prospectus. Verum lectio. nec est gratior villosæ aspectu. Scribo non villosæ aspectu, sed vinearum aspectu. Theophrastus citato volumine. Seruntur ordinatim. Quapropter e longinquo aspiciendi vites apparerent. Nec est quod minus credam quam verba illa. nec est gratior. si vera esse, sed quomodo castigem ad præsens non occurrit. ¶ EX CAP. vii. fiuntque semina casta & inania. Lego. fiuntque semine castæ & inanes. ut referatur ad siliquas. Nam & scripta lectio. semine agnoscit non semina. ¶ Quod vocat brechmasin sic indorum lingua significante abortum. Ambo antiqui codices. quod vocant brigma, sic indorum lingua significante mortuum. ¶ Sola placere amaritudine. placere exempli. tolli non placere. ¶ Vtrumque sylvestre generibus suis est. Tria piperis genera indicata sunt, non duo. Longum, album, nigrum. Non est igitur locus verbo illi. vtrumque. Quare vtrumque lego, non vtrumque. ¶ Hæc in aqua cum semine excepta in æreo vase medicamentum fit quod vocat lycio. Scribo. Hæc in aqua cum semine excocta. reliqua. Nam & vetus & recetior omnis lectio. Hæc hæc non. Hæc. refertque id pronomine, radicem. Item frutice malim legere quam semine, quamquam violenta correctione, Dioscorides lib. i. Colligitur ex ea succus, tuis una cum frutice radicibus. & cum diebus aliquot in aqua maduerint decoctis. Tum excepto ligno, iterum eo qui superest liquore ad crassitudinem mellis decocto. & Plinius lib. xxiii. cap. xiiii. Coquuntur in aqua tuis rami, radicesque summæ amaritudinis æreo vase per triduum. ¶ Spinam ipsam in græcia quidam Pyxanthum chironium vocat. Scribe foemina terminatione Pyxantham Chironiam. Dioscorides præallegato loco. Lycio quod Pyxantham aliqui vocat, spinosa arbor est. & Plinius lib. xxiii. cap. xiiii. Lycio præstatius e spina fieri tradit, quam & pyxantham chironiam vocat. ¶ EX CAP. viii. Item laurino folio & ibi spina tradita est. Particulam. Item. per minorem literam scriptam, cum duobus, verbis sequentibus, superioribus annecte, ex

Contra
Hermolaum.

Expen
de locum

Theophrasto lib. iiii. apertissime. ¶ **EX CAP. ix.** Aliqui peraticū. Quædā exēplaria Pyriticū, Vetus lectio Parthicū qd' magis probo. Nā vt supra ostēdit Plinius lib. vj. cap. xxv. duodeuiginti erant Parthorū regna. Vt mirū nō sit si ex Media aduectū Parthicū appellaretur. ¶ Bactriano nidor ficcus. Vetus lectio, nitor hēt nō nidor. Legendū existimo, nitor suus, hoc est peculiaris, proprius, vt cōfestim. Præterea suū pōdus. ¶ Cætera eius genera cortice Scordasti &c. Adde cōuictionē. et. Cortice. & Scordasti. ¶ **EX CAP. xij.** De folio nardi plura dicere par est. dici, nō dicere codex salmāticēsis. ¶ Folia diuisere annonā, ab amplitudine adrosphæru vocatur. Rectior ātīqua lectio. Folij diuisere annonā amplitudine Hadrosphæro vocatur &c. seqtur cōtinuo. ¶ Maioribus folijs. xxx. Exēp. Salmā. populis legit nō folijs, Toletanū pipulis. vt forte legēdum sit scripulis. ¶ Nardo color qui inueterauerit. Nardi color si inueterauerit. codex tolet. Nardo colos si inueterauerit, Salmā. ¶ Frutice myrtuoso. Exēp. tol. mōtuoso nō myrtuoso. ¶ **EX CAP. xiiij.** Atramitæ pago sabæorū. Vtrūq; exēplar pagus nō pago. ¶ Saba appellatur qd' significare græci mysteriū dicūt, spectās ortus solis æstiuī, vndiq; rupibus inuia & a dextra maris scopulis inaccessa. Paucioribus verbis ambo exēplaria. Saba appellatur. Hoc significare græci mysteriū dicūt. Spectat ortus solis æstiuī. vndiq; maris scopulis inaccessa. ¶ Minorē autē Arabiā. Legendū Orobiā non Arabiā. Tū ex apog. Tol. tū ex Dioscoride lib. j. quātitate minimū. sic dictū ab eruo notissimo leguminis genere, qd' græci appellāt Orobos. ¶ Quæ tertiam partē minæ hoc est. xxxix. denariorū pōdus æquat. Exēp. Salmā. xxviiij. nō. xxxix. Neutra lectio vera. Scribēdū. xxxiiij. Nā Mna seu mina pēdet drachmas atticas. c. auctore Plinio. lib. xxj. cap. xxxiiij. Ergo tertia pars minæ erūt fere. xxxiiij. drachmæ seu denarij. ¶ Certo itinerrū nūero. Iterū, nō itinerū, apog. Tolet. qd' est notandū. ¶ Abest a Gaza nostri littoris iudææ oppido. Idē codex. abest a Gaza nostri littoris in iudæa oppido. ¶ Itē ne dentē recipiat potius quā in micas frangatur. Scripta lectio. Itē ne dentem recipiat, potiusq; in micas fricetur. L ego frietur nō fricetur. ¶ **EX CAP. xv.** Ipsiq; vnguētarij digerūt haud difficulter. Vetus lectio. nostriq; vnguētarij. ¶ **EX CAP. xvj.** Tertia dianitis. Forte dāniatis ab oppido Sabæorū Dānia Plinio lib. vj. cap. xxviiij. vt paulo post. qnata Sébracena a ciuitate regni Sabæorū. ¶ In Messalū oppidū cōfertur. Plinius lib. vj. cap. xxviiij. Messallā appellat nō Messalū. ¶ Quæ ibidē quadā e spina colligitur. exēp. tolet. quæibi de quadā spina colligitur. ¶ **EX CAP. xvij.** forte casuq; hoc & iniuria fieri odores plures existimauere. Legendū reor. auctores. non odores. ¶ Distillantēq; ab his casus mixtura succū. Duo illa verba. casus mixtura. nō puto esse pliniana. ¶ Sūt qui herbā in cypro ex qua id fiat ledā appellēt. & enim illi ladanū appellāt. Budæus ledā & ledanū hic legit. Ego ladona & ladonō legi posse video. Paulus lib. vj. Ladonō inquit a Cistho vocato ladone fit. Est autē in cypro. Appellari porro ladonē fruticē testis est & Dioscorides lib. j. Galenus vero lib. vij. de simpliciu facultate cisthō fruticē ladanō vocat. ¶ Huius pingue insidere. L ego. Huic pingue insidere. Dioscorides loco ante dicto. Sūt etiā qui tractis per frutices funibus inhærentē illis pinguitudinē deradūt, conformatāq; pariter seruāt. ¶ Odore iucūdo gratū. rectius in vtroq; exēplari. odore iucunde graui. ¶ Nec baccæ nocet. Nec baccæ nocetur eadem exēplaria. ¶ Inde Gabbā oēs petere solebāt. Scribo Gabbala nō Gabbā. Tum ex Dioscoride qui styracē Gabbalitē celebrat, tū ex Plinio infra cap. xxvj. ¶ Adhūc ergo sanādū vrunt styracē in pellibus hircinis. tria postrema verba. in pellibus hircinis. per errorē hoc in loco inserta cōiectamus. Arbitramurq; locāda esse post illa quæ non lōge ante præiere ex Syria reuehūt styracē. Qñquidē & de ladano supradictū est, excipi pellibus caprinis. & de Myrrha cōferiri in follibus promiscue. ¶ Quæ nō assiduitate sui fastidiū pariat. Ver

Contra
Budæū.

Locum
nota

Verba i
propiū
locū re
stituta.

bū. sui. redundat. ex tole. archetypo. ¶ EX CAP. xviii. Falsa & ingrata cognominis. Codex Salmā. Falsi legit nō falsa. Scribendū reor permutatis dictionibus. ingrata & falsi cognominis. ¶ Cū plus ex eo inferis debeat. Beatā illā fecit &c. Vtrūq; exēplar. cū plus ex eo inferis debeat. amillā fecit. Scribo. cū pl⁹ ex eo inferis det. Beatā illā fecit &c. Sic paulo post. aceruatim cōgesta honori cadauerū quæ dijs per singulas micæ danī. ¶ Quæ dijs intellexerat genita adhibēs vrēdis defunctis. Verbū adhibēs superfluit ex ambobus exēplaribus. Et scribendū. intellexerunt numero multorū ex eisdem. ¶ EX CAP. xix. Cinnamomū & Cassiā fabulosa narrauit antiquitas princeps ue Herodotus auiū nidis & priuatim Phœnicis in quo situ liber pater educatus esset. ex inuijs rupibus arboribusq; decuti. Permutādæ particulæ. et vbi legitur. ue. scribēdū que & ecōtrario. ex Herodoto euidentissime lib. iij. Cinnamomū inquit etiā quā superiora mirabilius legūt. Nā aut quomō aut qua in terra gignatur. illud nequeunt dicere. nisi qđ probabili rōne vtūtur. qđ quidā volunt id gigni in his regionibus vbi dionysius educatus est. & ipsas Cinnamomi festucas afferrī a grādibus quibusdā alitibus ad nidos e luto constructos in præruptis montiū & homini inaccessis. Hæc herodotus. a quo quia ambigue subobscuraq; dictū fuit in præruptis mōtium nidos strui. neq; additū in rupibus ne eos cōstruāt. an in arboribus vt plerūq; aues solēt. ideo Plinius per disūctiuā ex inuijs rupib⁹ arboribus ue dixit. ¶ Itē Cassiā circa paludes oppugnāte vnguib⁹ diro vespertilionū genere. Scribendū. paludē. vnitatis numero. Vna. n. tm̄ palus est ex qua legitur. Herodotus loco citato de Cassia agēs. Ea inquit nascitur in palude nō alta. Circa quā & in qua degūt feræ alatae vespertilionibus simillimæ. stridore diro & viribus præualētibus. Ex quibus herodoti verbis liquet mēdose legi verba etiam statim sequētia. ¶ Aligerisq; serpētibus. videtur. n. scribendum. aligeris vespertibus. ¶ Cōmutata vero fabula est. Vterq; codex. comitata vero fabula est. ¶ Tot generū auræ expirāte cocētū. Archety. tol. tot generū aura spirāte cōceptū. ¶ Odore primū nunciatā. Mallē legeres. odore prænūciatā. ¶ In portū gebanitarū qui vocatur ocila. Ocelin nō Ocilā vocauit portū hunc lib. vj. cap. xxij. Nauigare inquit incipiūt æstate media ante canis ortū aut ab exortu protinus. veniūtq; circiter tricesimo die Ocelin Arabiæ. aut Canē thuriferæ regionis. ¶ Ipse frutex duorū cubitorū altitudine. duū cubitorū nō duorū Archety. Tole. ¶ Gigni quidē in planis. Duo postrema verba in neutro quidē exēplari legunt. legitima tm̄ esse apparet ex illis quæ sequunt. Frutex & cassia est. iuxtaq; cinnami cāpos nascit. ¶ Aut cui albet cortex. Exēp. Tolet. aut cui labif cortex. ¶ Incēsis vt ferūt syluis ira barbarorū. Id acciderit ne ob iniquitatē præpotētū. an forte nō satis cōstat. cōfusissimus verborū cōtextus simul & distinctio. Scribendū puto. incēsis vt ferūt syluis. Ira ne barbarorū ob iniquitatē præpotentiū? an forte id acciderit nō satis cōstat. ¶ Quē cōtra atq; in cinnamomo leuari preciū est. Codex to. recti⁹ labare legit nō leuari. vt nō multo ante. Dānatur in primis molle. aut cui labif cortex. Qđ ergo illic dixit labitur. hic alio verbo sed paris intellectus repetijt. ¶ Cōsecant surculos. Alia exēplaria. Tū secāt surculos. Scribo. Cū secāt surculos. Ex theophrasto lib. ix. vt statim liquebit. ¶ Lōgitudine binū cubitorū. L ego digitorū nō cubitorum. ex Theophrasto apertissime lib. ix. cap. v. his verbis. Cū itaq; virgas secāt longitudine binū digitorū aut paulo ampliores abscindere. recēteq; bouis corio eas persuere. Tum ex eo lignis putrecentibus vermiculos nasci qui lignū erodāt. corticē vero nullatenus tāgant ob amaritudinē acrimoniāq; odoris. Hæc Theophrastus. quæ omnia vides optime lector hic a Plinio tralata. Præterea dictio sequēs. Mox. cū minore scripta præcedēribus assuēda est. ¶ Gustu ue quā maxime feruēs. Scribe. gustuq; quā maxime feruens. ex yetere lectione. ¶ EX CAP. xx. His addidere māgones. In codice Salmāti.

Particu
læ inge
niose p
mutatæ

Pulch
er loc⁹.

mangonis legit nō māgones. ¶ Qui cōsidere ex nabataeis. Hæc verba in exēplari sal-
 manti, superfluūt. ¶ EX CAP. xxij. Myrobalano preciū in libras. x. bini. Codex Tol.
 .x. binis. Alia exēplaria. binas. nō bini aut binis, vt forte legendū sit, bini asses. vt in-
 fra. cap. xxvij. preciū optimo in libras bini asses. ¶ Qm̄ tñ hic vnguentorū materia tra-
 ctatur. Scribo. qm̄ tñ hic. c. hoc est nō alibi in toto opere. ¶ EX CAP. xxv. Malleolis
 feri dicitur nuper victa. Apog. Tol. Malleolis feri dicit nuper victa. Scribo. Malleolis
 feri didicit nuper victa. ¶ Intra quintū demū annū. Ambo exēplaria. Intra quintū de-
 uictæ annū. Nec venit legūt statim ante, sed veniere. ¶ Et alias adulterat femine suo.
 & alias adulterat feminis succo, vtrūq; exēplar. ¶ Qm̄ ipsū quoq; inhærescit. duo il-
 la verba, ipsum quoq; superfluūt ex eisdē. ¶ Quæ probatio eius gemina est. aptior le-
 ctio. genuina est. ¶ Nā melle mutātū statim contrahit muscas. Adde. manu. Nā melle
 mutātū statim manu cōtrahit muscas. ex vtroq; exemplari vt paulo ante. qm̄ et ipsum
 quoq; inarescit in manu inuerfa. ¶ Quippe milibus denariorū. denariū nō denariorū.
 scripta lectio. ¶ Intus similitudo harūdinis. Exēp. to. intus simili mō harūdinis. ¶ Ob
 id in scobe sordescit. Dele p̄positionē. ex eodē. ¶ Post supradicta ex Pisidia. Sidone.
 Cypro. Cilicia. Creta. Scribo. Post supradicta ex Pisidia Sed & Cypro. Cilicia. Cre-
 ta. ex eodē rectissime. prouinciæ. n. hic, nō ciuitates enumerātur. ¶ Permutat in libras
 .y. Exēplar idē, in libras. xv. ¶ EX CAP. xxvj. preciū optimo in libras bini asses. Exē-
 plar idē in libras. xix. ¶ A singulis ad ccc. puenire libras. Idē. a. x. xx. singulis ad. x. ccc.
 peruenire libras. ¶ Oleū autē ipsum. Vtrūq; archetypū foliū agnoscit nō oleū. ¶ Iā tñ
 colorē mutās. Probabilior lectio. Iā tñ colorē mutās. astipulāte et sal. exēp. ¶ EX CA.
 .xxvij. Scd̄a in Lycia cedro. Scd̄a in Lycia e cedro. Vet⁹ lectio. ¶ Ois aut ex alba la-
 brusca præstātor quā e nigra. Aliter exēp. Tol. Omnibus autē est alba labrusca præstā-
 tor quā nigra. ¶ Et qd̄ Caryopō appellāt. Comacū antea legebat. Hermolaus de rafa
 priore dictione Caryopō substituit. citatq; suorū codicū fidem, nescio quā bona fide.
 Ego vero cū e duobus quæ habere potui exēplaribus in vno Chamochō inueniā, in
 altero Comachū, & Romana impressio cæteræq; recētiore Comacū agnoscant, anti-
 quā lectionē cōuellendā nō cēseo. præsertim cū Plinius libro sequente cap. ij. rursus co-
 macū nominet. Sed quid exēplariū fidē Plinij ue imploramus, cū Theophrastus om-
 ni nos dubitatione soluat lib. ix. Comacū. n. duplex facit. Alterū fructū, alterū qd̄ pro-
 batissimis quibusq; miscetur vnguentis. quē locū parū fideliter Theodorus trāstulit.
 Qd̄ aut in Syria vt Plinius scribit nascat Comacū falsum est, in Arabia. n. eodē Theo-
 phrasto auctore loco citato nascitur. Quapropter aut vitiatus est in Plinio locus, legē-
 dūq; In Arabia gignitur vt cinnamomū quod comacū appellant, aut Plinius nō re-
 cte Theophrasti verba accepit. ¶ Hic est succus nuci expressus multum a furculo veri
 cinnami differens. Legendum reor. Hic est succus nuci expressus, multum a succo il-
 lo veri cinnami differens.

Locum
attēde.

Locus e-
ximiū
contra
Hermo-
lai fētē-
tiam.

Contra
Theo-
dorum.

An Plī-
nius er-
rauerit;

EX LIBRO. XIII. CAPITE. I.

NIDOREM Verius quam odorem nouerant. Ambo exempla-
 ria. nidorem nouerant. Cætera superfluunt. ¶ Persarum esse debet
 gentis vnguentū. Illi madent eo. Codex. To. cōmutato ordine. Vn-
 guentum persarum gentis esse debet. Illi madent eo. ¶ Mutatā au-
 ctoritātē. mutare auctoritātē. scripta lectio. ¶ Oenāthinū in Cypro,
 deinde in ægypto. Tria postrema verba nō habent in nostris exēpla-
 rib⁹. ¶ Et vilissimis quidē hodie est obid creditū & id in vetustis-
 simis esse. Codices nri. E. vilissimis qdē hodie est, obid credit & in vestutissimis esse.
 ¶ Constat ex lilijs balano. Codices ijdem balanino præferunt nō balano. ¶ Calamo,

EX LIBRO

Loc⁹ in
signis.

Melle. Cinnamomo. Croco. Myrrha. Aspalatho. Lege Calamo. Croco. Myrrha. reli-
qua redundat ex iisdē. ¶ Et idē Cyprinū. Scribendū puto. Itidē Cyprinū, siue & item
Cyprinū. vt repetatur. Est tenuissimū. ¶ Externa omnia & prodigiosa. Cinnamomi-
no adijcit balaninū. Aliter antiqua omnis & recētior lectio. Externa omnia & pdigio-
sa cinnamomino precia. Adijcit Cinnamomino &c. vt lib. priore cap. xxvj. In precio
quidē prodigio simile est &c. ¶ EX CAP. ij. Cinnamomo. Comaro. Legendū vt su-
pra ostēsum est Comaco, nō Comaro. Sic. n. hēnt & scripta & excusa omnia exēplaria.
¶ Cypro. Amaraco. collato melle &c. Exēp. Tolet. Cypro. Amara. coloto. Scribo Cy-
pro. Amaraco. Loto, ex Theophrasto lib. ix. de Stirpibus. Quibus inquit ad vnguen-
ta vtunt hęc fere sunt. Casia. Cinnamomū. Nerū. Balsamū. Aspalathus. Styrax. cōse-
cratrix. Narta. Costus. Iigusticū. Crocū. Myrrha. Gladiolus. Iūcus. Calamus. Amara-
cus. Lotus. Anethū &c. ¶ Nihilq; eius rei causa in Italia victrix omniū. In Europa
vero præter Irin Illyricā & nardū gallicū gigniūt. Notandū est quattuor illa verba ante
cedētis capituli duodecimo fere a calce versu. Externa omnia & pdigiosa, illic per erro-
rē posita, hic inferi debere. Vt sic scribēdū putē. Externa omnia & prodigiosa. Nihilq;
in Italia victrix omniū, In Europa vero præter Irin Illyricā & Nardū gallicū nascit.
Nā verba illa. eius rei causa, aduentitia putam⁹ & supra verba illa. victrix omniū. scri-
pta ab aliquo qui exponere voluit, ideo fuisse italiā victricē omniū, qd' ab huiusmodi
delitijs abstinuisset. ¶ EX CAP. iij. vt trāseunte foemina odor inuitet etiā aliud agē-
tes. Dictionē. foemina. expositionis causa additā putamus. legendūq; trāseutes, nō trā-
seunte. cur. n. foeminā trāseuntē potius quā virū pbatū vnguentū alliceret, promiscuo
illis tēporibus inter vtrosq; vnguētū vsu. ¶ Sed & hęc aliqua differētia signāda sunt.
Exēp. Tolet. Si tñ & hęc aliqua differētia &c. ¶ Liniq; iam. lini non lini legit exēp.
salmā. ¶ Queso vt qualiter sentiret iuuaretq; ab ea pte corporis. Cōuertenda puto ver-
ba. Queso vt sentiret, qualitē iuuaret ab ea pte corporis. Nā particula. q; a nullo exēpla-
ri scripto impresso ue agnoscit. ¶ Et custodijs horrida. custodib⁹ nō custodijs. codex
tol. ¶ EX CAP. iiii. Nulla est in Italia spōte genita. nec in alia pte terrarū nisi calida.
Ambo exēplaria. Nulla est in Italia pte terrarū nisi in calida. Minus male legeť. Nulla
est in alia parte terrarū nisi in calida. ¶ A fimo quidā etiā lædi putāt. & assyriorū pars
aliqua si nō riuis misceat. Scribo. A fimo quidā etiā lædi putāt, si nō riuis misceat. cæte-
ra falso inserta sunt. Patet apertissime ex Theophrasto lib. ij. cap. viij. cuius hęc verba
sunt. De fimo diuersa sentētia est. Quidā. n. has fimo delectari negāt, sed abhorre-
re omnino statuūt. Alij vsu fimi cōcedunt, cremētū que magnū capere eo affirmāt, ri-
uis tñ miscere fīmū oportere affirmāt. ¶ Gaudet & riguis totoq; anno bibere cū amet
anno sitiēti. Legendū arbitror. Gaudet & riguis totoq; anno bibere, quin etiā non si-
tiēti. hoc est. & si ann⁹ sit pluuius, gaudet tñ rigari. Fauet huic correctioni Theophra-
stus libro. ij. cap. viij. palmas scribēs magis gaudere aquis scaturientibus quā pluuijs.
¶ Incerta tñ libidine etiā mitiorib⁹ se miscēt. incesta nō incerta exēplar Salmā. ¶ Cor-
ticū pollicibus vt orbibus. Corticū pollicibus aut orbibus exēp. Tol. ¶ Nō inter folia
vt in cæteris. Adde pronomē. hoc. nō inter folia hoc vt in cæteris. ex Codice to. ¶ Præ-
terea cæsum a dorso puluinata fissura. Exēpl. Salmā. Præterea summa a dorso pului-
nato fissura. Scribendū puto. summo a dorso. ¶ Multis cādidiq; lignū hoc acarnib⁹
discindit tunicis. discernit nō discindit. codex. tol. ¶ Et foliū ibi latius. fructus quā re-
liquis rotūdior, nec vt deuoret corpus, verū vt expuat succo mō expresso. Defunt hic
māifeste aliquot verba. de altero. n. genere palmæ qd' est in cypro loquit. Duo nāq; il-
lic palmæ genera reddit Theophrastus. lib. ij. cap. viij. his verbis. Alterū autē genus in
Cypro nascit qd' & foliū hēt lati⁹ & fructū maiorē multo & peculiare formæ, magni

tudinis mali punici, formæ oblongæ, nõ grati saporis vt alijs, sed similis radicibus. Itaq; nõ deuorat, sed mäsus expuit. Puto igit in Plinio legendũ. Est alterum in Cypro palmæ gen⁹, Foliũ his latius, fructus quã reliquis. c. ¶ Cætero non sine maribus gignere foeminas. mutato ordine exép. tolet. Cætero sine maribus nõ gignere foeminas. ¶ Viduas post sterilefcere foeminas. bi duo post idẽ hēt exēplar, nõ viduas post. ¶ Duorũ cubitorũ lōgitudine. duũ lego nõ duorũ, ex eodẽ. ¶ A cerebro ipso arboris viridi. vltima dictio redũdat ex scriptis codicibus, sane recte, ex Theophrasto vnde locus sumpt⁹ est, vt pleraq; omnia in hac plãtarũ cõmentatione, sicuti in animalĩũ tractatu ab Aristotele. ¶ In Cypro vero, Syria, ægypto, quadrimæ aliæ, aliæ quinquēnes. Exép. to. In Cypro vero, Syria, Aegypto quadrimæ. Aliquæ quinquēnes. ¶ Vocant autẽ chamero- pes. sic quidẽ antiqua nostra exēplaria præferũt, sed male, legendũ, n. chamæripes ex Theophrasto lib. ij. cap. viij. qđ vidit & hermola⁹. ¶ Vno in horto Bagou. Theophrastus loco citato spadonẽ hũc Battũ non Bagoã appellat. Theodorus neutro mō vertit sed battoni. tãta in eo loco varietas est exēplariũ. ¶ Vna earũ arbor in chora esse tradit. Scribendũ reor, Vna earũ arbor in Charace tradit. Notissimũ est oppidũ Charax in intimo recessu sinus persici. de quo multa in sexto. ¶ Iterũ mori ac renasci. Scribe pmu- tato ordine. mori, ac iterũ renasci. ¶ Sapore ferino quẽ ferme in apris nouimus, euidẽ- tissimeq; causa est nominis. Lego, sapore quẽ ferme in apris nouimus. quæ causa no- minis. ex Apog. Tol. ¶ Quinq; earũ nec plures arbores tradũt, quinq; harũ plurimas arbores tradũt. exép. salmã. ¶ Ab his caryotæ maxime celebrant. Scribe, careotæ seu ca- reotides, vt in syluis Papinius. prægrãdes careotides cadebãt. vtrobicq; per. e. nõ per. y. aut. i. vt video plerosq; etiã ex doctissimorũ nota scribere, nulla rōne. Nã cũ. e. scriben- dũ etymologia ipsa docet. caput. n. care seu carenõ græce dicit. Nec apud Papiniũ præ- dicto versu ratio syllabæ claudicat. Nã sæpe græcũ. eta. in. e. breue apud latinos vertit vt apparet in. crepides. apud Catullum & Persiũ, & in diastema apud Sidoniũ. cui tñ iniquissime de ea re lis ab Hermolao intēdit. et in. o. magno idẽ cõtingit, in dictione. ioniũ. apud Virgiliũ & Catullũ. Vt necesse nõ sit inuerti ordinẽ in illo Lucani versu lib. j. Edonis ogygio decurrit plena lyæo vt Cõstantius fanẽsis putauit. ¶ Et assiduo vapore torrẽtes. Lego sine cõiunctione. assiduo vapore torrẽte. ¶ Decidisse candidã verrucã quæ racemo adhæserat. Scribendũ arbitror decidisse candidã verrucã qua race- mo adhæserat. ¶ EX CAP. v. Semẽ eius cupresso simile. Theophrast⁹ lib. iij. cap. xij. corticẽ nõ semẽ dicit habere similẽ cupresso. Cortice inquit cupresso similes videbant verũ scabriore. ¶ EX CAP. vi. Ex his mascula est sine fructu. Exép. Tol. Ex his mas- culæ sine fructu. ¶ Tactu resinofus circa idã troadis. Sed in macedonia breuis arbor hæc. Scribo. tactu resinofus. Circa idã Troadis & in Macedonia breuis arbor hæc. ex Theophrasto aperte lib. iij. cap. xv. nigrũ ait nouissime facit magnitudine fabæ resino- sum & sulfurosũ. Circa Idã & Macedoniã breuis, fruticosa, cõtortaq; nascit. At apud Damascũ syriæ magna copiosa decoraq;. ¶ Materies ei admodũ lãta, ac fidelis ad ve- tustatẽ. Scribo alio ordine verborũ. Materies ei lãta ac fidelis admodũ ad vetustatem. ex eodẽ theophrasto eodẽ loco, his verbis. Materies ei lãta. radices validæ in p̃fundo, atq; in totũ incorrupta hæc arbor habet. ¶ Eximij ac nigri splẽdoris. duo prima ver- ba superfluunt, ex vtroq; antiquo codice. ¶ EX CAPITE. vij. Idq; ipsum ficus est prædulcis. Codex Toletan⁹. Idq; ipse ficus est prædulcis. ¶ Qui alium omnem ri- gat. vtrũq; exemplar. aliam. præfert non alium vt Hermolaus emendat ex Theophra- sto & Solino, quorum neuterum adiuuat. Theophrasti verba sunt libro. iij. cap. ij. Propriũ id præter cætera habere videt. quod cæsum continuo viride est, siccat autẽ in profundo aquæ. mergit. n. in profundas fodinas stagnaq; protinus atq; cõditur.

De ortho-
graphia
huius no-
minis Ca-
reotis. cõ-
tra doctis-
simos eti-
am.
Sidonius
defensus
a calum-
nia Her-
molai.
Contra
Constan-
tium fas-
nensem.

madefactūq; in pfundo siccat. Cūq; siccū omnino fuerit, supfluit atq; innatat. Itaq; probe conditū esse videtur. fit. n. leue atq; solutū. Et Solinus cap. xxxiiij. materia eius in aquā missa subsidit. Deinde cū diu desederit in liquore, leuior facta sustollit. & ver sa vice qd' natura in alio ligni genere nō recipit fit humore sicca. In his verbis Theophrasti atq; Solini nulla apparet alui intestinorum vemētio. Nisi quis dicat citari ab Hermolao prædictos auctores qd' attinet ad verbū, suggit, qd' pro fugit substituit. cuius rei debuit lectorē admōere, ne iudicaret voluisse p̄stigiatorū more legētiū oculos præstringere vt supra etiam in cynorhodo fecit. ¶ EX CAP. viij. Similis his siliqua quā Iones Cerauniā vocāt. L ego, Similis & quā Iones Cerauniā vocāt, ex vtroq; exē plari, rectissime, astipulāte ēt Theophrasto lib. iij. de plātis cap. ij. Similis inquit huic & quā Iones Ceroniā vocant. Nā Theodorū qui alit trāstulit, Plinij deprauata lectio decepit. Itē Ceroniā libētius legerim quā Cerauniā. Nisi quis dicat vtroq; mō posse p̄ ferri vt Olla, aula, Coda, Cauda, Plodo, plaudo, & similia. Sed in dictionibus latinis locū id habere dixerim, nō in græcis. Vt cūq; in his quæ ad nos e græcis fluxerunt tutius est literaturā sequi græcā, exceptis quibusdā in quibus receptissimū est aliter fieri. ¶ Sed pomū siliquæ. Exēp. tolet. Sed pomū siliqua. L ego, Sed pomū in siliqua, vt capite sequēte. Semē in siliquis. Theophrastus pomū græce ellobō appellat, hoc est sili qua cōtentū. Theodorus. Nā & ipsa caudice maximā fructus partē expellit, ramis autē vt diximus paucū fert siliqua. ¶ Postea florē, per autūnū hieme foetus enutriēte. Legendū videt, postea floret per autūnū. c. Theophrastus. Fructū anniculū simul & nouū hēt, altero nāq; detracto post canis ortū, protinus alterū gigni patefecit. gigni. n. yuæ modo indiscretus atq; vniformis. Tū auctus circa arcturū & æquinoctiū floret. ¶ EX CAP. ix. Aegyptus & persicā arborē sui generis hēt. Scribo Perseā nō Persicā, ex Theophrasto loco sæpe cirato, & Dioscoride lib. j. Est inquit Theophrastus in ægypto alia quoq; arbor Persea dicta. Dioscorides. Aegypti arbor p̄sea est, fructū fert stomacho accōmodatū. c. Qd' si apud Dioscoridē legis, Perseā Romani pariter græcis Perseā siue Persicā dicūt, scito verba illa Dioscoridis nō esse, nec in græco ea haberi exē plari sed a Marcello interprete addita, quē fefellit mēdosus Plinij codex. In quē ēt errorē incidit Hermolaus in Corollario. ¶ Subnascēte crastino fructu. Nō placet Plinij tralatio ex Theophrasto. Cui⁹ verba sunt de arbore Persea. Fructū autē fert copiosum & omnē horā. Plini⁹ crastino vertit. Ego puto apud theophrastū, horā, nō partē diei significare sed anni. Alioqui ridiculū esset credere arborem esse quæ cotidie fructū nouū gignat. ¶ Pomū lōgius piro. Adde æquū, aut par, aut aliā huiusmodi dictionē. Est. n. sensus. Perseā arborē habere pomū oblongū, magnitudine piri. Theophrastus. Fructū abunde parit, omniq; tēpore pficit, quippe nouus anniculū semp occupat. Maturitas anniuersariorū afflatu cōficit, reliquū crudiorē auferūt atq; recōdunt. Est magnitudine piri, Figura oblongus, amygdalæ mō. Hæc Theophrastus, apud quē magnā rē se fecisse putauit Theodorus, si quos yētos vniuersitas scriptorū etefias appellat, ipse latino nomine anniuersarios diceret. ¶ Sed vbi nux illi huic pomū. Vtrūq; exemplar nō pomū legit sed primū. Scribo, prunū. Theophrastus, hēt autē intus nucē quē admodū prunū mollicie, sed longe minorē & molliorē. ¶ Simulacra ex ea factitauere, nō eadē gratia quā fideli materia, vt ex arbore quā balanū appellauim⁹. Prima illa verba, simulacra ex ea factitauere, ad antecedētia pertinēt. Deinde sequit̄ alius sensus. Scribendūq; sic. Nō eadē gratia quāquā fideli materia, est arbor quā balanō appellamus. Theophrastus eodē loco. Glās a fructu nomē accepit. Foliū ei simile atq; myrto, oblongius tñ. Illæsa magnaq; arbor est, verū nō recta sed cōtorta. Materies ei valida & tā ad alia quā ad nauigia p̄cōmoda. ¶ Circa thebas hæc ybi & quercus, & p̄sica, & oliua.

Loc⁹ singularis e mēdat⁹.

Cōtra theodorū.

Contra Hermolaum & Marcel lū Dioscoridis interp̄tem. An errarit Plini⁹ in vertēdo Theophrasto.

Loc⁹ pulchre restitutus.

Scribendū vt admonūi Persea, nō Perfica. Theophrast⁹ lib. iiii. cap. iij. & sylua ingēs circa agrū thebanū est, vbi & robur, & Persea & olea. Theodorus qđ græce theophrastus dixit Thebaicon nomon, agrum thebanū vertit, ego præfecturam non agrū transtulissē, cum Plinio libro quinto capite nono. ¶ **EX CAPITE. x.** Lignum in primo grande. Theophrastus non grande sed rotundum scribit. Alia inquit quædam arbor prunus habetur, insignis magnitudine, fructum ferens natura & magnitudine mespilis proximum, nisi quod rotundū nucleum habet. ¶ Syluestris fuit & circa mēphin regio. Verbū fuit neutrū scriptorū exēplariū agnoscit. ¶ Vt terni nequirēt vel circūplecti. videf scribendū præpostero ordine. vt vel terni nequirēt circūplecti. ¶ Facies enim spinæ. Exēp. Salmā. Facies est spinæ. Tol. facies eius spinæ. ¶ **EX CAP. xi.** Fit & ex Sarcocolla ita vocat arbor gūmi vtilissimū. Codex Toletanus nō gūmi vtilissimū legit, sed cōmis vtilissima, semperq; ita profert, genere foeminino nō neutro. ¶ Ne terrā quidē ipsam totā fuisse quæ nūc ægyptus intelligit. Verbū. totā. redūdat ex. exēp. toletano, recte vt infra cap. xiiij. qđ eo magis miror, si etiā nūc homero cōdēte ægyptus nō erat. ¶ Cū in Sebernytico saltē eius nominis charta nascat. Scribo. cū in Sebernytico saltē eius nomo nō nisi charta nascatur. De Sebernytico ægypti nomo Plini⁹ quinto. ¶ Triangulis lateribus decē nō amplius cubitorū lōgitudine. Lege. decē & amplius cubitorū lōgitudine. Theophrastus lib. iiii. cap. viij. nascit papyrus nō in altitudine gurgitū sed ppe intra duo cubita, nō nusquā etiā minus, crassitudine radice qua vola viri robusti. lōgitudine sup dena cubita puenit. ¶ In gracilitatē fastigiatū. Dictū a nobis sæpe, scribendū fastigiatū, nō fastigiatū. ¶ Et e libro vela tegetes que. redūdat conuinctio. et. ex. Apog. Tol. ¶ **EX CAP. xij.** Propiorq; etiā nūc cortici tæniotica a vicino loco. Vterq; codex leneotica legit. Quidā scribendū putat. leneotica a vicino lacu, nā lacus græce lenos dicit. sed magis probo legat Tanitica ab vrbe ægypti Tani celebrata omnibus. ¶ Segestriūq; in mercibus vsūm prebet. Deme præpositionē. in. ex codice tol. ¶ Texturq; oēs tabulæ madētes nili aqua. Idē. Textur omnis madēte tabula nili aqua. ¶ Cū pmo supina. Vtrūq; exēplar. in re cū primo supina. vt forte legendū sit. inde. nō in re. ¶ Segminibus vtrinq; amputatis. Scribo resegminibus vtrinq; amputatis. ex exēp. tol. ¶ Tolerādis nō sufficiebat calamis. Codex Salmāti. tēperādis agnoscit nō tolerādis. Toletanus, tenēdis, pro quo substituere possis tenuādis. ¶ Litoræ metū afferebat aduersis. Vterq; codex. litoræ metū afferebat ex auersis. ¶ Per trāslucida. Verus lectio tralucida. ¶ Igitur & secūdo corio statumina facta sunt e pmo subtegmine. Hermolaus statumina defendit vbi ante stammina legebat ex vetere vt ait lectione. & sane sic nostra præferūt exēplaria. Sed neq; Hermolao neq; Merulæ neq; scriptæ lectio ni hac pte accedo, cōmodiorēq; duco lectionē stammina quā statumina. Nā si statumina legat vt Hermolaus & Merula pbant, quis obsecro erit intellectus sequētis dictionis subtegmine? Igit sic accipio ad roborādā tenuitatē additū alterū coriū hoc est phylurā. & ita duo coria in tabula fuisse locata, vt primū vicē staminis præberet, secundū subtegmis, trāsuersē locata, vt supra dixerat. peragit trāsuersa crates. ¶ Pedalis erat mēsurā & cubitalis macrocolis. Archetypū tolet. Pedalis erat mēsurā, erat & cubitalis. ¶ Cui nihil e prima erat, sed omnia e secūda. Exēp. Salmā. cui nihil primū erat, sed omnia secūda. ¶ Rebellat sæpe humor incuriose datus, primoq; malleo deprehenditur, aut etiā odore. Idē exēplar. Rebellat sæpe humor incuriose datus primo malleo, qui & deprehendit a ui etiā odoris. ¶ Sed inserta medijs glutinamētis tænia. Fungo papyrus bibula, vix nisi litera fundēte se. Scribo. sed inserta medijs glutinamētis. Tanitico papyrus bibula vis nisi litera fundēte se. De Tanitico papyrus supra hoc capite. et exēplaria ambo. uis. legūt nō. uix. ¶ Alius igit iterū texēdis labor. Toletanus codex non texēdis

Contra
Theodorū.

Locus
egregi⁹.

Contra
Hermolaum &
Georgiū
Merulā
& antiq̄
exempla
ria.

agnoscit sed tenendis, vt putē scribendū, tenuādis. Nā vt paulo ante dixit spectatur in chartis tenuitas, dēfitas. c. ¶ Minimū hoc mō intergerij. Vetus lectio intergeri nō intergerij. ¶ EX CAP. xiiij. ¶ Et libros cedratos fuisse. Exēpl. tolet. citratos non cedrates. ¶ Ex quib⁹ igni duo cremati ab ipsa. Codex Salmā. inibi legit nō igni. ¶ Cur & Homerus in ipsa illa lycia bellerophōti codicillos datos. L. ego. cur & homerus in ipsam illā lyciā Bellerophōti. c. Nō. n. Proetus codicillos bellerophōti dedit in Lycia, sed in lyciā pferēdos ad focerū Iobatē, auctore homero in sexto Iliados. Misit inquit illū in lyciā datis exitialibus literis quas in codicillo exarauerat, multa continētes atrocias. ¶ Vt e senatu darentur arbitri dispensandi. Vetus lectio. dispensandæ non dispensandi, vt referas ad chartam. ¶ EX CAPIT. xv. Venundatæ sunt & duæ iuba rege vendente. Scribo. Venundatæ sunt & duæ a Iuba rege pendentes. ex vtroq; exemplari. Sic paulo post interiit nuper incendio a cethegis descendens. ¶ Permutata latifundij taxatione, permutati non permutata, vetusti codices. ¶ Per medium ambitum. Quid sit medius ambitus & præsertim in orbiculari rotundaq; figura non satis intelligo. Per medium autem hic accipio, per dimetientem. Et forte, Plinius. medium. tantum scriptū reliquit. Postea vero adiecta fuit dictio. ambitū. ab aliquo qui voluit exponere verbum illud. mediū. Nā & paulo post easdē duas dictiones. per mediū. repetit, nec adiecit ambitū. ¶ Quā potuisset esse natura solidæ. Itē a Nomio Tiberij Cæsaris liberto. L. ego. quā potuisset esse naturæ. Solidæ. c. Nā genitiuus. naturæ. respōdet genitiuo. artis. Dictio vero. Solidæ. initium est diuersi cæsi, & secunda pars præmissæ diuisionis. Eritq; ordo Magnitudo amplissima vnus cōmissæ duobus orbibus a Ptolemæo rege Mauritanæ. Solidæ a Nomio Tiberij cæsaris liberto. ¶ In uena crispis vel in vertice varijs. Vtrūq; exēplar. in venā crispis vel in verticē paruis. Scribēdū videt̃ prauis id est tortuosis, quia sequit̃, hoc intorto. ¶ Hoc intorto & ideo tales pantherinæ vocantur. Sūt & vndatim crispæ maiore gratia si pauonū caudæ oculos imiteñ. Subuereor ne parū recto ordine verba hæc scripta sint. Nā credibilius est & rationi magis consonū, in vortices prauas intortasq; & ob id pātherinas appellatas, caudæ pauonū oculos fere imitatas esse, quā vndatim crispas. Quapropter considerandū an ita legi debeat. Hoc intorto & iō tales pātherinæ vocant̃, maiore gratia si pauonū oculos imiteñ. Sunt & vndatim crispæ. ¶ Magna vero post has gratia extra prædictas. Quis tā lusciosus, cui nō pelluceat verba illa. extra prædictas. expositionē esse statim ante præcedentiū verborū. post has. Nā quæ necessitas tenuit Pliniū verborū alioqui parcissimū, cū prædixisset. post has. subiūgere ilico, extra prædictas, qd̃ erat idē. ¶ Post hæc amplitudo est iā totius caudicis. Iuuāt plura quoq; in vna mēsa vitia. Lignū ita vocant. c. L. ego. Post hæc amplitudo. & iam toti caudices iuuāt, pluresq; in vna mēsa. hæc ex veteri lectione. qd̃ autē sequit̃. vitia. Lignū. c. puto legendū cōiūctim. vitilignū. ¶ Papauerū mō. papauerū nodo. exēpl. tol. ¶ Mirūq; pōderi quantū ita detrahāt. Elegātius exēpl. Salmanti. per verbū impersonale. mirūq; pōderi quātū ita detrahatur. ¶ EX CAP. xvi. Hanc igit̃ inter odores vri tradit in delitijs Circes. Insignis memorie lapsus. Neq; n. Circe inter odores vrebatur citrū, cedrū, & laricē vt cōstat ex decimo odysseæ, sed Calypso ex quinto eiusdē operis. In eūdē incurrauit errorē & summ⁹ poeta septimo Aeneidos. Diues inaccessos vbi solis filia lucos assiduo resonat cātu, tectisq; supbis vrit odoratā nocturna in limina cedrū. Tribuit videlicet Circe qd̃ erat Calypsus. Ecōtrario Aristoteles Calypsoni dat qd̃ est circes secūdo ethiconū. Quocirca inquit oportet cū quis mediū assequi vult ante omnia lōgius abire a magis cōtrario vt Calypso monebat dices. Extra fluctū & fumū nauē adige. Nō hoc eminentissime philosophe Calypso monebat sed Circe, ex duodecimo odysseæ. Pari incuria Pōponius quoq; Mela conterraneus

Locum
nota.

Error Plinij.

Error virgilij.
Aristoteles lapsus

Pōponij error.

neus noster in secundo libro Calypso pro circe posuit, vt in eius castigationibus meminimus. ¶ Memoratas templorum veterum contignationes. Verbum illud. templo- rum. suspicor esse falso additum, ductus auctoritate Theophrasti libro quinto capite quinto. Et adhuc inquit memorant contignationes quasdam antiquorū. ¶ EX CA- PITE. xvij. Incisuræ folio crebriores, alioquin ilicis viderentur. Locus est deprauatis- simus. Vetus lectio sic habet. Incisura & folia breuiora quæ ilicis viderentur. Ego ver- bum illud breuiora siue crebriores, ociosum puto, aut si ociosum non est quid illius lo- co substituam nō occurrit. Reliqua sic lego. incisuras habent folia, quæ ilicis vident. Theophrast⁹ lib. iij. cap. iij. Incisuras foliū hēt, ac ilicis esse vī. ¶ Qd̄ vltra denos dies durare. c. L ego. binos, nō denos. Theophrast⁹ citato proxime loco. & vinū inquit qd̄ ex eo exprimit nō nisi binos, aut ternos dies durare, deinde acescere. ¶ EX CA. xvij. vt ne dimissa quidē manu. Vet⁹ lectio, & imp̄ssa quoq; exēplaria quædā, demissa præ ferūt. ¶ Radicē lotos hæc hēt. redūdat p̄nomē. hæc. in codice. Salmā. ¶ EX CA. xix. Apyrinō vocando. L ego Apyrenū ex vtroq; exēplari Autsi mauiis forma græca Apy renō. Nā per. i. in tertia Apyrinō nulla ratione defendi potest. Ostendunt id Aristote les, Theophrastus, Dioscorides, Heron. & græci omnes glossematō scriptores. ¶ Sed candidiore natura. Scribo sed candidiores natura. ¶ Aegyptia distinguntur Erythro comis & leucocomis. Hermolaus pro leucocomis glaucocomis emēdat. Sicq; ex eius emendatione impressa iam exemplaria circunferūtur. Citatq; theophrastum libro pu- to secundo capite tertio. Sed locus ille nihil correctioni hermolai fauet. de granis enim Theophrasto illic non de frondibus sermo est. ¶ EX CAPITE. xx. Sicut herices cō- tra serpentes. Scribe sine aspiratione. Erices. ex Dioscoride libro primo capite octauo. Cui arbor est tamarici similis multo tamen breuior. coma eius floresq; serpētium mor- sibus illita medentur. ¶ EX CAPITE. xxi. insigne in ea quod satua tantū ferat. c. Exemplar Salmantic. Insignem quod satua. Toleta. Insignem quod in ea satua tan- tum. c. ¶ Solitaria. Theophrastus. monoide. græce vocat libro tertio capite. x. hoc est ynus tantum speciei. Quare Theodorus melius hoc loco quam Plinius specie simpli- cem transtulit. ¶ Circa saxa aquosa. addenda videtur coniunctio. et. ad vitandam am- phibologiam. legendūq; circa saxa & aquosa. Theophrastus eodē libro & capi. Aquas conuallesq; arbor hæc gestit. Quod enim Theodorus conualles, Plinius saxa transu- lit, habente vtrūq; intellectum græca dictione pharax. ¶ Similem fraxino cortice & ramis scribo. simile oxyæ cortyce & ramis. Theophrastus loco antedicto. Est & ostrys specie simplex, quam nonnulli ostryam vocant, tā corpore quam cortice oxyæ similis. Theodorus more suo scissimam vertit. ¶ Ac rugosis incisuris, quæ per tota discurrūt. L ego. ac rugosis. Incisuræq; per tota discurrunt. Theophrastus. Item per nervos ruga- rum, & ambitu leuiter ferratum. ¶ Et colore materia est dura atq; firma. Scribendum. Decolore materia est, dura atq; firma. Theophrast⁹ lib. iij. capi. x. Materies dura, deco- lor, exalbida. ¶ EX CAP. xxi. Flore cādidiore statim pestē denūciās. L ego. flore can- dido. Odore statim pestē denūciās. Theophrast⁹ lib. iij. capi. vltimo. Flos colore albæ violæ similis. odore infest⁹ velut cruorē inferēs. Quo in loco trāsferēdo notādū est in- signit̄ errasse & Pliniū & Theodorū. Refert. n. hæc arbor Euonymos odorē seu virus atractylidis herbæ, quæ teste Theophrasto lib. vi. cap. iij. & Plinio lib. xxj. cap. xvi. suc- cū sanguineū effundit. q̄re & phonos a qbusdā eisdē testib⁹ appellat̄. est et̄ odore tetro atq; infesto. Quia igitur phonos græce, mortem latine significat, Plini⁹ pestē Theo- dorus cruorem trās tulit. neuter bene. trāsferre enim debuissent. Odore graui phonu, velsi ita maluissēt atractylidis. ¶ Similis & coggygia folio. Exēp. To. Similis & coc- cigia folio. Scribo similis & coccy meleæ folio, idest pruni. Sic enim coccy meleā supra

Contra
Hermolaium.

Theodorus melius
trās tulit
quam Plinius.

Locus
nota.

Pulcher
locus.

Plini⁹ &
Theodorus
in signi-
ficatis error.

Egregi⁹
locus.

EX LIBRO

esse scribit, fructūq; eius in pappos abire libro tertio. Capite. xvi. vt nullus superfit dubitationi locus. ¶ Natura eadem quæ anetho & fructui similis. Salmanticense exemplar, fructu non fructui. ¶ Ob id gestata facilius baculorum vsu. c. sincerior lectio. ob id gestatu facilis baculorum. c. ¶ Conuerberatam faciem illinens sibi. Vtrūq; exemplar non sibi legit, sed sic. vt credam scribendum esse succo. ¶ EX CAPITE. xxiii. estq; sicut viscum in arboribus, sed illud in spina tantum quæ regia vocatur. Mirum quod. c. Scribendum diuersa distinctione. Estq; sicut viscum in arboribus. Sed illud in spina tantum quæ regia vocatur mirum, quod eadem reliqua. Theophrastus secundo de causis platarū. capite. xxiii. Si vero semina quoq; aliqua eiusmodi sint, vt quod apud babylonem spinæ sub ortum sideris, eadem die enasci atq; etiam spinā posse cōplecti celeriter asserunt. & syriaca illa herbula Cadytas vocata quæ arboribus vepribusq; atq; alijs quibusdam innascitur, hinc porro anceps admiratio redditur. ¶ Utilitas quæ eruo sed ocyor fatietas. ergo habent exemplaria antiqua non eruo, pro quo libentius herbæ legerem quam eruo. Nam hæc comparatio Cytisi cum eruo mihi non probatur. & si columella tradit erui modo seminandum esse. Item fatias scribendū nō fatietas ex archetypo. Toleta. ¶ EX CAPITE. xxv. Folia lata colore viridi gignit, qd̄ quidam prason, alij Zosteria appellant. Vetus lectio, folio lato, colore viridi. Gignit quod quidam. c. Hæc si vera est, deceperunt Plinium Theophrasti verba male intellecta. Neq; enim alga hæc gignit quod alij prason, alij Zosteria appellant, sed ipsum algæ genus sic vocant. Sunt enim multa algarum genera. Theophrastus libro quarto capite sexto. Nam algæ quoddā genus folio lato, colore herbido est, quod prason quidam appellant, alij Zosteria. vbi relatiuum. quod. non folium sed genus algæ refert. Theodorus morbo solito pro prason porrum, pro Zosteria cingulum reddidit. ¶ Verno vtrūq; & interit autūno. Lectio nec integra nec sincera. Videntur enim multa desiderari verba. Theophrastus loco antedicto. Annuū esse aiunt. & nasci vere desinente. yigere æstate. Minui autūno. interire hieme. ¶ Aut cum spongijs. Sic Hermolaus cū prior lectio tā scripta quam impressa haberet, aut spongeis. Aptiorem lectionem ducimus, vt spongiæ. Theophrastus. Gignitur parte aquilonia, tum copiosius, tum melius, vt etiam spongiæ reliquaq; similia. ¶ Naufragis hæc deprehensa vrinantibusq;. Et aliæ traduntur prægrandes circa sicyonem. Scribo. naufragis vrinantibusq; & aliæ traduntur prægrādes. Cætera adiecta sunt & falso Plinio attributa. Ex Theophrasto manifeste libro quarto capite sexto quem in hac parte ad verbum fere trāssert Plinius. Cōfer & statue. ¶ Nascitur frutex & alius lauri & thymi. Sic quidem legunt antiqua exemplaria, sed rectius impressa. nascitur frutex & alius lauro & thymo similis. Conuertenda tamen verba. Nascitur frutex thymum & alius lauro similis. Theophrastus loco ante allegato. In extero autem circa gaditanum fretum porrum vt retulimus nascitur, & ea quæ in lapidem transfigurantur vt thymum, & quæ lauriformia sunt. ¶ Ternorum est cubitorum. Scripti codices. ternum est cubitorum. ¶ Caniculis referta. Crediderim omissam incuria librarij dictionē. maria. ex Theophrasto superiore loco. Mare inquit hoc beluis refertum, plurimasq; caniculas habet in tantum vt nare tutum nō sit. ¶ Qui nauigauere in indos Alexandri milites. Scribo. Qui nauigauere ex indis Alexandri milites. Theophrastus libro quarto cap. septimo. Qui vero ex India missi ab Alexandro nauigarunt, plantas marinas quoad in aqua sint colorē algæ minutæ habere. c. ¶ Vt ferrum exardescentes. Exemplar Toleta. inardescentes. ¶ Isidos plocamō. Isidos crinem, idem exemplar. ¶ Charitoblepharon. distincte idem codex. Chariton blepharon, vt multa quæ separatim efferuntur.

An Plin
ni⁹ dece
ptus sit.

EX LIBRO. XIII, EX PROOEMIO.

ATHERCVLE non reperiuntur. c. Archetypū Tolet. At hercule nunc reperiuntur. c. vt sit interrogatio ducens ad negationem. ¶ Ante milia annorum inter principia literarū Hesiodo præcepta agricolis pandere orso. Scribendum existimo, ante mille annos, non ante milia annorū. Nam a Plinio ad Homerū mille anni intercesserunt vt testat vel iuuenalis versus atq; vni cedit homero propter mille annos. & Plinius septimo capite. xvi. Iam vero ante annos prope mille vates ille homerus non cessauit minora corpora mortalium quā prisca conqueri. Porro Hesiodum eodē fuisse tempore quo Homerus auctores nōnulli tradunt. ¶ Hanc alius alio modo & in alijs adorare. Budæus verba hæc ex fide antiquorū codicum superfluere scribit, habentur tamen in nostris. Tractat & hunc locū Rhenanus, vir doctus & de Plinio benemeritus. ¶ Eodē tamen habendi quo eat spes hominū tendente voto. Sic Budæus legit. Sed non sapit hæc sententia salem & elegantiam Plinianam. Ego puto redundare verbū illud. habendi. & cætera sic legenda. Eodem tamen quæstus spe, omniū tendente voto. vt sit. eodem. aduerbiū hoc est ad eandem seruitutē. nā ambo nostri codices omniū habent non hominum. ¶ EX CAPI. i. Iouis simulacrū in vrbe Populonia. Geographi omnes Populonium appellant non Populoniam. & sic in Pomponiū legendum diximus, sicq; duo nostri codices præferunt. Virgilius tamen poetica licentia, nomine abusus Populonia protulit libro decimo. ¶ Ex vna cōspicimus vite. postremū verbū superfluit in Tolet. Exēp. ¶ Memoria quoq; dignū. Idē exēplar. quodq; memoria dignū. ¶ Subdiales in ambulatiōes vmbrosis operculis opacat. Scribo. pergulis non operculis ex vtroq; exēplari. Plinius quoq; paulo post. in pergulis vero feruntur escariæ appellatæ. & sæpe alias. ¶ Facete lusisse in austeriori gustu vini. Codex. Tolet. facete lusisse in austeriore gustū vini. ¶ Excrescere vltra suos pollices prohibitæ. Idē exēplar. prohibentes non prohibitæ. ¶ Infantiū puerorū. adde particulā. q; ex eodē. infantiū puerorūq;. ¶ Vua non alibi gratiores callo. legendum forte non gratiores sed crassiores. ¶ Vt inde possit inuenisse nomen duracini durus acinus. Duo vltima verba redundant ex Archetypo Toleta. & legendum duracinæ non duracini, sunt enim vuæ quæ sic appellātur a duritia acini omnibus rei rusticæ scriptoribus. & post etiā liquebit. ¶ Vt prægrandibus adhæreant pergulis parui mites. Verbum. pergulis. in neutro nostrorum codicum habetur. & comites, non mites legit exēplar. tol. ¶ Atq; hæc Virgilij vatis ætate incognita. Pronomen. hæc. minime agnoscit vet⁹ lectio. ¶ Vt per sese vino ipso remedia sint. Lego. vt p sese vina ipsa remedia sint. ex codice Salmā. nā vinū multos in medicina vsus habere res nota est. ¶ EX CA. ij. ¶ Propter pficientē vini ei⁹ vbiq; vitā. Scribo. ppter proficientē vim eius, vtiq; vitā. ex vtroq; exēplari ¶ Ex his duo genera. Lanugine & ipsæ pubescūt. distāt qd̄ altera celerius maturescit. Præpostere scripta verba ni fallor. Legēdūq;. lanugine & ipsæ pubescunt. Ex his duo genera. Distāt. c. ¶ Et rubra fiunt. Nulla magis vite gaudet. Exēpl. Tolet. Etruria nūlla magis vite gaudet. ¶ Cæteræ aduenere Chio Thaso ue. Græcula nō inferior. c. Legendū reor. Cæteræ aduenæ. E chio Thaso ue græcula. c. ¶ Et colore nigra. Adhuc ex his quas diximus. Vetus lectio permutato ordine, ac sine maiore litera. et colore nigra ex his quas adhuc diximus. ¶ Et ob id Varianæ a quibusdā appellatæ. Columella libro tertio. capite secundo. & Plinius infra cap. vi. varias non varianas vocant. Nihil decerno, rem tantum indico. ¶ Et cum ea florens Biturica. Non Biturica, sed Biturigiaca Archetypum Toletanū. magis ex etymologia a Biturigibus galliæ aquitanix populis Plinio libro quarto capite. xix. ¶ Hispani duo genera eius faciunt. Lego ex eodē Archetypo. Hispaniæ duo. c. vt paulo ante. Hispaniæ Colobin vocant.

Elegans locus.

Loc⁹ egregius.

Locus singularis.

EX LIBRO

¶ Roscido odore. Legendū. Roscidum odere, ex vetere lectione. ¶ Autūnisq; & im-
 bribus pinguescunt, emēdatius legetur, autumniq; imbribus pinguescit. ¶ Tarracina
 Numisiana, Tarracini, apogra, Toletanū, ¶ Surrentinis tamen efficacissima testis Ve-
 suuio tenus, Ibi enim murgentina e Sicilia potissimū, Vetus lectio, Surrentinis tamē
 efficacissima teste Vesuuio tenus, Ibi enim murgentina e Sicilia potentissima. ¶ EX
 CAP. iij. ¶ Siquidem Thuscis peculiaris tudernis atq; etiā eius nominis, Codex Sal-
 manti, Siquidē Thuscis peculiaris tudernis atq; etiā non minus florentia, ¶ Etesiacā
 fallax quæ quo plus tulit, eo laudabilius fundit, Idem codex, Etesiacā fallax, quo plus
 tollit, eo laudabilius fundit, ¶ Municipij vuā Pompeij nomine appellant, Exemplar
 Toleta, Municipi suā Pompeij nomine appellat, Scribendū reor præpostero ordine,
 Pópeij municipij sui nomine appellant, ¶ Quæ ob id streptos vocatur, Streptis exēp,
 Toleta, non streptos, ¶ Ambrosiaca, duracina, Ambrosia e duracinis, idem exemplar,
 ¶ Et magis purpureæ cognomine bimāmiæ, Legēdū arbitror, & magis purpuræ co-
 gnomine bibāmiæ, hoc est duplicis tincturæ vt dibapha purpura de qua supra Plini⁹
 libro nono capite, xxxix, huic successit dibapha tyria quæ in libras denarijs mille non
 poterat emi, Cur vero dictæ sint Bibāmiæ, ilico subiicit, quod gerat diuersos hoc est di-
 uersicolores non racemos sed vuas, quales etiam apud nos plerisq; in locis cernuntur,
 ¶ Nucleo quē chiū vocant, Exēp, toleta, nucleo q; chiū vocant, ¶ Alexandrina appeila-
 tur vitis circa Phalacrā, Scribo Phalacras numero pluriū, ex Theophrasto libro ter-
 tio capite, xvij, Vitis inquit nascitur ea parte idæ quā vocant Phalacras, Astipulante
 etiā stephano, ¶ In Narbonensis prouintiæ aruo inuenta est vitis, Exēplar Salmanti,
 In Narbonensis prouintiæ aruo oliuia inuenta est vitis, vt sit oliuia nomen arui, aut
 vitis, ¶ EX CAP. iij, Heluinū minusculum, Scribo, Helueolum minusculum, ex ca-
 tone ipso capite, vj, Confirmat etiā varro repetitis Catonis verbis libro, j, capite, xxv, &
 Columella lib, iij, capite, ij, Sunt & helueolæ quas nonnulli varias appellant, neq; pur-
 pureæ neq; nigræ ab heluo nisi fallor colore, ¶ Aut Murgentinū, Apiciū Lucanū feri-
 to, Cato prædicto cap, aut Murgentinū aut Apiciū lucanū ferito, ¶ In lora recte cōdū-
 tur, Scribo olla non lora, Sed cōplura vt conijcio verba hic desiderantur ex ipso Cato-
 ne, Ex cuius capite, vij, puto legendū hoc pacto, Amineum minusculū & maiusculum
 & apicium hæc in ollis, Ollæ in vinaceis conduntur, Eadē in sapa & musto in olla re-
 cte conduntur, ¶ Vel ad fabrū ferrariū, ambustus etiā locus, Potest vero resarciri ex
 Catone sic, Et scantianas opportunissimas esse, Hæ & ad fabriū ferrariū pro passis re-
 cte seruant, ¶ In Cāpaniæ rure linternino, Archet, Tol, linternino, nō linternino, & sane
 docti iā oēs sic enūciāt, ¶ Cura Stheneli dū agricolā imitat, In eodē Archetypo aliter,
 cura Sthenelei agricolā imitat⁹, Legēdū reor, cura Sthenelei agricolæ inuitatus, Por-
 ro verba quæ statim ante præcedūt, nō virtute animi sed vanitate quæ pmo nota mire
 in illo fuit, non Plinij sed aliena esse duco, Nec enim Plinio historiam naturæ scriben-
 ti, tantū ocij superfuisse verisimile est, vt grāmatici mores tā curiose nobis describeret,
 ¶ Literis eius altioribus contra id pigra ycinitate sibi patrocinate, Emendatius vt
 puto legeſ, literis a latrātibus cōtra, impigra ycinitate sibi patrocinate, ¶ Nouissime
 Anneo Seneca, Emēdem⁹ errorē publicū, Oēs, n, Anne⁹, penultima correpta scribūt
 & pferūt, quæ lōga est diphthōgo vt manifestū facit Terētiani versus, Annæus Sene-
 ca & Póponi⁹ ante secūd⁹, Verba aut quæ sequunt, ¶ Principe tū eruditiois, ac potē-
 tia q̄ postremo nimia fuit sup ipsū, nō redolēt Pliniū, putamusq; falso Plinio attribui,
 ¶ Vt nō puderet inuiso alias & ostētaturō tradere palmā, c, exēp, Tol, vt nō puderet in-
 uiso alias regiones, & ostētaturō, Scribēdū arbitror vt nō puderet in ipsa illa regiōe no-
 mētana tradere palmam, Ex Columella scribēte yneas Senecæ in nomentano fuisse,

Annæ⁹,
 non An-
 neus,

¶ Præterquã Aristæũ. c. melior lectio. præterq; Aristæum. ¶ Præsens in eo tractu. Cõ
 modius legetur præses quã præsens. ¶ In cæteris claritas generi non fuit alicui. Anno
 fuit omniũ generũ bonitas. Scribendum arbitror. In cæteris claritas generi non fuit.
 Opimiano fuit omniũ generũ bonitas. Sequitur enim confestim. L. Opimio consu
 le. ¶ Annis. clx. singulas vncias vini. L. ego nũmis non annis. ¶ Quorũ genera plura
 diximus. Verbũ. plura. redundat ex veterelctione. ¶ Pluris pmutasse sed inter sese. c.
 permutare non permutasse codex Tol. ¶ EX CAP. v. memento te bibere sanguinem
 terræ. L. ego contra omnia exẽplaria, & contra omniũ hactenus sententias. memento
 te bibere sanguinẽ tauri. idest venenũ. Nã sanguinẽ tauri mortiferum esse haustu, præ
 ter Paulũ. Aetiũ. Dioscoridẽ Nicandrũ. Pselũ & omnẽ medicorũ scholã. Plinius quõ
 q; prodit libro. xj. capite. xxxviii. Taurorũ inquit sanguis celerrime coit atq; durefcit,
 Ideo pestifer potu maxime. Confirmant hanc correctionẽ verba illa quæ statim subne
 ctuntur. ¶ Sicut cicuta homini venenũ est, sic cicutæ vinũ. Duo verba superfluent ex
 exẽpla. tolet. sicut. & sic. Legendũq; profus ex eius fide. Cicuta homini venenũ est, ci
 cutæ vinũ. Vidit & hoc ante nos Hermolaus. ¶ Quib; præceptis si ille obtẽperauisset.
 Festiuus codex Salmant. ordine præpostero. Quibus præceptis ille si obtẽperauisset.
 ¶ EX CAP. vi. Pycatanon appellauerunt ex adriatico sinu. Exẽp. Salmã. non Pycata
 non legit sed praictanũ. Toletanũ vero Praitianũ. Scribendũ puto. parætypianum ex
 Dioscoride libro. v. Parætypianũ inquit quod ex hadriano agro itidẽ affertur odora
 tũ molliusq; est. Ea propter fallit bibentes copiose potũ. c. Neq; pithanon scribendum
 hic esse persuadebit mihi sabellicus, aut qui eũ carpit Hermolaus pycatanon. Nã a Pu
 cino castello q; itẽ Ptolemæus pucinon græce vocat quomodo possessiuũ deduci pos
 sit pycatanon. non video. ¶ Non temere cruditatibus noxijs ab ea saliuã. Nascitur su
 perforũ Appij. simile non saliuã exẽplar Salmãti. Scribendũ opinor. non temere cru
 ditatib; noxijs ab eo. Setiæ nascitur supra forũ Appij. ¶ Quã abaiano lacu ostiã vsq;
 nauigabilẽ inchoauerat. Scribendũ non a Baiano sed ab Auerno. Suetonius in Nero
 ne. Fossam ab Auerno hostiã vsq; vt nauibus nec tamen mari iretur, longitudinis per
 .clx. Miliaria. latitudinis qua contrariæ quinquere mes cõmearent. Cornelius Tacitus
 libro. xv. Nãq; ab lacu auerno nauigabilẽ fossam vsq; ad hostia tiberina depressurum
 promiserat. ¶ A vico prope Cedias, qui vicus asinuessa. c. Codex Tolet. a vico cecidis,
 qui vicus asinuessa. c. Sed repetitionẽ illã. qui vicus. quis non videt non esse plinianã?
 ¶ Sũmis collibus gauranũ gigni. Caucinũ vtrũq; exẽplar non gauranũ agnoscit. re
 cte puto. nã de gaurano infra differit. Caucinũ autẽ vinũ Athæneus celebrat inter ita
 lica libro primo. ¶ Albana vrbi vicina prædulcia, ac rara in austero. Itẽ furrẽtina in vi
 neis tantũ nascentia. Legendum reor in arbussto non in austero vt infra. & quæ in vi
 neis arbusstisq; nascuntur fundana. ¶ Mamertina circa Messanã in Sicilia genita. Ex
 ijs potulana ab auctore dicta. Locũ corruptissimũ sic restituo. Mamertina circa Mes
 sanã in Sicilia genita & Iotalina ab auctore dicta. vt sit sensus. Mamertina a Roma
 nis dicta, eadẽ in Sicilia genita appellari Iotalina. Athenæus auctor lib. j. ¶ Quoniam
 officinã eius rei fecere tingentes fumo. Exemplar Toleta. quoniam officinam eius rei
 fumo tingentes fecere. Legendũ puto. quoniã officinas eorũ fumo et vnguentis in
 fecere. Nã alibi Plinius vina vnguētis cõdiri tradit. ¶ Quippe etiã aloẽ mercantẽ qua
 sapore colorẽq; adulterat. Scribo, quippe etiã aloẽ mercator sapore colorẽq; adulterat.
 ex eodẽ. ¶ Cũ eadẽ vitis aliud alijs locis pullulet. polleat nõ pullulet idẽ exẽplar. ¶ Hi
 spaniarũ lusitania copia nobilitantur. In eodem non lusitania habetur sed lafetana. vt
 legẽdum videatur vel laletana vt sipontinus legit, vel lacetana a lacetanis populis hi
 spaniæ tarraconensis. Hoc enim probabilius quam quod Hermolaus censet retinen

Locũ ad
 uerte.

Contra
 Hermo
 laũ & Sa
 bellũ.

Locus re
 stitutus.

Nota lo
 cum.

Loc; cor
 ruptissi
 mus in
 tegratĩ
 suæ red
 ditus.

Contra Hermolaum. **¶** dū lusitania. **¶** Quando suū cuiq; placet, adde verbū genti ex eodē codice, quādo suū cuiq; genti placet. **¶** EX CAP. vij. **¶** Modo nunc simili transmarina dicemus. Conuersis verbis. Nunc modo simili. ē. Idē exēplar. **¶** Ex Chio quod Aruisiū vocāt. Athenæus & Strabo Ariusio. Nec oblitus sum virgiliani carminis vina nouū fundam calathis aruisia nectar. & eorū quæ ibi a quibusdā tradita sunt. **¶** Nec Cymolio perse gratia vt vino. Vtrūq; exēplar non Cymolio sed Timoliti legit. Scribo Timolite ex Dioscoride libro quinto & Strabone. xiiij. Illud prætermittendū non fuit. Timolitē & mesogitē idē vinū esse, Plinio diuersa, qui paulo post de mesogite tanquā diuerso loquitur. Subscribit Plinio Strabo libro quinto. **¶** Tribus generibus vuarum ibi nobilissimis. Thasia. æthalo. peuce. Codices omnes tā antiqui quā impressi. Thasia & alopece agnoscunt, sed quia præcessit verbū tribus, emendatores veterē lectionē inuenterūt vt ex duobus generibus tria facerent vitiū genera. Sed satius fuisset, pro tribus duabus substituere, cū pauci in Plinio numeri errore vacent, quā ita impudenter vim prisæ lectioni afferre. Nā de Aethalo & Peuce nusquā mētio, de Alopece vero sic dicta quod caudas vulpium imitetur, in fine capitis tertij dixerat. **¶** Et quod cunctis prætulit præparentiū. Lego Peparethiū ex athenæo primo ab insula Peparetho. **¶** Quoniā post sex annos non placeret. Codex Salmaticen. quoniā ante sex annos nō placeret. **¶** EX CAP. viij. Cui marinam aquā largiorem miscent. Exemplar Tolet. Cui legit nō Cui. vt intelligas habitatores insulæ co, nobilis alioqui natalibus Hippocratis. Cui lectioni fauere videntur verba illa quæ paulo post sequuntur. **¶** Leucochriū appellatur. Exēplar idē, non leucochriū præfert sed leucoū, Salmaticense leucoū. Scribendū reor leucocōū, idest albū Cōū. **¶** Quo genere præcox fit vetustas. Codex Salmant. quo genere præcox fit vetustum. **¶** Super cætera in sole quadriēnio maturandū præcipiens. Lego triduo non quadriēnio. Verba Catonis sunt Capite. xj. Vuas relinquito in vinea. Sinito bene coquantur. & vbi pluerit & siccauerit, tunc deligito & ponito in sole biduum aut triduum sub dio si pluuix non erunt, Si pluuia erit in tecto in cratibus. **¶** EX CAPIT. ix. & halyntium in Sicilia. Legendum puto alontium non halyntium, ab oppido Siciliæ alontio. Ptolemæo & Plinio. Cui tamen Aleuntium est non Alontium. **¶** Tusasq; leuiter vuas exprimunt. Verbum. vuas. redundat ex Archetypo toletano. **¶** Quod græci aigleuces hoc est semper mustum vocant. Aigleucos ambo exemplaria non aigleuces, idq; magis vero consonat. Alioqui si aigleuces defenditur vt sit forma adiectiua musteū erit non mustum scribendum. Sed vetus lectio magis blanditur. **¶** EX CAP. x. quæ græci deuterias appellant. Deuteria penultima producta genere neutro in scriptis legit exēplaribus. qb; astipulatur Hesychius scribens Deuteria vinum vile. At Dioscorides libro quinto. deuterias vinū, forma adiectiua. Probo magis priorem lectionem. **¶** Nulli ex his plusquam anni vsus. rectius Tolet. codex. Nullum ex his plusquam annui vsus. **¶** EX CAPIT. xij. Scæuolam quoq; & Lælium & Ateium Capitonem. Lego Aelium non Lelium ex indice antiquorū codicū & Romanæ etiam impressionis. Tres enim hic iurisconsulti memorantur. Scæuola. Aelius. Ateius Capito. Quorū inter alios Pōponius meminit iuriscōsultus primo digestorū volumine titulo de origine iuris. Verba cuius de hoc Aelio sunt. Non post multū tēporis spatiū Sext; Aelius alias actiones cōposuit & librū populo dedit qui appellat ius Aelianū. & mox. Deinde Sext; Aelius & frat̄ eius, Publi; Aeli; Atearius, & Publius Atilius maximā scientiā in profitendo habuerunt. et duo Aelij etiam consules fuerunt. Atilius autem a populo primus sapiens appellatus est. Sextum Aelium etiā Ennius laudauit, & extat illius liber qui inscribitur tripartita. Hæc Pōponius. Versus autem Ennij quo Aelius hic laudatur, a Cicerone affertur prima Thusculana.

Locus egregius.

Correctio non vulgaris.

Notandū.

Attende deprauationem.

Egregie cordatus homo catus Aelius Sextus, & in Catone maiore, Idē Cicero hunc Aeliū laudat. Cuius verba vt ab inueterata multos iam annos mēda asserantur libuit subtexere. Nihil sextus Aemilius tale, Nihil multis annis ante, T. Corūcanius, Nihil modo, P. Crassus a quibus iura ciuibus præscribebātur, Scribendū, Sextus Aelius nō Sextus Aemilius. ¶ EX CAP. xiiij. vt singulæ portiones cōiuctu darētur. Adde præpositionē in. vt singulæ portiones in cōiuctu darent, ex ambobus exēplaribus. ¶ Chiū vinū in domū suā illatū dicebat. Deme præpositionē. in. ex codice. Tolet. ¶ Cū sibi cardiaco medicus dedisset, dixisset nō dedisset in eodē codice. ¶ EX CAP. xvj. Et si pri⁹ quā tota maturescat. Idē codex inarescat nō maturescat. ¶ Albi musti sextarij. xx. sextarijs in eodē habet. ¶ Librā & quadrantē. L ego casu auferēdi. libra & quadrāte vt circa initia hui⁹ capitis. Flores eius libris duab⁹ in musti cado maceratis post. xxx. dies. c. ¶ Dictū est vti quæq; fierēt. Ambo exēplaria. vbi, quæq; fierent, hoc est quo loco, & quæ fierēt. ¶ Maturarū quas vocant chydæas. mitearū legit non maturarū vtrūq; exēplar. Legendū forte mitiorū. vt paulo post. Hi musto madidi exprimuntur. Superiora perse mitia. Sic etiā vetustos suos codices habere Hermolaus scribit. ¶ Sed e punice quod rhoité vocant. Verbū, quod. expungendū ex vetere lectione. ¶ Qd̄ ita syluestris myrti baccis factū est. Archetypum Tolet. item legit non ita. Scribendū videtur. Quod ita e syluestris. c. ¶ E napolis fit. xj. denariorum pondere. E napolis fit duū denariorum. Verbum autem pondere superfluit. Ex eodem exēplari. Hermolaus vn decim defendit ex Dioscoride nescio quo iure. Nā dioscoridis verba libro quinto mire cum verbis emendatissimi exemplaris faciūt. Tundito inquit napornm drachmas duas & reliqua. Porro idem esse pondus drachmæ & denarij in aperto est apud omnes. ¶ Offis in mustum aut dulce vinum defectis. pro veriore habuerim lectione deiectis. vt paulo post. vncijs tribus in duos congios musti coniectis. ¶ Radice ponderis. xl. denariorum in sextarios sex musti addita. Scribo. radice ponderis. v. denariorū. Dioscorides. Conficitur & nectarites dictum vinum ex helenio herba quam alij a gente medicam. Alij Symphyton. Alij Verbascon Idæon. Alij Orestion. Alij Nectarion appellant. Sumito Helenij radice siccatæ drachmas quinque, colligatasq; in linteolo in musti cōgios sex demittito. c. ¶ Aut cucumis syluester aut scāmonea. Scribe scāmonea non scāmonea. vnde Scāmoneites vinum paulo ante. Semper autem per iota in penultima inuenies in Plinio Dioscoridē. Paulo, Galeno, reliquis. ¶ Similiter & offa. Exēp. Tol. similiter in offa. ¶ EX CAP. xvij. adeo nihil intētātū in vita fuit. Idē exēplar melius. adeo nihil intentatū vitæ fuit. ¶ EX CAP. xviii. Thasios duo genera vini diuersa facere pditur. verior lectio eiusdē exēplaris Thasos duo genera. c. vt insulā intelligas nō insulares. ¶ EX CAP. xix. plibare dijs nefastū habetur vino præter imputatæ vitis. In eodem exemplari distincte legitur. nefas tū habetur. Ego duo illa verba tū. et. præter. falso adiecta puto vt capite. xij. Eadē lege ex imputata vite libari vina dijs nefas stautuit. Nā quod ait Hermolaus. præterimputatæ. vnā esse dictionē mihi non fit verisimile. ¶ Quāq; iuxta hominis mors laqueo pependerit. minus male legetur. quāq; iuxta hominis mortui laqueus pependerit. vel sic quāq; iuxta homo mortuus laqueo pependerit. ¶ Aut superne deciduo. Exemplar Toleta. super neciduo coniunctim. Salmaticē. superne ceduo diuisim. ¶ Verū & de apparatu vini dixisse conueniat. In Salmaticē. codice & Romana impressione, ab his verbis caput incipit. cuius lēma est. Quibus rebus musta cōdiātur. ¶ Aliquib⁹ in locis decoquūt ad sapas. Vetus lectio. Quibusdā hēt nō Aliqb⁹. qd̄ et meli⁹. ¶ EX CAP. xx. Arborū succo manatiū picē resināq; aliæ ortæ in oriēte. Verbū illud ortæ procul dubio deprauatū est. Exēpl. Tolet. asta legit nō ortæ. puto scribēdū. asiz quia sequit̄ statim. ¶ Quæ interest Asia vtrinq; quasdā hēt.

Locus cit
ceronis.

Contra
Hermo
laum.

Scāmone
nia semp
nō Scā
monea.

Hermol
aus refel
litur.

EX LIBRO

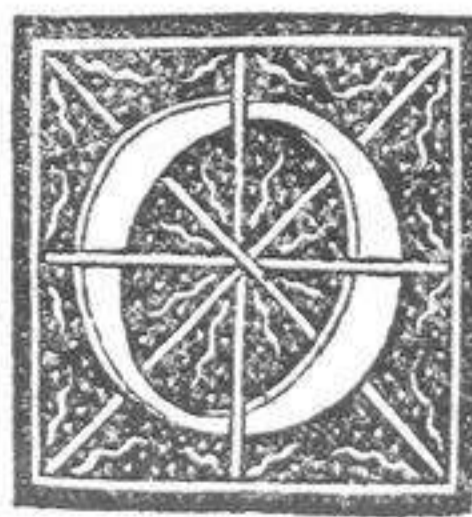
Verior lectio utraq; quã utrinq; hoc est asiã orientale & Europam. ¶ Deinde lētisci, quã & mastice vocāt. Lege cū aspiratione in vltima syllaba, et. n. in fine mastichē, non mastice. ex Theophrasto. ix. Dioscoride. j. & Paulo. vij. & omnibus. ¶ Liquidã oēs & tm̄ resinã. Exēp. Salmã. liquidã oēs extāt resinã. Legendũ puto. liquidiorē hæ tm̄ resinã. ¶ Aut vbi pigra lenitas torpeat. Codex Tol. At vbi pigra. c. ¶ Liguriã maxime cir cū padanisc; mustis vtilitas discernit. Addit codex Salmã. verbũ crapulã. vtilitas cra pulã discernit. ¶ Nec nõ alia æque multiplici natura. Exēp. Tolet. Nec nõ alia quæ si mul & pice & natura. ¶ Verũ spõte feruere. Verbũ. spõte. redũdat in eodẽ. ¶ Probrosũ etiã hominũ. homini nõ hominũ, ex eodẽ legẽdũ. ¶ In hispania autẽ e piceastris. Scri bo pinastris ex eodẽ nõ piceastris. ¶ Amara & arida. Nõ arida vterq; codex habet sed auida. vt legendũ forte sit vuida, aut mucida vt infra patebit. ¶ Asia picẽ idæã maxi me probat. Hermolaus pro Indicam vt prius legebat idicã substituit idest mōtis Idæ, melius qui Idæã emēdat. Nã picẽ Idæã & summ⁹ poet⁹. Celebrat georgicō. iij. Idæãq; pices & pingues vngvine ceras. Idic⁹ vero possessiũ ab Ida nusquã (qd' recorder) legi. Exēp. quoq; tol. Idæã hēt nõ indicã. ¶ Pulegij vel salis sesquilibra. Vtrũq; scriptũ exē plar. culeũ agnoscit nõ pulegij, verissima lectione. ex Catone ipso Capi. xxij. Si opus inquit erit defrutũ indito cineris lixiuio cocti partem quadragesimã addito. defrutũ vel salis sesquibrã in culeũ indito. ¶ Et adijci mustis tingēdi gratia coloris. Ambo co dices nõ adijci mustis legũt sed adijcimus. Scribo cū maiore litera in initio. Et adijci mos tingēdi gratia colores. Nã Tolet. Archetypõ colores legit nõ coloris. ¶ Et mira mur noxia esse. Vetus lectio noxiã hēt, hoc est dãnũ. ¶ EX CAP. xxj. Magna & colle cto iã vino differētia in cella. Exēp. to. celo nõ cella. ¶ Mirũ dictu. rarũ in eodẽ, nõ mi rũ. ¶ Ac leui cinere farmēti aspergi. In eodẽ. de cinere e farmētis aspergi. Scribendũ ar bitror abstergi non aspergi, quod indicant verba protinus sequentia. absterfa myrrha suffiri. ¶ Sic cooperula doliorũ medicãda. Et si cooperio nõ minus dicif quã operio, nõ tm̄ sicut dicif operculũ, ita dicef & coopculũ. Quare sinceriot vetustorũ codicũ le ctio. Sic opcula doliorũ medicãda. & Plini⁹ mox Paulo. Itẽ vasis incalescētibus, oper culis ue sudātibus. ¶ Addita mastice ac pice. Bruma aperiri vetãt. Exēpl. Salmãti. non Bruma legit, sed brutia. quare alia distinctione legendum erit. addita mastiche ac pice brutia. Aperiri vetãt. c. De pice brutia plinius lib. xvj. cap. xij. Dioscorides primo. Herõ græcus auctor septimo. ¶ EX CAP. xxij. ac bibēdi causa etiã venena conficiunt. Co dex. To. conspiciunt legit nõ cōficiunt. Puto pmutatis syllabis nõ ita male legi posse. cōcipiunt. ¶ Et si dijs placeat emif alius vt quãtũ biberit, tm̄ edat. Scribo diuersa inter pũctione. & si dijs placet emif. quæ priorib⁹ annectēda sunt. Deinde sequit cū maiore litera. Alius vt quantũ biberit, tm̄ edat. c. ¶ Postera die ex ore halitus fetidi. Exēpl. Sal maticēse fedi nõ fetidi. Tolet. cad. ¶ Urbis romæ curatorẽ ab eo delectũ. Exēparia am bo. curæ. habēt nõ curatorẽ. ¶ Tiberio principe in senectã iã se uero. Scribendũ opinor. sobrio. nõ se uero. Nã sequit mox, sed ipsa iuuetã ad merũ pronior fuerat, Verba autẽ illa, atq; etiam alias sæuo, inuectitia esse existimo.

Improbatur Her molaus. Deprauationẽ atende.

Pulcher locus.

Locum nota.

EX LIBRO. XV. CAP. I.

OLEAM Theophrastus celeberrimus e græcorũ auctoribus. corre ctius vetus hēt lectio. Oleũ Theophrastus e celeberrimis græcorũ scriptoribus. ¶ Nisi intra. xl. M. pass. a mari nasci. c. Videt legendũ .lx. nõ. xl. ex Columella lib. v. cap. vj. Hãc inquit arborẽ pleriq; existi mat vltra miliariũ. lx. a mari aut nõ viuere aut nõ esse feracẽ. Sed in columella vitiũ est nõ in Plinio. Ostēdit id Theophrast⁹ lib. vj. ca pi. j. scribēs spaciũ a mari esse. ccc. stadia quæ colligũt miliaria fere. xl.

¶ Quæ nūc peruenit trās alpes quoq; Legendū vt sentio profuenit non puenit. ¶ Ap-
 pio Claudio cæci nepote. L. Iunio consulibus olei libræ duodenæ assibus veniere, &
 mox anno. dc. lxxx. M. Serui⁹ Titi fili⁹ ædilis curulis olei denas libras singulis assib⁹
 præstitit. Hæc verba si quis accurate expēdat & cōferat inter se, deprehēdet cōparari sū-
 mā olei caritatē summæ vilitati. Quapropter liquet euidenter legendū non. duodenæ.
 sed duodenis & mox. legere mallē, duodenas libras quā olei denas libras. ¶ Nec desi-
 derare rastros aut falcem vllam aut curam. Nec desiderare rastros aut falcem, vllam
 ve curam. ex Codice Toletano & paulo ante. ¶ Genera earum tria dixit Virgilius.
 Orchites, & radios, & posias Virgilius orchades appellat non orchites georgicon
 tertio. Orchades & radij & amara Pausia bacca. At capite. vij. Cato orchites, Varro
 quoq; libro primo de re rustica capite. xxiii. Orchites. Itē columella lib. de arboribus
 cap. xvij. Rursus Macrobius cū Virgilio orchades tertio saturnaliū. ¶ Arsq; vel ma-
 ior oleū quā musta tēperādi. In eodē. exēp. To. arsq; vel maior olei musta tēperādi. Ver-
 bū. n. quā. neutrū exēplar agnoscit. Appellat vero olei musta, oleū recēs. ¶ Nostri vo-
 cāt drupas. Codex Tol. cū vocāt drupas. ¶ EX CAP. ij. fecitq; veteratū ea necessitate
 promiscuū. Verbū. veteratū. in eodē non legi. ¶ Inter istriæ terrā & bæticiæ par est. In
 eodē. parē. non par est. ¶ Oleū ac vinū nō inuidit tm̄. Sic in vtroq; exēplari. in alijs ne-
 gatio. non. desiderat. Quidā legere malūt. Oleū ac vinū huic inuidit tm̄. idest africæ.
 ¶ EX CAP. iij. Augēt oleū ab arcturi exortu ad. xvj. calēdas octobris. Ambo exēpla-
 ria. Augēt oleū ad arcturi exortū, ad. xvj. c̄. Verissima lectiōe & quæ patrono fulciatur
 Theophrasto. Erit ergo. ad arcturi exortū, ad tēpus vsq; quo exoritur arcturus, qd̄ est
 xvj. calēdas octobris. Theophrast⁹ lib. j. de causis plātārū Cap. xxiiij. Nōnullis quodā
 tempore post copia largior data vt oliuis post arcturi exortū, ad id. n. tēporis vsq; oleū
 augescere credit. Postea carnis incrementū succedit. ¶ Cū sitiēti imbres copiosi accessere
 vitiaf oleū in amurcā. Nihil de hac siti Theophrastus, a quo Plini⁹ hæc omnia hau-
 sit, vt ipse manifestū facit mox paulo illū citās. Quare ita ego legendū cēsuerim. Qd̄ si
 etiā imbres copiosi accessere. c̄. Theophrastus loco signato. Postea carnis incrementū
 succedit, & si imbres copiosi accessere oleū in amurcā deteri⁹ reddi. ¶ Ergo tū maxi-
 me riganf. Qd̄ vbi cura siue imbrib⁹ accidit. Scribe. Qd̄ vbi cura, multis ue imbribus
 accidit. ex exēp. tol. Præterea trāspositio huius pticulæ. vbi. sensum elegantē perdit. Le-
 go igit. Ergo tū maxime vbi riganf, qd̄ cura. c̄. Theophrastus loco citato. Enimvero
 si calor vehemētior sit nō eodē fungi officio pōt, sed velut alienus & adiectitijs quidā
 deficit, vimq; omnē succi impellēs ad carnē, corpus tm̄ mō crescere cogit, qd̄ etiā æsta-
 te ac hieme imbrū accessu & aquis scaturientibus accidit incrementi tēpore. caro. n. cres-
 cit, atq; ita oleū alimēti nimietate absumi, nisi secuta serenitas corpus exsiccat atq; ex-
 tenuet, sic. n. seruari. ¶ Est olei causa calor, inuerso ordine exēp. Tolet. Olei causa calor
 est. ¶ Quare & in torcularib⁹. qui & in torcularibus in eodē. ¶ Cū iniuria arborū se-
 quētis anni dāno. Addēda pticula. q; sequentisq; anni dāno. ¶ Mox orchites cui olei
 post radius. Idē codex. mox orchites cui olei, post regias. ¶ Cominia. Varro lib. j. cap.
 xxiii. Colminia. Cato cap. vj. Colmiana. Columella lib. xij. cap. xlvij. Culminea. Pal-
 ladius lib. iij. titulo. xvij. & codices scripti Cominia cū Plinio. ¶ Accedere etiā ratio
 prauitati videt. paruitati legerē potius quam prauitati. quia præcessit paulo ante mini-
 mæ. ¶ In nigrū colorē trāseuntibus pausiæ Exēp. Tol. in nigrū colorē trāseūtibus po-
 sijs. ¶ Cortice oleæ cōciso. in eodē interciso nō cōciso. ¶ EX CAP. iij. græci vero olea
 stro olympiæ. Verbū. vero. redūdat ex eodē. ¶ EX CAP. v. quā earū in his locis. quā
 earū in singulis locis in eodē. ¶ Vitiari eius oleū. Verbū. eius. nō agnoscit exēpl. Sal-
 mātī. ¶ EX CAP. vj. Quare sæpius die decapulādū. Archety. Tolet. nō decapulandū

Loc⁹ exi⁹
 mius.

EX LIBRO

Capulo
verbū eē
latinū nō
decapulo
cōtrihē:
molā &
alios.

Correxi
onē nota

Seruij
grāmatis
ci, & alio
rū error
cōfutat
de trapez
ti intelle
ctu.

Locū ad
uerte.

hēt sed crapulandū. Salmaticēse copulandū. Scribo, capulandū. Vnde dicti capulatores. Cato cap. lxxvij. Ligna in torculario ne cedāt, oleū frequēter capulēt. Decapulo verbū nusquā qđ meminerim legi. Quā ob rē Hermolaus qui in lexico plinianarū castigationū id agnoscit, et post Hermolaū alij, quibus vel Hermolai auctoritas, vel vitiosum Plinij exēplar imposuit, vbi id legerint ipsi rōnē reddāt. ¶ Vt fraces & amurca liquent. Adde dictionē, solide, ex veterē lectione, vt fraces & amurca liquent solide. ¶ Ob id crebrius vasa mūdanda. Scribēdū mutanda nō mundāda ex vtroq; exēplari, rectissime. Cato ca. lxxvi. vbi factores vectib⁹ premerint, cōtinuo capulator cōcha oleū quā diligētissime poterit tollat, nec cesset. Amurcā caueat ne tollat. Oleū in labrū primū indito. Inde in alterū doliū indito. De his labris fraces amurcāq; semper subtrahito, & cap. lxxvij. cotidie locū oleū cōmutet donec in dolium peruenerit. ¶ Mox trapetis fractæ premerent, iterū premi plusquā cētenos modios nō probāt. Scribendū ita, vt dictio. Iterū, ad priora ptineat. Nō ab re fuerit qñ trapeti mētionē incurrimus cōfutare ex rabundā Seruij grāmatici & aliorū qui eū secuti sunt opinionē, circa trapeti intellectū. Exponēs, n. versum Virgilianū secūdi georgicō. Venit hiems terit Sicyonia bacca trapetis. Seruius Trapetis inquit, molis oliuaribus. Falsum esse documentū hoc, Columella vt reliquos omittam⁹ nos docet lib. xij. cap. xlix. Oleo inquit cōficiēdo molæ vtiores sunt quā trapetū, trapetū quā canalis & solea. Est & organū erectæ tribulæ simile qđ rudicula appellat, idq; nō incōmode opus efficit, pro cōditione tñ & regionū cōsuetudine prædictæ machinæ exercent. Hæc Columella, cuius ex verbis elicit cōficiēdo oleo quinq; fuisse in vsu machinas. Molā, trapetū, Canalē, Soleā, Rudiculā. ¶ Qđ vero post molā primū est flos, Exēp. Tol. Qđ post molā primū excessum, est flos. ¶ Factus ter geminos fere a quaternis hominibus. Codex. Salmā. Factus tres gemino ferro a quaternis hominibus, vt forte ferrū appellet quē Cato vectē. ¶ EX CAP. vij. Simile est e myrto nigra, & hæc latifolia melior, praua interpūctio sensum alioqui perspicuū, suboscurū & vacillantē reddit. Legendū. Simile est e myrto. Nigra & hæc latifolia melior. Nā quia præmonuerat oleo laurino faciēdo, optimā esse laurū nigrā & latifoliā, adijcit & myrtū similiū accidentiū accōmodatā esse oleo myrtino faciēdo. Cōsule Dioscoridē lib. j. ¶ Nā & cyprinū etiā, Eglāde ægyptia vt fieret odorū causa dictū est. Exēp. Salmā. Nā e cyprino & e glāde ægyptia. c. ¶ Suis herbis cōponūt inter capadociā & Seleuciā. Galatiā nō Seleuciā vtrūq; exēplar præfert. Pro eo autē qđ sequitur Seleucinū, Selgiticū hēt exēp. tol. Seleuticū Salmāt. ¶ Cū concoquit. Cū coquit. in. tole. ¶ EX CAP. viij. Amurca subigi areas, Amurcā subijci area, in eodē. ¶ Vt formicæ rimæq; absint. Videť legendū, herbæ, nō rimæ, ex Catone cap. xcj. postea denuo amurca cōspargito, finitoq; areseat. Si ita feceris neq; formica nocebit, neq; herbæ nascent. ¶ EX CAP. x. molliē femina collocādi, molliter recollocādi, codex Tol. ¶ Harū genus alterū tarētīnū digitis fragili putamine. Legendū quidē si macrobio credit terentīnū nō tarētīnū. Scribit, n. tertio saturnaliū appellatas esse p errorē tarētinas quasi a Tarēto dictas, cū appellādæ sint terētīnæ hoc est lingua fabinorū molles. ¶ Quartū pityida. Exēp. Salmāt. pitydia. ¶ EX CAP. xi. Quæ cādidiora. Qui cādidior, exēpl. To. qđ si recipit, legēdū erit cognominat, nō cognominata. ¶ Præcocia vero mustea. Codex Salmā, præcoci nō præcocia, vt repetas prouētū. ¶ Lignū illis in corpore. In eodē codice inuerso ordine. Illis lignū in corpore. ¶ EX CAP. xiiij. nigra cādicās. Hordearia appellata. Scribendū sine distinctione, nigra, cādicās hordearia appellata. Nā nisi sic legeris, qđ ptinus sequit. Alia eodē colore seriora, maiora, quo referas nō habebis. In his tñ verbis dictio. Alia, desiderat in codice Salmatic ¶ Peculiaris impudētia nucib⁹ est infitorū, redūdat in eodē verbū, est. ¶ Vt yuæ autūno cadis cōdita. Verbū

autūno, in vtroq; exēplari desiderat. ¶ Myxis rubescētibus similis, rubētibus nō rubescētibus, codex Tol. & paulo ante, e pside aduecta in eodē, nō ex pside. ¶ EX CAP. .xiiij. & a colore sericū dictū. Expēde an nō sericū, sed cerinū legendū sit, vt præcedēte capite. Sūt & nigra, ac laudatiora cerina atq; purpurea. ¶ Et Mālio, Itē Claudio, Lego & Mālio, Itē Scādio. Tū ex Macrobio. iij. Saturnaliū & Varrone. i. cap. lix. & columella. v. Scādiana poma celebrāte, tū ex vetere vtroq; exēplari, Nā Scātiana de quibus infra diuersi sūt generis eidē Macrobio & columellæ. & statim ante. ¶ A Matio Gestioq;. Videt̄ scribendū. Sextio, nō Gestio, ex Columella qui volumine quinto Sextiana poma memorat. Macrobius etiā sextilianorū pironū meminit. ¶ Odor est his cotoneorū, magnitudo quæ Claudianis. Scribe, odor est his cotoneorū magnitudo q;. Scādianis, color rubens, ex archety. Tole. ¶ Ac neq; id ambitu valuisse, Ac nequis ambitū valuisse, Vtrūq; exēplar. ¶ Claritatis & familiæ, Claritatis e familia, codex salmāt. ¶ Cato adijcit quiriana, Cato ipse capi. viij. quiriniana, Macrobius tñ quiriana. ¶ Patrias nobilitauere camerina, Lego Amerina ab Ameria vrbe Italiæ vt liquebit capite sequēte, Fauēte etiā columella lib. v. ¶ Māmarū effigie orthomastica, rectius ambo exēplaria, orthomastia. ¶ A cōditiōne castrati feminis, quæ spadonia appellāt Belgæ, Melofolijs foliū ynū aliqñ & geminū. Scribendū reor, A cōditiōne castrati feminis quæ spadonia appellāt vel gemella a folijs. c. rectiorē etiā lectiōne dūco, cōtritiōne quam cōditiōne, sunt. n. & castrati nō præfectis sed cōtritis testib⁹, q ob id græce thladiæ & thlibiæ vocant̄. ¶ Id peculiare improbitatis & acerbitatis cōuitiū, Archety. Tol. peculiare improbitatis acerbitatis cōuitiū, cætera supfluūt. ¶ Dacis ferme vilissimis nomē, diuersa lectiō exēp. Salmāt, nec dissimulāda, Dat & farina vilissimis nomē. ¶ EX CAP. xv. in ijsq; alia colore nigro domāt Syriæ, Legendū puto, in ijs quæ alijs a colore nigro vocāt Syria, De Syrijs piris præter cæteros Virgilius secūdo georgicō, Crustumijs Syrijsq; piris grauib⁹q; volenis, quē locū serui⁹ exponēs, Syrijs inquit idest nigris, Et Theocritus in edyllio. x. Bōbyca lepida Syriā te oēs vocāt exilē & sole cōbustā. ¶ Decumiana, Macrobi⁹, Decimana, Columella. xij. Decumana. ¶ Dolobelliana, Columella rectius. xij. Dolabelliana. ¶ Liceriana, Seueriana, Vetustus vterq; codex Licerniana, Columella libro. v. Lateritana, & Seueriana ijdē codices Seuiana appellāt, Macrobius lib. iij. & columella. v. Neuiana vt puto. ¶ Et quæ ex his nata sunt tyrāniana, Sic quidē præferūt antiqui codices, Sed mallē turaniana, qñ & a Plinio citetur auctor Turanius gracula, & ita sane appellan̄t a Columella & Macrobio cū duplici tñ. rr. Turraniana. ¶ Fauoniana rubra, Lego cum distinctione, Fauoniana, rubra, vt sit, Rubra, gen⁹ pse qd̄ Macrobius videt̄ appellare Rubile. ¶ Lateriana, Columella lib. xij. cap. x. Lateritiana, Macrobius. iij. Lateresiana. ¶ Picētina Numātina, Vtrūq; exēplar, Picētina minuta. ¶ Alexādrina, Numidiana, Codex Tol. Alexādrina, Numiniana, Salmāt. Alexādrina, numiana. ¶ Collo ampullacea, & coriolana, Brutia gētilitatis cucurbitana, Luxatus est ordo verborū, & verba ipsa nō vacāt errore, Scribe, collo ampullacea, Cucurbitina, Coriolana, Brutia gētilitatis, Acidula succi, Nā ambo Codices cucurbitina agnoscūt nō cucurbitana, & Salmāti, Bruta legit nō Brutia. ¶ Malis platanū, Cerasis vlmū, Illicibus ulmū nō cerasis vlmū legerē ego cū Virgilio secundo georgicō, Inferit̄ vero ex foetu nucis arbutus horrida, & steriles platani malos gēfere valētes, Castanex fagos ornusq; incanuit albo flore piri, glandēq; sues fregere sub vlmō, Sed forte qui cerasis scripsit decept⁹ est illo poetæ versu, Pullulat ab radice alijs dēfissima sylua, vt Cerasis vlmisq;, Sed illic res alia agit, quot videlicet modis arbores proueniant, ¶ Neq; omnia insita misceri fas est, insitu legerē ego potiusquam insita, ¶ EX CAP. xvj. Septētrionalibus fenestris Sereno die patere, Scribendum opinor

Correc-
tio nō sp̄
nenda.

EX LIBRO

Septentrionibus fenestras sereno die patere, quod tunc verba sequentia monstrant, tunc magis. M. Varro quem sequi hac parte videtur Plinius. Eius verba lib. i. Cap. lix. Hæc omnia in loco arido & frigido supraposita palea seruari recte putant, & ideo Oporothecas qui faciunt ad aquilonem ut fenestras habeant atque ut perflectant curant, & Plinius lib. xvij. cap. iij. Quidam cælum terræ parere cogunt, ut quæ in siccis serant orientem atque septentrionem spectent. Et præsentis volumine cap. xxv. Inter prima hoc e pomis colono gratiam annuam refert, septentrione frigidisque gaudet. ¶ Stramētis, storeis, paleis ue substerni. Scribendum autem mo. Ramēta, Scobes, paleas ve substerni. Plinius cap. sequente. Sūt qui malūt yuas in scobe, ramētis ve abietis, populi, fraxini seruare. Columella lib. xij. cap. xlv. atque ea ipsa nonnulli sic in alijs generibus ut supra iam diximus populnea, quidam etiā abiegna scobe interposita mala custodiunt. ¶ EX CAP. xvij. cotoneis interclusis. Codex Salmati. in clusis non interclusis. ¶ Post horam diei tertiam. In utroque exemplari. post horam ceu tertiam. ¶ Sorba vero & in scrobibus gypsato operculo duum pedum terra supinducta. Verba manifeste præpostero ordine scripta, sicque ut sentio restituenda. Sorba vero & in scrobibus duum pedum, gypsato. c. Columella lib. xij. cap. xv. unde hæc fuisse desumpta apparet perspicue. eodem tempore sorba manu lecta curiose in vrceolos picatos adijcito, & opercula picata imposito & gypso linito. Tunc scrobibus bipedaneis sicco loco intra tectum factis, vrceolos ita collocato ut oblita ora eorum deorsum spectent. Deinde terram congerito & modice desuper calcato. Plinius quoque eam lectionem confirmat paulo post quum dicit. Plerique vero in scrobe duum pedum altitudinis arena substrata & fictili operculo, deinde terra operto. Astipulat & palladius volumine. ij. Tit. xv. ¶ Eandem pomis in vino subiungunt. præpositio. in. superfluit ex codice Salmati. ¶ Columella auctor in puteos cisternas ve, infictilibus vasis pice diligenti cura illitis mergi. Liguria maritima alpibus proxima yuas sole siccitas iunci fasciis inuoluit. Si hæc lectio recipiatur, falsum contra Columellam coterreneum nostrum scriptorem singulari doctrina & facundia testimonium phiberi sinemus. neque enim Columella in puteos cisternas ue in fictilibus pice diligenti cura illitis mergi cotonea tradit, sed yuas. Quam ob rem dictio quæ paulo post sequitur. yuas. ex loco proprio emota ad superiorem aliquanto locum transferenda est, Legendumque hoc pacto. Columella auctor est in puteos cisternas ve infictilibus vasis pice diligenti cura illitis, mergi yuas. Liguria maritimis alpibus proxima sole siccitas iunci fasciis inuoluit. maritimis inquam lego non maritima. Nam maritimarum alpium frequens est apud hunc auctorem mentio. ut libro. viij. capi. xxxix. & circa maritimas alpes quondam effossæ. Columellæ autem verba sunt. M. Columella patruus meus ex ea creta qua fiunt amphoræ, lata vasa in modum patinarum fieri iubebat, eaque intrinsecus & extrinsecus crasse picari. Quæ cum præparauerat, tunc demum purpureas & bumastos & numisianas & duracinas yuas legi præcipiebat, pediculosque earum sine mora in feruentem picem demitti, & in prædictis patinis separatim sui cuiusque generis ita componi ne yuæ inter se contingerent. Post hoc opercula supponi, & oblini crasso gypso. Tunc pice demum dura quæ igni liquata esset sic picari nequis humor transire possit. Tota deinde vasa in aqua fontana vel cisternina ponderibus impositis mergi, nec ullam partem earum pati extare. Sic optime yua seruat. ¶ Sūt qui malūt yuas in scobe ramētis ue abietis, populi, fraxini, seruare. Ex Columella hoc quoque ut supra visum est lib. xij. cap. xliij. sed de abiegna, populneaque scobe mentio illi tamen, de fraxini nulla omnino. ¶ EX CAPITULO. xvij. utque modios. clxx. singulæ ferat. Scribe. ut quæ modios. c. lxx. c. ex utroque exemplari. ¶ Patriæ nomen obtinet. Non obtinet, sed obtines legit exemplar. Salmati. ¶ Nam Alexandrina e nigris est, candidate rima, cognomine delicatæ. In alijs exemplaribus tam scriptis quam excusis. Nam Alexandrina e nigris est, candidans, terena cognomine delicata. Ex quibus verbis postremum, expositionem fuisse credimus dictionis illius, tere-

Attende

Correc-
tionem
nota,

na. eundē intellectū græce habētis. ¶ Sūt præterea eadē serotinæ, & præcoces biferæ. Verbū. eadē supfluit. ex codice Salmā. ¶ Deprehēsasq; in his hieme grossos. Idē exemplar addit. scimus. deprehēsasq; scimus in his hieme grossos. ¶ Serotinæ & a corio appellatæ duro. Quid si legas nō Serotinæ sed exigua similis literulæ mutatione. Scrotinæ. nota si significatione verbi. scrotū. ¶ Cato de ficis serēdis ita memorat. Ficus marifcas in loco cretoso. c. Diuerso ordine in catone legunt hæc verba cap. viij. Fic⁹ inquit marifcas in loco cretoso aut aperto serito. Africanas & herculanas. Sagūtinās, Hibernas, Telanas, atras, pediculo lōgo, eas in loco crasso aut stercoreto serito. ¶ Et cū veniētiū flore maturescūt. L ego cōtra omnia exēplaria, nō venientiū sed vernantiū. ¶ Ammonet & africæ ad ingēs documentū vso eo pomo. Exēp. Salmatic. v si legit non vso. Vtraq; lectio vitiosa Scribendū. n. v s a. vt ad africā referas. ¶ Qñ hoc pomū dēptum putatis ex arbore? Vtrūq; exēplar. qñ hāc pomū dēptā putatis ex arbore. & paulo post, decerptā in eisdē legi nō decerptū qd est notatu dignū. Itē Quādiu libētius legerim quā. qñ. & decerptā putatis quā dēptā. ¶ Quid primū in eo miremur? Curā ingenij. c. Scribendū puto alio ordine & aliter. Quid primū in eo miremur? Curā geruli, celeritatēq; cursus? an occasionē fortuitā? an vehementiā viri? ¶ Sup omnia quiddā est quo nihil equidē. c. Dele verbū quiddā. ex ambobus codicib⁹. ¶ Magisq; ob memoriā eius quæ nutrix fuit Romuli ac Remi cōditoris appellata, qm̄ sub ea. c. Romana impressio, nō cōditoris appellata præfert, sed ruminālis appellata. rectissime. Ficu. n. rumināli nihil notius in historia Romana. ¶ EX CAP. xix. atq; e putrescētibus identidem generat aliquid. Exēp. Tol. atq; vt e putrescētibus gignat aliquid. ¶ Cerealesq; auras immittūt foribus aptis. cōmodior lectio foraminibus quā foribus, quas paulo post rimas appellat. & adaptis hēt codex Tol. ¶ Honos laudatas seruat in capsis. Legeē forte aptius. Mos laudatas seruādi in capsis. ¶ Et obsonij vicē habeant recētes ficus. Sale siccatis & casei loco vesci nup excogitatū est. Lōge aliter Toletanus codex. cū recēti ficofalis vice caseo vesci, nup excogitatū est. ¶ EX CAP. xx. Setania. duo mespili genera esse, Dioscorides tradit lib. i. alterum in italia nascēs quod pleriq; epimelida appellāt, nōnulli sitaniō. quanquā Marcellus Setaniō legit. Hermola⁹ vero in Dioscoridis translatione Sitaniō. Idē in corollario cap. clxxx. mespilum setaniā a Theophrasto appellari ait falso. si vulgatis Theophrasti exēplaribus fidē habemus. Libro. n. iij. cap. xij. Sata- niō vocat penultima pducta a recto Satanios. & Theodorus Satanea vertit. Sicq; legendū in Plinio puto. ¶ EX CAP. xxij. quā quia cadēdo tripudium sonū ve faciāt. Particulā. ve. neutrū exēplar agnoscit. & Toletanū summū legit nō sonū. vt forte legēdū sit tripudiū solistimū nō tripudiū sonū. Erat autē tripudiū solistimū faustū felixq; auspiciatibus. De quo Cicero lib. ij. de diuinatione. sed quia cū pascunt necesse est aliquid ex ore cadere, & terrā pauire, terripauū primo, post terripudiū dictū est. hoc quidē iam tripudiū. Cū igit offa iam cecidit ex ore pulli, tū auspicianti tripudiū solistimū nuntiāt. & in eodē lib. Si. n. fatū fuit classes populi romani bello punico primo, alterā naufragio, alterā pœnis depressam interire, etiā si tripudiū solistimū pulli fecissent. L. iunio & P. Clodio cōsulib⁹ classes tñ interissent. ¶ Caryō a capitis grauedine ppter odoris grauitatē cōuenit dictū. Nucē capitis dolorē gignere medici oēs proclamāt. vnde nomē ei inditū sit caryō. Fieri tñ id ppter odoris grauitatē nullus qd meminerim p dit. Quappter tria illa verba. ppter odoris grauitatē. cōmētitia esse existimo & falso pliniane lectioni inserta. ¶ Duro fragili ue, & tenui ac crasso, loculoso & simplici. Scripta lectio, duro fragili ue, & tenui aut crasso. loculoso aut simplici. ¶ Abellinas patrio nomine. abellanas nō abellinas codex To. ¶ Umbilicus illis intus in vêtre medio. Verbū. intus, nō legit in codice Salmā. ¶ Adijcit pterea auellanas & galbas. Cato cap. viij.

Hanc po-
mū nota.

Elegans
emendat-
tio.

Contra
Hermo-
laum.

Locus no-
tandus.

EX LIBRO

abellanas & caluas. ¶ Nunc thasiæ & albéses celebrant exép. Salmá. Albéses legit non albéses, qđ nō magno opere displicet. Nā festus albesia appellat scuta quibus albenfes vsi sunt qui fuerūt marsi generis. ¶ Quæ sunt amplissimæ & minime rotundæ. In eodē. geminata cōiunctione. quæ sunt & amplissimæ, & minime rotundæ. Minuta hæc fateor, sed in clarissimo scriptore nihil prætermitti debuit qđ ad eū restituendū vel tantulo præsidio esse posset. ¶ EX CAP. xxiiij. Ieiunio fœminarū. ingenio fœminarū, in eodē. ¶ Nā diuus Tiberius postea. c. Nomē. Tiberius. in neutro exēplari habet. Alioq a nullo qđ scia nisi impudenti adulatore diuus appellatus est Tiberius, hō impurus & omni flagitiorū genere inquinat⁹, tātō minus a Plinio qui oēs adulādi Tiberio causas procul habuit. Itē paulo post imposuere legit nō imposuit apogra. Tol. ¶ Nec operoso sunt cibo. nec operosæ cibo. in eodē. ¶ EX CAP. xxiiiij. Duobus autē hoc nominib⁹ appellāt græci. comaró & memæcyló. Si lectio hæc errore vacat qđ nō puto mirandū est tā diuersum abijisse pliniū in hac traditione ab alijs auctoribus. Nā Theophrastus lib. iij. cap. xyj. arborē comaró vocat, fructū memæcyló. Comaros inquit quæ fructū esui habilē memæcyló fert, magnitudine nō nimiū præstat. Et Dioscorides lib. j. Comaró ait Romani arbutū dicūt. Cotoneæ malo similis arbutus est, tenui folio fructu prunorum magnitudine, sine nucleis quæ memæcyló vocāt. Hesychius glossographos. Comaros inquit plāta quædā est quæ memæcyló fert. Cōfirmat id quoq; Athenæus lib. ij. Cōsentiūtq; cæteri oēs. Illud nō pterierim a theophrasto præallegato loco cū. e. in prima syllaba & æ. diphthōgo in secūda memæcyló scribi, ab athenæo autē & Hesychio cū. i. in prima & eadē diphthōgo in secūda mimæcylon. ¶ Ex quo apparet totidē esse genera & apud nos. Alio nomine arbutus vocat. Scribo alia distinctione. Ex quo apparet totidē esse genera. Et apud nos alio nomine arbut⁹ vocatur. ¶ Plurimum vero differūt hederæ sambuciq; acini, & figura etiā punici. Duo illa verba. & figura præcedētibus adiūgenda sunt. ¶ EX CAP. xxvij. Sed & suus quidā & peculiaris. Codex Salmá. Sed & suus ac peculiaris. ¶ Siquidē inest ei qđ tamē iure dici non pōt dulce, & pingue, & suaue. Vetus lectio. siquidē inest ei qđ tñ iure dicitur pōt dulce & pingue. c. Legendū puto. Siquidē inest ei qđ tñ iure dici suū nō pōt dulce & pingue & suaue, obtinēti tñ lenitatē quæ ipsa succedit in saporis vicē. Vt illud verbū. tñ. quod paulo post redū dare videt, huc trāsierať. ita sensus erit dilucidus. ¶ Nullus hic aquis, ne succus quidē vt tñ eo ipso fiat aliquis. Exép. Salmá. Nullus hic aquis ne succus quidē qui tñ reliqua. Scribendū puto. Nullus hic aquis ne succ⁹ quidē qui tñ ex ipsis fiat aquis. ¶ EX CAP. xxviii. Ergo succorū vinosus piro cætera. Scribo vinosi nō vinosus, tñ ex exép. Salmá. tñ ex Theophrasto lib. j. cap. xix. Succorū vero alij vinosi ceu vitis, mori, myrti. ¶ At pinguis. in eodē exēplari pingues, nō pinguis legas. & eodē iure statim. ¶ Dulcis & aquosus. Legendum dulces & aquosi. sicq; præfert idē exēplar. ¶ Alia filiquis gignunt. Verbū. gignunt. plinianū nō putamus. constāte sine illo sensu, immo cū illo nō constāte. ¶ Cū in pluribus semina placeāt, in filiqua dānent, Scribo. cū in pluribus semina placeant, filiquæ dānent. ¶ Succo vux & caryotæ. callo pira & mala. corpore melimela. mora cartilagine. Exép. Tol. Succo vux & careotæ. callo pira & mala. corpore mola mora cartilagine. Legendū puto. Succo vux careotæ callo. pira & mala corpore. melimela cartilagine. ¶ EX CAP. xxix. ¶ Arbor ipsa in europæ citeriore cœlo. L ego. arbor ipsa in europæ tetriciore cœlo. ex eodē rectissime. ¶ Patricia multis annis præualuit flaccescēte plebeia. duo vltima verba delēda, si codici Tolet. credimus. ¶ Illa vicens. Verba hæc falso adiecta putamus. ¶ Plebeia torrida. Scribo. Plebeia retorrida. ex exép. Tol. ¶ Flaccescēte patricia. Flauescēte patricia. in vtroq; codice nō flaccescēte. ¶ Exoticā densissimo. Plurimum hoc loco debemus archety. Salmāti.

Emenda
riopulcra

Locus in
signis res-
titutus.

cuius beneficio restituit locus pulcherrimus, Legendū est. n. ex eo, nō exoticā, sed He-
xastichā, hoc est sex ordinū, vnde statim sequit̄, senis foliorū versibus. Meminit & Co-
lumella lib. ij. cuiusdā generis ordeī q̄ vocet̄ hexastichō, & alterius qd̄ distichō. ¶ At-
que ita in mulso indita. musto nō mulso agnoscit codex To. quā lectionē cōfirmāt ver-
ba catonis cap. cxxiiiij. Myrtū nigrā arefacito, in vmbra ybi iā erit passa seruato ad vin-
demiā in vna musti myrtæ semodiū. id oblitito. Vbi defierit feruere mustū, myrtam
eximito. Id est ad aluum crudā. c. ¶ Myrto veneris victricis coronatus incessit. Diony-
sius halicarnaseus nō myrto, sed laurea coronatū tradit volumine. v. ¶ EX CAP. vlti-
mo. ianitrix cæsarū pontificūq̄, quæ sola & domos exornat. Exēp. Salm. alio ordine.
ianitrix cæsarū pōtificūq̄ sola, quæ & domos exornat. c. ¶ Baccis gustatu quoque nō
asperis, permutatis verbis exēpl. Tolet. baccis quoq̄ gustatu nō asperis. ¶ Ex ea lauro
quæ ei missa e celo minima est altitudine. Et hic etiā alius est verborū cōceptus in eo-
dē exēplari. Ex ea lauro quæ ei missa est e celo. minima altitudine. ¶ Qd̄ nūc fatū &
ibi puenit. Primū verbū, qd̄. superfluit ex eodē. ¶ Lauriferā tellurē illā osculatus ex re-
spōso. Titus liuius, Ouidius, & alij auctores nō explicāt vtra fuerit terra quā ex oscula-
tus sit brutus, delphica an italica. Plinius delphicā intelligit. Dionysius alicarnasseus
.iiij. volu. italicam. Brutus inquit intelligēs quid vellet declarare deus, vbi quā celerri-
me italicā terrā ascēdit, p̄cidēs osculatus est terrā. hāc esse putans omniū hominū ma-
trē. ¶ Laurus quidē manifesto abdicat ignes crepitu, & quadā detestatiōe. Exēp. tol.
testatione legit nō detestatiōe. rectius vt sentio. ¶ Sed & circa diuū Augustū. Vtrūq̄
exemplar. Sunt & circa diuum Augustum. ¶ Cū pacta esset illa. cum nupta esset illa.
Salmant. codex. ¶ Ex ea triumphans postea Cæsar. Permuta verborum ordinem. Ex
ea postea triumphans Cæsar. ex eodem.

¶ EX LIBRO. XVI. EX Proœmio.

VAE Primo victū mortaliū aluerūt. primæ nō primo Archety. to.
Cæterū cōmonere hic lectores libuit, deserui nos in p̄senti volumine
reliquisq̄ insequētibus a semiueteri illo exēplari bibliothecæ floren-
tissimæ huius Salmaticēsis academix cuius testimonio in superio-
ribus vsi sum⁹. Neq̄. n. plures quindecim libros illud cōplectit̄. Re-
liquū p̄sidij nobis superesse in vno tm̄ Tol. codice, tātæ tñ integritas
tis ac in locis numerosissimis tā indubitata fidei, vt qd̄ de Platone
dixit Antimachus solus sit instar omniū. Fuit olim is codex Illustrissimi patris ac me-
morix omni honore & reuerētia p̄sequēdæ Egidij Albornozī sacrosactæ Romanæ
ecclesiæ tituli sanctæ Sabinæ presbyteri cardinalis, Toletaniq̄ archiepiscopi. Qui in
alia magnanimitatis suæ monimēta, celebre illud bononiēse prytanēū qd̄ vulgus hi-
spanorū collegiū appellat cōdidit, & reditibus amplissimis ditauit ad sustētandā hi-
spanā iuuetutē quæ scientiarū auida italiā peteret. Is diē suū obiturus magnificentissi-
mā illā ac totius christiani orbis multis titulis nominibusq̄ facile principē Toletanā
ecclesiā huius elegātissimi codicis & multorū aliorū reliquit hæredē. Vnde abhinc fer-
me bienniū vt iā plus semel diximus, cōmeauit ad nos iā ad hęc p̄dēda accinctos, ope-
ra ac beneficio summi viri Ioānis Vergaræ, doctoris theologi, ac eiusdē almæ ecclesiæ
canonici. Præceptoris olim in naturali philosophia nostri, sacrarum iuxta ac humana-
rum disciplinarum cognitione, Græca q̄ ac latina lingua præcellentis. Ingenio vero
adeo extra omnem aleam, & ad omnia quæ cōminisci humana mens queat adeo præ-
fenti, vt qd̄ de oratore Vinitio Seneca auctore dixit Augustus in numero illud ha-
bere videat̄. Omitto mores in magna fortuna qd̄ perrarū est castissimos. Omitto cō-
gressus humanissimos facilitatē q̄ tantā vt cū dignitate superioribus antecellat, par

Laus Ioā-
nis Ver-
gara: Ca-
nonici to-
letani.

infirmis esse videatur. Prætereo alia huius viri præconia, ne laudandi materiã quã mihi casus & dicendorũ ordo inuexit, vltro quæsisse videar. ¶ **EX CAP. j.** cõplures eane cessitate gêtes, adde præpositionẽ. in, ex To. exẽp. cõplures ea in necessitate gêtes. ¶ **Dubiũq;** terræ sit an parte in maris. Idẽ codex dubiũq; terræ sit an partẽ maris. Scribo permutatis verbis, dubiũq; terræ sit an maris partẽ. ¶ Aut tribunalia extructa, cõmodior lectio, vt tribunalia, & excita legit nõ extructa codex scriptus. ¶ **Cũ** integat aquæ circũdata. Verbũ, circũdata, aut vt alia habet exẽplaria, circundatæ, adulterinum putamus. ¶ **Captũq;** manibus. Scribendũ reor capiũt ue manibus, vt intelligas piscẽ. ¶ **Et** rigẽtia septẽtrione viscera sua vrũt, suburunt cõmodius scribet, quã sua vrunt. ¶ **EX CAPITẽ. ij.** ¶ **Roborũ** vastitas intacta æuis, itacta in æuis. Idẽ codex. ¶ **EX CAP. iij.** veluti. po. Ro. ipsi corona imposita. In eodem, veluti publicæ. r. ipsi corona imposita. ¶ **EX CAP. v.** Distat fructu, situ, sexu, sapore, Videť nullomõ legi posse, fructu. Nã quattuor hic differẽtias Plinius notat, quas statim singulatim exequit, cũ tñ nulla sit quæ fructui respõdeat. Scribendũ igitur figura nõ fructu, vt cõfestim sit manifestum. ¶ **EX CAP. vj.** per genera plus minus cõplectẽte, plus minus ue cõplectẽte, codex. tol. ¶ **Pro** differẽtia generũ breuiora vel lõgiora, breuiora lõgiora ue in eodẽ habet. ¶ **Atq;** carbone dotata vitijs obnoxia est. Quã ob rẽ solida vtunt carboni, ærariorũ tñ officinis, cõpendio qm. c. Scribo. Aspris dolata, vitijs obnoxia est. Quã ob rẽ solida vtuntur. Carboni utilis, ærariorũ tñ officinis, cõpẽdio, c. Theophrastus lib. iij. de Aspri arbore loquẽs. Materies inquit improba. Et laborata quidẽ inutilis, rūpiť. n. & cadit, rudis autẽ melior. Ob id sic ea vtuntur. Improba etiã ad cremandũ & ad carbonẽ faciẽdũ. q̃ppecũ carbo eius omnino inutilis, qđ trãsiliat scintilletq; præterquã ærariorũ officinis. His. n. vtior cæteris hic habet. Qđ. n. flatu desinẽte ptinus extinguit parũ absumi põt. & statim ante. ¶ **Fortius** lignũ quercus hẽt, & incorruptius, ramosa & ipsa procerior tñ & crassior caudice. Legendũ nõ quercus sed fagũ, & nõ p̃cerior sed breuior. Vtrũq; euidentissime ex Theophrasto lib. iij. cap. ix. cõparat. n. hemerida quã theodorũ placidã vertit cũ fago. Nãq; placida inquit nõ erecta, nec leuis, nec excelsa est, quippe quæ corpore in orbẽ comofo cõtorto sinuosoq; stet, vt nodosa alofaq; assurgat. Materies robusta, verũ infirmior quã fago. Hæc. n. robustissima putrediniq; nulli obnoxia est. Sed nec ipsa erecta, quãquã minus torta quã quercus, caudice vero crassissimo cõstat vt tota quoq; breuis species reddat. Nã eius etiã corpus in orbẽ comofo minimeq; erectum est. ¶ **Haliphleos** dicta cui crassissimus cortex atq; caudex. De cortice nihil Theophrastus, Proinde statue. Scribendum item haliphloeos cum. æ. diphthõgo in tertia. ¶ **Eidẽ** raro glãs, & cũ tulit amara, quã præter fues nullũ attingit animal, ac ne ex quidẽ si aliud pabulũ habeat. Hæc verba falso hic inserta sũt, falsoq; haliphleo tribuũtur, ad hemeridẽ. n. ptinent, & cũ his quæ de illa paulo ante dicta sunt cõtineri debet ex Theophrasto lib. iij. cap. x. hemerida inquit quã alij sterilẽ dicũt, alij fructum adeo vitiatũ ferre vt eũ animal nullũ maderẽ possit præterquã fues & hos cũ aliã nullã habet. ¶ **Querna** diffusam & grauissimã & ipsa glandiũ æque dulcissima. Exẽpl. Tol. querna diffusam atq; dulcissimã, grauissima & ipsa glandiũ. ¶ **Similẽ** huic latifolia, sed læuiorẽ. Scribe cũ diphthõgo. æ. læuiorẽ, vt intelligas læuorẽ, nõ leuitatẽ, ex Theophrasto. ¶ **Hæc** tingendis vtior. adde verbũ lanis ex Theophrasto euidenter lib. iij. cap. ix. Fert inquit & alterã nigrã qua lanas tingũt. ¶ **EX CAP. vij.** Sole de geminis exeũte Theophrastus lib. iij. cap. vj. Scirrhophorione mẽse. Theodorus Martio trãstulit. ¶ **Hoc** est vt nucleũ fabæ magnitudine habeat. Scribendũ puto. hoc est cur nõnullæ fabæ magnitudinẽ habeat. ex Theophrasto lib. iij. capi. vj. Si ab æstu inquit occupet arefcit, augeriq; amplius nequit. qua de causa earum aliquæ nõ maiores fabis euadunt.

Locũ ex-
pende.

Verbare
stituta ex
alieno lo-
co in pro-
prium.

euadunt. ¶ Nascuntur in eo & pilulæ nucibus non absimiles intus habentes flocculos .c. nucleis hic legendū nō nucibus idē Theophrastus docet lib. iij. cap. viij. Fert inquit & quod quidā pilū appellant. Id pilula est comā gerens lanaceā mollē, nucleo durior, qua in lucernarū luminibus vtuntur. ¶ Apertis amara inanitas est. Legendum forte atra potius quā amara. Theophrastus lib. iij. ca. viij. Aperta nigra & fruticans cernit̄.

¶ **SEX CAP.** viij. Tilia, nuce, platano. Theophrastus castanea non platano. libro. iij. cap. vij. ¶ Non in cortice modo verū & e ramis dependentes. Contraria prodit Theophrastus lib. iij. cap. ix. Nascitur inquit idē cortice non e furculo vnde glās, neq; e gemmas sed e latere supernorū nodorū. Quare hic mallē legeres e cortice modo, q̄ e ramis.

¶ **SEX CAP.** ix. Vasa corbesq; ac patentiora quædā, immo e cōtrario lego, corbesq; ac patētiora quædā vasa. ¶ Atq; prætexta tuguriorū, protecta nō prætexta exēplar Tolet.

¶ **SEX CAP.** x. vsq; ad bellū pyrrhi regis. Scribe, ad pyrrhi usq; bellū, ex eodē. ¶ Sicut pinus in uertice. Idē exēplar, sicut pinus e vertice. ¶ Vt mista visu discerni nō queat, & inde fra⁹ seplasiæ, meli⁹ idē codex, vñ fra⁹ seplasiæ. ¶ Meliorq; flexu, molliorq; flexu. Idē. ¶ Et tenuiora ac magis algētia. Legēdū vñ rigentia, nō algētia, tū vt opponatur illis, mollior flexu, tū quod sequit̄ paulo post, pinguioribus folijs & simplicibus atq; non rigentibus. Appellat autē folia rigentia, subrecta non procliuia in terrā, ex Theophrasto lib. iij. cap. x. ceclimena mallō idest inclinata magis. Simplicib⁹ autē intelligo mollibus ex eodē. ¶ Mas breuior & durior, addi debet vt opinor verbū, folijs, ex Theophrasto lib. & cap. eodē. & marē inquit breuiorē folioq; duriorē, foeminā proceriorem, folijs pinguem, mollē procliuiorēq;. ¶ Ipsaq; materies retorrída & nigrior maribus radix. Dictio, radix, viderur superfluere ex eodē theophrasto citato loco. Omnis mas securi breuior & contortior operiq; difficilior est, foemina procerior atq; facilior. ¶ **SEX CAP.** xi. multosq; ad alios vsus. Elegantius in nostro exēplari, multosq; alios ad vs⁹.

¶ Hoc in Syria cedriū vocatur. Sensus qui potest ex his verbis colligi, est. Primū illū sudorē aquæ modo fluētē e canali in Syria vocari cedriū siue ex teda, seu ex quouis ligno. At hoc falsum est si dioscoridi fidē habemus lib. j. cap. de cedro. Ex cedro nāq; tantū cedriū, aut cedrinus liquor dicitur. Aut igitur legendū. Hoc e cedro cedriū vocatur, aut additis aliquot verbis, hoc in Syria e cedro cedriū vocatur. Nā in Syria præstantissimas esse cedros Theophrastus auctor est libro quinto capite. ix. ¶ Aceto spissatur & coagulata brutiæ cognomē accepit. Archetypum, Tolet, aceto spissatur vt coagulo, & brutiæ. c. ¶ Item terebinthi nam in sartagine referuenti. Longe aliter in eodem exemplari. Item terebinthinam in charta cinere feruenti.

¶ **SEX CAPITE.** xij. Quidam arbitrantur in montosis copia præstantiorem fieri, ac coloratiorem fieri, & dulciorem quoq; & gratiorem dum resina sit. In codice nostro. Quidam arbitrantur in montosis copia præstantiorem ac colore & dulciorem, odore quoq; gratiorem dum resina sit. ¶ Sed has & illas serenitate steriliores. Fructum quædam proximo anno ab incisura largiuntur. Idem exemplar, sed has & illas serenitate steriliores fieri. Quædam proximo anno ab incisura largiuntur. ¶ Proprium quidam fecere sapium, sapinum non sapium in eodem. ¶ Sapius autem materies cæsarum e genere fiat. Apographon nostrum. Sapina autem materies cæsa regenerescit, vt forte scribendum sit. Sapina autem materies cæsa regenerescit.

¶ **SEX CAPITE.** XIII. Tantaq; est vis vt ne matutinas quidem occidentes ue umbras quam sunt longissimæ serpens arboris eius attingat. Verba temere & inordinate posita. Videntur enim hoc modo esse legenda. Tantaq; est vis vt ne matutinas quidem occidentes ue umbras arboris eius quum sunt longissimæ serpens attingat. ¶ **SEX CAPITE,** xxi. Aceris mares prius florent, Acerum non Aceris in

EX LIBRO

Tolet. exemplar. & paulo post. ¶ Cætero lenis quies. De cætero lenis quies. in eodem. ¶ Quod in metas emittitur. Scribendū puto cōtra omnia exēplaria emittitur nō emittitur. ¶ Syluestre vt credo mitigatū fatu. E syluestri vt credo. ē. in eodē. ¶ In igne quoq; duritia quæ ferro. Ligni quoq; duritia quæ ferro. Idē agnoscit. ¶ EX CAPI. xviii. Descēdunt etiā in plana. Verbū. etiā. redundat ex eodē. ¶ EX CAPI. xix. Ergo mites quæ fructu. ē. In eodē. ex mites quæ fructu. ē. ¶ EX CA. xxiii. Quibus adijcit Cato decidua a populo quercuq; animalibus iubens dari non perarida. Scribendū puto. & cedua nō decidua. Cato cap. v. Frondē populneā, vlmeā, querneā, cædito. Et per tēpus cōdito, nō perarida, pabulū ouibus. Hæc cato. Cū igitur Plinius hic scribat animalibus nō vt cato ouibus, & Cato addat vlmeā qd' in Plinio nō legitur, adducor vt putē scribendū hic. a populo quercuq; & vlmo ouibus. Indoctus. n. librarius vt conijcio p. vlmo ouibus. scripsit animalibus. ¶ EX CAP. xxv. Cōcipiunt varijs diebus, & p sua quæq; natura. Alia protinus vt animalia, tardius aliqua. Scribo alio ordine. Cōcipiūt varijs diebus, & pro sua quæq; natura vt animalia, alia protin⁹, tardius aliq. ¶ Quorū ratio aptius reddetur ab hoc tertio volumine. cōuertenda verba. tertio ab hoc volumine. ex exēplari Tolet. ¶ Vitis sola bis parturit cū primū emittit vuā. Et hic puto erratū esse in ordine verborū. legendūq; primū cū emittit vuā. ¶ Sequitur laur⁹, Illāq; cupressus. Deme particulā. q; ex antiquo codice. ¶ EX CAP. xxvi. Quæ se in arbore ipsa diuisere vocant Zamix. cōtrario verborū ordine, idē codex. Zamix vocant. ¶ EX CAP. xxvij. M. Varro auctor est vitē fuisse Smyrnæ apd' mare. Archetypō idē nō mare habet sed matreā. Quæ dictio nō temere mutanda fuit. Fortasse. n. Plinius Metroō scriptū reliquit hoc est tēplū matris deorū. quale in elide Pelopōnesi auctor est Pausanias in Eliacis. ¶ Sūma sui parte fertilior est arbutus, quercus inferiore, iuglandes, fici, mariscæ. Emēdatius antiquus codex. Sūma sui parte fertiliores, arbutus, quercus, inferiore, iuglandes, fici, Mariscæ. ¶ Syluestriora omnia tardiora. Syluestrialege nō Syluestriora ex eodē. ¶ Quædā ex his omnino nō maturescūt. Significātius idem codex. omnino nec maturescūt. ¶ Iam quidē ex portētis, qm̄ maiora sunt precia præposteris. In eodē. et portētis. Mallēq; scriberes præproperis quā præposteris. ¶ EX CAPI. xxviii. Fructibus minime laborans. Fructu non fructibus in eodē. ¶ EX CAP. xxix. quoniā omnis infirmitas cælo magis accidit. oboccidit nō accidit idē præfert exēplar. & statim. ¶ Multæ vero plura gignūt. redundat verbū. vero. ¶ EX CAPI. xxx. Plurima vero buxus. Nā & semē suū & granū qd' Carthegon vocāt. ē. Scribendū nō. bux⁹. sed Ilex. manifeste ex Theophrasto libro. iij. capite. xvi. Nihil enim tale quale hic dicit a Plinio fert buxus, ex eodē Theophrasto capite. xv. De Illice vero loco mox ante citato sic tradit. Fert præter glādē granū quoddā puniceū, & viscū, atq; hyphear habet. Qua propter vt fructus quaternos habeat interdū contingit. binos proprios, binosq; alienos, visci scilicet atq; hyphearis. Fert a septentrione viscū, a meridie Hyphear. Quod autē sequit Carthegon. Legendū quidē Crategon sed arbor est nō granū eidē Theophrasto Crategon, eodē lib. cap. xv. Est eiusdē nominis herba Dioscoridi lib. iij. ¶ Vt paliurus, myrtus. Itē nux auellana. Superfluit particula. Itē. ex exemplari. Toleta. ¶ Vt pinus lotos siue faba græca, quam Romæ a suauitate fructus, syluestris quidem sed cerasorum pene natura, lotō appellant. In eodem. vt pinus, faba græca, quā Romæ. ē. reliqua superfluunt. Item superfluit verbum. natura. ex eodem. ¶ Malis proprium genus, ferarum enim rostra reddunt. Scribendum reor. Malis proprii nodi, ferarū enim rostra reddunt. Theophrast⁹ lib. i. cap. xiiij. Malo profectio nodi peculiare. faciebus. n. beluarū similes extāt. Vn⁹ prægrādis. alij circa eū parui cōplures. ¶ EX CAP. xxxi. Alijs leuis yt malo, fico. Scribe cū diphthōgo. læuis, ex theophr. lib. i. cap. viij. liophloea.

Aestimā:
d' locus.

Castigā:
tio noran
da.

Locus vi:
sendus.

¶ Omnibus in senecta rugosior. Scribo, quibus. nō omnib⁹. Theophrastus libro. j. cap. viij. Quædā inquit scabro cortice, vt robur, Suber, Palma. Hæc dū adolefcūt læuiori cortice sūt, cū senescūt crassiori, scabrioriq³. ¶ Quibusdā rūpit spōte vt viti. Scribo. Quibusdā radice specie vt viti. ex eodē Theophrasto & eodē loco. Nōnullis cortex radice specimē gerit, vt vitis. Quibusdā etiā cadit, vt portulacæ. vnedoni, arbuto. ¶ Apud auctores certe inueniūt abietis plantā cū trāsferret octo cubitorū. Lego plātæ, nō plāta, vt repetas radicē. Cōsimiliter mox paulo cū dicit. ¶ Vifa & n. est annosa quercus vi tēpestatis euersa. Legendū patrio casu annosæ quercus vi tēpestatis euersæ. vt rursus subaudias radix. ¶ Et familiarissimū hoc platonis. Cōuinctio. et. superfluit. ex vetusto exēplari. ¶ EX CAP. xxxij. Hocq³ alias fastidio. Superuacanea est etiā particula. q³. ex eodē. ¶ Sacrorū certe causa laurū myrtūq³ habere. Scribendū opinor. sacrorū certaminū causa. c. ¶ Et nō cōtigit. redūdat cōuinctio. et. in codice antiquo. ¶ Tarracina syluis scatēte earū. Sylua nō Syluis in eodē. & paulo ante, in pontū abire nō ad pontū. ¶ EX CAP. xxxij. Fœmina sterilis diu. Legendū arbitror. spreta. nō sterilis, supra enim traditū fuit Fœminā esse feracē, marē sterilē. Indicant id etiā verba protinus sequētia. Metæ demū aspectu nō repudiata. ¶ Distinguēdis tm̄ pinorū ordinib⁹. Scribo vinearū nō pinorū. ex. M. Varrone lib. j. cap. xxvj. In omni inquit vinea diligēter obserua vt ridica vitis ad septentrionē versus figat. & si cupressos viuas pro radicis inserūt alternos ordines imponūt. c. ¶ Trahit etiā in picturas opere historiali. Scribendū vī. Trahit etiā in picturas operis topiarij. ¶ Hæc gignit protinusq³ emicat. In alijs codicibus nō emicat legitur sed emigrat, minus vitiose. Legendū. n. vt opinor. emergit. quo verbo tanquā Pliniano vsus est Theodorus in tertio Theophrasti lib. capi. ij. non nusquā mō subegeris mouerisq³ solū familiaria protinus terræ illius emergunt, vt in Creta insula cupressi. ¶ EX CAP. xxxiiij. serpentū frigori gratissima Legendū vt sentio nō frigori sed frictui aut frictioni. ¶ Qui vocātur corymbi. Lego. quæ vocātur corymbiæ ex Theophrasto lib. iij. cap. xvij. Neq³ enim ad ramos referēda est vox corymbi sed ad ederas fructū albū ferētes. Est & genus ederæ corymbia Dioscoridi. ij. ¶ Primoq³ esse helicē putāt, fieri ederā vetustate. Verbū. putāt. superfluit. ex antiquo exēplari. recte. præcessit. n. statim ante existimāt. Redundat itē particula. q³. Ordo etiā diuersus est. primo helicē esse, vetustate ederā. ¶ Tenuiora folia in ordinē digesta. adde cōuinctionē. et. & in ordinē digesta. ¶ Signa eius folia maxima atq³ latissima māmas erigētis quæ sunt cæteris inflexæ. Scribendū arbitror. Signa eius folia maxima atq³ latissima, ramos rigētes. Theophrastus lib. iij. cap. xvij. manifestā quæ ederascat affirmāt, nō tm̄ folijs quæ maiora latioraq³ hēt, sed etiā germinibus, protin⁹. n. erecta gerit nō inflexa. ¶ Ob id vocata cissos. In quibusdā exēplaribus. orthocissos habetur. non cissos. ¶ EX CAPI. xxxv. vt in poetis libero patre aut sileno quis omnino nescit quib⁹ coronet. Scribo, qui somno nescit quibus coronetur. Ex archetypo toletano, recte, vt licet legere in sileno summi poetæ. Cæterū hāc cōparationē non duco esse plinia nam. ¶ EX CAPIT. xxxvj. tegulo enim earum domus suas. c. Redundat conuinctio. enim. & domos legendum non domus. vtrūq³ ex eodem. ¶ Crassiore paniculo coma. Paniculæ non paniculo in eodem. rectius. vt libro octauo de ceruis. arundineas in paniculas molli plumata lanugine. ¶ Aut ybi limosiore callo indūruit. Legendum puto, lignosiore non limosiore. ¶ Quanquam præferantur indi. Antiquum exemplar indigi legit non indi. Scribo, indici. ¶ Harundo omnis ex vna stirpe numerosa. Atq³ etiam recisa fœcundius resurgit. Radix natural⁹ viuax geniculata & ipsa. Scribendum opinor & alia lectione & alio ordine. Harundo omnis viuax, atq³ etiam exusta fœcundius resurgit. Radicis natura ex vna stirpe numerosa, geniculata

Pulchra
correctio

EX LIBRO

& ipsa, ex Theophrasto lib. iiii. cap. xi. qui viuacitatē harundini tribuit nō radici. Omnis inquit harūdo viuax est atq; adusta melius resurgit. Itēq; stirpe crassa numerosa q; est. ob id mori peruicax. Radix ipsa geniculata est. Astipulat & columella libro. iiii. cap. xxxj. ¶ Differentias faciūt & folia, nō multitudine verū robore & colore. Valida laconicis & ab vna parte dēsiora. Deesse arbitror dictionē tm̄. & legendū varia, nō valida, & ima nō vna, yt in totū Scribendū sit. Differentias faciunt & folia nō multitudine tm̄ verū robore & colore. Varia laconicis, & ab ima parte dēsiora. Theophrastus libro. iiii. cap. xi. Magnas & folia differentias reddunt, non multitudine magnitudineq; tantū sed etiā colore, quippe quæ laconica cognominat̄ versicolor est. c. ¶ Tertia harūdo est tibialis calami. Alio ordine in codice antiquo. Tertia est harūdo tibialis calamis. ¶ Et cātus quoq; luxuria. Scribe luxuriæ dādi casu ex eodē. ¶ EX CAPITE. xxxvij. ¶ Apud nos quoq; multi totidē nomina imponunt. Adde, generibus, ex eodē. Apud nos quoq; multi totidē generibus nomina imponūt. ¶ Vimineā vocant eandē purpureā, & hic quoq; addēda particula, q; eandēq; purpureā, ex eodē. ¶ EX CAP. xxxviii. Humor & cortici arborū est, q; sanguis earū intelligi debet. Nō idē omnibus. Ficis lacteus. Dictionē, cortici, plinianā nō credimus ducti verbis Theophrasti lib. i. capi. xix. Arborum inquit ipsarū humor varijs generibus cōsumari videtur. Alius enim succus lacteo similis est vt fici, papaueris. c. ¶ Mirū hic in moro medicis succū quærētibus fere hora diei secūda lapide incussus manat. Antiquū exēplar. Mirū hijs in moro medicis succū quærētibus, vere hora diei secūda lapide incisus manat. Vt forte legendū sit, imus, nō hijs. Nā sequit̄ statim, altius fractus. c. ¶ Lignū in lōgitudinē fluctuat. Libētius legerē, fluitat, quā fluctuat, & mox paulo, magis fissilia, nō maxime in eodem habet̄. ¶ EX CAPI. xxxix. Nāq; qui venabula ex ea faciūt, cōuerso ordine in eodem. Qui nāq; venabula. c. ¶ Cædi tēpestiuū quæ decorticent̄ vt teretes. Scribo, & teretes, non yt teretes, ex Theophrasto libro quinto capite primo. Cædi itaq; tēpestiuū rotundā quidē materiā & omnē quæ decorticāda accipit̄, cū germinare incipit. ¶ Nequæ de dolādæ arbores sternant̄. Exēplar antiquū, ne qua dedolāda sternant̄, reliq; superfluūt. ¶ In finitū refert lunaris ratio. Deest cōuinctio, et, infinitū refert & lunaris ratio. ¶ Prælum e sapino atra potissimū facito. Vlmeā, pineā, nuceā. In ipso catone leges cap. xxxj. Prælū e sapino atra potissimū facito, aut vlmeā, aut pineā vel nuceā. ¶ Lunaq; dimidiata ne tāgas materiē. Tūc ne effodias, aut præcidas abs terra. Diebus quattuor proximis quibus luna plena fuerit optime eximit̄, in vulgatis Catonis exēplarib⁹, in quodā etiā scripto sic habet̄, lunaq; dimidiata, materiē ne tāgas. Materiē quā effodies aut præcidas ab terra diebus septē quibus luna plena fuerit. ¶ Omnino caueto nigrā materiā ne doles ne cædas, neue tāgas nisi siccā. Scribo, Omnino caueto ne quā materiē doles, neu cædas, neu tāgas si potes nisi siccā, ex eodē Catone cap. xxxvij. ¶ Est pergentiū quoq; regiones in ijs differentia. Lege, est per se gentiū quoq; in ijs differentia, cætera superfluūt. ¶ Deteriores Aeneatica & arcadica, pessimæ parnasia & euboica. Scribo, Aeanica, nō Aeneatica, ex Theophrasto lib. v. cap. iij. Secundā inquit pōticā tradunt. Tertiā Rhindacicam. Quartā Aeanicā. Deterrimā parnasiā atq; euboicā. Hæc Theophrastus. Est autē Aeane vrbs Macedoniæ Stephano. ¶ EX CAP. xl. Abies admirationis præcipuæ in nauī quæ ex ægypto. c. Duo hic verba addēda ex Codice antiquo. Abies admirationis præcipuæ visa est in nauī. ¶ Vulgoq; auditur octoginta nummorum & pluris, nummum non nummorum in eodem, & mox ante. ¶ Obiter puteolano puluere aduectisq;. Scribendum arbitror, ob id ter puteolano puluere aduecto. Nam cum tres moles altitudine turrium exædificatæ fuerint, optime quadrat ter ob id aduectum esse puteolanum puluerem, De quo Vitruuius secundo,

¶ Calices e terebintho solitus facere torno, p quē probat materies. **O**mnium hæc sola. c. **S**cribendū videt. Calices e Terebintho solitus facere torno. Cor cuius probat. Materies omnium hæc sola. c. Theophrastus lib. v. cap. iij. & pocula thericlea tornari quæ a fictilibus secerni non possunt. Verū cor tm accipi. Et perūgi materiā oportere volunt.

¶ Palma est mollis, & suberis materies spissa, & malus pirusq;. Scribendū opinor. palmæ mollis & suberis materies, spissæ malus pirusq;, vel, spissa malis pirusq;, moueor auctoritate theophrasti, qui nō esse spissam suberis materiā prodit lib. v. cap. iij. ¶ Quoniam genere materiæ sciētia oblitterata. In alijs codicibus, cuius qm generis materiæ. c. Scribendū cōiicio, Thuiæ quidē generis materiæ. c. Tū qd Theophrastus post Cedrū & Thuiā tertio loco ponit morū qd hæc vides fieri itidē a Plinio, tū etiā qd statim subiungit Plinius quæ odore præcellat æternitate præstare. & supra Plinius lib. xij. capi. xvj. de Thuia loquēs. Hæc inquit inter odores vri tradit in delitijs circes. ¶ Robur defossū. Et in aquis quercus obruta. Lege alia distinctione. Robur defossū & in aquis, Quercus obruta. Theophrastus lib. v. cap. v. Robur defossū atq; in aquis demersum. putredinis quippe hoc immune omnino vr. Ob id fluuijs lacubusq; naues hac etiā materia cōdunt, sed mari putrescit. Confirmat id rursus cap. viij. eiusdē libri.

¶ **SEX CAPI.** xli. quorū quidē alij putrescēte succo. Verbū quidē, demendū est. ex archetypo. Tol. Ego vero & dictionē etiā illā. succo aduētitiā esse existimo. Theophrastus lib. v. cap. v. Vermiu autē qui nasci in materie solēt, alij putrescēte ipsa materie generari solēt, alij parietibus alijs vermibus. Pariūt. n. vel in cæsa matēria vermes, quæ admodū in arboribus qui cerastræ vocant. Cū scilicet tm eroserūt atq; excauauerūt, vt se circūagere possint. ¶ Quas. cc. annis durātes inuētas. Verbū. durātes. superuacaneū putamus. & cauetō ne illo. quas. naues referri putes. Theophrastus lib. v. cap. vj. In Tylo autē arabix insula materiē esse affirmant ex qua naues ædificāt, quæ mari incorrupta pene perdurat. Quippe cū annos plusquā ducentos demersa, immunis ab omni offensa seruet. ¶ Vitri mō fragilē. Theophrastus fictiliū mō fragilē. osperta ceramia. Et solidiora apud eundē, nō spissiora. ¶ **EX CAP.** xli. Et palmæ arbor inualida, in diuersum. n. curuat. At populus. c. Scribo. Et palmæ arbor valida, in diuersū. n. curuat. Nā cū oēs in inferiora pādēt, palma ecōtrario fornicat. reliqua falso adiecta sūt. ex Theophrasto lib. v. cap. vij. ¶ Frāgiq; se prænūciat strepitu. Scribe. crepitu nō strepitu. ex exēpla. Tolet. ¶ Firmissima ad tectū abies. In eodē. Firmissima in rectū abies. ¶ **EX CAPIT.** xli. Cornū maxime audit sorbus. c. odit legi in eodē nō audit. ¶ Durabilia ac sectilia quæ modice humida. Lege dolabilia potius quā durabilia. Theophrastus lib. v. cap. viij. Secant inquit findūturq; facilius quæ humidiora capiunt. ¶ Gallica vero etiā ad currus flexibilis. Vitē æmulare vlmus ni pōdus esset in culpa. Legedū permutatis dictionibus puto. Gallica vero vlmus etiā ad currus flexilis. Vitē æmulat ni pondus esset in culpa. quāquā quinq; verba nouissima aliena suspicor esse nō Plinij. Porro meminisse oportet, Pliniū supra capite. xvij. inter genera vlmorū, secundū genus fecisse gallicas vlmos. Capite vero. xij. vbi de fraxino differuit, nullā gallicæ fraxini mentionē habitam. ¶ Facilis & fagus quāquam. c. Legendum videtur. taxus. non fagus. & mox paulo nō sectilibus, sed plectilibus seu plexilibus. sic. n. magis explicat intellectus verbi græci paracollemata hoc est cōglutinationes. Theodor⁹ vt in Plinio inuenit, sic in Theophrasto trāstulit sectilib⁹. Lege Theophr. lib. v. cap. viij. ¶ Ideoq; pditū. immo legedū vr cū minore litera. ideoq; pditi. ¶ Cato vectes aquifolios laureos. Desiderat verbū Iligneos, ex ipso Catoe cap. xxxj. Vectes Iligneos. aquifolios, laureos, aut ulmeos facito uti siēt pati. ¶ Dat & aln⁹ ut dictū est tuber sectile, sic ut citr⁹ acerq;. Scribo permutatis verbis. Dat & alnus tuber sectile sicut citrus, acerq;, vt dictū est. Et

Egregi⁹
locus.Locus nō
tandus.

EX LIBRO

enim relatū hoc est lib. xiiij. cap. xv. & lib. præfenti cap. xxxviii. ¶ Tépestiuæ cæsuræ quâ immaturæ in Toletano exéplari maturæ legitur nō immaturæ. ¶ Sic terebinthū vinci iubent. sic Terebinthū vinci iuuat. in eodē. ¶ Iam lignū emi testudinē facit. Aliter idē codex. iam lignū enim e testudine facit. Sed particulā. enim. superuacuum ducimus. cōstat nāq; sine illa sensus. ¶ EX CAP. xliij. In Caphyis Arcadiæ luco. Verbū. luco. seu vt alij legunt loco redū dare videtur. ex Theophrasto lib. iij. cap. xiiij. vnde hoc acceptū. ¶ Ibi platanus ostēditur ex qua pepēdit Marsia victus ab apolline. L ego nō platanus. sed pinus. Nā e pinu suspensū ab apolline Marsyā auctor est præter cæteros Archias poeta græc⁹ epigrāmato sectione. iij. ¶ Breuissima vita est. Punicis. fico. malis. Ex his præcocibus quâ ferotinis. dulcib⁹ quâ acutis. & dilutior in punicis. Theophrastus lib. iij. cap. xiiij. Viuūt prædictæ aliæq; cōplures lōgo tēpore. Breui profecto punica. ficus. malus. præcipue verna. & dulcis minus quâ acida. vt inter punicas quæ nucleo carent interiori. Ex quibus Theophrasti verbis apparet legendū hic esse non acutis sed acidis. Neque enim acutū opponitur dulci. immo fieri potest vt aliquid. simul sit & dulce & acutū. vt de melle supra Plinius lib. xj. cap. xv. retulit. & Dioscorides libro secundo. Neq; dilutior lego cū Hermolao. ex cuius castigatione quis sensus elici possit non video. sed licet dura nimis castigatione. apyrenis. hoc est sine nucleo. ¶ Sed e radicib⁹ repullulāt laurus & mali & punicæ. L ego e lateribus nō e radicibus. ex Theophrasto lib. iij. cap. xiiij. Quædā senescunt quidē putrescūtq; velocius. sed ex eisdē rursus latere suo germināt. vt laurus. mali. punicæ. ¶ X. arbores metiens. singulas magnitudinis visendæ. syluāq; sola facit. Tolet. exéplar. X. arbores mittēs. singulas magnitudinis visendæ. syluā sola faciens. Aestimandū vero an. mētiens. legi debeat. potius quâ mittens aut metiens. ¶ Est & in Syria herba quæ vocat cadytas. Videtur detrahēdū eise verbū. est. ¶ Et quæ dolichos ac serpillū. Verba hæc adulterina esse apparet ex Theophrasto & Dioscoride & cæteris. ¶ Quod dryos hyphear vocant. hæc etiā verba nō puto esse legitima hui⁹ auctoris vt ex antedictis cōstat. ¶ Ac cōditi in aqua putrescunt. Legendum reor. cocti in aqua. non conditi Dioscorides libro tertio. Tunditur autem fructus is. Tum lauatur. Post hæc in aqua decoquitur.

EX LIBRO. XVII. CAPITE. I.

CONCEDERE se respōdit. elegātius antiquū exéplar. addicere se respōdit. ¶ An tu qui sex arbores æstimes. addendū puto. tātū. an tu qui sex arbores tanti æstimes. ¶ Primo stolonū nomē dedit. Verba hæc nullū hic vsū præstāt. Sensus. n. integer est sine illis. ¶ Futuras ne eas credidisse. vêturas. nō futuras in eodē legas. ¶ EX CA. ij. ¶ Alit omnia quæ non mundat. Scribendū reor. alit omnia. neque inundat. inuersis verbis. ¶ Quæ aquilonē austro vtiliorē facit. Expende an sit verior lectio. quâ aquilo quâ auster vtiliorē facit. quoniā vt superius ostendit fruges quoq; peius maturescunt austrinis diebus. & mox paulo hiemē aquiloniā esse omnibus satis vtilissimū est. ¶ Et si viti inutile. colono salubre est. Exemplar antiquū. & viti inutile. colono insalubre est. Scribendū reor præpostero ordine. viti inutile & colono insalubre est. fauēte huic lectioni Columella lib. iij. cap. xij. & paulo post. Is nāq; æstatē ibi téperat. ¶ EX CAP. iij. orientē ac septétriones spectēt. Legendū puto occidentem non orientem. Nam cum sol exsiccandi facultate præditus sit. vt statim sequitur. si ea quæ in siccis seruntur locis & rore indigent. in orientem vergant. magis sitiēt humorisq; magis expertia erūt. ¶ Cæteri vero fere. dictio. vero. superfluit ex exéplari antiquo. ¶ EX CAPITE. iij. Similis & fluminum stagnorūq; ratio. Nebulis adurūt. c. Similiter fluminum stagnorūq; nebulis adurūt in eodē. ¶ Et carbunculus

terra quæ ita vocatur emendari vite macra putatur. Quattuor illa verba, terra quæ ita vocatur, delenda. Sunt, n. manifeste adiecta a lectore exponente quid esset carbunculus. ¶ Nā tophus scaber natura friabilis. Nā tophus scabra, ac natura friabilis vet⁹ codex. ¶ Si quis perite fodiat, si quis peritus effodiat, in eodē. ¶ In thessalia circa Larissam emissio lacu frigidior facta ea regio est. Oleæ defuerūt. Aptior lectio. In Thessalia circa Larissam emissio lacu, frigidior facta ea regione, oleæ defuerūt. ¶ Itē vites aduri quod nō antea. Hæc verba ad præcedētia spectāt ex Theophrasto lib. v. de causis plantarum cap. xx. Proinde cū minore litera scribendū, itē vites aduri quod non antea. Theophrasti verba sunt, vt apud Larissam Thessaliæ. Prius, n. quod aqua stagnante pigraque cæpus repletus esset aer crassior & calidior erat. Postea vero aqua educta colligique prohibita, aer frigidior est redditus & gelationes plures secutæ sunt, cuius rei argumentū afferūt quod tūc oleæ tū alibi, tū in Larissa oppido magnæ & optimæ aderāt, nūc autē nusquā habent, & vites quoque tūc nūquā cōgelabant, nūc p̄sæpe. Itē lego cōmutatis verbis, vites aduri quod nō antea sensit, Thracia admoto. ē. ¶ Thracia sensit admoto ebro. Aenos sensit, nō Thracia sensit, vetus præfert lectio. Aenos autē Thraciæ nobile yrbē ad ebrū fluuiū sitā, oēs geographi & fere historici celebrāt. Sciendū tñ est locū hūc a Theophrasto de sūptū lib. p̄xime citato misere ibi decurtatū esse nō minus in codice græco quā latino, vnde cōtagiōe morbus Pliniū inuasit. Verba Theophrasti subtexā ex translatione Theodori, vt collata cū plinianis p̄spiciū fiat quomō vtrobiq; legēdū sit, aqua autē nō semper agrū reddi frigidiorē sed etiā his quæ prius iam diximus, argumentū quod circa euenerat, hæc, n. tepidior nūc esse putat quia ebrus amnis p̄pius. In his Theophrasti verbis desiderari puto ciuitatis nomē, Aenos, legendūque argumentū quod circa ænō euenit. Hæc, n. ē. In Plinio vero plura adiciēda ad sensus integritatē, videntur. Quæ autē ea sint liberum vnicuique ius cēsendi esto, mihi satis sit locū indicasse. ¶ At in Syracusano agro aduena cultor elapidato luto sole perdidit fruges. In exēplari antiquo elapidato solo luto, perdidit fruges. Putamus dictionē, luto, expositionis causa adiectam esse. Theophrast⁹ lib. iij. de causis plantarū cap. xxv. quod illi euenerat qui ex corintho Syracusas p̄fectus culturā corinthij agri in Syracusano seruauit, cū, n. lapides e segete frugali legisset reddidit multo deteriorē. Frumentū, n. exarescebat cū exēptis lapidib⁹ nihil haberet quo se p̄tegeret. ¶ In quibus perticas pridie relictas gramē operiret, ex M. Varrone hoc lib. i. de re rustica cap. vij. ad cuius normā si locū hūc dirigas sic leges, in quibus perticas relictas postridie gramē opiret. ¶ EX CAP. v. Terram cariosam caue, neue plauastro, neue pecore impellas. Verba hic aliquot vt sētio desiderāt, ex Catōe ipso quæ citat cap. v. Terrā inqt cariosā caueo ne ares, ne ue plaustrū, ne ue pec⁹ impellas in illā. ¶ Redeam⁹ ad ligni cariē. Scribo redigamus nō redeamus ex scripto codice. ¶ Sed natura sua anus terra. Verbū sua supfluit ex eodē. ¶ Ad radicē montiū planicie in meridiē excurrēte, ab radice in eodē legit nō ad radicē, forte sub radice legi esset cōmodius ex ipso Catone cap. i. si poteris sub radice mōtis fiet, in meridiēque spectet. ¶ Erit igitur hæc optima & operi fatior. In eodē sic leges, erit igitur hæc optima & operiet sata. Scribendū videt⁹ erit igitur hæc optima & operi et satis. ¶ Talis fere est in noualib⁹ cæsa vetere silua. Legēdū incēsa vetere silua nō cæsa, ex Theophrasto euidenter lib. vi. de causis plantarū cap. xxv. his verbis. Siccitas, n. est quæ odores vel omniū vel certe aliquorū facere possit, quod obiter in terra quoque p̄spiciū est, vbi tēpore æstiuo solo adusto imbres accesserint. Humor enim admissus feruētique pulueri permist⁹ odorē generat, quod idē in cæteris etiā facit. Nā & quod de arcu cælesti referūt, arbores & loca reddere odorata vbi cūque constiterit tale est. Reddit em̄ nō in omnib⁹ modis odorata sed si qua materia cōbusta p̄xime sit. Nec id forsitā p̄ se agit sed quodamō p̄ euetū, impluit enim locis vbi cōstiterit. Quippe

Locum nota.

Theophrasti locus

materiæ cōbustæ admistus humor vaporē quendā odorēq; excitat. neq; n. aquæ multū descēdit sed magna pte guttæ irrorāt. Ita vt caliditatis siccitatisq; modus non desit. Hæc Theophrastus. Patrocinañ etiā correctioni nostræ Aristoteles duodecima pblematū sectione quæstione. iij. Prouenit inqt odoris ille affectus nō qlitercūq; se materies habeat, neq; n. viridi neq; in arida sed in vsta post aquā quæ arcui supuenerit, certā reddi suauitatē odoris pastores referūt. Ex antedictis vtriuq; auctoris verbis patet verba illa quæ statim sequūtur. quæ cōsensu laudañ deprauata esse, legendūq; ad hūc maxime modū vel huic cōsimilē. cū sensim impluat. ¶ Cētena quinquagena fruge fertilē cāpū. Meminisse oportet Pliniū lib. y. cap. iij. cētena tm̄ scripsisse. vt in loco alterutro sit error. ¶ EX CAP. vij. Primisq; annis stipula difficultē cædit. Verbum. stipula. aduētitiū putamus. ¶ EX CAP. ix. qd̄ certū est narbonensi puintix & vindemias sic eo coqui quia plus puluis ibi quā sol cōfert. Vetus lectio. Qd̄ certū est Narbonēsis puintix & vindemias certi⁹ sic coqui, plusq; puluis ibi quā sol cōfert. ¶ Proximū columella colūbarijs, mox gallinarijs facit. Scribo. Primū nō pximū, & addēda. ex. præpositio. Columella lib. ij. cap. xv. Tria igit̄ stercoreis genera sunt præcipua. qd̄ ex auib⁹, qd̄ ex hominibus, quod ex pecudibus confit. Auium primum habetur quod ex columbarijs egeritur. Deinde quod gallinæ cæteræq; volucres edunt. exceptis tm̄ palustribus, aut nantibus. vt anatis & anseris. ¶ Simulq; præcepta vt inuenio re tali vtendi. Codex antiqu⁹. simulq; præcepta nō inuenio re tali vtēdi. Meliorē item lectiōnē ducere recēti quā re tali. Nā sequit̄ ilico, qñ & hic vetustas vtilior. ¶ Equino qd̄ sit leuissimū segetes alēdas. Varrōis verba lib. j. cap. xxxviii. minime bonū equinū sed in segetes, in prata vero vel optimū, vt cæterarū veterinarū quæ hordeo pascunt, qd̄ multā facit herbā. Plinius verba illa, sed in segetes, accepit esse bonū stercus equinū, ego ecōtrario accipio, sed in segetes esse minime bonū, in prata vero quā optimū qd̄ multā faciat herbā. ¶ Ouillūq; caprino. suillū, nō ouillū præfert. nostrū exēplar. ¶ Omnibus vero asininū. Desiderari hic puto verbū hoc. Columella. vt repetas verbū antedictū. præfert. Sequit̄. n. e cōtrario vsus aduersus vtrūq; pnunciat. In quib⁹ verbis illud. vtrūq; nō haberet quo referret, nisi hic adderes. Columella. Præfert autē columella stercus asininū cæteris omnibus quæ ex pecudib⁹ fiūt, lib. ij. cap. xv. ¶ Lupini segete prius quā filiqueatur aratro vel bidētibus versa, manipulis ue circa radices arborum vel vitiū obruti. Castior scripta lectio. Lupini segete prius quā filiqueat, aratro vel bidētibus versæ, manipulis ve defectæ circa radices. c. ¶ Sterc⁹ vnde fiat. antiquus codex. Sterc⁹ vnde faciat. Scribo facias, ex ipso Catone capi. xxxvij. ¶ Lupinū, paleas, fabalia ac frōdes ilignas quernasq;. E segetē euellito ebulū. Scribe. Lupinū, paleæ, fabalia & cætera itidē Aceris frōdē, Iligneā, & querneā, & segetū stipulas, ebulū, & cicutā. c. ex Catōe cap. xxxvij. ¶ Et circū salicta herbā auctā. Cato eodē capi. & circū sata herbā altā. Vetus lectio. & circū salicta herbā mactā. ¶ Frondēq; putridā. Vineā si macruerit. Particula. q;. redundat. Itē multa hic verba desiderant quæ habent̄ in Catone. cōsulto ne a Plinio ommissa an negligētia scriptorū, nō statuerim. Sic. n. in Catone cap. xxxvij. frondem putridā & partē de nucleis succernito & in lacū conijcito, eo aquā addito, permiscetoq; rutro bene. Inde lutū circa oleas ablaqueatas addito. & nucleos itē cōbustos addito. Vineā. c. ¶ Vineā si macruerit, farmēta sua cōburito, & ibidē inarato. Cato eodē loco. Vineā si macra erit farmēta sua cōcidito minute, & ibidē inarato, aut infodito. ¶ Itēq; vbi saturus erit frumentū, ibi oues delectato. Vetus exēplar. Idē. vbi saturus eris frumentū. c. Catonis exēplaria aliter hæc verba legūt, cap. xxx. vbi sementim facturus eris, ibi oues delegato. ¶ Hæc omnia segetē exurūt. exsuggūt non exurūt in catone leges. ¶ Fauonio flāte ac luna sitiēte, Scribēdū silēte nō sitiēte ex Catone ipso cap. xxix. ¶ EX CA. x.

Dissentit
a Plinio.

aut insito & cōfecto arboris trūco. L ego. aut insito in cōfecto arboris trūco. ex scripto codice. ¶ Myrti genera omnia in Cāpania baccis ferunt. Romæ propagine Tarētina, Democritus & aliomō feri docet. Scribo diuersa distinctione & lectione. Myrti genera omnia in cāpania baccis ferunt, Romæ ppagine. Tarētina democritus. c. Nā gen⁹ esse myrti Tarentinā supra Plinius docuit lib. xv. capi. xxix. ¶ Acie lateris in aquilonē spectare. in fauoniū nō in aquilonē, columella in lib. de arborib⁹ cap. xxij. ¶ Turba indigesta. Quid si legas. turba indiga seu indigēs æstu premit. ¶ Nullis vero tales pulli proueniūt. pulluli nō pulli vetus exēplar rectius inde. n. pullulare. ¶ Nō statim moris est in sua locari. in suo locari ibidē nō in sua. vt lib. ij. ca. v. in suo quæq; cōsistere. ¶ Dū radici auelli⁹ plāta. certior lectio ni fallor. dū radicis auelli⁹ plāta, appellat. n. radicis plātam, viuiradicē. vt in initio huius capituli. aut. n. semine proueniunt, aut radicis plātis. ¶ Nāq; & huic principio eligi solū refert. L ego. Nāq; ad id præcipuū eligi solū refert. ex vetere codice. ¶ Altitudine hominis ad solē recipiendū. Scribendū vī reijciendū vel arcēdū, nō recipiendū. Cato cap. xlvij. Furcas circū affigito. Eo perticas intēdito. Eo farmēta aut crates ficarias imposito quæ frigus defendāt, & solē vti subtus hō ambulare possit facito. c. ¶ Vt vix percipi quædā possint. Scribendū præpostere. vix vt percipi. c. ex vetusto exēplari. ¶ Terraq; cribris supercernit. In eodē superincernit, nō supercernit. ¶ Cōtra immane pōdus attollere se nō valet. cōtra mas pōdus attollere. c. ibidē. Scribendū reor pmutatis verbis. mas cōtra pōdus attollere se nō valet. ¶ Differuntur post annū dodrātali filo. Scribe deferunt nō differunt. vt circa initia capituli sequētis. Deferēdæ ex arearū venis post annū in vlmaria. Et stilū nō filū legēdū putauerim. Columella lib. iij. cap. xxij. Omnis nux vnā radicē mittit, & simplici stilo prepit. De leuioribus. n. filū dī. vt illud in eiusdē horto. tenuiq; corruda simillima filo. ¶ EX CA. xi. serēda dēsa in refracto terra sup minutatim cribrata. Vetus lectio. serēda dēsa in arefacta, terra sup minuta incribrata. ¶ Aridiores serēdas in cāpestribus cōuenit. Rariores nō aridiores exēplar antiquū præfert. veriore lectione. Nā raritas spatiū notat. & dictū fuit statim ante. interualla ex loci natura sumunt. ¶ Quocūq; mō intueare. recti⁹ in eodē. quoquo mō intuerare. ¶ Populis eadē rō semine qua vltimos serēdi. emēdatius in eodē. Populos eadē rō seminādi, qua vltimos serēdi. ¶ Nec e tepidis aut præcocib⁹. nec e tepidis aut præcoquibus in eodem. notanda orthographia. ¶ Aut si conditio largita non sit, ignes in medio fieri ante menses duos. Verbum largita in eodem non habetur. et medijs non medio legitur. ¶ Nusquam vero semipede minus alto. Addendam puto negationem. non. vt legatur. Nonnunquam vero semipede minus altos. ¶ Cato si locus aquosus sit inquit latas pedes ternos. c. Locus est deprauatissim⁹ & corrosissimus. Verba Catonis sunt cap. xliij. Sulcos si locus aquosus erit alueatos esse oportet, latos sūmos pedes tres, altos pedes. iij. Infimū latū pedē vnū & palmū eos lapide circūsternito. Si lapis nō erit perticis salignis viridib⁹ quoquo versus collatis cōsternito. Si ptica nō erit sarmentis colligatis. Postea scrobes simili mō facito latos pedes tres scilicet, altos pedes. iij. c. Verba autē illa quæ statim sequunt. ita vt in altitudinē semipede trahant, dubito an sint pliniana. Certe Catoniana. nō sunt. ¶ Excide inquit radicē istā Papyrius cursor ad terrorē. Verba hæc ab ordine & instituto rerū ppositarū manifeste abhorret. Sūt autē. T. L. iij lib. ix. ab vrbe condita. qd̄ vidit & Hermolaus, sed is agnoscit ea ac legitima ducit, magno vt ego puto errore. ¶ Vt altius dimittant ex. demittant in scripto codice nō dimittant. ¶ Partes quæ se nudauerint terra, Aliq lapides rotūdos. testas, nō terra in eodē habet. Porro hæc lapidū mētio & paulo post glazrea, ostēdit apte sermonē hic haberi de satione & cultura olearū. Patet id ex Columella lib. ij. capi. xvij. Oportet autē scrobē oleæ quoquo versus pedes quaternos patere. In

Contra
Hermol
laum.

EX LIBRO

imū scrobē lapidē glareāq; abijcere, dein desup terrā quattuor digitorū iniicere. Repe-
tit hæc eadē lib. v. cap. vij. ¶ Et hoc pderit quā plurimū terræ. Scribe. Ad hæc proderit
quā plurimū terræ. ex eodē. ¶ Procul dubio vtilissime quidā summā terrā cōtentus est
subdi. Prima tria verba præcedētibus agglutināda. Dictio vero quæ sequit̄ quidā. cor-
rupta haud dubie est. Scribendūq;. Idē. nō quidā, & cū maiore litera, vt sit initiū alte-
rius sensus. Refert. n. Catonē, cuius est qd̄ sequit̄ documentū cap. xxviii. In scrobe in-
quit cū pones summā terrā subdito. Postea operito terra. Tradit idē Columella lib. v.
cap. vij. his verbis. quæ ante quā deponat̄ oportebit solū scrobis imū fodere bidētibus.
Deinde terrā aratro subactā, si tñ pinguior erit summa humus mittere & substernere.
¶ Ficus si scylla serat̄. Adde præpositionē. in. ex vetere exēplari. Fic⁹ si in scylla seratur.
¶ Quo vitio nō carēt reliqua poma. Supfluit negatio. nō. ex eodē. sensu et sic exposcē-
te. ¶ Radicū eius magnā adhibēdū curā. Verbū. eius. puto adiectū esse ab aliquo qui
putauit plinianū documentū nō cōplecti oēs arbores, sed ficū tm̄, qd̄ falsum est. ¶ Si-
cuti terrā circa radices fistucato spissandā. Legendū reor. sicuti terrā circa radices festu-
ca aut vecte spissandā. aut sic. festuca cōspissandā. Verba sunt Catonis capi. xxviii. Po-
stea operito terra, deinde calcato pedibus bene. Inde festucis vectibusq; calcato quā op-
time poteris. Id erit ei rei primum. ¶ EX CAP. xij. lucūda & platonī quāquā crassa.
Scribēdū vī. Iocūda & platanī quoq;. Nā postremū verbū. crassa. redū dat ex antiquo
exēplari. ¶ Quā quibus que satis. Conuersis verbis in eodē. qñ satis. quibusq;. ¶ Om-
niū quæ proiectu frōdis ita diffundunt̄. Lego defendunt̄ nō diffunduntur ex eodē.
¶ De qua Catonis italica sentētia est. Legendū existimo. de quo catholica sentētia est.
Nā catōis vt legat̄ nullo pacto pcedit, cū apud catonē hoc præceptū nusquā appareat.
¶ Etiā in macro solo. aut in macro solo, vetus codex. ¶ EX CAP. xij. atq; radicē ac-
qui viridē. viuiradicē non radicē in eodē habet̄. ¶ Ficū, oleā, punicā, malorū gñā oīa.
Deest. cotoneū. ex catone cap. lī. ficū, oleā, punicā, cotoneū, malorū genera omnia. Se-
quit̄ cōtinuo. ¶ Laurū, prunos, myrtos, nuces auellanas & prænestinas. In eodē cato-
ne cap. eodē. Laurū, myrtos, nuces prænestinas. reliqua supfluūt. ¶ Traiectisq; per va-
sa fictilia vel qualos ramis terraq; circūpactis. Scribe. terraq; circū fartis ex vetusto codi-
ce. vt infra capi. xiiii. paleato luto libros farcire. ¶ Inter poma ipsa & cacumina in si-
ma. n. cacumina hoc mō petunt̄. Minus male in eodē. inter poma ipsa & cacuminū sum-
ma. & n. hoc mō cacumina. petunt̄. ¶ Abscissa ppagine & cū qualis illis sata. Verbū. il-
lis. nō legit̄ in eodē. ¶ EX CAP. xiiii. Mox inforare ausi medio. Ipsiq; medullæ cala-
mū imprimebāt. Ipsiq; in eo medullæ calamū imprimebāt. in eodē. ¶ Virgilius ex ca-
cumine inferi vetat. Nihil tale apud Virgiliū habet̄. Proinde nō Virgilius hic sed Hi-
ginius cōtenderim legendum. Scripsit hic de agricultura, secutusq; est eū Virgilius.
Quappter Collumella lib. i. cap. i. prædagogū Virgilij Higiniiū appellat. Porro citari
in præsentī libro higiniiū a Plinio, manifestū est ex indice. ¶ Vt luna crescēte calam⁹
vtraq; deprimat̄ manu. rectius vetus exēplar. vt luna crescēte, vt calamus vtraq; manu
deprimat̄. ¶ Vt præualide accipiētis trūco in media. c. ne in præualido accipiētis trūco
in media. c. in eodē. ¶ Postea cuneos figūt. findūt, nō figūt in eodē. ¶ Inferi autē præ-
cipit pira ac mala per ver. & post solstitiū diebus. l. post vindemias. Cato cap. xli. Piro-
rū & malorū insitio est per uer. & per solstitiū diebus. l. & per vindemiā. ¶ Oleas tm̄ &
ficos puer tantū luna sitiēte hoc est sicca. Scribe luna siētē nō sitiēte. ex Catone capi. xl.
vt supra et admonuim⁹. ¶ EX CAP. xvj. ita ne descēdat vltra ferrū cortici imprimi. ¶
Vetus lectio. ita ne descēdat vltra corticē, ferrū imprimi. ¶ Quattuor digitorū longi-
tudine & triū latitudine. Lōgitudinē præfinit Cato nō latitudinē cap. xli. his verbis.
librū lōgū facito digitos tres, & ad eūdē modū oblinito, tegitoq;. ¶ Tot modis insitā

Egregi⁹
locus.

arborē vidimus. c. Verbū, arborē, demēdū putamus. ¶ EX CAP. xvij. Corellius eques romanus Ateste genitus inscriuit Castaneā. Scribo inseuit nō inseuit ex veterē lectione. ¶ Corellianā iterū inseuit. Scribēdū rursus inseuit, ex eadē. ¶ Præterquam talea. Legendū vī. præterq; talea. ¶ EX CA. xviii. tripedaneas facito. In Catone decidito leges, nō facito, cap. xlv. ¶ Ne libiū scindas. Cū adijcis. c. Scribe cū minore litera cum adigis, & annecte superiorib⁹, ex eodē Catone eodē cap. ¶ Palo prius locū ne feceris. Catōnis vulgata exēplaria negationē nō habēt, agnoscūt tñ eam codex scriptus & impressi oēs. Vereorq; vt in Catone sit error. Nā si in loco subactō palo prius sit locus, qd attinet pedetaleā opprimere, & si parū descēdat maleo aut mateola adigere. ¶ Eas diuariato supra terrā ne plus quattuor digitos trāsueros vel oculos emineant. Scriptū exēplar, easq; diuariato supra terrā ne plus quattuor digitos trāsuero semine vel oculis ferito. Scribo, easq; diuariato. Supra terrā ne plus quattuor digitos trāsueros emineat gēma vel oculo seruato, ex Catone loco citato. ¶ Calcare bene nequid noceat. Cato ibidē, calcato bene, ne aqua noceat. ¶ Ex eo die dies, xl. recte putabis. Cato cap. xliiij. nō. xl. hēt sed, xlv. ¶ Qua locus recte ferax erit, qui, nō. Qua, in Catone eodē capite. & paulo post eodē mō legito. ¶ Id plus cōcidito, eo plus cōcidito, in eodē catone. ¶ Circū oleas autūno ablaqueato. Vetus lectio. stirpesq; leues facito, circū oleas autūnitate ablaqueato. ¶ Et eo in radices vires oleæ abibūt. Pronomē, eo, delēdū ex eadē. ¶ Quæ genera olearū vel in quo genere terræ. Dele, itē cōiunctionē, vel, ex his quæ dicta sunt lib. xv, cap. v. ¶ In crasso aut humido aut subriguo. Vetus codex sub riguo solo non subriguo, vt forte additiōe vnus syllabæ legendū sit subriguo solo. ¶ Post æquinoctiū xl. diebus ad vergiliarū occasum, xliij. soli dies sunt quibus, c. Scribendū videt, viij. nō. xliij. Nā teste plinio libro, xviii, ab æquinoctio autūnali ad occasum vergiliarū dies sunt, xlviii, & sensus est præteritis post æquinoctiū, xl. diebus superesse, octo, in quibus feri noceat. ¶ Quadā æternitate cōsenescūt proxima adoptioni virga emissa. Lego cū minore litera, quadā æternitate cū senescūt pxima adoptione virga emissa vt infra capite, xx, & hæ autē senescētū propagine sarcūt locū. ¶ Atq; ita alia arbore ex eadē iuuenescēte. Scribo viuescēte non iuuenescēte ex veterē exēplari. Vtī hoc verbo alias plinius persæpe vt in præcedētibus ostēsū est. ¶ Nō inhumare taleas, aut ficare, infumare, nō inhumare in eodē habēt. ¶ Itē muscū circumdare radici. Itē muscū radici circūfodi in eodē. ¶ Verū naturæ potius indagātibus, totius scribendū nō potius ex eodē. ¶ Et vbiq; imbres æstiuū nō sunt, redūdat negatio, ex eodē. ¶ Ergo tria tēpora eadem. Videtur superfluere verbum eadem astipulante etiam Catone. ¶ Quædam tamē statutum tempus anni habēt. Verior mihi vī lectio, statū, quā statutū, & si vetus exēplar refragetur. ¶ EX CAPI. xix. qd euenire trimæ, atq; vtiq; quinquēni. Vetus lectio, quod euenire trimæ, aut vtiq; quinquēni. ¶ Defigi in crure fici custoditum vinculis, ne. c. Scribendū videt cōstrictū nō custoditū ex Columella lib. iij, cap. xxvij. Ex cuius auctoritate credo verba illa, in crure fici cōstrictū vinculis, ne curuatura fugiat, errore librariorū e pprio loco auulsa esse, & in totū legēdū sic, eūq; omni interim tēpore edomari meditatione curuādi in crure fici cōstrictū vinculis ne curuatura fugiat. Postea fico adepta vires, c. Columellæ verba apponā vt lectoribus quæredī labor adimā. In scrobem deinde fici arbusculā deponito, diligentiaq; adhibeto vt robusta & nitida fiat. Post triēniū aut quinquēniū cū iam satis amplū incrementū ceperit ramū oliuæ qui videat nitidissimus deflecte, & ad crus arboris ficulneæ religato, atq; ita amputatis cæteris ramulis ea tñ cacumina quæ inserere voles relinque. Tū arborē fici detrūca, plagāq; leua & mediā cuneo finde. Cacumina deinde oliuæ sicut matri cohærēt vtraq; pte abraide, & ita fissuræ fici insere, c. ¶ Haud mihi certe satis cōperta, Scribe, aut mi

Locus notandum.

EX LIBRO

hi certe satis cōperta. vt repetas negationē nō. ex veterē exēplari. ¶ Et de arboribus hæc quidē fructus gratia serēdis inserēdisq; in vniuersum sint dicta. Scribe. & de arborib⁹ quidē fructus gratia serendis inserēdisq; in vniuersum dicta sint hæc. ex eodē. ¶ **EX CAP. xx.** Hinc restat earū ratio quæ ppter alias serunt, vineas maxime. Verbū. Hinc demito. & addepticulā. ac. Restat earū rō quæ ppter alias serunt, ac vineas maxime. ex eodē. ¶ Terra superiniecta duorū cubitorū crassitudine. duū, non duorū in eodē vt paulo post. interuallo duū pedū. ¶ Hoc signū qđ tēpestiuā hēt cæsura. Scribe. Hoc signū tēpestiuā hēt cæsura. ex eodē. & statim ante. ¶ Tēpn̄s inserēdi prius quā oculi intumescāt. Lēge cōserēdi nō inserēdi. ex eodē. ¶ Et hāc autē quoties & vineā fodiendā putāt. Dele dictionē. autē. ex eodē. ¶ Cædūt & decrescēt luna. supfluit cōuinctio. et. ex eodē. ¶ Quærit solū facile nec nō arenosū. nec tñ arenosū. in eodē. ¶ Recusat eadē gallicā Rubricā. c. galeā in eodē habet nō gallicā vt forte legēdū sit glareā. ¶ **EX CAP. xxj.** nisi inutile & deputatū in farmēto. Opputat autē quicqđ pximo tulit fructū. Lēge nisi inutile & deputatū in farmēta. Amputat autē. c. ex eodē. ¶ In aq; plurib⁹ diebus reuiuiscāt. reuiscāt in eodē nō reuiuiscāt. ¶ Quatnorū pedū ferramēto. q̄ternū nō q̄ternorū scribe ex eodē. ¶ Fossatū purgari & extēdi. fossū nō fossatū in eodē. ¶ Surculi serunt & in scrobe & in sulco lōgiore. In eodē & in scrobe & in sulco lōgiore hoc. ¶ In demateria emicat cū aqua. xxxvj. mēse. Vetus lectio. tū legit nō. cū. & verbū. aqua supfluit. ¶ Vuāq; fert & omniū corporū suorū acinos. In eadē. vuāq; fert omniū cc. porū suorū acinos. ¶ In hoc vero numerosior tm̄. His vero tribus serit modis. in hoc vero numerosior. tm̄ vero serit modis antiquus hēt codex. Lēgo. in hoc vero numerosior. tribus vero serit modis. ¶ **EX CAP. xxij.** & intra se pascit suffecturas oneri. suffectura nō suffecturas in eodē legit. ¶ Id vtrūq; fructū tardū. c. in eodē vtrinq; habet. lēgo vtrinq; hoc est palmiti tā exoculato quā reciso. ¶ Sic duo gña palmitū. Scribe. Sed duo gña palmitū. ex Columella lib. v. ca. v. ¶ Qđe duro exit materiāq; in pximū annū pro mittit pāpinariū vocat, aut vbi supra cicatricē est. fructuariū alterū ex āniculo. c. Quinq; illa verba. aut vbi supra cicatricē est. vident mihi non esse legitima auctoris. Patetq; id ex Columella lib. v. cap. v. his verbis. Sed ipsorū palmitū duo gña sunt, alterū qđ ex duro puenit, qđ quia primo anno plerūq; frondē sine fructu affert pāpinariū vocant. Alterū qđ ex anniculo palmite pcreat, qđ quia p̄tinus creat fructuariū vocāt. ¶ Fertili solo cū tribus gēmis, graciliorequinis. Ratio ipsa p̄clamat legēdū hic esse binis non quinis, nec res cōfirmatione indigebat, nihilo⁹ assertorē hēt hæc correctio eūdē Columellā lib. de arborib⁹ cap. x. In agro inquit crasso validaq; vinea plures gēmas & palmas relinquito, in exili pauciores. ¶ In latifundijs nō legitima naturæ festinatio. Romana impressio, & quædā alia exēplaria. In latifundijs vero legitima. c. quæ lectio magis mihi probat ex Columella lib. iij. cap. xxiiij. ¶ Acie falcis exacta plagaq; cōuelata. Lēgo. acie falcis exacuta, plagaq; cōleuata. Nā scriptores rei rusticæ frequenter admouent leuandā esse plagā. quorū verborū intellectū Columella ostēdit lib. de arboribus cap. x. Vindemia inqt facta statim putare incipito ferramentis quā optimis & acutissimis. Ita plagæ leues fiēt, neq; in vite aqua cōsistere poterit. Quæ simulatq; immobilis est corrūpit vitē, vermescq; & alia creat animalia quæ materiā erodūt. ¶ Quoniā e vitio sa materia vtilis nō exeat. Vetus exēplar. qm̄ e vitioso vtilis materia nō exeat. ¶ Capita vitiū putata circū fodito. Locus est mutilatus. Scribe. Capita vitiū p̄ semētīm ablaqueato. Vineā circū fodito. ex ipso Catone cap. xxxiiij. ¶ Vites teneras quā primū propagato. Veteres quā minimū. Aestimandū an legi debeat, nō quā minimū sed quam plurimū, quia aduersat quā minimo qđ statim sequit. Itē expēde an diuersa distinctione legenda sint verba paulo post, hoc ordine. castrato potius, si opus fuerit deijcito.

Verbasu:
spetra

Plagā le
uare quē
intellect
um ha
beat apđ
scripto
res rei ru
sticæ.

¶ Tū erit tēpus vbi valebit. codex antiquus. tūtū erit tēpus ybi valebit. In Catone tū vt in impressis. ¶ Aut aliqd horūce. In Catone cap. xxxiiij. aut aliquid horū quo rectius valeat. ¶ Pápinos teneros alligato leuít porrigitoq̃. Quæ vbi recte steterint, ybi vua varia fieri cœperit. Cato loco citato pápinos teneros alligato leniter corrigitoq̃ vti recte spectēt. Vbi vua varia. c̃. ¶ Et caue radices ne faucies. cōuersis verbis in eodē. & caue ne faucies radices. ¶ EX CAP. xxiiij. Sarsenæ patri filioq̃. Scribo Sasernæ nō Sarsenæ. Columella lib. i. cap. i. Iā nūc. M. Catonē cēsorinū illū memoremus, qui eā latine loqui p̃mus instituit. Post hūc duos Sasernas, patrē & filiū. qui eā diligētius erudierūt. Meminit Varro quoq̃ vtriusq̃ Sasernæ lib. i. de re rustica capi. ij. ¶ Et etiā oleā si nō sit. redūdat cōiunctio. et. ex yetere lectione. ¶ Cornu, populo, tilia, acere. Legendū vī, opulo, tilia. c̃. ex eodē columella lib. v. cap. vj. ¶ Venetia falice p̃pter vliginē soli. Nihil decerno, Solū noto posse etiā legi. Quin etiā falice p̃pter vliginē soli. ex eodē auctore eodē loco. ¶ Nulla fere. xx. pedū altiore arbore. Legendū. xv. nō. xx. ex Columella lib. v. cap. vj. ¶ Serere tripedaneo scrobe. Scribo. quadripedaneo ex eodē Columella lib. de arboribus cap. xvj. ¶ Palmites autē earū dē ad meridiē. Antiquus codex. palmites autē earū meridiē. ¶ Seriora fere anno ad fructū arbuſta, quā vitis iugata. Scribēdū cū minore. seriore anno fere ad fructū arbuſta vite quā iugata. vt annectas præcedētibz ex eodē. ¶ Imis inferant scānis, ingerant nō inferant. in eodē. ¶ Sub ramo vinculo suspēdēdi. adde verbū. vitē. sub ramo vitē vinculo suspēdēdi. ex eodē. ¶ Liberam quoq̃ vinculo. Liberatā nō liberā in eodē. ¶ Nihil est in opere naturæ. Addepticulā. q̃. Nihilq̃ est in ope naturæ. ex eodē. ¶ Et si tm̃ frumēti rō nō exigit. In eodē. tāta & si frumēti rō nō exigit. Scribo. tametsi frumēti rō nō exigit. Et in fine capitis. sit facili⁹ abscōdere. in eodē cū negatione. nō est facili⁹ abscōdere. ¶ EX CAP. xxiiij. sideratio & dolor mēbrorū. Scribendū puto neruorū nō mēbrorū, sequit̃. n. nō multo post. Verū vt homini neruorū cruciatus. sic & arbori. ¶ Iā quidē & in hoc luxuria esse cœpit. rectius antiquū exēplar. Iam quidē & hoc in luxuria esse cœpit. ¶ Nocet plerūq̃ vitibus atq̃ oleis nimia & fertilitas. cōuerte ordinē. & nimia fertilitas. ex eodē. ¶ Postremo tabes morbusq̃. L ego. postremo tabes morsq̃ ex eodē. ¶ Nā si rariores fuere p̃fundūt arborē nō scalpūt scabie. Cæterū si cadūt siue imbres nimij fuere. Locus est miseris modis vitiatus. Verū cū e Theophrasto desumptus sit ipse nos docebit quomō curandus sit. Sūt igiŃ verba Theophrasti lib. de causis plātārū. v. cap. xiiij. ad hūc modū. Sūt qui scabiē alia quoq̃ rōne fieri posse arbitrant̃, cū pluuia lēta vergilijs exorientibus fuerit. tūc. n. humor vitiatus ille refermentat̃, & referuescēs erūpit vt pustulæ. At si copiose aq̃ incesserit, causa quæ scabiē creat eluet̃. forsitā & interdū detrusa introrsus abolet ac desinit. Eandē sentētiā totidē ferme verbis inuenies lib. de historia plātārū. iij. cap. xv. Apparet ergo ex his Theophrasti verbis scribēdū in Plinio esse hoc mō aut certe huic simili. Nā si rariores fuere p̃fundūt arborē scabie. Cæterū si cadūt imbres nimij eluūt rorē aut scalpūt. ¶ Alio mō ficus laborat. Dispice an sit lectio sincerior. alio malo ficus laborat, vt præſenti cap. infra. Nascit̃ hoc malū tēpore humido & lēto. ¶ Altera vt notauit Theophrastus in supinū excisis. Nō intelligas germinibus excisis sed vitibus ipsis. ex eodē theophrasto loco mox āte citato. Nec excisis habet scripta lectio sed recisis. ¶ Nascit̃ hoc malū tēpore humido ac lēto. Fit aliud ex eodē si sol acrior infecut⁹ inuſit ipsum vitiū, ideoq̃ mutauit. Locus rursus fœde deprauatus. Theophrastus de causis plātārū lib. v. cap. xiiij. vnde hæc mutuatus est Plinius. Quippe inquit apud Mileſtū cū florēt, si aer austrinus serenuscq̃ sit erucæ variū gen⁹ creat̃, quarū aliæ frōdē erodūt. aliæ florē. Iuuat cōtra hoc si æstus sit cōsecutus, oēs. n. dirūpunt̃ & pereūt. Ex his theophrasti yerbis liquet aliē in plinio quā præferūt exēplaria legendū esse. Emēdabit

Locus egregi⁹

EX LIBRO

ergo vnusquisq; pro captu ingenij sui. Mihi ad præfens sic occurrit. Nascit hoc malū tēpore humido ac lēto, sed valet in id, si sol acrior infecutus inussit eas, atq; enecauit, vt duo illa verba. ipsum vitiū. supfluāt, adiecta a lectore expositionis gratia. ¶ Qñ subeunt nati fructū adimūt. Legendū vñ. qñ sub cutē nati fructū adimūt. Theophrast⁹ de causis platarū lib. v. cap. xiiij. Oliuæ si sub cute vermes nascunt̄ pereunt qm̄ penitus adimunt̄, sed se ipso nucleo, augent̄. ¶ Qm̄ in vlcus penetrat omnis a foris iniuria. Superfluit præpositio. in. ex eodē. ¶ Quæ iniuria hominū cōstāt secūdas habēt causas. scē. nō secūdas, codex scriptus. ¶ Similē & decacuminatio rōnē hēt, cupressi, piceæ, cedri. Aliquot arbores hic omissas puto indiligētia librarij. Theophrastus de causis platarū lib. v. cap. xxiiij. Quippe inquit decacuminatione abies, pinus, larix & palma dūtaxat pereūt. Quidā & cedrū & cupressum annumerāt. ¶ Quædā hac iniuria moriuntur, aliqua deteriora. c. Scribendū proculdubio. incuria, nō iniuria, & pronomē. hac. aduentitiū est. Theophrastus de causis. plant. lib. ij. capi. xx. Euidētissima inquit & cōmunissima mutationis platarū causa est negligētia. Omnia nāq; fere neglecta immi-tescūt. Interdū etiā fit vt quasi māca læsaq; fuerint, in deterius trāseāt, cū scilicet principio nascēs quicquā diminuit̄. Ceu amygdala, hæc. n. amara ex dulci, & dura ex molli sic redditur. Nō tñ desunt quæ diminuta posse meliorescere dicūt vt de piro phocide Chij referūt. ¶ Aliqua deteriora fiūt vt amygdalæ. Omissa est dictio. tm̄ Aliqua deteriora fiūt tm̄. ex scripto codice. ¶ Et tāgi odoremirū in modū. In eodē. extingui odore mirū in modū. Neutrā lectionē probo. placet magis legas. & angi odore mirum in modū. ¶ EX CAP. xxv. Inuenimus. n. sine folijs natas vitē & malū punicam a stirpe fructū tulisse. c. Tria illa verba. sine folijs natas. supuacanea esse Theophrastus mōstrat lib. ij. cap. iij. et si inquit aliqñ ita fit, in fructibus potius discrimē quā in totis arborib⁹ percipit̄. Nā talis quoq; reitemeritas fructibus nōnunquā cōtingit, vt fic⁹ poma auerfa ramulis ferat, & punica vitis in caudice suo fructificēt. Ad hæc vitis fructū absq; folijs pduxit. Olea folijs amissis fructificauit. ¶ Et in Boeotia de rosæ a locustis fic⁹ iterum germinauere. Vetus lectio & in Boeotia de rosæ a locustis cytisi regerminauere. Theophrastus loco citato neq; ficū neq; cytisum nominat, sed opera ait derosa a locustis regerminasse. Theodorus nō opera sed germina vertit. ¶ Quidā & sorbū si in calidiora loca venerit sterilefcere putāt. Hæc verba falso hic inserta sunt, nec ad præfens institutū ptinēt, sed ad materiā capitis p̄oris de sterilitate arborū. ¶ EX CA. xxvj. Itē succo emissio quibusdā veluti detractio sanguinis. Emendatius vt sentio legeret̄. Itē succi emissio. c. ¶ Autūno varia. Et hoc est ex natura loci. Vetus exēplar. autūno varie & e natura loci, cætera supfluūt. ¶ Asperiora vina rigari vtiq; cupiunt in sulmonēsi italiæ agro. c. Puto legendū cōmutatis verbis. Asperiora uina rigari cupiūt, vtiq; in sulmonēsi. c. ¶ Sed idē æstate vix tolerādi rigoris. eodē æstate vix tolerādi rigoris vetus codex. ¶ EX CAP. xxvij. p̄petuis incisuris deducūt. diducūt rectius. ¶ Magnaq; ex pte similis hominū medicina & arborū est, qñ earū quoq; terebrant̄ ossa. Quinq; vltima verba supfluūt ex vetere lectione. Prima, alio ordine in eadē scripta sunt. magna; ex pte similis est hominū medicina & arborū. ¶ Pomiferis quæ germinat̄ nec ferūt fructū, fissa radice inditur lapis fertilēsq; fiūt. Hoc idē & amygdalis e robore cuneo adacto. Puto duas dictiones præpostere locatas esse. & amygdalis ponendum, ubi pomiferis posuere & e cōtrario. Itē fisso cortice legendū nō fissa radice, utriq; ex Columella lib. de arboribus ca. xxv. & lib. v. ca. viij. Amygdala inquit si parū ferax erit forata arbo re lapidē adijcito. & ita librū arboris inolescere finito. ¶ Subnascunt̄. n. quæ serius maturefcūt. Et hic puto erratū esse in ordine verborū, legēdūq; subnascuntur. n. seriusq; maturefcūt. ¶ Nā caprificatione maturata, in ea culices. c. Vetus lectio. Nā caprificatio

Verba sup-
peruacua
nea.

Verba fal-
so inser-
ta.

Verba re-
dundant.

Distiōes
præposte-
re locatæ.

maturat. In ea culices, c. ¶ Aut pede relicto aut pēna pariter erūpant. Scribo, aut pede relicto, aut pēnæ pte erūpant ex eadē, licet ibi pinnæ non pēnæ legat. ¶ Cōtra quas re mediū defodere italicā lētiscū. In eadē nō italicā lētiscū, sed italiā lētisci habet. Scribo, taleā lētisci. Ex Columella lib. de arboribus cap. xx. Sed ne tinea inquit molesta sit semi nib⁹ ficulneis in imū scrobē taleā lētisci ita vt cacumē eius deorsū spectet obruito. Præ terea Plini⁹ li. xv. ca. vij. & c. xxvj. vbi de lētisco differit nullā facit mētione italicæ lētif ci, nec vllū assignat discrimē int italicā lētiscū & cætera lētisci, genera. ¶ Qm frumēta plurima hēat. Scribēdū reor farcta nō frumēta. Columella lib. de arborib⁹ ca. xxj. Sēp pderit simulac folia agere cōperit ficus rubricā amurca diluere & cū stercore humano ad radicē infundere. Ea res efficit vberiorē fructū & farctū fici speciosi⁹ & pleni⁹. His Columellæ verbis adductus psuasum habeo hūc locū pmutato verborū ordine sic ef se legendū. Vberimas autē ficus rubrica amurca dilutā & cū fimo infusa radicib⁹ frō dere incipientiū facit, qm farcta plurima habeat. Caprificorū laudant^r maxime nigræ & in petrosis. Caprificatio ipsa post imbrē. ¶ EX CAP. xxvij. Nec nō ignis aliquid prodest, aliquibus nō aliquid in vetere exēplari. ¶ Huius præcipue veterē terrā ad ag gerari radicib⁹. Scribo, vere, non veterē, ex Catone ipso cuius verba sunt cap. xcij. Fici vt grossos teneāt facito omnia quæ mō oleæ, & hoc ampli⁹. cū ver apparet terrā ad ag gerato bene. Si ita feceris & grossi nō cadēt, & fici scabræ nō fiēt, & multo feraciores erūt. Scriptū itē exēplar, vere, palā præfert nō veterē. ¶ Rursus cū bituminis tertia pte & sulfuris quarta sub dio coqui qm exardescat sub tecto. Scribo tertiariū nō tertia pte, & quartariū nō quarta, & excādescat nō exardescat. Cato cap. xcij. Postea sumito bi tuminis tertiariū & sulfuris quartariū. Cōterito in mortario pse vtrūq, postea infria to minutissime in amurcā caldā, & simul rudicula misceto & denuo coquito sub dio. Nā si in tecto coquas, cū bitumē & sulfur additū est excādescet. ¶ Priuatim autē cōtra erucas ambiri arbores singulas. Legēdū reor areas nō arbores ex columella lib. xj. Sed & democritus inquit in eo lib. qui græce inscribit^r peri antipathion, affirmat, has ipsas bestiolas necari si mulier quæ in mēstruis est, solutis crinibus & nudo pede ynā quāq areā ter circūeat. Post hoc, n. decidere omnes vermiculos & ita emori. Et in carmine de hortorū cultura idē Columella. At si nulla valet medicina repellere pestē dardaniæ ve niūt artes, nudataq plātas foemina quæ iustis tū demū operata iuuetæ legib⁹, obscœ no manat pudibūda cruore, sed resoluta sin⁹, resoluta moesta capillo ter circū areolas & sepē ducit^r horti. Quæ cū lustrauit gradiēs, mirabile visu, nō aliter quā decussa puit arbore nimbus vel teretis mali vel tectæ cortice glādis voluit ad terrā distorto corpore cāpe. ¶ Cuius verba inserere nō equidē serio ausim, quāquā a Catone prodita. In anti quo exēplari pditis legit^r nō pdita, quæ locutio apud alios rara, apud hūc auctore fre quēs est. ¶ Cuius sacri rationē notionēq. Idē exēplar recreationē hēt, nō notionē. For te scribendum deprecationem, ex eodem Catone capite. cxxxvij. & paulo ante. ¶ Cō tra luxata membra iungenda arundinum fissuræ. In eodem, contra luxata membra & iungenda. Item fissura legerem mallem quam fissuræ.

¶ EX LIBRO. XVIII. Ex proœmio. Capite primo.

ENVIT venena, sed quis inuenit illa præter hominē? Elegantius scripta lectio. ecquis inuenit illa præter hominē? ¶ Sciātq ad nocen dū se præparare animalia. Scribe diuerso ordine, præparare se anima lia ex eadē. ¶ Nos & sagittas vnguimus, tinguimus, nō vnguimus in eadē. ¶ Ipsū quoq quo viuif aerē. Ipsū que quo viuif aerē, in ea dē rectius. ¶ Quæ quidē quæ præpararēt cōtra serpētū dimicatio nē, quæ post præliū ad medēdū excogitarēt indicauim⁹, Pauciorib⁹

Locus in
signis re
stitutus.

Scit⁹ loc⁹

Locus
haud vul
gans.

EX LIBRO

verbis & correctius in eadē. Quæ præparēt cōtra serpentiū dimicationē, quæ post præ-
 liū ad medendū excogitēt, indicauimus. ¶ Quid nō & hominis quidē vt venena nas-
 cuntur. Scribendū reor. Quid nō & homines quidā vt venena nascuntur? ¶ Tabesq;
 animi cōtrectata adurit contacta nō cōtrectata. vetus codex. ¶ Tenebris quoq; suis. c.
 Verbū. suis. superfluit. ex eodē. ¶ In his quæ iuuāt alūtq; in ijs quæ fouēt alūtq; in eo-
 dem. ¶ Relictis æstuationi suæ istis hominū turbis. exustioni nō æstuationi in eodē,
 qd' & melius. dixit. n. paulo ante. tabesq; contacta adurit. Nec turbis in eodē legit sed
 rubis. ¶ Quo operæ nobis maior, qm̄ operæ nobis maior. c. in eodē. ¶ Sed quibus vi-
 ta honosq; apud priscos maximus fuerit. adde verbū. cōstet. ex eodē. sed quibus vita cō-
 stet, honos. c. ¶ EX CAP. ij. in sacerdotio ei pro religiosissimo in signi data. præposi-
 tio. in. desiderat in eodē. ¶ Quo seruos paulo ante principis. Neronis contēptis huius
 spacij viridarijs. Scribo cū nota interrogationis. quo seruorū paulo ante principis Ne-
 ronis cōtēto huius spacij viridarijs? ex eodē. ¶ Gratūq; si nō aliquē. c. gratūq; sinū ali-
 quē in eodē habet. ¶ Seiāq; a serēdo, Segestam a segetib⁹ appellabāt. Scribendū arbi-
 tror. Seiā quā a serēdo. c. ¶ EX CAP. iij. in quo boues agerent cū arat. aratro nō ara-
 tur vetus exēplar agnoscit. ¶ Lētulorū, Ciceronū. Lentinorū nō Lētulorū in eodem
 haud minus pbāda lectione. ¶ Juniorū familiæ bubulcū nominauerūt qui bub⁹ opti-
 me vtebat. Scribendū arbitror. Juniorū familia a bubulco nomē inuenit qui bub⁹ op-
 time vtebat. ¶ Vt nō inuita ea & indigne ferēte credat id fieri. Sed nos miramur er-
 gastulorū nō eadē emolumēta esse quæ fuerūt imperatorū. Legendū puto cū maiore
 litera & cū interrogatione. Et nō inuita ea & indigne ferēte credat id fieri. Et nos mi-
 ramur. c. ¶ Hiero, Philometor, Attalus, Aestimādum, sint ne duo auctores Philome-
 tor & Attal⁹, an vnus tm̄. Nā Plinius hic duos accipere vī vt apparet etiā ex indice præ-
 sentis libri, vbi tā in exēplari scripto quā in impressis sic habetur. Externis. Hesiodo.
 Theophrasto. Aristotele. democrito. Hierōe rege. Philometore rege, Attalo rege. Vī
 etiā Columella huius esse opinionis lib. i. cap. i. Siculi quoq; inquit nō mediocri cura
 negociū istud profecuti sunt. Hierō & Epicharm⁹ discipul⁹, Philometor & Attalus.
 At. M. Varro lib. i. capi. itē. i. vnū tm̄ intelligit philometorē Attalū his verbis. Hi sunt
 quos habere in cōsilio poteris cū quid cōsulere voles. Hiero Siculus, & Attalus philo-
 metor. A Varrone autē magis sto. Nā Attalus rex asiæ, studiosus rei rusticæ, amic⁹ po-
 puli Romani quē post mortē reliquit heredē, philometor cognominatus est ob pieta-
 tē puto erga matrē vt colligit ex Strabone lib. xiiij. & Trogo Pōpeio lib. xxxvj. ¶ Non
 ingrate nominādo. M. Varrone. Antiquus codex. nō in grege nominādo. M. Varro-
 nē. ¶ Qui octogesimū primū vitæ annū agēs. c. octogesimū tm̄, nō octogesimū pm̄
 Varro ipse de se pdit in ipso statim operis ingressu. cogitās inquit esse properādū. qd'
 vt dī, si est hō bulla, eo magis senex. Annus. n. octogesim⁹ admonet me vt sarcinulas
 colligā ante quā pficiscar e vita. ¶ EX CAP. iij. quib⁹ vis oratorib⁹ potius quā agri-
 colis, Verbū. oratoribus redūdat ex vetusto codice. ¶ A certissimo die maximeq; veri-
 dico. c. Scribendū. deo. nō die. Deū. n. appellat vsum. quē admodū & Menāder Cæron
 hoc est oportunitatē seu occasionē deū appellat auctore Pallada primo epigramaton
 tomo. Notū & posidippi epigrāma in occasionē & pœnitentiā qd' latine vertit Auso-
 nius poeta, in quo occasio deā se appellat. Sum dea quæ raro & paucis occasio nota.
 ¶ EX CAPI. v. Tunc quoque cunctāter. optimūq; est vt vulgo dixere aliena infania
 frui, sed ita vt villarū tutela nō sit oneri. In ordine verborū peccatū est vt reor, scriben-
 dūq;. Tūc quoq; cūctāter & ita vt villarū tutela nō sit oneri. Optimūq; est vt vulgo di-
 xere aliena infania frui. Eū tm̄ qui bene habitat. c. ¶ Frontēq; domini plus pdesse quā
 occipitiū nō mētiunt. Eadē sentētia diuersis tamen verbis apud Catonē capi. iij. Frōs
 occipitio

Loc⁹ dilī-
 gēter exa-
 minatus.

Elegāslo-
 cus

occipitio prior est. Quia propter hic forte melius legeret. Frontemque domini priorē esse quā occipitiū nō metiunt. ¶ EX CA. vi. minus arare quā verrere. Scribe vertere nō vertere. ut in fine capituli, iūcosus ager verti pala debet. ¶ Neque aduerso amne. neque ex aduerso amne. ex vetere lectione scribe. ¶ Catonis maxime verbis. aut ego fallor, aut fefellit Plinii memoria in citando auctore. Catonē. n. citat cum Columellā debuisset. Cuius verba sunt lib. ij. cap. ij. Sed citra hoc experimentū multa sunt quæ & dulcē terram & frumētis habilē significant, ut iūcus, ut calamus, gramē & trifoliū. ebulū, rubi, pruni syluestres, & alia cōplura. ¶ Et fortassis incredibile penitus existimet. L ego. fortassis incredibile ni penitus existimet, ex vetere exemplari. ¶ Alioquin domino alijs messes colligere non expedit. Deest verbū. colēte. ex eodē. Alioquin colēte domino aliquas. c. ¶ Sūmū prudentiæ illorū fuit. Castior lectio. Sūma prudentiæ. c. ut cap. priorē. Sūma omniū in hoc spectādo fuit. ¶ Ne familiæ malæ sint. Castigo. ne familiæ male sit. ex Catone capi. v. Familiæ male ne sit, pvideat. Ne algeat, Ne esuriat. ¶ Humidiorē agrū fossione sicca ri atque cōcidi. Fossis nō fossione in eodē habet. quā lectionē cōfirmāt verba quæ statim sequunt. Fossas autē cretosus locis apertas relinqui. ¶ Ora vtrinque lapidibus statuminari. Vetus lectio. ora autē earū binis vtrinque lapidibus statuminari. ¶ EX CA. vij. Differētia vero notior quā ut indicari deceat. L lege debeat, nō deceat. & verbū. vero. detrahe. ex eadē. ¶ Vergiliarū occasu ferunt. Scribe a vergiliarū occasu ferunt ex eadē. ¶ Sementica autē triticū hordeū. Semētua nō Semētica in eadē. ¶ Legumina omnia singulas habēt radices, præ fabā, easque surculosas quia nō in multa diuidunt. Altissimas autē cicer. Loc⁹ ex lib. viij. ca. ij. Theophrasti de historia plātarū tratat⁹, cui⁹ hæc sunt verba. Legumina oīa singulas habēt radices, easdēque lignosas, & ramulis ptenuibus mō capillamentorū fibratas. Omniū ut ita dixerim altissimā cicer agit, & mox paulo. & n. legumina radice singulari subnixa multos supne ramos ex caulibus gerūt, fabis tantū exceptis. Ex quibus Theophrasti verbis manifeste apparet Pliniana verba tū deprauata esse tū ordine nō legitimo locata. Legedū igit ad hūc modū vī. Legumina oīa singulas habēt radices, easque surculosas, quæ in ramulos diuidunt. Altissimas autē cicer præter fabā. Ceterū verba hic aliquot desiderant ad integritatē sententiæ, aut certe hæc, multos ex caulibus ramos gerūt, aut similia. Tū seqt. pter fabā. Ita Plini⁹ ad suū Theophrastū quāpxime accedet. ¶ Legumina quarto vel cum tardissime septimo. Scribe vel cum tardissime. v. ex Varrone lib. j. ca. xlv. & Theoph. lib. viij. ca. j. ¶ Faba a. xv. die ad. xx. Vetus lectio. faba a. xv. aut. xx. Nā verbū. die. supfluit ex eadē. ¶ Cæteris feminibus eadē pars & radicē & florē. Scribēdū reor. Cæterū leguminibus eadē pars. c. Theophr. lib. viij. cap. ij. At faba cæteraque legumina nō eodē mō mittere cōsueuerūt, sed eadē ex parte radicē fundūt & caulē. ¶ Verno tēpore fastigiant. Scribe fastigant, non fastigiant, ut sæpe admōui. Sic. n. semp in scriptis codicibus legit. Nec aliē a doctis enūciat. ¶ Oīum fatorū fruct⁹. satiurū nō fatorū pferat antiquū exemplar. ¶ Māmoso e pano. Desiderat ppositio. e. in eodē. ¶ Lx. n. pōdo panis e modio reducūt Scribēdū reor nō reducūt sed reddit. ut infra hoc cap. quod fere quaternis libris pl⁹ reddit panis quā aliud far. ¶ Qui ut spē sui fecit. Scribe. quæ. nō qui ut referat spicā. Theophr. lib. viij. cap. ij. Mox folliculo absoluta quarto aut quinto die florere tā tritici quā hordei incipit. ¶ Varro quater nouenis diebus fruges absolui tradit. Scribe quinquies nouenis diebus. hoc est. xlv. diebus. Varro lib. j. cap. xxxij. quarto intervallo inter solstitium & caniculam plerique messem faciunt, quo frumentū dicitur. xv. diebus esse in vaginis. xv. florere. xv. exarescere. Vel lege Varro ter quindenis diebus. c. ¶ Fabæ in folia exeūt, ac deinde caulem emittunt. nullis distinctum internodijs. Videtur superuacaneum esse verbum. nullis. Nam Theophrastus libro octauo, capite tertio contradicit his verbis. Item caulis alijs

Lapsus
Plinij

EX LIBRO

geniculatus atque inanis ut fabæ. ¶ Leguminū vnicaulis faba sola. Vnus & lupinis, cæteris ramosus p̄tenui furculo. Cū sit nō exigua differētia int̄ ramosū & furculosū ut mōstrāt verba quæ statim ante p̄cesserunt. Dixit. n. Reliqua legumina furculosa sunt. Ex his ramosa cicer, eruū, lēs, qua rōne cōsistet hęc sentētia. Cæteris ramosus p̄tenui furculo. Vident̄. n. verba int̄ se repugnare. Nimirū inuerti debēt ut arbitror dictiones, legendūq̄. Vnus & lupinis p̄tenui furculo, cæteris ramosus. ¶ Maturant̄q̄ cū plurimū diebus. xl. p̄ficiunt̄. Sincerior antiqua lectio. maturat̄q̄ cū piuribus dieb⁹. xl. Verbum aut̄. p̄ficiunt̄. sup̄uacaneū est ex exēplari vetere. ¶ Tunicæ frumēto plures. Hordeū maxime nudū & alica, sed p̄cipue auena. Ex Theophrasto vnde hic loc⁹ acceptus est manifestū sit, p̄postero ordine legēda esse verba hęc. Tunicæ frumēto plures & alicæ, sed p̄cipue auenæ. Hordeū maxime nudū. Theophrasti verba sūt lib. viij. ca. iij. Ad hęc triticū tunicis cōtegit̄ multis, ordeū nudū cōsistit. Id. n. omniū maxime caret tegumēto. Tiphā quoq̄ & siligo & oīa humōi multiplici folliculo includunt̄, ac omniū ut italo quar maxime auenā natura operuit. Porro illud noscēdū, in græcis Theophrasti exēplarib⁹ nō auenā scriptū esse ut Theodor⁹ vertit sed crocā. ¶ Et alia differētia est. Vet⁹ codex. Est alia differētia. ¶ Verri⁹ tradidit. Varro nō Verri⁹ idē codex p̄fert. ¶ Quippe nō excedūt in modiū vicens libras, siq̄s granū ipsū pōderet. In eodē quippe nō excedit modiū vicens libras sicli granū ipm̄ pōdere. ¶ Occasione lucrādi vilissimū. Legendū puto nō vilissimū sed inutilissimū. Nā & codex antiqu⁹ vtilissimū hēt, cui dictioni si adiungas p̄positionē. in. quæ paulo ante p̄cedit parū ibi necessariā, locus erit recte castigat⁹. Cōfirmat hęc correctionē Plinius ipse lib. xxij. cap. j. his verbis. In p̄mis igit̄ vinū marina aqua factū inutile est stomacho, neruis, vesicæ. ¶ Vnicalamū p̄terea nec vsquā capax. addēdū puto verbū. pōderis. indiligētia librarij ni fallor omissum ut sit. nec vsquā capax pōderis, ex Theophr. lib. viij. ca. iij. his verbis. Tria vero p̄multa & vbiq̄ habent̄. Leuia hęc & parū fœcunda & vnicalama sunt atq̄ in totū infirma. ¶ Est & bimestre circa Thraciū sinū. In scripto exēplari non Thraciū sinū, sed Thracia fanū habet̄, ut scribēdū putē, Thraciæ ænū. Aenus. n. celebris est vrbs Thraciæ. Porro Theophrast⁹ vnde plinius hęc hausit nō in æno sed in Euboea nasci hoc genus tritici tradit qd̄. xl. die quā serat̄ maturescat. Ei⁹ verba sunt li. viij. ca. iij. quib⁹ & trimestriū genus annumerari par est & bimestrium & siquid intra pauciores dies valeat cōsumari. & in Euboea gen⁹ quoddā intra quadraginta dies crassari perficiq̄ posse affirmāt. Idēq̄ firmum esse ac pōderosum nec mō trimestris leue. Quā ob rē famulis id preberi inquit, etenim nec multum in hoc furfuris esse volūt. Quibus ex verbis liquet deesse in Plinio cōiunctionē. et. Est & bimestre, & circa Thraciæ Aenō, qd̄ quadragesimo die quā satum est maturescit. Expēdēdum igit̄ an in Theophrasto tā græco quā latino scribēdum sit nō Euboea sed æno, ut Plini⁹ & Theophrastus cōsentiāt. ¶ Ut singula spicas nostras æquet. Scribēdum reor. ut singula oliuæ nucleos æquet. ex eodē Theophrasto & eodē loco. Nā & asiæ inquit vltra bactra quodā in loco adeo grāde frumētum fieri tradunt ut nucleos oliuæ sua æquiperēt magnitudine grana singula. ¶ Quadrupedūq̄ tradidit refectibus. Ptisanæ inde vsus validissimus saluberrimusq̄ tanto opere probatur. Lōge aliter scripta lectio quadrupedūq̄ fere cibus est, cū ptisanæ inde vsus validissimus saluberrimusq̄ tanto opere probetur. ¶ In Boeotia & africa. In eadē nō Boeotia sed Betica habet̄. ¶ Proximū e trimestri quodā minime pōderoso tritico. Scribo. proximū trimestri qd̄ e minime pōderoso tritico, ex eadem. ut sit sens⁹, primas tribui amylo qd̄ fit ex trimestri. Dixit. n. paulo ante. Amylū vero ex omni tritico ac sili-gine, sed optimū ex trimestri. Scd̄as vero a trimestri tribui amylo qd̄ fiat e tritico minime pōderoso. ¶ Ita ut misceat̄ parit̄ emollitū p̄usquā acescat. Linteo aut̄ sportis siccātū

Locus
haud sp̄s
nendus.

Loc⁹ exi-
mius.

Theoph-
rastrī loc⁹.

Locus nō
malus.

tegulae infundit illitae fermento. Scribendum diuersa distinctioe & lectione. ita ut misceat parit. Emollitum postquam arescat, linteoque aut sportis siccatum tegulae infundit. Nec siccatum ut legendum sed colatum ex Diosco. lib. ij. ex cuius verbis apparet locum hunc abustum esse & complura in eo desiderari verba. ¶ Ultimo ad polentam & contra tepestates candido maxima infirmitas. Lego. ultimo ad polentam, & contra tepestates quam candido maior infirmitas. Theophrastus lib. viij. ca. iij. & hordeorum ipsorum aliud rotundum minusque, aliud oblongum maiusque atque in spica rari. Atque aliud candidum, aliud accedens ad purpuram quod & farinam reddere copiosius creditur, & contra hyemem & flatum & in totum contra coeli mutationes candido validius esse ut. ¶ Seri non valet nisi in sicca. Scribe, seri non vult nisi in sicca. c. ex scripto exemplari. ¶ EX CA. viij. Sed & trans alpes in allobrogum tamen aruernorumque agro. In eodem non aruernorum legitur sed Remorum. qui populi sunt Galliae Belgicae Plinio in. iij. & ceteris. ¶ EX CAP. x. eiusdem naturae & hominum a Graecis dictum, sed cymino simile, seriturque cum sesama. Hoc Irione nullum animal vescitur viribus. Scribendum puto. Eiusdem naturae & hominum a Graecis dictum sed Cymino simile, seriturque cum sesama. His & Irione nullum animal vescitur viribus. Theophr. lib. viij. cap. vij. Sesamam viridem nullum animal mandit, neque lupinum. An vero neque irionem neque geminalem quaerendum. Nam ea quoque amara sunt. ¶ Coccidant grana ferrosque fragant. Veteris codex. coccidant grana ferrumque frangat. ¶ Magonis proponit sententiam Magois proponem sententiam. in eodem. ¶ Et ipsa autem quae euallunt. Quaedam exemplaria euallunt agnoscunt non euallunt. Scribendum ut euallunt hoc est vanis purgant. M. Varro lib. j. ca. liij. Ita fit ut quod leuissimum est in eo atque appellat ac, euallunt foras extra aream, ac frumentum quod est ponderosum, purum veniat ad corbum. Suffragat & Nonius Marcellus. Nihilominus diligentiore loco hic cesura indiget. Nam videri potest aliud esse eualli, aliud euallari. Euallunt. n. frumenta cum spirante vento purgantur in area. Vallis. n. aut ventis eodem Varrone teste cum ventus spirat frumentum subiactum a terra purgantur. Vanis autem cum aura omnis fileat. Columella lib. ij. capi. xxj. ipsae autem spicae melius fustibus tundunt vanisque expurgantur. & mox paulum. At si compluribus diebus vndique filebit aura vanis expurgentur ne post nimiam ventorum segnitie vasta tepeestas irritum faciat totius anni laborem. Discordare itaque videntur. M. Varro & Columella. ¶ Ut maiore in terrarum parte. Veteris lectio. in maiore terrarum parte. redunda particula. ut. ¶ Panico Galliae quaedam praecipue. Aquitania utitur. In eadem. Panico & Gallia quidem, praecipue. &c. ¶ Verant ea inter vites arboresque frugiferas. Scribe. arbores ve frugiferas seri. ex eadem. ¶ EX CAPIT. xj. c. musto albo triduo maturato subactis ac sole siccatis. Veteris exemplar non maturato legit sed macerato. ut legendum putet. e musto albo triduo maceratis, subactis, ac sole siccatis. ¶ Cum similagine seminis. In eodem. cum similigenis eminis. ut scribendum videatur. cum similaginis heminis. ¶ Quae aquaticum vocant quoniam aqua trahitur, tenue, & spogiosa inanitate. In eodem. quoniam aqua trahitur ad tenue & spogiosam inanitatem. ¶ Ipsi panem faciebant grites, mulierumque id opus erat. Adde verbum. maxime. mulierumque id opus maxime erat. ex eodem. ¶ Quae palma frugum indubitanter Italia contingit. indubitata non indubitanter in eodem. ¶ Capus est subiactis motibus nimbo- sis totis quidem. melius conuerso ordine. nimbo- sis quidem totis. ¶ Gratia terrae eius ut protinus soli natura dicatur. Scribe. Terra eius ut protinus soli natura dicatur. Nam verbum. Gratia. desideratur in antiquo exemplari. ¶ Quatum autem vniuersas terras capus circumcapanus antecedit. Verbum circumcapanus redunda ex eodem. ¶ Nam lapidis duritia coteritur. vel lapidis duritia in eodem. & verbum coteritur cum maiore littera scriptum initium praestat sequentibus. & pro verbo quod sequitur. nobilius. mobili praefert antiquum exemplar. ¶ Adiecitque causam afferendi. Si verbum afferendi Plinianum est quod dubito, magis est ut legatur auferendi. ¶ EX CA. xij. Fabacia sive religionis diis in sacro est. fabata sive, non fabacia suae in antiquo exemplari. ¶ Praeualēs pulmētarij cibo & hebetare sensus existimata. aptior lectio, sed hebetare se

Loc⁹ dīlī-
gēri cēsura
ra dīspī-
ciendus.

sus existimata. Nec genicula hēt molli calamo. octona genicula habēt, sed molli calamo. in codice antiquo. Cruda & omnino decocta. In eodē. cruda & omni mō cocta. Ex leguminib⁹ aut nouēbri serunt. c. In eodē. Ex leguminib⁹ autūno vere serunt. EX CA. xiiij. neq; aliud id cibis tingui decet. Legēdū reor pingi nō tingui. q̄ p̄cessit paulo ante. ēt colorib⁹ picta. Tertiā speciē syluestre appellauere in lōgitudinē radice p̄currēte, raphani similitudine & folio anguloso scabroq; succo acri. Qui circa messē except⁹ oculos p̄gat, medefq; caligini admixto lacte mulierū. Laps⁹ hic est Plinij nostri haud dubi⁹, sed memoriæ ob idq; venia dign⁹. Nā qd̄ Theophr. lib. viij. ca. vi. & Dioscor. lib. ij. tribuūt lactucæ syluestri, Plini⁹ rapo syluestri tribuit. Erroris causa fuit qd̄ de utroq; Theophrast⁹ parit̄ differit aquo frequēter in hac platarū cōmentatione mutuo accipit Plini⁹. Ei⁹ verba sūt. Rapa vel radice lōga & mō raphani breuiq; caule cōsistit. Lactuca folio breuior quā fatiua est idq; cōsumatū aculeat̄ & caule simili mō breuiore pficiūt. Succū acré ac medicatū hēt. Nascit̄ in arua. Liq̄t p̄ messē tritici, & purgare aquā intercutē d̄r & caliginē arcere ab oculis & argemā auferre cū lacte mulieris. In duorū numinū dies festos. Scribēdū reor. intra nō in. sequit̄. n. nō multo post. intra p̄dictū tēporis spatiū. Quota luna p̄cedēte hyeme. Sincerior & veræ propior lectio p̄cedēte quā p̄cedēte. Nā satur⁹ plātā, p̄terita obseruat poti⁹ quā futura, quæ sūt auctore isocrate icerta. Totidē luminū die. numinū lego nō luminū. Nā statim ante dixit, intra duorū numinū dies festos. EX CA. xiiij. Nec vll⁹ quæ serunt natura assēsu terræ mirabilior est. Duo illa verba. assēsu terræ. opinor nō esse legitima. Protin⁹. serit̄ ex aruo. Scribo area nō aruo. Theophr. lib. viij. cap. vltimo. lupinū inquit licet robustissimū sit, tñ nisi p̄tin⁹ ab area terræ mādaueris male pueniet quē admodū dictū est. & Collu. lib. ij. cap. x. spargunt̄ statim ex area. Qñ ēt impositū puero rū vētrib⁹. Scribo. Quinetiā impositū c. EX CA. xvij. Deterrimū & tm̄ ad arcēdā famē vtile. Teterrimū nō deterrimū. recti⁹ credo, vt p̄tin⁹ sequētia indicāt. Qd̄ Cato ocimū vocat quo sistebāt albū bub⁹. Legēdū reor ciebat̄ nō sistebāt vt patebit. ex. M. varronis verbis quæ paulo post inferā. Id erat e pabulis segete viridi defecta antequā gelaret. Antiquū exēplar. Id erat e pabuli segete viride defectū antequā gelaret. verissima lectio. Sūt. n. desūpta verba ex. M. Varrone lib. j. cap. xxxj. Hoc ampli⁹ inq̄t dictū ocimū qd̄ citat aluū bub⁹ & iō ijs dat̄ vt purgent̄. Id est pabuli segete viride defectū antequā generat siliq̄s. Ex q̄bus Varronis verbis liq̄t, verba quæ statim sequunt̄. Antequam gelaret vitiata esse. legēdūq; antequā siliq̄ret. Vt cū vno satū ampli⁹ quā tricenis annis duret. Scribo denis nō tricenis. Collumel. lib. ij. ca. xj. Sed ex his quæ placet eximia est herba medica. Qd̄ semel serit̄. x. annis durat. cōfirmat id Palladi⁹ li. v. titu. j. Itē cōmodi⁹ legit̄. vt quæ vno satū quā vt cū vno satū. Vnū de ea & cytiso volumē Amphilocho fecit cōfusim. Verbū. fecit. desiderat̄ in vetusto exēplari. Quare in locū sequētis dictiōis. cōfusim. substituēdū reor cōposuit. Alias pruinis obnoxia. Op⁹ est desitate seminis oīa occupari, in nascētesq; herbas excludi. Id p̄stāt in iugera modia vicena. Cauēdū ne adurat̄, terraq; p̄tinus integri debet. Si sit humidū solū herbosum ve euincit̄ & desciscit in pratū. Ideo p̄tin⁹ altitudine vnciali herbis omnibus liberāda est. Cōfusa & p̄mixta oīa ac velut de industria ad euertēdū Pliniū sic posita. Scribo. Alias pruinis obnoxia. Cauēdūq; ne adurat̄, terraq; p̄tin⁹ integri debet altitudine vnciali, in nascētesq; herbas excludi. Op⁹ est desitate seminis oīa occupari. Id p̄stant in iugera modia vicena. Si sit humidum solum herbosum ve euincitur & desciscit in pratū. Ideo protinus herbis omnibus liberanda est. ex Collumella libro secundo capite. xxxj. In semen maturescere prohibēdū est. prohibenda non prohibēdū. vetus exēplar. Verno feri debet. Nullo mō v̄r̄ legi posse. feri. Nā dictū ante est feri mēse Maio qui

Plinij error, memorie.

Locum nota.

Verba cōfusa & p̄mixta p̄ priorū nī reddēta.

æstatis mēsis est nō veris. Quappter farrini legēdū esse arbitror non seri. ¶ Remediū vnicū est aratio sæpius vertēdo donec. c. Scribo. Remediū vnicū est aratro vertere donec. c. ex antiquo exēplari. ¶ Ne repellere sanguinē necesse sit. In eodē nō repellere legitur sed replere. Legō deplere. ¶ Cuius in pte de vitijs quoq; dicat. de morbis quoq; dicat. in eodē. ¶ EX CAP. xvij. quippe cū germaniæ populi edāt eā. seruāt nō edāt. in eodem vt forte scribēdū sit sedāt. ¶ Aspica euanescit quodā abortiuo. Idē exēplar. in spica euanescit quodā abortu. ¶ Cū spicæ in pluuijs calor inferuescit. In eodē. cū spicæ pluuius calor inferuescit. ¶ Imber in herba vtilis tm̄. florētib⁹ autē frumēto & hordeo nocēt. In quibusdā antiquioris impressionis codicib⁹. imber in herba vtilis q̄rto. florentibus. c. Legō imber in herba vtilis. q̄n florēt aut frumēto & hordeo nocet. ex antiquo exēplari. ¶ Et hæc quidē cōplexu necāt. Apud Philippos autē. c. Duo verba redū dāt ex eodē. quidē. & autē. ¶ Nascit⁹ & Phalági⁹. Phalágiō in eodē. nō Phalági⁹. ¶ Virgili⁹ nitro & amurca pfundi iubet fabā. Virgilij vers⁹ sunt p̄mo georgicō. Semina vidi eq̄dē multos medicare serētes & nitro p̄mū & nigra pfundere amurca grādior vt foet⁹ filijs fallacib⁹ esset. Vbi v̄ sūm⁹ poeta vniuersalr̄ p̄cipere de seminibus omniū leguminū. nō tm̄ fabæ. Sicq; intelligit Serui⁹ grāmatic⁹. Sed falli Seruiū. Pliniū vero recte ad fabā virgilianū carmē astringere. ostēdit columella lib. ij. cap. x. his verbis. Priscis rusticis nec min⁹ Virgilio pri⁹ amurca vel nitro macerari eā & ita seri placuit. Nos quoq; sic medicatā cōperim⁹ cū ad maturitatē p̄ducta sit. min⁹ a curgulatione ifestari. ¶ Sic et grādescere p̄mittit. Vet⁹ exēplar. p̄mittēs nō p̄mittit. ¶ Præcipue adolescere putāt. præcipui⁹ forma cōparatiua & quidē notāda in eodem. ¶ In tegulis nascēs tabulis ue. nō min⁹ recte legerēt. tubulis ue. ¶ Vulgo vero si dulcedo noceat. c. Scribēdū arbitror Vulgo vero si sedū nō sit. ¶ Deinde farrine. si in articulū seges ire cōeperit. rūcare ne herba vincāt. Hæc verba vident⁹ mihi nō p̄tinere ad p̄sentē locū. Nec. n. aut præcedētibus aut sequentibus bene cohærēt. ¶ Retōsarū yero et̄ semel. Demepticulā. vero. ex scripto exēplari. ¶ Si vero nebulosus sit. Idē raphanū. miliū. panicū. Adde verbū. rapa. ex Catone ca. vj. Idē rapa. raphāos. miliū. panicū. ¶ Lētē in frutectoso & rubricoso. Scriptū exēplar & reliq; codices imp̄ssi nō frutectoso legūt sed fruteto. Scribo. rudeto. Cato ca. pite. xxxv. Lētīm in rudeto & rubricoso qui herbos⁹ nō fiet serito. ¶ Quæ nō multo indigēt succo. In eodē codice nō succo sed succu legūt. ¶ Leuior terra dēsiorq; tritico. Scribendū puto laxior nō leuior. vt paulo ante dixit ex catone seri. Nā leuior & dēsior vident⁹ in se repugnare. ¶ EX CA. xviii. Euagari incipit vt dixim⁹ a solstitio aut noua luna. Particula. aut. supfluere v̄r. ex Plinio ip̄o li. v. ca. ix. Incipit inq; crescere luna noua q̄cūq; post solstitiū est. ¶ Culē vocat̄ p̄dēsā. c. Addit antiquū exēplar dictionē. ifelix. culē vocat̄ ifelix. vt forte scribi possit. Culē vocat̄ in filicē. vel culē vocat̄ difficilē. p̄dēsā. c. quia subdit paulo post. Tertiū in solo facili. ¶ Sed exacutior. in mucronē fastigiatā. Dele verbū. sed. & scribe fastigata vt millies iā dictū est. ¶ Gallix vero duas addidere rotulas. Detrahe verbū. vero. ex codice antiquo. ¶ Vno iugo bouū cēseri āno. c. cōseri nō cēseri. in eodē. ¶ EX CA. xix. Quid ē p̄mū. agrū bene colere. Quid scđm? bene arare. Quid tertiū? stercorare. In vulgatis Catōis exēplarib⁹ alit. Quid est agrū bene colere? bñe arare. Quid scđm? arare. Tertio stercorare. ¶ Ibi meli⁹ calorib⁹. nō meli⁹. sed medijs. in scripto codice. ¶ Tenue valde & aridū paulo āte fatiōis tēp⁹. In eodē. valde tenue & aridū paulo ante fationē. ¶ Hoc in nouali atq; regeto necessariū est. Duo illa verba atq; regeto d̄siderāt in eodē. ¶ Securiculā insitiuā p̄dere. In eodē. insituuiā. Scribo insitiua. ¶ Ibi itaq; caueatur vbi inuentum est. Ibi utiq; caueatur. c. Vetus lectio. ¶ EX CAPIT. xx. Hæc quoq; vbi cōsuetudo patitur. Scribendū puto. Occa quoq; vbi. c. ¶ Crate dētata. Vet⁹ lectio nō dētata sed cōtēta præfert. vt scribēdū forte sit. contexta.

Error fer
tij.Locū at
tende.Loc⁹ noa
tandus.Loc⁹ p̄tū
cherri
mus.

EX LIBRO

Verba autē quæ mox paulo sequunt̄. operiētes semina, aduētitiā arbitramur. ¶ Vel incipiēte culmo cū iā is bina terna ue emiserit folia. In eadē. vel incipiēte culmo vel tū iā si ad bina terna ue emiserit folia. ¶ Reseuerūt resarriētes cāpos mēse martio. In eadē. reseuerūt ēt cāpos mēse martio. ¶ EX CAP. xxj. soli tristitiā laxat tēporib⁹ vernis. tēporib⁹ verior lectio quā tēporib⁹. p̄cessit. n. hiberno rigore. ¶ Leguminū cicer eadē quæ far desiderat. Fabā nō far vet⁹ exēplar. ¶ At in bactris, africa, Cyrene. in eodē Cyrenis nō Cyrene. ¶ Et a semēte nō nisi nonis messib⁹ in areā redeūt. In eodē. & a semēte nō nisi messib⁹ in areā redeūt. ¶ Nocturno tactas rore nutriēs. nō tactas in eodē. sed rectū habet̄. vt scribēdū putē. tm̄. ¶ EX CA. xxij. ¶ Aquarū quoq; differētia magna riguis est. In Narbonēsi puincia nobilis fons Orge nomine est. Scribo. Aquarū quoq; differētia magna riguis. Est in Narbonēsi puincia nobilis fons, Orge nomine. Nā verbū. est. in fine positū nō legit̄ in antiquo exēplari. ¶ Sed illas in aqua nascētes. aq; nō aqua in eodē. ¶ Ergo quisq; suā terrā a quāq; nouerit. cōuerte verba ex eodē. Ergo suā quisq; terrā. c̄. ¶ EX CAP. xxij. eo cōdito raphanus. Lego. eo condito. rapa. ex eodē. ¶ His sublatis hordeū vel triticū. Adde verbū. rur⁹. his sublatis hordeū rursus vel triticū. ex eodē. ¶ Nec nō min⁹ pinguis. Desiderat̄ in eodē. Nec nō. ¶ Autūno aliqd̄ saturus septēbri mēse fimū inaret post imbrē. Vtiq; si verno erit satur⁹. Verbum. Vtiq; cū minore scriptū superiorib⁹ adiūge. ex eodē. ¶ Priusquā areseat aut iacto semine. verbū. aut. deest in eodē. ¶ Si hæc omissa sit stercoratio, sequēs est p̄us quā serat ante puluerē. Scribēdū cōiugio. Si hæc omissa sit stercoratio, sequēs est p̄us quā sarriat iact⁹ pulueris. Ducūt me in hāc correctionē verba Columellæ lib. ij. capi. xvj. Si tñ inquit aliq̄ causa tēpestiuā stercorationē facere phibuerit, secūda rō est antequā sarrias more seminat̄is ex auarijs puluerē stercoris p̄ segetē spargere. Si is non erit caprinū manu iacere, atq; ita terrā sarculis p̄miscere. Ea res lætas segetes reddit. Cōfirmat hoc ipsum Palladi⁹ lib. x. titu. j. Sed omnino verba hic aliquot desiderari vident̄ vt Plinio cum vtroq; auctore conueniat. ¶ Iustū est singulas vehes fimi denario ire in singulas pecudes minores, in maiores denas. Lego nō denario, sed die triceno. Columella lib. ij. cap. xv. Parū autē diligētes existimo esse agricolas apud quos minores singulæ pecudes tricenis diebus, min⁹ quā singulas. Itēq; maiores denas vehes stercoris efficiūt. ¶ EX CAP. xxiiij. Religiosūq; inde p̄mū colonis auguriū. Scribēdū reor. Religiosūq; id, & pessimū colonis auguriū. Theophrast⁹ lib. viij. ca. vj. quāquā dici solet alias plus alias minus eadē recipere segetē, infaustoq; augurio capiāt cū plus receperit. Terrā. n. esurire atq; esitare p̄tin⁹ semē existimāt. Addit aut̄ exēplar antiquū, verbū. v̄. Religiosū id v̄, & pessimū. c̄. ¶ Atq; nō cōcipiēs vanescat. euanescat in. eodē. nō vanescat. ¶ Milij, panic, sextarios. iij. Sex non q̄ttuor in eodē legit̄. ¶ In dēso aut cretoso aut vliginoso solo tritici aut siliginis modios sex. Scribo modios quinq;. Columella lib. ij. capi. ix. Siliginis autē vel tritici si mediocriter cretos⁹ aut vliginos⁹ ager est ēt pl⁹ quā vt p̄us iā dixi quinq; modijs ad sationē opus est. At si siccus & resolut⁹ loc⁹ est idēq; vel pinguis vel exilis est q̄ttuor. idē error corrigēd⁹ paulo post. ¶ In soluta terra & nuda & sicca & læta. Duo illa verba. & nuda nō sunt in uetere exēplari. ¶ Macies. n. soli maior nisi rarum culmū habeat. Dictio. maior. redūdat ex uetere exēplari. ¶ Pinguia arua ex vna seminis radice. Pinguia arua ex vno semine. in eodē. ¶ Alij quinq; nō min⁹ seri plures ue recipiunt. præcipiunt non recipiunt. in eodem. ¶ Custodiri enim semen corruptente humore & a proximo imbre vno die erumpere. Scribo. custodiri enim semen incorruptum vt horreo, & a proximo imbre. c̄. Columella libro secundo capite octauo. sed si quod euenit nōnūquam seri sunt imbres, quāuis sitienti solo recte semen committitur. Idq; etiā in quibusdam prouincijs ybi status cæli talis est vsurpatur. Nā quod sic-

Elegans
correctio

Locū ad
uerte.

Insignis
correctio

co solo ingestū & innocatū est, proinde ac si repositū in horreo non corrūpit, atq; vbi venit imber multorū dierū semētis vno die surgit. ¶ Inter oēs autē cōuenit circa brumā ferendū non esse. Legendū v̄ alterutro mō, aut citra brumā ferendū esse, aut vltra brumā ferendū nō esse. M. Varro lib. j. cap. xxxiiij. Post brumā nisi quæ necessaria causa coegerit nō ferere, qđ tm̄ intersit vt ante brumā sata. vij. die, post brumā sata qđ dragesimo die uix exeant. ¶ Quam male in autūno, quā malo autūno, antiquus codex, ¶ Quidā omīssa cælesti cura vt inatili tēporibus definiūt, Quidā omīssa cælesti subtilitate tēporibus definiūt, in eodē. ¶ Ac siderū mores, aptior lectio, ac siderū moras, ¶ Misceri posse cælestē diuinitatē imperitiæ, addēdū verbū, rusticæ, ex codice scripto, imperitiæ rusticæ. ¶ EX CAP. xxy. prouētū eorū ter repetito frigore extinctū. Elegātius & magis ex cōsuetudine pliniana casu auferēdi, prouētū eorū ter repetito frigore extincto. & verba quæ paulo ante præcedūt, ob infirmitatē animalis, nō esse Pliniana existimo sed expositionē sup verbū extincto. ¶ His addidit apud nos quartā Cæsar dictator, alio ordine vetus lectio. His addidit quartā apud nos cæsar dictator. ¶ Quā quā diligētior esset cæteris, Supfluit verbū, esset, ex eadē. ¶ Maximeq; hæc erit italix ratio. Dicemus tm̄ & aliorū placita, Id qm̄ nō vnius. c. Dele conuinctionē, q; & pronomen, Id, ex eadē. ¶ Vt legētes tm̄ meminerint, Dele etiā pticulā, vt, ex eadē. ¶ Ad hesperū iacētes terras, vesperā nō hesperū in eadē. ¶ Nota ex his terris quas nominauimus sūpta cōuexitate circuli pertinētis ad quas quisq; quæret terras, & ad earū siderū exortus. Scribo, Ergo ex his terris quas nominauimus sūpta cōuexitate circuli ptinētis ad quas qsq; quæret terras, ijdē erūt siderū exortus, ex eadē. ¶ Ardores suos habere quadrinis annis. Legendū reor, cardines nō ardores, vt paulo post, cardo tēporū quadripartita anni distinctione cōstat. ¶ Alio mō quo die apparere incipiūt, Scribendū reor, cū die, nō quo die. ¶ Prout alterutris eorū mane. c. alterut nō alterutris codex script⁹. ¶ Diebus, xcij, horis, xij, vsq; ad æquinoctiū autūni, Et tū æquata die, Scribe, dieb⁹, xcij, horis, xij, Deinde diminuit vsq; ad æquinoctiū autūni diebus, xcj, horis, xij, Et tū æquata, c. Tū ex Plinio ipso hoc præsentī lib, infra, numerāte ab æquinoctio verno ad solstitiū dies, xcj, & a solstitio ad æquinoctiū autūnale, xcij, tū ex rōne calculi id de poscēte. ¶ Procedit ex eo ad brumā dieb⁹, lxxxix, horis, iij, Scribēdū, xcij, nō, lxxxix, Alioqui nō efficiet debita sūma dierū āni, ccclxy, & horarū, vj, Astipulāte ēt mox Plinio ipso, ¶ Ab, viij, calēdas ianuarij fere, In codice vetere, ad, viij, calēdas ianuarij fere, ¶ Fidiculæ occasus q autūnū inchoat dieb⁹, xlv, Verior lectio quorūdā exēplariū, xlvj, Nā a solstitio ad æquinoctiū autūni dies sunt, xcij, & statim antedixit, Rurs⁹ hi cardines singulis ēt nū articulis tēporū diuidunt p̄ media oēs dierū spatia, ¶ Vergiliarū matutin⁹ occasus hiemē die, xliij, L ego, xliij, ex ipso Plinio lib. ij, ca. xxvij, Post id æquinoctiū dieb⁹ fere q̄ttuor & q̄draginta Vergiliarū occasus hiemē inchoat, Repetit hoc ipsum lib, præfeti, infra, ¶ Ab æquinoctio verno initiū æstatis die, xlvij, Vergiliarū exortus matutin⁹, Scribo, die, xlvj, nō, xlvij, Nā æquinoctiū vernū Plinio in sequētib⁹ ē, viij, calēdas aplis hoc est, xxv, die Martij, Exort⁹ autē vergiliarū matutinus est, vj, id⁹ maias hoc est, x, die maij, Sūt ergo a, xxv, die, Martij, ad, x, diē maij dies, xlvj, Præterea ab æquinoctio verno ad solstitiū dies sūt, xcij, quorū pars dimidia sunt, xlvj, & ostēdit paulo ante cardines anni singulis etiam nū articulis temporum diuidi per media omnes dierum spatia, ¶ Longo decedat spatia, decidat non decedat in antiquo exēplari hoc est occidat, ¶ Adueniente coronæ exortu, breuius in eodem, a coronæ exortu, ¶ Hoc ipso vergiliarum occasu fieri putant, Aliqui ad tertium idus nouembris vt diximus seruāt quoniam id sidus etiam vestis institoris est, Scribo, Hoc ipso vergiliarum occasu fieri putant aliqui, ad tertiū idus nouembris vt diximus, Seruātq; id sidus ēt vestis

EX LIBRO

institores. ex eodē codice. Legere tñ mallē hoc ipsum, quā hoc ipso, & obseruāt potius quā seruāt. ¶ Quibus est cura insidiādi negociatoris auaritia. Scribēdū reor negocia- toribus nō negociatoris, & verbū. auaritia. falso adiectū puto. ¶ Indocilis cæli agrico- la. Verbū. cæli. supuacaneū est. ex codice scripto. ¶ Vt cæli lociq; efficit natura. afficit nō efficit in eodē. ¶ EX CAP. xxvj. nō vtiq; sexto idus februarij. Legendū vī. vij. id⁹ nō. vj. ex. M. Varrone lib. j. cap. xxij. & Columella lib. xj. cap. ij. quorū traditionē vī re- fellere. ¶ Antequā ver præuenerit. Codex scriptus caret voce illa. ver. & præuerat legit nō præuenerit, vt forte scribēdū sit. præuernet. ¶ Serant vero vlni, populi, platani yti dictū est. Lego fraxini non platani. tū quia superius lib xvij. cap. xj. de populo, vlni, fraxino differuit. quē locū vī hic demonstrare cū dicit, vti dictū est. tū quia patet euidēt desumptū ex columella hūc locū lib. xj. cap. ij. Populos inquit & salices & fraxinos p̄us quā frōdescāt, plātasq; vlnorū tūc ponere vtile. Porro verbū. vero. superfluit ex codice antiquo. ¶ Faba vero nō antequā triū foliorū. Scribo. faba vero nō ante quā quattuor digitorū ex Columella lib. xj. cap. ij. his verbis. Sed & faba eandē curā exigit si iam co- liculus eius in quattuor digitos altitudinis creuerit. ¶ Scrobes fieri, seminaria propa- gari. Vitiatissimus locus, & omissis nō paucis verbis mutilatus. Mōstrat hoc Cato ip- se cap. xl. Per ver inquit hęc fieri oportet. Sulcos & scrobes fieri. Seminarijs vitiarijsq; locū verti. Vites propagari. In locis crassis & humectis vlnos, ficos, poma, oleas feri oportet. Ex quib⁹ verbis liquet paulo infra post verbū oleas addendam esse vocē. feri. ¶ Prata stercorari luna sitiēte. silēte nō sitiēte, Cato ipse cap. l. ¶ Ab afflatu fauonij de- fendi. a flatu fauonij defendi exēplar scriptū. ¶ Ficus interpurgari. Scribe. interpretari. Cato cap. l. ficos interpretato. Eodē verbo vsus est Varro lib. j. cap. xxx. Oleā feri inter- putariq; oportet. ¶ Hęc antequā vinea florere incipiat. Lege. Hoc antequā vineā fo- dere incipiat. Cato cap. l. Seminaria facito & vetera refarcito. Hoc facito antequam vi- neā fodere icipias. ¶ Postea vtiq; grauissima & aquosissima. ita postremo arato. Scri- bo. vti quæq; nō vtiq; & crassissima nō grauissima. Cato eodē cap. Verno arare incipi- to, & loca primū arato quæ sicissima erūt, Et quæ crassissima & aquosissima erūt ea postremū arato, dū ne prius obdurescant. ¶ Qd' nostri a similitudine cognominis. c. Verbū. Quod. puto delendū esse. ¶ Auspicio tñ detestabiles vident. Puto hęc verba adulterina esse. ¶ Alitis tēporarij quē cuculū vocāt. alitis tēporariæ quā. c. in codice scri- pto. ¶ Estq; signū illius maturitatis & horū sationis cōmune. In eodē. Signū illi⁹ ma- turitati & horū sationi cōmune. cætera desiderant. ¶ EX CAP. xxvij. cur cælū intue- ris agricola? Cur sidera quæris rustice? Cur cælū intuearis agricola, cur sidera quæras rustice. in eodē, festiuiore lectione. ¶ Iā te breuiore. c. cū interrogationis nota legenda hęc verba. ex eodē. ¶ Spargo peculiare stellas. Elegātius in eodem. peculiare spargo stellas. ¶ Secūq; lucē habeat & noctē. nocte auferēdi casu in eodē. ¶ In certis hęc dieb⁹ pueniūt, durātq; fōdere sideris huiusce. Partiū q; eas illius esse certū est. Castior vt sen- tio eiusdē lectio cōiunctim. Incertis ex diebus pueniūt durātq; sed esse syderis huius partū eas certū est. ¶ Postridie arcturi occasus matutini. in eodē matutinus habet non matutini. ¶ Italix. vj. et. iij. idus. postremū verbū redundat ex eodē. recte, præcessit. n. paulo ante. ¶ Vii. calēdas Iulij vero. aliter in eodē. viij. calēdas vero iulij ppius verita- tē. Scribēdū puto. viij. vero calēdas iulij. Et paulo post. curatq; supfluit p̄ticula. q; ex eodē. ¶ Faba metit. deinde cōcutit. Legēdū ex eodē cudit, nō cōcutit, astipulāte etiam comici puerbio, in me hęc cudef faba. ¶ EX CA. xxviii. Quidā p̄die rigant vbi sunt rigua. Noctibus roscidis. secari meli⁹. Alit in eodē. Quidā pridie rigāt. Vbi nō sunt ri- gua, noctibus roscidis secari melius. ¶ Cato fœnū inquit nō seces prius quā semē ma- turū sit. Catōis verba sunt cap. l. Fœnū ybi tēpus erit secato, cauetoq; ne sero seces. Pri⁹

Locum
nota.

Locus nō
vulgaris.
Loc⁹ alf.

quã semen maturũ erit secato. ¶ Itali fœnum ex dextera vna manu secãt. Vetus lectio. Italus fœnifex dextera vna manu secat. Expendẽdũ tñ an ima potius quã vna legi expediat. Nã quia paulo ante dixerat in galliæ latifundijs herbas medias secari qđ fieri nequit nisi sublata & celsa manu, ideo subdit, in italia fœnifeces ima manu secãt herbas. ¶ Suũ cuiq; cõsiliũ dabit optimũ, maxime quadrigarũ quæstus. Scribo, suũ cuiq; cõsiliũ dabit opimo maxime quadrigarũ quæstu. Nã & antiquũ exẽplar optimo hẽt, nõ optimũ. ¶ In hoc vsq; a bruma dies creuerũt sex mēibus. Sol ipse ad aquilonẽ scãdens ac per ardua enixus. Aliĩ in eodẽ. In hoc vsq; tẽpus a bruma crescũt dies, creuit & sol ipse ac per ardua emensus. c. quæ postrema verba vitiosissime scripta sic pro tẽpore corripi. Creuit & sol ipse, ac per actis sex mēibus, cui correctionĩ videntũ fauere verba mox paulũ sequẽtia, aucturus noctes alijs sex mēib⁹. ¶ Ne in salt⁹ deuiosq; mōtes. c. vt in salt⁹ deuiosq; mōtes, in antiquo exẽplari. ¶ Quãquã & in his illa visantũ, in eodẽ quãquã & his & in villa visendis. ¶ Et huius folia circũagunt. Breui⁹ & elegãtius in eodẽ, & huius circũagã. ¶ Palũbiũ vtiq; exaudi gemit⁹. Scribe. Palũbiũ vtiq; exaudis gemitus, ex eodẽ. Paulo etiã post palũbẽ agnoscit nõ palũbũ. ¶ A solstitio vsq; ad fidiculæ occasum. Particula, vsq; redũdat, Ex eodẽ. ¶ Sed vt vera ratio id fieri inuenit, vj. idus eiusdẽ. Sed vera rō id fieri inuenit, vj. idus easdẽ, ex eodẽ. ¶ Nõ cõparantũ huic malo grãdinis procellæ, quæq; vnquã. c. Scribo, Nõ cõparentũ huic malo grãdines, pcellæ, quæq; vnquã, ex eodẽ. ¶ Ferũt Democritũ qui p̄mus intellexit. c. Thaleti hoc nõ Democrito tribuit vt Hermolaus p̄bat ex Aristotele & Cicerone. Potuissetq; et citare Diogenẽ libro. j. ¶ Præuisa olei caritate ex futuro Vergiliarũ ortu, puto luxatũ esse verborũ ordinẽ, legendũq; præuisa olei caritate futura ex virgiliarũ ortu, quãquã verbũ, futura, adiectitiũ puto. ¶ Ostẽdemusq; iã plenius. Vetus lectio plani⁹ nõ plenius, qđ & rectius, quia sequitũ paulo infra, quas equidẽ miscebo aggestibus negocijs quã potero dilucide atq; perspicue. ¶ Restituisse mercedẽ anxie & auide dominorũ poenitẽtiæ. Legomercẽ, nõ mercedẽ ex eadẽ, & paulo post affectatoribus nõ sectatoribus in eadẽ, & ita sane loqui magis plinius cõsuevit. ¶ Quas equidẽ miscebo aggestibus negocijs, notis præfert eadẽ nõ negotijs. ¶ Omnẽq; vreditẽ frigore tñ innoxio cõstare sole. Conuerte verba, omnẽq; vreditẽ frigore tñ cõstare, innoxio sole, ex eadẽ. ¶ Causa euidentis sed alia reddit a fabiano. Causa euidentis, sed alia quã reddit a fabiano, in eadẽ habetur. ¶ Nisi cũ facta sunt. Publica hæc & magnæ differẽtiæ a prioribus. Legonisi cũ facta sunt publica, sed magnæ differẽtiæ a priorib⁹. Ex eadẽ. ¶ EX CAP. xxix. Si luna qua dictũ est rōne. Elegãtior lectio. Sin luna qua dictũ est rōne. ¶ Sicut tũc ferebat ratio. In scripto exẽplari, sic, nõ sicut habet. ¶ Qđ post dies vndeuginti ab æquinoctio verno. Scribo vndetriginta, nõ vndeuginti. Nã æquinoctiũ vernũ vt supra ostẽsum est cap. xxvj. cõfific. viij. calẽdas apriles hoc est, xxv. die Martij, a quo tráfactis, xxix. dieb⁹ occurret tibi, xxiiij. dies aprilis, post quẽ ad quartũ diẽ calẽdas maias hoc est ad, xxviij. diẽ aprilis reliqui sunt dies quattuor qđ est Plinij quatrĩduũ. Opinor autẽ hæc verba alio ordine scribenda esse hoc pacto, qđ post dies duodeuginti ab æquinoctio verno in, iiij. calẽdas maias, id quatrĩduũ varia gẽtiũ obseruatĩoe canis occidit. ¶ Aliud hoc quatrĩduũ est qđ neq; rore sordere velint, exhorret. n. frigidũ sidus arcturi. c. Vetus codex. Aliud hoc quatrĩduũ est qđ neq; rore sorbi deuelim, exhaurit. n. frigidũ sidus arcturi. Scribendũ forte Aliud hoc quatrĩduũ est quo neq; rura herbida velim. Exurit enim. c. ¶ Itẽ, xiiij. calẽdas augusti cũ aquila occidit. Codices parmẽsis imp̄ssionis, iiij. legũt nõ, xiiij. verius, subscribit ijs vet⁹ arati latin⁹ interpres, sed magis est vt, iiij. scribat ex Columella lib. xi. cap. ij. Qđ autẽ sequitũ. ¶ Vsq; in, x. calẽdas eiusdẽ. Scriptus codex aliĩ hẽt, vsq; in calẽdas easdẽ, vt supra et notauimus. ¶ Et varro a fidicula incipiente, c.

EX LIBRO

Scribe alio ordine. Varro & a fidicula incipiēte. c. ex eodē. ¶ Ad. vj. idus augusti ser-
uatur. obseruat in eodē nō seruat. ¶ Neq; negauerim posse eā pmutari arbitrio legen-
tiū, locorū æstimantiū naturas. Deprauatissimus loc⁹. Imprimis verbū illud. arbitrio.
expungendū reor tanquā falso insertū. Reliqua sic scribo. Neq; negauerim posse ea p-
mutare algentiū locorū æstuantūq; naturā. Nā & antiquū apographō. æstuantū hēt
non æstimantiū. ¶ Et in hoc mirabilē admirari benignitatē naturæ succurrit. Breuior
& magis Pliniana eiusdē lectio. Et in hoc mirari benignitatē naturæ succurrit. cætera
supfluūt. ¶ Earū quoq; lege diuisum. Scribendū reor. horarū nō earum. Vocat. n. ho-
ras quattuor illa anni tēpora vulgo nota, vt alias dictū est. Correctionē hāc cōprobāt
statim sequētia. Aestate interlunia, hyeme plenilunia. ¶ Diebus nō idē valere. diebus
nō ita valere in scripto exēplari. ¶ Ipso die nō apparere donec occidat. Adde cōuinctio-
nē, et. ex eodem. et donec occidat. ¶ E diuerso vireonē prodire ipso solstitij die. Scribo
Chlorionē nō vireonē, tū ex eodē exēplari tū ex ipso Plinio lib. x. cap. xxix. Aristoteles
quoque lib. ix. cap. xxij. de natura animalū Chlorionē vocat. Theodorus vireonē vera-
tit. vnde nata est occasio deprauādi Plinij. ¶ Vt carbūculi non noceāt. L ego numero
vnitatis, vt carbūculus nō noceat ex eodē. ¶ Leuī vri a vēto vt per totā vineā fum⁹ di-
spergat. Scribendū arbitror alio ordine. leuī vri vt a vēto p totā vineā fumus dispgat.
¶ Si fictili nouo obruat rubeta rana. vltimū verbū nō esse auctoris existimo, sed expo-
sitionē præcedētis a lectore insertā. ¶ Areā ad messē creta præparare Catonis senten-
tia amurca tēperata. Scribo terra, nō creta. ex Catone ipso cap. cxxviii. Areā vbi frumē-
tū terat sic facito. Cōfodiāt minute terra. Amurca bene cōspergat & cōbibat quā pluri-
mum cōminuito terrā. et Cylindro aut pautula cōæquato. Vbi cōæquata erit nec for-
micæ molestæ erūt, et cū pluet lutū nō erit. Ex his Catonis verbis cōiicio verba Plinij
hoc ordine cōcipiēda esse. Areā ad messē præparare terra amurca tēperata Catonis sen-
tētia. ¶ EX CAP. xxx. atque inter duas mergites spica dstringit. Legendū reor. Ali-
bi inter duas mergas spica dstringit. Columella lib. ij. cap. xxj. Sūt autē metendi gene-
ra cōplura. Multi falcibus vericulatis atq; his vel rostratis vel dēticulatis mediū culmū
secāt. Multi mergis. Alij pectinibus. De mergis autē Sextus Pōpeius. Mergæ furculæ
sunt quibus acerui frugū fiūt, dictæ a volucrib⁹ mergis. quia vt illi se in aqua mergūt
dū pisces persequūtur, sic messores eas in fruges demergūt vt eleuare possint manipu-
los. ¶ Qd' qui faciūt pscindere se. c. Quiq; id faciūt. c. antiquus codex. ¶ Pectine ma-
nuali sigillatim legūt galliæ. manali in eodē nō manuali & alio ordine. Panicū & mi-
liū sigillatim pectine manali legunt galliæ. ¶ Siliginis & tritici ētrō in area horreoq;.
Legendū forte. Siliginis & tritici eadē rō. c. ¶ Sūma autē rō. Scribe. Sūma autē eius
ratio. ex exēplari scripto. & mox statim. ritus diuersos, nō rit⁹ diuersitatē. & raritas ope-
rarū, nō caritas. ¶ Horrea oposa tripedali crassitudine. oposi, nō oposa in eodē, recti⁹.
& paulo post p̄ciperēt, nō p̄ceperint. ¶ Sūt q rubeta rana. Rursus hic & vbiq; post oc-
tauū librū adiecta fuerit vox rana psuasum habeo supfluere. Neq; n. est breuitatis Pl-
nianæ cū abūde in octauo descripserit rubetā ranā, toties in sequētibus inculcare, rube-
ta rana, rubeta rana. quasi de industria vellet tūdere. ¶ Inimica innasci necesse est. vitia
innasci nō inimica archetypū nostrū legit. cui subscribit Plini⁹ ipse in calce huius capi-
tis. Sed breuissima obseruatio qd' vitij carere velis. ¶ Qui pro humore sufficit tm̄ vt
sisamæ. Quid si legas cōuersis verbis. qui pro humore sufficit vt sisamæ tm̄. ¶ Itē fabā
a Pyrrhi regis ætate. Scribo. Idē. nō. Itē. vt referat Varronē. ex vetere codice. ¶ Sūt qui
vrceis cinere substratis. c. legendū forte in orcis, nō vrceis. ¶ Alij qui in falsamētarijs ca-
dis gypso illinant. Alij q lentē aceto laserpitiato respergāt. Permuta locū verbi illi⁹. lē-
tē. vt legas sic. Alij qui lentē in falsamētarijs cadis gypso illināt. Alij qui aceto laserpi-

Castigas-
tionē ad-
uerte.

tiato respergāt. Columella lib. ij. ca. x. de lente differēs. Tū in sole siccat, & radice silphij trita cū aceto aspergāt, defricet æque. Ita rursus in sole siccata & mox refrigerata cōdatur, si maior est modus in horreo, si minor in vasis olearijs balsamētarijsq;. Quæ repleta cū cōfestim gypsata sunt, quācūq; in vsus prompserimus integra reperiemus. ¶ EX CAP. xxxj. His interuallis significat, significat, nō significat, vetus codex, & versu sequēte. vesperi nō vespera. in eodē. ¶ Stella quæ vindemiator appellat, vindemitor nō vindemiator in eodē. Idē vitium mox paulo corrigēdū. ¶ Eius argumētū erūt acini colore mutati. Scribo. Eius argumentū erūt vinacea colore mutata. Columella lib. xj. capite. ij. Naturalis autē maturitas est si cū expresseris vinacea quæ acinis celant, iam infuscata & nōnulla ppe modū nigra fuerint. Nā colorē nulla res vinaceis pōt afferre nisi maturitas, præsertim cū ita in media parte acinorū sint, vt & a sole æstuate & a vētis ptegan, humorq; ipse nō patit ea præquoqui atq; infuscari nisi suapte natura. ¶ Democrit⁹, Eudoxus, Ion. Postremū auctoris nomē redūdat, ex codice antiquor, recte. Nā cum cæteri hic citati in indice & elēcho libri memorent, ionē nequaquā inuenies. ¶ Asiæ & cæsari. v. calēdas henioch⁹ occidit. Ex rōe ipsa calculi ēt si refragent cū cta exēplaria legendū est vtrobicq; nonas non calēdas. Sed cōfirmat id ēt Columella lib. xj. capite. ij. ¶ Postridie occidūt hœdi vesperi. Scribo. oriunt nō occidūt. Columella lib. xj. cap. ij. Pridie nonas octobris hœdi oriunt vesperi. Octauo idus octobres Coronæ clara stella exorit, quæ verba sicū Plinianis cōferas nihil desiderabis. ¶ Napos, raphanos ferere quibus dixim⁹ dieb⁹. Vetus codex nō napos, raphanos legit, sed patiaphos. vt forte scribi possit, rapa, napos. Nā subdit. Vulgus agreste rapa post discessum ciconiæ male feri putat. ¶ Vuā calidā ne legito hoc est in eius siccitate. In eodē. Vuā calcaridā ne legito, hoc est in ea siccitate. ¶ Ac nisi imber interuenerit. Hanc ne legito rorulentā. In eodē. ac nisi imber interuenerit vuā rorulentā ne legito. ¶ Acino plurimū refert crescēte luna vindemiare. Acinos pluris refert. c. in eodē. ¶ Sæuitia insidiantium caritati ciuili. Sed æqui patris familias modus est annonæ cuiusq; anni vtilitate. In eodē. sæuitia insidiatiū caritati ciuili æqui. Patris familias modus est annonæ cuiusq; anni vti. Scribo. sæuitia insidiatiū caritati. Ciuilis & æqui patris familias mod⁹ est annonæ cuiusq; anni vti. Posset etiā legi. Ciuilis & æqui patris familias modus est annonæ cuiusq; anni vtilitate. vt vilitas respōdeat caritati, cui dixit quosdā insidiari. ¶ Id peræq; lucrosissimū. Deest verbū. ēt. ex eodē. Id peræq; ēt lucrosissimū. ¶ EX CAP. xxxij. Democriti secutus ostētationē. Mirū est omissam hac in pte a Plinio Hesiodi mentionē. quæ secutū esse virgiliū in digestiōe quorū dā operū in nūeros lunæ ex pmo georgicō volumine notū est, & confirmat Serui⁹ grāmatic⁹. Quare æstimandū hic est legi ne debeat nō ostētationē sed & hesiodi rōnē. ¶ Quoties ab ortu solis oriet. Scribo, occasu nō ortu. hoc est post occasum solis. ¶ EX CAP. xxxij. hoc est in decimo pede. melior lectio. hæc est in decimo pede. vt sit schema parēthesis. ¶ Quæq; alia præcipimus. Scribendū haud dubie præcipiem⁹, nō præcipimus. reseruat. n. præceptū in caput pximū, vt ex eo cōstabit. ¶ Materiā vineāq; agricola ne tractes. vinū nō vineā in antiquo exēplari. ¶ Aestate cōtrahēte se vmbra, pecudē a sole in opaca ducito. Aliter in eodē. æstate cōtrahēte se vmbra solis, pecudes in opaca ducito. ¶ Cū æstate pasces in occidentē spectā. Nō. spectā. in eodē sed spectēt habēt. ¶ Sicut hieme & vere si in rorulentū duceres. Nec cōtra septētrionem paueris supradictū. Clodiūt ita lippiūt ue ab afflatu, & aluo cita pereūt. Morbū hūc lippitudinis seu grauedinis & alui citæ, nō flatui septētrionis sed rori hyemis verisq; Columella tribuit lib. vij. cap. iij. Quappter suspicor verba hæc vitioso ordine ab allucināte librario scripta esse. disponēdaq; & legenda hoc mō. sicut hyeme & vere si in rorulētū duceres, lippiūt. n. & aluo cita pereūt. Nec cōtra septētrionē

Verba vitioso ordine posita in priorē restituta.

Locū ele-
gans.

paueris supradictū, Clodiū ita ab afflatu. Columellæ verba subtexui. Hieme & vere matutinis tēporibus intra septa cōtineantur, dū dies aruis gelicidia detrahat. Nā pruinosa his diebus herba pecudi grauedinē creat, ventrēq; pluit. ¶ Qui foeminas concipi voles in hūc vētū spectātes iniri cogito, Scribēdū. Qui mares cōcipi voles. c. Alioquin cōmittes Pliniū cū Columella, & qd' graui⁹ est cū Aristotele. Ex quib⁹ Columella lib. vii. cap. iij. At si res inq; exigit ut plures mares pgenerandi sint, Aristoteles vir calidissimus rerū naturæ præcepit admissuræ tēpore obseruare ficcis diebus halitus septētrionales, vt cōtra ventū gregē pascamus, & eū spectās admittatur pecus. At si foeminæ generādæ sunt, austrinos flatus captare vt eadē rōe matrices incātur. hæc Columella. Aristoteles autē libro de generatione animalū. iij. cap. ij. sic differit. flatibus itē aquilonijs magis quā austrinis mares gignūtur. et mox paulo. Nec nō pastores aiūt interesse ad maris ac foeminæ pecoris foeturā nō solū si ita accidit vt initus aquilonijs austrinis ve flatibus fiat, sed etiā si cū pecus coit spectat adaquilonē aut austrū. Probat id quoq; auctoritate Didymi herō græcus auctor lib. geponicō. xvij. Nec tantū a prædictis scriptoribus Plinius dissentiret, sed q; esset intolerabile a se ipso, qui capite sequēte mares aquilonijs flatibus, foeminas austrinis pcreari tradit. Sed psuasum habeo verba hæc Plinia nā nō esse. Cur. n. anticipasset hic Plini⁹ quod statim cap. pximo dicturus erat? ¶ EX CAP. xxxiiij. præstringit enim atq; pcellit hic radices arborū. prægelat, nō pcellit vet⁹ præfert codex. ¶ Præmonitus esto. prædictus nō præmonitus in eodē. Cuilectioni videtur Plinius ipse fauere scribēs paulo post. Ad quæcūq; aquilo prædicitur. c. ¶ Rationē cōuexitatis mūdi reddit quia cōtrarius aqlo africo flat. Legēdū arbitror. quia cōtrari⁹ hic nō aquilo africo flat. Nā Aristoteles scdō meteorō illos dūtaxat vētos cōtrarios esse ait qui ex diametro distēt, nō eos qui e regione positi se mutuo spectēt. Itaq; secundū eū nō erit cōtrarius Cæcias Argestæ, neq; Euris libi, sed Cæcias libi et euris argestæ. ¶ Acquacūq; aquilo prædicitur, tātō perniciosior septētrio est. Scribe. Ad quæcūq; aquilo prædicitur, tātō pnitiosior est septentrio. ex codice antiquo. ¶ Agræcis apeliotē dictū apheliotē in eodē nō apeliotē, magis ex etymologia. ¶ EX CAP. xxxv. Et enim prædicta rōe ventorū. Scribendū reor. Et iam prædicta ventorū ratione. hoc. n. ordine verba posita sunt in vetusto codice. ¶ In ipsam messiem. In ipsa messe auferēdi casu, in eodē. ¶ Cū oriētis atq; occidētis radij rubēt coire pluias. Lego. cū occidētis atq; oriētis radij vidētur coire, pluias. ex eodē. ¶ Quod si in exortu fiet ita vt rubescāt nubes. Quod si in exortu aut occasu fiat, ita vt. c. ex eodē. ¶ Aut si cursitabunt certos. Si id in pluribus partibus fiet incōstantes vētos effūdēt. In alijs exēplaribus. At si circa pure stabūt. c. Lego cōiunctim. ac si in certā cursitabūt certos, sin id in partibus pluribus fiet. c. ¶ Circuli noui circa sidera aliq;. Antiqu⁹ codex, circulus nubis nō circuli noui. ¶ Cū sereno celo fulget. fulgurat in eodē nō fulget. ¶ Nubes cū sereno celo ferūtur. Nubes cū sereno in celū ferūtur. in eodē. ¶ Appropinquāte sole discutiētur. Et hoc si ab aq; lone fiat. Lego. appropinquāteq; sole discutiēt, & hoc ab aq; lone fiat ex eodē. ¶ Aquā in tridū præfagiēt. In eodē nō in tridū sed in pertriduo. ut forte scribēdū sit, in posterū diē. ¶ Si cacumina pura fiēt differenabit. dies serenabit nō differenabit in eodē. & mox paulū. flatū nō ventū. ¶ Vel in uallibus sedētes. verior lectio sidētes, vt illud ouidianū subsidere ualles. fauet & vetus exēplar. ¶ Item cū in eo pendētes coaceruātur scintillæ. In eodē. Item cū in eone pendētes. c. scribendū forte nō eone sed fune. ¶ Mare si in trāquillo portu acursu stabit et murmurauerit intrase. Mare si trāquillo in portu cursu stabit. murmurauerit vt intra se, idē præfert. Scribendū arbitror. Mare si tranquillo in portu cursitabit, murmurauerit ue intrase. Hoc verbo cursito non multo ante vsus est Plini⁹. Itē exēplaria quædā cōposita forma cōmurmurauerit habēt nō murmurauerit.

¶ Si identidē ethyemē & imbrē. In eodē. Si id hyeme, & imbrē. ¶ Littoris ripæq; si resonabūt trāquilla, asperā tēpestatē. Scribo. Littora, ripæq; si resonabūt trāquillo. c. ex eodē. ¶ Flatuq; alti⁹ solito, cōmodiorē lectionē duco fluctu quā flatu. ¶ Egdē & montiū sonit⁹. L ego. Et quidē motiū sonitus ex eodē. ¶ Cæteræq; aquaticæ aues cōcursātes. cōcurrētes in eodē, nō cōcursantes. ¶ Grues in mediterranea festinātes. Fugiētes nō festinātes idē agnoscit. ¶ Mergi maria aut stagna fugiētes. In eodē. Mergi, cauiæ, maria aut stagna fugiētes. L ego gauia nō cauiæ. Auis gen⁹ est græce laros Aristoteli. ex eodē. ¶ Sic noctua in imbre garrula. Sicut noctua. c. in eodē. & paulo post, a pabulo nō a pabulis, & mox paulo pfundētesq; sese, & statim post fugiētes nō fugitātes. ¶ Nec nō & in cōuiujs mēsisq; nostris. L ego. Nec nō & in cibis mēsisq; nris ex eodē.

¶ EX LIBRO. XIX. EX Procemio.

¶ **S**IDERVM quoq; tēpestatūq; rō. Scribo. Syderū quidē tēpestatūq; ratio. ¶ Nō min⁹ cōferūt rura dephēdēdo celo quā fideralis sciētia agro colēdo. Proximā multi hortorū curā fecere. Error est in suppūctiōne verborū. Scribo nō min⁹ cōferūt rura dephēdēdo celo, quā syderalis sciētia. Agro colēdo pximā multi. c. ¶ Miramurq; quosdā sciētix gratia eruditionis suæ gloriā ex his petētes. Scribendū. Miramurq; quosdā sciētix gratiā, eruditionis ve gloriā. c. ¶ Quæ gadis ab herculis colūnis. vij. die ostiā afferat. Legēdū reor. quæ gadis ac herculis colūnas septimo. c. ¶ Audax vita, scelerū plena, aliqd feri vt vētos procellasq; recipiat. Scribe. Audax vita & scelerū plena. Aliqd feri vt ventos pcellas ve capiat. ex antiquo apographo. ¶ Sed quāuis amplitudini antēnarū singulæ arbores sufficiāt. Legēdū reor. Sed cū vix amplitudini. c. ¶ Tā gracili auena tā nō alte a terra tolli. In codice vetusto tā gracili auena tā alte a tellure tolli. & mox paulo fractū nō passū. ¶ Vrit agrū deteriorēq; ipsū facit. Scribe. vrit agrū, deteriorēq; ēt terrā facit ex eodē. & paulo ante. præmonim⁹ in eodē hēf, nō p̄cipiebam⁹. ¶ EX CA. j. Nā dudū ex eadē hispania zœlicū venit. Nō dudū in eodē legi. ¶ In rhodiorū insula ostēdi in tēplo mineruæ. tēdi nō ostēdi præfert idē exēplar, vt forte non tēdi scribēdū sit sed lyndi, quæ est vna ex celebratis Rhodi trib⁹ vrbib⁹. Camiro. Ialyso. lindo. ¶ Mox quinq; alijs interse versis fasciū cacuminib⁹. In eodē. mox quinq; alijs cōtrarijs interse versis. ¶ Illisum crebro in silice ex aqua. Scribo. illisū crebro silici ex aqua. ex eodē. ¶ Pectif ferreis hamis. in eodē. enis legitur nō hamis. vt forte posset nō absurde legi crenis. ¶ Flatu versicolori implēte. flatu versicoloria pellēte in eodē. ¶ Velis forū vmbrauit. velis forū inūbrauit. in eodē. ¶ Per rudētes terra ēt in amphiteatris p̄ncipis Neronis rubēte in cauis ædiū. per rudētes iere ēt in amphiteatris Nerōis p̄ncipis. Rubent in cauis ædiū, in eodē. ¶ EX CA. ij. Nūc iā in hyeme nix. Legendū reor. sic ēt in hyeme nix. ¶ Facillime tñ ab idib⁹ maijs. tm̄, nō tñ aptior lectio. ¶ Min⁹. xxx. M. pass. a littore charthaginis nouæ, minusq; in lōgitudinē esse reperient. Scribo. min⁹. xxx. M. pass. in latitudinē a littore carthaginis, Nouē minusq; in lōgitudinē ex eodē. ¶ Lōgi⁹ vehi impēdia phibēt. ire nō vehi in eodē. ¶ Ex qua mapalia vestesq; quædā cōficiant. Theophrastus podia cōfici ait lib. vij. ca. xiiij. Plini⁹ si fidelis est codex mapalia. at Theodorus togas vertit. ¶ Anne vitiū? neq; n. aliud intelligi pōt. Ea p̄tin⁹ globet magnitudine qua futurū est, & viuāt ne an nō, haud facile arbitror intelligi posse. Scribēdū. an ne vitiū id terræ? neq; n. aliud intelligi pōt. Ea p̄tin⁹ globent magnitudine qua futurū est, & viuatan ne, nō facile arbitror intelligi posse. Cætera redūdant ex codice antiquo. ¶ Primos dētes inflecteret. reflecteret in eodē nō inflecteret. ¶ EX CAP. iij. p̄cipuū suauitate, odore, ac sapore. præcipuū suauitate odoris ac saporis. in eodē. Athenæo tñ mison. est non Mysi. ¶ Et qd in

Locum
necta.

EX LIBRO

Thracia Cerauniū. Legendū vī. Craniū nō Cerauniū ex Theophr. lib. i. cap. x. nisi qd inquit radice penitus careat, vt tuber, fungus, Craniū. Est etiā Athenæo lib. ij. species fungi geraniū. ¶ Quibusdā locis acceptant riguis & ferunt sicut Mitylenis. Scribendū reor. Quibusdā in locis accepta tm̄ riguis ferunt. c. ¶ A græcis dicti pezicæ. Athenæus pezices quinta inflexione. ¶ Cuius succum vocāt laser. Cuius succus vocatur laser in uetusto codice. ¶ Capra sternutate. Scribo. capra sternute ex eodē. ¶ Gūmi aut sagapenio. Scribe sagapeno. ex Dioscoride. iij. & Plinio infra & omnib⁹. ¶ Apud auctores græciæ euidentissimos. Lego. apd̄ auctores græciæ vetustissimos. ex codice scripto. ¶ Caule ferulaceo haud simili crassitudine. Scribo. haud dissimili crassitudine. Theop. li. vi. ca. iij. Caulis quāt⁹ ferulæ & crassitudine fere proximus. ¶ Et hæc duo erāt noīa. Scribendū reor. æq̄ duo erāt noīa. ¶ Radice cortex niger. Meli⁹ dādi casu. Radici cortex niger. Theop. li. vi. Radix nigro cortice tegit̄, eūq̄ detrahare solēt ¶ Supernas to caule quē magydarin appellāt. Dissentit a Theophr. lib. vi. ca. iij. cuius verba sunt. Alij radicē laserpitij cubitalē fieri tradūt aut paulo maiorē. Hæc in medio extuberare in caput qd̄ sublime penitus extat, vt fere sup̄ terrā esse appareat, vnde p̄mū qd̄ lac appellat erūpit, Deinde caulis assurgit ex qua Magydaris. Dioscori. lib. iij. esse nōnullos ait qui laserpiti radicē magydarin vocēt. ¶ Perq̄ omnia adulterat̄ rei saluberrime. c. Scribe, p̄ quæ omnia adulterat̄. c. ex vetere codice. ¶ Et tingēti quicqd̄ sit, cū quo decoq̄t. vnguēti in eodem non tingēti. credo melius, vt illud. vngue vngue puer caules. ¶ EX CAPI. iij. ac regū Adonis & Alcinoi. In eodē Alcini nō Alcinoi. rectius. Nā poetæ p̄ cōmodo suo, & integro & cōtracto vtunt̄, oratores cōtracto solū. ¶ Quippe et Supbus Tarqni⁹. Quippe & supbus in eodē. reliq̄ redūdant. ¶ Aues vltra Phasidē amnē peti & fabuloso quidē terrore tutas. Phasin nō Phasidē in eodē, emēdatiore lectiōe. Itē scribendū puto, & ne fabuloso quidē terrore tutas. ¶ Mirū esset nō licere pecori carduis vesci, nō licet plebei. Geminant̄ in antiquo exēplari verba illa. carduis vesci ad maiorē diuitibus cōflādā inuidiā. Mirū esset nō licere pecori carduis vesci, carduis vesci nō licet plebei. ¶ Nihil itaq̄ homini sic quomō rerū naturæ placet. In eodē. Nihil vtiq̄ homini. c. ¶ Etiā ne herba aliqua diuitijs tm̄ pascit̄. Existimo hæc verba nō esse huius loci, sed cōtinuāda cū paulo ante præcedētibus. Etiā ne in herbis. vt scribendū putē. Etiā ne in herbis discrimē inuētū est? Etiā ne herba aliqua diuitijs tm̄ pascit̄? ¶ Mors .n. certe æquabit. quos pecunia supauerit. Vera quidē sententia, vulgaris tm̄ ac indigna pliniāo ingenij acumine. Codex antiquus Mox hēt, nō Mors. vt scribendū putē. Mox. sicuti quædā et præferunt exēplaria impressa. & sepauerit legi in eodē codice nō supauerit. ¶ Et quæ minime accēderēt ad d̄sideriū panis. Scribendū reor. veneris. nō panis. Causā erroris puto fuisse, dictionē. veneris. cōpendiose scriptā pro qua ineptus castigator suffecit panis. ¶ Si cōtingat p̄fluo amne. p̄fluo nō p̄fluo vetus exēplar. ¶ In autūnū p̄parandū est. legēdū reor p̄palādū est. Nā statim sequit̄. Octo iugerū operis palari iustū est. ¶ Alia cortice, alia cute aut cartilagine. Scribo. alia cortice, aut cute aut cartilagine ex codice vetere. ¶ EX CA. v. Quin & lacte mulso semine eorū biduo macerato. Scribendū arbitror. Quin & lacte aut aqua mulsa semine eorum. c. Colu lib. xi. ca. iij. Cucumis tener & iucūdissimus fit si ante quā seras semē eius lacte maceres Nōnulli et quo dulcior existat aqua mulsa idē faciūt Sed quia Plinius antiquorū græciæ auctorū testimonio vti p̄terire nolui Theophrastū non esse ex eorū nūero qui Pliniū iuuāt. Cuius verba sunt lib. vij. cap. j. Quā ob rē nōnulli semē cucumeris lacte aut aq̄ p̄maceratū serūt, quo celerius exeat. ¶ Et citrini aut nigri Lego cerini non citrini. ex apographo sæpe citato. ¶ Nō insalubres tm̄ plurimū Natura oleū odere mire. naturæ in eodē nō natura. Scribendū puto maturi vt iūgas cū superioribus. ¶ Columella tra

Loc⁹ no⁹
tatu dig⁹
nus.

Loc⁹ elegans.

dit suū commentū. Scribo. Columella tradit mendesium commentum. Columellæ verba sunt libro. xj. capite tertio. Nos autem leuiore opera istud fieri apud ægyptiæ gentis populum Mendesium legimus, qui præcipit aprico & stercoreoso solo alternis ordinibus ferulas, alternis rubos in hortis cõsitos habere. Deinde eas confecto æquinoctio paululum infra terram secare, & ligneo stilo laxatis vel rubi vel ferulæ medullis stercus immittere, Atq; ita semina cucumeris inserere, quæ. s. in cremēto suo coeāt rubis & ferulis. Nam nō sua sed quasi macerata radice alunī, Sic insitā stirpē frigoribus quoq; cucumeris præbere fructū. ¶ Laconicū, Scythalicū, Boeoticū. Theophr. li. vij. ca. iij. Scythaliā nō Scythalicū. ¶ Atq; ex eo in totū natura diuersa. Redūdat particula. q; ex codice scripto. ¶ Cibos salubres ac leues pluribus modis existimāt qui p̄fici humano vētre. c. Cibus saluber ac leuis pluribus modis. Ex his tamē qui p̄fici. c. in eodē. ¶ Quæ lateribus crassas breuioresq;. Adde p̄positionē. in. quæ in laterib⁹ crassas. c. ex eodē. ¶ Cōdēdis hortēsiorū seminibus. Lego hortēsīū nō hortēsiorū, vt mox paulo, & omnibus fere hortēsibus. ¶ Nisi medici masculini generis faceret in his rotūda. Legendū reor non medici sed græci. Innuīt. n. Theophrastū, cuius est ea traditio lib. vij. ca. iij. Sic paulo post. Genera raphani græci tria fecere. & nō multo ante. Cucumerū genera græci tria fecere. ¶ Ad cōdiendū faciliora quæ sæpius fata. cōdendū nō cōdiendū in codice antiquo. & illud. quæ. supfluit ex eodē. & lego spissius nō sæpi⁹ ex Theophrasto manifeste lib. vij. cap. iij. Rapæ inqt alij esse, alij nō esse diuersitatē generis putāt, sed mare tm̄ foeminaq; differre. nasciq; ambas ex eodē semine. Sed vt effœminent raras deponere oportere. Nā si dēse positæ sunt, oēs masculescere. ¶ Lidē naporū. v. genera fecerūt. Corinthiū, Cleonæū, Liothasiū. c. Lego. iij. genera nō. v. & liothalassiū nō liothasiū. & verba quæ statim sequunt. & qd̄ p̄se viride dixerūt. falso adiecta putamus. Est. n. locus desūptus ex Theophrasto ad verbū lib. vij. ca. iij. his verbis. vt radicis ḡna. Corinthiū, Cleonæū, Liothalassiū, Boeotiū. Amplissime Corinthia adulescit, quæ vel stirpe cōstat detecta. Hæc. n. sursū versus ptrudīt nō vt cæteræ in terrā ampliari solita est. Liothalassia quā Thraciā vocāt validissima aduersus frigora tradīt. Boeotia dulcissima est, & figura rotūda nec vt Cleonæa plōga. Quib⁹ folia læuia dulciores suauioresq; sunt, quib⁹ autē scabra acriores. Gen⁹ præterea reddīt qd̄ folijs erucæ simile cōstet. Hactenus Theophrastus. ex cuius verbis posset quis nō absurde conijcere verba illa. & qd̄ p̄se viride dixerūt. nō esse detrahēda. sed corrigēda poti⁹, vt ad exēplar Theophrasti legat, & qd̄ p̄simile erucæ dixerūt. vt subintelligamus verbū folijs, aut poti⁹ ommissa sit ea vox incuria librarij. ¶ Quorū tenuiora folia ipsi quoq; dulciores. Nō tenuiora in codice vetere sed tenuia. Scribo. læuia. ex theophr. vij. ca. iij. Quibus inqt folia læuia, dulciores suauiores que sunt. Quib⁹ autē scabra acriores. ¶ Crispi atq; leuis & tertiū syluestre. Scribe læuis cū diphthōgo. æ. Theophrast⁹ leiō. ¶ Ad eliciēdas aluos. ciēdas scribēdū reor, vsitatioe dicēdi mō apud Pliniū & oēs medicos. ¶ Hæc vitia nō cadūt nisi in crispa folia. Particulā. nisi. superfluere arbitror ex Theophrasto. In totū inqt crispa succi bonitate & folij amplitudine læui p̄stātior est. ¶ Propter olei fertilitatē. cōuerso ordine. olei p̄pter fertilitatē in archetypo nostro. ¶ Quē in hospitio legatis aurū repudiaturo afferētib⁹. In eodē nō. in hospitio. sed hospitū habetur. vt legēdū videat alterutro mō. aut hostium, aut samnitū. Nota est historia. ¶ Staphylin⁹ græce dī. Desiderant hæc verba in eodē. ¶ Alterū seri⁹ radice vel semine. Alterū seri⁹ græciæ radice. c. in eodē. ¶ Et hæc autē seri⁹ & siser. Verbū. seri⁹. supfluit, ex eodē. ¶ Nulla ve min⁹ quā ternorū pedū. Scribo. Inula ne min⁹ quā ternorū pedū. tū ex citato exēplari, tū ex Colu. lib. xj. ca. iij. Pastinaca, siser, atq; inula cōualescūt alte pastinato & loco stercoreato, sed quā rarissime ponēda sunt vt maiora capiāt incremēta. Inu

Loc⁹ insignis.

EX LIBRO

lá vero interuallo triū pedū feri cōuenit, qm̄ vastos facit frutices. Astipulat̄ ēt Palladi⁹ lib. iij. titu. xxv. ¶ Genera gr̄aci h̄ac fecere. Buluinē, Setaniō, Pythiō Acrocoriō, ægila-
lopa. De Setanio in hoc intellectu nihil comperi. Cætera sic lego. Bolbinē, Opitiona,
leucoiō, Cyica ex Theophr. lib. vij. ca. xij. ¶ Est inter ḡna qd̄ in ægypto, c̄. Deest cōiū-
ctio, et. Est inter ḡna & qd̄ in ægypto, ex codice antiquo. ¶ EX CA. vi. Syluestri mi-
nores, tumidæ. Syluestri minor & humida. in eodē recte. Theophr. li. vij. ca. ij. omniū
maxime vni stirpē rumicē esse putaueris. Laterales. n. crassas nullas penitus agit sed tm̄
ptenues. Nitif̄ altissima omniū radice, maiore nāq; semipedib⁹ ternis. Syluestris bre-
uiorē agit. Multicaulis atq; ramosus cōsistit, & tota forma cū p̄fecta est betæ p̄xima sa-
ne cernit̄. Diuturnitate quoq; syluestre & in totū vt dicta loquar oia olera vincit. Per-
durat quantū vis tēporis vt aiūt, carne plena atq; humecta cōsistit. Qua de causa effos-
sa, diu viuere pōt. H̄ac Theophrast⁹. Porro distincte pliniana verba legēda cēseo, vt
duo illa verba Syluestri minor parētheseos nota claudant̄, & omnino legat̄ sic, vt quæ
descendat ad tria cubita (syluestri minor) & humida effossa quoq; diu viuere potest.
¶ Omnibus corp⁹ tutū pinguitudinis earū cartilagine. Vetus lectio totū legit nō tu-
tū. Scribendū in vniuersum puto sic. Omnib⁹ corpus totū pene tunicarū cartilagine.
¶ Etenim velut steriles sunt ab radice. Steriles cū nō steriles sunt in eadē. ¶ Samo. n.
& sardibus cādidiſsimæ. amisso in eadē nō Samo. Substituo pro amisso apud issū ex
Theophr. lib. vij. cap. iij. Differūt inquit & colore nōnullæ, etenim apud issum cætera
qd̄ cādidiſ similes cōstāt sed colore cādidiæ admodū proueniūt sardianisq; similiter fe-
re affirmāt. Est autem issus, vrbs nemini ignota, in Cilicia, clara victoria Alexandri
aduersus Dariū. ¶ Gallica. Tusculana. Amiternina. Scribe. Gallica, Tusculana, Asca-
lonia, Amiternina, ex vetusto codice. Astipulat̄ ēt Theophrasto. ¶ Cū sectiuo nuper
auctoritatē dederit princeps Nero. cū sectiuo auctoritatē nup fecerit princeps Nero. in
eodē. ¶ Mox orchizæ atq; ariczæ. mox ostizæ atq; ariczæ. in eodē. ¶ Alterū genus suauio-
ris folij. in eodē nō suauioris sed fauidioris. vt scribendū fortasse sit validioris q̄a præ-
cessit statim ate, herbaceū foliū. ¶ Vlpicū quoq; in hoc genere gr̄aci appellauere alliū
cypriū, Alij antiscorodō. Scribo. Aphroscorodō nō antiscorodō hoc ē. alliū africanū.
vnde & alio nomine appellatū esse punicū Columella docet lib. xi. capi. iij. Vlpicū inq̄
quidam alliū punicū vocāt. gr̄aci aphroscorodō appellāt lōge maioris est incremētū.
¶ Tritū in oleo & aceto mirū quantū increſcat spuma. Verba illa, in oleo & aceto, fal-
ſo inserta vident̄ ex Theophr. lib. vij. ca. iij. his verbis. Cypriū vocatū maxime tale est.
quod nō decoquūt, sed in myttotis vtunt̄. & cū tundiſ mirū quantū spuma increſcat.
¶ Sed intorqueri caput sationis gratia, satus non sationis, in codice antiquo vt mox
paulo, melioraq; vsui sed satus sterilia. ¶ Capita intingēda sunt. & hic rursus, vnguen-
da, nō intingēda, antiquū præfert exēplar. ¶ Et si paulū cōmorauere sopitæ, cōmoue-
re nō cōmorauere in eodē. ¶ EX CA. vij. Blitū, napus, eruca. Legendū v̄ radix, non
napus. Theophr. lib. vij. ca. j. Omnia pari tēpore nequaquā pueniunt. sed alia celerius,
alia serius quæ. s. p̄uentu contumaciōra cōsistunt. Celerrime ocimū, blitum, Eruca, &
de hibernis radix. die nāq; vt ita loquar tertio erūpit. Ex his Theophrasti verbis liq̄t,
alio ordine pliniana esse disponēda. Celerrime ocimū, blitū, eruca, radix. ¶ Cortice ob-
ducta bliti, betæ, Scribe obductū nō obducta ex vetusto exēplari. ¶ Nihil ocimo fœ-
cundius. cū maledictis ac p̄bris serēdū præcipiūt. Legēdū proculdubio nō ocimo sed
cumino. Theophr. lib. vij. ca. iij. Omnia seminis germinisq; large fœcunda, sed fœcū-
dissimū omniū cuminū est. Peculiare ēt qd̄ de hoc dicunt. Imprecari nāq; & maledice-
re serēdo oportere affirmāt, quo lætius copiosiusq; proueniat, repetit idē lib. ix. ¶ Et cu-
minū qui serūt p̄cant̄ ne exeat. Sicuti statim ante ocimo legebat̄ vbi cumino scribēdū
erat,

Vide lo-
cum.

Verbum
quod de
erat resti-
tutum.

Correc-
tio egre-
gia.

Castiga-
tio exi-
mia.

erat, ita hic cōtraria rōne ocimū scribendū fuit, vbi cutminū positū est. Sciēdū autē verba quæ statim p̄cedūt, post ea quæ posui locāda esse, nō ante, hoc mō, & ocimū q̄ ferūt p̄cant ne exeat. Sato pauit terra. Colu. lib. xj. ca. iij. Fere ēt his dieb⁹ ocima ferunt, quorū cū semē obrutū est diligēter iculcaī pauicula vel cylindro. Nā si terrā suspensā relin-
 quas plerūq; corrūpit. & in carmine de hortorū cultura. Tū quoq; p̄scisso riguoq; insperfa nouali ocima cōprimite & grauib⁹ dēfate cylindris, exurat fata ne resoluti pulueris æstus. ¶ Cū puenit ad palmi altitudinē. cū puenit ad palmū altitudinis, vet⁹ exēplar. ¶ Et si quorū radicē omni ferorū relinquūt. In alijs exēplarib⁹. & si quorū radicē minimi florū relinquūt. Scribēdū. & si quorū radices, minime caules relinquunt. Theophrast⁹ lib. vij. ca. ij. Radice nasci ēt ea possunt quorū radices plus tēporis durāt, quā quā ānuo cōstēt caule. ¶ Fruticāt alia & nō capite. melior lectio. Fruticāt alia & nō capitata. Theophr. eodē lib. & ca. quædā ēt nō capitata verū diuīnora germinare posse cerantur, vt apiū, beta. ¶ Exceptis quæ nō scabrū caulē habēt. Legēdū reor crebrū nō scabrū. ex Theophrasto eodē loco. Theodor⁹ secaulia vertit quæ theophrast⁹ apocaula appellauit. ¶ EX CA. viij. Helioselinū vocat. ¶ L ego heleoselinū hoc est apiū palustre seu paludapiū ex Dioscor. lib. iij. & Theophr. vij. & omnib⁹. ¶ Vno folio nec hirsutū. Scribo raro folio, nec hirsuto. Theophr. vij. lib. ca. vi. heleoselinō. n. qd' apud aquæduct⁹ & in paludib⁹ puenit folio raro nec hirsuto cōsistit. ¶ Rursus in siccis hipposelinū plurib⁹ folijs simile helioselino. Verbū. plurib⁹ adiectitiū puto Theophr. lib. antedictō. Hipposelinū folijs vicinū heleoselino est. ¶ Purpureas, crispas, cappadocas, Scribendū. cappadocias. nō cappadocas. Tū ex codice antiquo, tū ex Colu. lib. xj. ca. iij. At Cappadocia quæ pallido & pexo dēsoq; folio viret mēse februario. c. Corrigēda non multo post eadē mēda. ¶ Et ideo lactucæ nomē adeptæ. In eodē exēplari. & iō nomē lactucis adiectæ. Scribendū forte. & inde cognomē a lacte eis inditū. ¶ Prudētia Musæ medici cū p̄ores eā ob religionē minime cōmāducarēt. In eodē prudētia musæ medici indicatiū p̄oris cameli religio minime omnē caret. Legendū arbitror prudētia musæ medici sui cū p̄ores eā medici minime cōmēdarēt. reliq; supfluere puto. ¶ Hiemis impatiētiores. Immo Scribēdū. hiemis patiētiores. Columella in p̄sa hortorū eadē rō intubi nisi qd' hiemē magis sustinet. Ideoq; vel frigidis regionib⁹ p̄mo autūno feri potest. ¶ Cādoris sane discrimine p̄ferentes & lactucæ. Legēdū v̄t vt lactucæ. qd' patet ex paulo ante dictis. & recētiora ēt exēplaria sic p̄ferūt. ¶ Vernū & autūnale a tēporib⁹ fatiuis. Scribo. vernū & autūnale a tēporib⁹ fatuq; ex vetere codice. & mox paulo p̄. pādūt. expandūt in eodem leges. ¶ Cādidi solui aluos. cādidi aluū elici in eodē. ¶ Modice nigris inhiberi. immo legēdū. immo dice. Dioscor. lib. ij. Duplex betæ gen⁹ est. nigra altera quæ cū lēte cocta aluū efficacissime cōpescit, multoq; magis radix. Cādida alta est quæ bonā facit aluū. ¶ Si terrā fugiētes cauliculos feces. in scripto exēplari nō feces habēs sed seq̄ris. ¶ Folio numerosi⁹ q̄ tenui⁹. folio numerosi⁹ qm̄ tenui⁹ in eodē. ¶ Hoc vtilissimū existimat. Inutilissimū in eodē. nō vtilissimū. & paulo infra in orbē correcti, nō porrecti. ¶ Nūquā plātæ habitū excellētib⁹. In alijs exēplarib⁹. nō nūquā. ¶ Viridib⁹ adseruatis. viridis adseruari, in scripta lectione. ¶ Statim defecti ne humū atinguāt in cados olei quā p̄xime siccatos obturatosq; cōdunt. Desiderat particula. si. & defecta nō defecti in scripto codice. legi. & opitulatos nō nō obturatos. L ego igi. si statim defecta ita ne humū atinguāt in cados olei quā p̄xime siccatos opculatosq; cōdunt. ¶ Nitro ve trito qd' trib⁹ digitis capiat. nitri ve triti qd' trib⁹. c. ex eodē recti⁹. ¶ Omnium hortēsiorū lautissima. Legēdū. hortēsium nō hortēsiorū vt p̄monuimus. In scripto tñ codice. Omnium in hortis rerū legi. & paulo post hortēse nō hortēsium scriberē. ¶ Tēpore ip̄o fastigat⁹. Verbū. ip̄o. redūdat ex eodē. ¶ Grana bina aut t̄na paxyllo dimitti,

Verba in
uerfa in
debitū or
dinem re
posita.

EX LIBRO

rectius in eodē paxillo demitti, suffragantibus etiam Catonis ipsius verbis capite. clx.
 ¶ Ac post annos nouem, prima dictio superfluit ex eodē. ¶ Ouillo fimo nominatim
 uti, quoniā aliud herbasceret. Scribo quoniā aliud herbas creet, ex ipso Catone capite
 proxime citato. ¶ Eadē ocimo natura nisi quod difficili⁹ crescit. Hæc verba haud du-
 bie ad alium locum pertinent, hic enim falso inserta disturbant interrumpuntq; rutæ
 tractatum. Sed considerandum cur dicat difficilius ocimum crescere, quod est contra
 Theophrastū septimo de historia plantarū capite primo his verbis. Omnia pari tem-
 pore nequaquā proueniunt, Sed alia celerius alia ferius, celerrime ocimum, blitū, eru-
 ca, nisi quis dicat aliud esse crescere, aliud nasci & erūpere e terra. Nunquid legendum
 hic non crescit sed arescit vt vetus codex & alia nonnulla habent exemplaria ex eodem
 Theophrasto eodē libro septimo capite tertio, sic scribēte, difficile vt ita loquar omnia
 exsiccantur, cumino excepto. Nec modo frumenti consistunt, quod cū primū in ple-
 num creuerit, mox exsiccatur & decidit. Sed quæ cortice continentur difficilius exicā-
 tur, & inter ea maxime ocimū. ¶ Non sine difficultate prouenientibus. Scribo non si-
 ne difficultate pruritus seu pruriginis tū ex vetere codice, tū ex Columella libro. xj. in
 prosa hortorū. Sed velata manu debet runcari, quā nisi contexeris pernitiōsa nascun-
 tur vlcera. Si tamen per ignorantia nuda manu runcaueris, & prurigo atq; tumor in-
 cesserit, oleo subinde perungito. ¶ Honos ipsi in Achaia. Verbū. ipsi, non habetur in
 eodē. ¶ Minus hæc humido gaudet. Aestimandum an legendum hic sit non, minus,
 sed nimis, ex dioscoride prodente mentam dulcem desiderare vliginem, & paulo ante.
 ¶ Durata runcatur non sine difficultate. Scribo, delata, non durata. Columella lib. xj.
 capite. iij. Rutā autūno semine satā, mense martio deferre oportet in apicū, & cinere
 aggerare runcariq; donec conualescat ne herbis enecetur. Sed velata manu debet rū-
 cari, quā nisi contexeris pernitiōsa nascuntur vlcera. ¶ Hippofelinū græci vocant, alij
 Smyrneū. In scripto exēplari. Zmyrniū nō Smyrneū, notanda orthographia pro grā-
 maticis. ¶ Folijs laurinis sed mollibus, folijs lauri sed mollius in eodē. ¶ Vfusq; eius
 non sine lacte. Deme particulā. q; ¶ Sicut in Thracia vbi aquæ deferunt ex his auulsos
 ramos. Verbū. aquæ. superfluit vt opinor. Locus. n. est e theophrasto tralatus lib. vij.
 capite vltimo, sed pessime a librarijs deprauat⁹. L ego igitur sic. Serpyllo mōtes lociq;
 scatent sicut in Thracia. Alibi deferūt ex his auulsos ramos, feruntq; vt in Sicyone ex
 suis mōtibus & athenis ex hymetto. Theophrasti verba sunt. Serpylli etenim syluestre
 genus est, qd' deferētes ex mōtibus ferūt, vt apud Sicyonē fieri solet, atq; et athenis ex
 mōte hymetto apud alios vero vt in Thracia mōtes & plana oīa serpyllo scatēt. ¶ EX
 CA. ix. quo dēfior est eo tenerior, tenuior non tenerior antiquū exēplar. ¶ EX CA. x.
 Alias puatim cymini morb⁹ scabies. Scribo. Ali⁹ nō Alias, ex eodē. ¶ Quo si omisso
 iā natæ sint. Lege. Quo si omisso enatæ sint, ex eodē. ¶ In totū vero nec erucas. Scri-
 be, in totū vero necat vrucas, ex eodē, æstimāda nomēclatura, semp. n. in illo, vruca. nō
 eruca. ¶ Sūt q; sanguineis virgis tagāt, Cōsidera an sit cōmodi⁹ legi salignis quā san-
 guineis. ¶ EX CAP. xj. Nā qd' ad permutationē seminū attinet. Scribendū puto per
 durationē, nō permutationē. De duratione. n. seminū hic agit nō permutatione. ¶ Et
 æstiuā omnia hybernis magis durāt, aut tollēdū est verbū, durāt, tanquā adulterinū,
 aut legēdū minus durāt, vnde statim subiūgit minime aut Gethyū. Theophr. lib. vij.
 ca. vj. infirmiora vero gethyū, id. n. durare neqt, a triplex, ocimū, cucurbita, Cucumis.
 In plenū æstiuā magis quā hiberna. Aut igit loc⁹ mēdos⁹ est & vt dixim⁹ castigādus,
 aut Plini⁹ alit theophrasti verba accepit atq; ego itelligēda puto. ¶ Cunilis & vltra tē-
 pestiuā sūt. Scribo culinis nō cunilis ex Theoph. li. vij. c. vj. Nullū inqt vltra qdrimatū
 durare pōt, ita, s. vt ad sementē vtile sit, sed bima sane meliora, Trima nihil fere deterio-

Pulchra
correctio

Loc⁹ lepi
de casti⁹
gatus.

ra. Quadrima iá deteriora, verú ad vsu cibariú diutius permanet. ¶ Minus utilis e stagno, & quas elices inducút qm herbarú semina inuehút. Cóntra Theophr. libro. vij. cap. v. Aquarú optimæ quæ dulces & frigidæ sunt. Pessimæ quæ salæ & rarefactu difficiles notant. Ob id quæ ductu ferunt perutiles, herbarú. n. semina inuehút. Legit nímirú apud Theophrastú Plinius achresta hoc est inutiles, nó euchresta idest vtilis vt vulgata núc habet exéplaria. Quá recte, alij decernát. ¶ EX CAP. xij. His horæ rigá di matutina atq; vespera. Lego matutino nó matutina ex codice vetusto. ¶ Et circulis tm aquæ. Locus est vitiatissimus. Sed ni fallor minus vitiose legeť. vt ciceris tm custi. Theophr. lib. de causis pláta. vj. Sút quorú summá parté dūtaxat falsugo quædá obducit vt cicer. ¶ Murrha myrrhæ. Scribo Smyrniú Myrrhæ, vt liquet ex sequentibus. Item dioscoride, & Plinio alibi, & omnibus.

An plini⁹ deceptus sit.

¶ EX LIBRO. XX. EX Procemio.

¶ QVOD græci sympathiá appellauere. Omissæ sunt hic euidenter a librarijs duæ dictiones. Legédúq; qd græci sympathiam & antipathiá appellauere. Ná præter quâ qd sequit statim, quibus cūcta constat, Plinius ipse satis ostēdit ita esse lib. xxxvij. capi. iij. de discordia inquit rerú cōcordia que, quâ antipathiá ac sympathiá appellauere græci, nó aliter clarius intelligi pōt. ¶ Aquá sole deuoráte Melius in exéplari antiquo. aquas. nūero multorú. præcessit. n. aquis restinguētibus. Porro duo quæ sequuntur verba. luna pariēte. non duco Pliniana. ¶ Et alio rursus abigēte a sese. Puto legendú sine cōuinctione. alio rurs⁹ a sese abigēte, vt pronomina & participia pari loco posita mutuo sibi respondeant, serueturq; ratio schematis homo eoteleuto. ¶ Adamátē opū gaudiú infragilé omni cætera vi inuictú. Scribédú reor. Adamantē omni cætera vi inuictum. reliqua falso inserta puto. Codex autē antiquus Adamáta agnoscit non Adamantē. ¶ Paria vel maiora mira. miratú nó mira in eodé habet. ¶ Tantú venia sit a minimis sed a salutaribus ordiemur. cōmodius legeť. Tantú venia si a minimis. ¶ EX CAP. j. ita vt protinus ab exitu rapiat extra domú. Scribo enixu nó exitu. ex apographo scripto. ¶ Et semine & elaterio. & ad purgandú vterú aluoscq;. Scribe. et semine et elaterio, & ad purgandú vtroq; aluú ex eodé. ¶ EX CAP. ij. Quo decocto sparsa mures de eius medicina nó attingút. Verba illa. de eius medicina. delēda ex eodé. ¶ Multi eadé oia satiuus attribuūt. Magnú ē in eis momentú. Scribédú. Multi eadé oia satiuus attribuūt, magni ē sine his momēti. ex eodé. ¶ Itē millepedæ, sepa græci vocant. multipedæ nó millepedæ idē præfert. ¶ EX CAPI. iij. Vtilior pallida quando eius sunt medicina. Deme postrema quattuor verba, ex eodé. ¶ Sic tussieti infundit obolis. iij. lōge diuersa antiqua lectio. Sic tutissimo infunduntur oboli. iij. ¶ Prodest & stomacho farinæ aridæ pillulis. Adde. ex præpositionē. ex farinæ aridæ pillulis. ex eodé. ¶ Febribus sanare dicunt quæ græci periodicas vocat. mederi nó sanare in eodé. ¶ Et ignes sacros destrigmētis vel his impositis, vel seminibus. Cōmuta ordinē verború. & ignes sacros vel his destrigmētis impositis vel seminibus. ex eodé. ¶ Itē frigus pellit e pedibus aqua decoctú. Et ius feruēs podagris ē frigidis medct. Quinq; prima verba superioribus agglutina. Reliqua sic legito. Aqua decocti eius feruens podagris. ¶ Democritus in totum abdicauit in cibis. Scribe Democritus in totum abdicauit ea a cibis. ex eodem. ¶ EX CAPI. iij. tostum tritum in aqua calida. in fere particulá. q;. tritú tostúq; in aqua calida ex eodem. ¶ Pituitá extenuat, vrinā concitat. Est & satiuus vsus in Italia & armoraciá vocant satiuá. Antiqua lectio. pituitam extenuant, vrinam concitant. Cætero æstiuosus in italia armoraciam vocant. Scribo Cætero æstiuosus ipse, Italia armoraciá vocat. Dioscorides lib. ij.

Duæ dictiones omissæ librariorú incuria restitute.

EX LIBRO

Agrestis vero raphan⁹ quā Romani armoraciā vocāt folia satiuæ similia hēt multo-
 q̄ magis lapsanæ. Radicē hēt gracilē, mollē, sapore acri. Coquūtur oleorū mō folia &
 radix in cibos. Estq̄ illi calefaciendi & vrinam ciendi vis. veruntamē ipsa æstuosa est.
 ¶ Liuori vero recenti corticem cum melle. aliter in eadem. liniri vero recēti cum melle.
 ¶ Cætero & scorpionibus aduersatur. In eadem. Cæteras eis scorpionibus aduersat.
 Scribo Ceraftis & scorpionibus aduersatur. ex Dioscoride libro. ij. & contra Cera-
 stæ inquit morsus cū vino vtiliter bibitur. ¶ Plistonicus & colicis. coeliacis non colicis
 in eadē. ¶ Et aliq̄ plistolochiā. legēdū arbitror vel postposita cōiunctione. Aliq̄ & pli-
 stolochiā, vel sine illa. Aliq̄ plistolochiā. ¶ Quidā ad hūc vsum auro effodiēdā cēsēt.
 antiquus codex. Quidā ad hūc vsum aurora effodiēdū cēsēt. ¶ EX CA. vi. sangui-
 nē vero excreatib⁹ & phtisicis distillationib⁹ lōgis. Dele cōiunctionē & ex eodē. ¶ Et
 sine alia mixtura dari iubet, Dele rurs⁹ illd' verbū. alia. ex eodē. ¶ Pulmōis & arteriæ sa-
 nat vitia. recti⁹ in eodē pulmonis & arteriarū sanat vitia. Nā canalē illū qui gulæ cōiū-
 ctus est quoq̄ meat spiritus & Cicero in libris ad Herēniū & præter Ciceronē alijs, ar-
 terias numero multorū libētius quā nūero vnitatis appellāt. ¶ Datū in sorbitione pti-
 sanæ. Postremū verbū nō habet in eodē. ¶ Vel si purulēta excreēt, pura nō purulēta in
 eodē. ¶ Aluū sistit & inflationes veteres. in eodē. aluū sistit effluctiōes veteres. castigo.
 aluū sistit & fluctiōes veteres. ex Plinio alias vtēte sæpe ea dictione. ¶ Vel si in vesic-
 cas intumuerint. lege p̄postero ordine. vel in vesiccas si intumuerint. ex eodē. ¶ Phthiri-
 ases & prurigines potū. porrigines non prurigines in eodē. ¶ Tusum itē cū aceto & ni-
 tro. Itē infusum cū aceto & nitro, in eodē. ¶ Tenasmo in pulte medef. Scribo Tenesimo
 nō Tenasmo tū ex archetypo nostro, tū ēt ex Galeno in diffinitionibus si legitima est
 foetura & Isagoge. Itē ex Paulo tertio & Dioscoride sæpe, omnibusq̄ gregatim medi-
 cis, ne citādo tūdā. Dici vero pōt & Tenesmos & Tinesmos a verbo græco teinesthæ.
 hoc est intēdi. Paul⁹ lib. citato elegāter vt oīa hūc morbū diffinit his verbis. Tenesmus
 est cōtinua & implacabilis desidēdi cupiditas, qua nihil p̄ter modica cruēta vel muco-
 sa egerit. ¶ Aut sanguis ēt excreēt vel purulēta. nō purulēta sed pura in eodē. vt supra ēt
 notatū est. ¶ Etiā harūdines cū pice. Scribo hirudines hoc est sanguisuggas nō harū-
 dines ex eodē. ¶ EX CA. vii. Caule & folijs cōtusis. Adde verbū vero. Caule vero &
 folijs cōtusis. ex eodē. ¶ Eadē trita ex aceto colluta. In eodē cōlota nō colluta. ¶ Alterū
 est gen⁹ quod græci esopō vocāt. Alterū gen⁹ est quod græci sepason vocāt. idē p̄fert.
 ¶ Quarto infectores lanarū vt unq̄d' glastū vocant. tria vltima verba ociosa sunt, nec
 in vetusto exēplari habent. ¶ Nisi q̄ plura hēt & nigriora. Elegātius in eodē. nisi plu-
 ra hēret & nigriora. Elegātius in eodē. nisi piura hēret & nigriora. ¶ Sanat oīa oculo-
 rū vitia cū lacte mulierū. Arcet nubeculas cicatrices. c. In eodem nō Arcet nubeculas ha-
 beēt, sed Arcet manubeculas. Scribo Sanat oīa oculorū vitia cū lacte mulierū. Arge-
 ma, nubeculas, cicatrices. c. ¶ Peculiares earū vires p̄tim iā dictæ sunt. In eodē. peculia-
 res earū effect⁹. Cætera supfluūt. ¶ Nō pauca restāt. pauci in eodē nō pauca, vt referat
 effectus. ¶ Cruditatē ipsæ nequaquā faciūt. Cruditates ipsæ nūquam faciūt. in eodē.
 ¶ Semine trito ex vino potō & libidinū imaginationes in somno cōpesci. potū nō po-
 tō, & cibo nō sōno, in eodē. ¶ EX CAPI. viii. Albæ succus epiphoras sedat. Alba epi-
 phoras sedat in eodē. ¶ Validi⁹ cocta fluctuationes stomachi sistit. L ego fluctiōes
 ex eodē nō fluctuationes. frequēs est vt dixi apud pliniū verbū hoc. ¶ Guttatiā astrin-
 gūt. Scribo. gustatiū os astringunt ex eodē. ¶ Ambugiā appellauere. ambubulā idem
 exemplar agnoscit, non ambugiam Cornelius Celsus ambubeiam vocat. Quidam &
 in eo in Plinio ambuleiam legendū cēsēt, quod ea vox congruat cū erratico intubo.
 ¶ Mulierū quidē decoctū purgationibus. p̄postera lectio. Scribe. Mulierū quidē pur-

Nota loz
cum.

Tenes-
mos seu
tines-
mos, nō
renas-
mos.

Egregia
castigat-
io.

gationibus decoctū. ex eodē. ¶ Quidē ppter singularē salubritatē. L ege. Qñquidē ppter. c. ex eodē. ¶ Et syluestre genus alij hedyphno id appellāt. Scribo. Est & syluestre genus alterū, Hedyphnoida vocāt ex eodē. Nā indicatū est alterū genus betæ syluestris quā limoniō dicūt, & sequit̄ paulo infra. Rupta & cōuulsa vtroq; genere iuuātur ¶ Vtraq; tñ stomacho vtilissimæ. L ege. Vtraq; tñ amara. Stomacho vtilissimæ. ex eodē. cōfirmāte ēt antiquā lectionē dioscor. ij. lib. ¶ Petroni⁹ Diodotus q antilegomena scripsit. Rectior antiqua lectio anthologomena hoc est florilegia. Posset ēt nō minus bene legi anthologumena. ¶ EX CA. ix & Dieuches. & Diocles in eadē. Pōt autē vtroq; mō legi vt pater ex Elencho. ¶ Morbisq; articularijs illini. L ege articularijs non articularijs. ex eadē. ¶ Quæq; discuti opus sit. quosq; discuti opus sit. in eadē habet. ¶ Itē ad tenasmō & renū causas. Legendū tenesmon seu tinesmō vt supra monuimus. sempq; id vitiū ita castigādū, ne sit necessariū eadē toties inculcare. ¶ Chrysippus auctor est. Et alij vero. Dictio. vero. expūgēda, & cōiunctionē. Et. cū minore littera scriptā adiūge pcedētibus ex codice antiquo. ¶ Folia cocta spleneticis in cibo data. splenicis nō spleneticis & hic & alias semp in eodē legit. ¶ Viriū brassicæ vnū & magnū argumentū addemus & mirabile. crustæ si occupēt intus vasa omnia. Locus est corruptissimus, quē si nō emēdauero, suggerā tñ alijs emēdādi materiam. In antiquo exēplari ad hūc modū legit. Viriū brassicæ vnū & magnū argumētū addemus. a mirabile crustæ occupāt intus vasa omnia. Legendū fortasse, nō a mirabile, sed Ab atrabile. ¶ Scilla quæ cadissima fuerit. c. Primū verbū desiderat̄ in eodē. ¶ Qd̄ reliquū e vino est. Legendū reor. qd̄ reliquū e medio est. vt non multo post. Tosta quoq; purgat̄ & mediū eius iterū in aqua coquit. Vt quoq; suffragari dioscor. lib. ij. de Scylla agēs. Sumit̄ ex ea abiectis extimis cūctis ptibus qd̄ maxime intimū est. Sequit̄ statim. ¶ Cōsutū suspēdit̄ lino. Antiquus codex nō cōsutū hēt, sed consecutū. Scribo cōsectū. Tum quia sequitur statim. Postea arida frustra, Tum ex Dioscoride. Siccatur inquit in vmbra etiā in taleolas secta Scylla. Tū funiculo traiecta sic ne taleolæ inuicē se tangant p interualla suspenditur. ¶ Pythagoras Scyllā in limine quoq; ianuxæ suspensam malorū medicamentorū introitū pellere tradit. Aliter in eodē & si eodē sensu. Pythagoras Scyllā quoq; in limine ianuxæ suspensam cōtra malorū. cætera. Hæc lectio si recipitur scribendū erit in fine clausulæ non pellere sed pollere. Nihilominus existimo locū esse corrosum truncatūq; omissis aliquot verbis, atq; adeo alijs inuersis. Apponam verba Theophrasti vnde hausit plinius. Deinde aperiā sententiā meā. Is igitur auctor lib. vij. capite. xij. ita scribit. Omnia igitur capitata radice viuacia maiore in modū sentiunt, sed præcipue Scylla, vt pote quæ suspēsa viuere possit & quidē plurimū tēporis. Potest etiā fructus recondendos seruare, vt poma punica detractō pediculo, & satorū nōnulla celerius apud eā germinant. Traditur & ante portas satā remedio esse contra veneficiorū noxā. Ex his theophrasti verbis apparet aliquot in Plinio verba deesse. Lacunosem igitur locum ad hunc modū fortasse restituemus. Pythagoras Scyllā suspensam diu viuere. In limine quoq; ianuxæ satā contra malorū medicamentorū introitū polle-
re tradit. Nec me mouet citari a Plinio Pythagorā non Theophrastū, potuit. n. idē ab
vtroq; prodi. ¶ Cæterū bulbi ex aceto & sulfure vulneribus in facie medētur. Scribo. Cæterū bulbi ex aceto & sulfure vlcērib⁹ in facie medent̄. ex vetusto exēplari. ¶ Acq; vitia quæ sunt in facie. Prima dictio nō habet̄ in eodē. ¶ EX CA. x. Vtilissimus stomacho cibus asparagi. Inter vtilissimos stomacho cibos asparagi. in eodē. ¶ Asparago trito cū oleo perunctū. Scribo. Asparago trito ex oleo perunctū. ex eodē. ¶ Syluestre asparagū aliq; corrudā, aliqui libicū. Duo illa verba. aliqui corrudā, nō habentur in eodē. ¶ Ad idē & semē valet cū anetho ternis vtrūq; obolis. Scribo. Idē & semē valet cū ane-

Lacunose
fuit locus
refartus.

EX LIBRO

tho, ternis vtriusq; obolis, ex eodē. ¶ EX CA. xi. L argis portionib⁹ per iura innatāt, actis portionibus per rura innatāt, in eodē. ¶ Mēstrua ac secūdos partus. Scribo, & mēstrua ac secūdas part⁹, ex eodē. ¶ Cū oui albo illitū, cū vino albo illitū in eodē, quā lectionē cōfirmāt verba quæ paulo infra sequunt^r. Semē dat^r & arquatis ex vino albo. ¶ Poto semine torminibus iuteraneis medetur, potatum non Poto, in eodem, vt cum minore litera scriptum adiungatur superioribus. ¶ Radix eius in vino decocta, radix in vino cocta, in eodem, cætera superfluunt, & paulo post particula, eius, redundat. Legendūq; succus algentes calefacit potus. ¶ Palmum alto frutice. Dicitio palmum non habetur in eodem. ¶ EX CAP. xij, præualere contra serpentes potum & litum, potu & linitu in eodē. ¶ Cómáducatū & in sole positū vermes afferre. Afri vero si eodie, c. Scribo cómáducatū & in sole positū vermes. Affirmant vero si eodie, c. ex eodē. ¶ Nec min⁹ quā mētā & rutā, Castigo, nec cuiquā mētē emotā, ex eodē, memoranda correctione, vt negari nō queat locū hūc ex postremis orci penetralib⁹ vitæ redditum, Chrysipp⁹ affirmauerat ocymum insanīā facere. Secuta ætas acri⁹ resistēs negauit vsu eius cuiquā mētē emotā, hoc est alienatā vt cap. sequēte, cōmotas mentes sedat ex aceto sumptū. ¶ Addito aceto exiguo, festiui⁹ ac magis ex nitore Pliniano, addito aceti exiguo, ex eodē. ¶ Inflationes & ructū ex aceto dissoluere sumptū. Aluū sistere impositū, vrinā ciere. Lego, Inflationes ructu dissoluere. Ex aceto sumptū aluū sistere, Impositū vrinā ciere, ex eodē. ¶ EX CA. xij, cōtraq; bestiarū morsus radix in vino est efficacissima. Cōtra bestiarū morsus e vino radice efficacissima, in eodē. ¶ Cū lomēto strumis illitū, c. Strumis cū lomēto illitū in eodē. ¶ Visum clarificat, Visum cōpurgat in eodem. ¶ Capitis dolores cōtrito & alopecias emēdari. In eodē capitis dolori cōtraire, alopecias emēdare. ¶ Succus exprimit^r tusa ea & aspersa modice aqua. Verbū, ea, delēdū ex eodē. ¶ Succo vero perūctos, aut eā habētes negāt feriri ab his maleficijs, meli⁹ in eodē. Succo perūctos, aut et habētes negāt feriri ab his maleficis, & paulo post potatā legitur nō potā, & sæpe alias sic. ¶ Epiphoras cū polēta imposito, Lenit autē capitis dolores. Scribo, Epiphoras cū polēta imposita lenit. Itē capitis dolores. ¶ Sic & sāguinē sistit interiorē & nariū indita. Desiderat^r verbū tussim, & nariū indita tussim. Min⁹ vero male legē cōmutatis verbis, deinde et correctis. Sic & sanguinē sistit nariū, & intra os indita tussim. ¶ Dederūt & cū bitumine infractā potioni, infratā nō infractā in archetypo nostro. ¶ Testiū vero epiphoris cū ramis laureæ teneris. Verbū, vero, delēdū, & lauri lege nō laureæ, ex eodē. ¶ EX CA. xij, differēs specie foliorū quasi figura ocymi. Scribo, differēs specie foliorū quæ sunt figura ocymi ex eodē. ¶ Itē aduers⁹ scolopēdras ius decocti. Hæc verba nō habent^r in eodē. ¶ Potū fceminas purgat a partu, sed partus necat^r. Rurs⁹ duo illa verba, a partu, supfluūt ex eodē. ¶ Orthopnoicis, torminibus, Cholericis, Lego ruptis cōuulsis, Orthopnoicis, torminibus, c. ex eodem. ¶ Syriatiō & vomicas, Syriationē in eodē nō Syriatiō. ¶ Voci succus sub certamine utilis dūtaxat. Lego, Voci succo utilis, sub certamine dūtaxat, ex eodē. ¶ Vlcera in capite infantū, capitibus in eodē nō cap. ¶ Ad recreādos defectos animo. Sēsus idē, diuersa tamen verba, ad recreandos defectus animi, in eodem. ¶ Dignior e pulegio corona vertigini quam cubiculis nostris e rosis pronunciata est. Varroni, non vertigini in eodem habetur. ¶ Est autem hæc flore purpureo. Detrahe pronomen, hæc, ex eodem. ¶ Sic & pectoris ac ventris dolorem. Duo illa verba, & ventris, non habentur in eodem, ¶ Stomachi autem ex aqua item rosiones, torsiones non rosiones in eodem, quo verbo & infra vtitur capite, xvij. Priuatio eius vsus contra torsiones stomachi. ¶ Intestinorum vitia melle decocta, c. Compluscule hic verba addenda ex eodem. Lege igitur, Aluū soluit ex sale & aceto & polenta, Intestinorū vitia melle decocta, c.

Memorā
da corre
ctio,

¶ Salsitudines corporis si cū vino tradañ. Salsitudines corporis si omnino tractet. in eodē. Quid si legas, si cōfriceñ nō si omnino tractet. vt paulo post his verbis. ¶ Cū sale & aceto & melle cōfricaf opisthotono. Deest p̄positio. in. ex eodē. confricaf in opisthotono. ¶ Bibif ad serpētū ic̄t̄ decoctū. In eodē, vetus decoctū. ¶ Ad tussim efficac habet. habētis nō habet in eodē. Scribo habēti. hoc est si dūtaxat habeat vt sæpe alias Plinius. ¶ Syluestri eadē vis efficacior est, qđ simile est origano. L ego. Syluestri ad eadē vis efficacior. Simile est origano. ex eodē. ¶ Vnde quidā græci literas mutātes blechō vocauerūt. Scribo. Vnde qđā græci litera mutata blechonē vocauerūt. ex eodē. recti⁹. Vna. n. tm̄ litera est quæ mutat. g. in. b. glechō. n. vulgo dicta, ab alijs blechon vocata. Est aut loc⁹ ex Dioscoride scriptus. Cuius interpres Hermola⁹ & Marcellus verba Plinij deprauata verbis dioscoridis imiscētes cū in græcis exēplarib⁹ nō habeant haud sane recte fecerūt. Neq; n. fidus inpres humōi licētiā sibi assumere debet p̄nitiosam literis & mali exēpli. Quo nomine a Marcello Hermola⁹, & Marcell⁹ ab alijs nec iniuria rephēsi sunt Illud vero notādū, in codicib⁹ Dioscoridis impressis p̄mæ & secūdx æditionis. Itē in Aetio lib. j & galeno. vj. de simpliciu facultate mēdose glichō cū. i. in p̄ma syllaba scriptū esse, cū scribi debeat cū. e. glechō. Sicq; habeat Paul⁹ Aegineta pergama charta script⁹ & vet⁹ lib. vij. & Oribasius lib. ij. et script⁹, quo utroq; vtor domesticis. Theophrast⁹ quoq; Glechō nominat cū. e. in. vij. Quā dictionē cur Theodorus intactā reliquit nescio, cū in alijs vertēdis sit pl⁹ nimio audax. Deniq; & Marcell⁹, & Hermola⁹ tā in Dioscoridē quā in corollario, & docti oēs nō alit p̄ferūt ¶ In tussi ex p̄frictione fricari ante balnea cōuenit. Scribe. Tuso in p̄frictiones fricari. c. ex eodē. ¶ Epaticis cū melle & sale bibēdū datur. In eodē nō epaticis legit sed pasticis. L ego spasticis hoc est cōuulsis. Dioscor lib. iij. capi. de pulegio. Cū melle inqt & aloe pulmonū vitia excreabilia facit. Cōuulsis succurrit. ex qbus Dioscoridis verbis adducor vt putē legendū hic poti⁹, aloe, quā sale. ¶ Radix cōtra increscētia vlcera recens potētissima. Verbū. recens. supfluit ex apographo nostro. ¶ Itē pulegio est nepetæq; societas. Scribo. Iterū pulegio est. c. ex eodē. recte. Referē. n. illud iterū, aduerba quæ ante in hoc capite dicta sunt. Magna societas ad recreādos defect⁹ animi pulegio. ¶ Cuminū syluestre est p̄tenuē. Scribendū. Cuminū est & syluestre, p̄tenuē. ex eodē. ¶ EX CAP. xv. Aethiopicū maxime in posca illiniñ. Aliē in eodē exēplari. His æthiopicū maxime in posca & in ligmate. Scribo, & in eclegmate. ¶ In dulci tritū vino. postrema dictio redūdat. ex eodē. ¶ Videlicet quia efficacius in ægypto iudicauit. p̄positio. in. nō habetur in eodē. quare sic lego videlicet qa, efficaci⁹ ægyptio iudicauit. ¶ Nā & panibus alexādrinis subigif. Subijcit nō subigif in eodē. ¶ Tritū ex aceto semē decoctū vl māducata radix. adde cōuinctionē. vel. tritū ex aceto semē vel decoctū, vel māducata radix. ex eodē. ¶ Locineris quoq; malis medet. Nōnulla hic verba addēda sūt a librarijs p̄termiffa. Locineris dolorib⁹ tusa cū farina ordeacea imponit. Vesicæ quoq; malis medet. ¶ Sūt et q cunilā bubulā appellauerint. p̄muta dictiones. Sūt q & cunilā. c. ex eodē. ¶ EX CAP. xvj. Cōtra serpētes quoq; in vino bibif, ac tritū plagæ imponitur. Itē testudines cū serpētibus pugnaturæ hac se muniūt. Puto erratū esse in ordine verborū, scribēdūq; ad hūc modū. Cōtra serpētes quoq; in vino bibif, ac tritū plagæ imponit. Itē testudines cū serpētibus pugnaturæ hac se muniūt vulneraq; ab his facta hac p̄fricat. Nā & antiqu⁹ codex p̄fricat legit nō p̄fricatur. ¶ Sedat & tumores, & virilium mala sicca. vltimū verbū redundat. ex eodē. ¶ Cum farina, oleo, & aceto, in sorbitionem temperata. cum farre, oleo, & aceto, sorbitione temperata. in eodē. ¶ Manipulo quoq; eius abiecto. In eodē obiecto legitur. ¶ Pulices etiam contritæ cum aqua sparsæ necant. Deest conuinctio, et. ex eodem. Pulices etiam contritæ, & cum aqua sparsæ necant.

Locus
Dioscori
dis. Aetij
& Gale.

EX LIBRO

¶ EX CA. xvij. Castore taliter demōstrate. Castor & aliter demōstrabat in eodē. Scribendū puto. Castor eā talit demōstrabat. ¶ Vtilis gingiuis. Vtilē gingiuis idē agnoscit, nō vtilis, & infra paulū. cunilæ dādi casu, nō cunilam accusandi. ¶ Cōtra araneos, scorpionesq; in vino albo. Dele dictionē. cōtra. ex eodē. ne repetat inutilit. ¶ Et pleuriticis & peripneumonicis, rectius in eodē. & pleuriticis & peripleumonicis, attico more. ¶ Proximū Smyrnæum. Deinde Heracleoticū ad potū vtilius. In eodem. Proximū. Zmyrniū odorius, Heracleoticū ad potū vtilius. Legendū vī odoratius nō odorī. ¶ Quibus et & cādorē facit. Deme verbū et ex eodē. ¶ Furūculos aperit cū fico trita. tota in eodē, nō trita. ¶ Similr largi⁹ venenū est. Similr q; largior venenū est. in eodē & paulo infra, deligatis, melius quā alligatis & mox, coctū nō decoctū. ¶ Omnib⁹ quæ cōdiunt, quæq; intingunt desideratū. Scribe. omnib⁹ quæq; cōdiuntur, quæq; intingunt desideratū. ex eodē. ¶ Saccis quoq; addit. Cū amaris nucibus vina cōmendat. Scribo. Saccis quoq; additū cū amaris nucibus, vina cōmendat. ex eodē. & paulo post. iuueniorē in eodē legit, nō iuniorē. & olefaciat pro olfaciat. ¶ Epiphoris oculorū radicē eius tusam imponit iollas ipsum cū croco pari mō & vino. In eodē. Epiphoris oculorum euenenor radicē eius tusam imponit. Iolas ipsum cū croco. c. Legendū puto. Euenor, nō Euenenor. & nomē auctoris accipio, quāuis in elēcho nō inueniā. Cōstabit id quoq; paulo infra. ¶ Nariū quoq; carcinodes cōsumit. carnes non carcinodes in eodē habet. ¶ Et ternis diebus sumunt. & ternæ diebus sumunt, in eodē. quā lectionē cōfirmat verba mox paulo sequētia. Aliqui addūt & oppiū pilulis in die ternis lupini magnitudine, & aliquāto post. in tenesimo, nō in tenasmo, vt supra monuim⁹ nec semel. ¶ E vino radicē & ad renes. & venor, in eodē nō e vino. Legendū puto vt dixi Euenor. quo nomine pictor et celebris fuit Plinio. xxxv. lib. ¶ Phreneticis quoq; illinūt. Illinuit in codice antiquo nō illinūt, vt referas ad eundē Dalionē. ¶ Strāgulationes vuluæ si māduceſ. Scribe. Strāgulatus ex eodē, nō Strāgulationes. solita Plinij cōsuetudine quæ alij nomina alijs vsurpāt inflexionib⁹, quarta semp vsurpādi. ¶ Pari mēsurā trinū digitorū. Scribe ternum, nō trinum. ex eodē, & paulo post. ternis digitis nō trinis. ¶ Sūt & qui aspidū venenis. Cōuertenda verba. Sūt qui & aspidum venenis. ex eodē. ¶ Stomacho tñ inutile est. Detrahe verbū. est. ex eodē. ¶ EX CAP. xviii. Singultus cohibet semē. Scribe. Singult⁹ cohibet & semē ex eodē. ¶ Sed satiui albi calix ipse teritur. Scribēdū. E satiuis albi calix. c. ex eodē. ¶ E nigro papauere sapor gignit. Lege sapor, nō sapor ex eodē, vt paulo ante. bibiſ somni causa, & paulo post, non vi soporifera mō. Quorū verborū ordinē inuertendū cēseo legēdūq; nō soporifera mō vi. ¶ Sic scimus interēptū Licinij Cecinnæ p̄torij viri patrē in hispania baiuli cū valetudo impatibilis odiū vitæ fecisset Romana & parmēsia & quædā alia recētiora exēplaria sic legūt, in hispania baiulicū, qm valetudo impatibilis. c. Legendū fortasse in totū hoc pacto. Sic scim⁹ interēptū post. Licinij Cecinnæ p̄torij viri patrē in hispania. Babiliū cum ei valetudo impetibilis odiū vitæ fecisset. Nā codex antiquus, post Licinij legit. & impetibilis legit nō impatibilis, ab impetu videlicet nō a patior. De Babilio vero, aut hoc, aut alio eiusdē nominis, Plinius. vij. capi. de mortib⁹ repētinis. Bebius iudex dū Babilium differri iubet. Et paulo ante. ¶ Hora diei sereni. Vetus exēplar. hora serena diei. ¶ Multoq; magis quas vocāt lexipyretas, rectius in eodē lexipyretus, ex instituto græcæ linguæ, qd sit adiectiuū cōpositū. Expende porro an sit cōmodior lectio alexipyretus, hoc est febris expultrices. ¶ Satiuū omne magis rotundat capita. In eodē. Satiuū omne maius. Rotunda capita. ¶ Quia nebulam anat, nubecula, nō nebula in eodem. ¶ EX CA. xix. Inter satiua & syluestria mediū genus. Adde verbū. est. ex eodē. est mediū genus. ¶ Diacodiō & asteriace vocat. Decadiō & arteriace vocat in eodē. Cōsidera

an sit verior lectio. Dodecadió hoc est duodenariú, qđ sit ex duodecim rebus cōflatú, de quo infra. ¶ **EX CA. xx.** Sagittarú venena & serpentiú hæmorrhoidú & psterú restringi. Ante castigationes Hermolai, hæmorrhoidú & præfigrú legebat, Ipse pro verbo illo, præfigrú, presterú substituit, qđ mihi nō probat. Potius scribendú credo p & præfigrú, ait petrichus, vt sit nomé auctoris cuius in elécho fit mētio, vitiose tñ in impressis omnibus codicibus Petridi⁹ legi⁹ pro Petrichus, patet id tū ex antiquo exēplari, tū ex Nicádri interpte in Theriacis Petrichú in ophiacis citate. Vti⁹ & eius testimonio Plini⁹ infra ca. xxiiij. qui & cū nicádri interpte ophiaca eū cōposuisse in elécho tradit. Itē restringi in exēplari vetusto habet, nō restringi. Cæterú qđ attinet ad psteras vt vix fidá castigationi meæ facit qđ lib. xxxij. capi. iij. circa finē. rursus præfigrú fit mētio. Quáquá ibi pro psteras præsteras correctores scripserint. Quá ob ré amplio iudiciú. ¶ Itē hyosciami pota e passo expresso succo, potæ, non pota in eodé. ¶ Quidá adiecere paulú muriæ. Ná & mobiles dētes stabilit. Codex citat⁹. Quidá adiecere paulú murenú. Mobiles dētes stabilit. Legendú forte nō paulú murenú, sed paulú murrhini, hoc est vini myrrha cōditi, de quo supra. ¶ Tenasmis aut cocta, Et comitialib⁹. c. Dele verbú. et. ex eodé. ¶ Prætorij viri pat est hispaniæ pnceps. Duo postrema verba redú dant ex eodé. ¶ Et ita liberatú incómo do omni. Detrahe primú & nouissimum verbú ex eodé. ¶ Præcipuú tñ esse cōstat ægyptiú. Deme rursus verbú. tñ. ex eodé. ¶ M. Varro coriádro subtrito cū aceto carnes. c. In eodé. M. Varro coriádro subtrito cumino acetoq; carnes. c. ¶ **EX CA. xxj.** E syluestrib⁹ cui gráde foliú & radices albæ althea vocat. ab excellētia effect⁹ a quibusdā Aristalthæa. Diuersa est codicis antiq lectio & distinctio. Scribo igit sic. E syluestrib⁹ cui gráde foliú & radices albæ Althæa vocat ab excellētia effectus. Quibusdā Plistolochia. Ná ab excellētia effectus dictá esse Althæa satis indicat Dioscor. lib. iij. nomé illi asserés a multiplici potestate & vsu esse factú. Scribit autē ea dictio cū. æ. diphthógo in secúda sæpi⁹, deduci. n. yī a verbo græco althæno quod apud nos medeor valet. apud galenú autē. vij. de simplicib⁹ & Theophrastú. ix. de plantarú historia cū. e. simplici scriptú inuenio. qđ pót tolerari, vt descendat a verbo. altho. eiusdē qua althæno significationis, & si alias apud eūdē Theophrastú cū. æ. diphthógo inueniat. Porro Althæa vocatá esse alio nomine Plistolochiá Plini⁹ supra ostēdit hoc ipso lib. ca. iij. his verbis. Pastinacæ simile hibiscú qđ moloché agriá vocat, aliqui Plistolochiá. Moloché autē agriá & Althæa idē esse, & Dioscor. iij. & theophra. ix. auctores sunt. Hermola⁹ tñ Aristalthæa vocé vt nos putam⁹ adulteriná & cōmētiá, in corollario in Dioscoridē agnoscit p vera & legitima a Plinio tñ desumptá, pperá vt cēsem⁹. Certe in exēplari nō Plistolochia nō Aristalthæa legi⁹, & neq; Dioscorides, neq; Galen⁹, Paul⁹ ve aut medicorú qđ sciá vllus eius vocis meminit. Pro psuasó vero habeo sciolú aiquē eá cōmētú esse, qđ græcæ linguæ ignorátia, ne sciret quomodo hæc vox Althæa excellētiá effectus significaret, nouá igit ipse excogitauit. satis euidentē exēplo quáto disciplinarú periculo indocti audeant sese corrigēdis libris immiscere & receptá priscáq; antiquorú codicú lectioné mutare. ¶ Huic cōtra oēs aculeatos ict⁹ efficacior vis. Ali⁹ in eodé & breuius. Cōtra oēs aculeatos ictus efficaces. ¶ Valét & cōtra venena. Valét & cōtra pstitim venena, in eodé. vt forte legēdú sit nō pstitim sed psimi thij hoc est cerussæ, quá venenatá esse & Dioscorides & Nicáder & medici oēs testat. Valere autē cōtra cerussam malux decoctú Dioscorides tradit lib vltimo. ¶ Vero decoctæ cū radice sua leporis marini venena restringūt. Scribo. decoctæ vero cū radice succo leporis marini venenú restringi⁹. ex eodé. ¶ Si quotidie quis succi. Siquis quotidie succi, in eodé. ¶ Denté qui doleat pūge. pūgit in eodé nō pūge. & paulo post, pungit citra vuln⁹, nō purgat. ¶ Vuln⁹ & cibo & infusione mollit in oleo, succ⁹ decoctæ

Contra
Hermolaum.

Loc⁹ nō
vulgaris.

Loc⁹ egr⁹
regie res
stitutus.

Althæa
& Althæa
dici pót.

Contra
Hermolaum,
Aristalthæa
cōmētiá
vocē
agnoscētem.

EX LIBRO

pori meatus suaues facit. Quāto verior lectio codicis scripti, Vuln⁹ & cibo & infusione mollit. Oleū succus decoctæ pmixt⁹ suauis facit. ¶ Et asmaticis ac dysentericis in vino, c. in eodē spasticis legitur, nō asmaticis. ¶ Mirū aquā radice ea addita addēsari sub dio atq; lactescere. Multo etiā fidelior hac in pte codex noster. Mirū aquā radice ea addita addēsari sub dio, atque glaciēscere. Theophr. lib. ix. cap. xix. Spinā. n. quandā enarrāt quæ aquā iniecta cōgelet. & radicē Althææ posse addēsare aiūt si tritā inieceris sub dioq; humorē posueris. Quæ Theophrasti verba inuenies a Dioscoride tralata tertio eius lib. cap. de Althæa. ¶ Est & alterū genus fere. oxylapathō appellāt. satiuo idē simili⁹. Legēdū reor feri hoc est syluestris, nō fere. Vet⁹ quoq; codex. itē. legit nō idē. ¶ Radix aceto decocta si colē, succus dētibus auxiliatur. Scribe. Radix aceto decocta si coluātur dētibus auxiliat, ex eodē. Quæ lectio fautorē habet Dioscoridē li. ij. de lapatho sic prodentē. Decoctis in vino etiā rumicibus in dolore dētēs & aures vtilit colluūtur. ¶ Priuatim vngues scabrosos detrahūt. in eodē scabros nō scabrosos. ¶ Radicem melicerias & lepras curāt. Scribo. lichenas & lepras ex eodē. suffragāte etiā Dioscoride. lib. ij. Sanant inqt rumicū omniū radices in aceto coctæ crudæq; mox emplastri modo impositæ. lepras, impetigines, scabrosq; vngues. Sic n. meli⁹ legetur quā vt Hermolaus castigauit, qui pro. cherias. vt antea in codicibus excusis legebat, melicerias ipse substituit. Quod & si Dioscorides quoq; scribat, tamē accedēte ad alterā eius sententiā fide antiquissimi & emēdatissimi codicis, nullus relinquit dubitationis locus. esse autē lichenas græce, quæ a latinis impetigines dicātur, aptius est quā vt expositione egeat. ¶ Potu ex vino. pota, nō potu in eodē. ¶ EX CAP. xxij. Sensus atq; sternutamētis caput purgat. Scribo Sternutamētis sēsus atq; caput purgat. ex eodē. ¶ Et hydropicis imponitur. Dele coniunctionē. et. ex eodē. ¶ Vel si vehemēter vriigo timeat. vstio, nō vriigo in eodē. ¶ Scapis eius cū panico aqua decoctis. Scopis non scapis, idē præfert exēplar. ¶ Ex aqua bibit & ad iocinerū dolores. desiderū in eodē nō dolores, quæ locutio familiaris ē Plinio. ¶ Qd' in sicco ortū. Deme verbū. ortū ex eodē, recte. ¶ Sedāt vtraq; capitis dolores. Itē epiphora. Excusa exēplaria oīa & itē apographō nostrū. Sedāt vtraq; capitis dolores. Itē epiphoras. ¶ Vt Plinius tradit. Scribēdū reor vt Phyllin⁹ tradit. Nā eius auctoris mentionē habet elēchus inter alios qui hoc volumine citantur a Plinio. ¶ Sic & fracta ossa. sic effracta ossa in codice antiquo. ¶ EX CAP. xxij. Radicibus multis & obnigris, quibusdā altissimis. In eodē Radicib⁹ multis & obliqs, quibusdā altis. ¶ Hominū quoq; caliginē præcipue eo releuari. leuari nō releuari in eodē. & ilico addēda coniunctio. et. & in sole siccā. c. ¶ Et ex semine recēti. fit etiā & e radicib⁹. Scribo, & e semine. fit & radicib⁹. Reliqua supfluūt ex eodē. ¶ Nascit⁹ in calidis sed saxosis. Nascit⁹ in calidis & saxosis. in eodē. ¶ Vrinā excitat. Lege. Vrinā ciet ex eodē. ¶ Prodest & hydropicis radix ex vino cocta. Scribe. cū vino cocta ex eodē. vt paulo post. siue ad fouēdū radice cū vino cocta. ¶ Siue cōtrita in oleo illitū. cōtritū nō cōtrita, in eodē. ¶ Petridi⁹ qui ophiaca scripsit Scribendū Petrichus nō Petridi⁹ vt supra ostēsum est, ex Nicādri interprete & antiquo exēplari. ¶ Et Mictiō qui Rhizotomumena. Scribo Mictō nō Mictiō, & Rhizotomica nō rhizotomumena ex nicādri interprete intheriacis Mictōnē citāte in rhizotomicis. ¶ Nigriore folio & asperiore. Nigrior & folijs asperior. vetus codex. ¶ Cōmendanturq; musto ac melle. murta nō musto in eodē legit. ¶ Stomacho vtilis, sin plures sumpti. c. Stomacho vtilis. Hi plures sumpti. in eodem. ¶ Succus ferulæ aluū sistit. soluit nō sistit in eodē. ¶ Ita. n. Chæreas atheniēsis scripsit, & glaucias qui circa. c. Breuius in eodē. Ita certe Glaucias scripsit qui circa. c. reliqua supfluūt. ¶ EX CAP. xxiiij. Trifolij pōd⁹ denarij. Trifolij seminis pōdus denarij in eodē. ¶ Foeniculi seminis & anisi & āmij. Duo illa verba et anisi redūdāt si eidē credim⁹.

Loc⁹ non
spend⁹.

Contra
Hermolauum.

SEX LIBRO. XXI. CAPITE. I.

DE O³ s³æcula annosq³ tribuit ijs. Flores vero odoresq³ in diē gignit. Secus in codice vetere. Ideoq³ s³æcula annosq³ tribuit. His vero flores odoresq³. c. vt p³nomē. His. referat coronamēta & paulo post, celerius nō celerrime in eodē habet. **SEX CAP. ij.** & illa prouocās variaret. meli⁹ sine cōiunctione in eodē. **Paulatimq³ & Romæ** subrepsit appellatio. surrexit, nō subrepsit in eodē. **SEX CAP. iij.** & seruos suos quosq³ mittebāt. cōcinnior lectio. & seruos quoq³ suos mittebāt. **Qui coronā parit**, ipse pecunia ve eius virtutis ergo arguit. Vetustū exēplar. qui coronā parit ipse pecunia ve eius, virtuti suæ ergo diuidit ei. Scribendū reor. **Qui coronā parit**, ipse pecunia ve ei⁹, virtutis suæ ergo diuidit ei. vt sit antiquo more dictū. diuidit. pro dat. Nā sexto Pōpeio auctore, diuis dicebāt pro dederis. **Vt ipsi mortuo parētibus ve eius dū intus posit⁹ esset foris ve. c.** In eodē, merito legit, nō mortuo. & imposit⁹ nō int⁹ posit⁹. Quid si legas nō impositus, sed in potib⁹ hoc est cōiuijs. vt infra hoc cap. In potu atq³ hilaritate p³cipue odorū vi surrepēte. **In gēs & hinc seueritas.** huic, nō hinc, in eodē. **Ex auctoritate senat⁹ in carcerē adduct⁹, missus, non adduct⁹, in eodē.** Cōfirmāt eā lectionē verba quæ statim sequunt. nō ante finē belli emissus est. **Mnesthe⁹ atq³ Callimach⁹.** Mnesitheus nō Mnesthe⁹ idē p³fert. **Odorū vi surrepēte fallaciē.** Scelerata Cleopatrx solertia. Scribēdum puto nō fallaciē, sed fallacis & iungēdaq³ ea verba inferiorib⁹. vt in totū legat sic. Fallacis & sceleratæ cleopatrx solertia. Nāq³ in apparatu belli actiaci. ita. n. in codice vetere habet. **Fert pauore ei⁹ luisse.** Sic quidē exēplar antiquū, sed placet magis legat. pauori ei⁹ illuisse. **En ego sū inquit illa chare Antoni.** Nō chare legit idē exēplar, sed in arce. **Lego Marce.** **De floribus extra supradictos.** Romana & Parmēsis & reliquæ impressiones, nō De Floribus habēt, sed de coronis. At exēplar nostrū. De floribus p³fert, sicq³ omnino legendū. Cæterū verba illa mox paulo sequētia. **Flores p³secutus est nemo.** emēdāda erūt, scribendūq³ est viceuersa, coronas p³secutus est nemo. Vocū igit⁹ p³mutatio facta est. Nā si legam⁹, flores p³secutus est nemo, qd obsecro in libris quos statim ante memorat, inscriptis anthologicō hoc est florilegiorū tractabat nisi flores? **SEX CAP. iij.** nec cui latissimū maximūq³ foliū. Scribe. nec cui latissimū, maximū ve foliū. ex scripto exēplari. **Folia oleacea habens.** folia oleæ habēs, in eodē. **Præterea locis oīs siccis quā humidis odorator.** Verbū locis redūdat ex eodē. **Cōtēta raris.** Scribēdū puto. cōtēta ruderib⁹. vnde & statim subiūgit. **Proprieq³ ruderatū agrū amat.** Legēdū ruderatū nō ruderatū, ex vetusto codice. & mox paulo nouissima, nō nouissime in eodem. **Subest ipso flore.** est sub ipso flore, in eodē. **Qui præcocē faciūt.** Supfluit primū verbū ex eodē. **SEX CA. v.** tenuiq³ filo & semine. Vt scribēdū, stamine nō semine, vt ex sequētibus paulo infra patet. Itē pilo nō filo p³fert idē exemplar. **Inuēta est & in his ratio inferēdi.** Forte nō inferēdi sed inficiēdi legēdū est vt liquet ex his quæ in sequuntur, præsertim ex vltimis capitū verbis. mirūq³ ita tingui aliquid vt nascatur infectū. **Colligunt nāq³ scapi arescētes, liliaq³ suspēdunt in fumo.** Scribo. Colliguntur nāq³ scapi arescētis liliū qui suspēdunt in fumo. tū ex scripto exēplari, tū ēt ex græco auctore de re rustica, quē alij cōstantinū alij heronē appellāt. geoponicō lib. xi. qui hoc idē docet eisdē ferme verbis. **SEX CA. vj.** Sed fatiuis maxima auctoritas luteis. Scribo e fatiuis. c. nō Sed fatiuis. ex eodē. **Gña ijs tusculana** In eodē, gña aut tusculana. & paulo post, calatina nō Calathiana. vt forte neutro mō scribēdū sit sed caltiana p³mutatis literis, a similitudine caltæ, vt sequētia statim ostendunt. Nisi quis deduci malit a calatho. **Nec hæc sunt tm̄.** Primū verbū redūdat ex eodē. & statim. **Sed eorū quoq³**

Lo cū est
mā.Attende
correctio
nem.Expēde
locum.

EX LIBRO

error corrigendus est. rursus redūdat particula. Sed. ex eodē. ¶ Sed multo lenius degeneras. Sed neq; ubiq; foecundū ēt cyrenis. Aliter in eodē. sed multo leni⁹ degeneras ubiq; nec foecundū etiā cyrenis. ¶ Et ibi in Coryco monte. Supfluit dictio. ibi. Ex eodē. ¶ Dein Lycio mote olympo. Dein Lyciæ olympo, in eodē. ¶ Aliqui Phlegraeo secundū locū dedere. Vocē Phlegraeo. agnoscit in Plinio Hermolaus in corollario Dioscoridis. In archetypo tñ nostro nō Phlegraeo legiſ sed hereo. Legendū puto ægeo ab Aegis ætolix vrbe. ex Dioscor. lib. j. qui p̄mā bonitatē tribuit croco corycio. Secundā Lycio. tertiā ei qđ est ex Aegis vrbe ætolix. Quare in Plinio malim legere, tertiū locū dedere quā secundū. Hermolaū autē p̄fiteor me demirari q in Dioscoridis tralatione, ab ægybus vrbe ætolix scribat, cū. y. in secūda, & tertia inflexione, nō ab ægis vt rectius cōuertit Marcellus. p̄sertim cū constet ex stephano & alijs Aegas p̄mi ordinis Aetoliæ esse vrbe, Aegys autē tertij nō ætolix sed laconix. ¶ Si manu plata ad ora. breuius & doctius in eodē. si relata ad ora. ¶ Blādissimū vulgo, cū sit medio cādīdū dialencō vocāt. Omissa est a librarijs dictio. qđ. Legēdūq; blādissimū, qđ vulgo cū sit. c. ex eodē. & paulo post, breuis capilli, nō breuib⁹ capillis & in fine capitis, iuxta semitas fontesq; lætissimū. ¶ EX CAPI. vij. Odorato sapor raro vlli. Odoratis nō odorato in eodē. ¶ Flores triti oēs amariore quā intacti. Lego ex eodē. Flores oēs triti. Et puto scribēdum acriore, nō amariore. de odore. n. hic agitur & odoris acrimonia nō de sapore. ¶ Drilonis & Naronæ. Legendū Naronis nō Naronæ, vt ostēdit Nicādri versus ab Hermolao citat⁹, & ostēdūt oēs geographi, aut si magis placet. Narone. auferēdi casu. ¶ Optima quæ sternutamenta tactu mouet. tractatu non tactu in vetere codice. ¶ Caulē hēt cubitalē & rectū. erectū scribo, nō & rectū ex eodē. ¶ Floret diuersi coloris specie. Floret versicoloris specie, in eodē. ¶ Et fossuri trib⁹ ante mēlib⁹. effosuri scribēdū, nō et fossuri ex eodē. ¶ Iápridē. n. & serif. Nūc e Páphilia. Legendū forte cōmutatis verbis. Iápridē. n. & nūc ferif e Páphilia. ¶ Atq; septétrionale. Scripta lectio. atq; e septétrionalib⁹. ¶ Saliūca foliosa quidē est sed breuis & quæ necti nō possit. In eadem. Saliūca folio quidē subbreui & qđ necti nō possit. ¶ Sic & apud græcos poliō. Sicut apud græcos poliō in eadē. ¶ EX CAP. viij. Vnū in cocco qui in rosis micat Grati⁹ nihil tradiſ. aspectu & in purpuras tyrias dibaphas. Locus est vitiatissimus & insana bile cacoethes. Vetus codex sic legit. q̄a rosis migrāte gratia nihil trahif suspectu. Scribi posset min⁹ fortasse male. qui rurs⁹ migrāte gratia trahif in species. In purpuras. c. ¶ Luteū semē includēte. includētia, nō includēte idē p̄fert, vt referat semina. ¶ Palmi altitudine est. Dele verbū. est. ex eodē. ¶ EX CA. ix. tráseat ró ad eas coronas. c. transit ró in eodē. vt putē legēdū. tráfiri ró. ¶ Et in ijs quoq; colos. c. Scribe Sed in ijs quoq; colos. c. ex eodē. ¶ Et cneori duo gña. Deme cōiunctionē. et. ex eodē. ¶ EX CAPI. x. Quid nō tētauere homines. Adde. sed. pticulā. Sed qđ nō tētauere homines. ex eodē. ¶ Et vix flore vti docemus satū. corruptissima verba. Quid si legas. sed vix floruit decies satū, vel decimo satū, vel decimo satū. ¶ Sed alia ró naturæ obstitit. Obstitit in codice vetusto nō obstitit. & paulo post. Thymo quidē non Thymis. ¶ Mas odore grauior, scemina acrior. acutior nō acrior in eodē. ¶ Abrotonū odore iucū de grani. Vt legendū, acri, nō graui ex Theophr. lib. de causis plāta. vi. ca. xxij. & Plinio supra hoc ipso lib. ca. vij. Ammonuitq; nos de hac repriusquā in Pliniū q̄ppia scribere aggredemur, oroscī⁹ noster isignis philosoph⁹ ac medic⁹ latineq; ac græce egregie doct⁹. Sed pōt tolerari. graui, ex Dioscor. lib. iij. cap. de Abrotono. Nascif inquit æstate odoratū cū grauitate aliq;. Ergo cū dicit Plini⁹ Abrotonū acré hēre odorē, Theophrastū secutus est, cū grauē, Dioscoridi cōsēt. ¶ Cacumine suo se ppagat. Vet⁹ exēplar. cacumine suo ppagat. ¶ Serif autē semine meli⁹ quā radice aut furculo. Ex Theophrasto hoc

Locum
nota.

Contra
Hermos
laum.

Oroscij
in signis
philoso-
phi ac me-
dici laus.

ad verbū lib. vj. cap. vltimo, et tñ vult hæc verba de prauare Ruelli⁹. Sed videt Theodorū tralatio decepiſſe hominē, quæ diuerſa ab ita græca lectione, quā ſequit̃ Hermola⁹ in corollario cū Plinio. Itaq; nihil hac in parte dicit Ruelli⁹. ¶ Plātaria trāſſerūtur, Sic & Adoniū. Vtrūq; æſtate. Locus de mortuus iā, cōploratusq;. Reſtitui autē forte poterit ſic. Plātariū trāſſerūtur, ſicut Adonidis horti æſtate. Theophr. lib. vj. cap. vltimo. Semine n. difficulter exit, & hoc teſtis ante viuiradicis cauſa intimato quē admodum Adonidos ortulos emoliūtur. Seritur æſtate, friget. n. vehemētiffime atq; in totū morbo obnoxiū eſt et vbi ſol vehemētiter illucet. Ex quib⁹ Theophraſti verbis liquet verba etiā quæ ſequūtur p ſingularē potius quā per pluralē eſſe ſcribēda. alſioſum. n. ad Modū eſt, & ſole tñ nimio læditur, ſed vbi cōualuit. c. Erroris vero in numero, cauſa fuit putaffe correctores de duab⁹ herbis hic Pliniū loqui Abrotono & Adonio. ¶ Ritu vitis fruticat. Scribēdū, rutæ vice fruticat ex antiquo exēplari, cōfirmāte eā lectionē Theophr. lib. & capite proxime citatis, his verbis. ſed cū cōualuerit creueritq;, magnū robuſtū atq; arboraceū cōſtat quemadmodū ruta, niſi qđ hoc lignoſius & ſiccus & ſqualidius eſt. Viderunt hoc antem alij, ſed p̃mus omniū Hermolaus in ſecūda æditione. ¶ EX CAP. xj. & odore melius. mollius in eodē nō melius. Aſtruitur ea lectio Theophraſti auctoritate lib. vj. cap. vltimo. & iucūdi inqt odoris ſemē eſt & quidē mollioris odoris. ¶ Coloris ignei. Coloris hijs gigni in eodē. Scribēdū puto. coloris hiſgini. de quo Plini⁹ lib. xxxv. ca. vj. ¶ Ab alijs niſtilopa. meli⁹ in eodē nyctalopa. & cōfeſtin verbū. tamē. redūdat. ¶ Florū p̃ma ver nūciantū viola alba. c. in eodē. Florū ver nūciāt hi. Viola alba. c. ¶ Poſtea quæ appellātur purpurea. In eodē. Poſtea quæ lilia appellantur, purpurea. c. ¶ Codiaminō bis anno. Cyclaminos nō Codiaminō in eodē. Sed nō placet lectio. Theophr. lib. vj. cap. vltimo. cū narcifſo, liriō & alijs herbis quæ hic referūtur a Plinio, codiō bulbi, reddit. Theodorus bulbi florē vertit. Proinde nō abſurde hic codiō legi poſſet, nō codiaminō. & verba illa quæ paulo poſt ſequūt̃. Eſt autē hic ſylueſtris bulbi flos. alieno ibi loco poſita, hic debēt ſubiſci. Neque enim anemonæ ylla ratione cōgruere poſſunt. ¶ Seniores ſupradictis aliquādo Narcifſus & liliū trās maria in italia. c. Scribo Seniores ſupradictis aliquādo Narcifſus & liriū. Tranſmarina in Italia. c. ex eodē. aſtipulāte etiā Theophraſto loco citato, vtiq; qđ attinet ad liriū. Illud nolui prætereire Narcifſum & liriū idē eſſe. Sed ab alijs hoc, ab alijs illo nomine appellari, auctore eodē Theophr. lib. vj. cap. vj. ¶ Si & vnguenta ſumātur ex auro. Primas duas dictiones cōuertēdas puto, & ſi vnguēta. c. ¶ Et alterū gen⁹ lilij. Ligo liriū nō lilij ex theophraſto loco ſæpe citato. ¶ Qui fere naſciūt̃ in tumulis qm̃ forti⁹ durat. Theophraſtus ibidē. quo vtūtur circa tumulos, qđ & forti⁹ durat. ¶ Sēper viret in modū lineæ. lilij nō lineæ vet⁹ codex. ¶ EX CAP. xij. Meliſſophyllō. Cerinthē Theophraſt⁹ libro antedicto Cerinthū enūciat, nō Cerinthē. Virgili⁹ tñ. iij. georgicō prima inflexione protulit. cerinthæ ignobile gramē, ſi exēplaria vulgata vitio carēt. certe ab aldo imprefſa ſic præferūt. ¶ Nā flore eius deguſtato aluo cōcita moriūtur. Scriptū exēplar. flore eius deguſtato aluo cita moriūtur. reliqua ſupfluūt. ¶ Ad naues quotidie remeāt mutates locū. Duo nouiſſima verba falſo adiecta ſuſpicor. ¶ EX CAP. xij. per excrementa ad canes etiam peruenire. excrementa non excrementa in codice antiquo. ¶ In eodem ponto gente ſannorum. Lege. in eodem ponti ſitu gente ſannorū ex eodem. ¶ Quidamq; a parte. quidamq; ad partem. in eodem. ¶ Sicut contra ſerpentes pſyllis Marſiſq; inter homines. Nouiſſima duo verba Pliniana non puto. ¶ EX CAP. xij. Aluearia optima e cortice. Alu⁹ optimæ e cortice, in exēplari ſcripto. ¶ Multi ea & ſpeculari lapide. Pronomē. ea. non habet̃ in eodē. ¶ Ut proferat̃ intus ſi magnus ſit alueus. proſpiciat̃ nō proferatur ibidē. ¶ Fallēte opis incremēto, argumēto nō incremēto

Contra
Ruelliū.Locus de
mortuus
ac cōplo-
ratus for-
te reſtitu-
tus.

EX LIBRO

ibidē, forte aut legēdū auctō. ¶ Aluearia hieme stramēto opiri. Alios nō Aluearia in eodē. ¶ In eā flāmā sese ingerūt. Detrahe pronomē. eā. ex eodē. ¶ Gallinarū et crudas carnes. nudas non crudas in eodē legit. ¶ Vasa mellaria aut fauos. Vasa mellaria & fauos, in eodē. ¶ Habere quādā vim medicaminis putat. aliquātā nō quandā in eodē. ¶ Subdio siccāt sole lunaq; hęc. n. cādorē facit, siccātes, ne liquefaciāt protegūt tenui linteo. Scribo. sub dio siccāt sole lunaq;. Hęc. n. cādorē pstat. Sol siccāt. & ne liquefaciat. c. ex eodē. ¶ Parietūq; et arborū tutelā. Desiderātur verba hęc in eodē. ¶ EX CAP. xv. sed vt sola ijs carere possit. sed vt prope sola. c. in eodē. ¶ Batin marinā. batin hortēlianā. hortēliā in eodē nō hortēlianā. & duo pma verba in eodē nō legunt. ¶ Arachidna quidē & aracos. Aracnide, nō Arachidna in eodē. ¶ Et æquinoctio nascēs apha ce, acinos quā epipetrō vocāt. Alii in eodē. Et ab æquinoctio nascētes Aphacea, Cynopos epipetrō vocāt. Scribo. Et ab æquinoctio nascētes Aphace, Acinos, quā epimetrō vocāt. ex Dioscor. lib. iij. & Theophr. vij. ca. viij. Habēt nihilō in Theophrasto loco signato herba nomine cynops, quā Theodor⁹ tralato vt cōsuevit nomine canariā appellat. ¶ Quædā spinosa foliata. Adde verbū sunt. & distingue. Quædā spinosa, foliata sunt. ex eodē. ¶ Aliq; & secūdū spinā habēt foliū. Legēdū reor. Aliq; & secūdū spinosum habēt foliū. Est aut illud. secūdū. nō ppositio sed numerale nomē. Theophrast⁹ .vi. de historia plātarū ca. j. Alia folijs cōstāt aculeatis, vt acanū. eringiū. Cnecū. Quædā et iuxta foliū aculeatū, alterū quoq; foliū habēt vt ononis, tribulus, Phle⁹, quā nō nulli stoebā appellāt. & ca. iij. eiusdē libri, qm̄ distinctū sit superi⁹ aliud totū esse spinosum foliatū, seorsū de vtroq; dicēdū, atq; tertiū illud addēdū qd' iuxta aculeū foliū gerit. Phle⁹. n. tribul⁹, capparis, peculiare nimirū optinet vt nō solū caulē aculeatū, sed et foliū habeāt hispidū. At si mauiis vt illud. secūdū. ppositio sit, necesse erit addere alterū verbū. vt legat, aliq; & secūdū spinā habēt foliū alterū. ¶ Quædā in folio habent & in caule. Vet⁹ codex. Quædā in folio nō habēt & in caule habēt. Sed vtrocūq; mō verba hęc legant, adulterina mihi & ab aliquo argutatore falso adiecta vident. Nā Theophrast⁹ nihilō pl⁹ tribuit Phleo quā ononi & tribulo, vt cōstat ex illi⁹ verbis paulo ante allatis. Legat meo periculo sic. Aliq; & secūdū spinā habent foliū alterū vt tribulus, Ononis, & Phleos quā aliq; stoebē appellauere. Cætera delēda. ¶ Tributa pprietas qd' & fructū spinosū hēt. In eodē exēplari nō Tributa legit, sed Tributi. Scribo Tribuli ex Theophrasto eodē lib. & cap. Tribul⁹ inqt vel fructū aculeat⁹ est, hēt. n. in fructu aculeum. Qua de causa id quoq; propriū ei vt sic loquar pæ omnib⁹ licet vtiq; adnotare. ¶ Quæ dī cania acrior. canina nō cania i eodē. ¶ Sed mordacitas nō ptin⁹ cū ipsa herba gignit. Verbū. herba. supuacaneū est. ex eodē. ¶ EX CA. xvj. Carduus & folio & caule spinosas lanugines hēt. In eodē. Cardu⁹ & folia & caulē spinosæ lanuginis hēt.

Loc⁹ inf.
gnis resti
tutus.

Loc⁹ alt.

Contra
Hermos
laum.

¶ Chalceos. Cnidos. Scribo. cnecos nō cnidos. ex Theophrasto, Galeno, Aetio, Paulo. Dioscoride & omnib⁹. Ex qbus. Theophrast⁹, Paul⁹, Aeti⁹. Cnecos. scribūt cū. e. lōgo. Dioscorides & Galen⁹ cū. i. Scribēdū vero hoc loco esse cnecos, seu cnicos, non cnidos, vt putat Hermola⁹, cōstabit aptissime legēti cap. iij. lib. vj. Theophr. de historia plāta. ¶ Chamæleo in folijs nō hēt aculeū. Est & illa differētia, quod quædā ex his multicaulia ramosaq; sunt vt. cardu⁹. Vno aut caule, nec ramosum cnidos. Mēdosa vt conijcio verba & ppostere locata. Scribo Chamæleo in folijs non hēt aculeū. Est & illa differētia qd' quædā in his multi caulia ramosaq; sunt vt cnecos. Vno aut caule & ramosum vt cardu⁹. Nā pticula negatiua. nec. in vetere codice nō legit. Theophr. lib. vj. cap. iij. verū hęc oia eiusmodi sunt, leucacātha, Chalceos, cnecos, Polyacātha, atractylis, Onopyxos, Ixine. Chamæleo, verū hęc nō hēt folia aculeata. Sed pter pdicta discrimina distāt inē sese, qd' alia multis cōstāt caulib⁹ ramosq; fundūt vt. cnecos. ¶ Quæ

dá cacūine tm̄ spinosa sūt vt Eryngiū. falsū est eryngiū cacūine tm̄ spinosū esse auctore
 Dios. li. iij. Quapp̄t nō eryngiū hic arbitror legēdū sed rhuthrū ex Theophr. loco ci-
 tato. alia inqt̄ sup̄ius cacūine tm̄ sp̄gun̄t̄ quēadmodū rhutrū. & alia p̄tinus p̄mis im-
 brib⁹ germinat̄. alia post. Nōnulla ēt̄ æstate. vt quæ tetralix a q̄busdā vocata est. & hel-
 xine. Pari mō & flores differentiā faciūt. Scolym⁹. n. pulchre & diu floret. ¶ Acorna
 colore tm̄ ruffo distinguit̄ & pinguiore succo. Scribēdū reor. Acorna colore tm̄ ruffo
 & pingui distinguit̄ a cneco. Theophr. lib. vi. ca. iij. Acorna colore tm̄ ruffo & nitido
 distinguit̄ a cneco. Nā verbū. liparō. nitidū ego vertissē nō pigue. ¶ Radice foliosa. ve-
 tus codex a radice foliosa. Sicq̄ apud Theophrastū vertit Theodor⁹ verbū græcū rhi-
 zophyllos. ¶ Cuius in terra serpūt caules radice emissi. In eodē. in terra serpūt caules a
 radice missi. cætera sup̄fluūt. ¶ Nec fastidiūt in cibis inueteratos quoq̄. Vnū caulē re-
 ctū habēt quē vocāt pternica. Idē exēplar. Nec fastidiūt in cibis inueteratos. Cōdūt mu-
 ria. Caulē rectū habēt. c. Theophr. lib. vi. ca. iij. & reseruare eos aqua falsa cōditos con-
 sueuerūt. ¶ Alteri harenaceū. Theophr. lib. antedictō. sesamodes. idest sesamaceū. Vtri-
 usq̄ in curiā crimē intēdem⁹? librario ne qui pro. sesamaceū arenaceū scripsit. an Plinio
 nostro q̄ cū in theophrasto sesamodes legisset. postea memoriæ lubrico putauit nō se-
 samodes legisse. sed ammodes. & harenaceū trāstulit. ¶ Apposito folio. Theophrast⁹
 eodē lib. epetio folio. hoc est annuo spatio durāte græce dixit. Forte q̄s sup̄ verba annuo
 spatio. q̄bus Plini⁹ verterat dictionē græcā. verbū theophrasti posuit. epetio. Postea li-
 brari⁹ seu corrector indoctus pro epetio. apposito scripsit de rasis latinis dictionibus.
 ¶ Sequit̄ a frugib⁹ aratro inimica. Loc⁹ v̄i mutilat⁹. In vetere codice sic legit̄. sequit̄ ra-
 rata frugib⁹ inimica. Scribēdū reor. Nascit̄ terra arata. frugib⁹ inimica. Theophrast⁹
 loco antedictō. Nascit̄ lēto plenoq̄ solo. & p̄cipue in segetib⁹ atq̄ cultis. qua de causa
 agricolis inimica exit. ¶ Vt eius quā coronopō vocāt. E diuerso stāt Anchusa inficien-
 do ligno arisq̄ radice apta. Est aut̄ mitior Anthemis. Phylláthes. c. Legēdū puto. vt
 eius quā coronopō vocāt. & Anthemis. & Anchusa & Phylláthes. c. reliqua falso inser-
 ta puto. Theophr. li. vij. ca. ix. Ab radice foliata. Coronop⁹. Anthemō. Anchusa. Poa.
 Anemone. Phylláthes. Apargia. Arnogiossō. Apate. Ex q̄bus Theophrasti verbis cō-
 stat. Apate. in Plinio legēdū esse. nō vt p̄perā scriptū est. Aphace. Apatē theodor⁹ frau-
 dem vertit. Patet ēt̄ ex eisdē Theophrasti verbis. vitiata esse hæc quæ sequuntur verba.
 ¶ Caule foliato est & crepis & apate. Scribēdum. n. est nō Apate cui⁹ paulo ante habi-
 ta est mētio sed (qd̄ mireris) Lotos. sic. n. antiquū p̄fert exēplar & cōfirmat Theophra-
 stus loco antedictō. In caule inqt̄ tm̄ foliata. Crepis. Anthemō foliosū. Lotō. Leuco-
 iō. c. ¶ Angulis incisuris. odore. flore. Addēda duo verba ex eodē. Iā vero angulis. in-
 cisuris. c. ¶ EX CA. xvij. ac sic eā nasci. ac sic ēt̄ nasci. in eodē. ¶ Tria tēpora sationū ostē-
 dēs. Scribo arationū nō sationū. ex eodē. astruēte ēt̄ eā lectionē Theophr. lib. vij. ca. xij.
 ¶ Amara & Aphace & quæ picris nominat̄. & ipsa toto anno florēs. Nomē ei amari-
 tudo imposuit. Qm̄ Hermola⁹ deprauare hāc lectionē vult. subuereri se dicēs. vt apate
 legēdū sit nō aphace. admonere lectōres libuit Aphace nō vt putat Hermolaus scribē-
 dū esse. tū ex antiquo apographo. tū ēt̄ ex Theophr. lib. vij. cap. xi. Enimvero tēperare
 mihi hac pte nequeo quo min⁹ dicā risū mihi excitare Hermolaū. Inquirat. n. tāquā rē
 subtilis indaginis. cur Theodorus herbā apatē fraudē verterit. Tādē colligit. ob id a
 Theodoro inditū nomē. fraus. qd̄ edētes amaritudine fallat. ceu vero Theodor⁹ in ple-
 risq̄ nominibus vertēdis aliā rōnē quā etymologiæ sequat̄. vt in picris quā amarago.
 & onopyxos quā bux⁹ asinin⁹. & cynops quā canis ocul⁹. & hypochoeresis quā porcel-
 liā vertit. & alijs huiusmodi multis in q̄bus & lusit & lusus est. ¶ Asphodel⁹ mandit̄
 & semine tosto & bulbo. sed hoc in cinere tosto deinde sale & oleo addito. p̄terea tūso

Locum
notā.

An laps⁹
sit Plini⁹
in verten-
do Theo-
phrasto.

Loc⁹ cor-
rectus.

Locus ad-
miratiōe
dignus.

Locus nō
cōtemnē-
dus.

Contra
Hermola-
ū de pra-
uare Plin-
iū volēs-
rem.
Hermola-
ū rē risū
dignā fa-
cit.

Theodo-
r⁹ lusit &
lusus est.

EX LIBRO

cū ficis p̄cipua voluptate vt v̄i Hesiodo. Loc⁹ est ex. vij. Theophrasti sūpt⁹ vt innume-
 ri alij in hoc ope, sed aliquot verbis adiectis v̄l a plinio ipso v̄l a lectore, quā recte iudi-
 cēt legētes. Nos verba Theophrasti subijciem⁹ ex p̄dicto lib. cap. xij. Qui albu cū tostū
 in cinere mādit, & semē torrefactū vsui est. Sed radix tussa cū ficu in vsu maxime om-
 niū venit, & iucūditatis plurimū auctore Hesiodo p̄bet. ¶ Eadē est & caulis acinosi.
 tria p̄ma verba sūpfluūt, ex antiquo exēplari. ¶ Albuco est scap⁹ cubitalis, āpl⁹, pur⁹,
 leuis. In eodē. Albuco scap⁹ cubitalis, āpl⁹, pur⁹, lenisq̄. ¶ Itē pistana dicit a gr̄cis vo-
 cari. Scribo. Idē nō. Itē. vt referat Magonē, ex eodē. ¶ EX CA. xvij. Magisq̄ etiā nū
 terti⁹. L ego. Magis magisq̄ etiā nū terti⁹, ex eodē. ¶ Qm̄ & florū odorūq̄ generi est
 magn⁹ vsus in medicina. Deme dictionē. magn⁹. ex eodē. ¶ Firmioresq̄ sic ēt fieri. fir-
 mioresq̄ sic ēt in diē fieri. in eodē. ¶ Radix aduers⁹ serpētū ictus & scorpionū p̄sertim
 remedio est. Scribo. Radix aduers⁹ serpētes, & scorpionū ictus p̄sentis remedij est. ex
 eodē. ¶ Vt expellat eas. Scribe vt & expellat eas ex eodē. ¶ Capitiscq̄ dolores facit at q̄
 vocat holoschoenos eius quæ p̄xima sunt radicis cōmāducant aduers⁹ araneorū mora-
 sus. Emēdatior antiqua lectio. Capitis dolores facit q̄ vocat holoschoenos. Quæ pro-
 xima sunt radici. c̄. ¶ Ob id & odorati iūci medicinæ dicent̄. Legēdū forte. Ob id odo-
 rati iūci. c̄. ¶ Laudatissim⁹ ex Nabatea iūc⁹. Deme verbū iūc⁹ ex vetere codice. ¶ Qui-
 dā & salē admiscēt, & Anchusā nōnulli. Muta verboꝝ ordinē. Quidā & salē admiscēt.
 Nōnulli & anchusā. ex eodē. ¶ EX CA. xix. vs⁹ succis ad aures, oris vlcera, gingiuas,
 tōsillas, gargarizat⁹. Verbū succis detrahēdū est ex eodē. & gargarizatis legit, nō gar-
 garizat⁹. vt legēdū putē gargarizati & repetēdū vini. & paulo post. liniūt habet nō le-
 niūt. Et vno post versu. tantū. nō quātū. ¶ Semē his optimū crocinū. Scribo. Seminis
 optimū crocinū. & statim siccātū nō siccāt ex eodē. ¶ Alopecias mirifice emēdat. Aduer-
 biū. mirifice. desiderat̄ in eodē. ¶ Narcissi duo ḡna, in vsu medici recipiūt. L ego medi-
 cinæ nō medici ex eodē. vt infra hoc ipso cap. Baccar in medicinæ vsu aliq̄ ex nostris per-
 p̄sā vocāt. & paulo ante. ¶ Et mēstruis foeminarū. mētib⁹ habet̄ in eodē nō mēstruis.
 ¶ Ambustis p̄dest cū exiguo melle. Sic & vulnerib⁹, & luxatis. Panis vero cū melle &
 auenæ farina. Sic & infixa corpori extrahit in polēta trit⁹ oleoq̄ cōtusus Diuers⁹ verbo-
 rū cōcept⁹ in eodē. Ambustis p̄dest exiguo melle & auenæ farina. Sic & infixa corpori
 extrahit in polēta. Sic & vulnerib⁹ & luxatis. Panis vero cū melle trit⁹ oleoq̄ cōtusus.
 Medet̄. c̄. ¶ Ad emolliēdas duritias, calefaciēda quæ alserint. Adde verbū. eadē. ex eo-
 dē. ad eadē, emolliēdas duritias, & calefaciēda quæ alserint. ¶ Aurib⁹ est vtilissimus.
 In eodē. Aurib⁹ vtilissimū, sine verbo est. ¶ Violæ syluestres sunt & satiuæ. Purpureæ
 refrigerāt. In eodē. Violæ syluestres & satiuæ purpureæ, refrigerāt. ¶ Oculorū p̄uatim
 epiphoris. Verbum priuatim. redundat ex eodē. & paulo infra. mēses. non mēstrua, vt
 supra notatum est. & statim post. minor uis est recentibus. Deme verbum. est. ¶ Mā-
 mis tumētib⁹. Deest verbū. imponit̄. ex eodē. Imponit̄ mām̄is tumētib⁹. ¶ In tussi ve-
 tere radices eius tres quattuor ve. rami quidē in eodē legit̄ nō radices. Sed Dioscorides
 nos admonet imp̄ssā lectionē veriorē esse. ¶ EX CA. xx. crapulā nō sentiūt. ebrietati
 eo resistūt. Illud. eo. nō habet̄ in eodē. Sequētia duo verba putam⁹ ēt nō esse Pliniana,
 sed expositionē p̄xime p̄cedētū. ¶ Ex eo quoq̄ exp̄ssio vnguēto crocino qd̄ croco ma-
 gma appellāt. L ego fex quoq̄ exp̄ssi vnguēto crocino. c̄. ex eodē. cōfirmāte ēt eā lectio-
 nē Dioscor. lib. j. ¶ Tinearū ve vitio laborātib⁹. Redūdāt hęc verba, si eidē exēplari fi-
 dē habem⁹. ¶ Cū vino ad clauos vel verrucas. Terit̄ in vino ad clauos vel verrucas, in
 eodē. ¶ Vitia quæ sanauerint. rebellauerint nō sanauerint in eodē. Credo tñ legēdū ef-
 se debellauerint. ¶ Dignationis gr̄a gloriæq̄ auidos. expūgendū verbū. gr̄a. ex eodē.
 ¶ Et epiphoris illinitur, cōiunctio, et. redūdāt ex eodem. ¶ Cū ruta syluestri & si terat̄
 ex aqua

Locum
nota.

Loc⁹ pul-
cher.

ex aqua coelesti. redundat rursus conuinctio. et ex eodem. ¶ Cum fece vero vini crema-
 ta in polenta. scribe & polenta, non in polenta ex eodem. ¶ Si perungantur aluearia nō
 fugient apes. alui non aluearia legit idem exemplar. ¶ Copia istius examina facillime
 continentur. Scribe scopis eius examina. c. ex eodem. ¶ Contra ictus earum, vesparūq;
 & araneorum. In eodem. contra ictus earum, vesparūq; & similia sicut araneorū.
 ¶ Oculis medetur cum lacte aut cum lini semine. Scribe oculis medetur cum luteo oui
 aut lini semine, tum ex eodem exemplari, tum ex dioscoride libro tertio ad verbū. ¶ EX
 CAPITE. xxj. contra serpentium ictus & scorpionum. permuta ordinem verborum,
 contra serpentium & scorpionum ictus ex eodem. ¶ Præterea celebratis auctoribus.
 Deest præpositio. a. Præterea a celebratis auctoribus. ex eodem. ¶ Ergo non aliter quā
 contra venena. c. Scribendum. Ego, non Ergo. ex eodem. ¶ Quamuis aluum sistunt.
 qua vi aluum sistunt in eodem. ¶ Item si lateralis dolor sit. Scribo lateris. non lateralis,
 ex eodem. ¶ Prodest & orthopnoicis & anhelationi. in eodem nō anhelationi sed ha-
 lenatorijs vt legendum putem, anhelatoribus. ¶ Articularibus morbis & luxatis. arti-
 cularijs non articularibus idem codex præfert. ¶ Prædicatum ab homero quod tristi-
 tia omnis aboleatur. In eodē aboleretur rectius quam aboleatur. ¶ Hoc foeminam,
 illud marem intelligi volumus. Hoc foeminam, Illud marem intelligentibus volunt,
 idem legit. vt putem scribendum. Hoc marem, illud foeminam intelligi auctores vo-
 lunt. ¶ Minor est eidem potō vis. Detrahe verbum est. ex eodem. c. ¶ EX CAPITE.
 xxij. vnde & nomē accepit. accepere lego, non accepit ex eodem. ¶ Decocta oculorum
 epiphoras. adde duo verba. & cicatrices. ex eodem. Decocta oculorum epiphoras & ci-
 catrices. ¶ Postea alligari florem panno roseo. non roseo in eodem sed russeo legitur.
 ¶ EX CAPITE. xxv. Heliochrysum quod alij chrysanthemum vocant. Dele verbū.
 quod. ex eodem. ¶ EX CAPITE. xxvj. mangonicis venalitijs pulchre cognita. man-
 goni, suis venalitijs probe cognita. in eodem. ¶ Scorpionibus adeo contraria vt visa
 ea torpescant. In eodem. Scorpionibus tam contraria vt visa torpescant. ¶ Qua alliga-
 ta oculo. postrema dictio redundat ex eodem. ¶ EX CAPITE. xxvij. Illinitur poda-
 gricis tosta & contusa. Illinitur podagricis cruda & contusa in eodem. ¶ Ciet menses
 & vrinas. adde conuinctionem. et. Ciet & menses & vrinas ex eodem. ¶ EX CAPITE.
 xxix. & ex rosaceo ac lacte imposita & vulneribus. In eodem. Ex rosaceo & lacte im-
 posita & vulneribus. ¶ EX CAPITE. xxx. Siccatum cum melle & aceto positum bilem
 trahit. In eodem. Sicca cum melle & aceto imposita detrahit bilem. ¶ EX CAPITE.
 xxxj. cui acini coccinei granosi folliculi. In eodem. cui acini coccinei granosi, in fol-
 liculis. forte legendum. cui acini cocci grano in folliculis. ¶ Qui parcius spectaue-
 rant, manicon cognominauere. In eodem non spectauerant sed inspectabantur legas
 Scribo. Qui parcius in ijs peccabant manicon cognominauere, vt per gradus crescat
 oratio. Primo innocētissimi. Deinde parcius peccantes. Ultimo nequiter occultantes.
 Significat autem illud. in ijs. ex his auctoribus. ¶ Mira obliuione innocentiae, quippe
 præsentaneum venenum. c. Parmensia exemplaria, & nonnulla recentiora. inducentes
 legunt non innocentiae. Ego hunc locum sic scribendum reor. mira obliuione hi. Docē-
 tes quippe. c. claudicāte alias sensu. ¶ Ad dentium mobiles firmandos si colluerentur
 halicacabo vni exceptionem addidere. Vetus exemplar. non halicacabo vni, sed halica-
 cabon vino, præfert. Scribo si colluerentur halicacabo in vino. ¶ Delirationem enim
 gigni. Nec demonstranda remedia. c. Puto luxatum esse ordinem verborum. Legen-
 dumq; delirationem gigni. Neq; enim demonstranda remedia. c. ¶ Licet præferatur
 hortensis saporibus. hortensium, non hortensis in apographo nostro. ¶ Vt vel profu-
 tura de ijs commemorare fas putem. In eodē, vt id pletura nos de ijs. c. Scribo. vt ideo

Locus nō
malus.Locus
egregiusLocus sin-
gularis.

EX LIBRO

læfura nos de ijs. c. ¶ Calida potui data, calida potu, in eodē. Verbū autē, data, superfluit. ¶ EX CAPITE. xxxij. Præcordijs vt ferūt vtilis, in eodē. præcordijs ferūt vtilē. ¶ Verbosi⁹ dici par esset ægyptia herba ni magnū præberet, c. In eodē, verbosius dici par esset ægyptiā herbā magnū cōtra venenata animalia præbere auxiliū. Legendum reor. Verbosi⁹ dici par est, quā ægyptiā herbā magnū cōtra venenata animalia præbere auxiliū. & paulo post, herbā eā, nō retro. eā herbā. ¶ EX CAPITE. xxxiiij. semel in hoc loco ponemus. Permuta locum præpositionis, semel hoc in loco ponemus, ex eodē. ¶ Cyathus pēdet per se drachmas. x. Dux illæ particulæ, per se, nō legūt in eodē.

EX LIBRO. XXII. Ex proœmio.

COMPL esse poterant miraculū sui natura atq; tellus reputantium vel prioris tantū voluminis dotes. Tria illa verba, vel prioris tantū, non habent in antiquo codice. Reliqua mutato ordine sic lego. Cōpl esse poterāt miraculū natura atq; tellus reputantiū voluminis sui dotes, totq; genera. c. ¶ EX CAP. ij. Stās & in sicco carpit quo frugī mūdōs exsculpat. His alioqui fulgētibus. c. Deprauatissima verba, & codex etiā antiquus deprauatus, in quo sic leges. Stās & in sicco carpit frugē qua mūdus sine culpa nō absit, & fulgētius præfert exēplar antiquū nō fulgētibus. ¶ Nec cōmittemus vt subijciēdo vtiliora, viliora in eodē habetur nō vtiliora, quā lectiōne approbat quod statim sequitur, luxuriā vilitate circūscribamus. ¶ Interim fortius augetur auctoritas. Scribendū puto auctoritate nō auctoritas, & agetur nō augetur vetus legit codex. ¶ Ac semper & legati cū ad hostes. c. Scribo ex eodē, ac semper e legatis cū ad hostes. c. ¶ EX CAP. iij. graminea nunquā nisi in desperatione suprema cōtigit vlli, nisi ab vniuerso exercitu seruato decreta. Scribe, graminea nūquā nisi in desperatione suprema cōtigit. Nulli nisi ab vniuerso. c. ¶ EX CA. v. Hic Decius postea cōsul imperioso collega, imperio nō imperioso in scripto codice legitur. Neutra lectio placet. Potius reor verba esse falso inserta. ¶ EX CAP. vi. exclusam ab hoc legionē suā, Scribo ab hoste, nō ab hoc ex eodē, vera lectiōne, subiungit enim, per castra hostiū erūpere, & inclusam legerē libētius quā exclusam, sequit nāq; legionēq; eduxit. Itē alio mō verba disponerē, inclusam ab hoste legionē suā hortatus per castra hostiū erūpere, tribunū suū dubitantē interfecit. ¶ Ipsum augustū cū, M. Cicerone filio cōsule. c. Lege ex eodē. Ipsum Augustū, M. Cicerone filio cōsule. c. Sic paulo ante, Aemilianū quoq; scipionē Varro auctor est donatū obsidionali i africa mālio cōsule cohortibus seruatis. ¶ Addidere viuēdi precio delitiæ luxusq; Scribendū arbitror, ab didere viuēdi p̄cia delitiæ luxusq; hoc est ablegauere, sustulere. ¶ Proh bonis ipsi fruimur voluptatibus, Lego, probrosis ipsi fruimur volutatibus, sequitur enim ilico, & quo nihil equidē probrosius duco. ¶ Magna quāquā immēsi laboris solatia, Magno nō magna codex vetus, vt legatur paulo post, solatio. ¶ Inde excogitauit aliquas aspectu hispidas & tactu truces. Verbū, Inde, superfluit ex eodē, & tractatu non tactu legitur ibidem. ¶ Vocē ipsius fingentis illas. Duo postrema verba falso addita videntur. Alias non haberet locum pronomen reciprocum, se, quod sequitur continuo. ¶ EX CAP. vii. & clara in p̄mis aculeatarū Eringe est. Dele cōuinctionē ex scripto exēplari. ¶ Omnibus vero contra toxica. c. Dele item verbum, vero, ex eodē. ¶ EX CAP. viij. Multæ circa hoc non magorū solū vanitates, Scribo, Multa circa hoc nō magorū solū vanitate, ex eodē, & paulo post medicinæ nō medico in eo legit. ¶ Renib⁹, opisthotonicis, spasms. In eodē, opisthotonis scriptū est, non opisthotonicis, vt sit nomē morbi ipsi⁹, opisthotonos, ægrotātis opisthotonicos. ¶ EX C. ix. p̄stātissima in Cilicia, p̄oto sc̄da, exēplaria q̄dā nō Cilicia p̄fert sed Sicilia, Scribo Scythia. Nā circa Mæotī paludē

Locum attende.

Notāda castigatio.

nascitur, vnde & Scythica radix vocatur teste Theophrasto libro. ix. capi. xiiij. & Dioscoride libro. iij. ¶ Capitur ea vergiliarū occasu. Scribendū puto, carpitur a vergiliarū occasu. ¶ Meliorq; nigra. Codex vetus, nigri, vt reperatur, coloris. & mox paulū decoctæ non decocta. ¶ EX CAPITE. xij. locupleti diuinitate ad gerenda præsidia. Lego generanda nō gerenda. & paulo post auxilia nō auxilium ex eodē. ¶ EX CAPI. xiiij. Itē aduersari hyoscyamo & serpētibus & scorpionibus. Scribe. Itē aduersari hyoscyamo & serpentium scorpionibus ex eodē. ¶ EX CAPITE. xiiij. ea quoq; nū quā lamīū. c. Particula. nū. superfluit ex eodē. ¶ Autumnalis vrticæ radice. Addenda cōiunctio. et. Et autumnalis vrticæ. c. ex eodē. ¶ EX CAPITE. xv. Ex argumento nomen accepit scorpius herba. Scribo scorpio non scorpius ex eodē, confirmantibus eā lectionē Theophrasto libro nono & Dioscoride quinto. ¶ EX CAPI. xvi. Eadēq; ruptis cōuulsis medetur. alio ordine idē exēplar. Eadē ruptis cōuulsisq; medetur. ¶ EX CAP. xviiij. odore grauissimo. in eodem odore graui. ¶ Hic succus occidit & canes suesq; in polenta. Addita aqua & oleo contrahit in se mures ac necat. Idē codex. Hic succus occidit & panos in polenta & canes suesq; addita aqua. & oleo. cætera redundant. Error vt puto est in situ verborum, scribendūq; facit ad difficultatem vrinæ, panosq; hic succus. Occidit & canes, sues, muresq; in polenta addita aqua & oleo. Nā & Dioscorides libro tertio misceri scribit medicamentis quæ exedēdo sunt, vt non absurde credi possit facere etiā ad panos. Et quod attinet ad canes, sues, muresq; eiusdē Dioscoridis verba sunt libro prædicto. Quin & canes suesq; ac mures in polenta simul omnibus hydrelæo maceratis enecat. ¶ Quare a quibusdā vlophonon vocatur. Scio apud Dioscoridē tertio vlophonon etiam legi, sed cum apud eundē auctorem varia nomina herbarum ab alijs adiecta, non ipsius Dioscoridis legitima censeantur, potiorē in hac parte habeo veterē lectionem, in qua vlophytō scriptum est non vlophonon. ¶ EX CAPITE. xxi. Id quod maius est polytrichon, aliud trichomanes vocant. In eadem non aliud legitur sed aliij. ¶ EX CAP. xxij. sed purgat aluū Detrahe verbum, sed. ex eadē. ¶ Asphodelon de clarissimis herbarum quā heroum aliqui appellauerūt. Scribo. Asphodelum de clarissimis herbarum, vt quod Heroum aliqui appellauerunt ex eadem. ¶ Hesiodus & insyluis nasci dixit. fluuijs non syluis in eadem habetur. ¶ Coquitur autem hoc ciborum gratia. Radix tormina discutit. c. Scribe. Coqui autem hæc ciborum gratia. Radix tormina discuti. c. in eadem. Cui lectioni subscribit Dioscorides libro primo. Coquuntur inquit folia eius olerum modo in cibos. ¶ Folijs in rotunditate longis, laudatum in cibis. Videtur legendum. folijs in rotunditatem longis laudatis in cibos. ex verbis Dioscoridis. ¶ Acanthos est topiaria & urbana herba, elato longoq; folio, crepidines marginum, assurgentiūq; puluinorum toros vestiens. Duo genera eius sunt. Scribo. Acanthi topiariæ & urbanæ herbæ, lato longoq; folio, crepidines marginū assurgentiūq; puluinorū toros vestiētis, duo genera sunt. & mox paulo mulierū nō foeminarū. ex scripto exēplari. ¶ Quā nō aliter magis accēdi putant quā potu. In eodē nō potu leges sed postea. Scribēdū arbitror, pota ea, aut potu eius. ¶ Sic cāda autē in eos vsus pri⁹ est, ne succo suo madeat qui cōtra serpētū ictus nō facit eā de teriorē. In eodē, nō in eos vsus sed in eo vsu habet. In quibusdā vero exēplaribus negatio desiderat, recte. Nā si recipit, duo postrema verba demēda habebis. ¶ Si tenuiora folia & odoratiora haberet, teneriora in eodē scriptū est, nō tenuiora. ¶ Stomacho per quācōmodat⁹. Stomacho pquācōmēdat⁹ in eodē. ¶ Sicut petrei⁹ in carmine suo significat. Scribe Petrich⁹ nō Petrei⁹, tū ex antiq; exēplari tū ex Nicādri interpte nō semel eū citāte vt alias admonuim⁹. Codices et nōnulli impssi Petrichus agnoscūt. ¶ Alb⁹ q; lacte nitor, utilis orthopnoicis. Verbū. Alb⁹, cū minore litera scriptū pcedētibus atte-

EX LIBRO

xendum cenfeo. Item nidormagis arridet quam nitor. ¶ Lactucarū modo Erasistratus calculos per vrinam pelli eo monstrat. Longe aliter nostrum apographon. Lactucarum modo ex embammate calculos per vrinam pellit. eo monstrat & oris graueolentiam commanducato corrigit. vt forte pro illo. eo monstrat. legēdum sit Erasistratus. ¶ Veneno Tiberio Claudio principe per hanc occasionem a coniuge Agrippina dato. Idem apographon. veneno cibi claudio principi. c. Legendum arbitror alio ordine. Veneno Claudio principi per hanc cibi occasionem a coniuge agrippina dato. ¶ Ante omnes Neronem suum. Neroni suo in eodem. quæ lectio potest etiam tolerari. Nero enim miseranda & ipse morte perijt. ¶ Illa pernicialia prorsus improbanda. Si enim caligaris. c. In eodem aliter. Illa permittit alia quod probandi alia alias. Scribo Illa pernicies alia, quod probandi alij alias. Si enim. c. & statim post affuit non affuerit, in eodem habetur. ¶ Atq; qui colligunt ducunt ipsi alia vitia. Verbum. ducunt. defecādū ex eodem. & pro nomen. ipsi. superioribus agglutinandum. Quod autem sequitur. ¶ Alia vitia. Nunc quidem si serpentis. Scribendum opinor alia etiam nū quidem. Si serpentis. c. vt intelligas. Alia etiānum pernicies. Sic puto minus male legetur. ¶ Nec ante decidentia. Scribe ex vetusto codice, aut ante decidentia. ¶ **EX CAPITE. xxiii.** His aberit veneni argumentum. Hic habebit veneni argumentum in eodem. ¶ Hi fluxionibus alui quas rheumatismos vocāt medentur. fluxionibus albis idem codex agnoscit non fluxionibus alui, vt pro eo quod sequitur. rheumatismos. rhus leucus. scribēdum putem hoc est fluxiones albas, ex galeni diffinitionibus. & Paulo ac Dioscoride libro primo capite de thuris cortice. Quo in loco cum Virgilius Marcellus vir singulari doctrina & diligentia explicet copiose quid in fœminis sit rhus, & quot accidant coloribus, laborem inquirendi tradendiq; nobis ademit. ¶ Et tum aquam bibētibus. Cauendūq; nequa intus sit exulceratio. Secus in eodem. & cum aqua bibētibus cauendum nequa intus sit exulceratio. cætera redundant. ¶ Tempestiue enim datum cauterij vim obtinet. Lego permutatis syllabis non cauterij sed Theriacæ. ex Dioscoride libro tertio. Bibitur inquit idem, inungiturq; contra eorum omnium iniurias quæ morfu ictu ve venenum relinquunt, & venenatas telorum cuspides. Contra scorpionum ictus oleo dilutus inungitur. ¶ Clavis pedum qui vulgo morticini appellantur. quattuor postrema verba Plinij non puto. Nam & paulo ante clauos pedum ipse appellauit sine tali additamento. & Cornelius Celsus & alij clauos pedum vocant, nulla vulgaris appellationis mentione. ¶ Ante subactum. Carnes replet cum vino & croco. c. Scribo ex archetypo nostro. Alopecias nitro ante subactas replet cum vino & croco aut pipere ac murium fimo & aceto. Dioscorides libro tertio capite de laerpitio. Cōtra capillorum defluuia quæ alopecias dicunt ex vino additis pipere & aceto vtiliter inungitur. ¶ Aequè ex aceto his qui coagulum. c. Primum verbum redundat ex eodem. ¶ Lenit transitum spiritus & molliores facit meatus ne scindāt. aptius in eodem cum minore litera & iunctim cum præcedentibus. lenito transitu spiritus & molliore facto meatu ne scindat. c. ¶ Ex austero factum. non implet stomachum. Scribe inflat, non implet ex eodem & postremam dictionem arbitramur superfluere. Dioscorides libro quinto capite de mulso. Primam bonitatis habet æstimationem mulsum quod ex vetere & austero vino probatissimoq; melle cōfectum fuerit. Minus. n. inflat quod tale fuerit & celerius absolutum in vsum venit. ¶ Multi senectam longam mulsi tātū nutritu tolerauere. Lege ex eodē intrita nō nutritu. qd' noto illo martialis versu roboratur. Circūlata diu mēsis intrita secūdis. cōtra criticos qui aliter eū locū legūt. ¶ Celebris Pollionis Romuli exēplo. Scribēdū arbitror Vedij Pollionis nobili exēplo. De hoc Vedio Pollione Augusti amicicia nobilitato Plini⁹ supra lib. ix. & Seneca in libris de

Castigationem aduerre.

Vide castigationem alterā.

Martialis locus.

Elegans correctio

beneficijs, & Varro de re rustica. ¶ **EX CAPITE. xxv.** etiam si fricetur, commodius
 vetus exemplar, etiam si refricentur, & mox paululum, multipedæ non multipedum.
 ¶ Aut intestinorū vel laterū vel viriliū dolores cū papauere aut meliloto. Duo illa ver-
 ba, vel virilium, nō agnoscit nostrum exēplar & vt colligitur ex Dioscoride recte. Is li-
 bro secūdo capite de hordeo sic ait. Cum meliloto & papauerum vasculis in lateris do-
 lore indolentiam facit. Illinitur & contra intestinorum inflationes cum lini foenogræ-
 ciq; semine. c. quæ ibi leges. ¶ **L**ocorum ratione a farina hordei distat. medicorum nō
 locorum in eodem habetur. ¶ **C**ontra quanto innocentior est alica. Superfluit verbū,
 contra & scribe, quanto innocentiore alica, ex eodem, & statim. ¶ **H**ippocrates tātum
 sorbitionis, tamen non tantum in eodem. ¶ **I**tem pustulas & fluxiones sanguinis, pu-
 stulas & hic & alibi semper non pustulas, & fluxiones non fluxiones in eodem. Idem
 vitium paulo post castigandum. ¶ **S**emuncia amyli cum ouo & passi tribus ouis suf-
 feruefacta. Videtur legendum obolis non ouis. ¶ **E**t vini in saccos additus, viri nō vi-
 ni in nostro archetypo rectius, vt sit patrius casus a virus, quo & alias vsus est Plini⁹.
 Intelligit autem graueolentiam quam sacci contrahunt ex vinis quæ colantur. ¶ **I**n
 quo vsu melius semper torrere aut tūdere. Scribe in quo vsu melius torrere semper an-
 te & tundere ex eodem. ¶ **E**st syluestris & elisphacos dicta a græcis. c. L ego, est & syl-
 uestris elisphacos dicta a græcis ex eodem. ¶ **H**æc mitior. Verba hæc errore ni fallor
 hic inserta sunt, pertinent, enim ad elisphacum auctore Theophrasto libro sexto de stir-
 pibus capite secundo discrimē assignante inter elisphacum & elelisphacum, illud enim
 esse satium, hoc agreste, his verbis. Sphacelus & Saluia inter se distant quasi alterum
 vrbatum, alterum genus syluestre dixeris. Sphacelo folium læuius, contractius, mi-
 nusq; squallens. Saluix scabrius & odore grauiore. Legendum igitur sic. Elisphacos
 dicta a græcis, alijs phacos, satium lente læuior & folio minore, hæc mitior. Est & alte-
 rum genus syluestris odore graui, folia habet cotonei mali effigie. c. reliquæ autem
 particulæ redundant. Ex codice antiquo. ¶ **F**arina eius vt ait varro maculas toto cor-
 pore emendat. Longe diuersa & venior eiusdem codicis lectio. Farina eius varos. Sed
 & maculas cutis toto corpore emēdat. Quam lectionem castam legitimāq; esse Dios-
 corides comprobat libro secundo capite de eruo, his verbis. Lentigines asperam & di-
 scolorē ceu a sole cutem. Labes quas græci pilos dicunt, & toto corpore maculas ex-
 terit. ¶ **L**entigines & fouentium cutem corrigunt, alio ordine in eodem. lentigines
 & cutem fouentium corrigunt. ¶ **C**um oxymelite. Curatio hæc a cæteris differt. **L**e-
 ge, in oxymelite. Ratio hæc, cætera superuacanea sunt ex eodem. ¶ **A**ceti sextario vno
 dilui mellis vncias duas. Verbum, vncias, putamus superfluere, & legendum, duos.
 non duas, alioquin non haberet locum quod statim subiicitur. Ita temperatis sextarijs
 tribus. ¶ **D**ecocta farina lolij sextarijs duobus, decoctæ farinæ lolij sextarios, & ver-
 bum duobus redundat ex eodem. Expende vero an sit commodius legi in totum sic.
 Aceti sextario vno dilui mellis duos iustum. His ita temperatis sextarijs, tres decoqui
 farinæ lolij sextarios vsq; ad crassitudinē. c. ¶ **C**alidumq; ipsum imponi dolentibus
 membris. Verbum, ipsum, detrahe, ex eodem. ¶ **E**stur & per se & in patinis cum tene-
 ra est decocta, in eodem. Estur & per se & in patinis cum tener est decoctus, vt referat
 caulem non ipsam orobanchē. ¶ **S**olifugarum generis, solipugarum in eodem legi-
 tur non solifugarum, rectius, vt a pungendo nomen adeptæ sunt, quod statim se-
 quitur.

Nota lo-
cum.Verborū
ordo cor-
rectus.Egregi⁹
locus.¶ **EX LIBRO. XXIII.**

Ex proœmio,

Locus nō
postremus

DORūq; gratia proueniunt. Melius in eodem. odorum ve gratia proueniunt. et mox paulo, inuerte verba, legitoq; arborum vmbra alere. c. ¶ Ergo hercule artes in primis dedit vitibus. Scribendum reor. Ergo hercule partes primas dedit vitibus. Nam dixit in calce prioris libri. præstat ad vini transire mentionem, atq; a vite ordiri medicinas arborum, & sequitur paulo post. Plurimum inquit homini voluptatis ex me est. Ego succum vini, liquorem olei gigno. ¶ Ut quando quanto ve labore cibi fiant. Scribendum puto. vt quandoq; tãto labore cibi fiant. Nam præcessit statim ante. Neq; vt tellus omnia per labores. c. ¶ Nec curuo adorãda aratro. antiquus codex non agnoscit hæc verba. ¶ Maximeq; aqua quam virides accensæ. Scribo maximeq; cum virides accensæ. c. ex eodem. ¶ Et intertrigines & pilos absu- mit. Lege & intertrigini, & iunge superioribus. ex eodẽ. ¶ Frangitur vehemẽtia eius. mitigatur, non frangitur in eodem. ¶ **EX CAPIT E.** i. morbūq; lethargicū faciūt. lethargum, non lethargicum in eodem. ¶ Proximæ sunt pensilibus in palea seruata. Lego. proximæ a pensilibus in palea seruata, ex eodem. ¶ Nam & vinaceis seruata. Nam e vinaceis seruata in eodem. ¶ Hydropicis cum ardore febris ægrotantibus. hy- drope non hydropicis in eodem. ¶ Mammaram inflationi triti cum sale vtilis. inflã- mationi non inflationi in eodem. astipulante etiam Dioscoride libro quinto capite de viuis. Seruãtur inquit earum vinacei, imponunturq; emplastri modo cõtra mãmaram, durities, Inflãmationes, & nimiam lactis abundantiam. ¶ Sanant epinyctidas & dy- senteria. Duo verba omissa sunt ab incurioso librario ex eodem. Ea sunt. & teria. Scri- bo autẽ non, teria, sed ceria. hoc est fauos. Dioscorides eodem libro & capite. In verru- carum genere quas epinyctidas, carbunculos, fauos, & articularū exedentia vlcera. c. ¶ Rectis folijs. erectis folijs non rectis in eodẽ. ¶ Alij cedrostin. Emẽdatior lectio. alij agrostin. Dioscorides libro quarto capite de vite alba. Sũt inquit qui psilothron, qui Archezostin, aut agrostin vocent. ¶ Succo rubente postea croci. Scribe. succo ruben- te, postea crocino. Ex antiquo exemplari, ¶ Eadẽq; præstant decocta in oleo. Decocta datur & comitialibus potus. Verbũ. Decocta superfluit ex eodem. ¶ Qui illitus per se & cum eruo, lætiore quodã colore & cutis teneritate mangonizat corpora. Non sic in eodem. qui illinitos per se & cũ eruo, lætiore quodam colore & cutis teneritate man- gonizat. Nã verbũ. corpora. qd̄ finit clausulã nō habetur in eodẽ. ¶ Potu statim auxi- liũ sit aut venenũ. In eodẽ. potũ statim auxilio sit aut venenũ. ¶ Qui vero postea de vo- lumine illo differuere innumera. In eodẽ. qui vero post eũ de volumine illo differuere, innũeri. illud autẽ volũine expositionis loco a lectore adiectũ arbitror. ¶ Hoc non rigi- do potu stomacho vtile, non item calido. Et in diutina siti sorbetur merum. Scribo. Non rigido potu stomacho vtile, non itẽ in calido. Diutinæ siti sorbetur merum. reli- qua redundant ex eodem. ¶ Tristitiæ cura hebetatur. Lego tristitia & cura hebeta- tur ex eodem. ¶ Iam & patres familias ætatem ademere his. c. Non ademere in eodem habetur sed addi. ¶ Itemq; iugi superbibere ebrietati, quam quidem frigidæ potus ex templo discutit. Scribẽdum reor. interq; iũgere, ac superbibere. vt hæc verba ad præ- cedentia pertineant. Deinde sequat aliud cæsũ. Ebrietatẽ quidẽ frigidæ potus ex tẽplo discutit. sic enim præfert antiquum exemplar. ¶ Neu palpebris coeuntibus. palpebris ve non coeuntibus in eodem. ¶ Item mixtura. Atq; vulgo satis putant. c. Scribo. item mixtura aquæ. Vulgo satis putant. c. ex eodem. ¶ Vini etiam vitiũ transit in remedia. Deest. conuinctio, et, Vini etiam vitium transit & in remedia. ¶ Plurimum fotu mede

Duo vers
balibra-
rij incuria
omissa,
restituta
& castiga
ta.

tur post vredines. Locus si quis alius in historia naturali pessime a librarijs habitus, & qui dedita opera videri possit deprauatis verbis & ordine luxato obscuratus vel potius perditus. In primis verbum illud. fotu. cum præcedentibus legedū, vt sic verba cōcipias. Oculis quoq; illo modo saluberrimū fotu. Deinde verbum medetur sequentibus applica. Medetur item lepris, furfuribus. c. Reliqua ergo sunt. Plurimum post vredines. Exemplar vetus non vredines præfert, sed hirundines. Scribo pellit potum hirudines. Dioscorides libro quinto capite de aceto. Pellit haustas hirudines potum acetum. ¶ In sanguinis fluxione. fluctione legendum non fluxione, vt alias notatum est. ¶ Neq; altero os colluunt venena exsurgentes. aliter non altero vetus lectio. ¶ Tosto pane aut vino. tosto pane aut cum nitro in eadem. rectius sequitur enim. vtiq; sale compescitur. ¶ Vnius medicorum portentosa scientia. Quid si legas non. vnus medicorum. sed musæ medici. ¶ In acerrimo impetu morbi. addūt quædam exemplaria. euasit. alioqui imperfecta videtur oratio. ¶ EX CAPITE. ij. vertiginosis. vuluarum strangulationibus. Vertigini, vuluarum strangulationibus. codex antiquus. & paulo post Diocles in eodem legitur non Dieuches. ¶ Salis marini pondo thymbræ quadrantem. libram, non thymbræ in eodem. Et sane apud Dioscoridem libro quinto capite de aceto mulso in confectione oximelitos nulla mentio thymbræ. Quapropter probo scriptam lectionem. pondo libram quadrantem. Qua locutione alioquin frequentissima vsus est Columella libro. xij. capite. xxxij. Scyllæ inquit aridæ pondo libram & quadrantem. ¶ Deferuescente cortina. deferuente, non deferuescente in eodem. Et paulo post fex vini. redundat. vini. ¶ Et testium, mammarum inflammationes. In eodem inflationi, non inflammationes legitur. quod magis probo. Dioscorides libro quinto. Capite de fece. Cruda fex inquit per se, & cum myrtho tumores reprimat. ¶ Cum expirauerit quoq; lauandis corporibus & vestibibus. permutato loco verbi illius. quoq; legitur in eodem. cum expirauerit lauandis quoq; corporibus. c. ¶ EX CAPITE. iij. procidentiq; pupillæ efficax. pupulæ non pupillæ in eodem. ¶ E radice oleæ quâ tenerrimæ cortex derafus in melle crebro gustatu. c. In eodem. E radice oleæ quam tenerum derafum in melle crebro gustatum. c. ¶ Casuros dentes extrahit. Casarios non casuros in eodem rectissime. quo significatu & causaria missio apud iuris cōsultos, & causarij milites Liuius. Res nota nec dicēda verbosius. ¶ Cū decocto lupino & chamæleōte. lupinorū nō lupino in eodē. ¶ Cruda amurca podagris foueri. podagros in eodē non podagris. ¶ EX CA. iij. & os quoq; colluif illo ad dētiū firmitatē. In eodē & de eo os quoq; colluif illo ad dētiū firmitatē. Scribo. Ideo os quoq; colluif illo. c. ¶ Colorē dētiū custodit magis quā aliud. In eodē nō aliud legit sed alibi. Scribēdū reor albat. ut in pcedētib⁹ & his quæ insequunt⁹, ruffat vsurpauit & nigrat. ¶ Venena omnia. Venenata nō venena in eodē. ¶ Cōtra omnia supradicta laudatissimum. Et lassitudinum perfrictionūq; refectio est. Duo illa verba. laudatissimum Et. non agnoscit exemplar antiquum. Reliqua sic legenda censeo. Supra omnia supradicta lassitudinum. c. ¶ Bubus infusum per nares donec ructent. In eodem non ructent legitur, sed rictent. vt sit frequentatiuum a ringo. ¶ Et si vetusti non sit occasio reddat conuinctio. et. ex eodem. ¶ Oleum cicinū bibitur ad purgationes ventris. De hoc cicino oleo Plinius supra libro. xv. capite. vij. Proximū fit & ecici arbore in ægypto copiose. Alij crotonem, Alij Rhibin, Alij sesamū syluestre appellant. De eodem & Dioscorides libro primo proprio capite. Cæterū in hoc Plinij loco non cicinū scribi debet, sed cnicinū hoc est factū ex cnico herba. quā Dioscorides libro. iij. & Theophrast⁹. vi. memorant. De cnicino vero oleo Dioscorides libro. j. capite peculiari sic differit. Confectur & cnicinum oleū similiter. Vis illi eadē quæ ex grano gnidio confectio oleo est.

Loc⁹ sigs
ali⁹ in his
storiana
turali vs
tiar⁹ pri
stino fra
turi reddi
tus.

Locus fer
stius.

Locus in
signis.

EX LIBRO

Quæ verba mire quadrat cū illis Plinij verbis quæ aliquāto post sequuntur hoc ipso capite. Ex gnidio grano factum eādē vim habet quam cnicinum, sic enim legendū, non cicinum. Confirmat etiam correctionem nostram quod Dioscorides tundi semē cnici tradit, dariq; expressum ex eo succum ad purgandam aluum in aqua dulci. quæ hic ferme verba Plinius repetit. Magna Hermolai allucinatione, qui cicinum hic pro cnicinum agnoscit. In quem errorem incidit etiam Marcellus Dioscoridis interpres libro quarto capite de ricino frutice. Cuius falsam traditionem ne dicam temeritatem quo minus profitear me demirari temperare mihi non possum. Scribit enim hoc ipso capite de ricino, oleum cicinum seu ricinum in nullo sanitatis vsu esse. Quod neq; in græcis duarum impressionum Dioscoridis exemplaribus habetur, neq; Hermola⁹ aut Ruelli⁹ Dioscoridis interpres tale quippiā in suis translationib⁹ posuerunt. Nā lib. j. multos ei in re medica vs⁹ Dioscorides assignat. vt in prōptu est legere volētib⁹. ¶ Cæterū iners & graue sapore. Cæter⁹ iners & graui sopore i vetusto exēplari. ¶ Enimvero siquid in nucleo putridi fuerit totus modus deperit. Verbum. modus. putamus superfluere. ¶ Eandem vim habet quam cicinum. scribēdum vt dixi cnicinum ex Dioscoride ad verbum. ¶ Pissino oleo vsus est passim ad quadrupedum scabiem. Secus in antiquo exemplari & vt puto emendatius. Pissino oleo vsus est ad tussim & quadrupedū scabiē. Et prodesse quidē ad quadrupedū scabiē oleū pissinū Diosc. auctor est lib. j. peculiari cap. De tussi tacet. Easde tñ illi vires inesse dicit quib⁹ pix liquida prædita sit, quam ad tussim accōmodatam esse priore capite dixerat. Et paulo post. corpus alunt, in eodem legitur non augent. ¶ Cum cotoneis & cera. Hæc verba ad præcedentia pertinent. ex Dioscoride libro primo capite de palma. Ex cuius auctoritate suspitio mihi iniicitur, hunc locum nec integrum nec sincerum esse. Verba illius sunt. Illinuntur vt liter eadem contra vesicæ vitia cum cotoneis malis & labruscæ floribus cōfecto oleo subacta cera. ¶ **EX CAPITE. vi.** vt qui facit dicat quæ capit & cuius causa. Vetus codex. quare capit non quæ capit habet. & ego aptiorem lectionem duxerim, vt qui capit, quam vt qui facit. ¶ Sic adalligata strumis medetur, siccata non. sic. in eodem. ¶ Decocto eorum. colluto. colluti non colluto in eodem. ¶ Operculo indito. Illito nō indito, in eodē. ¶ Mox in os additum deuorauerit. redūdat yocula illa. mox. ex eodē. ¶ Cibo aut potione inspersi. In eodem. cibo aut potionibus per se. ¶ **EX CAPITE. vij.** Folia & quæ non maturuere fici strumis illinuntur. In eodem. folia quæ non inaruerē, & fici. ¶ Ob id autumno insalubres quoniam sudantia huius cibi opera corpora perfrigescunt. In eodem. Ob id autumno insalubria quoniam sudantia huius cibi corpora refrigescunt. vt verbum illud opera redundet. Quod tamen ad sensus integritatem aut aliud simile necessarium videtur. Et insalubri lego potius quam insalubres. Quid si legas. Ob id autumno insalubri, quod affluentia huius cibi corpora refrigescunt. ¶ Et furunculos. panos, parotidas decoctæ illinuntur. Scribo. ad furunculos. c. tum ex vetere exemplari, tum etiam ex Dioscoride libro primo capite de ficis. Quin etiam inquit coctæ mox concisæ ad discutiendas durities illinuntur. Strumas & quas græci parotidas dicunt emolliunt. panos maturant. ¶ Efficacius calce aut nitro admixto. In eodem. Efficacius calce, aut nitro, aut si admixto. Locus est vt sentio hians & truncatus. Potest tamen vt puto iactura ex Dioscoride refarciri, vt sic legatur. Efficacius calce aut nitro aut iridis radice admixta. Diosc. lib. et cap. citatis. Panos maturat multoq; magis additis radice iridis, aut nitro, aut calce. ¶ Et peripneumoniciis. In eodē. ac pleumōicis, attice. pleumona. n. illi vocāt, quæ cōis lingua pneumona vt grāmatici notāt. ¶ Hydropicis coctæ in vino cū absinthio & farina hordeacea nitro addito, Aluū sistūt māducata. Locus est mēdosissim⁹, tū verborū distinctiōe luxata, tū ipsis

Contra
Hermolaum.

Virgilij.
marcelli
Dioscoridis
interpres
p̄ristemē
ritas.

Locus
elegans.

verbis deprauatis. Scribe ergo sic. Hydropicis coctæ in vino cum absynthio & farina hordeacea. Nitro addito manducatæ aluum soluunt. Dioscorides libro primo capite de ficis. In vino decoctæ additis absynthio & hordeacea farina vtiliter contra subeuntes aquas illinuntur. & alio loco. Aluū molliunt cum nitro & cinico tusæ & in cibo sumptæ. ¶ Cinis non ex alia arbore aciem purgat acrior, conglutinat, replet, astringit. Breuior & verior antiqua lectio. Cinis non ex alia arbore acrior, purgat, conglutinat, replet, astringit. Dioscorides ioco proxime citato, de lixiuia facta ex cinere ramorū eius arboris, purgat enim glutinat, & carne explet, nec minus concernit quam ea quæ cruentis vulneribus imponitur. ¶ Corticem eius impubescentem puer impubis si defracto ramo detrahat dentibus medullam. Cortice, non Corticē, defractura, non defracto ramo in eodem legitur. Nam non multo post. Idem inquit præstare & ramus dicitur luna plena defract⁹. Item verbum, impubis, non habetur in eodem. ¶ Præduratum vas solet torrebant. Scribo, præduratum ad solem torrebant, ex eodem. ¶ EX CAPITE. viij. Capitis dolori illinuntur, maximeq; in feбри, si ab ebrietate ex aceto & rosaceo & aquæ sextario. Et sanguinem sistunt. Cum amylo & mēta lethargicis comitialibusq; profunt. Scribendum reor alia distinctione & lectione. Capitis dolori illinuntur, maximeq; in fronte & temporibus ex aceto & rosaceo. Ex aquæ sextario sanguinē sistunt cum amylo & mēta. Lethargicis comitialibusq; profunt. Dioscorides libro primo capite de Amygdala. Capitis doloribus succurrūt, fronti temporibus ve ex aceto aut rosaceo illitæ Et contra sanguinis excreationes cum amylo & menta sumuntur. Bibuntur eadem in aqua aut cum terebinthina resina. Sed quoniam infra paulo subiungit, quinis fere præsumptis ebrietatem non sentiri, hæreo subdubitoq; legendum ne sit, maximeq; in feбри si ab ebrietate, an vt dixi. Itaq; liberū sit vnicuiq; censendi ius. ¶ Profunt ecligmate iocineri, tussi, & colo cum eleliphaco modice addito. In melle sumitur nucis auellanæ magnitudo. Scribendum reor, Profunt ecligmate iocineri, tussi, colo, cum melle & lacte modice addito, nucis auellanæ magnitudine, cætera redundare opinor Dioscorides loco p̄dicto. In ecligmate auellanæ nucis magnitudine, additis melle & lacte, iocinososis, tussientibus & maioris intestini quod colon dicunt inflationibus opitulatur. Antiquum quoq; exemplar magnitudine legit nō magnitudo. Præterea in capite de Eleliphaco Dioscorides assignat ei herbae easdem vires quas illi tribuit hoc loco Plinius. ¶ Etenim arborum ipsarum foliorūq; vires in cerebrum penetrant. Scribendum. Etenim arborum ipsarum foliorūq; virus in cerebrum penetrat, ex eodem exemplari. ¶ Siccæ vnguinosiores & stomacho inutiles. In eodem non vnguinosiores sed vinosiores habetur. Legendum puto virosiores. Nam cum paulo ante tribuerit arbori & folijs virus quod in cerebrum penetret, & nucleos idem facere sed minore momento, subiunxit recentes esse iucundiores, siccas virosiores, a prima positione virosus, qua vsus est eminentissimus poeta, virosam appellans pontum. ¶ Et pinguedini corporis conferunt plus quam sit verisimile. In eodem. Corpori & pinguitudini conferunt plus quam sit verisimile. ¶ Pistacia eosdem vsus & effectus habent. Duo illa verba, & effectus redundant ex eodem. ¶ Item serpentium venenis resistunt, maxime sepis. Non sepis sed sepos terminatione genitiui græca in eodem. ¶ Eadem profunt suspirijs trita cum melle. Verbum, profunt, superfluit ex eodē. ¶ EX CAPITE. ix. quæ inspergitur vlceribus aut hæmorrhoidæ. nō hæmorrhoidæ in eodem sed hæmorrhagiæ. ¶ Appositum fotu & illitu. In eodem, appositu, fotu, & illitu, vt sint tres ablatiui. ¶ Capillorum nigritiam, malarum perfusiones, māmillarum in eodē nō malarum. ¶ Præcipueq; crassæ & graui ter olenti, præcipueq; crassæ & graueolenti in eodem. ¶ Semen cum vino potum aut oleo aut aceto, aut oleo & aceto, in eodem.

EX LIBRO. XXIII. EX Proœmio. & Capite. j.

ED ad singula illius discordiæ atq; concordiæ miraculis occurrantibus. Aliter in eodem, sed ad singula illis discordiæ miraculis occurrantibus, reliqua redundant. Placet nihilominus magis impressa lectio. ¶ Concordia valent, cum pix oleo extrahitur. Commodior lectio, concordia valentium. Pix oleo extrahitur. ¶ Quæ suis locis dicetur assidue. Postremum verbum aduentitium putamus. ¶ Ac sine impendio ex quibus viuimus. Legendum reor, ac sine impendio eorum quibus viuimus. Significat autem pecunias quæ vt hesiodus ait vita sunt miseris mortalibus. ¶ Magnitudo populi romani perdidit ritus. Verbum, romani, non legitur in scripto exemplari. ¶ Parem⁹ externis & vna artium imperatoribus quoq; imperat. Idem codex, imperauerit habet, non imperat, vt repetas externi. ¶ EX CAPITE. iij. Cocum ilicis vulneribus ex aceto recentibus imponitur. Permuta verba. Cocum ilicis vulneribus recentibus ex aceto imponitur, ex eodem. ¶ Celerrime in vermiculum semutans. In eodem non vermiculum habetur sed vltimis, vt putem legendum vlicem. De quo libro, xxxiiij, capite. iij. Frutex est vlex roris marini similis, asper, aurumq; retinens, & paulo post, Vlex ficcatus vritur & cinis eius lauatur. c.

¶ Quod ideo scolecion vocant, stultilum non scoletion antiquus codex ostentat, scribendum puto ex vlicem. ¶ Excrescentium in corpore tollit. In eodẽ tollunt non tollit, rectius quia sequitur, profunt gingiuus. ¶ Quo nihil est glutinosius. Superfluit pronomen, quo, ex eodem. ¶ Vnguium scabritias expolit, expellit non expolit in eodem. ¶ EX CAPITE. v. magni ad lumina vsus, ni capitis dolorem inferret, magni ad volumina vsus ni capitis c. in eodem vt illud ouidij in tristibus. Nectitulus minio nec cedro charta notetur, sed refragatur auctoritas Dioscoridis oculorum medicinæ vtilẽ prodentis, libro primo capite de cedro. ¶ Abortiuum fieri in venere ante perfusa virilitate. Scribendum arbitror, abortiuum fieri, in venere vncta prius virilitate. Dioscorides loco proxime citato, genitalibus ante coitum inunctus sterilitatẽ facit. ¶ EX CAPITE. vi. Victoriati pondere in vino finit. Alia exemplaria non finit legunt, sed finit. Lego sanat ex codice antiquo. ¶ Cum honore & pityusa simili de causa dicetur. Duo prima verba superfluunt, ex eodem. ¶ In potiones amygdalis amaris, impetigines nõ in potiones in eodem habetur. Sanari vero impetigines pice Dioscorides auctor est libro primo capite de piceliquida. ¶ EX CAPITE. vij. Tedæ decoctæ in aceto. Adde verbũ, æque, ex eodem. Tedæ decoctæ æque in aceto. ¶ Siue cum aqua virilia foueantur, siue cũ aqua vt ita foueantur, in eodem. ¶ EX CAPITE. viij. melanias quoq; veteres, c. alandrias nõ melanias in eodem scriptum est. ¶ Aceris radix contusa iocineris doloribus efficacissime imponitur, adde duo verba, e vino. Aceris radix contusa, e vino, iocineris, c. ex eodem. ¶ Caules teneri minoris sambuci, mitioris non minoris in eodem. ¶ Ex calfacit, extenuat, cedro assimilis, et eius duo genera. Verbum, extenuat, codex antiquus non agnoscit. Scio tamen haberi in Dioscoride latino ex translatione Marcelli, sed in græcis exemplaribus desideratur. Cætera in eodem exemplari sic leguntur, excalfacit cedro alias similis. Et huius duo genera. ¶ Illinitur et oculis in epiphoris Rectius in eodem. Illinitur & oculorum epiphoris. ¶ In serpentiũ metu, in serpentiũ ictus, in eodem. ¶ EX CAPITE. ix. Hic ad purganda quæ obstent oculis. Hic ad expurganda quæ obsistunt oculis, in eodem. ¶ Græci lygon vocant, alij agnon. Scribe. Græci lygon vocant, alias agnõ ex eodem. ¶ Sic & lassitudines dissoluere, sicut lassitudines dissoluere, in eodem. ¶ Aut cinctu, aut in cinctu in eodem. ¶ Non multum a myrice differentem, In eodem, non multum bulice differetẽ. Scribendum forte nõ

Locum
attende.

multum ab vlyce differentem, De frutice qui vlex dicatur supra differuimus ex aucto-
 ritate Plinij libro. xxxij. capite quarto. ¶ Nondum enim fuisse africanum vel hispa-
 num spartum. L ege. Nondū enim fuisse hispanum africanum ve spartum ex eodem.
 ¶ Myricen quā & tamaricē vocat lenæus. In eodem. Myricē camerice vocat Lenæus.
 Scribo. Myricē chamæricē vocat Lenæus. Nam Ericē fruticosa est arbor tamarici simi-
 lis multo tamen breuior auctore Dioscoride libro primo capite de Ericē. Vocabat igif
 Lenæus Myricē propter hanc similitudinē cū Ericē & alludens ad ipsum Myricēs no-
 mē, non Myricē sed Chamæricē hoc est secundariā Ericē & imitatricē erices. ¶ Arbi-
 trantur quidam hanc esse tamaricē. In eodem. Eandem esse arbitrantur quidam tama-
 ricem. ¶ Corinthus & quæ circa est regio bryoniam vocat. L ege Corinthus & quæ
 circa est græcia Bryam eam vocat. tum ex citato semper exemplari, tum ex ipso Plinio
 libro. xij. capite. xxj. Myricē inquit & Italia, quam alij tamaricē vocant. Achaia autem
 Bryam. ¶ Ad dentiū dolorem auriūq; decoctū. In eodē. Dentiū dolori auriūq; deco-
 ctum. c. ¶ EX CA. x. Itē contra intertrigines folia ve. Scribo. Itē contra intertrigines
 vel folia ex eodē. ¶ Nervis intus nocet. In eodem nervis adhibita foris prodest. Duo illa
 verba. iisdē nervis. superfluūt ex eodē. ¶ Trahunt & menses appositi. In eodem apposi-
 tu legitur non appositi. ¶ Illinitur decocta in vino. Illinitur decocta quæcūq; in vino.
 in eodē. ¶ Psilothrū est, phthiriasinq; tollit. psilothrū est. Phthiriasin æque tollit. idē
 legit. ¶ Moxq; cōburunt. Particula. q; superfluit ex eodē. ¶ Sunt qui & incidant suc-
 ci gratia Conuerte verba. Sunt & qui incidant. c. ex eodē. ¶ Trinīs digitis flore capto.
 ternis non trinīs in eodem. ¶ Tantāq; vim accipiunt vt sanguinem vrina detrahant.
 Scribendū arbitror. tanta vi vt sanguinē vrina detrahāt. Reliqua superuacanea puto.
 ¶ Alterū immortalitati proximū conuallibus opacis. Scribendū reor. Alterum in mō-
 tanis ali aut proxime. c. quoniā sequitur. Alterū genus culta amare. ¶ EX CA. I. xj.
 non aliter euidentiore illa natura quā continuis his voluminibus tractamus. Exēplar
 antiquū. non aliter euidentiore illa naturæ vt quā continuis. c. L ege. non aliter euidē-
 tiore illa naturæ vi quā continuis. c. ¶ Efficacia & genuculata. Scribe efficaciora geni-
 culata ex eodē. ¶ Efficacius & cōtra ignes sacros. L ege dū efficacibus ex eodē. ¶ Mul-
 tum enim & ipsam harundinē valere tradunt. Aliter in eodē. multa enim de ipsa harū-
 dine tradunt. cætera superfluunt. ¶ Ad laxandas siccandasq; fistulas, & in tumescēdo
 ad introitū medicamentorum aperiendas. Verba præpostere locata, legendaq; vt sen-
 tio sic. ac laxandas aperiendasq; fistulas ad introitū medicamentorū, siccandasq; in tu-
 mescendo. ¶ Sanie cōspecto omnino frutice eo siccari. Possit legi. Sanitatē suspensō
 omnino frutice conciliari. Vel sic. fascino suspēsō omnino frutice occurfari. Dioscori-
 des libro. iij. capite de alyssō. Quin etiā domi suspensum sanitatē creditur facere, fasci-
 nationesq; omnes ab hominibus pecoreq; omni auertere. ¶ Medetur morbo regio &
 ipsa decocta eius potu. Vet⁹ codex. Medetur morbo regio & ipsa decocta & ius potū.
 ¶ Altera tamaricæ similis folio est. In eodē. Alia tamarici folio similis. reliq; supfluunt.
 ¶ Illinitur igni sacro & carbunculis. Cū melle & vino pota regio morbo medetur. Ali-
 ter vt opinor distinguenda verba & scribenda. Illinitur igni sacro & carbunculis ex vi-
 no. Cū melle pota regio morbo medetur. Dioscorides libro primo capite de herba sabi-
 na. ex melle itidē illita nigredines abstergunt sordesq; alias cutis. Carbunculorū cru-
 stas ex vino imposita exterunt. ¶ Similis herbæ huic sabinæ est. Scribe. Similis herba
 est huic sabinæ. c. ex veterē lectione. ¶ Nec alibi quā in canali deponere, ibiq; cōtere po-
 turis. Aliter in eadē. nequaquā in canali dponere ibiq; cōtinere poturis. ¶ Itē ambustis,
 Arteriæ vitijs. Inutilē vrinam ciēt. L ege alia distinctione. Itē ambustis. arteriæ vitijs
 inutiles. Vrinā cient. Nā quoniā præcesserat dētibus inutiles esse, interpositis his qbus

Pulchra
castigatio.

Locum
estima.

EX LIBRO

profunt, redit rursus ad incōmoda, aitq; inutiles esse ambustis & arteriæ vitis. ¶ Astri-
ctis cæteris. Quæ ex amygdala amara est spissandiq; viribus efficacior. Scribendum
arbitror. Astringit plus cæteris quæ ex amygdala amara est, spissandiq; viribus effica-
cior, vt in initijs capitis sequentis, & ipsa stringit spissatq; sic enim legitur in scripto
exemplari. ¶ **EX CAPITE. xij.** ad remedia opisthotoni bibuntur. opisthotonis non
opisthotoni in eodem. ¶ Est & acaciæ spina. Fit in Aegypto alba nigraq; arbore. Item
viridi. In eodem. Et acaciæ spina fit in ægypto alba nigraq; arbor. Est itidem viridis,
sed longe. ¶ Fit & in Galatia tenerrima. deterrima non tenerrima in eodem. ¶ Fo-
liorum succus & galatiacæ acaciæ nigerimus improbatur. Foliorum succus acaciæ &
galaticæ nigerrimus improbatur in eodem. ¶ Oculorum medicamentis ante alias vti-
lis, ante omnia, non ante alias, in eodem. ¶ Lauantur in eos vsus pastilli ab alijs, torrē-
tur ab alijs. Idem exemplar. Lauantur in eos vsus pastilli, ab alijs torrentur, ab alijs pe-
ruruntur. ¶ Abundantiam mensium foeminis sistunt, adde præpositionem, in. abun-
dantiam mensium in foeminis sistūt, ex eodem. & in calce capitis, oris vlcera non oris
vitia. ¶ **EX CAPITE. xiiij.** Vulgaris quoq; hæc spina ex qua cortinæ fulloniæ implē-
tur. Potior lectio. Vulgaris quoq; hæc spina est, qua cortinæ fulloniæ implentur. Nec
cortinæ habet nostrum exemplar sed lanæ. ¶ Sed & frutex humilior. In eodē. Est fru-
tex humilior. ¶ In Nisyro & rhodio^R insulis, sincerior lectio, in Nisyro & rhodo insu-
lis, ex Dioscoride libro primo capite de Aspalatho. Nascitur inquit ad Istrum & nisy-
rum, in Syria quoq; ac rhodo. ¶ Alij adipatheon siue dipsicon siue diacheton. Scribi
posset. Alij sphagnō siue phasganon, siue diaxylon ex Dioscoride libro primo capite
de Aspalatho. ¶ Sanguinem reddentibus medetur decoctum eius. Alium sistit cor-
tex. Vocabulum, cortex, non est in antiquo exemplari. Ego vero & paulo ante super-
fluere puto. Dioscorides loco ante allegato, sistit alium & sanguinis excreationes po-
tum decoctum eius. Solut præterea inflationes & strangurias. ¶ Flore eius aquā gla-
ciari Pythagoras tradit, e contrario in nostro codice, florem eius aqua glaciari. ¶ Re-
cubitu propius allabi. Quid si legas non recubitu sed rei petiæ. ¶ Caules eorum ten-
duntur teneri. Lege Caules eorum teneri tunduntur, ex antiquo exemplari. ¶ Potus
aut illitus. In eodem, intelligitur potus aut illitus. Quæ verba ego adiecta a lectore,
non legitima auctoris duco. ¶ Caulicorum ex vino decoctum vel præsentaneū re-
medium est, in alijs exemplaribus calculorum scriptum inuenias nō caulicorum haud
omnino spernēda lectione. Nam in fine capitis alterum genus rubi tradit qui gignit
pillulam castanæ similem præcipuo remedio calculosis. Sed quoniā Dioscorides suc-
cum ex folijs caulibusq; expressum, mox in sole densatū multos in medicina vsus ha-
bere tradit quod & Plinius paulo antedixit, rem in medium relinquo. ¶ Eadēq; com-
positione, particula, q; delēda ex vetusto codice. ¶ **EX CAPITE. xiiii.** rarioribus ca-
lamis innocentioribusq;. Non calamis habet nostrum exemplar sed folijs. Neutra le-
ctio placet. Verior esset, rarioribus aculeis innocentioribusq;. Dioscorides libro quar-
to capite de rubo idæa. Spinas habet breues, Inuenitur & sine spinis aliquando. ¶ Cā-
didior & fructicosior. Is floret ramos spargens rectis aculeis. In eodem, candidior &
fructicosior & ramos spargens, erectis aculeis. ¶ Alterq; ille candidior. Cōiunctio, q;
eradenda ex eodem. ¶ Spuma eius ac flos quidam medicamentis oculorum additur,
quidem, non quidam in exemplari antiquo & nonnullis excusis. Scribendum igitur
cōmutatis verbis. Spuma eius ac flos medicamentis quidem oculorum adduntur. ¶
¶ Vlcera recentia & serpentia ac putrescentia. Verbum recentia nō habetur in eodem,
recte. Dioscorides libro primo capite de Lycio. Reduuias idem, putrescentiaq; & quæ
serpunt vlcera sanat. ¶ In naribus clauos suppurationes, auribus in eodem nō naribus.

Veriore lectione. Dioscorides eodem loco, facit ad purulentas aures, tonsillas, exulceratas gingiuas. c. ¶ Ad eadem omnia vtile est. postremum verbum redūdat ex eodem. ¶ Pollini thuris similem, cum quadā acrimonia dulcem. Cum vino tusa sistit fluxiones. Scribo. pollini thuris similem, cum quadam acrimonia dulcem, gumminosam, sistit fluxiones. tum ex vetere exemplari, tum ex Dioscoride qui libro. iij. capite de Sarcocolla. adulterari admixto gummi prodit. Plinius quoq; supra libro. xiiij. capite. xi. inter gummi genera sarcocollam numerat. ¶ Illinitur infantibus. Vetustate & hæc maxime nigrescit. Scribe. Illinitur infantibus maxime. Vetustate & hæc nigrescit. ex eodē exemplari. ¶ Stomachiq; vitia. stomatice non stomachi. & in calce capitis arbores, nō arborum in eodem. ¶ EX CAPITE. xv. Faciunt & pastillos terentes eam ex aqua. At supradicta sanat et vomicas. Lege faciunt & pastillos terentes eam ex aqua ad supradicta. Sanat & vomicas. ex eodem. ¶ Excalfacit perunctione. Deest coniunctio. et. Excalfacit & perunctione. ex eodem. ¶ Quoquomodo collectam. Adde verbum vero. Quoquomodo vero collectam. ex eodem. ¶ Claritati oculorum & contra suffusiones vtilissima. & cicatrices. caligines, nubeculas in vino cocta inuncta. Si Dioscoridem audimus libro quarto non cum vino cocta inuncta legemus, sed cum melle inuncta. Claritati inquit oculorum, & contra caligines, suffusiones, incipientes nubeculas, cicatrices, litus cum melle vtilis est. Qui locus a Marcello interprete negligenter latine versus est. ¶ Chamæcissos spicata est. tritici modo ramulis quinis fere, foliosa. Locus est ni fallor viciatissimus. Quem si ad libellam Dioscoridis exæquare velis sic leges. Chamæcissos spithamæis est ramulis. quinis fere folijs. Lege Dioscoridem libro quarto capite de Chamæcisso. Hac dictione. spithamæus. pro dodratali Plinius supra vsus est libro septimo capite secundo. Super hos inquit extrema in parte montium spithamæi pygmaei narratur ternas spithamas longitudine hoc est ternos dodrantes non excedentes. Nec audiendus Hermolaus qui in Dioscoridis corollario supradicta verba pro veris plinianisq; agnoscit. ¶ In vini cyathis duobus septem diebus admodum amara potione. Longe hoc a Dioscoridis placitis diuersum est. Proinde non dubito quin aliqua hic verba librariorum incuria prætermissa sint. Nam in Dioscoride tres sunt cyathi non duo, & ab Ischyadicis hanc potionem insigniter amaram. xl. aut. l. diebus bibendam præcipit, ab his autē qui regio morbo laborant. v. aut. vj. diebus non. vij. Verba eius subtexui ex libro quarto capite de Chamæcisso seu terrestri hedera. Contra coxendicis dolores trioboli pondere in aquæ cyathis tribus. xl. l. ve diebus folia eius vtiliter bibuntur. Quin etiā fellis suffusiones quinq; aut sex diebus pariter pota emendant. ¶ Per infundibulum imbibitur in veteri tussi. Ligo per infundibulum bibitur in veteratæ tussi. ex scripto exemplari. ¶ Palmi altitudine. Dioscorides libro tertio duorum palmorum altitudine. ¶ Itali centunculum vocant, rostratis folijs ad similitudinem. c. Verbum. Itali. delendum. Reliqua sic legito. Centunculum vocant nostri. folijs ad similitudinem. c. ex antiquo codice. ¶ Græci autem clematidem. Est eius egregius effectus ad sistendam aluum. Tria illa verba. græci autem clematidem. in codice nostro de siderantur & quidem recte. Centunculus enim gnaphalion a græcis vocatur, auctore Dioscoride, non clematis. Cætera sic scribe. egregij effectus ad sistendam aluum ex eodem codice. ¶ Tritus cum oxymelite aut aquæ calidæ cyathis quinq;. In eodē. tritus oxymelitis, aut aquæ. c. ¶ Sed græci clematidas & alias habent. Scribendum censeo. Græci clematidas duas habent. vt reliqua deleantur. ex Dioscoride qui duas clematidis species agnoscit libro quarto. ¶ Et pedales foliosos non dissimiles scamoneæ ramos habet. Detrahe coniunctionem. et. Cætera mutato ordine sic lege. ramos habet pedales, foliosos, non dissimiles scamoniæ. ex eodem. ¶ Ex aceto dentium dolores sedant.

Locus egregius.

Locus a Marcello Dioscoridis interprete negligenter versus.

Hermolaus non audiendus.

Pulcher locus.

Locum aduerte.

EX LIBRO

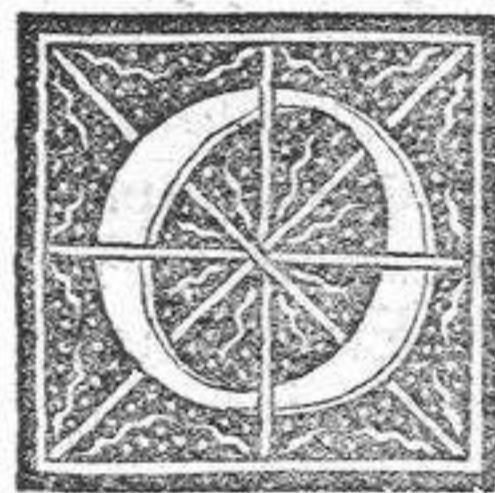
Venerem stimulant. In eodem, ex aceto edentium venerem stimulant. Cætera superfluum. Dioscorides tamen libro quarto clematidem dolores dentium mitigare pro-
dit, & in calce capitis. polygonitis non polygonitides in eodem. ¶ **EX CAPITE.**
xvi. epiphoris elixum imponere. Verbum elixum redundat ex eodem. ¶ Infundens
aurium dolori, infunditur & aurium dolori, in eodem. ¶ Et purulenta excreantibus
farina permixtum, pura in eodem vt sit pluralis numerus a singulari, pus, non puru-
lenta, & farina non farina. ¶ Hippocrates quaslibet ad collectiones. In eodem.
Hippocrates vtralibet ad collectiones, c. ¶ Dari potu in vino nigro putant vtile. Ver-
bum, potu, superuacaneum est ex eodem. ¶ Prodesse in potu aiunt, prodesse potum
aiunt, in eodem. ¶ Item combustis ac fistulis, ambustis non combustis idem habet.
¶ Myrrhis quam alij Smyrrhizam, alij myrrham vocant, Myris quam alij Myri-
zam, alij Myran vocant, in eodem. ¶ Subuenit & phthificis in sorbitione. Adde ver-
bum data, in sorbitione data, ex eodem. ¶ Phalangiorum morsus restringit. Scribo
restringit nõ restringit ex eodem. ¶ **EX CAPITE.** xvij. cuius decocto in aqua suc-
co, decoctæ lege, non decocto ex eodem. ¶ Eundem effusum in herba. Cõuinctio, q.
demenda, ex eodem. ¶ Insanabiles perire, in sanabili leto perire, in eodem. ¶ Florente
aproxi, brassica non aproxi in eodem. ¶ Pythagoræ pertinax fama antiquitasq; vindi-
cant. Verum pythagoræ pertinax fama antiquitasq; vindicauit in eodem. ¶ Et id ip-
sum auctoritatem voluminibus affert, non voluminibus in eodem legitur, sed volu-
minum, vt scribendum putem volumini ei. ¶ Cum alia suo & nomine æderet, muta
locum conuinctionis, cum & alia suo nomine æderet, ex eodem. ¶ Democriti certe chi-
rocineta. In eodem hirocmeta quasi sacros labores dixeris, nota illa græcorum in ins-
cribundis operibus felicitate. ¶ Marmaritin vocari. Magos vtiq; ea vti, Marmoritin
vocari. Hac magos vti, & paulo post Achemenida non Achemenidon in eodem.
¶ Nasci in tardastilis india. Scribendum fortasse, in Taxilis india, de quibus Plinius
libro sexto capite, xx, & cæteri. ¶ Eandem hipophoruada appellat quoniam equæ præ-
cipue caueat eam. Equi non equæ vetus lectio. Et si inditum est ei nomen quod equi
caueant eam hippophobada scribendum esse in aperto est. ¶ Pauonis picturis similem,
pauoni non pauonis, in eadem. ¶ Arianidem in Arianis gigni. Arianida antiquus
codex rectius, vt paulo ante hippophobada & Adamantida, & infra Meroida potius
quam Meroidem legerem. ¶ Quæ ob id nomine alio potamautis appellatur. Scriben-
dum videri potamitis non potamautis hoc est fluuialis seu fluminea. ¶ Ni potis nucleis,
nisi potis nucleis vet⁹ exemplar. ¶ Sissitieterida a cõuictu. Hestiaterida in eodẽ nõ Sissie-
terida, non minus probada lectione. ¶ Casignetem quoniam secum ipsa nascatur, nec
cum alijs vllis herbis. Deesse puto præpositionem negandi, a, vt legatur acasignetẽ hoc
est sine fratribus, quoniam sequitur, nec cum alijs vllis herbis, sic enim scribendum ex
eodem. ¶ In themiscyra regione & Ciliciæ montibus. In antiquo codice Themiscyre-
na legitur non themiscyra. Legi etiam posset Themiscyria. Sic enim fit gentile nomẽ
a Themiscyra auctore stephano Byzantio. Item non Cilicię in eodem exemplari scri-
ptum inuenies, sed Galatię, veriore lectione. Multo enim minus galatia distat a The-
miscyria regione quam Cilicia. ¶ Heliocallidem Scribo ex eodem, heliocallida, qua
dictum est forma. ¶ Ita fieri excellentes animo & forma atq; bonos. Scribo ita fieri ex-
cellentes animi & formæ bonis, ex eodem. ¶ Harum omnium magica quoq; c. adde,
atq; vt sit. Atq; harum omnium magica quoq; c. ex eodem. ¶ Aliam crocidem. Scri-
be, crocida, non crocidẽ, ex eodem. ¶ Crateuas cenothenidẽ, cenotherin, in eodem non
cenothenidẽ. ¶ **EX CAPITE.** xviii. Sanguinem quoq; qui defluit a renibus. Scribẽ-
dum reor permutatis syllabis, naribus non renibus, ¶ **EX CAPITE.** xix, collectaq;

Nota cor-
rectionẽ.

Loc⁹ non
spend⁹.

alicuius in vestis panno & alligata. Scribe, collectaq; in vestis alicuius panno & illigata. ¶ Contra tertianas adalligata læuo brachio. Duo prima verba contra omnia exemplaria contenderim superuacanea esse. ¶ Inde alij ramuli assurgunt sua capitella gerentes. In exemplari nostro. Inde alij ramuli exsurgunt sua capitula gerentes. ¶ Hæc inter duos lapides trita feruet, præcipuo aduersus anginas succo. In eodem. Hæc inter duos lapides trita fertur præcipua, aduersus anginas succo. ¶ Vternosa curat. Verno liberat in eodem. ¶ Ea mularis dicitur alijsq; nominibus. In eodē, ea villaris est, alijs alijsue nominibus. ¶ Philanthron herbam græci appellât, hirsutam quoniam vestibus adhærescat. In eodem nasute non hirsutam. ¶ Siue viridis, siue in foeno siccata. Vltimum verbum adiectitium putamus. ¶ Tunditur aspersa aqua, conditur non tunditur in vetusto codice. ¶ Succum quoq; eius in parnaso excipi tradūt. Verbum, quoq; delendum ex eodem. ¶ Tueturq; ab inflâtionibus plagas, non plagas in eodem, sed pacata, præcessit enim vulnera. ¶ Quod quomodo fereretur suo loco diximus. Primum verbum superfluit, & docuimus non diximus in eodem habetur. ¶ Furfures in facie extenuat, furfures in facie emendat, in eodem. ¶ Contra vuluæ cruciatus subiecit idem. Itemq; imposuit imo uentri. In eodem, contra vuluæ cruciatus obiecit idem. Imposuitq; ventri. ¶ Sæpius die illinens, perungiq; præcipiens. In eodem, prohibens, nō præcipiens, & paulo post acetabuli dimidij nō dimidia. ¶ Decoctum foeni græci semē emendat. Verbum, semen, redundat ex eodem. Et sane Dioscorides libro secundo capite de foeno græco, graueolentiam excrementorum in intestinorum torminibus decocto foeni græci emendari prodit.

¶ EX LIBRO. XXV. EX Procemio, & Capite. j.

MNIVM utiq; vitam clariorem fecere. Scribendum puto hominum non omnium. ¶ EX CAPITE. ij. Boum etiam medicamina non omissa. Scribe cum minore litera. Boum etiam medicina non omissa, ex codice nostro. ¶ Semper medicetur maiestas, in eodē, mederetur, & statim post inueniam, non inueni. ¶ Primo inuenta genera antidoti, antidotis nō antidoti in eodem. ¶ Verum & pictura fallax est, & coloribus tā numerosis præsertim in æmulatione naturæ multum degenerat transcribentium fors varia. Scribe, Verum & pictura fallax est, coloribus numerosis præsertim in æmulatione naturæ, multumq; degenerat transcribentium fors varia, ex eodem. ¶ Nec est difficile cognitu, nec est difficilis cognitio in eodem. ¶ Quæ tota migrabat in græcæ linguas, Scribendum reor, migravit potius quā migrabat. ¶ Alius est quam quos in priori volumine eiusdem nominis diximus. In nostro exemplari. Alium quam quem priori. c. ¶ EX CAPITE. iij, vt res tanta debeatur, herbam inuenire, vitam iuuare. In eodem, tanta res videbatur herbam inuenire, vitam iuuare. Scribendum reor, tanti eis videbatur herbam inuenire, vitam iuuare. ¶ Præter fortuita casusq; & nomina quæ omnis hora excogitat ad milia morborum singulis mortalibus timenda. Scribo, præter fortuita casus & quæ noua omnis hora excogitat millia morborum, c. ex eodem, & mox paulo stultitiæ non stultitia. ¶ Vt mori plerunq; etiam optimi portus sit, potus non portus, & optimis nō optimi in eodem. ¶ Ac postea inuenta. Legendum puto, ac pro ea inuentas. ¶ EX CAPITE. iij, afferriq; e campania mihi, in codice antiquo, non afferri sed affirmaret legitur, puto legendum afferret seu offerret, non affirmaret. ¶ Ac ne sic quidem solide. In eodem ac ne sic quidem solutæ. ¶ A lutea radice. In eodem, alutæ radice. Verbum autem exeūt, adulterinū existimo. ¶ Hæc quoq; difficultas est. Adde. Nam, conuinctionem. Nam hæc quoq; difficultas est, ex eodem. ¶ Caule inter folia digitorum quattuor In eodē, caule

Pulcher locus.

Loc⁹ alt.

EX LIBRO

vno, folia digitorū. iiii. ¶ Qm̄ is filiā Panaciā appellauit. Scribe q̄ filiā panaciā appella-
 uit ex eodē. & paulo post. vbi & quonā fieret mō. ¶ Cera adulterati. cera adulteratū in
 eodē. ¶ Serif hoc lōgioribus quā cætera folijs. In eodē. Senior huic flos, lōgioribus. c̄.
 ¶ Alterū leuioris folij, alterū tenuioris, alterū leuis folij, alterū tenuis in eodē. ¶ Quæ
 apollinaris, apud Arabas altercū. c̄. Omiffa hic puto a librarijs duo verba. apud nos.
 vt fit, quæ apollinaris apud nos, apud arabas altercum. c̄. Ex Dioscoride libro quarto
 capite de herba apollinari. ¶ Siue altercangenum. non agnoscit hæc verba antiquus
 codex. ¶ Vulgare autem candidius est & fruticosius, altius papauere. Tertium semen
 Irionis semine simile. Verba hæc corrupto vt puto ordine cōcepta, sic scribo. Vulgare
 autem candidius est & fruticosius altero. papaueris semine. Tertij semen irionis simi-
 le. ex Dioscoride eodem libro & capite. Et in archetypo nostro, alterius non altius le-
 gitur. ¶ Nonnunquam ante candidum ruffescit. autem, non ante, in eodem. ¶ EX
 CAPITE. v. capitibus marrubij. capitulis non capitibus, in eodē. ¶ Tenuioribus cau-
 liculis, in vineis nascentem. teneriorem non tenuioribus in eodem. ¶ Medetur angi-
 nis suum. succus non suum. in eodem. ¶ Et colligi florentem adhuc iubent. et colligi
 cum flore, in eodem. reliqua superfluunt. ¶ Diuinationis artibus nota est. Dele ver-
 bum. est. ex eodem. ¶ Qui mons & alijs laudatur herbis. qui mons & alias laudat her-
 bis. in eodem. ¶ Optimates vero bellum marsicum imputauere. importauere non im-
 putauere in eodem. Cæterum verba hæc. cui ante omnes plebs astans plaufit, optima-
 tes vero bellum marsicum imputauere, non puto esse Pliniana. aliena enim videntur
 ab ipsa re de qua agitur. ¶ Acu in longitudinem findebant. forficula, non acu legens
 dum esse plinius ipse ostēdit non multo post. ¶ Trahit aluum & bilem pituitasq̄. Tra-
 hit ex aluo & bilem. c̄. ex eodem. ¶ Plurimum drachma. Scribe. Plurimum drachma
 vna. ex eodem. ¶ Qui elleborum fortissimi ducis similitudini æquabat. Similior veræ
 lectio est. qui elleborum fortissimo duci similitudine æquabat. quanquam suspicor
 verbum. similitudine. adiectitium esse. ¶ Quippe impatibiles cruciatus existunt. Ve-
 tus exemplar. Impetibiles quippe cruciatus existunt. ¶ Lymphaticis. Elephantiaæ al-
 bæ. Elephantiafi non elephantiaæ. in eodem. ¶ Inflammationibus, torminibus redeū-
 tibus inflationibus non inflammationibus, in eodem. ¶ Minime ve sanguinem ex-
 creantibus. Particula. ve. redundat ex eodem. Sensus enim est, minime dandum esse
 sanguinē excreantibus. ¶ EX CAPITE. vi. Ipsi Mithridati Crateuas adscripsit vnā
 Mithridation vocatam. aliter in eodem. Ipsi Mithridati Crateuas adscripsit quā Mi-
 thridation vocant. Scribo vocat, non vocant, vt mox paulo liquet. ¶ Gustus amari.
 In eodem. gustu amara. ¶ Et in alpibus vero plurimisq̄ alijs locis quidam & ex ea Ly-
 cium faciunt. Scribo. & in alpibus plurimisq̄ alijs locis. In Lycia quidem & ex ea Ly-
 cium faciunt. tum ex vetusto exemplari, tum ex Dioscoride libro tertio capite de cetau-
 rio maiore. Abundat inquit in Lycia. Peloponneso. elide. arcadia. & Messene. & mox.
 In Lycia succum ex ea exprimunt, & pro Lycio vtuntur. ¶ Medetur & ouium mor-
 bis decoctæ succus. Hermolaus. omnium legit, non ouium. Marcellus Dioscoridis in-
 terpres priorem lectionem contra Hermolaum defendit. Ego neutram probo. Sed
 pro duobus illis verbis. & omnium. reponendum puto, eisdem omnibus. Nam & co-
 dex scriptus obuius habet non omnium aut ouium. Dictionem vero. morbis. adiecti-
 tiam puto. Dioscorides libro tertio capite de Centaureo maiore. Ruptis utilis Cen-
 taurij radix est, conuulsis itidem, laterum doloribus, Spiritus angustijs antiquæ tuf-
 si, cruenta expuentibus, Si febris absit cum vino, in febris vero cum aqua Daturq̄ dra-
 chmarum duarum pondere. c̄. et mox statim. Potest eadem & succus. ¶ Nostri fel ter-
 ræ vocant. Verbum. terræ. superfluit ex eodem. ¶ EX CAPITE. vii. Sterilitatē pota

Eximia
castiga-
tio.

Hermos-
laus &
Marcellus
impbāi.

etiam in viris fieri. redundat præpositio ex eodem. ¶ Sunt qui ab Artemide. Sunt qui ab Artemi dea, potiore lectio ducitur. ¶ Est autem Absynthij modo fruticosa, maioribus folijs pinguibuscq;. Ipsius duo genera, altera latioribus folijs, altera tenera tenuioribus, & non nisi in maritimis nascens. Multa hoc in loco vt conicio vitia delitebant. Primum non pinguibuscq; legendum arbitror, sed pinguioribus. Deinde verbum tenera putamus redundare. Legendum item, nonnunquam in maritimis nascens. Postremo, verborum ordinem mutandum censem, vt in vniuersum scribatur sic, Est autem absynthij modo fruticosa, maioribus folijs pinguioribusq;, & nonnunquam in maritimis nascens. Ipsius duo genera, altera latioribus folijs, altera tenuioribus. Dioscorides libro tertio capite de Artemisia. In maritimis plerūq; Artemisia nascitur. fruticosa herba, absynthio similis, maiora tamē & pinguiora folia habet. Estq; in Artemisiæ genere speciosior altera & pinguior, latioribus folijs & crassioribus ramulis. Altera tenuior, exiguo flore, tenui, candido & graueolenti. Floret hæc æstate. c. quæ omnia videntur ad verbum ferme hic a Plinio desumpta. ¶ Talis in Cappadocia nascitur. Verbum. Talis. non habetur in vetere codice. ¶ Boeti Madon vocant. Scribo. Boetij Madonain vocant, ex Theophrasto libro nono. ¶ Quam appellauit Euphorbiam medici sui nomine & fratris musæ. In antiquo exemplari, medici sui nomine, fratris fuit Musæ. L ego, frater is fuit Musæ. ¶ Subditur excipulus ventriculo hoedino. Scribendum videtur, subditis excipulis e vētriculo hoedino. Dioscorides libro tertio capite de Euphorbio. Quem ob nimium eius feruorem incolæ timentes colligunt excipulas ex ouillis lotis ventriculis factas in arbores suspendentes, tum eminus supra excipulas illas hastilibus eam vulnerantes. Qua percussa statim veluti ex rupto vase aliquo copiosus profilit in excipulas liquor. ¶ Vertice inciso & medicamento addito. Ibi gætuli qui legunt hoedino lacte adulterant, legēdum opinor abdito potius quam addito, & aduerbium. Ibi, cum minore litera scriptum superioribus annectendum. Item remedio legitur in vetusto exemplari, non Hoedino. ¶ Etiam leui gustu os accensum detinens. In vetusto codice, etiam leui gustu os accensu detinens. ¶ EX CAPITE. viij. Celebravit & Themison medicus. In eodem Themiso non Themison, recte vt, Plato. Cicero. Cato. terminatione latina. ¶ Caninas imitans linguas, imitatur non imitans, in eodem. ¶ Aiuntq; tres thyrsos, c. conuinctio, q;. redundat ex eodem. ¶ Est alia similis ei & quæ ferat lappas minutas. Et hic quoq; conuinctio, et, superfluit. Legendumq; fert, non ferat ex eodem. ¶ Scythia primam eam quæ scythice vocatur circa Bœotiam nascens. Scribo circa mæotin non circa Bæotiam, ex Theophrasto libro, ix. capite, xij. Dulcis inquit & scythica. Et quidem nonnulli dulcem eam appellant. Nascitur apud Mæotin. Dioscorides quoq; in cappadocia & ponto propinquioribus locis Mæotidi plurimā nasci tradit libro tertio capite de glycyrrhiza. Sequitur statim. ¶ Prædulcis. Aliam vtilissimam ad ea quæ spasmata vocant. Apographon nostrū, prædulcem alias, vtilissimāq; ad ea quæ sparmata vocant. Scribendum puto, prædulcem alias vtilissimāq; ideoq; stomaticā vocant. Plinius supra libro, xxij. capite, ix. de glycyrrhiza loquens. ideo & commāducata stomatica est. ¶ Idem præstat apud eosdem hippice. Scribo hippace, nō hippice ex Theophrasto, libro nono capite, xij. De glycyrrhiza enim differēs sic ait, sitim quoq; extinguit si teneatur in ore. Qua de causa tum ea, tum hippace dicta Scythas, xj. & xij. dies sitim tolerare affirmant. Est porro hippace auctore Dioscoride libro secundo capite de caseo, equinus caseus, viroso odore, egregie tamen nutriens, bubulo proportionē respondens. Sunt qui equinum coagulum hippacem hanc esse dixerint. Hæc Theophrasti & Dioscoridis verba impellunt me vt suspecta habeā illa quæ statim sequuntur, dicta quod in equis quoq; eundem effectum habeant. ¶ Traduntq;

Egregia correctio

Correctione alteram nota

Hippace nō hippice.

EX LIBRO

his duabus herbis scythas etiam in duodenos dies durare in fame sitiq;. Verba quæ paulo supra ex Theophrasto & Dioscoride attuli, indicant dictionem illam, herbis, falso insertam esse. Neq; enim hippace herba est, sed equinus caseus, aut coagulum equinum. ¶ Tuta existimetur a piaculis omnibus. pura non tuta in vetusto exemplari rectius. ¶ Ut in quibus etiam num hodie in numerofo & lætiore conuictu potionem e centum herbis mulso additis credidere saluberrimam. Scribo, ut in quibus etiam nū hodie, in more fit latiore conuictu potionem centum herbis mulso additis credere saluberrimam, ex eodem. & statim, tantum, non, tamen, in eodem legas. ¶ Semine tam paruo vt vix aspici possit, semine vix vt aspici possit in eodem habetur, reliqua superfluent. ¶ Ut quidam volunt etiam erutis oculis. Postremum verbum redundare existimo, præcessit enim paulo ante. ¶ Qua fastidium deducunt, vincunt, non deducunt in vetere exēplari. ¶ Notata est hæc animalis huius malignitas. Certior & magis pliniana lectio. Notata est & animalis huius malignitas. ¶ Enixæ a partu. Verbum enixæ superfluit ex antiquo codice. ¶ Dictamnnum ostendere vulneratæ pastæ statim decidentibus telis. Scribo pastu, non pastæ, & ea distinctione vt ad inferiora applicetur ex eodem. ¶ Non est alibi quam in creta. Verbum, est, non agnoscit exemplar idem. ¶ Feruens & acre gustu, feruens gustu, in eodem, superfluis cæteris. ¶ Flos nullus ei, redundat pronomen, ei, ex eodem. ¶ Vnum tuberibus radicum, radicis, non radicum in eodem, vt paulo post de plistolochia, densis radicis capillamentis. ¶ Tertium lōgissimæ tenuitatis vitis nouellæ cui sit præcipua vis quæ clematis vocatur. Scribo Tertiū longissimæ tenuitate vitis, cuius sit præcipua vis quæ Clematitidis vocatur, tum ex eodem exemplari, tum ex Dioscoride libro tertio capite de Aristolochia clematitin vocante, sicut aliud genus dactylitin non dactylum. ¶ Oblonga in summa tamen gloria est. Videtur legendum mutato verborum ordine. Oblonga tamen in summa gloria est. ¶ Cui vis tāta perhibetur. Scribo ex vetere codice, cui? tanta perhibetur vis. ¶ **EX CAPITE, ix.** in eo autem medendi genere primum nominari quæq; in quo maxime valebit. Legendum arbitror, in eo autem medendi genere primam quæq; nominari in quo, c. ¶ Nostri tria genera eius faciunt. Verbū. Nostri, desideratur in codice scripto. ¶ Datur obolis. iiii. contritum. Scribendum. Dantur oboli. iiii. contriti & mox paulū. infirmum non infirmius ex eodem. ¶ Genera eius duo sunt, postremum verbum redundat ex eodem. ¶ Blattas in se contrahit. Blattas in semen trahit, in eodem legitur, vt forte scribendum sit, Blattas in semet trahit. ¶ Probatissimæ in creta. Scribo probatissimi ex eodem, & sequitur confestim, & in siccis vbicunq; nati. ¶ Capitibus rotūdis sæpe pluribus quam ternis. In eodem, capitibus quaternis, reliqua superfluent. ¶ Radice lignosa sed cum inaruit superuacua. Scribe, & cum inaruit superuacua, ex eodem. ¶ Ex alijs vsus seminis. Ex creta radicis dulcis. Scribendum cretico non creta, & dicitio illa, dulcis, redūdat ex eodem, recte. ¶ Et magis ad serpētes est. Verbum, est, desideratur in eodem. ¶ Cuicunq; admota feræ. In eodem, vbicunq; admota feræ est. ¶ Caulis est ei tenuis, longus. Duo illa verba, est ei, non habentur in eodem. ¶ Et hic in vsu, conuinctio superfluit, ex eodem. ¶ **EX CAPITE, x.** Sunt folia brassicæ. Scribo folio non folia ex eodem. ¶ Auxiliatur eis Phrynion in vino pota, pronomen, eis, deest in eodem. ¶ Folia ei plātaginis. Folia e plantagine, in eodem. ¶ Et hoc perunctos. Ex hoc, non et hoc, in eodem, et si paulo infra sequatur, traduntq; ea perunctos, c. ¶ Contra quam & thus & panaces & Chironium. Scribo, contra quā & thus & panaces chironiū. De Panace chironio, Plinius supra, & Dioscorides libro tertio & omnes. ¶ Cuius radix admixta cōbusta teritur cum adipe suis nigræ. Verbum, admixta, putamus falso Plinio ascribi. ¶ **EX CAPITE, xj.** vt eius sit suis quæ nūquam peperit, Verbum

sit. redundat. ex codice antiquo. ¶ Sol subinde plurimum confert illitæ. deinde, non
 subinde in eodem. ¶ Folia sunt lenticulæ similia. postremum verbum nõ agnoscit exē
 plar idem. Sequitur ilico. ¶ Caules iuncis tenuissimis. Lego. Caules iunci tenuis simi
 les. ex eodem. ¶ Quam effodi ante messes oportet. messem nõ messes in eodem. ¶ Ex
 aceto & rosaceo aut posca. ex aceto, aut rosaceo, aut posca in eodem. ¶ EX CAPITE.
 xij. si addita aqua foueantur. si addito aquæ foueantur. in eodem. ¶ Statim eam quæ
 asyla vocatur in remedio quærent. Scribendum remedia non remedio. ex eodem.
 ¶ De Euphorbio satis dictum est. Cuius succus lippitudini si tumor erit. Item absyn
 thium cum melle tritum. Itēq; betonicæ farine conueniet. Aliter in eodem. De Euphor
 bij succo satis dictum est. Lippitudini si tumor erit absynthium cum melle tritum. Itē
 cum vettonicæ farina conueniet. ¶ Mandragoram alij circeium vocant. In eodem Cir
 ceion. Scribo circeā cum diphthongo. æ. in secunda syllaba. ex Dioscoride libro quar
 to capite de Mandragora. ¶ Nimio tamen odore obmutescunt ignari. Postrema di
 ctio ociosa est. nullūq; vsum præstat ex Dioscoride loco citato. ¶ In cacuminib⁹ ramo
 fus. cacumine non cacuminibus vetus lectio. ¶ Quæ si enecat. in eodem sic & necat.
 Quid si legas, quos enecat. ¶ Irremediabilis existimatur. existit nõ existimatur codex
 scriptus. ¶ Mox laconicæ, creticæ, asiaticæ, assyriacæ in eodem non asiaticæ. Neutra le
 ctio placet. Veræ propior est. ac cilissæ ex Dioscoride quarto. ¶ Vnde nomen accepit. vl
 timum verbum desideratur. in eodem. ¶ Qui oxymyrsinæ radicem acaron vocet. Le
 gendum videtur acoron non acaron. Eadem menda post paulo corrigenda. Scriptus
 tamen codex non acaron agrion aut acaron habet, sed acorion, vt sit sensus. quosdam
 ad differentiam inter herbam & radicem, malle radicem acorion appellare forma dimi
 nutiua. ¶ Fruticosum a radice & sursum vsq; ad cacumen. non sursum in eodem sed
 foliosum legitur. ¶ Item succus inunctus hyoscyami modice. Verbum inunctus desi
 deratur in eodem. et modicus ibi leges nõ modice. ¶ Causis & exesis imprimitur. Scri
 bo. In causis exesi imprimitur. ex eodem. ¶ Mobiles vtralibet decocta in aceto firman
 tur. vtralibet decocto in eodem. ¶ Celeriter remouentes. emouentes non remouentes
 in eodem. ¶ Composita quoq; ad foetorem. contra foetorem ibidem, non ad foetorem.
 ¶ Mandere matutino optimum est. mandere matutino ex vfu est. Ibidem. ¶ Stigma
 ta in facie mandragora illita delet. mandragoras illitus genere masculino ibidem. Sic
 supra hoc ipso capite. Aliqui & mandragora vtebantur. Postea abdicatus in hac cura
 tione est. & post paulo. Mandragoram alij Circeam vocant. Duo eius genera, candi
 dus qui & mas, niger quæ foemina existimatur.

¶ Finis.